UCHWAŁA NR XXXVII/1098/18
RADY MIASTA SZCZECIN
z dnia 30 stycznia 2018 r.

w sprawie zmiany Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin

Na podstawie art. 18 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875, poz. 2232, z 2018 r. poz. 130); **Rada Miasta Szczecin uchwala, co następuje:**

§ 1. Załącznik do Uchwały Nr LI/1314/10 Rady Miasta Szczecin z dnia 27 września 2010 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin, zmienionej Uchwałą Nr XX/565/12 Rady Miasta Szczecin z dnia 25 czerwca 2012 r., Uchwałą Nr XXII/642/12 Rady Miasta Szczecin z dnia 17 września 2012 r., Uchwałą Nr XXXII/930/13 Rady Miasta Szczecin z dnia 15 lipca 2013 r., Uchwałą Nr XXXIX/1149/14 Rady Miasta Szczecin z dnia 17 marca 2014 r., Uchwałą Nr I/N/350/15 Rady Miasta Szczecin z dnia 29 grudnia 2015 r., Uchwałą Nr XXV/605/16 Rady Miasta Szczecin z dnia 20 grudnia 2016 r., Uchwałą Nr XXVIII/714/17 Rady Miasta Szczecin z dnia 28 marca 2017 r. oraz Uchwałą Nr XXXVI/1069/17 Rady Miasta Szczecin z dnia 19 grudnia 2017 r. otrzymuje brzmienie jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Szczecin.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miasta Szczecin

Stefania Biernat

Załącznik do uchwały Nr XXXVII/1098/18

Rady Miasta Szczecin

z dnia 30 stycznia 2018 r.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023

Fundusze Europejskie Pomoc Techniczna | Rzeczpospolita Polska | Miasto Szczecin | Unia Europejska Fundusz Spójności

Spis treści

Wprowadzenie 5

1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy 11

1.1 Strategia Rozwoju Szczecina 2025 (SRS 2025) 11

1.2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Szczecin 16

1.3 Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miasto Szczecin na lata 2015 – 2020 (SRPS) 18

1.4 Program ochrony środowiska miasta Szczecin na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021-2024 21

1.5 Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Miasto Szczecin na lata 2014-2018 24

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych 27

2.1 Diagnoza ogólna miasta Szczecin 27

2.1.1 Sfera społeczna 27

2.1.2 Sfera gospodarcza 52

2.1.3 Sfera środowiskowa 62

2.1.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna 73

2.1.5 Sfera techniczna 83

2.1.6 Podsumowanie diagnozy ogólnej 88

2.2 Delimitacja obszaru zdegradowanego w Szczecinie 92

2.2.1 Metodologia 92

2.2.2 Diagnoza zjawisk kryzysowych 100

2.2.3 Sfera społeczna 100

2.2.4 Sfera gospodarcza 124

2.2.5 Sfera środowiskowa 128

2.2.6 Sfera przestrzenno-funkcjonalna 132

2.2.7 Sfera techniczna 140

2.2.8 Granice obszaru zdegradowanego 145

3. Obszar rewitalizacji w Szczecinie 148

3.1 Uzasadnienie wyboru obszaru rewitalizacji 157

3.2. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.....163

3.1.1 Sfera społeczna.....163

3.1.2 Sfera gospodarcza 178

3.1.3 Sfera środowiskowa 183

3.1.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna 186

3.1.5 Sfera techniczna.....193

4. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, cele oraz kierunki rewitalizacji.....199

4.1 Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji) 199

4.2 Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk ..206

5. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych 213

6. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych 292

7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności 297

7.1 Komplementarność problemowa.....297

7.2 Komplementarność przestrzenna 326

7.3 Komplementarność międzyokresowa 330

7.4 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....332

7.5 Komplementarność źródeł finansowania.....333

8. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych 334

9. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji 345

9.1 Procedura uspołecznienia na etapie przygotowania programu rewitalizacji 347

9.2 Procedura uspołecznienia na etapie realizacji programu rewitalizacji. 351

10. Opis struktury zarządzania realizacją programu rewitalizacji 354

10.1. System realizacji.....354

10.2. Zarządzanie.....355

10.3. Monitoring i ewaluacja 368

10.3.1. Monitoring 368

10.3.2. Ewaluacja.....370

10.3.3. Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów programu rewitalizacji 372

11. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko 375

Spis fotografi, rysunków, tabel.....377

Wprowadzenie

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.[1]

Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

a. uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;

b. pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotykających go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe;

c. ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;

d. właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;

e. zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;

f. koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;

g. realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.[2]

Proces rewitalizacji odnosi się do bardzo precyzyjnie zdefiniowanej części gminy i zakłada realizację działań, które są odpowiedzią na zdiagnozowane w tej przestrzeni różnorodne problemy, które ze sobą współwystępują lub są od siebie zależne **(koncentracja terytorialna).**

Nadrzędne znaczenie w programie rewitalizacji mają problemy społeczne, co oznacza, że koncentracja działań, czyli de facto miejsce prowadzenia rewitalizacji, musi być ściśle przypisane przestrzeni, w której problemy społeczne się koncentrują. Co do zasady obszary koncentracji problemów społecznych są więc obszarami zamieszkałymi.

[1] Ustawa z 9 października 2015 roku o rewitalizacji

[2] Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Minister Rozwoju, MR/H 2014-2020/20(2)08/2016

Aby wskazać, która część Szczecina jest zdegradowana, oprócz koncentracji problemów społecznych – należy zidentyfikować problemy w innych sferach, w tym gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych, gdyż rewitalizacja zakłada wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe **(kompleksowość rewitalizacji).**

Istotną cechą rewitalizacji jest partycypacja społeczna. Rewitalizacja prowadzona jest bowiem na rzecz i wspólnie ze społecznością lokalną, zamieszkującą obszary zdegradowane. Zakłada się włączenie społeczności do procesu „zarządzania" rozwojem przestrzeni zdegradowanych, w tym aktywne uczestnictwo w procesie tworzenia programu rewitalizacji, jak też jego realizacji. Program jest tworzony przez i dla mieszkańców. Konieczne jest poznanie ich opinii, ale również „pozyskanie" ich, włączenie do procesów pozytywnych przemian, jakie będą zachodzić na obszarach, na których prowadzona będzie rewitalizacja. Można założyć, że rewitalizacja oznacza zupełnie nowe podejście do zarządzania przestrzenią gminy – a uruchomienie procesów partycypacji społecznej to jeden z nadrzędnych celów rewitalizacji.

Na wyżej wymienionych zasadach skonstruowany został Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023. Oznacza to, że działania rewitalizacyjne prowadzone będą na rzecz wybranej przestrzeni gminy, która charakteryzuje się koncentracją problemów, w szczególności społecznych **(obszar zdegradowany/ obszar rewitalizacji),** poprzez działania całościowe, zakładające rozwiązywanie zasadniczych problemów, przy zachowaniu całościowego podejścia do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów, równowagi w realizacji działań, **(kompleksowość rewitalizacji)**. Istotne jest, aby ww. działania realizowane były przy aktywnym udziale mieszkańców i innych interesariuszy rewitalizowanej przestrzeni (**uspołecznienie rewitalizacji**).

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023 opracowany został w ramach projektu pod nazwą „Rewitalizacja obszaru przestrzeni publicznej i zabudowy śródmiejskiego odcinka Alei Wojska Polskiego w Szczecinie" **z wykorzystaniem wsparcia Ministerstwa Rozwoju w ramach konkursu „Modelowa rewitalizacja miast".**

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023 stanowi **kontynuację działań rewitalizacyjnych prowadzonych w Szczecinie**. Niniejsze opracowanie stanowi aktualizację Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin

w wydzielonym obszarze miasta w perspektywie lat 2011-2020. Horyzont czasowy realizacji Programu wydłużony został do 2023 roku, mając na uwadze art. 52 ustawy o rewitalizacji, dopuszczający realizację programów rewitalizacji poza ramami prawnymi ustalonymi przez ustawę o rewitalizacji.

Ryc. 1. Obszar rewitalizacji w perspektywie lat 2011-2020

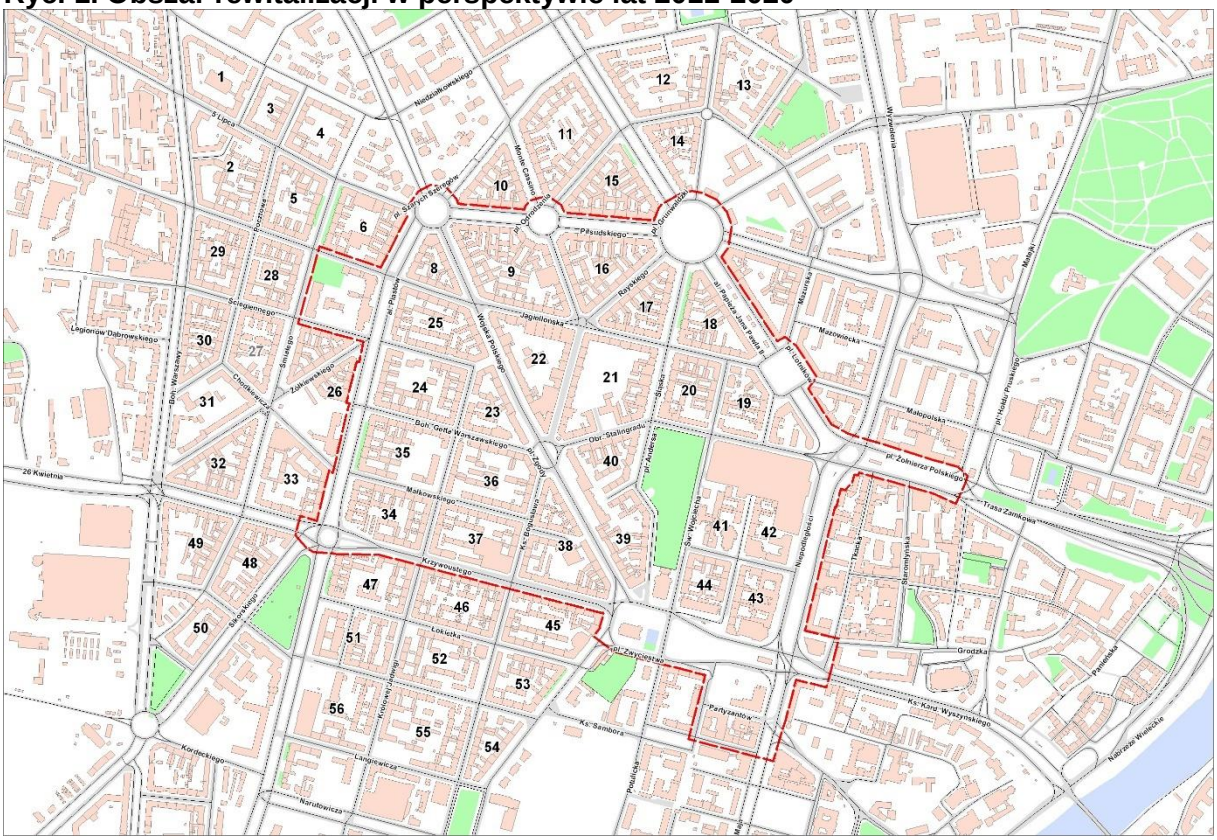

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Szczecin

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Szczecin realizowany jest od 2010 roku i został przyjęty Uchwałą Nr LI/1314/10 Rady Miasta Szczecin z dnia 27 września 2010r.

Od tego czasu był kilkakrotnie zmieniany:

- Uchwałą nr XXX/565/12 Rady Miasta Szczecin z dnia 25 czerwca 2012 r.
- Uchwałą nr XXII/642/12 Rady Miasta Szczecin z dnia 17 września 2012 r.
- Uchwałą nr XXXII/930/13 Rady Miasta Szczecin z dnia 15 lipca 2013 r.
- Uchwałą nr XXXIX/1149/14 Rady Miasta Szczecin z dnia 17 marca 2014 r.
- Uchwałą nr I/N/350/15 Rady Miasta Szczecin z dnia 29 grudnia 2015 r.
- Uchwałą nr XXV/605/16 Rady Miasta Szczecin z dnia 20 grudnia 2016 r.
- Uchwałą nr XXVIII/714/17 Rady Miasta Szczecin z dnia 28 marca 2017 r.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017 – 2023 opracowano w oparciu o Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Punktem wyjścia do wyznaczenia obszarów kryzysowych **była ogólna ocena sytuacji w mieście (diagnoza ogólna), a następnie diagnoza delimitacyjna w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej**, dokonana metodą analizy wskaźnikowej, umożliwiająca wskazanie obszarów, w których sytuacja jest najgorsza.

W kolejnym kroku spośród obszarów zdegradowanych, czyli takich, w których stwierdzono szczególną koncentrację problemów społecznych oraz występowanie problemów gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych – **wyłoniono obszar, na których gmina prowadzić będzie rewitalizację.** Kryterium wyboru obszarów rewitalizacji była szczególna koncentracja problemów oraz istotne znaczenie wybranej przestrzeni miasta dla rozwoju. **W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji zawarty był w całości obszar rewitalizacji wyznaczony w 2010 roku (północne kwartały osiedla Śródmieście-Zachód oraz południowe kwartały osiedla Centrum).**

Na dalszym etapie prac nad programem rewitalizacji konieczne było **pogłębienie diagnozy obszaru rewitalizacji** – w celu uzyskania jak najbardziej dokładnego obrazu problemów i ich przyczyn. Istotne było także poszukiwanie potencjałów, czyli mocnych stron obszaru rewitalizacji.

Wyniki diagnoz i analiz pozwoliły na sformułowanie planu operacyjnego rewitalizacji, czyli zestawu celów, kierunków działań, a docelowo projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. **Określona została wizja przemian obszaru rewitalizacji, tj. przyszły, pożądany obraz tego obszaru.**

Ostatnią część dokumentu stanowi opis procedur oraz systemu zarządzania, w którym istotne znaczenie ma **partycypacja społeczna.**
Na potrzebę rewitalizacji zwraca uwagę szereg dokumentów szczebla regionalnego i krajowego.

Krajowa Polityka Miejska 2023, przyjęta uchwałą Rady Ministrów w dniu 20 października 2015 roku, wskazuje na następujące cele polityki miejskiej:

- Cel 1. Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych.
- Cel 2. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji.
- Cel 3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.
- Cel 4. Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia.
- Cel 5. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu.

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego, której perspektywę czasową określa 2020 rok, przyjęta przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w 2010 roku, wśród wyzwań rozwoju województwa wskazuje na potrzebę rewitalizacji. Podkreśla, że należy dążyć do poprawy jakości życia na obszarach śródmiejskich, głównie za sprawą programów rewitalizacyjnych, m. in. podnoszących jakość tkanki mieszkaniowej, jej otoczenia infrastrukturalnego oraz tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych. Rewitalizacja w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego ma wymiar horyzontalny.

Począwszy od roku 2012 polityka realizowana przez władze Szczecina opiera się o **zasadę zintegrowanego podejścia terytorialnego**, tzn. jest ukierunkowana na wykorzystanie endogenicznego potencjału, zasobów terytorialnych i wiedzy; umożliwia realizację interwencji ukierunkowanych na wyzwania rozwojowe, a jednocześnie precyzyjnie dostosowanych do lokalnych uwarunkowań.

Strategiczna orientacja w zarządzaniu miastem i jego rozwojem opiera się na następujących aspiracjach:

- solidarność pokoleń szczecinian (solidarność międzypokoleniowa);
- tworzenie przestrzeni dla indywidualnych strategii wyboru mieszkańców, rodzin i wspólnot;

- oparcie zarządzania miastem na kapitale społecznym (zasada otwartości na wspólnotowy, grupowy kapitał rozwoju, rosnącą zdolność do współpracy, rozumienia się, zaufania, wspólnotowego patrzenia w przyszłość);
- sieciowy charakter relacji międzyludzkich;
- utrzymanie działań prorozwojowych, wspieranych środkami unijnymi, kontynuacją inwestycji innowacyjnych technicznie i nastawionych na poprawę kapitału intelektualnego – fundament miejskiej polityki rozwoju;
- wzmacnianie przewag konkurencyjnych miasta (w sferze gospodarczej – usługi; w sferze społecznej – edukacja; w sferze przestrzennej – środowisko naturalne);
- tworzenie takich narzędzi zarządzania rozwojem aby minimalizować społeczne i rozwojowe skutki polaryzacji, nie niwecząc przy tym pojawiających się, nowych szans na dalsze zwiększenie lub podtrzymanie tempa wzrostu wykorzystującego reguły konkurencji i rynku - potencjał rozwojowy i wyrównywanie warunków życia;
- aktywizacja społeczna;
- delegowanie zadań i usług: środowiska, wspólnoty lokalne, NGOs;
- współdziałanie różnych instytucji w zakresie pomocy mieszkańcom potrzebującym tej pomocy;
- wzmacnianie przedsiębiorczości społecznej i upowszechnianie idei partnerstwa trójsektorowego (administracja, NGOs, biznes).

Mając na względzie spójność polityk rozwoju w Szczecinie, ww. zasady są nadrzędne przy realizacji Programu Rewitalizacji.

Programy w pierwszej kolejności realizują konstytucyjną zasadę **zrównoważonego rozwoju**. Realizacja Programów bazuje ponadto na zasadzie partnerstwa, partycypacji społecznej, równych szans oraz spójności terytorialnej.

1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

1.1 Strategia Rozwoju Szczecina 2025 (SRS 2025)

Strategia Rozwoju Szczecina 2025, przyjęta uchwałą Nr XIV/320/11 Rady Miasta Szczecina z dnia 19 grudnia 2011 r. jest nadrzędnym dokumentem programującym rozwój społeczny i gospodarczy miasta w długofalowej perspektywie czasowej. Wskazując obszary polityki rozwoju miasta, gdzie adresowanie środków i działań będzie najbardziej celowe i efektywne, strategia stanowi podstawowy instrument wspomagający władze samorządowe w procesie zarządzania rozwojem, uwzględniając istniejące warunki budżetowe. Cele strategiczne i operacyjne są spójne z priorytetami Krajowej Polityki Miejskiej.

SRS 2025 identyfikuje najbardziej istotne problemy, przed którymi staje Szczecin w perspektywie najbliższych lat, tj.: niekorzystne zmiany demograficzne, łącznie z wyludnianiem się miasta oraz utrzymujące się niższe tempo wzrostu PKB wraz z niestabilną sytuacją na rynku pracy.

W Strategii zdefiniowano także wyzwania rozwojowe, które będą determinować politykę przestrzenną w Szczecinie w najbliższych latach. Wyzwaniami rozwojowymi, które w pośredni sposób wskazują na konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych są:

- przeciwdziałanie niekorzystnym trendom demograficznym, skutkujących starzeniem się społeczeństwa i wyludnianiem się miasta,
- wzmocnienie tożsamości mieszkańców, rozwój postaw prospołecznych, proinnowacyjnych i proekologicznych,
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego, partycypującego zarówno w podejmowaniu decyzji dotyczących kierunków i metod rozwoju miasta, jak i w ich realizacji; rozwój szerokiej, partnerskiej platformy zarządzania miastem.

Kierunki i cele określone w SRS 2025 powiązane są ze strategią marki miasta – Szczecin Floating Garden Project 2050, której wyznacznikiem jest wizja Szczecina przyszłości. Strategia brandingowa wykorzystuje potencjały endogeniczne miasta i uwzględnia potrzebę strategicznego planowania i odpowiedzialności za wyjątkowe walory naturalne miasta oraz za jego mieszkańców. Potencjałami Szczecina są: woda, zieleń, przestrzeń, otwartość na idee i przedsiębiorczość mieszkańców, tolerancja, wolność i poszanowanie przyrody, wielokulturowość i międzynarodowa społeczność, sytuacja geopolityczna (transgraniczność). SRS 2025 uwzględnia tę wizję, a prezentowane w niej

kierunki rozwoju odpowiadają długofalowym założeniom strategii marki, doprecyzowując zasady ich realizacji w perspektywie najbliższych 15 lat.

Rewitalizacja jest procesem opierającym się na wykorzystaniu lokalnych potencjałów, w którym poprzez ich wzmocnienie i wyeksponowanie rozwiązuje się problemy społeczne. Potencjały określone w SRS 2025, które mogą zostać wykorzystane przy planowaniu kompleksowego procesu rewitalizacji to m. in.: przestrzeń, otwartość na idee i przedsiębiorczość mieszkańców, wielokulturowość i międzynarodowa społeczność, a także sytuacja geopolityczna i oddziaływanie transgraniczne miasta.

W Strategii wskazano wizję Szczecina składającą się z 6 zdań. W roku 2025 Szczecin ma być:

1) miastem metropolitalnym, o intensywnych związkach z zagranicą, głównie z Niemcami i Skandynawią, atrakcyjnym dla gmin sąsiadujących oraz otwartym na nowe idee i przybyszów z innych regionów i krajów
2) miastem postindustrialnym, oferującym atrakcyjne miejsca pracy, ośrodkiem rozwoju usług nowoczesnych i wybranych usług tradycyjnych (w tym portowo-żeglugowych)
3) miastem inwestującym w wiedzę, zorientowanym na nowoczesną edukację, mającym bogatą ofertę kształcenia na poziomie akademickim, skierowaną również do obcokrajowców
4) miastem będącym ważnym ośrodkiem rozwoju sfery IT, innowacji techniczno-technologicznych i badań w wybranych dziedzinach
5) miastem z rozwiniętym węzłem transportowo-logistycznym, opartym o port morski i śródlądowy, połączenia drogowe, kolejowe i lotnicze
6) miastem o znacznych zasobach zieleni i wód, bezpiecznym, przyjaznym i atrakcyjnym dla mieszkańców, inwestorów i turystów, oferującym bogatą ofertę kulturalną oraz wysoką jakość życia i wypoczynku.

Z wyżej wskazanych twierdzeń wynika wizja Szczecina jako miasta funkcjonalnego, zamieszkiwanego przez społeczeństwo obywatelskie aktywnie angażujące się w życie miasta, a także miasta silnego gospodarczo i ważnego na mapie regionu i kraju. Misja zawarta w Strategii przedstawia Szczecin jako: „*miasto otwarte i tolerancyjne, atrakcyjne do życia i pracy – wspólnota mieszkańców wykorzystująca do trwałego rozwoju dziedzictwo kulturowe, walory środowiska przyrodniczego oraz nadbałtyckie i nadodrzańskie położenie*”.

Misja wdrażana będzie przez cztery równorzędne cele strategiczne i realizujące je cele operacyjne:

1. Szczecin – miasto wysokiej jakości życia

   1.1. Ochrona oraz wykorzystanie walorów przyrodniczych

   1.2. Rewitalizacja i rozwój przestrzeni miejskiej

   1.3. Wspieranie rozwoju efektywnych usług społecznych

2. Szczecin – miasto nowoczesnej, konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki

   2.1. Wspieranie rozwoju biznesu lokalnego i dopływu inwestycji zewnętrznych

   2.2. Podnoszenie innowacyjności przedsiębiorstw

   2.3. Zdynamizowanie rozwoju turystyki z wykorzystaniem zasobów przyrodniczych i dziedzictwa historyczno-kulturowego

3. Szczecin – miasto o wysokim kapitale intelektualnym

   3.1. Budowanie kapitału społecznego szczecinian, wzrost zaufania między ludźmi, poprawa relacji Miasto-Obywatel oraz pobudzanie aktywności społecznej

   3.2. Wspieranie rozwoju szczecińskiego ośrodka naukowego oraz współpracy środowisk nauki, gospodarki, kultury, sportu oraz lokalnych elit

   3.3. Poszerzanie zakresu, dostępności i jakości edukacji

4. Szczecin – atrakcyjne miasto metropolitalne

   4.1. Intensyfikacja i wzrost efektywności współpracy międzynarodowej

   4.2. Poprawa dostępności transportowej i układu komunikacyjnego miasta

   4.3. Wspieranie rozwoju i harmonizacja metropolitalnych funkcji Szczecina oraz realizacja projektów budujących prestiż miasta

Na powyższym zestawieniu celów pogrubieniem oznaczono cele strategiczne i operacyjne, które bezpośrednio wskazują na konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych, natomiast podkreśleniem oznaczono cele wskazujące na tę konieczność pośrednio.

Cel operacyjny 1.2. *Rewitalizacja i rozwój przestrzeni miejskiej* bezpośrednio wskazuje na konieczność przeprowadzenia procesu rewitalizacji i wstępnie definiuje obszary śródmiejskie, jako te wymagające najpilniejszej interwencji. Działania podejmowane w ramach tego celu zmierzać mają ku wykreowaniu centrum społeczno-kulturalnego

Szczecina z uwzględnieniem sytuacji społecznej mieszkańców. Podejmowane działania obejmować będą zarówno inwestycje infrastrukturalne oraz zadania ukierunkowane na rozwiązywanie problemów społecznych.

Działania podejmowane w ramach celu operacyjnego 1.3. *Wspieranie rozwoju efektywnych usług społecznych* zmierzać będą do stworzenia efektywnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. W ramach niniejszego celu przewiduje się utworzenie kompleksowej oferty usług społecznych skierowanych do wszystkich mieszkańców Szczecina. Podejmowane zadania dotyczyć będą rozwoju kultury, sieci przedszkoli i żłobków, usług medycznych i opieki społecznej, a także rozwoju funkcji wychowawczej, zdrowotnej, sportu i rekreacji.

Pośrednio na potrzebę prowadzenia procesu rewitalizacji wskazuje cel operacyjny 2.1. *Wspieranie rozwoju biznesu lokalnego i dopływu inwestycji zewnętrznych.* W ramach celu planowane jest aktywne wspieranie przedsiębiorczości poprzez kreowanie przyjaznego otoczenia prawnego, finansowego oraz instytucjonalnego, przyczyniającego się do powstawania i rozwoju przedsiębiorstw, w tym w szczególności sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) oraz kształtowania przedsiębiorczych postaw w społeczności lokalnej. Realizacja tego celu wpisuje się w planowane działania rewitalizacyjne, ponieważ poprzez wspieranie rozwoju przedsiębiorczości można pozytywnie wpłynąć na takie problemy obszaru rewitalizacji jak bezrobocie i ubóstwo.

Bezpośrednio na potrzebę prowadzenia procesu rewitalizacji wskazuje również cel operacyjny 3.1. *Budowanie kapitału społecznego szczecinian, wzrost zaufania między ludźmi, poprawa relacji Miasto-Obywatel oraz pobudzanie aktywności społecznej*. Za pomocą tego celu wyraża się pragnienie tworzenia w Szczecinie tzw. „społeczeństwa obywatelskiego”, tj. aktywnego i zintegrowanego społeczeństwa zaangażowanego w życie miasta i zarządzanie nim. Podnosi się kwestię współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi upatrując w nich kluczowego partnera w realizacji tych celów. Cel zakłada wspieranie inicjatyw pozarządowych z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej, takich jak: centra i kluby integracji społecznej (oferujące pomoc w aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, promocję zatrudnienia i aktywizację zawodową osób długotrwale bezrobotnych) oraz spółdzielnie socjalne. Realizacja tego celu wpisuje się w te spośród planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których zadaniem będzie podniesienie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Wymienione powyżej cele strategiczne i operacyjne Strategii są powiązane z następującymi celami Programu Rewitalizacji:

Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR – powiązanie z celami operacyjnymi 1.3 oraz 3.1 Strategii.

Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych – powiązanie z celem operacyjnym 1.2 Strategii.

Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR - powiązanie z celem operacyjnym 2.1 Strategii.

W ramach SRS 2025 realizowane są dwa programy obejmujące swoim zasięgiem całe miasto Szczecin: Wspieranie przedsiębiorczości oraz Akademicki Szczecin – oba programy powiązane są z LPR.

Cele obu programów wiążą się z budowaniem wizerunku miasta jako interesującego miejsca do życia, studiowania, zamieszkania oraz prowadzenia działalności gospodarczej; współpracą środowisk nauki, gospodarki, samorządu oraz lokalnych elit, w tym pogłębiania integracji tych środowisk i wspieraniem nauki i rozwoju szkolnictwa wyższego; pozyskaniem i wsparciem kadr dla regionalnego biznesu.

Przedmiotowe programy mają rozwiązywać problemy takie jak m.in.: gentryfikacja; dekomercjalizacja, budowa kapitału społecznego, przeciwdziałanie depopulacji miasta, w tym na obszarze rewitalizacji. Programy mają za zadanie wzmocnić kapitał społecznego miasta, w tym jego elit intelektualnych oraz powstrzymanie odpływu młodych i wykształconych mieszkańców. W odniesieniu do wspierania przedsiębiorczości następuje również w ramach realizacji powierzanych corocznie zadań publicznych przez organizacje pozarządowe w obszarze „Działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości". Miasto Szczecin oferuje przedsiębiorcom możliwość uzyskania zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach pomocy regionalnej udzielanej z tytułu kosztów nowej inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy. Dotyczy to przedsiębiorców, którzy zatrudnią nowych pracowników na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy zgodnie z przepisami Kodeksu Pracy bądź zrealizują „inwestycję początkową" w rozumieniu uchwały Rady Miasta Szczecin. W odniesieniu do Akademickiego Szczecina, program obejmuje prowadzenie działań aktywizacyjnych studentów, absolwentów uczelni szczecińskich tworzących kapitał ludzki; ponadto prowadzone są działania tj. „Dom dla Absolwenta", stypendia naukowe Prezydenta Miasta Szczecin dla studentów i doktorantów, programy pilotażowe „Innowacyjny Szczecin" oraz „Study in Szczecin".

W zakresie wdrażania **Strategii Rozwoju Szczecina 2025 (SRS 2025)**, w dniu 28 lutego 2013 roku wprowadzono w życie **Zarządzenie Nr 83/13 Prezydenta Miasta Szczecin w sprawie przyjęcia Programów strategicznych wynikających z realizacji Strategii Rozwoju Szczecina 2025**, do których należą:

1) Program Strategiczny I: Szczecin – miasto wysokiej jakości życia;
2) Program Strategiczny II: Szczecin – miasto nowoczesnej, konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki;
3) Program Strategiczny III: Szczecin – miasto o wysokim potencjale kapitału intelektualnego;
4) Program Strategiczny IV: Szczecin – atrakcyjne miasto metropolitalne;

Za koordynację realizacji Programów strategicznych odpowiada Biuro Strategii, zaś realizację powierzono dyrektorom wydziałów i kierownikom biur Urzędu Miasta. Przyjęte cztery programy strategiczne pod względem nazw są zgodne z celami strategicznymi SRS 2025.

Cel operacyjny 1.2 Rewitalizacja i rozwój przestrzeni miejskiej umiejscowiony jest w strukturze Strategii Rozwoju Szczecina 2025 w celu strategicznym **I. Szczecin - miasto wysokiej jakości życia.**

1.2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Szczecin

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Szczecin, przyjęte uchwałą Rady Miasta Szczecin nr XVII/470/12 z dnia 26 marca 2012 r., określa politykę przestrzenną Miasta i zasady koordynacji działań planistycznych.. Polityka przestrzenna Miasta jest realizowana poprzez dokumenty planistyczne tworzące prawo miejscowe, inwestycje publiczne, publiczno – prywatne i prywatne, oraz wdrażanie zasad gospodarowania nieruchomościami, a także programy i zadania wynikające z polityk miejskich.

Polityka przestrzenna realizowana jest przede wszystkim jako etap długofalowej strategii rozwoju miasta. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta określono zasady kształtowania struktury przestrzennej i planowane kierunki jej zmian oraz przeznaczenie terenów, lokalizację istotnych inwestycji publicznych i warunki zagospodarowania terenu. Studium stanowi również bazę merytoryczną dla sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta.

Polityka przestrzenna Miasta ustalona w Studium ma na celu harmonijny rozwój społeczno-gospodarczy Szczecina wraz z racjonalnym kształtowaniem zagospodarowania przestrzennego, m.in. poprzez rozwinięcie celów strategicznych zamieszczonych w Strategii:

1. Podnoszenie poziomu jakości życia w Szczecinie z wykorzystaniem wartości kulturowych i przyrodniczych, w tym:
   - ochrona wartości kulturowych i przyrodniczych i ich racjonalne wykorzystanie dla rozwoju społecznego i gospodarczego;
   - ograniczenia barier dostępności i korzystania z terenów przyrodniczych bez obniżania reżimów ochrony przyrody i środowiska;
   - aktywna ochrona wartości przyrodniczych, krajobrazowych i środowiskowych jako narzędzie aktywności mieszkańców i przeciwdziałanie zagrożeniom cywilizacyjnym.
2. Reurbanizacja i rewitalizacja jako metoda podnoszenia standardów mieszkaniowych i kulturowych, stwarzania warunków do efektywnego gospodarowania oraz zapobiegania zagrożeniom społecznym, w tym:
   - wzmacnianie roli przestrzeni publicznych, rewitalizacja starego miasta jako „serca miasta", aktywizacja odbudowy przestrzeni publicznych o znaczeniu ponadlokalnym oraz przestrzeni publicznych lokalnych;
   - transformacja miejscowa i obszarowa terenów zdegradowanych lub użytkowanych ekstensywnie (w tym terenów poprzemysłowych, pokolejowych, powojskowych i wielkich osiedli wielorodzinnej zabudowy powojennej), w których dotychczasowe funkcje utraciły organizacyjne i ekonomiczne podstawy funkcjonowania działalności lub utraciły swoje znaczenie (np. brak aktywności inwestycyjnej, szczątkowa działalność gospodarcza lub jej zaniechanie, działania degradujące dotychczasowe struktury i majątek w sposób uniemożliwiający wykorzystywanie go zgodnie z przeznaczeniem), kontynuowanie procesów modernizacyjnych w gospodarce, w tym procesów centrotwórczych i wzmacniających rozwój wewnętrzny m. in. poprzez wypełnianie istniejących terenów zgodnie z ich funkcją, zmianę funkcji terenów z uwzględnieniem ich produktywności i warunków dla powstawania nowych miejsc pracy, porządkowanie zagospodarowania terenów rozgraniczających różne funkcje pod względem struktury funkcjonalnej i intensywności zabudowy.
3. Rozwój kapitału społecznego, intelektualnego i odnowa potencjału gospodarczego Szczecina:
   - efektywne usługi społeczne – jako zasadniczy element podnoszenia jakości życia;
   - budowa kapitału społecznego, wzmacnianie relacji Obywatel – Miasto;

- wzmocnienie lokalnego ośrodka naukowego i budowa więzi interdyscyplinarnych w sferze nauki, gospodarki, kultury, współpracy międzynarodowej;
- budowanie miasta nowoczesnej, konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki;
- rozwój turystyki jako wiodącego segmentu gospodarki Szczecina.

4. Tworzenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego:
   - określenie relacji przestrzenno-funkcjonalnych Szczecina z obszarem metropolitalnym;
   - rozwój metropolitalnych funkcji na terenie miasta oraz budowanie jego metropolitalnego prestiżu, jako ponadregionalnego ośrodka kultury, innowacji i kapitału o znaczącym potencjale społeczno-gospodarczym i naukowym;
   - poprawa dostępności transportowej i komunikacyjnej zewnętrznej i wewnętrznej miasta, jako rdzenia szczecińskiego obszaru funkcjonalnego;
   - zwiększenie konkurencyjności ośrodka w przestrzeni polskiej i międzynarodowej.

Kierunki rozwoju odnoszące się bezpośrednio do rewitalizacji zawarto w podrozdziale *5.9. Rewitalizacja obszarów miejskich*. Wskazano w nich potrzebę przeciwdziałania zjawiskom marginalizacji społecznej oraz degradacji przestrzennej, technicznej i ekonomicznej zagrożonych części miasta. Jako podstawowy cel procesu rewitalizacji wskazuje się poprawę jakości życia mieszkańców, ich aktywności ekonomicznej i społecznej oraz poprawę środowiska zamieszkania oraz ochronę dziedzictwa kulturowego. Za szczególny obszar rewitalizacji uznano śródmieście, które mimo intensywnego użytkowania wymaga podniesienia atrakcyjności i przywrócenia wartości społeczno-ekonomicznej zabytkowej zabudowy oraz rozwiązania występujących problemów społecznych.

Kierunki rozwoju zawarte w podrozdziale 5.9 Studium są powiązane głównie z następującym celem Programu Rewitalizacji:

Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych

1.3 Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miasto Szczecin na lata 2015 – 2020 (SRPS)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miasto Szczecin na lata 2015 - 2020 przyjęta została uchwałą Rady Miasta Szczecin Nr XVI/384/16 z dnia 23 lutego 2017 r. Przedmiotowy dokument odnosi się w swojej treści do programowanych działań w dwóch zasadniczych zakresach:

1. Profilaktyka dla dzieci i udogodnienia dla rodziców:
    - zdrowie dzieci (programy profilaktyki i promocji zdrowia),
    - szkoła rodziców (szkolenia i edukacja osób dorosłych),
    - Szczecin Przyjazny Rodzinie (kontynuacja i rozwój programu),
    - zwiększenie liczby miejsc w opiece żłobkowej.
2. Senior w mieście:
    - Centrum Informacji Senioralnej i system domów pomocy społecznej,
    - oddawanie do użytku kolejnych mieszkań chronionych i tworzenie rodzinnych domów pomocy,
    - usankcjonowanie pomocy sąsiedzkiej,
    - dzienne formy wsparcia seniora.

SRPS zwraca ponadto uwagę na istotne zjawiska społeczne, które mogą dotyczyć rodzin i osób w różnym wieku zakłócając ich prawidłowe funkcjonowanie.

W SRPS 2015-2020 wskazano dwa cele strategiczne i cztery główne obszary działań, na których Miasto zamierza koncentrować lokalną politykę społeczną. Na szczególną uwagę zasługują działania podejmowane na rzecz rodziny - rodziny niepełnej, wielodzietnej, z problemem niepełnosprawność czy ubóstwa, ale też rodziny przeżywającej przejściowe trudności, potrzebującej nie zawsze wsparcia finansowego, a często informacji i poradnictwa. System pomocy społecznej musi być szczególnie wyczulony na sytuację materialną, bytową oraz pojawiające się problemy opiekuńczo-wychowawcze rodziny. Bezpieczeństwo socjalne m in. poprzez pracę, determinującą rozwój kapitału społecznego, wiąże w swoim obszarze znaczeniowym nie tylko kwestie bezrobocia, minimalizację ubóstwa, dając podstawę bytu mieszkańcom Szczecina, ale także aktywizację społeczności lokalnej oraz konieczność przygotowania jej uczestników do zatrudnienia w licznych obszarach wymagających zarówno wykształcenia wyższego jak i zawodowego. Priorytetowo będą traktowane działania na rzecz dzieci i młodzieży, tak aby umożliwić im rozwój i dobry start w dorosłe życie. Drugi obszar, na który zwrócono szczególna uwagę to polityka senioralna, która traktuje osoby starsze jako grupę zróżnicowaną, twórczą i wnoszącą istotny wkład w życie społeczne i ekonomiczne, a jednocześnie grupę mającą specyficzne potrzeby również w zakresie opieki.

W SRPS zmierza się nie tylko do łagodzenia skutków trudnej sytuacji bytowej klientów pomocy społecznej, lecz także do usuwania przyczyn tkwiących często w sferze psychicznej i społecznej. Realizacja Strategii przewiduje współpracę i partnerstwo różnych instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej.

W dokumencie przyjęto następujące cele strategiczne:

CEL STRATEGICZNY 1 – Interdyscyplinarne podejmowanie działań w rozwiązywaniu kluczowych problemów społecznych. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Przywracanie społeczności osób wykluczonych.

CEL STRATEGICZNY 2 - Funkcjonalna i dostosowana do zdiagnozowanych potrzeb infrastruktura aktywizacji i oparcia społecznego.

Powyższe cele odnoszą się do czterech obszarów realizacji strategii, którym przypisano główne kierunki działań:

OBSZAR 1 - Wspieranie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz wyrównywanie szans w starcie życiowym dzieci i młodzieży.

Główny kierunek działania: Wspieranie systemu wsparcia dziecka, młodzieży, rodziny oraz osób usamodzielnianych

OBSZAR 2 - Solidarność pokoleń, aktywizacja i wsparcie osób starszych.

Główny kierunek działania: Doskonalenie systemu wsparcia seniorów z wykorzystaniem innowacyjnych narzędzi. Rozwój wolontariatu.

OBSZAR 3 - Przeciwdziałanie dysfunkcjom.

Główny kierunek dziania: Profilaktyka zjawisk uzależnień i przemocy w rodzinie oraz redukowanie ich skutków.

OBSZAR 4 - Integracja i wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Główne kierunki działań: rehabilitacja, aktywizacja i wsparcie osób i rodzin z niepełnosprawnością; wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin; aktywizacja zawodowa jako przeciwdziałanie bezrobociu i ubóstwu oraz łagodzenie ich skutków; zapobieganie bezdomności i reintegracja osób bezdomnych.

Co do zasady należy założyć, że zestaw działań, jakie przewidziano do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miasto Szczecin na lata 2015 - 2020 będzie w dużym stopniu przyczyniać się do realizacji założeń Programu Rewitalizacji. Program rewitalizacji kładzie bowiem szczególny nacisk na rozwiązywanie problemów społecznych. Wytyczenie obszaru rewitalizacji następuje w oparciu o kryteria pozwalające stwierdzić, gdzie koncentrują się problemy społeczne. Istotna różnica związana z realizacją działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych polega na tym, że SRPS skupia się na przestrzeni całej gminy – zaś program rewitalizacji zawęża pole działań do przestrzeni rewitalizacji.

Działania przewidziane w ramach SRPS powiązane są z działaniami planowanymi do realizacji w ramach następujących celów Programu Rewitalizacji:

Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR

Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR

1.4 Program ochrony środowiska miasta Szczecin na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021-2024

„Program ochrony środowiska miasta Szczecin na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021-2024" (POŚ 2017-2020) stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem na poziomie miasta i jednocześnie integruje w sobie występujące lokalnie zagadnienia ochrony środowiska z założeniami ochrony środowiska wskazanymi w dokumentach tworzonych na wyższych szczeblach administracji.

Omawiany program będzie stanowił kontynuację "Programu ochrony środowiska miasta Szczecin na lata 2013-2016, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020", przyjętego uchwałą Rady Miasta Nr XXXVII/1109/14 z dnia 20 stycznia 2014 roku. W czasie opracowywania Programu Rewitalizacji prace nad Programem ochrony środowiska miasta Szczecin na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021-2024 jeszcze trwały a jego przyjęcie zaplanowano na grudzień 2017 roku.

POŚ 2017-2020 zawiera ocenę stanu środowiska w mieście Szczecin w podziale na 10 komponentów. Z punktu widzenia planowanych działań rewitalizacyjnych należy szczególną uwagę zwrócić na zdiagnozowane w poszczególnych komponentach problemy dotyczące ochrony środowiska:

1. ochrona klimatu i jakości powietrza (OKJP):
   - przekroczony poziom dopuszczalny dla benzo(a)pirenu na terenie miasta Szczecina,
   - nieefektywne wykorzystanie energii oraz wysoka emisja zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego,
   - lokalne przekroczenie średnioroczne dla tlenków azotu w obszarach znajdujących się niedaleko stacji pomiarowej Szczecin Piłsudskiego;
2. zagrożenia hałasem (ZH):
   - niewystarczająca przepustowość dróg wojewódzkich oraz promienisty układ ulic uniemożliwiają skierowanie nadmiaru pojazdów poza granice miasta, co sprzyja nadmiernym emisjom hałasu,

- brak inwestycji w infrastrukturę kolejową skutkujący złym stanem dworców i stacji kolejowych,
- brak odpowiednich połączeń pomiędzy SOM a KKBOF co wpływa na emisje hałasu wzdłuż dróg lokalnych,
- ciągły wzrost pojazdów poruszających się w graniach miasta;

3. pola elektromagnetyczne (PEM) - w mieście Szczecin nie zarejestrowano przekroczeń poziomu PEM;
4. gospodarowanie wodami (GW):
   - zły stan wszystkich wód powierzchniowych;
5. gospodarka wodno-ściekowa (GWS) - podstawowe problemy zidentyfikowane na terenie miasta Szczecin dotyczą zagrożenia dla jakości wód powierzchniowych, podziemnych i ekosystemów od wód zależnych, spowodowanego niekontrolowanym napływem zanieczyszczeń. Wskazać można tu przede wszystkim:
   - przedostawanie się do wód zanieczyszczeń pochodzących z nieskanalizowanych, peryferyjnych obszarów miasta wynikające z nieodpowiedniej budowy i eksploatacji zbiorników bezodpływowych;
   - konieczność przestrzegania zakazów, nakazów i ograniczeń na terenie stref ochronnych ujęć wód podziemnych miasta, a także na obszarze GZWP 122; tereny te powinny być zagospodarowywane w sposób maksymalnie ograniczający wpływ działalności gospodarczej na wody podziemne;
   - konieczność uporządkowana gospodarki ściekowej w zlewni Jeziora Miedwie co w istotny sposób wpływa na jakość pobieranej wody; głównym źródłem wody pitnej dla Szczecina są wody jeziora Miedwie, dlatego miasto powinno zwracać uwagę na problemy związane z zanieczyszczeniami zagrażającymi czystości jego wód.

   Istotne znaczenie ma również optymalizacja zużycia wody, zarówno dla celów bytowych, jak i gospodarczych, a przede wszystkim eliminowanie korzystania z wód podziemnych i wody wodociągowej przez przemysł.
6. zasoby geologiczne (ZG):
   - nielegalne pozyskiwanie surowców (piasków ze żwirami i piasków);
7. gleby (GL):
   - brak informacji na temat stanu gleb (nie prowadzi się regionalnego monitoringu stanu gleb)
8. gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO) - zidentyfikowane obszary problemowe w dziedzinie gospodarki odpadami

odnoszą się głównie do potrzeb związanych z uzupełnianiem istniejącej infrastruktury gospodarki odpadami oraz działań mających na celu uporządkowanie niektórych jej obszarów. Wskazać tu można przede wszystkim:

- niewystarczającą ilość instalacji przetwarzania odpadów (realizowana jest budowa Zakładu Termicznego Unieszkodliwiania Odpadów dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, a także instalacji termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych oraz odpadów niebezpiecznych);
- brak czynnych składowisk odpadów, co przy dotychczasowym sposobie gospodarowania przekłada się na wysoki koszt takiego sposobu unieszkodliwiania odpadów, a także powoduje konflikty w związku z lokalizacjami kolejnych przeładowni;
- konieczność uporządkowania działań w zakresie prowadzenia ewidencji wytwórców większych ilości odpadów niebezpiecznych oraz stworzenie możliwości selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych, szczególnie w odniesieniu do rozproszonych źródeł powstawania tych odpadów (rzemiosło, małe zakłady);
- potrzeba pełnego wdrożenia systemu selektywnego zbierania i odbioru odpadów ulegających biodegradacji oraz systemu zbierania i przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego z gospodarstw domowych.

9. zasoby przyrodnicze (ZP):
   - sukcesywny spadek powierzchni zalesionych, co wpływa na zmniejszenie właściwości retencyjnych oraz zwiększenie podatności na erozję, a w połączeniu ze zmianami klimatu intensyfikuje przesuszenie gleb,
   - brak dokumentacji dotyczącej zarządzania lasami, a także programów ochrony przyrody utrudnia właściwe i efektywne gospodarowanie na obszarach lasów,
   - większość obszarów Natura 2000 nie posiada planów ochrony ani planów zadań ochronnych, co obniża skuteczność ochrony siedlisk i gatunków, gdyż skuteczna realizacja działań ochronnych wymaga dokładnego zaplanowania,
   - ciągłe przekładanie utworzenia ośrodka rehabilitacji dla dzikich zwierząt, który umożliwiłby niesienie pomocy zwierzętom rannym w wypadkach drogowych czy w skutek innych zdarzeń losowych,
   - odstąpienie od realizacji (ze względu na brak środków finansowych) programu ochrony bioróżnorodności oraz wzbogacania bioróżnorodności w lasach miejskich.

10. zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi (PAP):
    - wzrastający trend zakładów dużego ryzyka oraz rozwój transportu towarów niebezpiecznych.

Analiza powyższych problemów skłania do podjęcia głębszych rozważań na temat tego, które z nich podlegać powinny interwencji na poziomie działań planowanych do realizacji w Programie Rewitalizacji, a które mają wymiar strategiczny dla przyszłego rozwoju miasta i podlegać powinny interwencji na poziomie działań planowanych do realizacji w ramach np. Strategii Rozwoju Szczecina 2025.

W Programie Rewitalizacji Cel nr 4, tj. *Poprawa stanu środowiska OR,* jest tym celem, w którym ujęto działania nawiązujące do problemów wymienionych w POŚ.

1.5 Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Miasto Szczecin na lata 2014-2018

„Gminny programu opieki nad zabytkami Gminy Miasto Szczecin na lata 2014-2018" został przyjęty Uchwałą Nr XXXIX/1147/14 Rady Miasta Szczecin z dnia 17 marca 2014 r.

Gminny program opieki nad zabytkami jest dokumentem określającym politykę Gminy Miasto Szczecin dotyczącą ochrony dziedzictwa kulturowego znajdującego się w granicach administracyjnych podlegających jej obszarów.

Program przyjęty na lata 2014-2018 jest dokumentem planistycznym uzupełniającym pozostałe akta prawa miejscowego i służącym podejmowaniu planowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego przez Urząd Miasta. Myślą przewodnią opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Miasto Szczecin było uznanie potrzeby zachowania zasobów znajdującego się na obszarze gminy dziedzictwa kulturowego oraz traktowanie tego dziedzictwa jako zasadniczego czynnika wpływającego na kształtowanie się tożsamości mieszkańców i promocji turystycznej stolicy Pomorza Zachodniego.

W Gminnym programie opieki nad zabytkami określono osiem priorytetów, przy czym za najważniejsze uznano dokumentowanie zasobu kulturowego miasta oraz **działania zmierzające do powstrzymania procesu degradacji zabytków m.in. poprzez prace remontowo-konserwatorskie, stworzenie instrumentów prawnych i finansowych oraz pomoc finansową.**

W skład ośmiu priorytetów wchodzą:

1. Opracowanie pełnej dokumentacji zasobu kulturowego miasta.

2. Stworzenie instrumentów prawnych i finansowych pozwalających na zahamowanie procesów degradacji zabytków i sukcesywną poprawę ich stanu technicznego, poprzez pomoc finansową a także wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
3. Przyjęcie podczas prac remontowo konserwatorskich, jako obowiązującej zasady, rekonstrukcji brakujących elementów w przypadku zachowania ponad 50% oryginalnej substancji a tym samym podjęcie prac pozwalających na przywrócenie brakujących elementów wyposażenia wystroju zarówno zewnętrznego jak i wewnętrznego zabytków i zespołów urbanistycznych.
4. Podkreślenie szczególnego charakteru najważniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego miasta, poprzez właściwą ekspozycję zabytków i obszarów objętych ochroną konserwatorską.
5. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność obiektów zabytkowych dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.
6. Kontynuowanie działalności edukacyjnej i wydawniczej.
7. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy.
8. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków a także pomoc w przygotowaniu właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do wykorzystania w opiece nad zabytkami funduszy unijnych, ministerialnych i samorządowych.

Realizacja poszczególnych priorytetów Programu ma się odbywać w ramach przyjętych celów strategicznych. I tak:

- Realizacja priorytetu 1 i 2 odbędzie się ramach celu strategicznego: Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji zagospodarowania przestrzennego miasta.
- Realizacja priorytetu 2 i 4 odbędzie się ramach celu strategicznego: Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami przyrody i równowagi ekologicznej.
- Realizacja priorytetu 1, 2, 3, 5 odbędzie się ramach celu strategicznego: **Zahamowanie procesów degradacji obiektów i terenów zabytkowych oraz doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.**
- Realizacja priorytetu 2, 3, 4, 5 odbędzie się ramach celu strategicznego: **Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.**

- Realizacja priorytetu 2, 4, 6, 8 odbędzie się ramach celu strategicznego: **Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.**
- Realizacja priorytetu 6, 7, 8 odbędzie się ramach celu strategicznego: Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków
- Realizacja priorytetu 7 odbędzie się ramach celu strategicznego: **Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.**

Na powyższym zestawieniu celów strategicznych Gminnego programu opieki nad zabytkami pogrubieniem oznaczono te cele, które nawiązują do założeń Programu Rewitalizacji i skłaniają do podjęcia działań rewitalizacyjnych.

W Programie Rewitalizacji Cel nr 2, tj. *Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych.,* jest tym, w którym ujęto działania nawiązujące do priorytetów i celów strategicznych wymienionych w Gminnym programie opieki nad zabytkami Gminy Miasto Szczecin na lata 2014-2018.

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych

2.1 Diagnoza ogólna miasta Szczecin

2.1.1 Sfera społeczna

2.1.1.1 Demografia

Szczecin, według stanu na 31 grudnia 2016 roku[3], zamieszkiwany jest przez 404 878 mieszkańców, co czyni z niego siódmy pod względem liczby ludności ośrodek miejski w Polsce. Powierzchnia miasta w aktualnych granicach administracyjnych wynosi 300,60 km^2 (z czego niemal 24% pod wodami powierzchniowymi), a gęstość zaludnienia wynosi 1347,1 os./km^2 (stan na 31 grudnia 2016 r.). Pod względem zajmowanej powierzchni Szczecin jest trzecim największym miastem w Polsce ustępując jedynie Warszawie i Krakowowi. Spośród miast z grupy porównawczej[4] cztery z nich pod względem liczby ludności są większe od Szczecina (Łódź, Wrocław, Poznań i Gdańsk), a pozostałe trzy ustępują Szczecinowi. Wszystkie miasta z grupy porównawczej są miastami wojewódzkimi, pełniącymi ważną rolę w sieci osadniczej województw i kraju. Na poniższym wykresie zaprezentowano średnią liczbę ludności miast grupy porównawczej w latach 1995 – 2016.

Ryc. 2. Średnia liczba ludności w miastach grupy porównawczej w latach 1995 - 2016

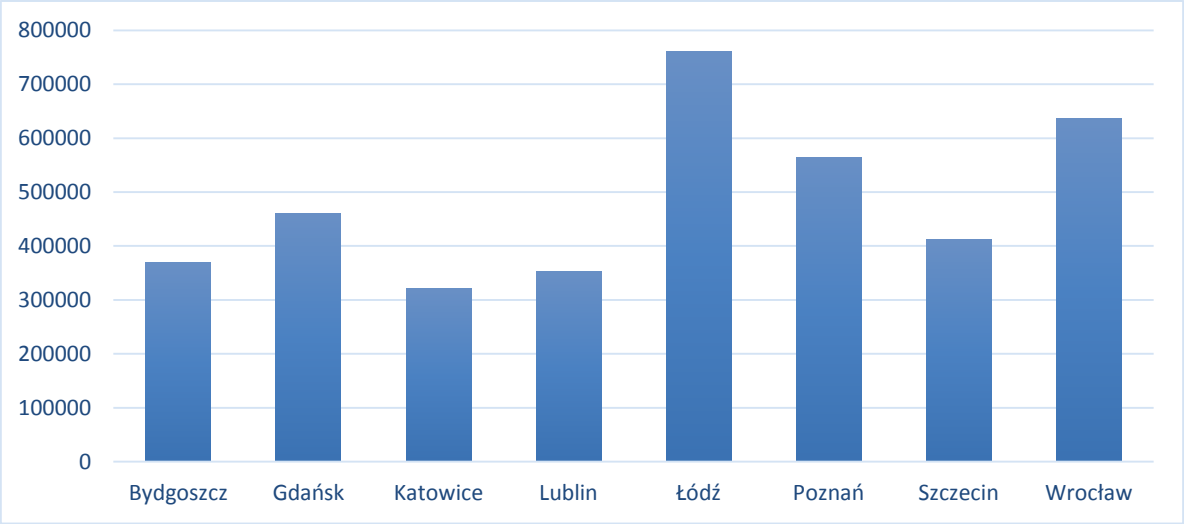

[3] www.stat.gov.pl [*dostęp 07.07.2017 r.*]
[4] Strategia Rozwoju Szczecina 2025. Do grupy porównawczej zaliczono: Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Lublin, Łódź, Poznań i Wrocław.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp: 07.07.2017 r.]

W Szczecinie, podobnie jak w innych większych ośrodkach miejskich w Polsce, **zachodzi stale postępujące zjawisko depopulacji**, czyli zmniejszania się liczby mieszkańców. W latach 1998 – 2016 widoczny był spadek ogólnej liczby mieszkańców Szczecina. W badanym okresie odnotowano spadek liczby ludności o 13 278 osób (3,2%). Największy ubytek liczby mieszkańców stwierdzono w latach 2005 – 2009, na przestrzeni których ze Szczecina ubyło 4812 mieszkańców, a jedyny znaczący wzrost liczby ludności w okresie objętym badaniem nastąpił w roku 2010. Zmiany te mogą być spowodowane zmianą metodologii opracowywania danych przez Główny Urząd Statystyczny. Dane za lata 2010 – 2016 przygotowane są na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2011 (NSP 2011), natomiast dane za lata 2002 – 2009 bazują na wynikach Narodowego Spisu Powszechnego 2002 (NSP 2002). Dane za rok 2010, które prognozowano na podstawie wyników NSP 2002 wskazywały, iż Szczecin zamieszkiwany był przez 405606 mieszkańców, natomiast liczba ludności Szczecina wynikająca z NSP 2011 wynosiła 410245 (4639 osób więcej w stosunku do poprzedniego spisu). Wskazuje to na wolniejsze tempo depopulacji miasta niż przewidywane w roku przeprowadzania prognozy. W kolejnych latach odnotowywano systematyczny ubytek liczby mieszkańców. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego opartych na Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku liczba ludności Szczecina będzie ulegać stałemu zmniejszeniu, w konsekwencji osłabiając potencjał demograficzny miasta. GUS **prognozuje spadek liczby mieszkańców do roku 2050 do poziomu 340 tys. mieszkańców, co oznacza zmniejszenie się populacji miasta o około 16% (ok. 65 tys. osób) w porównaniu do roku 2016.** Należy mieć jednak na uwadze fakt, iż liczba osób zameldowanych w Szczecinie nie jest tożsama z liczbą osób faktycznie Szczecin zamieszkujących. Przyczyn tego zjawiska upatrywać należy w uchylaniu się od obowiązku meldunkowego mieszkańców oraz metropolitalnym charakterze miasta, które przyciąga nowych mieszkańców ze względu na oferowane możliwości i usługi, których małe miejscowości nie są w stanie zapewnić[5] (szczególne znaczenie ma oferta edukacyjna uczelni wyższych, która przyczynia się do napływu studentów).

[5] Analiza i prognoza zjawisk demograficznych Szczecina 2025 z uwzględnieniem ich wpływu na gospodarkę miasta i rozwój usług społecznych, Public Profits Sp. z. o. o., Poznań-Szczecin 2009.

Ryc. 3. Liczba ludności Szczecina w latach 1995 – 2016 wraz z prognozą do roku 2050

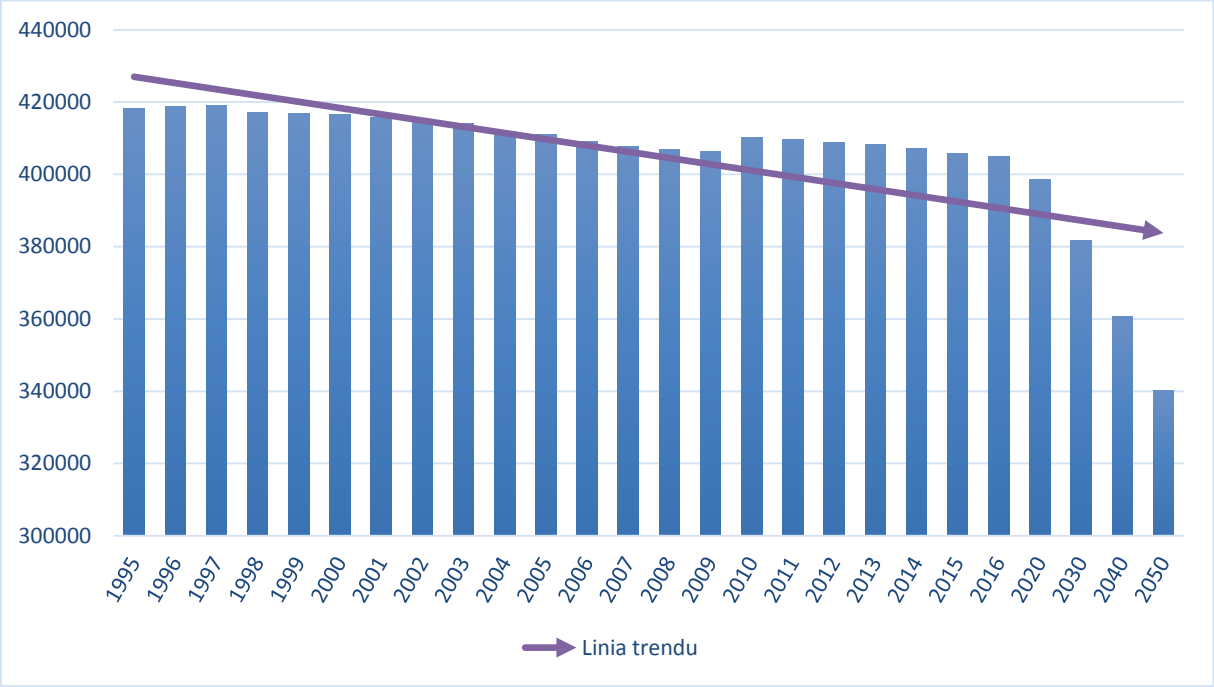

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Zjawisko depopulacji wpływa negatywnie na zasoby kapitału ludzkiego, który ma znaczny wpływ na atrakcyjność inwestycyjną i dalszy rozwój społeczno-gospodarczy miasta. **Jednym ze zjawisk ściśle powiązanych ze zjawiskiem depopulacji jest suburbanizacja**, w wyniku której mieszkańcy wyprowadzają się z centrum miasta na jego przedmieścia, lecz pozostają funkcjonalnie powiązani z miastem, tj. korzystają z usług i infrastruktury. Depopulacja i suburbanizacja w długiej perspektywie mogą wywołać szereg niekorzystnych konsekwencji, spośród których najpoważniejszymi wydają się być: marginalizacja i utrata funkcji przez dzielnice w centrum miasta oraz spadek dochodów miasta przy rosnących kosztach utrzymania infrastruktury, który będzie miał negatywny wpływ na rozwój gospodarczy oraz możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców.

Do podstawowych przyczyn spadku liczby ludności należy zaliczyć ujemne saldo migracji (zarówno wewnętrznych jak i zagranicznych) oraz – pomimo rosnącej liczby urodzeń – poziom reprodukcji nie gwarantujący prostej zastępowalności pokoleń[6], który objawia się ujemnymi wartościami wskaźnika przyrostu naturalnego rozumianego jako różnicę miedzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów.

Dane dot. salda migracji wskazują na to, że odpływ ludności miasta wystąpił w latach 2006 – 2011 i związany był z migracjami wewnętrznymi. Co ciekawe w tym samym czasie notowano dodatnie saldo migracji zagranicznych. Ostatnie lata analizowanego okresu wskazują na odwrócenie trendu – tj. począwszy od 2012 roku notowane jest dodatnie saldo

[6] Hozer-Koćmiel M., Wpływ kryzysu na zjawiska demograficzne, Szczecin, 2015

migracji wewnętrznych, a od 2014 roku ujemne saldo migracji zagranicznych. Od 2012 roku notowano przyrost liczby mieszkańców Szczecina wskutek migracji.

Ryc. 4. Saldo migracji w Szczecinie w latach 2002 – 2016

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
saldo migracji	463	-166	-492	58	-61	-676	-783	-365	-290	32	244	162	-115	541	103
saldo migracji wewnętrznych	599	-113	-358	299	-73	-670	-674	-460	-464	-107	77	42	305	541	279
saldo migracji zewnętrznych	-136	-53	-134	-241	12	-6	-109	95	176	144	152	124	-420	0	-176

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 03.11.2017 r.]

Poszukując kierunków migracji w ruchu wewnętrznym przeanalizowano dane salda migracji gmin bezpośrednio sąsiadujących ze Szczecinem. Dane te wskazują, że głównym kierunkiem migracji jest w pierwszej kolejności gmina Dobra. Na przestrzeni analizowanego okresu dla gminy Dobra, tj. w latach 2005 – 2016, zaobserwować można stałe wysokie dodatnie saldo migracji, kształtujące się na poziomie od 595 do 953 osób. Kolejnym pożądanym kierunkiem migracji są gminy Kołbaskowo, Goleniów i Kobylanka.

Zestawienie są sobą danych dot. migracji wewnętrznej w Szczecinie oraz w gminach Dobra i Kołbaskowo wykazuje zbieżność. W latach 2007-2008 odnotowano najniższą wartość salda migracji w Szczecinie, natomiast w gminach Dobra i Kołbaskowo wartość najwyższą. Dane te wskazują na bardzo dużą dynamikę ruchu ludności pomiędzy miastem i jego najbliższym otoczeniem funkcjonalnym. Wysokie dodatnie wartości salda migracji w gminie Dobra wskazują, że w przestrzeni tej gminy ma miejsce największa skala zjawiska suburbanizacji w przestrzeni funkcjonalnej Szczecina.

Ryc. 5. Saldo migracji w latach 2002 – 2016 w gminach sąsiadujących ze Szczecinem

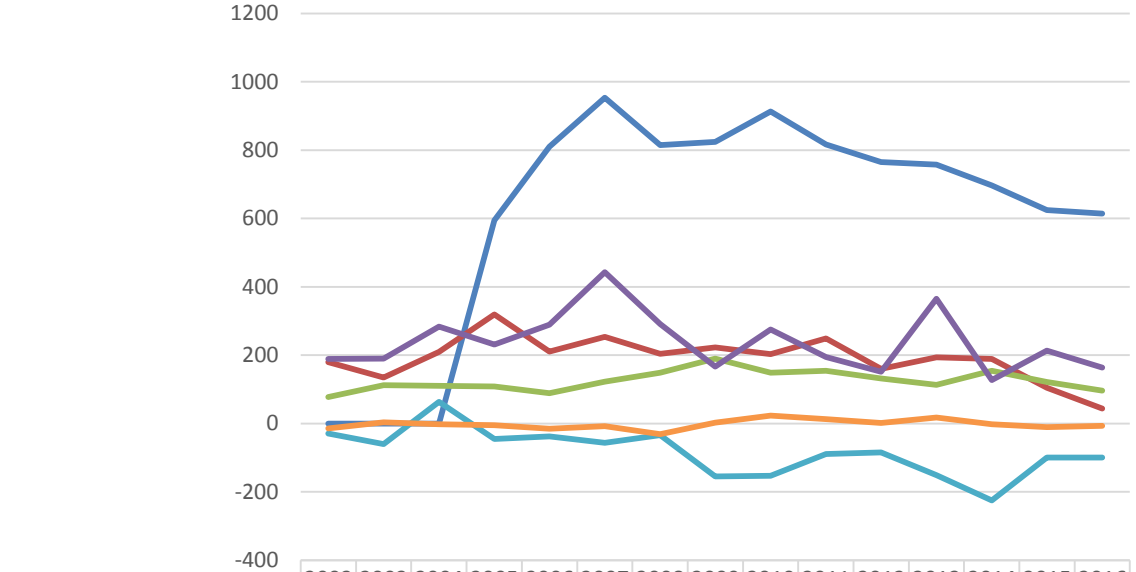

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
gmina Dobra	0	0	0	595	810	953	815	824	913	817	765	758	697	625	614
gmina Goleniów	180	135	210	319	211	254	204	223	203	249	160	194	189	105	44
gmina Kobylanka	78	112	110	109	89	123	149	190	149	154	132	113	154	122	96
gmina Kołbaskowo	189	190	284	231	289	443	291	167	275	195	152	365	127	213	164
gmina Police	-29	-60	64	-45	-38	-56	-34	-155	-153	-89	-84	-151	-225	-99	-99
gmina Stare Czarnowo	-14	4	-2	-5	-15	-8	-31	3	23	13	2	18	-2	-10	-7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 03.11.2017 r.]

Dane dotyczące przyrostu naturalnego prezentowane są w formie zrelatywizowanej (przeliczone na 1000 mieszkańców), która umożliwia porównywanie ich pomiędzy miastami o różnej liczbie ludności. **Wartość wskaźnika gwarantująca zastępowalność pokoleń wynosi około 2,15, natomiast w przypadku Szczecina wartość wskaźnika w ostatnich 6 latach przyjmowała przeciętną wartość -1,64** wyraźnie wskazując na występowanie negatywnych trendów demograficznych i warunkując ubytek liczby mieszkańców. Spośród miast grupy porównawczej jedynie Łódź (-5,67) oraz Katowice (-2,87) cechują się mniej korzystną wartością wskaźnika przyrostu naturalnego.

Ryc. 6. Średnia wartość wskaźnika przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w miastach grupy porównawczej w latach 2010 – 2016 [‰]

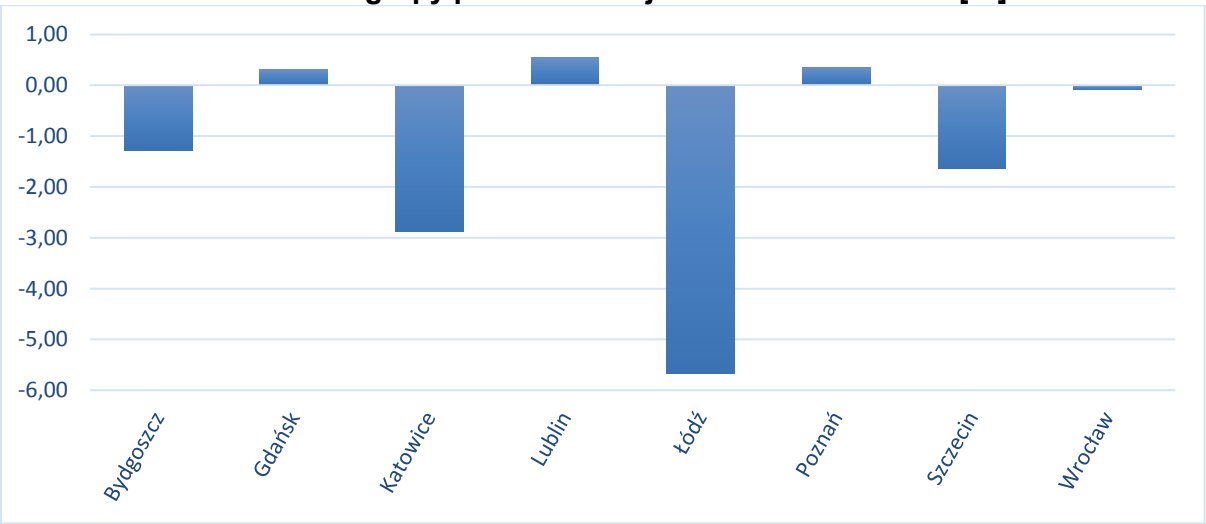

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Zmiany wartości wskaźnika przyrostu naturalnego w Szczecinie mają charakter skokowy, przy zachowaniu ogólnego trendu negatywnego. Dane odnoszące się do zrelatywizowanego wskaźnika przyrostu naturalnego Główny Urząd Statystyczny prowadzi od 2002 roku, dzięki czemu możliwa jest analiza występowania długotrwałych trendów w zakresie badanego zjawiska. W latach objętych badaniem odnotowywano wyłącznie ujemne wartości wskaźnika, co ma wpływ na zmniejszanie się liczby mieszkańców Szczecina na skutek braku zastępowalności pokoleń. W przypadku Szczecina w latach 2002 – 2016 można mówić o zjawisku ubytku naturalnego, czyli ujemnych wartościach wskaźnika przyrostu naturalnego w długim okresie. Na poniższym wykresie przedstawiono wartości wskaźnika dla Szczecina i średnią wartość dla grupy porównawczej za lata 2002 – 2016. Analizując wartości przestawione na wykresie można zauważyć dwa zasadnicze okresy, w których zmianom ulegały zarówno wartości dla Szczecina jak i grupy porównawczej. W latach 2002 – 2008 wartości dla Szczecina były bardziej korzystne niż wartości dla grupy porównawczej. Natomiast w roku 2009 nastąpiło odwrócenie trendu i dla Szczecina odnotowywano wartości mniej korzystne niż w przypadku grupy porównawczej. Mimo tych zmian należy mieć na uwadze, iż wartości te od początku okresu objętego badaniem były ujemne i wpływają na przyspieszenie procesu starzenia się społeczeństwa oraz zmniejszanie się liczby mieszkańców.

Ryc. 7. Przyrost naturalny w Szczecinie w latach 2010 – 2016 [‰]

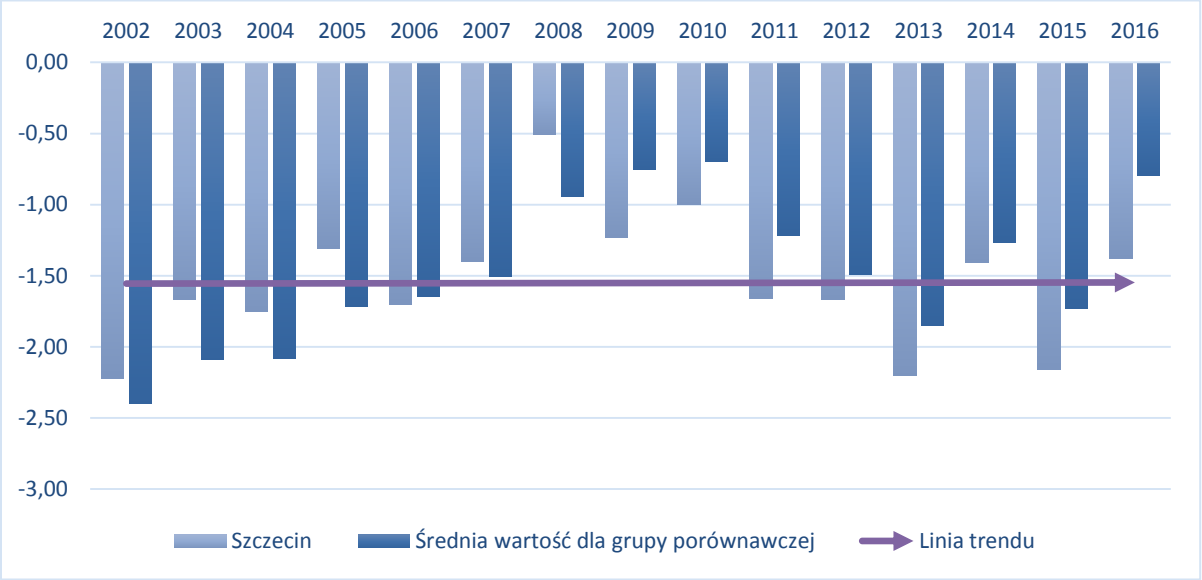

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

W badaniach nad sytuacją demograficzną należy uwzględnić również zmieniający się udział poszczególnych grup ekonomicznych ludności w ogólnej liczbie mieszkańców. Na skutek zachodzących w społeczeństwie różnych negatywnych procesów (m. in. wspomniany wyżej ubytek naturalny, starzenie się społeczeństwa itp.) **maleje udział osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym.** Wzrastający odsetek osób starszych wiąże się z wieloma konsekwencjami odnoszącymi się m. in. do: modelu zarządzania miastem i jego budżetem, w tym zmianami w zapotrzebowaniu na podstawowe usługi oraz świadczenia społeczne, a także do sytuacji na rynku pracy.

Procentowy udział osób w wieku przedprodukcyjnym (0 – 17 lat) przedstawiony został za lata 2010 i 2016, co pozwoliło na wstępną identyfikację trendów zachodzących w miastach grupy porównawczej. Uśredniony udział osób młodych w ogólnej liczbie mieszkańców w latach objętych badaniem dla grupy porównawczej wyniósł 15,45% i jest to wartość znacznie niższa niż ta odnotowana dla Polski (17,94%). Wskazuje to na występowanie pewnego rodzaju zaburzeń struktury demograficznej w miastach grupy porównawczej i postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Należy jednak zauważyć, iż w większości miast (Gdańsk, Lublin, Łódź, Poznań, Wrocław) w roku 2016 udział osób młodych zwiększył się w porównaniu do roku bazowego. W dwóch miastach (Bydgoszcz, Katowice) odnotowano zmniejszający się udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, natomiast w przypadku Szczecina wartość ta nie uległa zmianie. W roku 2010 większym odsetkiem osób młodych niż Szczecin (15,72%) charakteryzowały się takie miasta jak: Bydgoszcz (16,23%), Gdańsk (16,02%) oraz Lublin (16,37%). Natomiast w roku 2016 odnotowano wzrost wartości wskaźnika dla Poznania i Wrocławia, które przewyższyły

wartość dla Szczecina. W roku kończącym badanie odsetkiem osób młodych wyższym niż w przypadku Szczecina cechowały się miasta: Gdańsk (16,70%), Lublin (16,58%), Poznań (16,19%) oraz Wrocław (15,79%).

Ryc. 8. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]

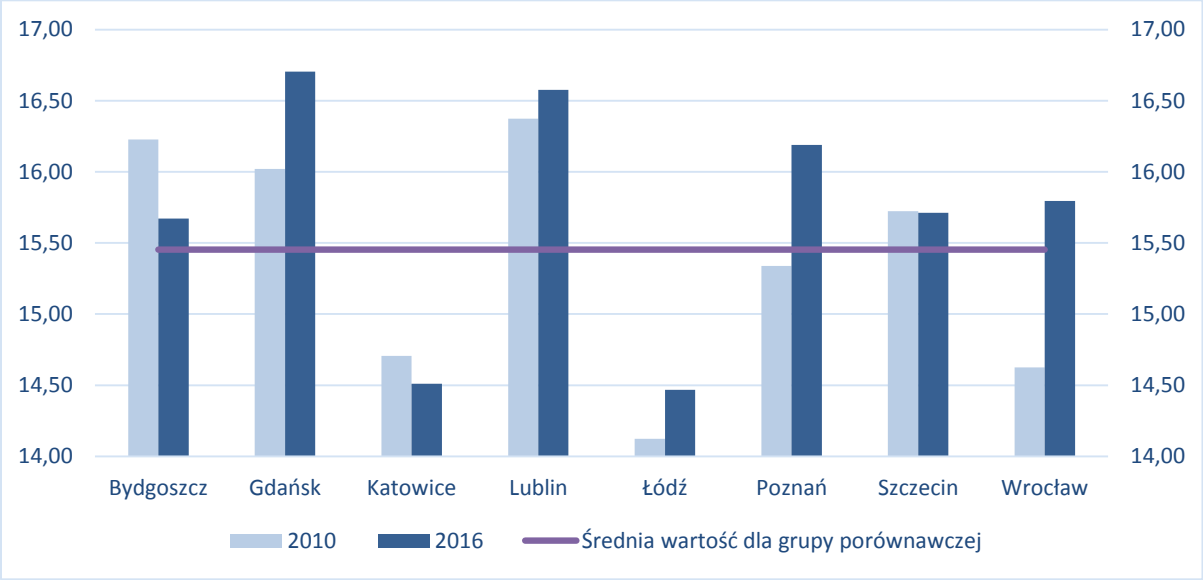

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Na poniższym wykresie przedstawiono procentowy udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Szczecina w latach 1995 – 2016 wraz z prognozą do roku 2050. Najwyższy udział osób młodych w strukturze demograficznej miasta odnotowano w roku 1995 i wynosił on 23%. Od roku bazowego obserwuje się rokroczne zmniejszanie się udziału osób w wieku przedprodukcyjnym aż do wartości 15,71% w roku 2016, co oznacza spadek o około 8 punktów procentowych na przestrzeni zaledwie 20 lat. Według prognoz opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny udział osób młodych nadal będzie się zmniejszał, aż do poziomu 13,55% w roku 2050. **Oznacza to, iż niekorzystne zmiany struktury demograficznej będą postępować**, lecz już znacznie mniej dynamicznie niż w latach poprzednich. Dalszy wzrost dysproporcji pomiędzy grupami ekonomicznymi ludności może doprowadzić do nieefektywności systemu zabezpieczeń społecznych i zaburzeń na rynku pracy w wyniku braku siły roboczej.

Ryc. 9. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności Szczecina w latach 1995 – 2016 wraz z prognozą do roku 2050 [%]

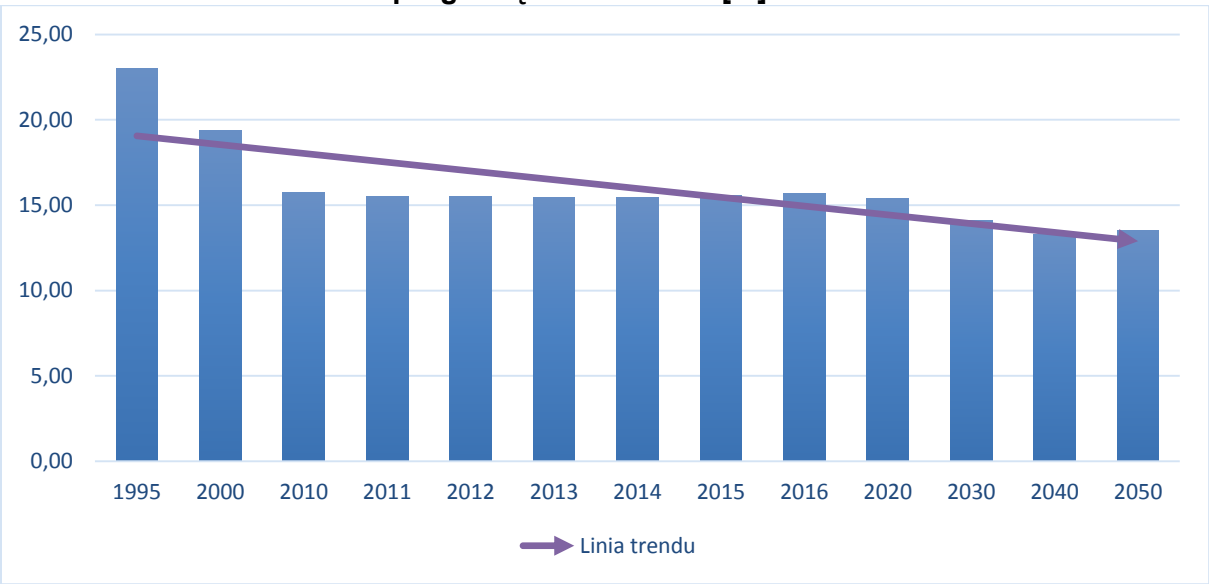

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Wskaźnik obrazujący procentowy udział osób w wieku poprodukcyjnym (dla mężczyzn 65 lat i więcej, dla kobiet 60 lat i więcej) w ogólnej liczbie mieszkańców Szczecina również przedstawiony został za lata 2010 i 2016. Uśredniona wartość wskaźnika dla miast grupy porównawczej wynosi 21,89% i jest wyższa niż wartość dla Polski (20,22%), co wskazuje na **bardziej zaawansowany proces starzenia się społeczeństwa na terenie dużych miast**. We wszystkich miastach grupy porównawczej udział osób w wieku poprodukcyjnym w roku 2016 wzrósł w porównaniu z rokiem bazowym, za który przyjęto rok 2010. **W badanym okresie największą dynamiką zmian udziału osób starszych w ogóle społeczeństwa charakteryzował się Szczecin, gdzie udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł o około 5 punktów procentowych**. Badanie dynamiki zmian wartości odsetka osób w wieku poprodukcyjnym wykazało, iż zjawisko starzenia się społeczeństwa najszybciej postępuje w Szczecinie. Wskaźnik dynamiki dla Szczecina osiągnął wartość 123,8%, natomiast dla grupy porównywanych miast wartość ta wynosiła 119,5%.

Ryc. 10. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]

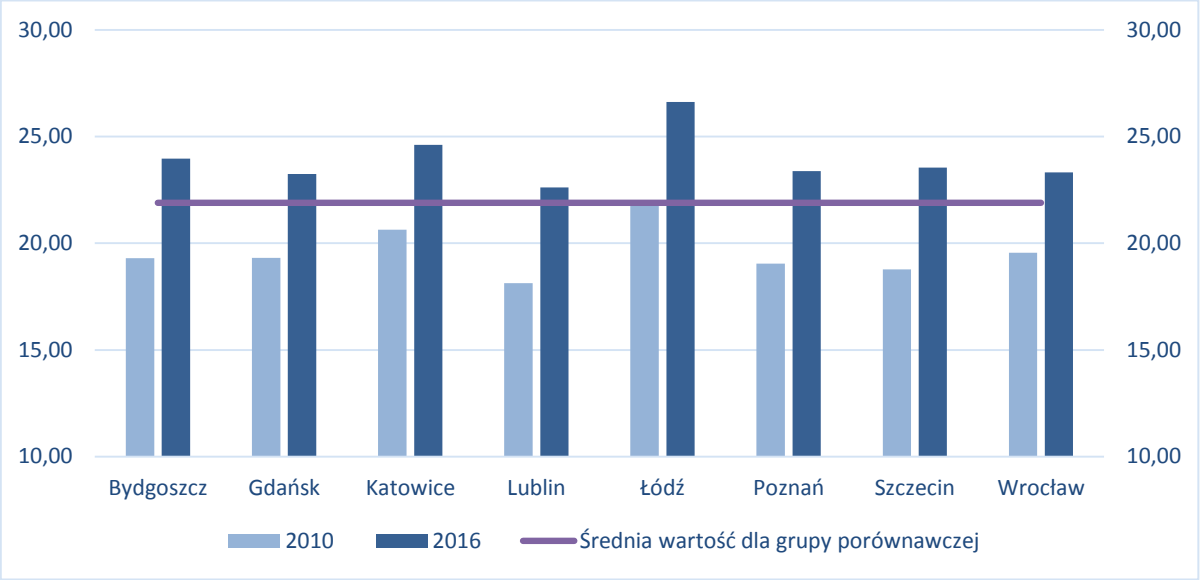

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Na poniższym wykresie przedstawiono udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności Szczecina w latach 1995 – 2016 wraz z prognozą do 2050 roku. W przypadku osób starszych obserwuje się trend rosnący- nadreprezentacja osób starszych w ogólnej liczbie ludności skutkuje negatywnymi konsekwencjami, z których najpoważniejszymi wydają się być: **zagrożenie nieefektywności systemu zabezpieczeń społecznych**, **wzrost zapotrzebowania na usługi społeczne i opiekuńcze czy brak siły roboczej powodujący niewydolność rynku pracy**. Najniższy odsetek osób starszych odnotowano w roku 1995 i wynosił on 13,88%, natomiast w kolejnych latach systematycznie wzrastał do poziomu 23,55% w roku 2016, co oznacza wzrost wartości wskaźnika o 10 punktów procentowych na przestrzeni 20 lat. Prognozy przedstawione przez Główny Urząd Statystyczny na podstawie NSP 2011 nie są optymistyczne i zakładają dalszy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Szczecina. **Przewiduje się, iż w roku 2050 osoby starsze stanowiły będą ponad 30% wszystkich mieszkańców miasta**. Zwiększający się udział osób starszych w ogóle społeczeństwa spowoduje przede wszystkim wzrost wskaźników tzw. obciążenia demograficznego. W roku 1995 na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało około 22 osoby w wieku poprodukcyjnym. W roku 2016 wartość ta wzrosła już do około 39 osób, natomiast zgodnie z przewidywaniami w roku 2050 na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będzie około 55 osób starszych. Tak wysokie obciążenie osób w wieku produkcyjnym powodować może zagrożenie niewydolności systemu zabezpieczeń społecznych oraz całej gospodarki miasta. Według prognoz zawartych w „Analizie…”[7] wzrastać będzie nie tylko liczba osób w wieku

[7] Analiza i prognoza zjawisk demograficznych Szczecina 2025 z uwzględnieniem ich wpływu na gospodarkę miasta i rozwój usług publicznych, Public Profits Sp. z. o. o., Poznań-Szczecin, 2009.

poprodukcyjnym, ale również mediana wieku wzmacniając proces starzenia się społeczeństwa oraz skutkując znacznym wzrostem zapotrzebowania na usługi społeczne i opiekuńcze.

Ryc. 11. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Szczecina w latach 1995 – 2016 wraz z prognozą do roku 2050 [%]

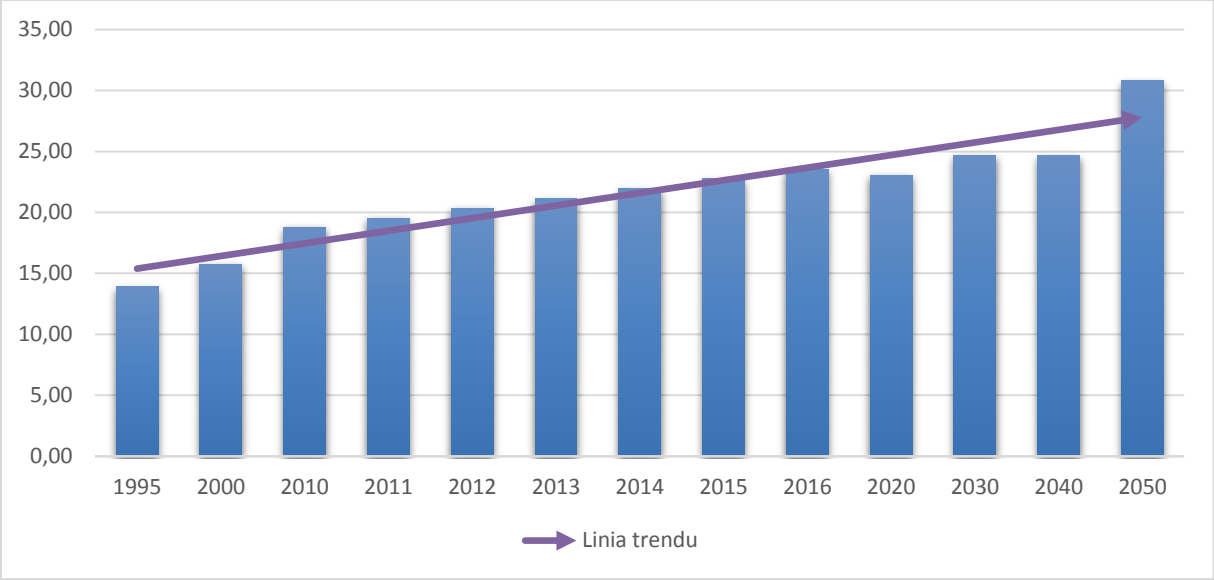

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę demograficzną ludności Szczecina w latach 1995 – 2016 wraz z prognozą do roku 2050. Na podstawie analizy poniższego wykresu zaobserwować można zwłaszcza zwiększający się udział osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym zmniejszaniu się odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Zmiany struktury demograficznej są skutkiem postępującego procesu starzenia się społeczeństwa i wzrostu mediany wieku ludności. Zmiany te skutkować będą wzrastającym obciążeniem ekonomicznym ludności w wieku produkcyjnym. W roku 1995 na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało około 58 osób w wieku nieprodukcyjnym. W roku 2016 na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 64 osoby w wieku nieprodukcyjnym, natomiast według prognoz w roku 2050 na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będzie aż 80 osób w wieku nieprodukcyjnym.

Ryc. 12. Struktura demograficzna Szczecina w latach 1995 – 2016 wraz z prognozą do roku 2050

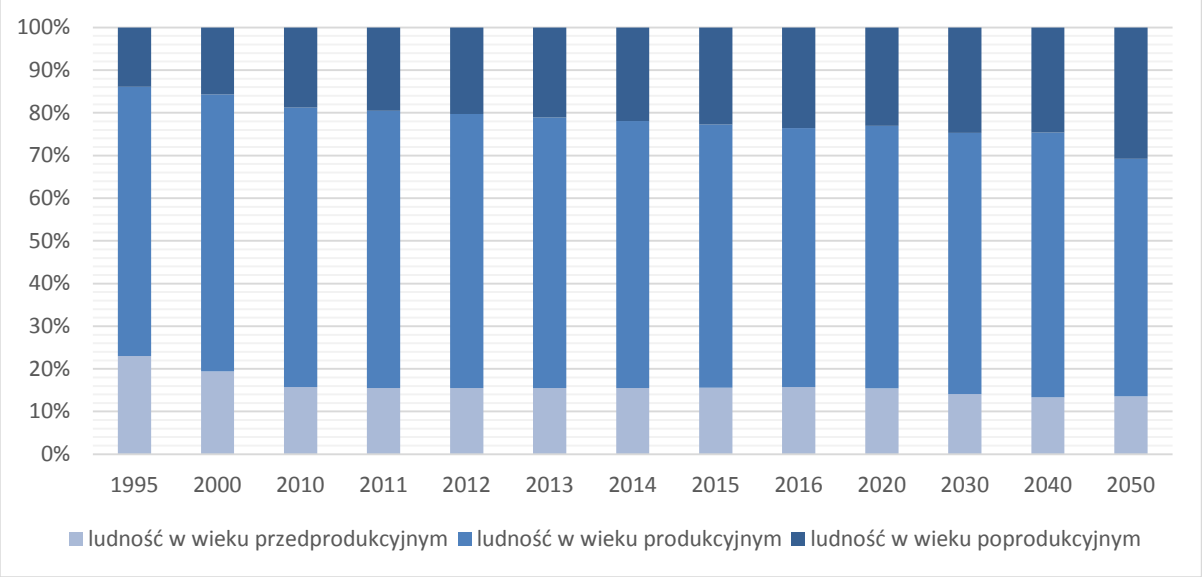

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

2.1.1.2 Bezrobocie

Jednym z ważniejszych czynników determinujących jakość życia w mieście i jego atrakcyjność inwestycyjną oraz osiedleńczą jest stan rynku pracy, w tym dostępność miejsc pracy dla specjalistów i przeciętny poziom wynagrodzeń. Poziom bezrobocia w Szczecinie i miastach grupy porównawczej mierzono za pomocą wskaźnika odnoszącego się do liczby osób pozostających bez zatrudnienia w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Ryc. 13 Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym [%]

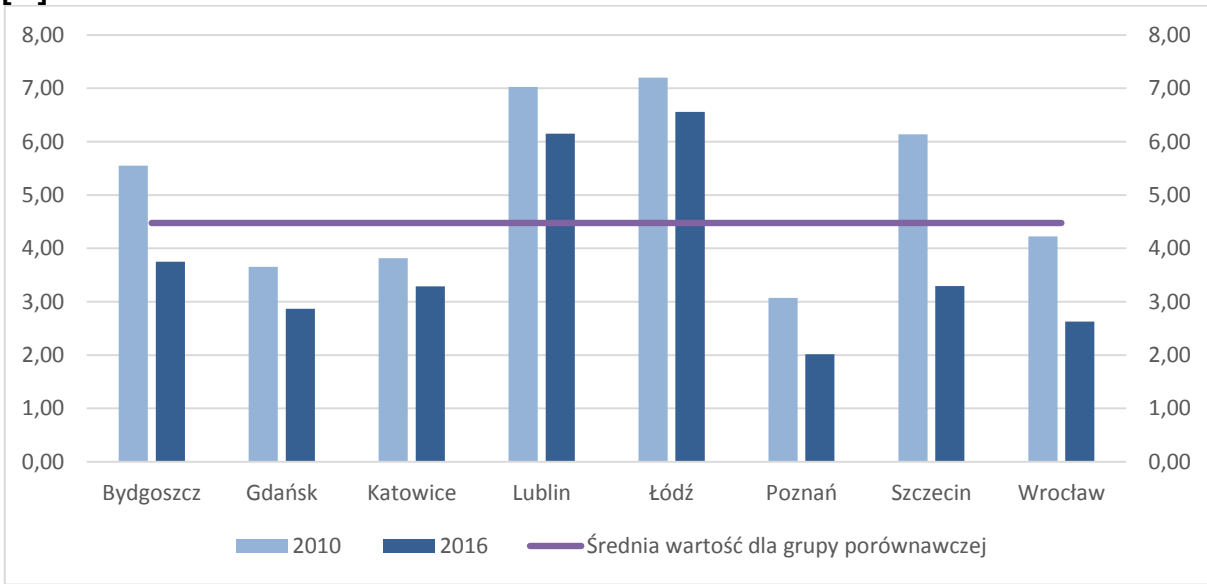

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Uśredniona wartość wskaźnika dla grupy porównawczej wynosiła 4,47% i jest to wartość niższa niż w przypadku Polski (5,61%). Świadczy to o stosunkowo dobrej kondycji rynków pracy dużych miast, a bezrobocie w nich odnotowywane ma raczej charakter frykcyjny. W roku 2010 w Szczecinie na każde 100 osób w wieku produkcyjnym bez zatrudnienia pozostawało około 6 osób. Jedynie w Łodzi (7,20) oraz Lublinie (7,03) odnotowano wyższy poziom bezrobocia. Natomiast w roku 2016 w Szczecinie poziom bezrobocia zmniejszył się niemal dwukrotnie i zaledwie 3 osoby pozostawały bez pracy w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym. Miastami o wyższym poziomie bezrobocia w 2016 roku były: Bydgoszcz (3,75), Lublin (6,15) oraz Łódź (6,56).

Poziom bezrobocia w Szczecinie w latach 2002 – 2016 ulegał znacznym wahaniom spowodowanym przemianami strukturalnymi gospodarki oraz licznymi zmianami koniunktury dotyczącymi zwłaszcza przemysłu stoczniowego, który na początku XXI wieku stanowił jeden z głównych składników bazy ekonomicznej miasta. Najwyższy poziom bezrobocia w Szczecinie odnotowano w 2003 roku i wynosił on 10,72%. W kolejnych latach obserwowano zmniejszanie poziomu bezrobocia aż do wartości 2,74 w roku 2008. Oficjalne zamknięcie Stoczni Szczecińskiej Nowej nastąpiło 30 grudnia 2008 roku i spowodowało gwałtowny, niemal dwukrotny wzrost poziomu bezrobocia w roku 2009. Niekorzystny trend objawiający się rokrocznym zwiększaniem się poziomu bezrobocia trwał do roku 2012, w którym na każde 100 osób w wieku produkcyjnym bez pracy pozostawało około 7 osób. Następnie w latach 2013 – 2016 odnotowywano stały spadek poziomu bezrobocia do wartości 3,29% w 2016 roku.

Ryc. 14. Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w Szczecinie w latach 2002-2016

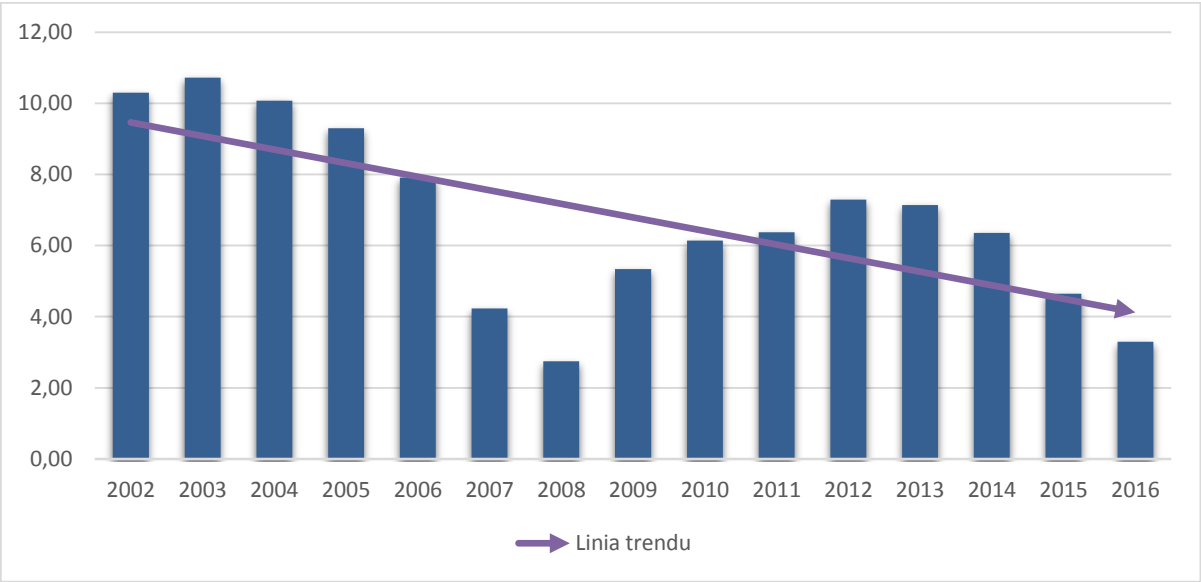

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Transformacja ustrojowa trwająca w Polsce od 1989 roku wpłynęła także na szkolnictwo wyższe. Rokrocznie rośnie liczba absolwentów uczelni wyższych i wzrasta udział osób z wykształceniem wyższym wśród osób kończących edukację. Spowodowało to przesyt rynku i niedobór miejsc pracy dla osób z wyższym wykształceniem, co z kolei skutkuje wydłużaniem się czasu poszukiwania zatrudnienia i w konsekwencji wpływa na powstawanie zjawiska bezrobocia długotrwałego. Takie warunki panujące na rynku pracy mogą przyczyniać się do postępującego wyludniania się miasta, na skutek emigracji zarobkowych, zarówno wewnętrznych jak i tych zagranicznych. Uśredniony udział osób z wykształceniem wyższym wśród wszystkich osób bezrobotnych w grupie porównywanych miast wynosi 18,94%. Wyższy niż w Szczecinie odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym odnotowano w: Gdańsku, Lublinie, Poznaniu i Wrocławiu. We wszystkich miastach grupy porównawczej odnotowano zwiększający się udział osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie osób bezrobotnych. W roku 2016 w Szczecinie osoby z wykształceniem wyższym stanowiły około 22% wszystkich osób bezrobotnych.

Ryc. 15. Udział osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie osób bezrobotnych

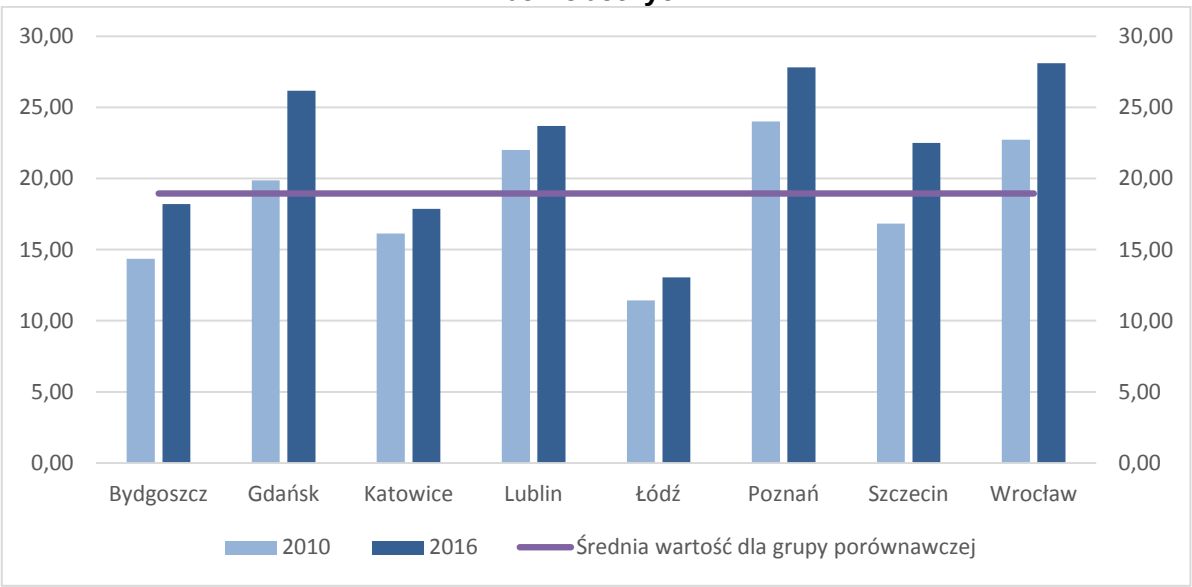

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

W celu zbadania zmian zachodzących na rynku pracy analizie poddano udział osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie osób bezrobotnych mieszkańców Szczecina w latach 2000 – 2016. W badanym okresie odsetek bezrobotnych z wykształceniem wyższym wzrósł niemal 4-krotnie z wartości 6,1% w roku 2000 do wartości 22,5% w roku 2016. Wzrost udziału osób najlepiej wykształconych w ogólnej liczbie bezrobotnych wiąże się ze względnie stałą bezwzględną liczbą osób bezrobotnych oraz wskazuje na poważny deficyt miejsc pracy przeznaczonych dla specjalistów lub niewystarczający poziom wynagrodzeń.

Ryc. 16. Udział osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w Szczecinie w latach 2000-2016

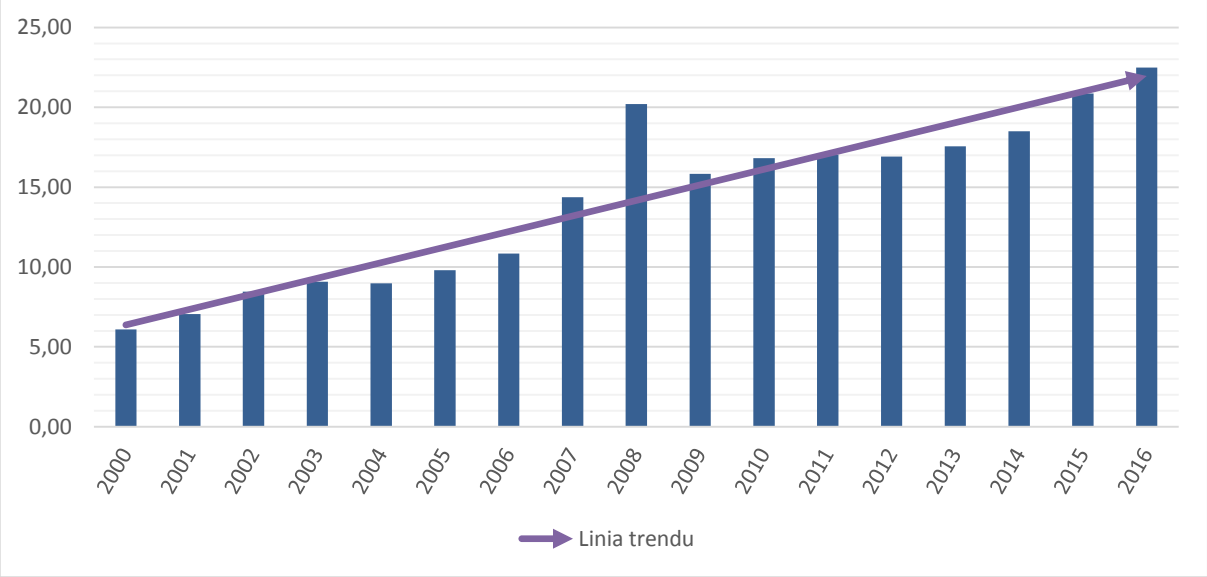

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Grupą osób bezrobotnych szczególnie narażoną na wykluczenie społeczne i długotrwałe bezrobocie jest grupa osób w wieku powyżej 55 roku życia. W okresie objętym badaniem (lata 2010 i 2016) we wszystkich miastach z grupy porównawczej odnotowano wzrost udziału osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych. Największą dynamiką zmian wartości wskaźnika w okresie objętym badaniem charakteryzował się Szczecin, dla którego odnotowano wzrost wartości wskaźnika o 193,3%.

Ryc. 17. Udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych

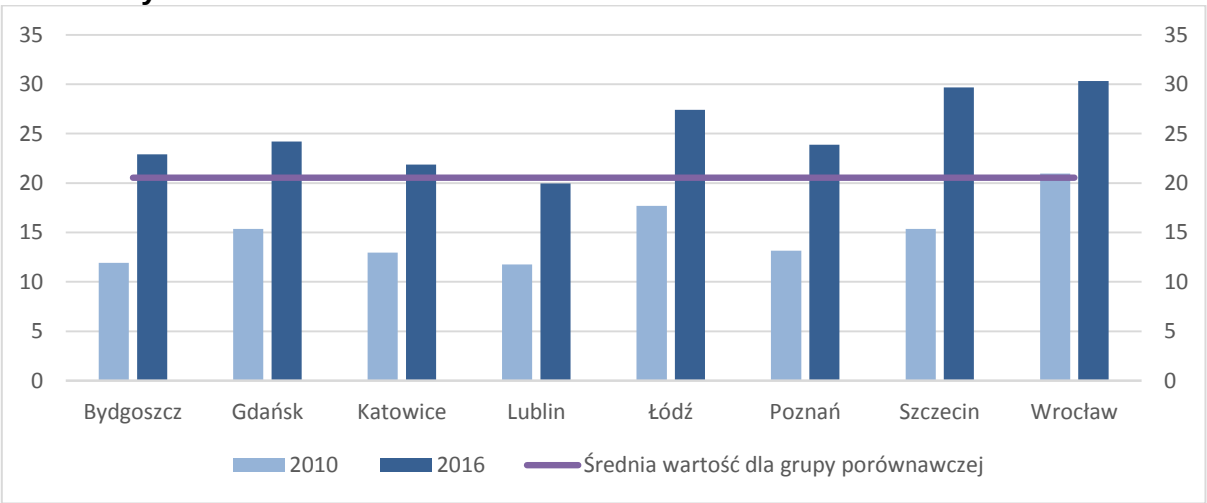

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Spośród miast grupy porównawczej w 2016 roku jedynie Wrocław odznaczał się wartością wskaźnika wyższą niż Szczecin. Świadczy to o pewnej deprywacji zatrudnienia wśród osób starszych, być może spowodowanych brakiem odpowiednich kwalifikacji

zawodowych lub nieumiejętnością przystosowania się do zmieniających się warunków na rynku pracy. Należy odnotować, iż mimo zmniejszających się wartości wskaźnika bezrobocia w Szczecinie udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 roku życia wzrasta, co może skutkować bezrobociem długotrwałym i wzrostem poziomu ubóstwa w mieście.

Na poniższym wykresie przedstawiono udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 roku życia w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w latach 2010 – 2016. W badanym okresie wartość wskaźnika wzrastała rokrocznie z poziomu 15,4% w roku 2010 do wartości 29,7% w roku 2016. Analizując zmiany liczby osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 roku życia obserwowano dwa etapy: pierwszy trwający w latach 2010 – 2013, w którym liczba bezrobotnych osób w tej grupie wiekowej wzrastała oraz drugi, w latach 2014 – 2016, w którym liczba tych osób zmniejszyła się.

Ryc. 18. Udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w Szczecinie w latach 2010-2016

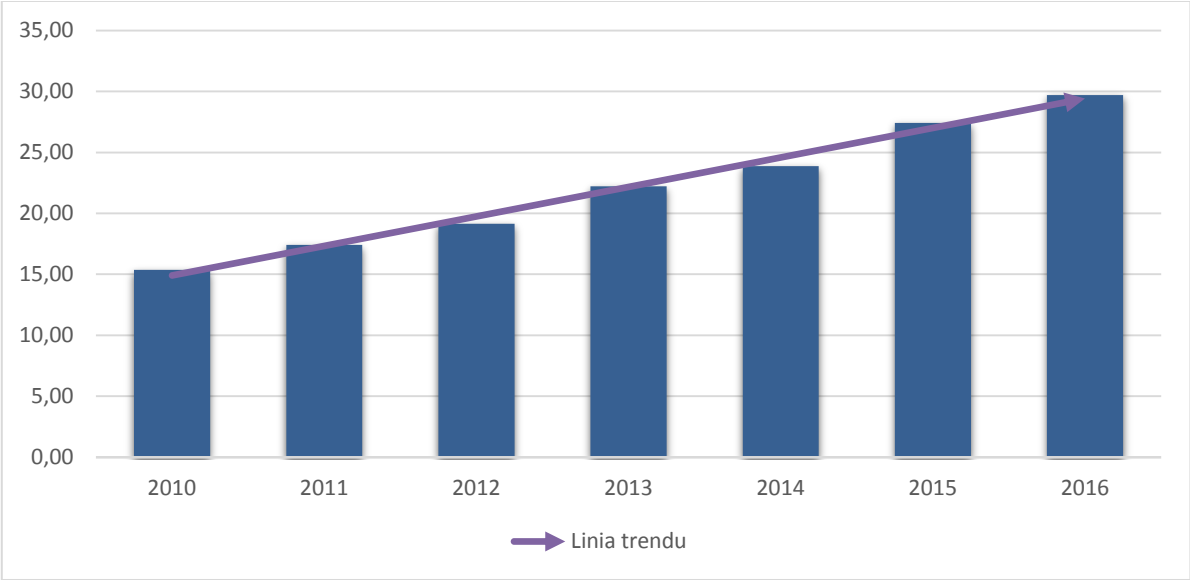

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Zgodnie z definicją zawartą w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2016 poz. 645) za długotrwale bezrobotną uważa się osobę, która w okresie ostatnich dwóch lat pozostawała w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy przez co najmniej 12 miesięcy. Według opracowania „Długotrwale bezrobotni" przygotowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej[8] grupami najbardziej narażonymi na długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia są osoby starsze oraz słabo wykształcone. Z przeprowadzonych badań wynika również, iż kobiety są bardziej narażone na długotrwałe bezrobocie. Na poniższym wykresie przedstawiono udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w latach 2010 i 2016. W 2010 roku w Szczecinie osoby

[8] Długotrwale bezrobotni, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2009

pozostające bez zatrudnienia dłużej niż 12 miesięcy stanowiły około 24% wszystkich osób bezrobotnych. Spośród miast z grupy porównawczej wyższy odsetek długotrwale bezrobotnych odnotowano w: Lublinie (37,96%), Łodzi (30,04%) oraz Wrocławiu (30,84%). W 2016 roku we wszystkich miastach grupy porównawczej stwierdzono zwiększenie odsetka długotrwale bezrobotnych w porównaniu z rokiem 2010. W Szczecinie osoby długotrwale pozostające bez zatrudnienia stanowiły 43% wszystkich bezrobotnych. Oznacza to wzrost wartości wskaźnika o 19 punktów procentowych w porównaniu z rokiem 2010. Jedynie w przypadku Lublina (49,45%) oraz Łodzi (49,68%) odnotowano wyższy odsetek długotrwale bezrobotnych.

Ryc. 19. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych

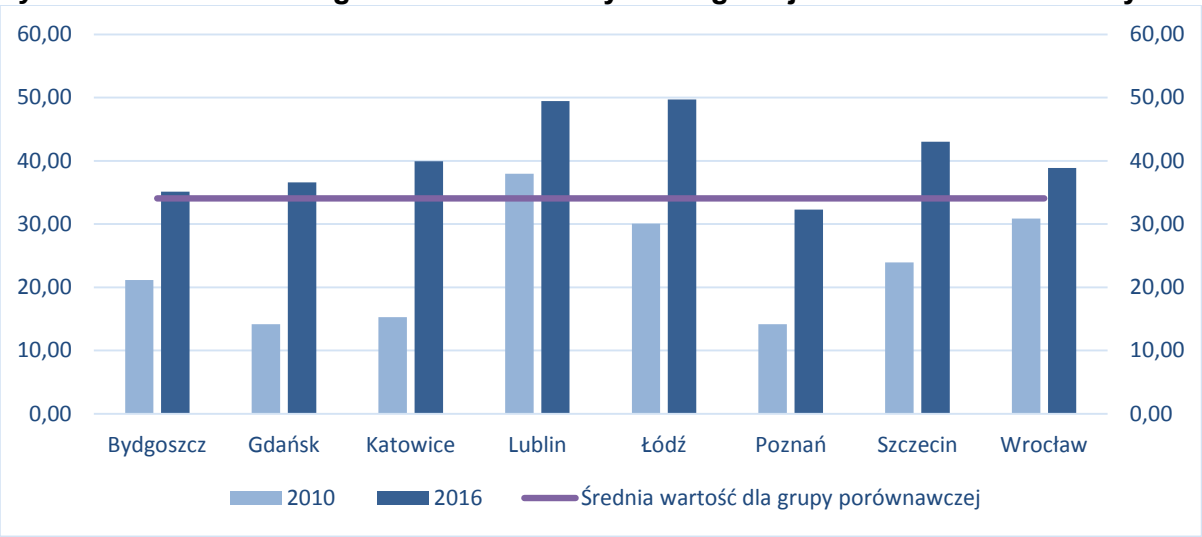

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

W Szczecinie w latach 2010 – 2016 obserwowany był stały wzrost udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób pozostających bez zatrudnienia. W roku bazowym osoby pozostające bez pracy dłużej niż 12 miesięcy stanowiły około 24% wszystkich osób bezrobotnych, natomiast w roku 2016 odsetek ten wynosił już 43%. Oznacza to wzrost wartości wskaźnika o 19 punktów procentowych na przestrzeni zaledwie 7 lat. W latach 2010 – 2013 obserwowano dynamiczny wzrost liczby osób pozostających bez zatrudnienia dłużej niż 12 miesięcy, natomiast w latach 2014 – 2016 liczba ta znacznie się zmniejszyła. Jednak, mimo wahań bezwzględnej liczby osób długotrwale bezrobotnych, udział tych osób w ogólnej liczbie osób bezrobotnych stale rośnie. Powiązane jest to ze zmniejszającym się poziomem bezrobocia w Szczecinie oraz wydłużaniem się czasu poszukiwania pracy. Należy odnotować, iż stale rośnie udział osób długotrwale bezrobotnych w wieku 55 – 64 lat i w roku 2016 osoby z tej grupy wiekowej stanowiły około 40% osób pozostających bez zatrudnienia dłużej niż 12 miesięcy. Ponadto o trudnej sytuacji na rynku

pracy świadczy fakt, iż w Szczecinie co piąta osoba bezrobotna pozostaje bez pracy dłużej niż 24 miesiące.

Ryc. 20. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w Szczecinie w latach 2010-2016

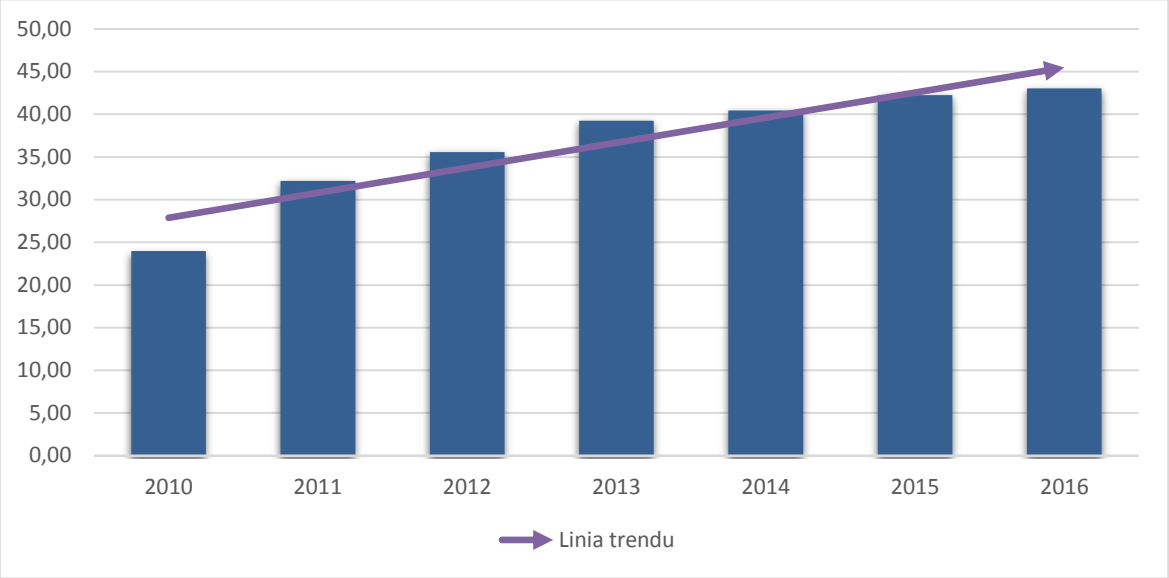

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Jak wykazały przytoczone powyżej badania przeprowadzone przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, bardziej narażone na bezrobocie długotrwałe są kobiety. Na poniższym wykresie przedstawiono udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych. W roku 2010 kobiety stanowiły 48,5% wszystkich osób bezrobotnych w Szczecinie i była to wartość najniższa spośród wszystkich miast z grupy porównawczej. W Bydgoszczy, Gdańsku, Poznaniu oraz Szczecinie zaobserwowano wzrost odsetka kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych, natomiast w przypadku pozostałych miast grupy porównawczej wartość wskaźnika uległa zmniejszeniu. W Szczecinie odnotowano wzrost wartości wskaźnika o około 3 punkty procentowe do wartości 51,3% w roku 2016.

Ryc. 21. Udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych

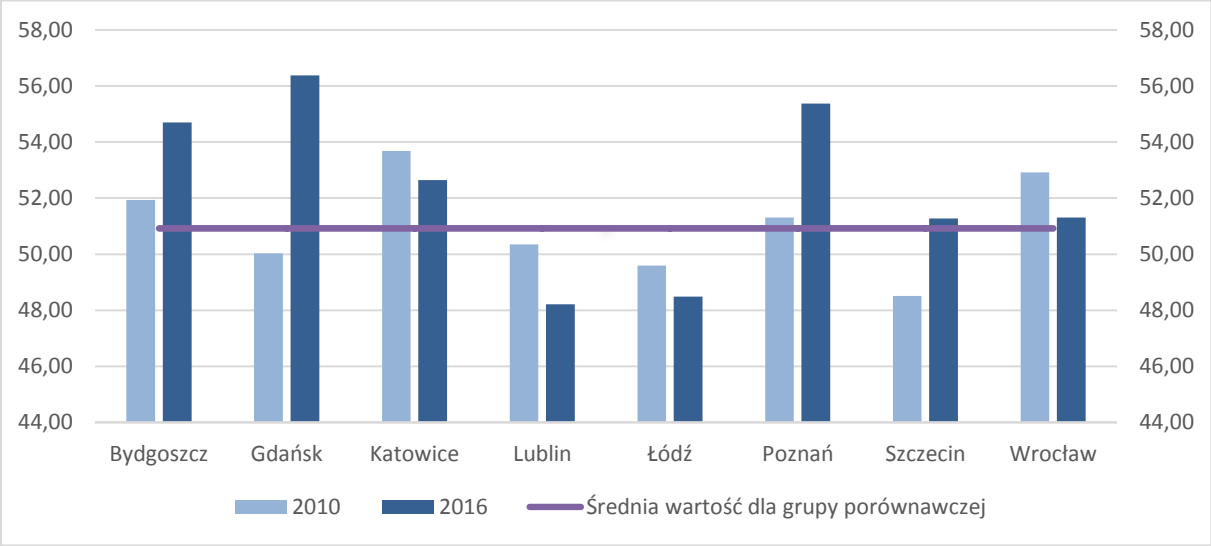

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Z badań statystycznych wynika, iż najbardziej narażone na długotrwałe bezrobocie są młode kobiety w wieku 18 – 34 lata, zwłaszcza ze względu na obowiązki związane z macierzyństwem. Większość z nich rezygnuje z zatrudnienia na rzecz opieki nad dzieckiem i później trudno im powrócić na rynek pracy[9]. Na poniższym wykresie przedstawiono udział bezrobotnych kobiet w wieku 18 – 34 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w tej grupie wiekowej. We wszystkich miastach z grupy porównawczej odnotowano wzrost udziału młodych kobiet wśród osób bezrobotnych w wieku 18 – 34 lat. Największy wzrost wartości wskaźnika stwierdzono w przypadku Gdańska i Szczecina o – kolejno – 12 i 11 punktów procentowych. W Szczecinie w roku 2016 młode kobiety stanowiły 67% wszystkich bezrobotnych w wieku 18 – 34 lat.

[9] Ryzyko długotrwałego bezrobocia w Polsce, Diagnoza i metody zapobiegania, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2014

Ryc. 22. Udział bezrobotnych kobiet w wieku 18 – 34 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w wieku 18 – 34 lat

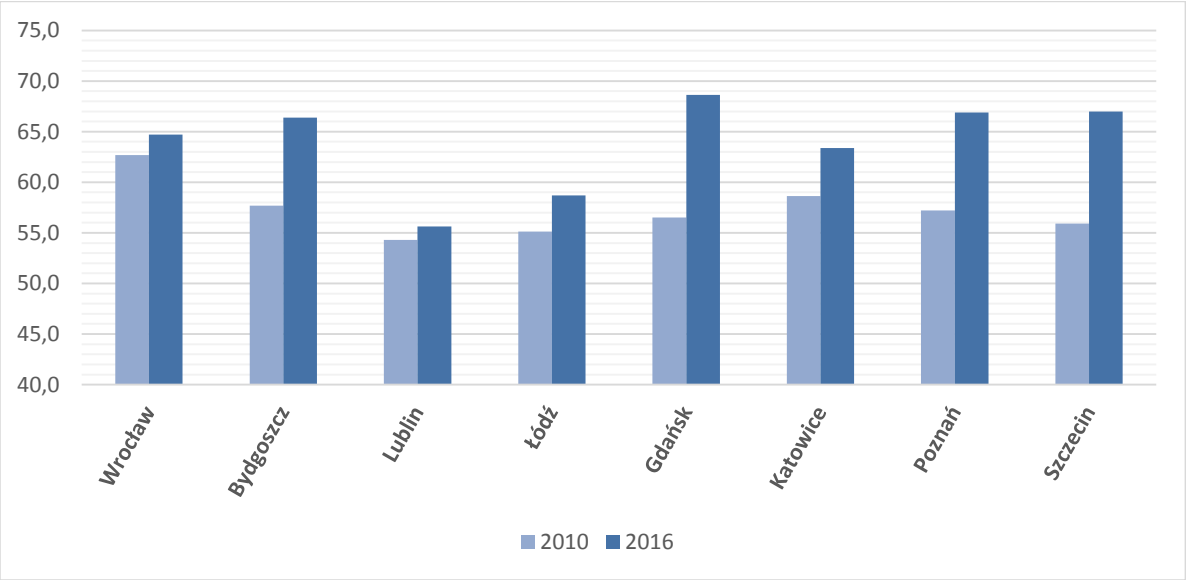

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp: 17.07.2017 r.]

2.1.1.3 Przestępczość

Poziom przestępczości jest jednym z czynników wpływających na poczucie bezpieczeństwa wśród użytkowników miasta, tym samym wpływając na jego atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą. Przestępczość w miastach grupy porównawczej analizowano za pomocą wskaźnika odnoszącego się do liczby przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Analizą objęto lata 2013 – 2016 ze względu na dostępność danych w Banku Danych Lokalnych.

W porównaniu do roku bazowego (2013) w przypadku wszystkich miast z grupy porównawczej zaobserwowano spadek liczby stwierdzonych przestępstw. W Szczecinie w roku 2013 na każdy 1000 mieszkańców popełnianych było około 37 przestępstw. Wyższy poziom przestępczości odnotowano w Gdańsku, Katowicach, Poznaniu oraz Wrocławiu. Natomiast w roku 2016 wartość wskaźnika w Szczecinie zmniejszyła się i wyniosła 26,5 przestępstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wyższe wartości odnotowano w Katowicach, Poznaniu i Wrocławiu. Spośród wszystkich miast z grupy porównawczej Szczecin charakteryzował się najniższą dynamiką zmian wartości wskaźnika.

Ryc. 23. Liczba przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

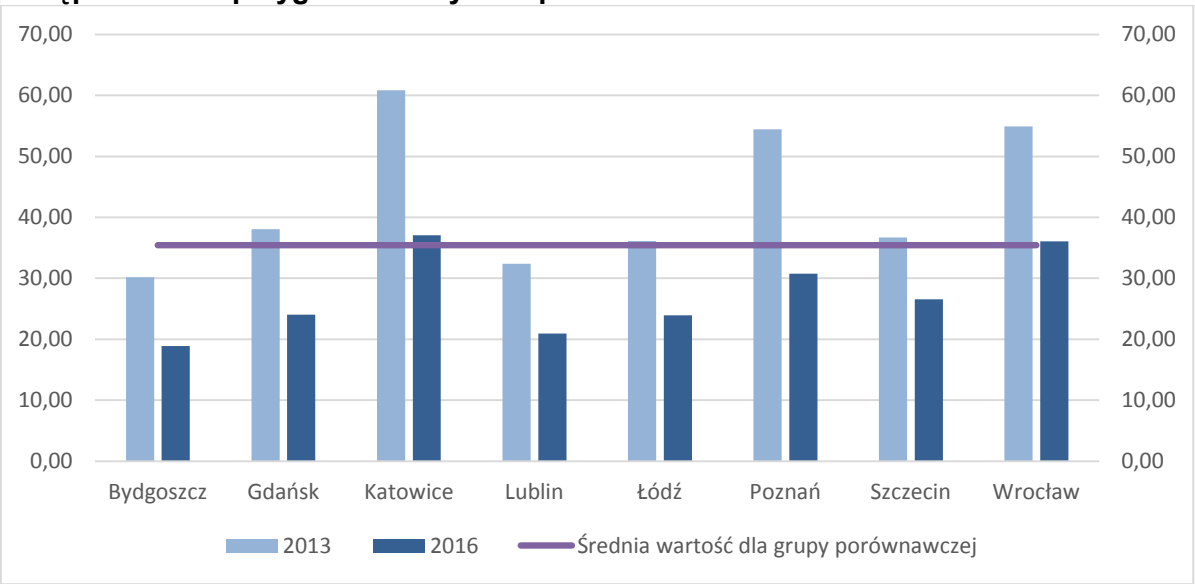

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.

W Szczecinie w okresie objętym badaniem odnotowywano rokroczny spadek liczby popełnianych przestępstw. W roku uznanym za bazowy (2013) na każdy 1000 mieszkańców stwierdzono popełnienie około 37 przestępstw, natomiast w roku kończącym badanie (2016) było to około 26 przestępstw. Według rankingu „najniebezpieczniejszych polskich miast”[10] opublikowanego na portalu www.polskawliczbach.pl, Szczecin zajmuje 46 miejsce spośród wszystkich 923 miast. Dane wykorzystane przy opracowywaniu raportu odnosiły się do stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku i obejmowały zarówno liczbę stwierdzonych przestępstw ogółem, ich wykrywalność oraz liczbę przestępstw o charakterze kryminalnym, gospodarczym i drogowym. Wszystkie wykorzystane mierniki poddano relatywizacji przeliczając ich wartości w odniesieniu do 1000 mieszkańców danego miasta. W Szczecinie w roku 2015 odnotowano 29,4 przestępstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przy wykrywalności sprawców na poziomie 64%. Największy wpływ na odczuwanie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców mają przestępstwa o charakterze kryminalnym, których w 2015 roku w Szczecinie odnotowano 20,7 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przy wykrywalności na poziomie 50%[11]. Na poniższym wykresie przedstawiono wartości wskaźników dla miast z grupy porównawczej za lata 2013 i 2016 w podziale na liczbę stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oraz liczbę przestępstw o charakterze kryminalnym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wartości obu wskaźników w Szczecinie w 2016 roku uległy zmniejszeniu w porównaniu z rokiem 2013.

[10] Ranking najniebezpieczniejszych polskich miast, portal: www.polskawliczbach.pl, dostęp 17.07.2017 r.
[11] Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw o charakterze kryminalnym stwierdzonych na 1000 mieszkańców, portal: www.polskawliczbach.pl, dostęp 17.07.2017 r.

Na podstawie analizy danych zawartych na poniższym wykresie można stwierdzić, iż poziom przestępczości w Szczecinie nie jest problemem o szczególnie wysokim natężeniu.

Ryc. 24. Liczba przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2013-2016

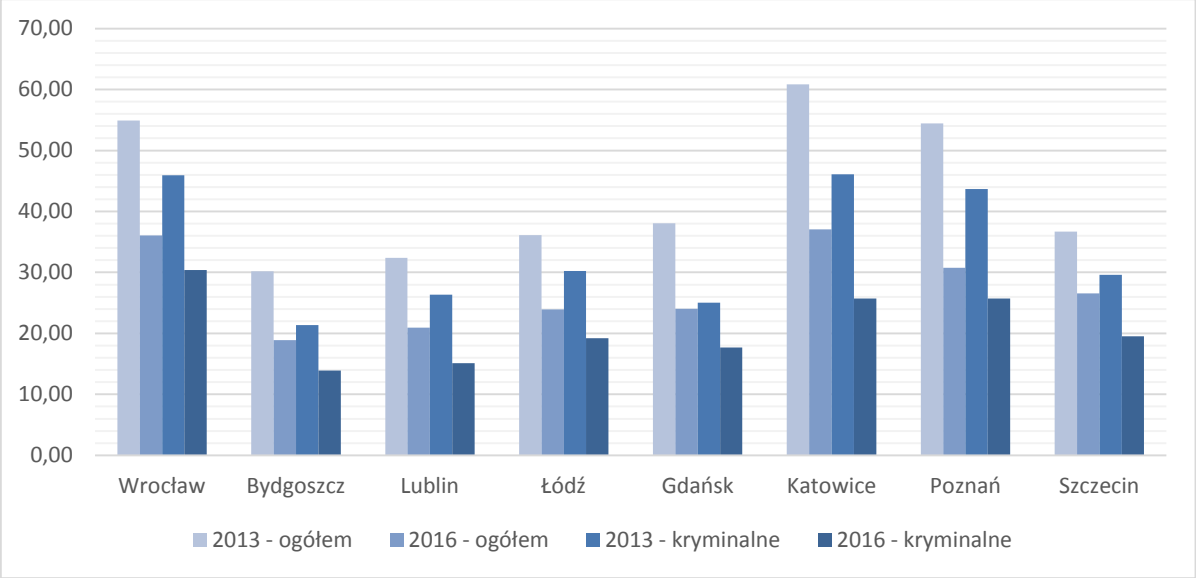

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

2.1.1.4 Pomoc społeczna

W celu identyfikacji skali i charakteru zjawiska korzystania ze świadczeń pomocy społecznej wykorzystano wskaźniki odnoszące się do liczby osób pobierających świadczenia społeczne ogółem oraz liczby korzystających z zasiłków pomocy społecznej w podziale na powody przyznania świadczenia. Wartości wszystkich wskaźników poddane zostały relatywizacji w odniesieniu do 1000 mieszkańców miasta. Największa liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odnotowana została w Łodzi (56,99) oraz Szczecinie (53,62). W miastach grupy porównawczej ze świadczeń pomocy społecznej korzysta średnio 48,5 osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Ryc. 25. Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (stan na 31.12.2015 r.)

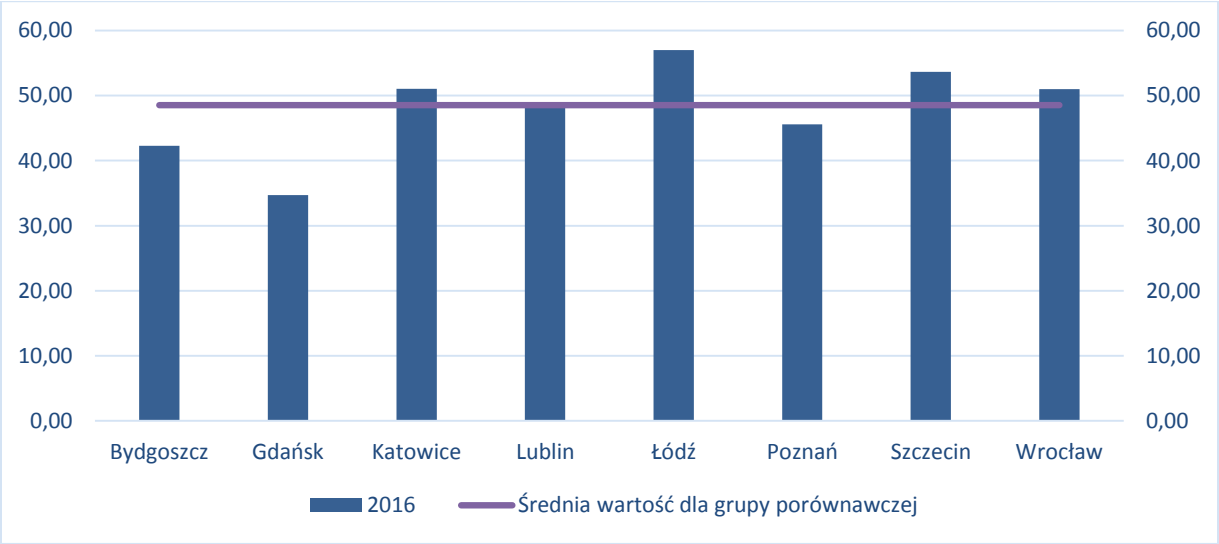

Źródło: sprawozdania Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej/Miejskich Ośrodków Pomocy Rodzinie [dostęp 17.07.2017 r.]

Najbardziej liczną grupą osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej są osoby pobierające świadczenia z tytułu ubóstwa. Główny Urząd Statystyczny udostępnia dane odnoszące się do lat 2014 i 2015, dlatego te lata objęte zostały badaniem. W niemal wszystkich miastach z grupy porównawczej (poza Łodzią) stwierdzono zmniejszające się wartości wskaźnika. W roku 2014 na każdy 1000 mieszkańców Szczecina przypadało 15,6 osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa, natomiast w roku 2015 wartość ta spadła o 1,1 punktu procentowego. W obu latach objętych badaniem wartość wskaźnika dla Szczecina była wyższa niż uśredniona wartość dla grupy porównawczej.

Ryc. 26. Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

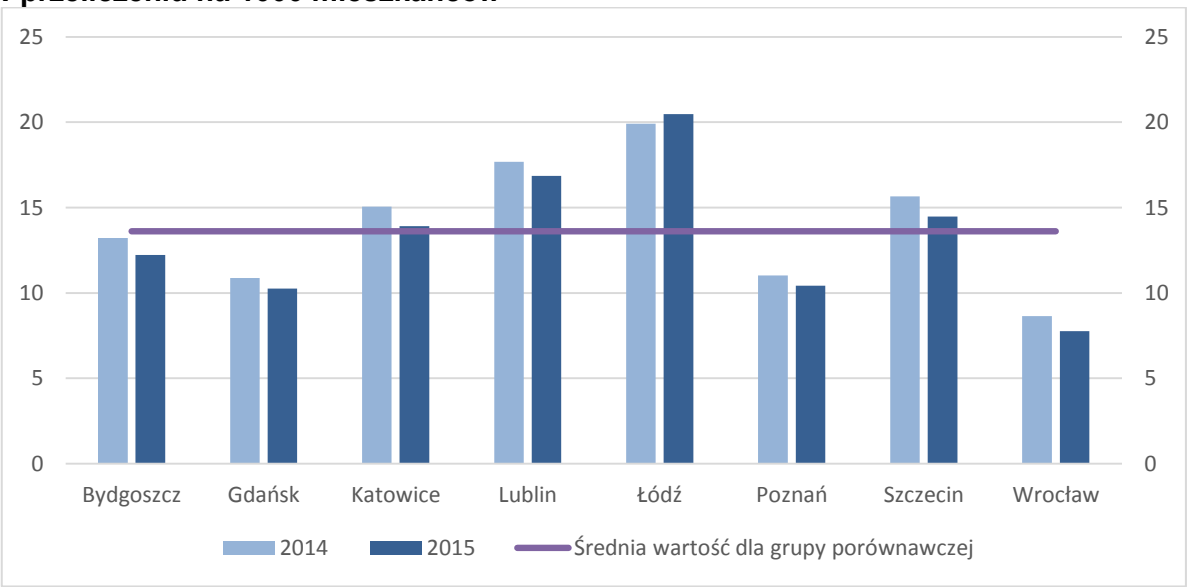

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Kolejnym powodem, z tytułu którego przyznaje się świadczenia pomocy społecznej jest niepełnosprawność. Wśród wszystkich miast z grupy porównawczej odnotowano zmniejszenie wartości wskaźnika w roku 2015 w porównaniu do roku poprzedniego, czego przyczyn upatrywać można nie w poprawie sytuacji zdrowotnej, ale w upłynięciu terminu orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydawanego na czas określony. W Szczecinie na każdy 1000 mieszkańców w roku 2014 przypadało około 8,4 osoby pobierającej świadczenia z tytułu niepełnosprawności, natomiast w roku 2015 wartość ta spadła do 8,15 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Ryc. 27. Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

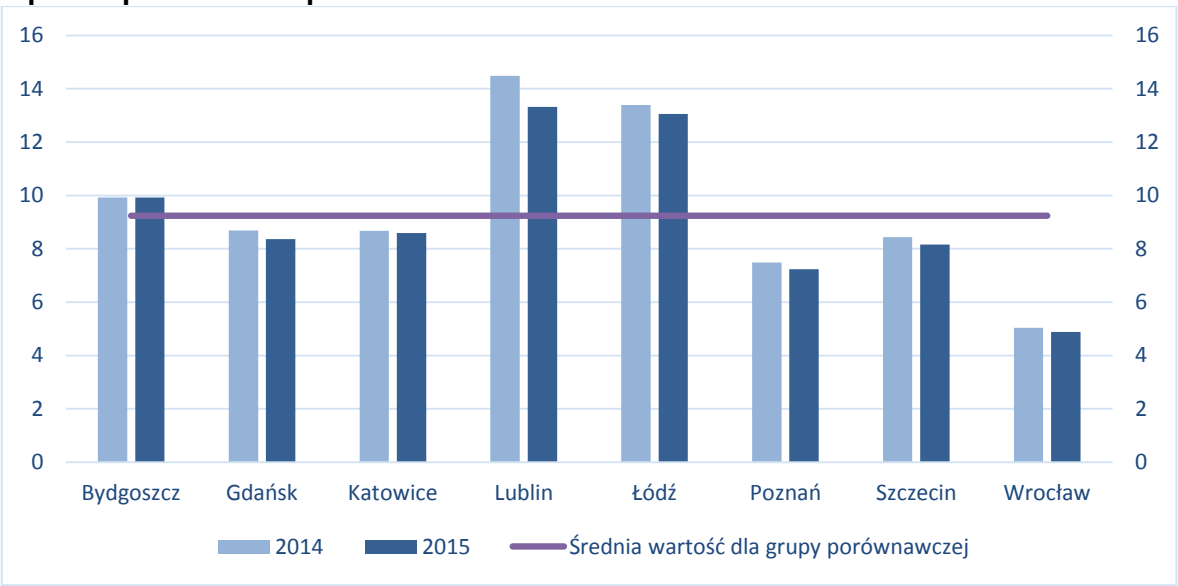

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

Problem alkoholizmu nie jest problemem wyłącznie osoby uzależnionej, ale również jej rodziny i najbliższego otoczenia. W miastach z grupy porównawczej ze świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu korzysta średnio 1 osoba na 1000 korzystających ze świadczeń. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w Lublinie, gdzie problem alkoholowy stwierdzono w przypadku około 3 osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W Szczecinie problem alkoholizmu nie jest szczególnie nasilony, zaledwie 0,5 osoby w przeliczeniu na 1000 mieszkańców pobierających świadczenia społeczne boryka się z tym problemem. Należy mieć jednak na uwadze, iż alkoholizm nie zawsze jest ujawniany – wielu uzależnionych nie chce korzystać z pomocy, zaś rodziny często uważają, że zgłoszenie problemu mogłoby zaszkodzić uzależnionemu i wpłynąć na opinie w środowisku.

Ryc. 28. Liczba osób z problemem alkoholowym, korzystających z zasiłków pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

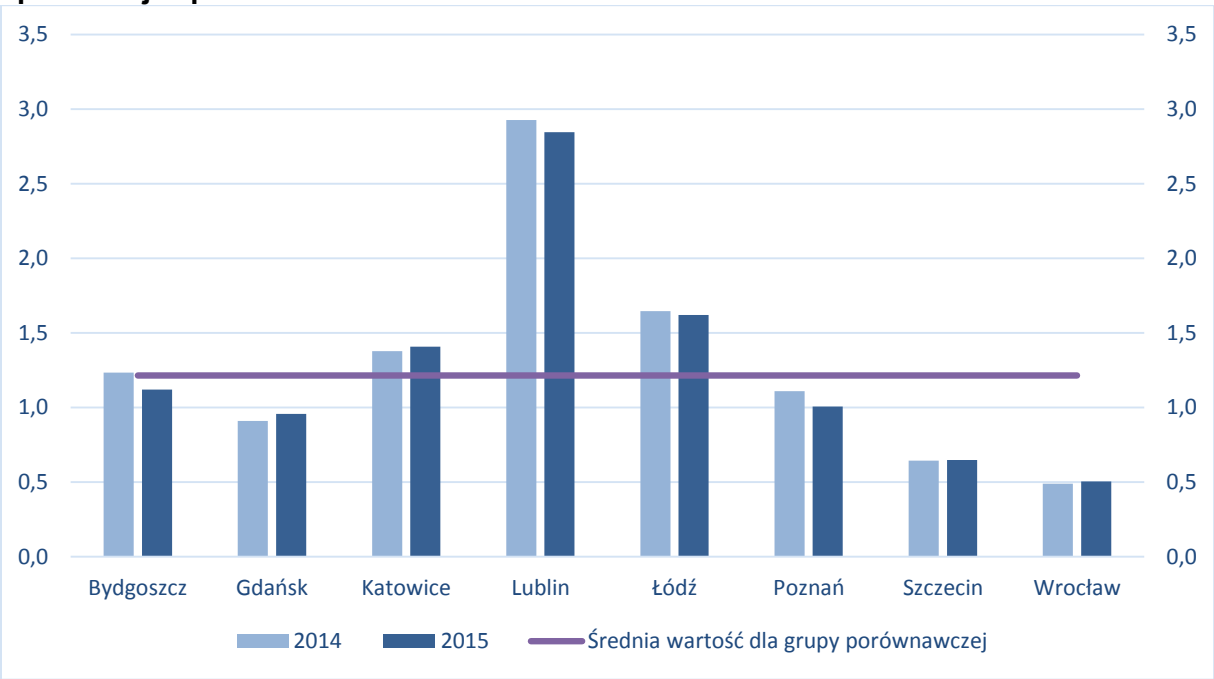

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 07.07.2017 r.]

2.1.1.5 Aktywność społeczna

Szczecin charakteryzuje się rosnącą aktywnością obywatelską, widoczną w liczbie działających na terenie miasta organizacji pozarządowych. W analizowanym okresie od 2005[12] do 2016 roku w Szczecinie obserwowano dynamiczny wzrost liczby organizacji społecznych. Świadczy o tym wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców. W 2005 roku wskaźnik ten wyniósł 23 organizacje, natomiast w 2016 roku był już dwukrotnie większy.

Narzędziem wspierającym działalność organizacji pozarządowych w Szczecinie są środki budżetu miasta oraz programy współpracy z organizacjami pozarządowymi na dany rok, które poddawane są konsultacjom społecznym. W programach współpracy z organizacjami pozarządowymi określane są priorytety działań na dany rok.

Istotnym narzędziem wpływającym na pobudzenie aktywności społecznej w Szczecinie jest tzw. Szczeciński Budżet Obywatelski (SBO). W 2018 roku na wydatki inwestycyjne w ramach SBO miasto przeznaczyło kwotę 8.000.000 złotych z tego 2.400.000 złotych na zadania ogólnomiejskie, 5.600.000 złotych na zadania dzielnicowe.

[12] Uwaga: od 2005 roku GUS prowadzi statystykę

Ryc. 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Szczecinie

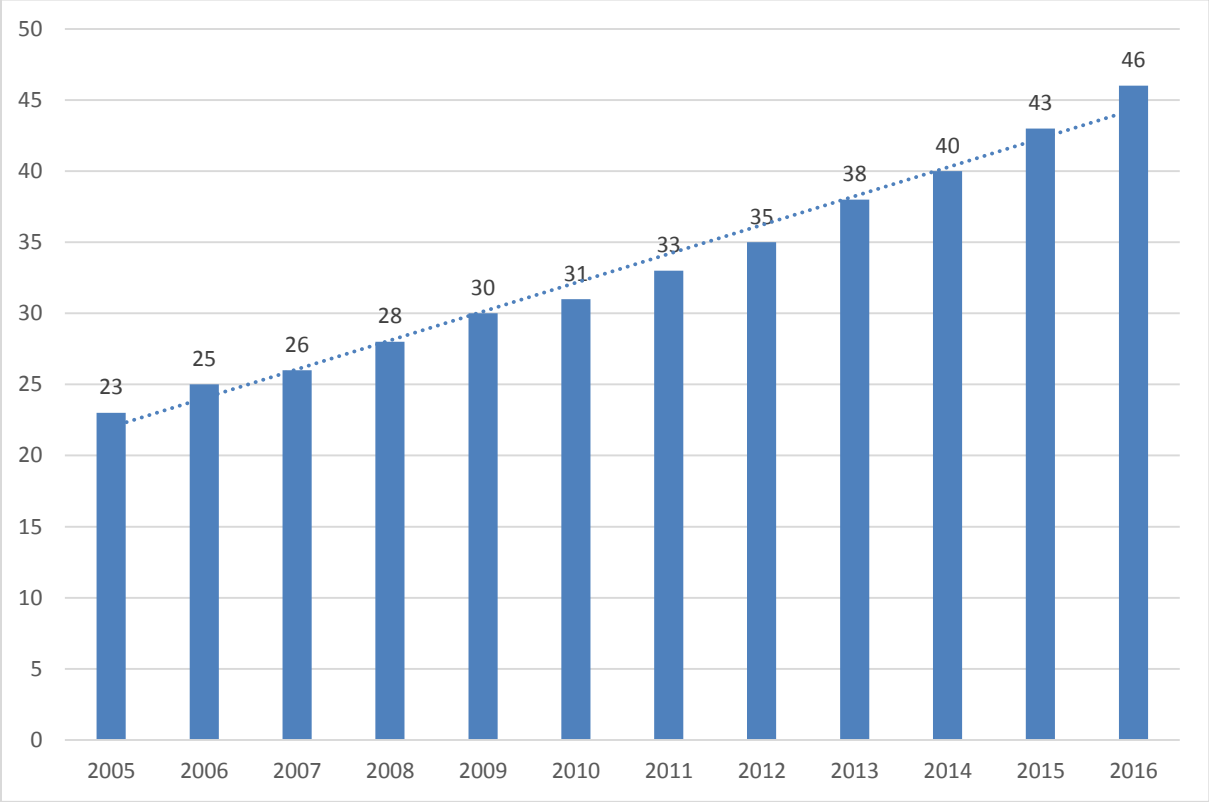

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 02.11.2017 r.]

2.1.2 Sfera gospodarcza

Ocenę sytuacji gospodarczej miasta przeprowadzono poprzez porównanie kilku istotnych danych świadczących o poziomie aktywności gospodarczej i konkurencyjności rynku pracy.

W pierwszej kolejności dokonano analizy dochodu miasta – która jest wypadkową poziomu rozwoju gospodarczego i zamożności mieszkańców miasta. Analiza wielkości dochodu miasta w przeliczeniu na jednego mieszkańca pozwala na określenie zamożności danego ośrodka miejskiego oraz możliwości podejmowania wydatków inwestycyjnych i zaspokajania potrzeb swoich mieszkańców. Analizę zmian wartości wskaźnika przeprowadzono na danych dostępnych w Banku Danych Lokalnych odnoszących się do lat 2010 – 2016. Analiza takiego zakresu czasowego umożliwiła prześledzenie zmian i trendów zachodzących w obrębie danego zjawiska. **W roku bazowym (2010) Szczecin cechował się najniższym dochodem w przeliczeniu na mieszkańca spośród wszystkich miast grupy porównawczej - wyniósł zaledwie 3131,1 zł i była to wartość o niemal 40% mniejsza niż w przypadku Wrocławia. Dochody Szczecina wzrosły i w roku 2016**

wyniosły 5554,6 zł na 1 mieszkańca. Oznacza to wzrost o 177,4% w porównaniu do roku bazowego. Mimo stosunkowo dużego wzrostu wartości wskaźnika w Szczecinie, niższe dochody na 1 mieszkańca odnotowano jedynie w Bydgoszczy i Lublinie. Uśredniona wartość dla miast grupy porównawczej w latach 2010 – 2016 wynosi 4834,6 złotych w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Ryc. 30. Wielkość dochodu miasta w przeliczeniu na 1 mieszkańca

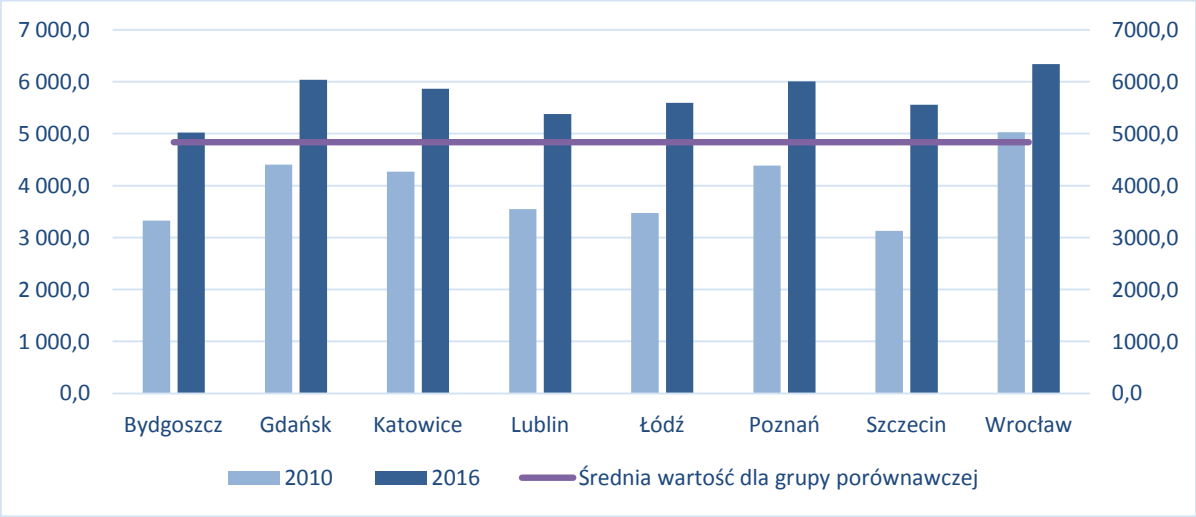

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 10.07.2017 r.]

W celu dokładniejszego rozpoznania zmieniających się wartości wskaźnika na poniższym wykresie przedstawiono dochód Szczecina w przeliczeniu na 1 mieszkańca oraz średni dochód miast z grupy porównawczej na każdego mieszkańca. Analiza zamieszczonego niżej wykresu wskazuje, iż wartość dochodu per capita dla Szczecina w każdym roku objętym badaniem była niższa niż średnia wartość dla grupy porównawczej, co wskazuje na słabość ekonomiczną Szczecina na tle innych miast wojewódzkich. Szczególnie wysokie różnice zaobserwować można w latach 2010 – 2013, gdzie różnice pomiędzy dochodem Szczecina a grupą porównywanych miast wynosiły do 900 złotych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W kolejnych latach różnica ta zmalała do niecałych 200 złotych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2016. **Wskaźnik dynamiki zmian wartości dochodu per capita dla Szczecina wyniósł 177,4% i wskazuje na dynamiczny wzrost wartości wskaźnika.**

Ryc. 31. Wielkość dochodu miasta Szczecin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2016

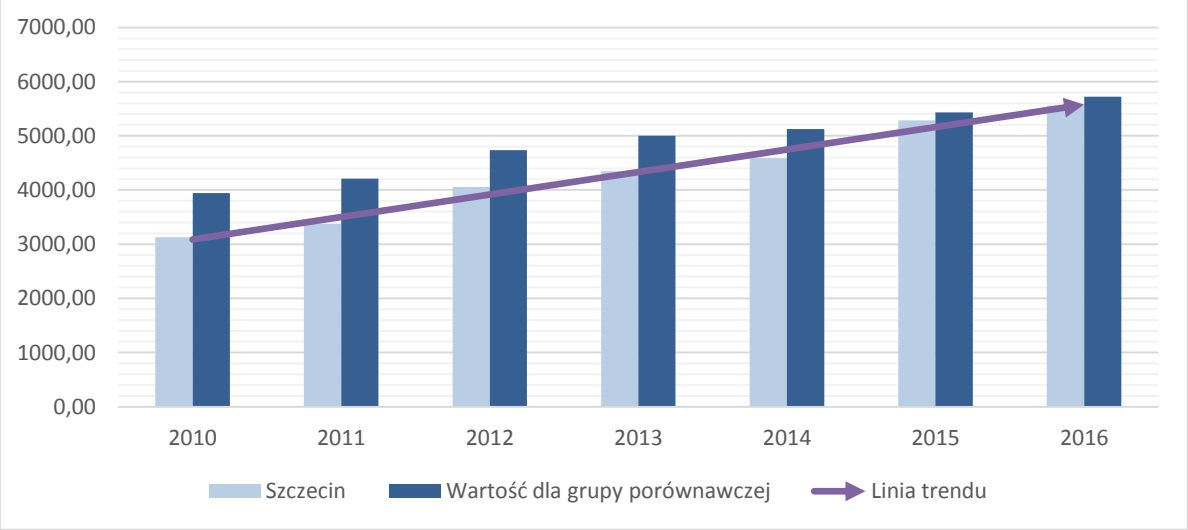

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 10.07.2017 r.]

Związek z dochodem per capita ma również przeciętne wynagrodzenie brutto, z uwagi na udział w podatkach dochodowych od osób fizycznych. Udział gminy w podziale dochodów z tego tytułu wynosi 37,89% i stanowi jeden z głównych dochodów własnych gmin. Na potrzeby niniejszej diagnozy analizą objęto lata 2010 – 2015. W badanym okresie średnia wartość wynagrodzenia brutto w grupie porównawczej wynosiła 4086,14 złotych brutto. W roku 2010 przeciętne wynagrodzenie brutto w Szczecinie (3586,8 zł) przewyższało pensje wypłacane w: Bydgoszczy, Łodzi oraz Lublinie. **Mimo wzrostu przeciętnego wynagrodzenia do 2015 roku o około 800 złotych, sytuacja Szczecina w grupie porównawczej nie zmieniła się na korzyść - przeciwnie, pogłębiły się różnice pomiędzy Szczecinem a miastami o wyższej przeciętnej pensji (tj.: Katowicami, Gdańskiem, Poznaniem oraz Wrocławiem).**

Ryc. 32. Przeciętne wynagrodzenie brutto

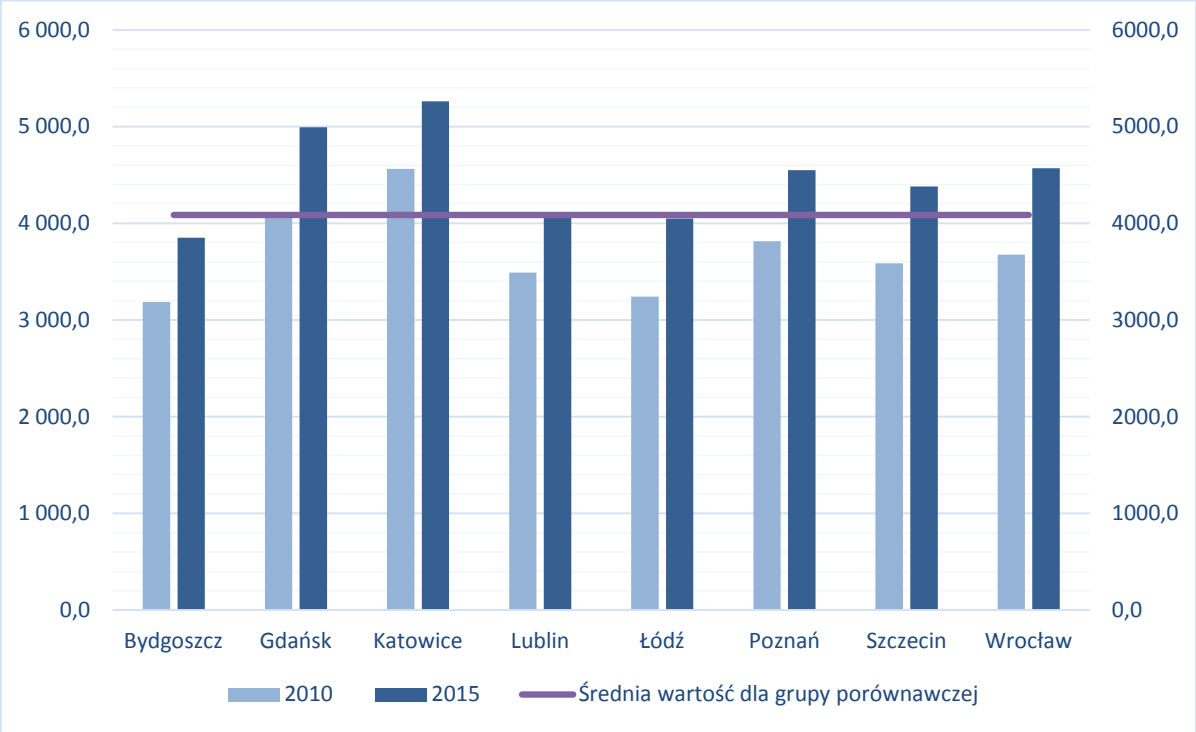

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 10.07.2017 r.]

Na poniższym wykresie przedstawiono wartości przeciętnego wynagrodzenia brutto w Szczecinie w latach 2010 – 2015 na tle przeciętnej pensji brutto w grupie porównywanych miast. W okresie objętym badaniem przeciętne wynagrodzenie brutto wzrosło w Szczecinie o 122,2%. Pomimo tego było niższe niż w średnia wartość dla grupy porównawczej.

Ryc. 33. Przeciętne wynagrodzenie w Szczecinie w latach 2010-2015

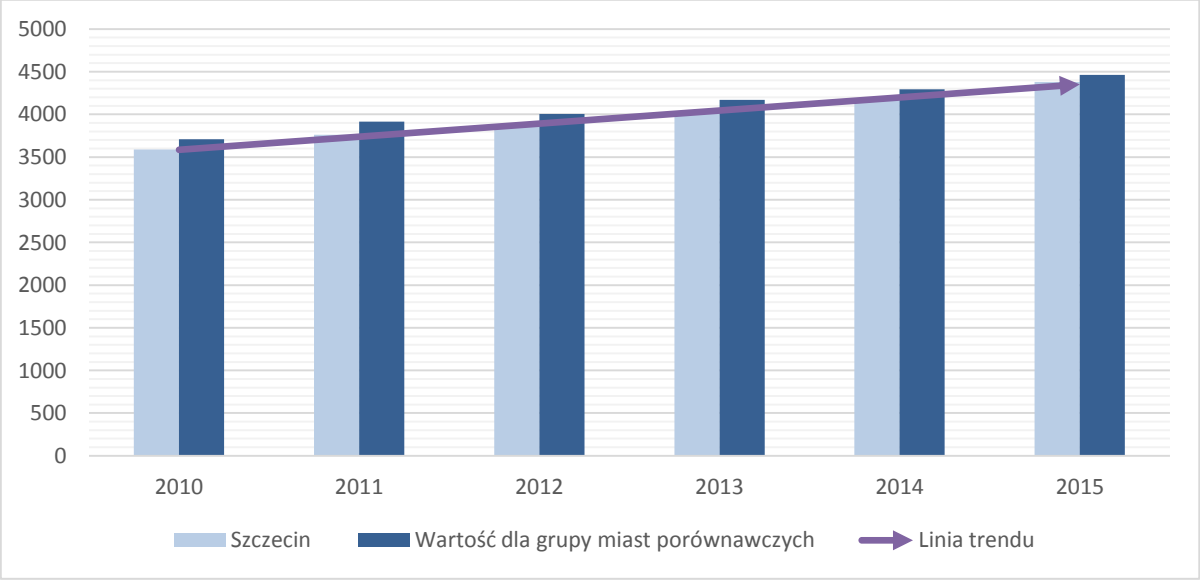

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 10.07.2017 r.]

Poziom przedsiębiorczości mieszkańców można mierzyć z wykorzystaniem wskaźnika zarejestrowanych podmiotów gospodarki wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wysokie wartości wskaźnika świadczą o gospodarności mieszkańców i umiejętności wykorzystania zmieniającej się koniunktury i sytuacji na rynku. Na potrzeby niniejszego badania analizą objęto lata 2010 – 2016. **W roku bazowym Szczecin był, w grupie porównywanych miast, trzecim miastem pod względem liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców i ustępował jedynie Wrocławiowi i Poznaniowi.** Średnia wartość wskaźnika w badanym okresie dla grupy porównawczej wynosiła 15,18 i w Szczecinie w każdym roku badania była ona wyższa.

Ryc. 34. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców

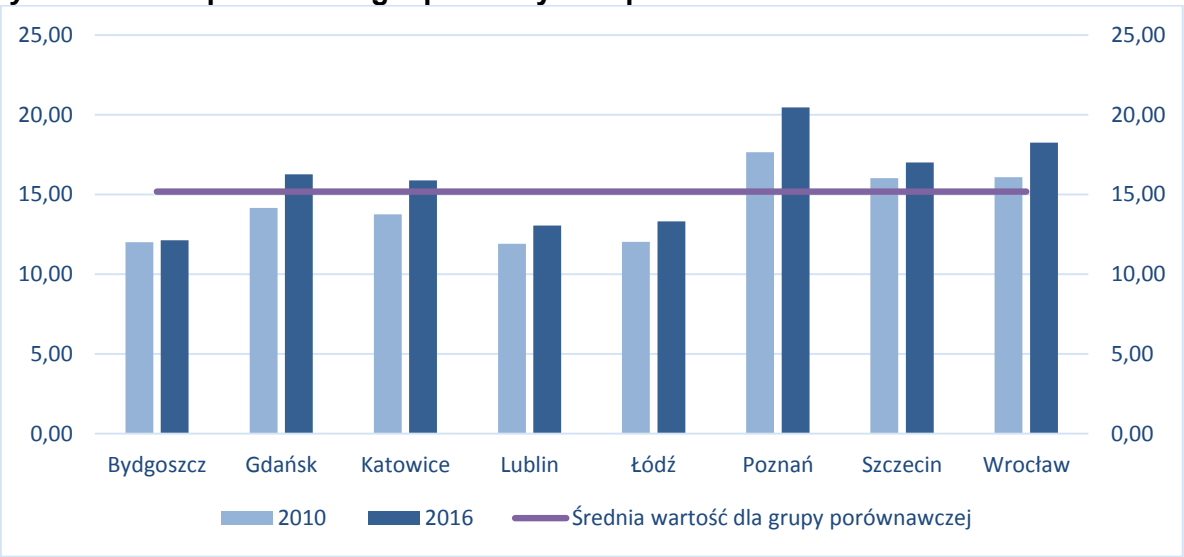

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 10.07.2017 r.]

Miarą poziomu przedsiębiorczości jest także wskaźnik dynamiki zmian liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w latach 2010 – 2016. Wskaźnik ten wskazuje na tempo przyrostu (bądź spadku) liczby podmiotów gospodarczych i może świadczyć o stopniu elastyczności gospodarki i rynku pracy. We wszystkich miastach z grupy porównawczej w badanym okresie odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych, a średnia wartość wskaźnika dynamiki wyniosła 111,82%. **W Szczecinie w badanych latach wartość wskaźnika wynosiła 106,07% i niższą odnotowano jedynie w Bydgoszczy (101,04%). Taka wartość wskaźnika oznacza pewną stagnację gospodarki i może skutkować problemami gospodarczymi w niedalekiej przyszłości.**

Ryc. 35. Dynamika zmian liczby podmiotów gospodarczych w latach 2010-2016

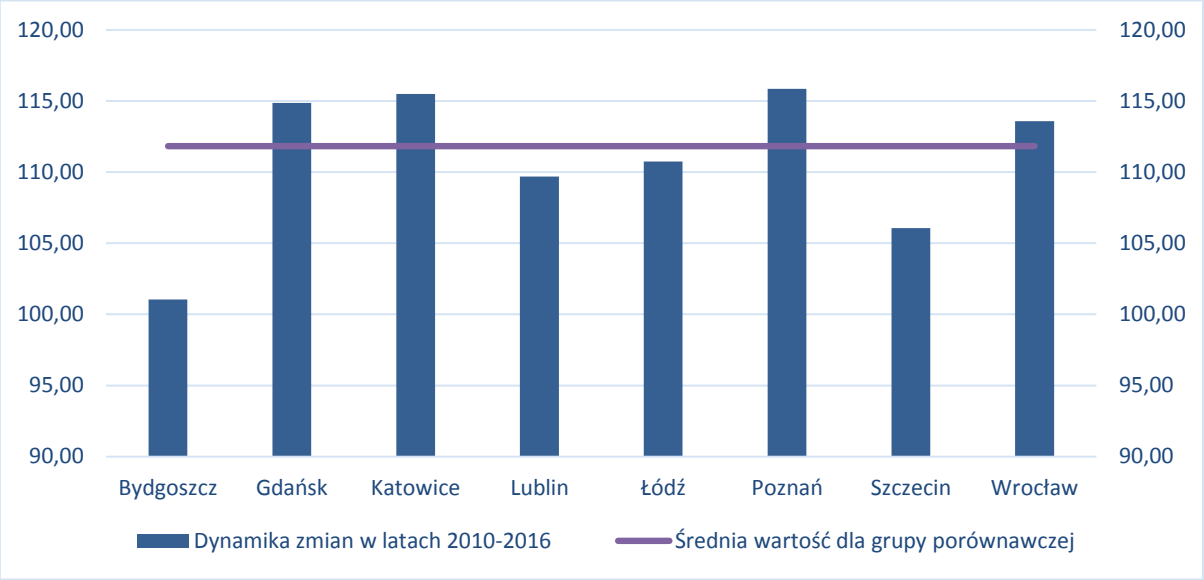

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 10.07.2017 r.]

Cechą gospodarki państw wysoko rozwiniętych jest znacząca dominacja zatrudnienia w sektorze usługowym przy niewielkim udziale zatrudnienia w przemyśle i rolnictwie. Poziom rozwinięcia gospodarek miast można mierzyć za pomocą wskaźnika udziału podmiotów gospodarczych funkcjonujących w branży przemysłu i budownictwa w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych. Wysokie wartości wskaźnika mogą oznaczać, iż w danym mieście odnotowuje się znacznie niższe zapotrzebowanie na wykwalifikowaną kadrę ze względu na niezbyt wymagające warunki pracy**. Skutkuje to niższymi pensjami i ograniczaniem bazy ekonomicznej miasta w świetle przechodzenia w kierunku gospodarki opartej na wiedzy.** W roku bazowym (2010), w Szczecinie podmioty działające w sektorach przemysłu i budownictwa stanowiły 20% wszystkich podmiotów gospodarczych. Wyższe wartości odnotowano jedynie w przypadku Łodzi (21,1%) oraz Gdańska (21%). Jedynym miastem, w którym w roku 2016 wzrósł udział podmiotów gospodarczych w tych sektorach w porównaniu do roku 2010 był Szczecin.

Ryc. 36. Udział podmiotów gospodarczych funkcjonujących w branży przemysłu i budownictwa w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych

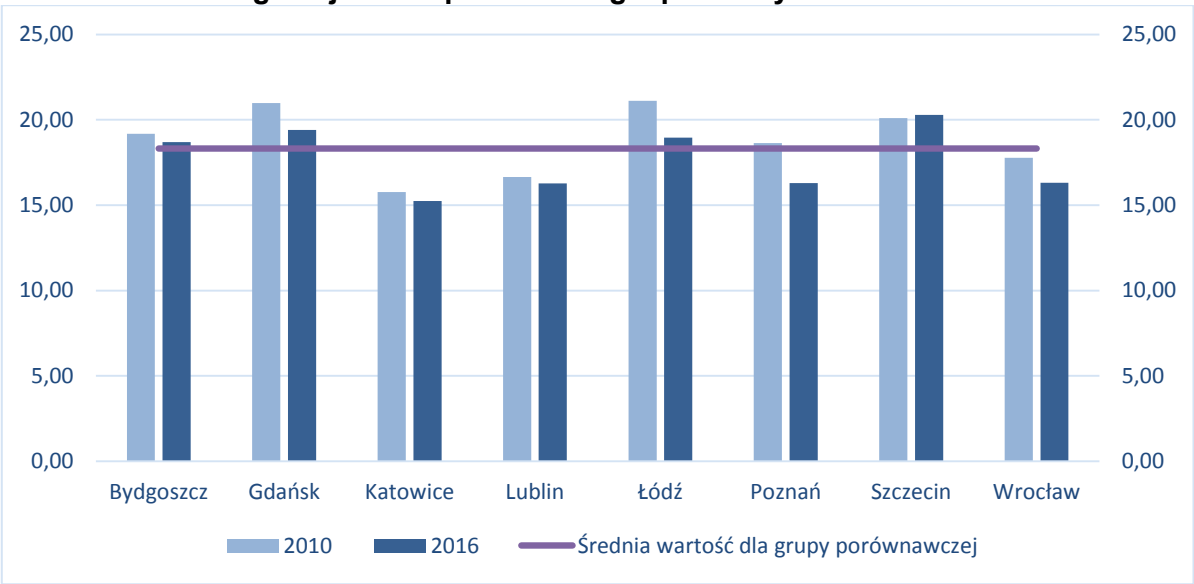

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 10.07.2017 r.]

Oceniając aktywność gospodarczą w Szczecinie warto zwrócić uwagę na kilka danych dot. liczby podmiotów gospodarczych. W 2015 roku wg danych GUS w Szczecinie zarejestrowanych było 144 073 podmiotów gospodarczych. W tej liczby działalności gospodarczej z różnych przyczyn nie prowadziło 12 756 podmiotów, czyli 9,75% wszystkich zarejestrowanych. W 2015 roku odnotowano 344 podmioty w stanie likwidacji oraz 373 podmioty z zakończoną likwidacją. Odnotowano także 116 podmiotów w stanie upadłości. Ciekawe wnioski można również wynikają również z danych dot. liczby lokali usługowych. Z całkowitej liczby 2077 lokali usługowych w Szczecinie, w 2015 roku 369 było pustych, co stanowiło 17,76% wszystkich lokali. **Powyższe dane wskazują na znaczną skalę problemów związanych z trwałością prowadzonych działalności gospodarczych w Szczecinie.**

Szczecin charakteryzuje się wysoką oceną atrakcyjności inwestycyjnej. W opracowaniu pod nazwą „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski" [Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2016] podregion szczeciński znalazł się w grupie obszarów o **wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności przemysłowej**. Uplasował się w skali Polski na 15 miejscu. Zasadniczym atutem podregionu szczecińskiego jest bardzo wysoka dostępność transportowa – zarówno do granicy zachodniej, do portu morskiego, jak i do stolicy województwa. Do jego mocnych stron należy także ponadprzeciętna dostępność wolnych terenów inwestycyjnych w SSE (przede wszystkim Kostrzyńsko-Słubickiej SSE).

Podregion szczeciński jest również najbardziej **atrakcyjnym obszarem województwa zachodniopomorskiego z punktu widzenia działalności usługowej**. Jego atrakcyjność jest wysoka również w skali kraju – plasuje się on na 17 miejscu wśród wszystkich podregionów. Tę pozycję zawdzięcza głównie wielkości i jakości oferowanych zasobów pracy, bardzo wysokiej dostępności komunikacyjnej (głównie za sprawą obecności lotniska międzynarodowego Szczecin-Goleniów) oraz wysokiej gęstości instytucji otoczenia biznesu.

Podregion szczeciński znalazł się w grupie obszarów najbardziej atrakcyjnych pod względem dla działalności high-tech. – uplasował się na 10 miejscu w skali Polski. Jego największymi atutami wydają się być bardzo wysoka dostępność transportowa (przede wszystkim do granicy zachodniej), a także wysoka jakość zasobów pracy oraz wysoka gęstość instytucji otoczenia biznesu. Istotne również czynniki „miękkie", takie jak bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna oraz ponadprzeciętna jakość środowiska przyrodniczego.

Analizując atuty gospodarcze Szczecinie należy wspomnieć także o atrakcyjności turystycznej miasta i jego otoczenia. Do atutów miasta należy zaliczyć jego walory kulturowe oraz przyrodnicze, w szczególności związane z Odrą. Nie bez znaczenia jest lokalizacja miasta oraz dobre powiązania komunikacyjne.

W Szczecinie na przestrzeni analizowanych lat 2004-2016 widoczny był rozwój infrastruktury obsługującej ruch turystyczny. W 2016 roku na 1000 mieszkańców przypadało 16,73 miejsc noclegowych i była to wartość wyraźnie wyższa od notowanej w 2004 roku (12,83). W okresie od 2004 do 2016 roku wartość tego wskaźnika systematycznie się zwiększała.

Ryc. 37. Miejsca noclegowe na 1000 ludności w Szczecinie

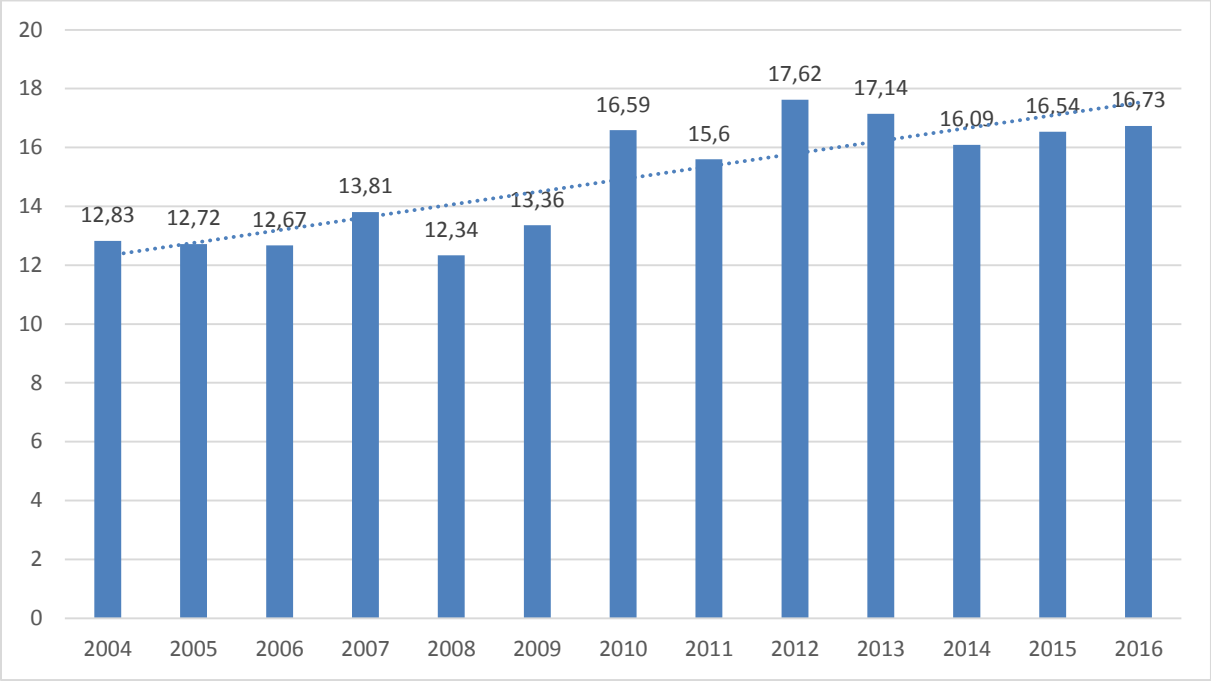

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 02.11.2017 r.]

Wzrost atrakcyjności turystycznej Szczecina widoczny był w liczbie udzielanych noclegów. Wartość wskaźnika liczby udzielonych noclegów na 1000 ludności w okresie od 2004 do 2016 roku systematycznie wzrastała. Dla porównania w 2004 roku odnotowano 1427,7 noclegów na 1000 mieszkańców, w 2016 roku 2173,2 noclegi na 1000 mieszkańców.

Koncentracja obiektów noclegowych w Szczecinie ma miejsce w centrum miasta.

Ryc. 38. Noclegi na 1000 ludności w Szczecinie

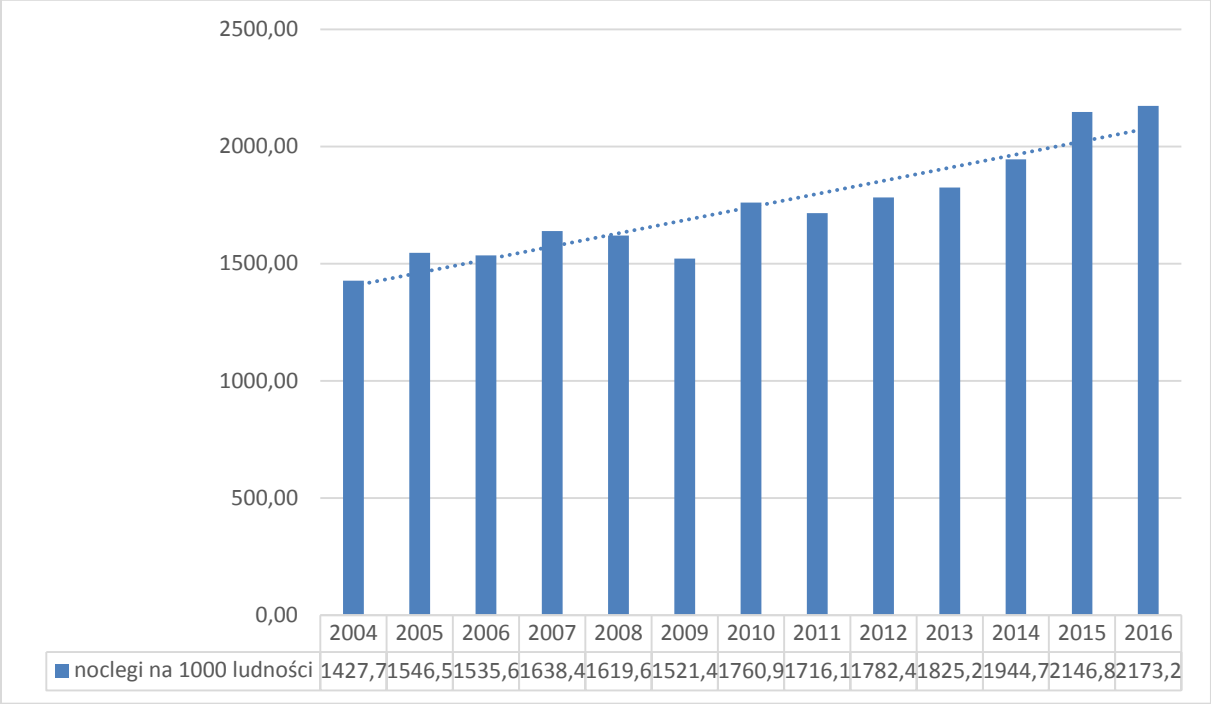

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 02.11.2017 r.]

Ryc. 39. Lokalizacja obiektów noclegowych w Szczecinie

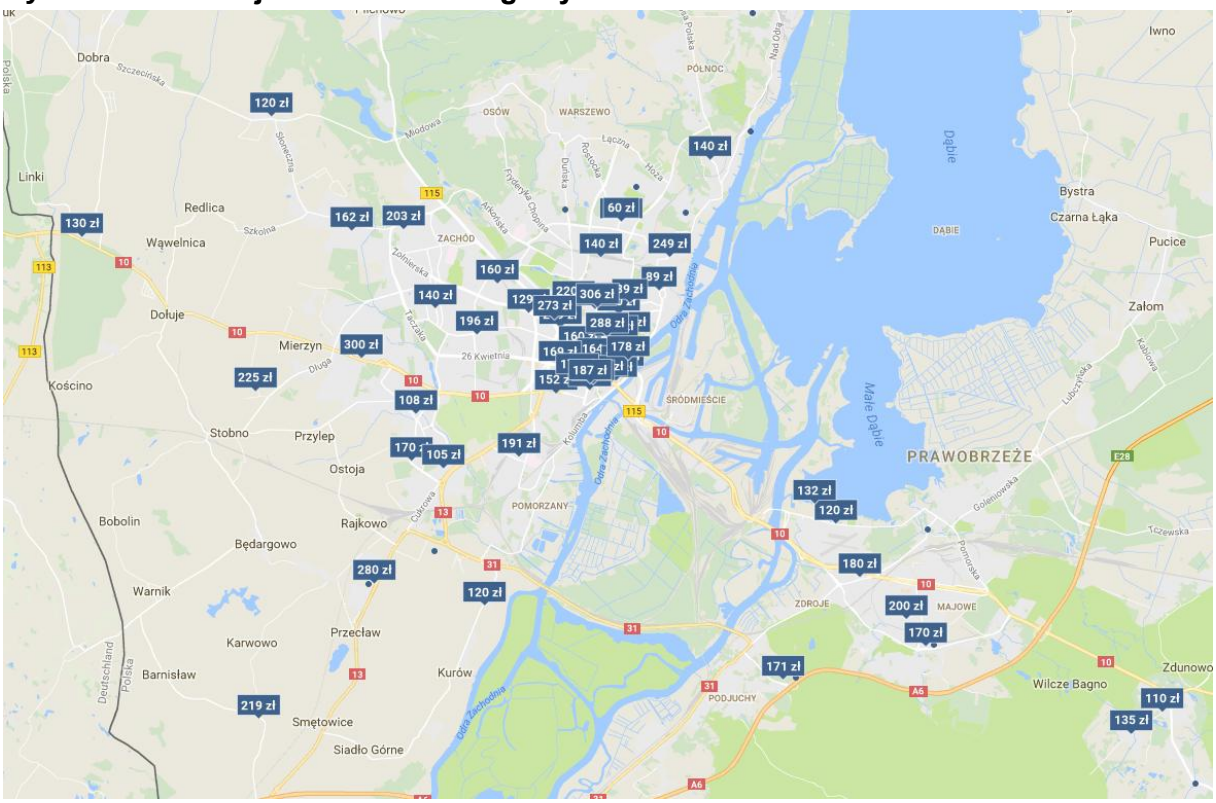

Źródło: opracowanie własne na podstawie google.maps [dostęp 02.11.2017 r.]

2.1.3 Sfera środowiskowa

Kształtowanie się ładu przestrzennego Szczecina w znacznym stopniu determinuje historyczna struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta, ukształtowana zgodnie z naturalnymi warunkami ujściowego odcinka Odry. Dolina Odry stanowi korytarz ekologiczny o randze krajowej, równocześnie jeden z elementów europejskiej sieci ekologicznej ECONET-PL. Walorem w skali europejskiej jest zasób zieleni - miasto otaczają trzy puszcze: Wkrzańska od północy, Bukowa od południa i Goleniowska od wschodu (łączące się z kompleksami zieleni w mieście). Specyfiką Szczecina jest także duży udział wód w powierzchni miasta (łącznie z jeziorem Dąbie o powierzchni 56 km^2, które pod względem wielkości zajmuje 4. miejsce w kraju).

Wysokie walory fizjonomiczne krajobrazu miejskiego należą do cennych i rozpoznawalnych atutów miasta. Potencjał Miasta stanowi także wartościowy zespół zabytkowy (tereny dawnych wsi, osiedla willowe oraz ponad 60% terenu historycznego śródmieścia). Jakość tak dużego zasobu pozostaje pochodną dostępnych środków finansowych, zarówno publicznych, jak i prywatnych. Jednak w granicach miasta znajdują się tereny charakteryzujące się dużą presją antropogeniczną na środowisko przyrodnicze (zanieczyszczenia wód, powietrza i gleby, hałas, degradacja powierzchni ziemi). Poważne zagrożenie dla środowiska i mieszkańców miasta stanowią potencjalne awarie przemysłowe oraz przewóz ładunków niebezpiecznych przez gęsto zaludnione tereny miasta. Brak układów obwodowych uniemożliwia wyeliminowanie ruchu tranzytowego w kierunkach północno-zachodnich (Lubieszyn, Dobieszczyn, Police), w tym także ograniczenie przewozów towarowych i materiałów niebezpiecznych przez intensywnie zabudowane obszary miejskie.[13]

[13] Źródło: Program ochrony środowiska miasta Szczecin na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021-2024

Ryc. 40. Szczecin na tle form ochrony przyrody

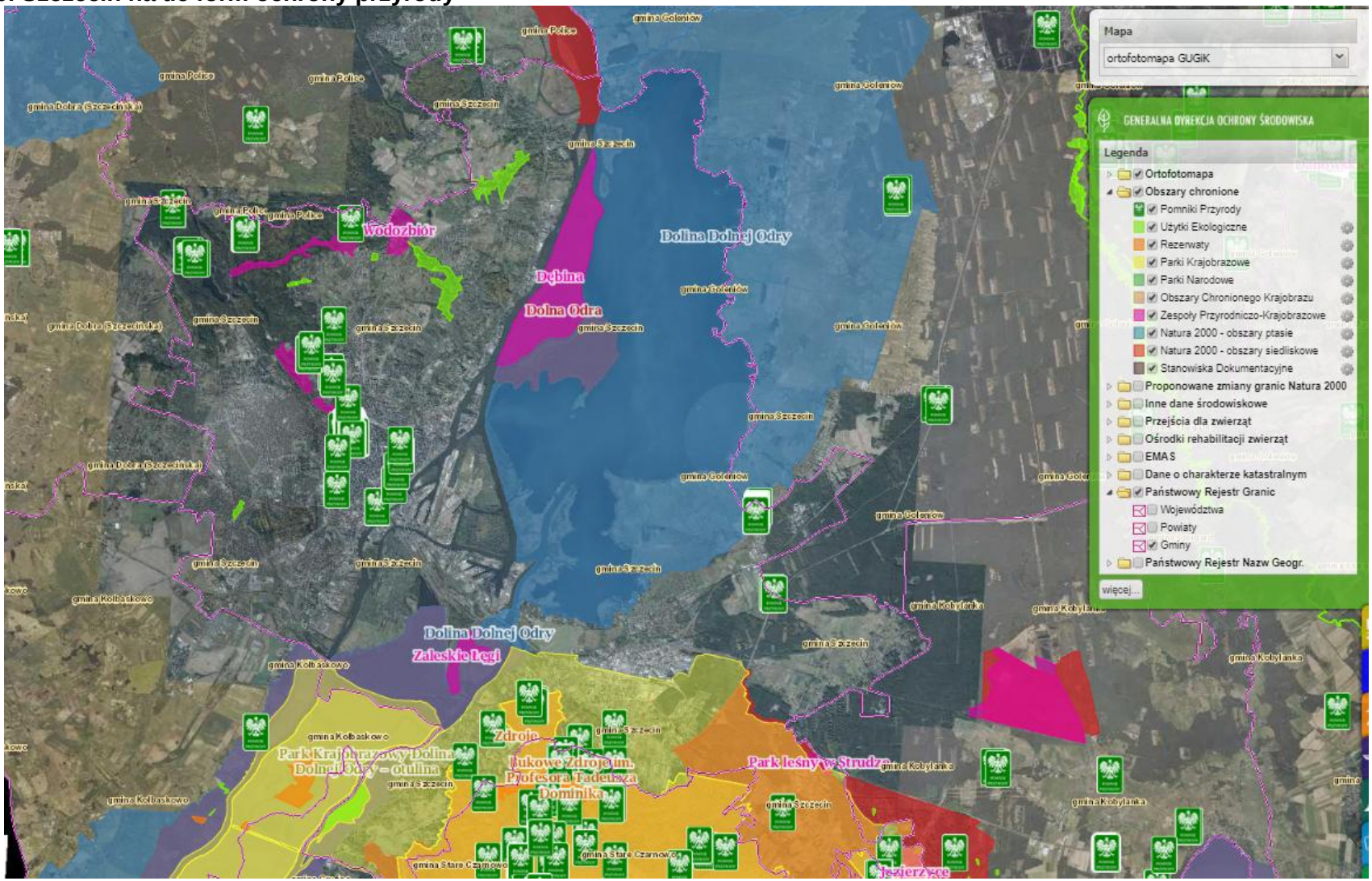

Źródło: http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/ [dostęp 03.11.2017r.]

Dyspozycje dla ochrony środowiska wynikające z celów Strategii rozwoju Szczecina odnoszą się do takich spraw jak:

- Podnoszenie standardów estetycznych i użytkowych przestrzeni publicznych, ochrona zabytków i przyrody w celu wzrostu atrakcyjności turystycznej, jako czynnika rozwojowego dla miasta i województwa
- Ograniczenie w obszarze miasta lokalizacji przemysłu, mogącego powodować uciążliwości ze względu na: warunki środowiskowe, społeczne i ekonomiczne
- Preferowanie funkcji związanych z wprowadzaniem przyjaznych środowisku technologii i usług w branżach o dużym potencjale wzrostu lub generujących powiązania w sferze badań i rozwoju
- Ułatwianie prowadzenia działalności gospodarczej i wprowadzania nowych funkcji przy zachowaniu ograniczeń wynikających z nadrzędnych wartości, takich jak dziedzictwo kulturowe, ochrona środowiska i krajobrazu
- Zapewnienie rezerw terenowych w celu wykonania węzłów komunikacyjnych, modernizacji i budowie nowych przepraw mostowych, realizacji infrastruktury transportowej związanej z funkcjonowaniem wodnego systemu transportowego, w tym także infrastruktury drogowej i kolejowej, umożliwiających bezpieczny i w miarę istniejących możliwości, bezkolizyjny transport dużych mas towarowych, a także materiałów niebezpiecznych
- Kontynuacja realizacji zadania pn.: Szczeciński Szybki Tramwaj, przebudowa dróg do parametrów umożliwiających optymalne wykorzystanie transportu zbiorowego do skomunikowania poszczególnych dzielnic oraz lewo- i prawobrzeża
- Utworzenie kolejowych i drogowych obwodnic pozamiejskich, które pozwolą wyprowadzić docelowo tranzyt i ładunki niebezpieczne. poza obszary mieszkaniowe w wydzielone korytarze transportowe
- Wskazanie terenów, na których realizowana będzie funkcja mieszkaniowa z określeniem jej intensywności i podstawowych standardów
- Utrzymanie obszarów publicznej zieleni miejskiej i należyta jej ochrona, zapewnienie odpowiednich standardów środowiska dla mieszkańców miasta
- Ochrona obszarów cennych przyrodniczo.

Walory przyrodnicze (woda, zieleń, przestrzeń) należą do najcenniejszych potencjałów endogenicznych Miasta i stały się podstawą Marki Miasta 2050. Ich ochrona umożliwi przekazanie w pełni tego naturalnego bogactwa przyszłym pokoleniom szczecinian, a racjonalne i efektywne ich wykorzystanie pozwoli zrealizować wizję w postaci

„miasta pływających ogrodów", zapewniającego mieszkańcom i odwiedzającym wysoką jakość życia.

Na podniesienie jakości życia mieszkańców wpłynie zwiększenie dostępności zieleni miejskiej. Wykorzystanie szczególnego potencjału miasta, związanego z wodą, wymaga zapewnienia dostępności od strony lądu i wody jeziora Dąbie, Małe Dąbie, Odry, Regalicy i kanałów Międzyodrza, bez obniżania reżimów ochronnych przyrody. Ważnym działaniem będzie także wspieranie rozwoju instytucji i organizacji środowiskowych o funkcjach poznawczych, edukacyjnych i użytkowych, związanych z zagospodarowaniem terenów o walorach przyrodniczych, a także edukacja ekologiczna promująca świadomość i zachowania proekologiczne.

Ważnym działaniem dla wizerunku miasta będzie także tworzenie warunków do **podnoszenia poziomu czystości i estetyki przestrzeni miejskiej, kształtowania krajobrazu oraz zagospodarowania i utrzymania przestrzeni publicznych**, w tym terenów zieleni.

Nawet wówczas, kiedy stopień zainwestowania miejskiego jest wysoki, elementy i mechanizmy środowiska przyrodniczego nie zaprzestają swojego oddziaływania na składniki tego zainwestowania, podlegając jednocześnie różnorodnym procesom degradacji. Ukształtowane w ten sposób środowiskowe warunki zamieszkania są ważnym składnikiem jakości życia mieszkańców miasta. **Kompleksowa ocena środowiskowych warunków życia (w której wzięto pod uwagę zagęszczenie zabudowy, charakterystykę i rozmieszczenie zieleni oraz występowanie uciążliwości, a nie uwzględniono stanu technicznego ani wyposażenia zabudowy) wykazała, że są one najgorsze w XIX-wiecznej części Śródmieścia**. W innych dzielnicach miasta niska ocena warunków życia występuje sporadycznie, najczęściej wewnątrz terenów o przeważającej funkcji przemysłowej i komunikacyjnej. **Poprawa jakości środowiska zamieszkania w Śródmieściu jest trudna i kosztowna**. Cechą odziedziczonego XIX-wiecznego, nie zniszczonego układu urbanistycznego o skądinąd wysokiej wartości estetycznej jest – z wyjątkiem kilku zadrzewionych arterii - brak miejsca na powiększenie zasobu zieleni w przestrzeniach publicznych. Ciągle silna jest tendencja do przywracania działkom z istniejącą już zielenią ich historycznego kształtu w postaci zabudowy obrzeżnej. Z kolei, charakterystyczny dla tej zabudowy przekrój ulic oraz koncentracja ruchu samochodowego (z dużym udziałem pojazdów ciężkich) w centrum miasta są przyczyną bardzo wysokiego natężenia hałasu. Samochód i obszar zajmowany pod jego parkowanie jest, na równi z budynkami i terenami zieleni, czynnikiem silnej konkurencji o przestrzeń Śródmieścia.

Ta część miasta narażona jest też na zanieczyszczenie powietrza z tzw. niskich źródeł emisji (kominy, spaliny).[14]

Istotne dla miasta będą również przedsięwzięcia, które zmierzać będą do budowy spójnego, multimodalnego systemu transportowego, obejmującego połączenia drogowe, kolejowe, lotnicze, żeglugę śródlądową i transport morski wraz z wdrożeniem nowoczesnych systemów telematycznych. Wiele elementów budowanego systemu transportowego warunkowanych jest decyzjami rządowymi (np. budowa Odrzańskiej Drogi Wodnej, utrzymanie parametrów toru wodnego Szczecin-Świnoujście, budowa dróg ekspresowych S3 (trasa Środkowo-europejskiego korytarza transportowego (CETC-ROUTE65), S6 (trasa korytarza transportowego via Hanseatica), S10 i modernizacja linii kolejowych CE-59 i E59 zapewniających połączenie z systemem kolei dużych prędkości, co niezwykle wzmacnia potrzebę porozumienia i koherentnej współpracy zainteresowanych władz i instytucji.[15]

Mieszkańcy Szczecina narażeni są na zanieczyszczenia powietrza, którego źródłem są przede wszystkim systemy grzewcze oraz komunikacja. Ponadto duże natężenie ruchu komunikacyjnego wpływa niekorzystnie na klimat akustyczny.

System ogrzewania, jak również komunikacja są przyczyną powstawania tzw. niskiej emisji. Pył zawieszony jest mieszaniną niezwykle małych cząstek. Pyłem zawieszonym PM10 są wszystkie cząstki mniejsze niż 10µm. Zanieczyszczenia pyłowe mogą osiągać różne rozmiary oraz kształty. Ponadto posiadają zdolność do adsorpcji na swojej powierzchni innych, bardzo szkodliwych zanieczyszczeń (dioksyn i furanów, metali ciężkich, czy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (np. benzo(a)pirenu). Pyły zawieszone przede wszystkim emitowane są bezpośrednio z takich źródeł jak pożary, unoszenia się pyłu z placów budów, dróg niepokrytych asfaltem, procesów spalania.

W 2014 roku, dwie strefy województwa – aglomeracja szczecińska oraz strefa zachodniopomorska, otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie standardu jakości powietrza przez 24-godzinne stężenia pyłu PM10. W aglomeracji szczecińskiej przekroczenie dotyczyło jednego stanowiska pomiarowego przy ul. Piłsudskiego (stanowisko komunikacyjne). Najwyższe wartości stężeń dobowych pyłu PM10 w 2014 roku, podobnie jak w latach poprzednich, zarejestrowano w okresach grzewczych (styczeń-marzec, październik-grudzień). W okresie letnim (maj-sierpień) nie odnotowano przekroczeń poziomu dopuszczalnego przez stężenia 24-godzinne (Tabela 2.4). Jako główną przyczynę

[14] Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Szczecina
[15] Źródło: Program ochrony środowiska miasta Szczecin na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021-2024

przekroczeń wskazuje się niską emisję pyłu PM10 pochodzącą z indywidualnego ogrzewania mieszkań.

Zidentyfikowane w aglomeracji szczecińskiej w rocznej ocenie jakości powietrza za 2014 rok, obszary przekroczeń dla pyłu PM10 to dzielnice: Centrum, Śródmieście Północ, Śródmieście Zachód, Stare Miasto, Turzyn, Pogodno, Arkońskie, Niemierzyn, Niebuszewo-Bolinko, Niebuszewo, Łękno, Drzetowo-Grabowo, o łącznej powierzchni około 15 km^2 i oszacowanej liczbie narażonej ludności 120 tys.

Ryc. 41. Obszary przekroczeń PM10 w Szczecinie w 2014 r.

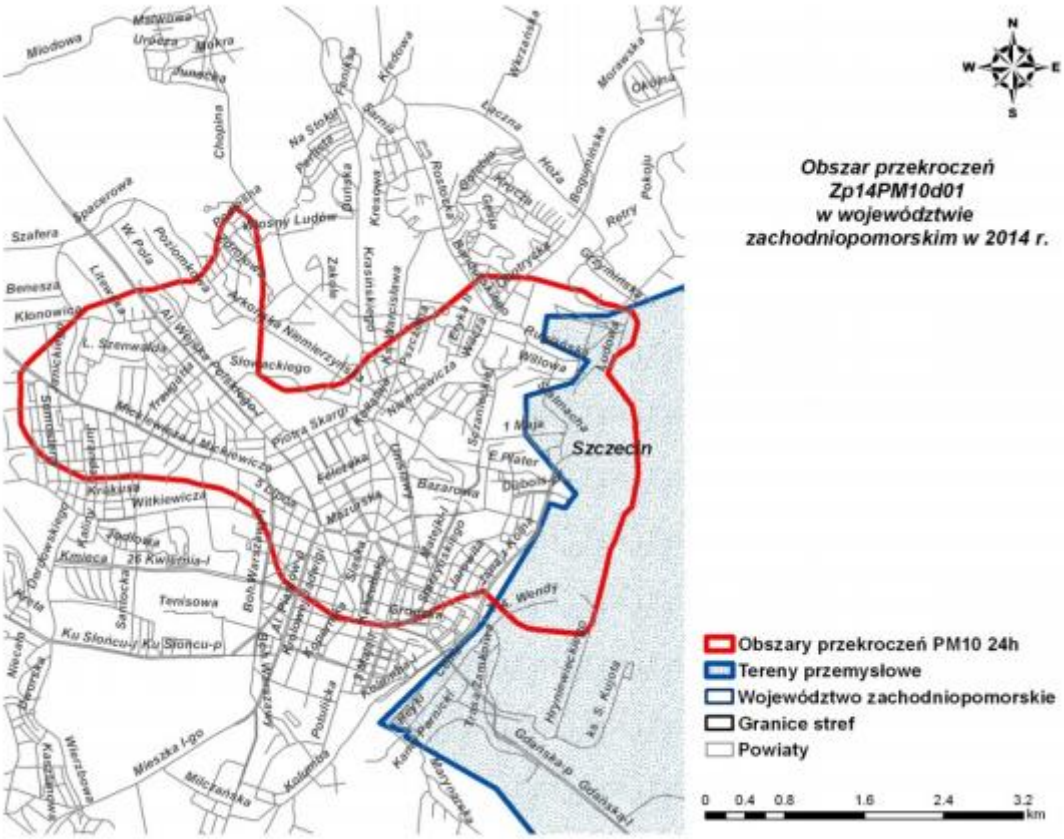

Źródło: Stan środowiska w województwie zachodniopomorskim raport 2015, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie

W roku 2016, przekroczenie obowiązujących standardów jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim dotyczyło dwóch zanieczyszczeń: pyłu zawieszonego PM10 oraz zawartego w tym pyle benzo(a)pirenu. Podobnie jak w latach poprzednich, wysokie wartości stężeń tych dwóch zanieczyszczeń rejestrowano w okresach grzewczych. Jako główną przyczynę tych przekroczeń wskazuje się niską emisję pochodzącą z indywidualnego ogrzewania mieszkań.

W przypadku pyłu PM10, przekroczenia standardu jakości powietrza przez stężenia 24-godzinne (klasa C) dotyczyły jednego stanowiska pomiarowego w strefie

zachodniopomorskiej w Myśliborzu**. Strefami bez przekroczeń były aglomeracja szczecińska oraz miasto Koszalin (klasa A).**

Obowiązujący dla średniorocznego stężenia benzo(a)pirenu poziom docelowy, który wynosi 1 ng/m^3, został przekroczony na wszystkich stanowiskach pomiarowych w województwie. W związku z tym w ocenie za 2016 rok 3 strefy województwa zachodniopomorskiego – aglomeracja szczecińska, miasto Koszalin i strefa zachodniopomorska otrzymały klasę C ze względu na ponadnormatywne stężenia benzo(a)pirenu. Znacznie wyższe stężenia benzo(a)pirenu występują w okresach grzewczych, co wskazuje na to, iż wciąż główną przyczyną wysokich stężeń tego zanieczyszczenia jest emisja związana z ogrzewaniem mieszkań w okresach zimowych.
Do powietrza, benzo(a)piren dostaje się głównie w wyniku niepełnego spalania paliw stałych (węgla i drewna), przede wszystkim w paleniskach domowych. W mniejszym stopniu obecność benzo(a)pirenu w powietrzu jest wynikiem jego emisji z dużych źródeł energetycznych i przemysłowych. Niewielki udział w emisji benzo(a)pirenu do powietrza mają też spaliny samochodowe.[16]

Należy mieć na uwadze fakt, że dla Szczecina i dla strefy zachodniopomorskiej obowiązują już programy ochrony powietrza ze względu na pył PM10 i benzo(a)piren.
Istotną rolę w likwidacji lub ograniczeniu niskiej emisji powinien spełnić także program KAWKA Poprawa jakości powietrza – Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii. Realizowane w ramach tego Programu przedsięwzięcia dotowane są z środków funduszy ochrony środowiska.

[16] Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za 2016 rok, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie

Ryc. 42. Obszary przekroczeń poziomu docelowego przez średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu, zidentyfikowane w rocznej ocenie jakości powietrza za 2014 rok na obszarach: aglomeracji szczecińskiej.

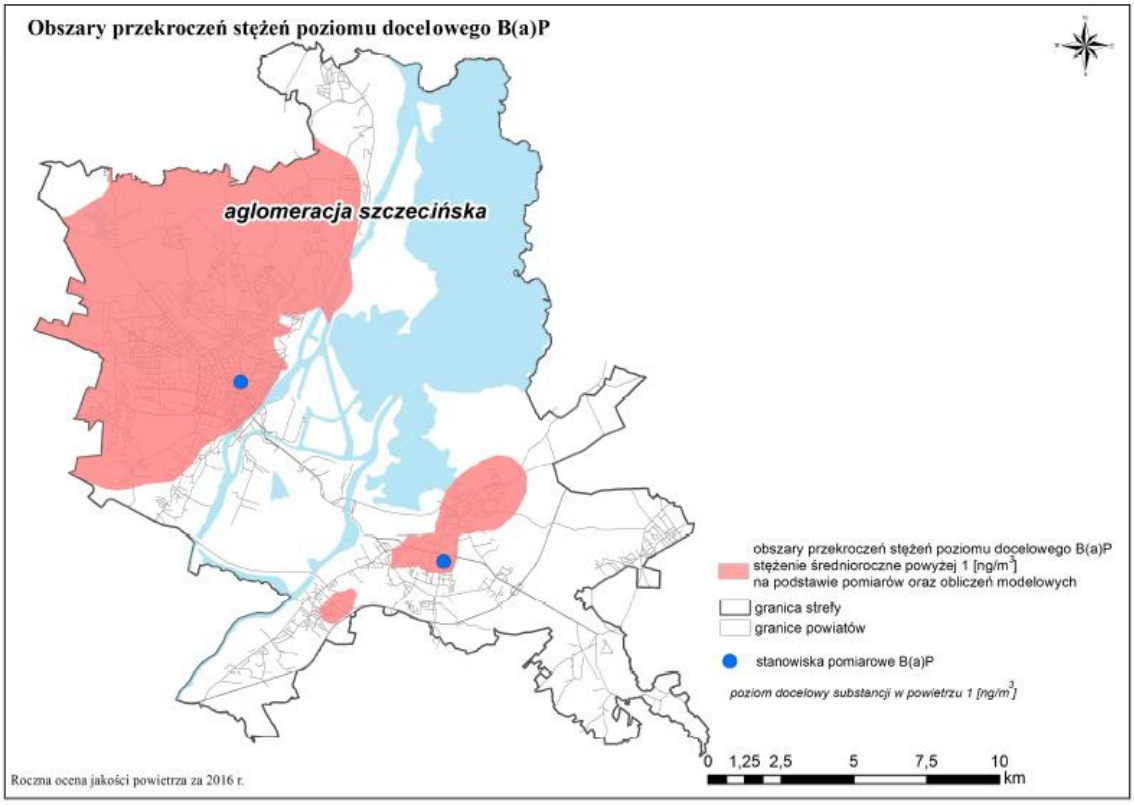

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za 2016 rok, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie

W Szczecinie hałas jest coraz powszechniej występującym zanieczyszczeniem środowiska. **Najbardziej istotnym źródłem hałasu jest ruch komunikacyjny (samochody, pociągi).** W mniejszym stopniu jest to hałas przemysłowy i lotniczy. Intensyfikacja ruchu samochodowego miała znaczący negatywny wpływ na komfort akustyczny zwłaszcza dla mieszkańców terenów położonych wzdłuż głównych ulic. W związku z wzrostem negatywnych czynników należy przewidzieć podjęcie działań zmierzających do ograniczenia emisji hałasu a w tym dalszej poprawy stanu ulic, w uzasadnionych przypadkach wprowadzania ograniczeń prędkości i wagi pojazdów na obszarach zabudowanych.

Ryc. 43. Liczba samochodów na 1000 mieszkańców w Szczecinie w latach 2009-2015

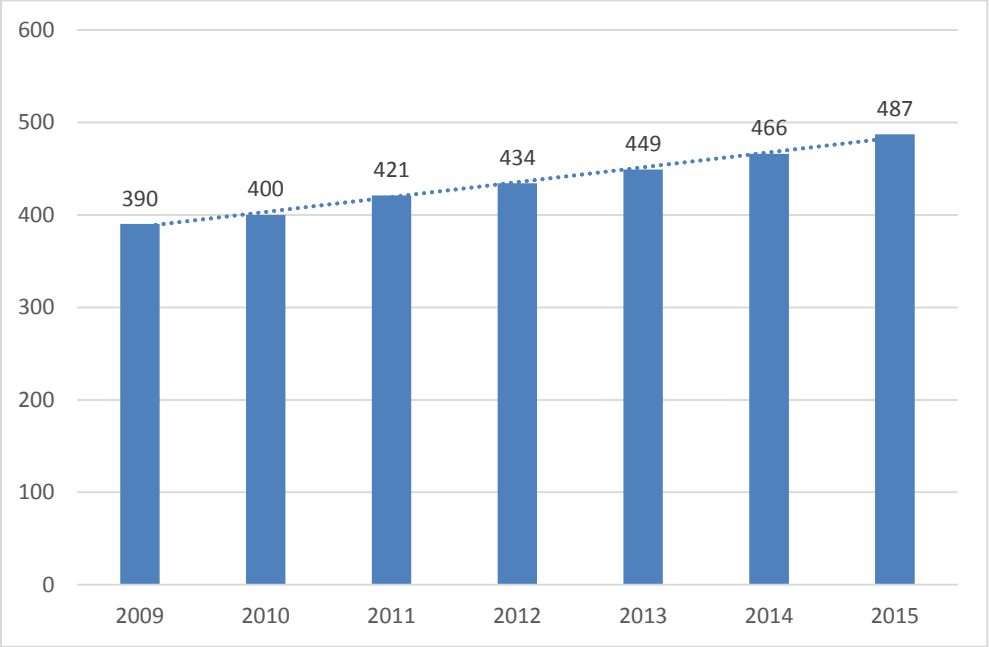

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za 2016 rok, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie

Wśród czynników wpływających na poprawę klimatu akustycznego należy wymienić:

- systematyczną poprawę stanu nawierzchni dróg,
- rosnące rozpoznanie miejsc zagrożenia hałasem (mapy akustyczne, POH),
- podejmowane działania zapobiegające (obwodnice miast, remonty nawierzchni) oraz ograniczające rozprzestrzenianie się hałasu w środowisku (ekrany akustyczne),
- wzrastająca świadomość społeczeństwa skutkująca licznymi interwencjami w zakładach przemysłowych będących źródłem hałasu,
- działania naprawcze prowadzone w zakładach przemysłowych.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- ciągły wzrost natężenia ruchu samochodowego,
- zbyt wolny rozwój infrastruktury drogowej,
- w dalszym ciągu przestarzały i głośny tabor autobusowy oraz tramwajowy,
- niewystarczające działania naprawcze w stosunku do miejsc, gdzie występują przekroczenia poziomów dopuszczalnych.[17]

Najważniejszym problemem jest emisja hałasu z drogowych ciągów komunikacyjnych oraz duża liczba mieszkańców narażona na hałas drogowy.

[17] Źródło: Program ochrony środowiska miasta Szczecin na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021-2024

W ramach powyższych działań niezbędna jest poprawa dostępu transportowego do krajowych metropolii (w tym powiązanie portu z układem dróg krajowych i międzynarodowych), od czego zależeć będzie silniejsze włączenie Szczecina w procesy rozwojowe kraju i w rezultacie poziom konkurencyjności miasta. Niezbędna jest także poprawa rozwiązań transportowych w aglomeracji szczecińskiej poprzez budowę Zachodniego Obejścia Drogowego Szczecina wraz z przeprawą Police-Święta. Efektem będzie racjonalizacja wewnętrznego ruchu drogowego i podniesienie poziomu bezpieczeństwa poprzez eliminację ruchu tranzytowego, przeniesienie części ruchu lokalnego na system obwodowy oraz wyeliminowanie przewozów materiałów niebezpiecznych przez centrum miasta. Budowa obwodnicy pozwoli także na aktywizację gospodarczą terenów leżących na północy Szczecina.

Rozwiązanie problemów komunikacyjnych miasta wymaga także poprawy skomunikowania wewnętrznego, zgodnego z obecnymi i przyszłymi potrzebami rozwojowymi. Oznacza to rozbudowę systemu drogowego wewnątrz miasta, w tym budowę obwodnicy śródmiejskiej, budowę ciągów komunikacyjnych poprawiających połączenie prawobrzeżnej i lewobrzeżnej części miasta, zapewniających skomunikowanie terenów poprzemysłowych i nowych terenów inwestycyjnych (w tym otwarcie nowych terenów na Międzyodrzu) i umożliwiających bezkolizyjne włączenie do zewnętrznych powiązań transportowych. Podniesienie jakości wewnętrznych powiązań komunikacyjnych wymaga rozwoju i poprawy efektywności funkcjonowania komunikacji zbiorowej, w tym w układzie metropolitalnym. Wymaga to wykorzystania istniejącej infrastruktury kolejowej do uruchomienia Szczecińskiej Kolei Metropolitalnej w porozumieniu z podmiotami znajdującymi się na terenie SOM, rozbudowy miejskiej sieci połączeń tramwajowych z uwzględnieniem struktury przestrzennej miasta i przylegających miejscowości oraz budowę systemu miejsc parkingowych Park&Ride oraz Bike&Ride.

Racjonalizację transportu zbiorowego zapewni wypracowanie i wdrożenie systemu zarządzania ruchem w Szczecinie – węźle transportowym obsługującym całą metropolię. Z uwagi na wielkość ruchu pasażerskiego niezbędna jest budowa dworca autobusowego o cechach centrum komunikacyjnego i zintegrowanie go z pozostałymi dworcami przewidywanymi dla obsługi pasażerskiego ruchu w mieście

Program ochrony środowiska miasta Szczecin na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021- 2024 diagnozuje podstawowe problemy gospodarki odpadami miasta. Zidentyfikowane obszary problemowe w dziedzinie gospodarki odpadami odnoszą się głównie do potrzeb związanych z uzupełnianiem

istniejącej infrastruktury gospodarki odpadami oraz działań mających na celu uporządkowanie niektórych jej obszarów. Wskazać tu można przede wszystkim:

- niewystarczającą ilość instalacji przetwarzania odpadów (realizowana jest budowa Zakładu Termicznego Unieszkodliwiania Odpadów dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, a także instalacji termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych oraz odpadów niebezpiecznych);
- brak czynnych składowisk odpadów, co przy dotychczasowym sposobie gospodarowania przekłada się na wysoki koszt takiego sposobu unieszkodliwiania odpadów, a także powoduje konflikty w związku z lokalizacjami kolejnych przeładowni;
- konieczność uporządkowania działań w zakresie prowadzenia ewidencji wytwórców większych ilości odpadów niebezpiecznych oraz stworzenie możliwości selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych, szczególnie w odniesieniu do rozproszonych źródeł powstawania tych odpadów (rzemiosło, małe zakłady);
- **potrzeba pełnego wdrożenia systemu selektywnego zbierania i odbioru odpadów ulegających biodegradacji oraz systemu zbierania i przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego z gospodarstw domowych.**

Ponadto istotne jest podejmowanie działań zmierzających do dalszej poprawy sytuacji w następujących obszarach: –

- rozbudowa sieci PSZOK (brak swobodnego dostępu mieszkańców każdej części miasta do usług PSZOK, co skutkuje niewłaściwym pozbywaniem się odpadów, składowaniem nadmiernej ilości odpadów, negatywnym oddziaływaniem na człowieka i na środowisko);
- **zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców (niewielki stopień segregacji odpadów u źródła – wg danych UM Szczecin w 2015 roku było to 90,72% gospodarstw domowych), spalanie odpadów w gospodarstwach domowych, nielegalne pozbywanie się odpadów, co wpływa na zanieczyszczenie powietrza, wód i gleb, negatywny wpływ na stan środowiska i krajobraz;**
- konieczne do podjęcia działania naprawcze i zaradcze tj. poprawa systemu informowania o zmianach w gospodarce odpadami, organizacja akcji edukacyjnych).[18]

[18] Źródło: Program ochrony środowiska miasta Szczecin na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021-2024

Wyrazem dążeń Szczecina do poprawy stanu środowiska jest przyjęcie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy miasta Szczecin.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Szczecin został przyjęty uchwałą Rady Miasta Szczecin nr XII/274/15 z dnia 27 października 2015 r.

Zdefiniowano następujące cele dla gminy Miasto Szczecin w kontekście gospodarki niskoemisyjnej do roku 2020:

- redukcja emisji CO2 na terenie gminy Miasto Szczecin o 3,90% do roku 2020 r., w stosunku do roku bazowego 2013 r., –
- redukcja do 2020 r. zużycia energii finalnej o 1,90%, w stosunku do roku bazowego 2013 r.,
- zwiększenie udziału wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie gminy Miasto Szczecin o 0,13% do roku 2020, w stosunku do roku bazowego 2013 r.,
- redukcja zanieczyszczeń do powietrza zgodnie z zapisami POP dla strefy Aglomeracja Szczecińska oraz osiągnięcie średniej redukcji zanieczyszczeń w granicach 83,7% (w tym redukcję o ok. 41,1% CO2) w stosunku do stanu obecnego, wynikające z realizacji przedsięwzięć zawartych we wniosku do Programu Kawka, do którego przystąpiło Miasto Szczecin.[19]

2.1.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Szczecin jest centrum administracyjnym, gospodarczym, naukowym i kulturalnym województwa zachodniopomorskiego. Jest miastem rdzeniowym (centralnym) szczecińskiego obszaru metropolitalnego, leżącym na skrzyżowaniu ważnych arterii komunikacyjnych (lądowych i wodnych), w korytarzu transportowym sieci TEN-T Bałtyk-Adriatyk). Szczecin jest także atrakcyjnym turystycznie rejonem (teren urozmaicony pod względem krajobrazowym, położony u ujścia Odry, w odległości ok. 60 km od wybrzeża morskiego).

Podstawowe powiązania miasta z układem zewnętrznym zapewniają drogi krajowe:

- autostrada A6: Berlin (Kołbaskowo) – Szczecin (i dalej droga nr 6: Goleniów-Koszalin-Gdańsk), usytuowana na południu miasta i stanowiąca jego trasę obwodową,
- droga nr 3: jej trasa przebiega od Świnoujścia przez Szczecin do Jakuszyc,

[19] Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Szczecin

- droga nr 10: Szczecin – Bydgoszcz – Toruń – Płońsk, przebiegająca od przejścia granicznego w Lubieszynie,
- droga nr 13: od przejścia granicznego w Kołbaskowie do skrzyżowania z DK nr 10,
- droga nr 31: od przejścia granicznego w Słubicach, poprzez Gryfino do Szczecina (do skrzyżowania z DK nr 10),

Drogi krajowe: A6 i droga nr 6 (E28) oraz nr 3 (E65) mają jednocześnie charakter dróg międzynarodowych.

Ważnym elementem układu transportowego miasta jest szczeciński węzeł kolejowy. Tworzą go linie magistralne, mające znaczenie dla międzynarodowych tranzytów kolejowych, śródmiejska obwodnica kolejowa, a także odgałęzienia w kierunku Polic i Trzebieży oraz w kierunku Berlina i Angermüünde przez stację graniczną Szczecin Gumieńce. Szczecin jest ważnym węzłem kolejowym, który tworzą dwie linie magistralne na kierunkach Szczecin - Stargard Szczeciński - Poznań (Gdańsk) i Szczecin - Wrocław oraz linia pierwszorzędna Szczecin Dąbie - Świnoujście, obsługujące głównie dalekobieżny ruch pasażerski i ruch towarowy. Ruch międzynarodowy obsługują linie Szczecin Gumieńce - Berlin oraz Szczecin Gumieńce - Pasewalk - Neubrandenburg. Problemem jest ilość, stan i funkcjonalność dworców pasażerskich. Istniejące dworce kolejowe (Szczecin Główny i Szczecin Dąbie) wymagają modernizacji; dworzec autobusowy, o zbyt małej przepustowości, spełnia ograniczone funkcje dla podróżnych i ruchu autobusowego; brak jest dworców przesiadkowych, usprawniających przejazd z obszaru metropolitarnego do miejsca docelowego w Szczecinie.

Strukturę urbanistyczną miasta cechuje dwubiegunowy układ ośrodków miastotwórczych. Centrum na lewym brzegu Odry charakteryzuje się koncentracją usług o znaczeniu ogólnomiejskim, regionalnym, krajowym i międzynarodowym i jest największym skupiskiem miejsc pracy, natomiast na prawym brzegu kształtuje się centrum o znaczeniu lokalnym i podmiejskim, skierowane na bezpośrednie otoczenie miasta.

Zasadnicze problemy układu urbanistycznego to:

- niedostateczne wykorzystaniem położenia nadwodnego miasta, zaniedbane tereny brzegowe i wodne Międzyodrza.
- postępująca degradacja Śródmieścia, spowodowana głównie złym stanem struktury mieszkaniowej, wypieraniem zieleni, handlu i usług - renowacji wymaga całe

historyczne śródmieście, z zabudową z przełomu XIX i XX wieku, której wielkość i oryginalność jest wyjątkowa i ma znaczącą wartość zabytkową,

- zdegradowane powojenne osiedla wielorodzinne, wymagające intensywnej rewitalizacji i uporządkowania struktur usługowych oraz poprawy dostępności, szczególnie na Północy i Prawobrzeżu,
- Rewitalizacji i zagospodarowania na nowe funkcje wymagają także tereny powojskowe i poprzemysłowe, szczególnie pasmo nadodrzańskie.[20]

W Szczecinie istnieje znaczący zasób kulturowy, liczący ponad 4 600 zabytkowych nieruchomości (budynki, budowle, relikty osadnictwa pradziejowego, parki, cmentarze), znajdujących się w granicach administracyjnych miasta. W liczbie tej widnieją obiekty wpisane do rejestru (ok. 160 pozycji) i ujęte jedynie w gminnej ewidencji zabytków (ok. 4 500 pozycji). Odbudowa powojenna objęła przede wszystkim obiekty historyczne o średniowiecznej metryce oraz budynki bezpośrednio potrzebne do bieżącego życia miasta i regionu. Na miejscu zniszczonej zabudowy powstały nowe osiedla i zabudowa zrywająca z tradycją i związkami kompozycyjnymi. Na Starym Mieście powstało osiedle mieszkaniowe połączone z odbudowanymi zabytkami, wyobcowanymi z naturalnego kontekstu, w efekcie podnosząc wartość zachowanego śródmieścia i dzielnic podmiejskich.

Wartościowe zespoły krajobrazowe z efektowną architekturą to: zabudowa Wałów Chrobrego z parkiem Żeromskiego, gmach Urzędu Miasta z założeniem Jasnych Błoni i parkiem Kasprowicza, kompleks Cmentarza Centralnego, dwa historyczne place parad: plac Żołnierza i al. Niepodległości, plac Zwycięstwa z Bramą Portową i plac Hołdu Pruskiego z Bramą Królewską, oś al. Papieża Jana Pawła II, ul. Wielkopolska, al. Piastów i Piłsudskiego z placami: Grunwaldzkim, Szarych Szeregów, Kościuszki; kompleksy koszarowe: przy ul. Potulickiej, Narutowicza, Żołnierskiej, Łukasińskiego, Wojska Polskiego, Ku Słońcu; zespoły szpitalne: w Zdunowie, przy ul. Unii Lubelskiej, Wyzwolenia, Piotra Skargi, Powstańców Wielkopolskich, Strzałowskiej; zespoły fabryczne w Żydowcach, przy ul. Kolumba, na Skolwinie, w tym znaczna część obszarów stoczniowych, port wolnocłowy, zabudowania lotniska, itp.

Zespoły krajobrazowe o wysokich walorach, ale częściowo zdeformowane: plac Tobrucki, al. 3 Maja, plac Batorego i Zawiszy, część miejska i alejowa al. Wojska Polskiego, ul. Bohaterów Warszawy, Krzywoustego, Potulicka i Narutowicza. Znacznie zdeformowane, ale nadal czytelne zostało Niebuszewo-Bolinko, ciąg krajobrazowy ul. Niemierzyńskiej, centrum Krzekowa z ul. Szeroką, ul. Miodowa i plac kościelny Osowa, nawsie Warszewa, Skolwina i Golęcina.

[20] Źródło: Strategia Rozwoju Szczecina 2025.

Ważnym elementem krajobrazowym dla Szczecina jest strefa podmiejska, bogata w lasy i wody a także dawne wsie, zespoły młynów i inne relikty przeszłości. Na uwagę zasługuje obszar zespołu parków Lasu Arkońskiego i graniczącego z nim kompleksu Puszczy Wkrzańskiej, teren parku leśnego Zdroje graniczący ze Szczecińskim Parkiem Krajobrazowym - Puszczą Bukową. Park leśny w Zdrojach, pochodzący z adaptacji wyrobisk poprzemysłowych, urządzono jako kompleks rekreacyjny o znacznej chłonności, przechodzący w kulturowo ukształtowany zespół leśny Puszczy Bukowej i zespół stawów młyńskich nad rzeką Osówką, który do wojny pełnił rolę ciągu spacerowego z młynami zmienionymi w lokale gastronomiczne.

Wartością budującą fizjonomię miasta są sylwety zabudowy, widoczne z terenów dróg dojazdowych. Należą do nich sylweta Starego Dąbia od strony zachodniej, sylweta skarpy Starego Miasta w widoku z autostrady i najazdu od strony wschodniej (Łasztownia). Sylwety wzgórz Warszewskich z widoku od południa wraz z doliną Bolinka, najazd od południa ul. Mieszka I z sylwetą koszar i śródmieścia, zamknięcia krajobrazowe śródmieścia od zachodu tzw. Alpami Turzyńskimi.

We wnętrzu miasta występują liczne otwarcia i lokalne dominanty krajobrazowe, które stanowią o wartościach kompozycji miasta. Bardzo ważny, istotny dla wizerunku miasta jako portu morskiego, jest widok ze szlaków wodnych. Część krajobrazu dolin Odry i Regalicy stanowi elementy locji i jako taki był od wieków elementem orientacji dla żeglarzy. Brzeg zachodni - wysoki, obudowany i sylwetowo urozmaicony - jest efektem świadomych działań inwestycyjnych, i stanowi ciąg odrębnych historycznie miejscowości otwartych na dolinę rzeki. Kształtowanie i ochrona wartości krajobrazowych skarpy nadodrzańskiej są elementami utrzymania tożsamości miasta wynikającej z jego korzeni, jako miasta morskiego położonego w głębi lądu.

PROCESY PRZEKSZTAŁCEŃ STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ SZCZECINA:

- Wielowiekowy rozwój przestrzenny miasta zdeterminował podstawową strukturę funkcjonalno – przestrzenną, która po wojnie została zagospodarowana i w niezbędnym zakresie odtworzona ze zniszczeń wojennych przez mieszkańców, którzy od lat 50-tych podejmowali próby jej „poprawiania” za pomocą inwestycji opartych na bardzo ambitnych planach. Plany te zostały zrealizowane częściowo na terenach przemysłowo-portowych i nowych terenach mieszkaniowych. Zamiary

likwidacji zabudowy XIX-wiecznej nie doczekały się spełnienia, co pozwoliło na uniknięcie zasadniczych przekształceń miasta, tworząc jedynie lokalnie zaburzenia form wnętrz urbanistycznych i groteskowe struktury zabudowy niektórych ważnych ciągów ulicznych.

- W okresie powojennym Szczecin, pozbawiony dzielnicy staromiejskiej, rozwinął usługowe struktury śródmiejskie na terenie głównych ulic dzielnicy mieszkalnej z końca XIX i początku XX w. Stare Miasto zostało odbudowane jako osiedle mieszkaniowe, co wykluczyło powrót na te tereny funkcji śródmiejskich i miasto jest obecnie postrzegane, jako pozbawione śródmieścia – „serca miasta".
- Rozwój zabudowy mieszkaniowej, postępujący w poprzednich wiekach głównie w kierunku południowo-zachodnim (Gumieńce, Pogodno), został zahamowany i skierowany na obszary północne i prawobrzeże. Większość zmian w strukturze wynikała z uprzywilejowywania terenów przemysłowych, propagandowej potrzeby likwidacji oficyn i rozgęszczenia śródmieścia oraz łatwości budowania osiedli wielorodzinnych na terenach niezagospodarowanych.
- Polityka gospodarcza w okresie powojennym eksploatowała rabunkowo istniejące struktury budowlane i przestrzenne, koncentrując się na odbudowie przemysłu, zagospodarowaniu terenów wojskowych, utrzymaniu portu, wypełnieniu odziedziczonych struktur mieszkalnych, a następnie budowie wielorodzinnych osiedli mieszkaniowych. Ogólny niedobór dóbr konsumpcyjnych oraz niska zamożność mieszkańców nie sprzyjały nawet utrzymaniu dawnych obiektów handlowo-usługowych, nie wspominając o ich rozwoju, co skutkowało zaniechaniem inwestycji w miejskie funkcje centrotwórcze i usługowe.
- Część terenów rekreacyjnych, będących w doskonałej kondycji jeszcze kilka lat po wojnie i cieszących się popularnością wśród mieszkańców, została z czasem wyeksploatowana i uległa zniszczeniu z powodu braku środków na remonty i bieżące utrzymanie. W okresie tym doprowadzono do znacznej dekapitalizacji komunalnych zasobów mieszkaniowych, społecznych, przemysłowych i infrastrukturalnych.
- Okres przemian ustrojowych uruchomił nowe mechanizmy rynkowe oraz zmianę podejścia do własności prywatnej. Żywiołowo rozwijający się handel, wolność gospodarcza dla przedsiębiorczości i brak parasola ochronnego dla sektora państwowego, poprzez system uwłaszczeń doprowadziły do utrwalenia przypadkowych i często niekorzystnych stanów władania gruntami. W wyniku komunalizacji nieruchomości zarządzanych przez administrację stopnia podstawowego i nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym, a także

nieruchomości potrzebnych do realizacji zadań publicznych, miasto uzyskało ogromny majątek o niekomercyjnym charakterze.

- Od początku największymi enklawami gruntów miejskich, możliwych, do co najmniej częściowego zagospodarowania na cele inwestycyjne, były i są: teren lotniska w Dąbiu (ok. 200 ha), Ostrów Mieleński (ok. 137 ha) i Trzebusz (ok. 50 ha). Nie licząc znacznie większych terenów lasów i zieleni miejskiej, których komercyjne wykorzystanie jest wykluczone. Pozostałe tereny inwestycyjne pozostające we władaniu gminy, to niewielkie działki, z których zaledwie kilka ma powierzchnię od 20 ha do 30 ha.
- Swobody ekonomiczne i rozwój indywidualnej przedsiębiorczości ujawniły możliwości i potrzeby poprawy warunków zamieszkiwania dużej grupy mieszkańców. Gwałtownie wzrosło, utrzymujące się do dnia dzisiejszego, zainteresowanie zabudową jednorodzinną i apartamentową, co spowodowało: - wzrost zainteresowania terenami budowlanymi w dzielnicach Zachód i Północ oraz na obrzeżnych obszarach dzielnicy Prawobrzeże, - rozwój zabudowy średniej i niskiej intensywności realizowanej przez Towarzystwa Budownictwa Społecznego, - zwiększenie udziału deweloperów w rynku, budujących zabudowę plombową i apartamentową, - poszukiwanie przez mieszkańców Szczecina terenów budowlanych i gotowych mieszkań w gminach ościennych oferujących korzystniejsze warunki finansowe.
- Opisanym procesom towarzyszył dynamiczny rozwój motoryzacji. W efekcie przekroczone zostały nawet o 100% wszelkie wskaźniki przyjmowane w poprzednim systemie politycznym i dopuszczalne w starej zabudowie. Problemy komunikacyjne narastają, stając się coraz częściej przedmiotem konfliktów.

Szczecin jest liczącym się ośrodkiem akademickim w kraju. Oferta edukacyjna szkół wyższych jest szeroka i pokrywa większość potencjalnych kierunków rozwoju naukowego. Jakość kształcenia jest zróżnicowana – silną pozycję w kraju i za granicą posiada Pomorski Uniwersytet Medyczny i Akademia Morska. **Dane dot. liczby studentów wskazują na spadek liczby osób studiujących w Szczecinie.** W 2007 roku w Szczecinie studiowało 61269 osób, w 2010 roku 56476 osób, w 2012 roku 48377 osób, w 2016 rok 38076 osób. Utrzymanie liczącej się pozycji w systemie szkolnictwa wyższego w Szczecinie będzie mieć kluczowe znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Akademickość Szczecina jest jednym z istotnym atutów atrakcyjności inwestycyjnej oraz może być atutem w przyciąganiu nowych mieszkańców.

Liczba studentów w roku akademickim 2016/2017 na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, łącznie z cudzoziemcami (stan w dniu 30.11.2016 r., źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie) przedstawiała się następująco:

- Uniwersytet Szczeciński - 14 081
- Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie - 9 697
- Akademia Morska w Szczecinie - 3 568
- Akademia Sztuki w Szczecinie - 640
- Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie - 4 229
- Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie - 1 067
- Wyższa Szkoła Humanistyczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Szczecinie - 367
- Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Szczecinie - 223
- Wyższa Szkoła Integracji Europejskiej w Szczecinie - 209
- Szczecińska Wyższa Szkoła Collegium Balticum - 1 044
- Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna w Szczecinie - 211

Ogółem - 35 336

Studenci w wydziałach zamiejscowych:

- Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu - Wydział Ekonomiczny w Szczecinie - 2 332
- Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. J. Korczaka w Warszawie - Wydział Zamiejscowy w Szczecinie - 66
- Wyższa Szkoła Edukacji i Terapii w Poznaniu - Wydział Zamiejscowy w Szczecinie - 342
- Ogółem - 2 740

W przestrzeni miasta, ze względu na rozległość przestrzenną (Szczecin, pod względem powierzchni wynoszącej 300,60 km^2, należy do największych miast w Polsce (3 miejsce po Warszawie i Łodzi) oraz rozwój stref zamieszkania, w szczególności w kierunku gminy Dobra oraz Kołbaskowo **występuje zróżnicowana dostępność do szeregu usług publicznych.**

Największą dostępność do usług publicznych posiadają mieszkańcy centrum miasta. Jak już wcześniej wspomniano to właśnie ta część miasta w sposób naturalny koncentruje największą liczby usług. Centrum miasta zlokalizowane jest na przecięciu szlaków komunikacyjnych, rozchodzących się w kierunku dzielnic położonych na obrzeżach miasta oraz terenów podmiejskich. W centrum miasta występuje największa liczby przystanków komunikacji publicznej, co oznacza, że przeciętny mieszkaniec centrum miasta

ma do dyspozycji większą liczbę linii komunikacji miejskiej, jak również lepszy dostęp do sieci przystanków.

Ryc. 44. Liczba przystanków komunikacji miejskiej w Szczecinie

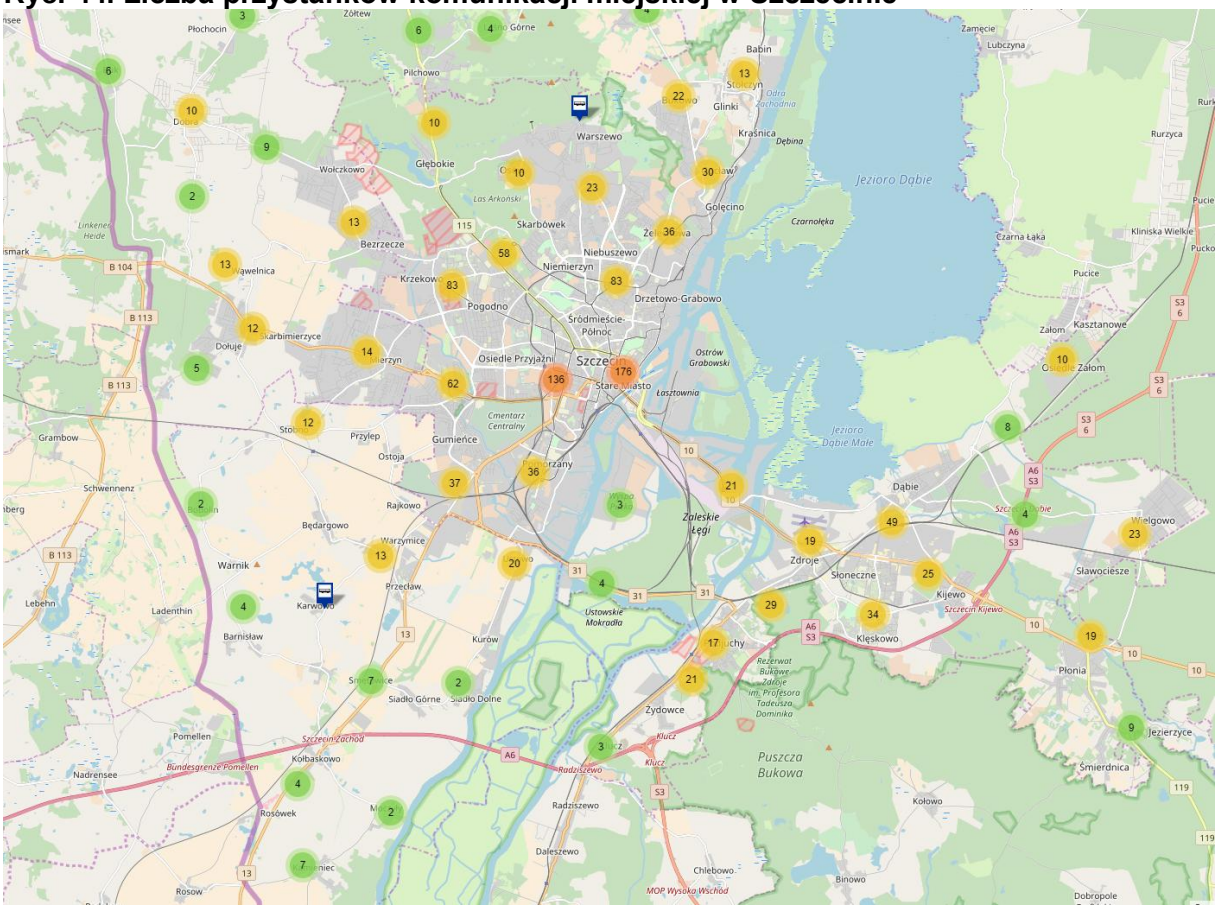

Źródło: http://www.zditm.szczecin.pl/pasazer/rozklady-jazdy,mapa-przystankow-i-pojazdow, dostęp 16.11.2017

Lokalizacja szkół i przedszkoli również potwierdza, że mieszkańcy Śródmieścia są w korzystniejszej sytuacji od mieszkańców pozostałych dzielnic Szczecina. Problem dostępności usług edukacji dotyczy w większym stopniu edukacji podstawowej i przedszkolnej (od średniej i wyższej), gdyż oznacza konieczność dowiezienia dzieci przez rodziców do placówki oświatowej. Dla mieszkańców dzielnic położonych na obrzeżach miasta oznacza to niejednokrotnie poszukiwanie takich lokalizacji szkół i przedszkoli, które będą „po drodze” do miejsca pracy lub w jego sąsiedztwie.

Ryc. 45. Lokalizacja szkół podstawowych w Szczecinie

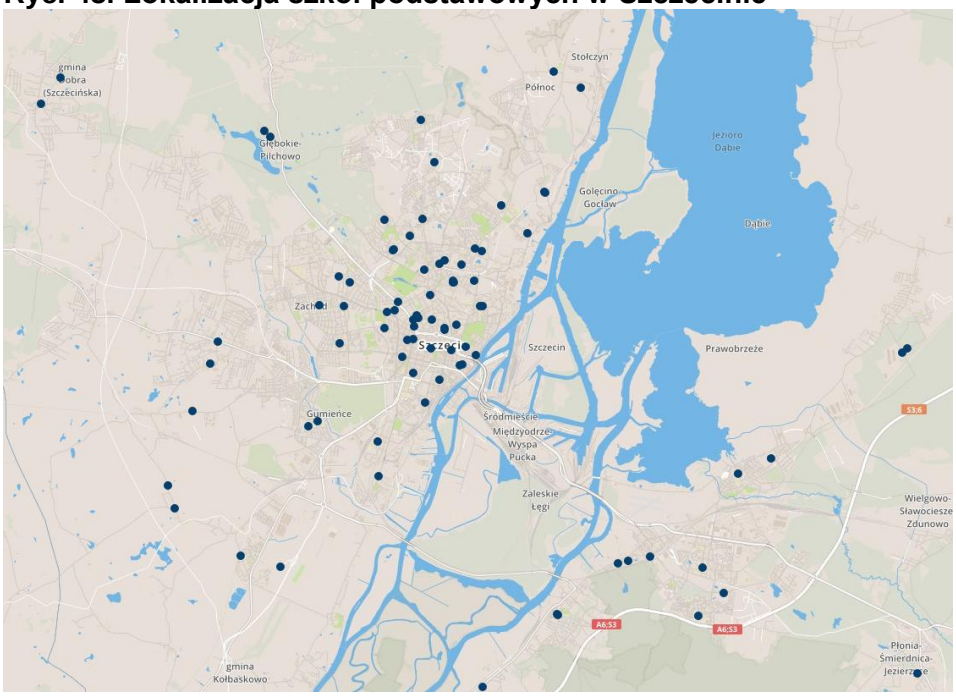

Źródło: http://www.zumi.pl, dostęp 16.11.2017

Ryc. 46. Lokalizacja publicznych przedszkoli w Szczecinie

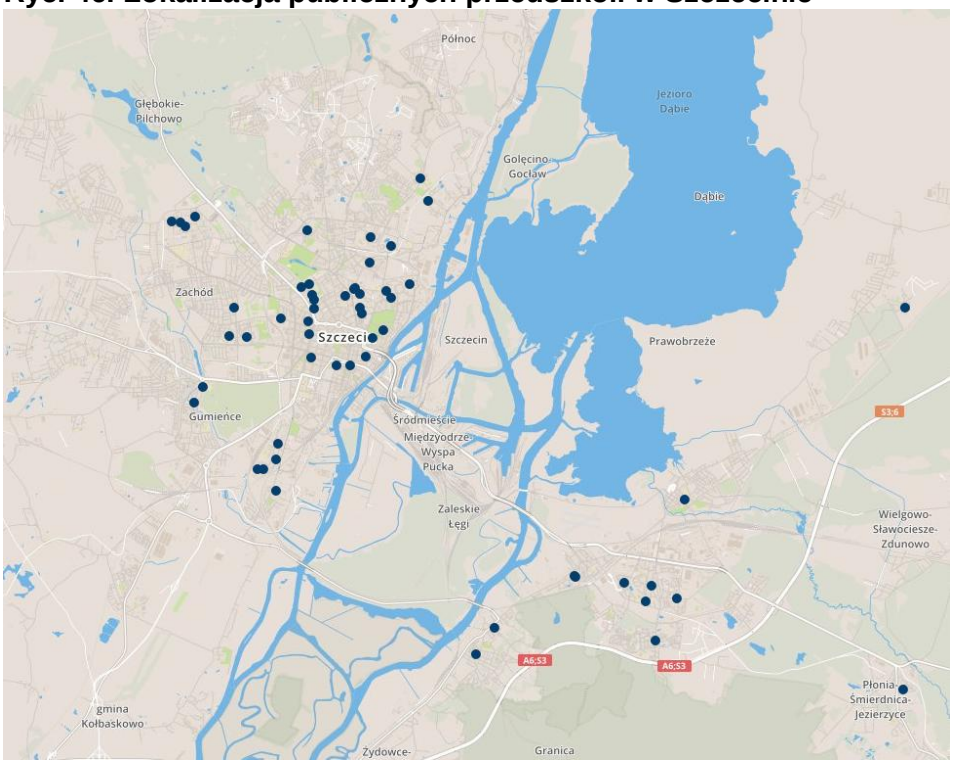

Źródło: http://www.zumi.pl, dostęp 16.11.2017

W Śródmieściu występuje również największa koncentracja zakładów opieki zdrowotnej.

Ryc. 47. Lokalizacja zakładów opieki zdrowotnej w Szczecinie

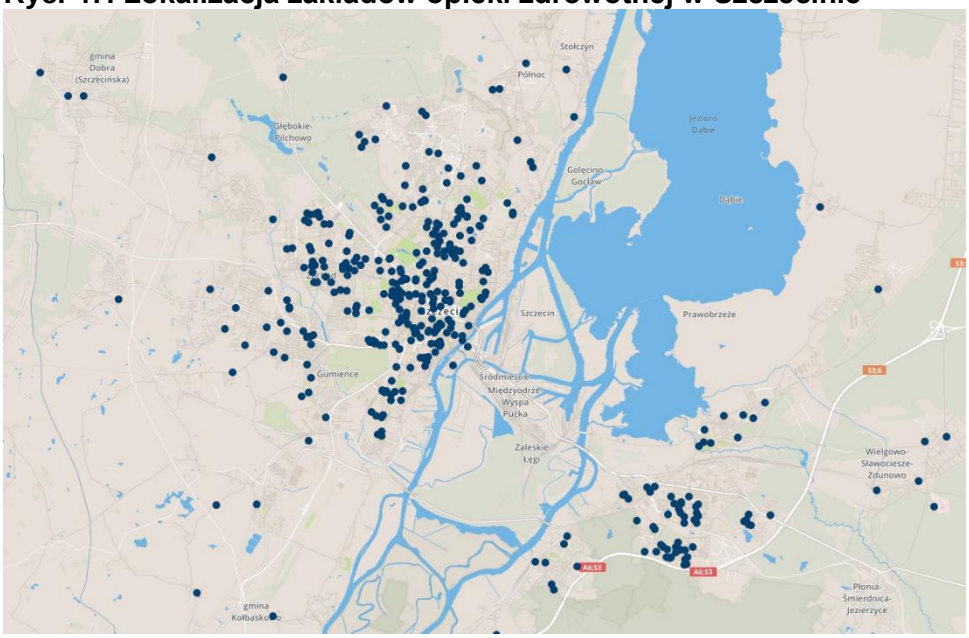

Źródło: http://www.zumi.pl, dostęp 16.11.2017

Mieszkania socjalne to kolejny – obok świadczeń z pomocy społecznej - aspekt zabezpieczenia mieszkańców w trudnej sytuacji materialnej lub obciążonych sądową decyzją eksmisyjną. Poniższa tabela przedstawia procentowy udział mieszkań socjalnych w ogólnej liczbie mieszkań stanowiących zasób gminy. Wartość wskaźnika przedstawiona została za lata 2013 i 2015. Największy udział mieszkań socjalnych odnotowano w: Bydgoszczy (10,55%), Poznaniu (10,30%) oraz Szczecinie (9,86%). W 2015 roku w większości miast objętych badaniem udział ten wzrósł w porównaniu z rokiem 2013. Spowodowane jest to zarówno zmniejszeniem liczby mieszkań w zasobie gminy wskutek działań prywatyzacyjnych, jak również nowymi inwestycjami w budownictwo socjalne. Największy wzrost udziału mieszkań socjalnych w latach 2013-2015 (o 2,88 punktu procentowego) odnotowano w Szczecinie. Jest to skutek spadku ogólnej liczby mieszkań w zasobie gminy (o około 1200 sztuk) oraz zwiększenia liczby mieszkań socjalnych o 462 lokale.

Tab. 1. Udział mieszkań socjalnych w ogólnej liczbie mieszkań w zasobie gminy [%]

Miasto	2013	2015
Bydgoszcz	9,02	10,55
Gdańsk	4,98	6,50
Katowice	5,58	6,77
Lublin	3,60	3,54
Łódź	4,22	4,37
Poznań	8,73	10,30
Szczecin	6,98	9,86
Wrocław	3,39	3,89

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp: 26.07.2017 r.]

O dostępności terenów rekreacyjnych i możliwościach aktywnego wypoczynku może świadczyć gęstość ścieżek rowerowych w mieście. Gęsta sieć dróg rowerowych umożliwia podejmowanie aktywnego wypoczynku, a także codzienne dojazdy do pracy czy szkoły, ograniczając tym samym poziom zanieczyszczeń generowany przez ruch samochodowy. Mając na uwadze powyższe względy analizie poddano długość ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 100 kilometrów kwadratowych powierzchni miasta. Największa wartość wskaźnika w roku 2015 odnotowana została w Lublinie, gdzie na każde 100 km^2 powierzchni przypada ponad 88 kilometrów dróg rowerowych. Szczecin charakteryzuje się stosunkowo niewielką gęstością sieci dróg rowerowych (38,16 km na każde 100 km^2 powierzchni). Należy mieć jednak na uwadze, iż znaczny udział w powierzchni Szczecina mają wody powierzchniowe (około 24% ogólnej powierzchni), co znacząco utrudnia rozbudowę sieci.

Tab. 2. Długość ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 100 km^2 powierzchni miasta

Miasto	2011	2012	2013	2014	2015
Bydgoszcz	36,25	39,26	43,52	43,92	46,42
Gdańsk	34,35	46,76	56,41	60,99	63,78
Katowice	30,61	32,86	34,01	35,29	36,44
Lublin	40,41	44,20	53,69	74,31	88,14
Łódź	24,83	26,06	30,01	39,56	42,63
Poznań	40,11	46,10	49,27	51,15	51,95
Szczecin	27,82	28,95	32,77	36,60	38,16
Wrocław	67,57	69,68	71,80	73,54	78,46

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS [dostęp 26.07.2017 r.]

2.1.5 Sfera techniczna

Wyposażenie w infrastrukturę techniczną jest jednym z czynników wpływających na jakość i warunki życia ludności danego miasta. W niniejszym opracowaniu analizie poddano procentowy udział ludności korzystającej z: sieci wodociągowej, sieci kanalizacyjnej i sieci gazowej w ogólnej liczbie ludności danego miasta. Należy odnotować, iż nie zawsze istnieje ekonomiczne uzasadnienie do tworzenia infrastruktury zapewniającej dostęp dla wszystkich mieszkańców miasta. Spowodowane jest to zjawiskiem „rozlewania się" miast, które przyczynia się do nadmiernej „konsumpcji" terenów peryferyjnych pod zabudowę, generując duże koszty budowy i utrzymania sieci infrastruktury technicznej.

Jak wynika z poniższego zestawienia, w Gdańsku wszyscy mieszkańcy miasta mają dostęp do sieci wodociągowej. W pozostałych miastach wartości te są zbliżone do siebie i zapewniają dostęp do wody znacznej liczbie mieszkańców - w Szczecinie dostęp do sieci wodociągowej ma 96,2% mieszkańców. Udział ten nie zmienił się w okresie objętym badaniem, co wskazuje na brak inwestycji miasta w tym zakresie.

Natomiast największy odsetek osób mających dostęp do kanalizacji jest w Gdańsku - korzysta z niej 96,3% mieszkańców, najmniejszy zaś w Łodzi (87,4%) oraz Szczecinie (87,8%).

Zdecydowanie lepiej Szczecin wypada pod względem dostępności do sieci gazowej. Lublin jest jedynym miastem w grupie porównawczej, w którym dostęp do sieci gazowej ma większy odsetek mieszkańców niż w Szczecinie. Najniższy udział ludności korzystającej z sieci gazowej jest natomiast w Gdańsku (76,3%). W niemal wszystkich porównywanych miastach spadł odsetek osób korzystających z sieci gazowej, co może być spowodowane poszerzaniem granic administracyjnych miast o tereny nieuzbrojone lub likwidacją nieefektywnych i niemodernizowanych elementów sieci.

Tab. 3. Udział ludności korzystającej z instalacji w ogólnej liczbie ludności [%]

Miasto	Udział ludności korzystającej z instalacji w ogólnej liczbie ludności					
	Wodociąg					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bydgoszcz	96,7	96,8	96,8	96,8	96,8	96,9
Gdańsk	98,5	98,6	98,8	98,8	100,0	100,0
Katowice	98,0	98,0	98,0	98,0	98,1	98,1
Lublin	95,0	95,1	95,2	95,2	95,3	95,3
Łódź	94,6	94,7	94,7	94,8	94,8	94,8
Poznań	96,5	96,5	96,6	96,6	97,1	97,9
Szczecin	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2
Wrocław	96,2	96,4	96,5	96,5	96,6	96,6
	Kanalizacja					
Bydgoszcz	91,2	91,6	91,8	91,9	92,9	93,0
Gdańsk	95,2	96,0	96,1	96,2	96,2	96,3
Katowice	89,5	89,5	89,7	90,0	90,1	90,8
Lublin	90,0	90,1	90,3	90,5	90,8	91,5
Łódź	85,3	86,0	86,3	86,8	87,1	87,4
Poznań	90,4	90,8	90,9	91,2	93,6	94,6
Szczecin	87,6	87,7	87,7	87,7	87,7	87,8
Wrocław	89,3	91,3	91,5	91,7	91,9	92,2
	sieć gazowa					
Bydgoszcz	87,3	86,9	87,3	87,1	82,1	81,7
Gdańsk	81,6	81,4	78,9	78,3	75,8	76,3
Katowice	77,9	77,7	78,4	78,2	78,3	77,8
Lublin	87,7	87,8	87,2	87,3	87,4	87,3
Łódź	81,9	81,9	82,4	82,5	82,5	82,1
Poznań	87,4	87,0	83,0	82,3	81,3	80,4
Szczecin	91,1	90,6	88,2	87,6	87,4	87,0
Wrocław	87,3	86,9	81,8	81,1	79,8	79,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp 26.07.2017 r.]

Wieloletni programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Szczecin na lata 2016-2020 prognozuje, że w tym okresie łącznie **na remonty i modernizacje mieszkaniowego zasobu Gminy** wraz z terenem przyległym prognozuje się przeznaczyć **kwotę około 220.100.000 zł**. Świadczy to dużej skali potrzeb inwestycyjnych. Zdecydowana większość z pośród 850 budynków komunalnych w 2016 roku

charakteryzowała się stanem dopuszczającym (489 budynków). W złym stanie był 58 budynków.

Ryc. 48. Struktura zasobu mieszkaniowego Gminy wg stopnia technicznego zużycia budynków w 2016 roku (prognoza z 2014 roku)

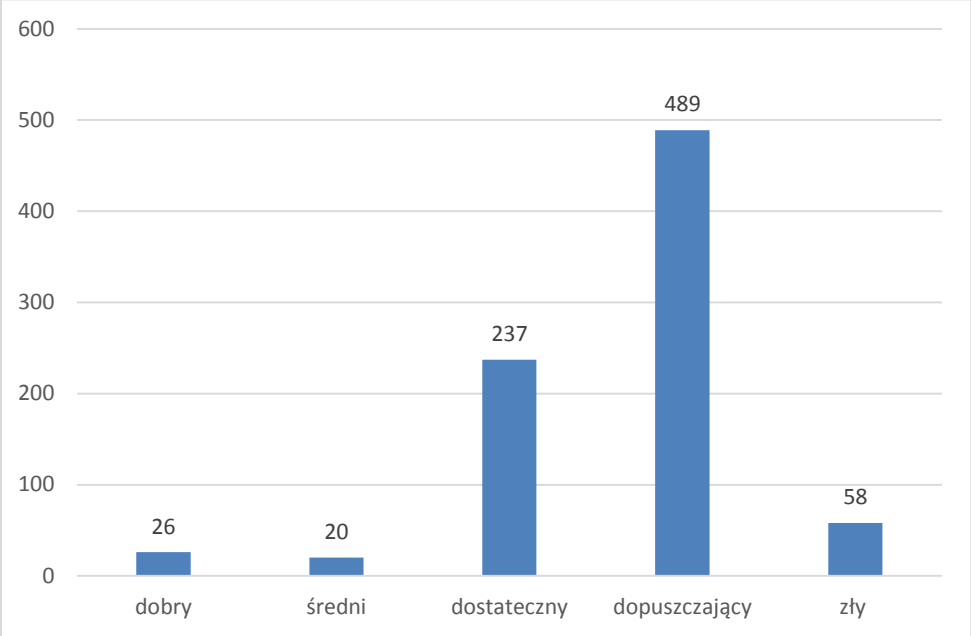

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Szczecin na lata 2016-2020

Tab. 4. Klasyfikacja stanu technicznego i kryteria oceny elementów budynku

Lp.	klasyfikacja stanu technicznego elementów	procent zużycia elementów	Kryterium oceny elementu
1.	**zły**	71-100	W elementach budynku występują duże uszkodzenia i ubytki, które zagrażają lub mogą zagrażać dalszemu użytkowaniu. Zahamowanie zagrożenia wymaga rozbiórki lub wykonania nowego elementu. W uzasadnionych przypadkach zahamowanie zagrożenia może nastąpić drogą kapitalnego remontu w bardzo dużym zakresie.
2.	**dopuszczający**	51-70	W elementach budynku występują znaczne uszkodzenia i ubytki. Cechy i właściwości wbudowanych materiałów mają obniżona klasę. Wymagany kompleksowy remont kapitalny względnie wymiana poszczególnych elementów.
3.	**dostateczny**	31-50	W elementach budynku występują niewielkie uszkodzenia i ubytki nie zagrażające bezpieczeństwu publicznemu. Celowy jest częściowy remont kapitalny.
4.	**średni**	16-30	Elementy budynku utrzymane należycie. Celowy jest remont bieżący polegający na drobnych naprawach, uzupełnieniach: konserwacja, impregnacja.
5.	**dobry**	0-15	Elementy budynku (lub rodzaj konstrukcji wykończenia, wyposażenia) jest dobrze utrzymany i konserwowany: nie wykazuje zużycia i uszkodzeń. Cechy i właściwości wbudowanych materiałów odpowiadają wymogom polskich norm.

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Szczecin na lata 2016-2020

Na koniec 2014 roku Gmina Miasto Szczecin była właścicielem 19 594 lokali mieszkalnych, co stanowiło ok. 12% ogólnej liczby mieszkań w Szczecinie. **Największa koncentracja mieszkań komunalnych ma miejsce w centrum miasta.**

Lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu Gminy znajdują się w budynkach wspólnot mieszkaniowych oraz w budynkach stanowiących wyłączną własność Gminy. Zarządzanie tymi lokalami Gmina powierzyła trzem podmiotom. Większością mieszkań komunalnych (84,0%) zarządza jednostka budżetowa pn. Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych. Pozostałym lokalami Gminy zarządza TBS „Prawobrzeże" Sp. z o.o. (12,6% lokali komunalnych) oraz Szczecińskie TBS Sp. z o.o. (3,3% lokali). Ponadto 121 mieszkań komunalnych położonych w placówkach oświatowych Miasta zarządzanych jest przez te placówki.

Mieszkania i budynki komunalne należą do najstarszych w Szczecinie. Kilkudziesięcioletni okres eksploatacji zabudowy przy niewystarczających nakładach finansowych na remonty i modernizacje (olbrzymie zaległości remontowe z czasów gospodarki sprzed 1990 roku), jest przyczyną obecnego złego stanu technicznego i niskiego

standardu znacznej części mieszkaniowego zasobu Gminy. Największa koncentracja starych zasobów występuje w centrum i w północnej części miasta.

Ryc. 49. Budynki z lokalami mieszkalnymi Gminy - liczba wg wieku i rodzaju własności budynków

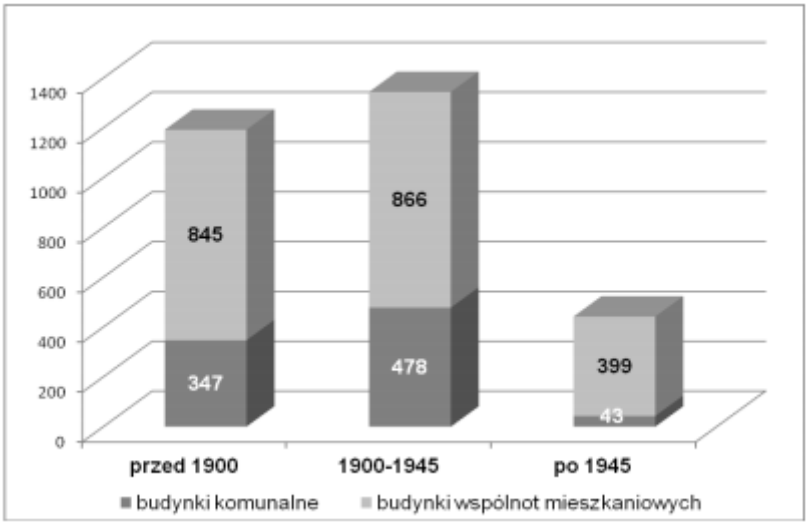

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Szczecin na lata 2016-2020

Najwięcej lokali gminnych (ponad 6 tys.) znajduje się w najstarszych budynkach wspólnot, wybudowanych przed 1900 rokiem. Z uwagi na nieco mniejszy metraż lokali w budynkach sprzed 1900 roku (średnio około 45 m^2), znajduje się tam najwięcej mieszkań komunalnych.

Ryc. 50. Mieszkania gminne - liczba wg wieku (roku budowy) i rodzaju własności budynków

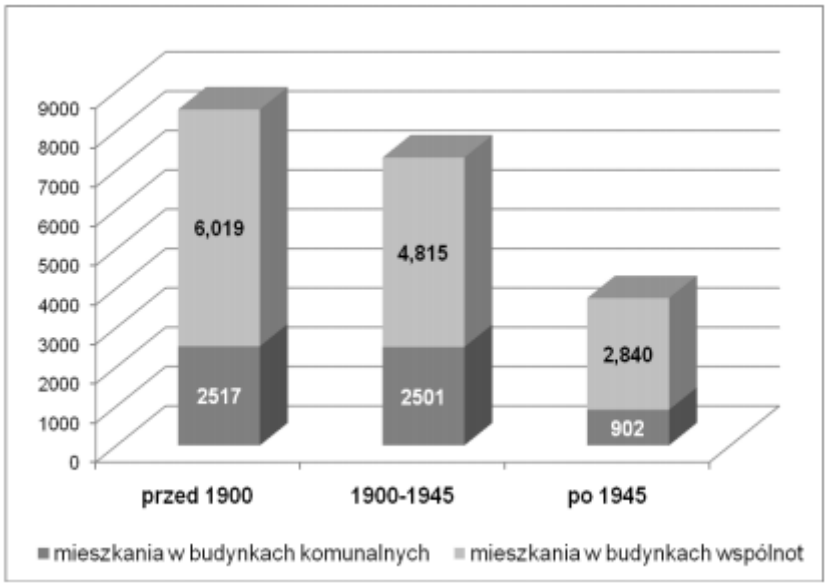

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Szczecin na lata 2016-2020.

Warunki sanitarno-socjalne mieszkań komunalnych wciąż odbiegają od standardu zasobów mieszkaniowych pozostałych właścicieli mieszkań. Pod koniec 2014 roku przeciętna powierzchnia mieszkania komunalnego wynosiła 49,60 m 2 i była mniejsza o około 14 m 2 od przeciętnej powierzchni mieszkania w Szczecinie. Znacznie gorsze od średnich w mieście były też wskaźniki zagęszczenia lokali gminnych, zamieszkiwanych łącznie przez 49 170 szczecinian: w jednym lokalu mieszkało przeciętnie 2,51 osób, a na jedną osobę przypadało średnio 19,76 m 2 powierzchni użytkowej lokalu.

Podczas gdy ponad 89% mieszkań w mieście ogrzewanych było z sieci miejskiej, tylko 25,1% lokali gminnych korzystało z tego źródła ogrzewania. Pozostałe mieszkania komunalne (około 75%) posiadały ogrzewanie piecowe, etażowe lub z kotłowni lokalnej.[21]

2.1.6 Podsumowanie diagnozy ogólnej

Podsumowanie diagnozy ogólnej wskazuje na występowanie w przestrzeni Szczecina szeregu problemów jak również potencjałów. Podsumowanie wyników diagnozy ogólnej zaprezentowano poniżej.

Tab. 5. Podsumowanie diagnozy ogólnej

Sfera	Ogólna charakterystyka zjawisk	Ocena zjawiska
Sfera społeczna	**Zjawiska demograficzne** – niski przyrost naturalny, ujemne saldo migracji (w tym zjawisko suburbanizacji), starzenie się społeczeństwa.	Negatywna
	Skala pomocy społecznej – duża skala pomocy społecznej z tytułu ubóstwa oraz niepełnosprawności, w tym brak spadku skali tych zjawisk.	Negatywna
	Aktywność społeczna – rosnąca liczba organizacji społecznych, budżet obywatelski, inicjatywy miejskie wspierające aktywność społeczną.	Pozytywna
	Bezpieczeństwo – malejąca wskaźniki przestępczości, choć nadal znaczna skala liczby przestępstw	Neutralna
Sfera gospodarcza	**Aktywność gospodarcza mieszkańców** – wzrost przedsiębiorczości indywidualnej, wysokie wartości wskaźników przedsiębiorczości	Pozytywna
	Rosnąca aktywność gospodarcza miasta – malejące bezrobocie, rosnące dochody własne gminy.	Pozytywna
	Konkurencyjność rynku pracy – malejące wskaźniki bezrobocia, niższy poziom wynagrodzeń w porównaniu do wybranych dużych miasta w Polsce (emigracja ekonomiczna), słabiej rozwinięte usługi, duży udział bezrobotnych z wykształceniem wyższym.	Neutralna/ Negatywna

[21] Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Szczecin na lata 2016-2020

	Konkurencyjność i trwałość działalności gospodarczych – duża skala zjawisk związanych z likwidacją, zawieszeniem działalności gospodarczej, duża liczba pustych lokali usługowych.	Negatywna
	Potencjał do przyciągania nowych inwestycji. Korzystna ocena atrakcyjności inwestycyjnej podregionu szczecińskiego. Jednak brak znacznych rezerw terenów inwestycyjnych, szczególnie działek o wielkości powyżej 10 ha, ogranicza możliwości oferowania strategicznym inwestorom terenów pod duże inwestycje produkcyjne i usługowe. Oznacza to potrzebę skutecznego współdziałania z gminami ościennymi, dysponującymi poszukiwanymi terenami, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów dobrze skomunikowanych z krajowymi drogami tranzytowymi.	Pozytywna
	Atrakcyjność turystyczna – m. in. rosnąca liczba udzielonych noclegów.	Pozytywna
Sfera środowiskowa	**Uwarunkowania przestrzenne** – Szczecin, pod względem powierzchni wynoszącej 300,55 km2, należy do największych miast w Polsce. Na strukturę powierzchni składa się: 41,1% użytków rolnych, lasów i gruntów leśnych, 23,9% powierzchni wód, 29,9% terenów zabudowanych i zurbanizowanych oraz 5,1% nieużytków i terenów różnych. Tak ukształtowana struktura użytkowania gruntów (o stabilnym trwaniu w czasie) oznacza dominujący udział kompleksów przyrodniczych (zieleni, lasów, parków, ogródków działkowych, wód stojących, płynących i rowów), które odgrywają znaczącą rolę w obrazie miasta, wzbogacając walory krajobrazowe jego zróżnicowanego układu topograficznego.	Pozytywna
	Walory przyrodnicze – najcenniejszymi elementami krajobrazu przyrodniczego Szczecina są: fragment doliny Odry wraz z jeziorem Dąbie i łąkami nadodrzańskimi i dąbskimi; fragment Wzniesień Szczecińskich, na które składają się Wzgórza Warszewskie i Wał Bezrzecze – Siadło; fragment Wzgórz Bukowych; fragment Puszczy Goleniowskiej.	Pozytywna
	Dostępność do terenów zieleni – w Szczecinie jest zróżnicowana. Z jednej strony w skali całego miasta tereny zielone zajmują znaczną powierzchnię. Widoczny jest jednak deficyt zieleni w przestrzeni śródmiejskiej.	Pozytywna / negatywna
	Układ komunikacyjny w przestrzeni miasta – brak układów obwodowych uniemożliwia wyeliminowanie ruchu tranzytowego w kierunkach północno-zachodnich (Lubieszyn, Dobieszczyn, Police), w tym także ograniczenie przewozów towarowych i materiałów niebezpiecznych przez intensywnie zabudowane obszary miejskie. Konieczne jest wybudowanie planowanych przepraw mostowych i powiązanie linii tramwajowej wzdłuż rzeki z pozostałą siatką komunikacji tramwajowej, w tym jej przedłużenia do skrajnych terenów dzielnicy Północ i Zachód, nie wykluczając dalszego ich przebiegu w gminach sąsiednich.	Negatywna

	Stan powietrza atmosferycznego – jak pokazują dane nt. stanu powietrza do 2014 roku w przestrzeni miasta obserwowano ponadnormatywne stężenie pyłów zwieszonych PM10. W 2016 roku problem stanowiło zanieczyszczenie bezno(a)pirenem. Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza są procesy spalania, głównie z sezonie grzewczym, jak również ruch komunikacyjny.	Negatywna
	Hałas – duży odsetek mieszkańcy miasta narażonych jest na ponadnormatywny hałas, którego źródłem jest komunikacja.	Negatywna
	Świadomość ekologiczna – występowanie szeregu zjawisk, takich jak niski odsetek mieszkańców segregujących odpady, czy też niskiej emisji powodowanej przez spalanie kiepskiej jakości paliw lub nawet odpadów świadczy o konieczności prowadzenia działań edukacji ekologicznej.	Negatywna
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	**Ukształtowany ład przestrzenny** – kształtowanie się ładu przestrzennego Szczecina w znacznym stopniu determinuje historyczna struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta, ukształtowana zgodnie z naturalnymi warunkami ujściowego odcinka Odry. Dolina Odry stanowi korytarz ekologiczny o randze krajowej, równocześnie jeden z elementów europejskiej sieci ekologicznej ECONET-PL. Walorem w skali europejskiej jest zasób zieleni - miasto otaczają trzy puszcze: Wkrzańska od północy, Bukowa od południa i Goleniowska od wschodu (łączące się z kompleksami zieleni w mieście). Specyfiką Szczecina jest także duży udział wód w powierzchni miasta (łącznie z jeziorem Dąbie o powierzchni 56 km^2, które pod względem wielkości zajmuje 4. miejsce w kraju).	Pozytywna
	Znaczna skala degradacji układu urbanistycznego. Strukturę urbanistyczną miasta cechuje dwubiegunowy układ ośrodków miastotwórczych. Centrum na lewym brzegu Odry charakteryzuje się koncentracją usług o znaczeniu ogólnomiejskim, regionalnym, krajowym i międzynarodowym i jest największym skupiskiem miejsc pracy, natomiast na prawym brzegu kształtuje się centrum o znaczeniu lokalnym i podmiejskim, skierowane na bezpośrednie otoczenie miasta. Zasadnicze problemy układu urbanistycznego to: • niedostateczne wykorzystaniem położenia nadwodnego miasta, zaniedbane tereny brzegowe i wodne Międzyodrza. • postępująca degradacja Śródmieścia, spowodowana głównie złym stanem struktury mieszkaniowej, wypieraniem zieleni, handlu i usług. Renowacji wymaga całe historyczne śródmieście, z zabudową z przełomu XIX i XX wieku, której wielkość i oryginalność jest wyjątkowa i ma znaczącą wartość zabytkową, • zdegradowane powojenne osiedla wielorodzinne, wymagające intensywnej rewitalizacji i uporządkowania struktur usługowych oraz	Negatywna

	poprawy dostępności, szczególnie na Północy i Prawobrzeżu, • Rewitalizacji i zagospodarowania na nowe funkcje wymagają także tereny powojskowe i poprzemysłowe, szczególnie pasmo nadodrzańskie.	
	Koncentracja i dostępność usług publicznych – w szczególności służby zdrowia, edukacji ma miejsce centrum miasta stawia w centrum miasta. Gorszy dostęp do wybranych usług publicznych mają mieszkańcy dzielnic położonych na obrzeżach miasta.	Pozytywna/ negatywna
	Działalność naukowa i innowacyjna – Szczecin jest liczącym się ośrodkiem akademickim w kraju. W latach 2007 – 2012 widoczny był spadek liczby osób kształcących się na szczecińskich uczelniach.	Pozytywna
	Transport w zakresie komunikacji zewnętrznej - Szczecin posiada dostęp do transportu kolejowego, drogowego (w tym drogi szybkiego ruchu) i lotniczego, ale również śródlądowego i morskiego.	Pozytywna
	Transport w zakresie komunikacji wewnętrznej - istniejący system transportowy nie zabezpiecza funkcji logistycznych i gospodarczych miasta. Wyzwaniem jest budowa spójnego układu drogowego wewnętrznego i zewnętrznego, łącznie z drogowym obejściem zachodnim i przeprawą Police-Święta.	Negatywna
Sfera techniczna	**System komunikacji publicznej**. Potrzebne są inwestycje w budowę nowych linii tramwajowych, w ich zagęszczenie oraz w remonty i modernizację sieci i taboru. Sukcesywnej modernizacji wymaga także tabor autobusowy.	Negatywna
	Sieć ścieżek rowerowych – wymaga powiązań z europejskimi trasami rowerowymi i promocji tego typu komunikacji nie tylko dla celów rekreacyjnych.	Negatywna
	Infrastruktura sieciowa, w tym gospodarki wodno-ściekowej oraz system ciepłowniczy są dobrze rozwinięte.	Pozytywna
	Stan zasobów mieszkaniowych widoczny przede wszystkim w przestrzeni Śródmieścia. Renowacji wymaga całe historyczne śródmieście, z zabudową z przełomu XIX i XX wieku, której wielkość i oryginalność jest wyjątkowa i ma znaczącą wartość zabytkową.	Negatywna

2.2 Delimitacja obszaru zdegradowanego w Szczecinie

2.2.1 Metodologia

Badania przeprowadzone w ramach niniejszej diagnozy wymagały zastosowania szerokiego katalogu metod, zarówno pozyskiwania, organizowania, jak i analizy i prezentacji danych. Podstawową techniką badawczą zastosowaną w ramach prac jest *desk research*, technika zasadniczo sprowadzająca się do analizy danych zastanych, wykorzystana w analizie porównawczej Szczecina z innymi ośrodkami miejskimi o zbliżonej wielkości. Źródłem danych w tym przypadku był głównie Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Biuletyn Informacji Publicznej ośrodków pomocy społecznej miast z grupy porównawczej.

W celu zbadania zróżnicowania poziomu wewnątrzmiejskiej degradacji w zakresie wymaganym w Wytycznych[22], przeprowadzono analizę polegającą na porównaniu jednostek analitycznych, za które przyjęto osiedla Szczecina - obszary o generalnie spójnej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, zakorzenione w świadomości mieszkańców miasta oraz funkcjonujące formalnie w jego podziale administracyjno-terytorialnym. Podział delimitacyjny Szczecina oparto o obowiązujący w mieście podział na jednostki przestrzenno-administracyjne, przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej w Szczecinie nr VIII/53/90 z 28 listopada 1990 roku w sprawie utworzenia w mieście Szczecinie dzielnic i osiedli, zmienionej uchwałami Rady Miasta Szczecin Nr L/707/94 z 16 maja 1994 r., Nr XLVII/589/98 z 25 maja 1998 r., Nr III/51/03 z 10 marca 2003 r., Nr XL/747/05 z dnia 6 czerwca 2005 r. oraz Nr XVIII/484/12 z dnia 26 marca 2012 r.

[22] *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. Minister Rozwoju, Warszawa, sierpień 2016.

Ryc. 51. Podział miasta Szczecin na osiedla

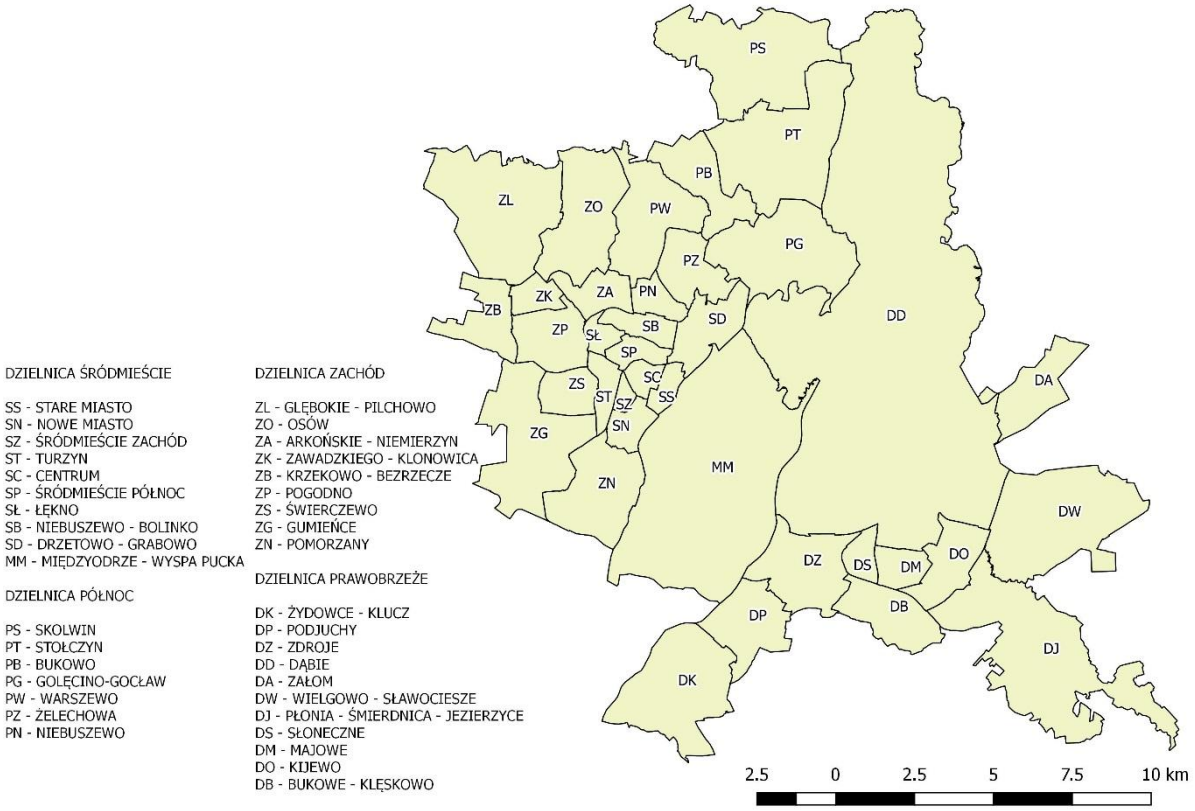

Źródło: Urząd Miasta Szczecin

W poniższej tabeli zamieszczono wykaz osiedli oraz wskazano ich liczbę ludności, powierzchnię i gęstość zaludnienia.

Tab. 6. Wykaz osiedli miasta Szczecin

l.p.	Jednostka	Liczba ludności	% ludności (waga)	Powierzchnia [km^2]	Gęstość zaludnienia [os/km^2]
1	Arkońskie-Niemierzyn	11 250	3,04	2,54	4 429,1
2	Bukowe-Klęskowo	14 273	3,86	4,59	3 109,6
3	Bukowo	4 368	1,18	4,81	908,1
4	Centrum	18 630	5,04	1,03	18 087,4
5	Dąbie	12 915	3,49	80,64	160,2
6	Drzetowo-Grabowo	16 203	4,38	3,91	4 144,0
7	Głębokie-Pilchowo	1 230	0,33	12,59	97,7
8	Golęcino-Gocław	3 215	0,87	10,22	314,6
9	Gumieńce	20 787	5,62	10,42	1 994,9
10	Kijewo	3 433	0,93	3,97	864,7
11	Krzekowo-Bezrzecze	4 019	1,09	3,82	1 052,1
12	Łękno	3 248	0,88	1,00	3 248,0
13	Majowe	7 346	1,99	1,90	3 866,3
14	Międzyodrze-Wyspa Pucka	1 043	0,28	31,85	32,7
15	Niebuszewo	17 610	4,76	1,63	10 803,7
16	Niebuszewo-Bolinko	20 926	5,66	1,79	11 690,5
17	Nowe Miasto	7 962	2,15	1,74	4 575,9

18	Osów	4 004	1,08	8,14	491,9
19	Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce	4 052	1,10	17,24	235,0
20	Podjuchy	8 694	2,35	5,13	1 694,7
21	Pogodno	24 194	6,55	4,19	5 774,2
22	Pomorzany	20 525	5,55	7,05	2 911,3
23	Skolwin	3 074	0,83	12,61	243,8
24	Słoneczne	13 057	3,53	1,43	9 130,8
25	Stare Miasto	4 499	1,22	1,10	4 090,0
26	Stołczyn	4 284	1,16	12,55	341,4
27	Śródmieście-Północ	11 637	3,15	1,41	8 253,2
28	Śródmieście-Zachód	14 389	3,89	0,53	27 149,1
29	Świerczewo	15 868	4,29	2,44	6 503,3
30	Turzyn	18 755	5,07	1,57	11 945,9
31	Warszewo	9 865	2,67	7,25	1 360,7
32	Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo	3 809	1,03	13,00	293,0
33	Załom-Kasztanowe	3 514	0,95	4,39	800,5
34	Zawadzkiego-Klonowica	11 997	3,25	1,58	7 593,0
35	Zdroje	8 605	2,33	6,42	1 340,3
36	Żelechowa	14 033	3,80	3,82	3 673,6
37	Żydowice-Klucz	2 325	0,63	10,30	225,7
SZCZECIN		369 638	100,00	330,6	1 229,7

Źródło: opracowanie własne

Analizując poziom wieloaspektowej degradacji w podziale na przyjęte jednostki analityczne bazowano głównie na danych przestrzennych zgromadzonych i zorganizowanych przez Urząd Miasta Szczecin, których faktycznym źródłem są: Komenda Miejska Policji w Szczecinie, Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie, wydziały Urzędu Miasta Szczecin i jednostek mu podległych oraz Główny Urząd Statystyczny.

Pozyskane dane dotyczą:

- liczby ludności (stan na 31.12.2010 r. oraz 31.12.2015 r.);
- liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (stan na 31.12.2010 r. oraz 31.12.2015 r.);
- liczby osób w wieku produkcyjnym (stan na 31.12.2010 r. oraz 31.12.2015 r.);
- liczby osób w wieku poprodukcyjnym (stan na 31.12.2010 r. oraz 31.12.2015 r.);
- liczby osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej (stan na 31.12.2010 r. oraz 31.12.2015 r.);
- liczby osób bezrobotnych (stan na 31.12.2010 r. oraz 31.12.2015 r.);
- liczby osób długotrwale bezrobotnych (stan na 31.12.2010 r. oraz 31.12.2015 r.);
- liczby osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (stan na 31.12.2015 r.);
- liczby osób bezrobotnych w wieku poniżej 25 lat (stan na 31.12.2015 r.);
- liczby osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat (stan na 31.12.2015 r.);
- liczby stwierdzonych przestępstw ogółem (stan na 31.12.2010 r. oraz 31.12.2015 r.);

- liczby stwierdzonych przestępstw dotyczących bójek i pobić (stan na 31.12.2015 r.);
- liczby stwierdzonych przestępstw dotyczących uszkodzenia mienia (stan na 31.12.2015 r.);
- liczby stwierdzonych przestępstw dotyczących włamań (stan na 31.12.2015 r.);
- liczby wszczętych procedur niebieskiej karty (stan na 31.12.2015 r.);
- liczby zgłoszonych projektów do Budżetu Obywatelskiego (stan na 31.12.2015 r.);
- liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (stan na 31.12.2015 r.);
- liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność (stan na 31.12.2015 r.);
- liczby podmiotów gospodarczych nieprowadzących działalności (stan na 31.12.2015 r.);
- powierzchni terenów zieleni (stan na 31.12.2015 r.);
- powierzchni osiedli (stan na 31.12.2015 r.);
- średniego rocznego stężenia benzo(a)pirenu w pyle PM10 (stan na 31.12.2015 r.);
- średniego rocznego stężenia pyłu PM2,5 (stan na 31.12.2015 r.);
- liczby gospodarstw domowych (stan na 31.12.2015 r.);
- liczby gospodarstw domowych deklarujących selektywną zbiórkę odpadów (stan na 31.12.2015 r.);
- lokalizacji przychodni zdrowia;
- lokalizacji przedszkoli;
- lokalizacji szkół podstawowych;
- lokalizacji przystanków komunikacji publicznej;
- długości dróg rowerowych;
- liczby budynków ogółem;
- liczby budynków historycznych;
- liczby budynków gminnych[23];
- liczby gminnych budynków mieszkalnych, w których realizowano działania z zakresu termomodernizacji[24];
- liczby gminnych lokali mieszkalnych;
- liczby gminnych lokali mieszkalnych bez toalety w mieszkaniu.

Z uwagi na brak możliwości pozyskania w podziale na osiedla danych dotyczących frekwencji wyborczej i wyników sprawdzianu szóstoklasisty nie można dokonać analizy w podziale na przyjęte jednostki analityczne. Kwestie te potraktowano zatem jako informację uzupełniającą analizę w sferze społecznej. W analogiczny sposób ujęto informacje dotyczące rozmieszczenia projektów zgłoszonych w ramach budżetu obywatelskiego,

[23] Rozumie się przez to również budynki zarządzane przez wspólnoty mieszkaniowe, których członkiem jest gmina. Nie uwzględniono obiektów użyteczności publicznej.
[24] jw.

z uwagi na fakt, że budżet obywatelski realizowany jest w podziale na dzielnice, nie osiedla – uniemożliwiło to dokonanie analizy liczby osób zgłaszających projekty w odniesieniu do osiedli. W związku z powyższym ograniczono się do oceny rozmieszczenia zgłoszonych przedsięwzięć z uwzględnieniem, że niektóre z nich obejmują swoim zakresem więcej niż jedno osiedle.

Przeprowadzone badanie, do którego wykorzystano ww. dane, obejmowało analizę wskaźników degradacji. Po agregacji danych do poziomu osiedli, przystąpiono do szacowania wartości wskaźników degradacji. Zastosowano trzy typy wskaźników: wskaźniki struktury – umożliwiające określenie, jaki jest udział jednostek o danej cesze w ogólnej populacji (np. odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności), wskaźniki natężenia – wyrażone jako iloraz liczby jednostek jednej zbiorowości do liczby jednostek innej zbiorowości (np. liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) i wskaźniki dynamiki, umożliwiające dokonywanie porównań w czasie (np. dynamika zmiany liczby ludności w latach 2010-2015). Uzyskane wartości wskaźników dla osiedli porównywano z wartością referencyjną dla miasta Szczecin. Na podstawie zgromadzonych danych przeprowadzono analizę współwystępowania negatywnych zjawisk zachodzących na obszarze miasta Szczecin w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Badania ilościowe prowadzone były w oparciu o katalog wskaźników przedstawiony w poniższej tabeli.

Tab. 7. Katalog wykorzystanych wskaźników

Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika
	SFERA SPOŁECZNA
W1	Zmiana liczby mieszkańców w latach 2010-2015 w %
W2	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym
DW2	Dynamika wskaźnika W2 pomiędzy rokiem 2010 a 2015
W3	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców
DW3	Dynamika wskaźnika W3 pomiędzy rokiem 2010 a 2015
W4	Udział osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności
W5	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym
DW5	Dynamika wskaźnika W5 pomiędzy rokiem 2010 a 2015
W6	Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych
DW6	Dynamika wskaźnika W6 pomiędzy rokiem 2010 a 2015
W7	Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych
W8	Udział osób bezrobotnych w wieku poniżej 25 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych
W9	Udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych
W10	Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
W11	Liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
DW11	Dynamika wskaźnika W11 pomiędzy rokiem 2010 a 2015
W12	Liczba stwierdzonych przestępstw - bójki i pobicia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
W13	Liczba stwierdzonych przestępstw - uszkodzenia mienia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

W14	Liczba stwierdzonych przestępstw - włamania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
SFERA GOSPODARCZA	
W15	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
W16	Udział podmiotów nieprowadzących działalności w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych
W15a	Liczba podmiotów gospodarczych w stanie likwidacji na 1000 mieszkańców
W16a	Liczba podmiotów gospodarczych w stanie upadłości na 1000 mieszkańców
SFERA ŚRODOWISKOWA	
W17	Udział gospodarstw domowych deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w ogólnej liczbie gospodarstw domowych
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
W18	Udział osób mieszkających w promieniu 1000 metrów od przychodni zdrowia
W19	Udział osób mieszkających w promieniu 350 metrów od przedszkola
W20	Udział osób mieszkających w promieniu 600 metrów od szkoły podstawowej
W21	Udział osób mieszkających w promieniu 400 metrów od przystanku komunikacji publicznej
W22	Długość dróg rowerowych w przeliczeniu na 1 km^2 powierzchni jednostki
SFERA TECHNICZNA	
W23	Udział budynków historycznych w ogólnej liczbie budynków
W24	Udział gminnych lokali mieszkalnych bez toalety w mieszkaniu w ogólnej liczbie gminnych lokali mieszkalnych
W25	Udział gminnych budynków mieszkalnych, w których realizowano działania z zakresu termomodernizacji w ogólnej liczbie budynków gminnych

Źródło: opracowanie własne

Najbardziej obszerny katalog wskaźników degradacji zastosowano w analizie sfery społecznej. W związku z potrzebą wskazania miejsc charakteryzujących się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, do generalnej oceny sytuacji społecznej posłużono się **ważonym sumarycznym wskaźnikiem degradacji (obliczonym na podstawie wartości wszystkich wskaźników sfery społecznej, w tym również określających dynamikę zmian – zob. tab. 7)**, przy czym jako wagę potraktowano udział ludności danego osiedla w populacji całego miasta. W celu oszacowania wskaźnika sumarycznego, postępowano wg następującego schematu:

1) zestawienie wartości wskaźników sfery społecznej;
2) obliczenie średniej arytmetycznej $\overline{w}$ i odchylenia standardowego populacji σ dla poszczególnych wskaźników, wg poniższych wzorów:

$$\overline{w}_i = \frac{\sum_{j=1}^{n} w_{ij}}{n}, \qquad \sigma_i = \sqrt{\frac{\sum_{j=1}^{n}(w_{ij}-\overline{w}_i)^2}{n}},$$

gdzie:

w_{ij} – wartość i-tego wskaźnika dla j-tej jednostki analitycznej,

n – liczba wartości (liczba jednostek analitycznych),

$\overline{w}_i$ – średnia arytmetyczna dla i-tego wskaźnika,

σ_i – odchylenie standardowe populacji dla i-tego wskaźnika;

3) określenie, czy dany wskaźnik jest **stymulantą** bądź **destymulantą**, w zależności od charakteru badanego zjawiska. Stymulanta to zmienna, której rosnąca wartość jest oceniana jako potwierdzenie występowania stanu kryzysowego (np. wysoki udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym – im **większy** udział tych osób, tym **większy** poziom degradacji społecznej). Destymulantą jest zmienna, której wysokie wartości zaprzeczają występowaniu stanu kryzysowego (np. udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności – im **większy** udział ludzi młodych, tym lepsza sytuacja w sferze społecznej i w związku z tym **niższy** poziom degradacji);
4) standaryzacja wskaźników w celu umożliwienia sumowania ich wartości, przeprowadzana według następujących wzorów, w zależności od charakteru badanego zjawiska:

dla stymulant: $\boldsymbol{z_{ij}} = \frac{W_{ij} - \overline{W_{ij}}}{\sigma}$, dla destymulant: $\boldsymbol{z_{ij}} = -\frac{W_{ij} - \overline{W_{ij}}}{\sigma}$,

gdzie:

z_{ij} – standaryzowana wartość i-tego wskaźnika dla j-tej jednostki analitycznej.

Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla miasta (0) i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Wartości dodatnie wskazują, które jednostki odznaczają się natężeniem negatywnych zjawisk, natomiast wartości ujemne świadczą o stosunkowo dobrej sytuacji w danej jednostce;
5) ustalenie wag pojedynczych jednostek analitycznych według procentowego udziału mieszkańców miasta w danej jednostce analitycznej;
6) obliczenie ważonego sumarycznego wskaźnika degradacji, czyli zsumowanie wystandaryzowanych wskaźników dla każdej z jednostek analitycznych oraz pomnożenie otrzymanych sum przez przypisane jednostkom wagi:

$$\boldsymbol{SWD_j} = \sum_{i=1}^{n} z_{ij} * w_j$$

gdzie:

SDW_j – wartość ważonego sumarycznego wskaźnika degradacji j-tej jednostki analitycznej

n – liczba wskaźników,

w_j – waga przypisana j-tej jednostce analitycznej.

Wartość sumarycznego wskaźnika degradacji większa niż 0 świadczy o gorszej niż średnia dla miasta sytuacji społecznej danej jednostki analitycznej. Im wyższa wartość wskaźnika tym większe natężenie negatywnych zjawisk społecznych.

W celu stwierdzenia w danej jednostce analitycznej występowania stanu kryzysowego, oprócz ponadprzeciętnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, należało zidentyfikować negatywne zjawiska w co najmniej jednej spośród sfer: gospodarczej, środowiskowej, technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej. **Jeśli wartość sumarycznego wskaźnika degradacji dla danego osiedla przyjmuje wartość dodatnią, a wartość co najmniej jednego ze wskaźników pozostałych sfer wskazuje na sytuację niekorzystną w odniesieniu do średniej dla miasta, to osiedle takie stanowi obszar zdegradowany**. W przypadku oceny w sferze środowiskowej stężenia benzo(a)pirenu w pyle PM10 oraz pyłu PM2,5, dla stwierdzenia występowania problemu, posłużono się mapami opracowanymi przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, na które naniesiono granice osiedli – na ich podstawie wskazano osiedla, na których występuje najgorsza sytuacja w aspekcie badanych zjawisk. W analogiczny sposób przeanalizowano problem średniego dobowego natężenia hałasu drogowego, w tym przypadku posłużono się mapą akustyczną opracowaną na zlecenie Urzędu Miasta Szczecin.

Efektem przeprowadzonej analizy wskaźnikowej było wyznaczenie obszaru zdegradowanego na terenie miasta Szczecin oraz wskazanie obszaru do objęcia procesem rewitalizacji. W celu określenia charakteru i specyfiki problemów oraz potencjałów wskazanego do rewitalizacji obszaru dokonano jego pogłębionej analizy. W toku prac badawczych, oprócz metod o charakterze ilościowym, zastosowano również metodę ustrukturyzowanych wywiadów pogłębionych z ekspertami z zakresu spraw społecznych, rozwoju lokalnego i regionalnego, ekonomii, gospodarki nieruchomościami, w dziedzinie badań przestępczości miejskiej i bezpiecznych form zagospodarowania oraz z liderem społecznym.

Występowanie negatywnych zjawisk w przestrzeni udokumentowano także na fotografiach sporządzonych w trakcie wizji lokalnej.

W ramach prac nad niniejszym opracowaniem stosowano różne metody prezentacji danych, urozmaicające treść przedmiotowego dokumentu. Oprócz powszechnie wykorzystywanych wykresów i diagramów, stosowano kartograficzne metody prezentacji danych - kartogramy, mapy z zastosowaniem metody kropkowej, metody zasięgów oraz metody chorochromatycznej. Ponadto na potrzeby analizy pogłębionej obszar osiedli wyznaczonych do objęcia procesem rewitalizacji pokryto wektorową siatką heksagonalną o powierzchni oczka 2,5 hektara, stanowiącą podstawę dla prowadzenia szczegółowych analiz zróżnicowania przestrzennego występowania negatywnych zjawisk.

2.2.2 Diagnoza zjawisk kryzysowych

Zgodnie z definicją zawartą w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* za obszar zdegradowany należy uznać obszar, na którym zidentyfikowano występowanie stanu kryzysowego. Ten zaś definiowany jest jako stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej. W związku z powyższym w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego miasta Szczecin w dalszej części niniejszego rozdziału poddano analizie każdą z wymienionych sfer.

2.2.3 Sfera społeczna

Analiza występowania problemów w sferze społecznej ma fundamentalne znaczenie dla wyznaczenia granic obszaru zdegradowanego, a w dalszej kolejności obszaru rewitalizacji. Z tego powodu analizę przedmiotowej sfery cechuje największy stopień szczegółowości oparty o sześć bloków tematycznych, dotyczących: sytuacji demograficznej, pomocy społecznej, bezrobocia, przestępczości, poziomu uczestnictwa w życiu publicznym oraz poziomu edukacji.

Sytuacja demograficzna

Sytuacja demograficzna charakteryzowana była na podstawie 5 mierników: W1 Spadek liczby ludności pomiędzy rokiem 2010 a 2015, W2 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym, DW2 Dynamika wskaźnika W2 pomiędzy rokiem 2010 a 2015, W3 Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców oraz DW3 Dynamika wskaźnika W3.

Ryc. 52. Zmiany liczby ludności miasta Szczecin w latach 1995-2015

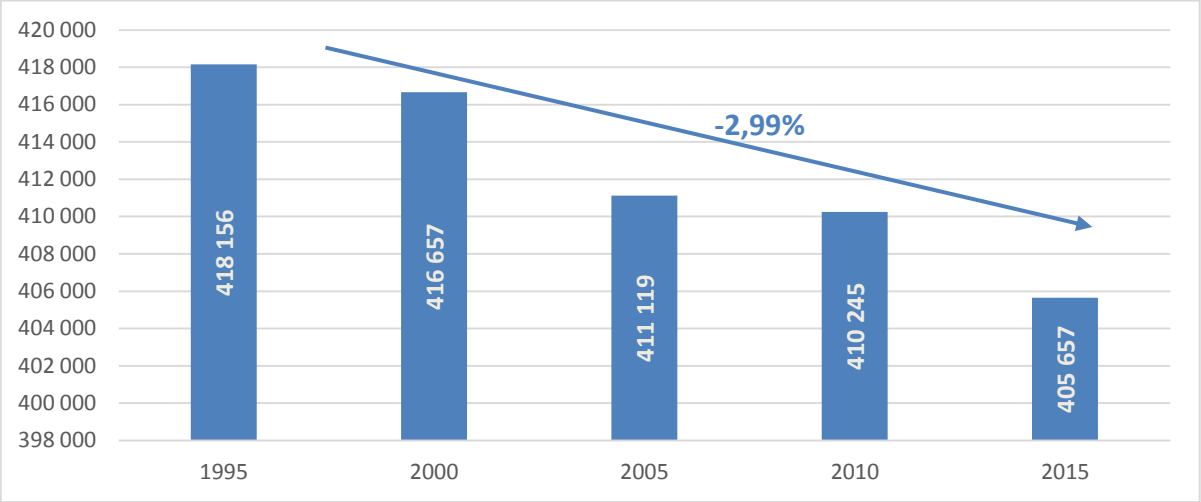

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ostatnich latach struktura demograficzna mieszkańców Szczecina ulegała dynamicznym zmianom. Według danych GUS na przestrzeni lat 1995 – 2015 liczba ludności zameldowanej na pobyt stały i czasowy spadła z 418 156 osób w 1995 roku do 405 657 osób w roku 2015 (spadek o prawie 3%). Spadek liczby ludności miasta spowodowany jest przede wszystkim postępującym procesom suburbanizacyjnym, czyli przeprowadzaniu się mieszkańców miasta do jego strefy podmiejskiej.

Analiza rozkładu przestrzennego wskaźnika W1 pozwala zidentyfikować osiedla, które cechują się większym niż średnia dla miasta spadkiem liczby mieszkańców oraz te, które są atrakcyjne dla nowych mieszkańców. Pomiędzy rokiem 2010 a 2015 średnio liczba mieszkańców Szczecina spadła o 1,90% w stosunku do roku bazowego. Osiedlem, które średnio opuściło najwięcej mieszkańców jest Centrum, gdzie przedmiotowy wskaźnik przyjął wartość 11,32%. Sytuację gorszą niż średnia dla miasta zidentyfikowano również na osiedlach: Śródmieście-Zachód, Turzyn, Zawadzkiego-Klonowica, Śródmieście-Północ, Łękno, Niebuszewo-Bolinko, Stare Miasto, Pomorzany, Drzetowo-Grabowo, Świerczewo, Słoneczne, Żydowce-Klucz, Golęcino-Gocław, Pogodno, Skolwin, Międzyodrze-Wyspa Pucka, Majowe, Załom-Kasztanowe i Stołczyn. W analizowanym okresie istotnie wzrosła liczba mieszkańców osiedli: Warszewo, Bukowo, Osów, Krzekowo-Bezrzecze, Kijewo oraz Gumieńce, można więc stwierdzić, że są to jednostki oferujące atrakcyjne warunki życia.

Ryc. 53. W1 – Zmiana liczby mieszkańców w latach 2010-2015 w %

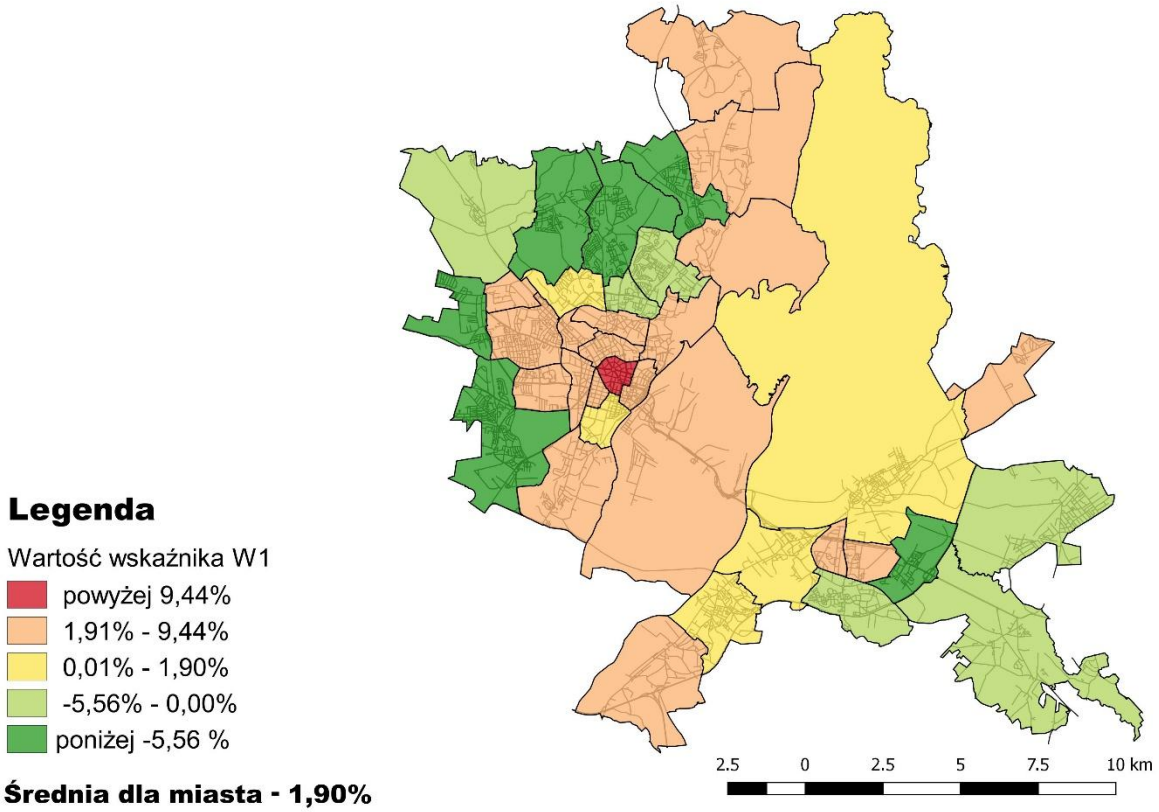

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Jedną z istotnych cech społeczności jest jej struktura wieku. Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców świadczy o zjawisku „starzenia się" społeczeństwa. W dłuższej perspektywie, konsekwencją tego procesu jest między innymi wyludnianie się obszaru, a także istotne obciążenie budżetu wynikające z konieczności przystosowania oferty i przestrzeni publicznej do potrzeb osób starszych przy równoczesnym zmniejszeniu się wpływów do budżetu, np. z tytułu podatków.

Struktura wieku mieszkańców Szczecina uległa znacznym zmianom w okresie 1995 – 2015. Analizując poniższy wykres można zauważyć, że w ostatnich latach istotnie zmniejszyła się liczebność grupy osób w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrosła liczba przedstawicieli najstarszej grupy wiekowej.

Ryc. 54. Struktura wieku mieszkańców miasta Szczecin w latach 1995-2015

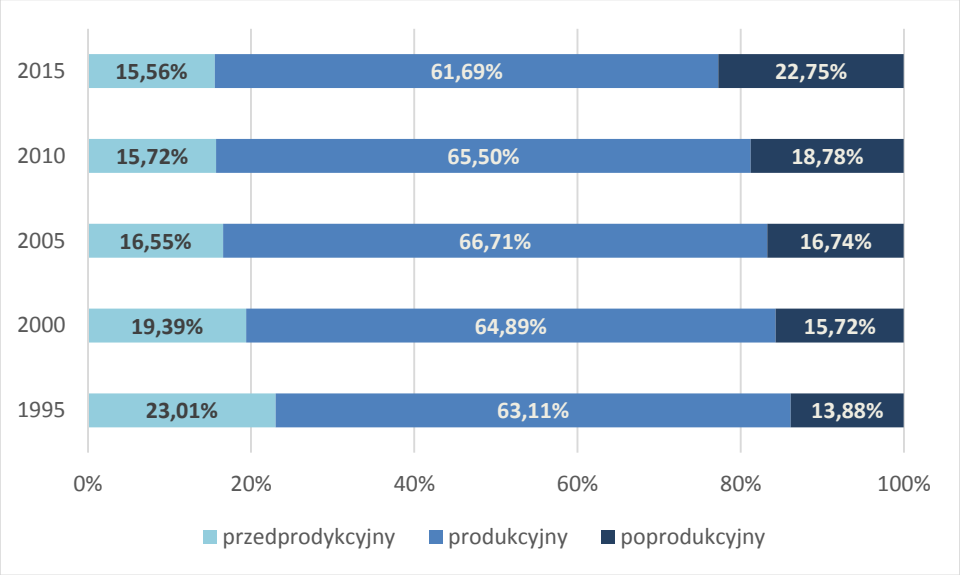

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik W2 przedstawia relację pomiędzy liczbą osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. W Szczecinie na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypada średnio 40,47 osób w wieku poprodukcyjnym. Osiedlami cechującymi się szczególnie wysokimi wartościami przedmiotowego wskaźnika są: Świeczewo (68,77), Śródmieście-Północ (64,62), Pomorzany (59,04), Głębokie-Pilchowo (58,32), Zawadzkiego-Klonowica (58,28) oraz Stare Miasto (54,39). Wartości przewyższające miejską średnią odnotowano także na osiedlach: Słoneczne, Arkońskie-Niemierzyn, Niebuszewo, Drzetowo-Grabowo, Niebuszewo-Bolinko, Łękno, Pogodno, Centrum oraz Zdroje.

Ryc. 55. W2 - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym

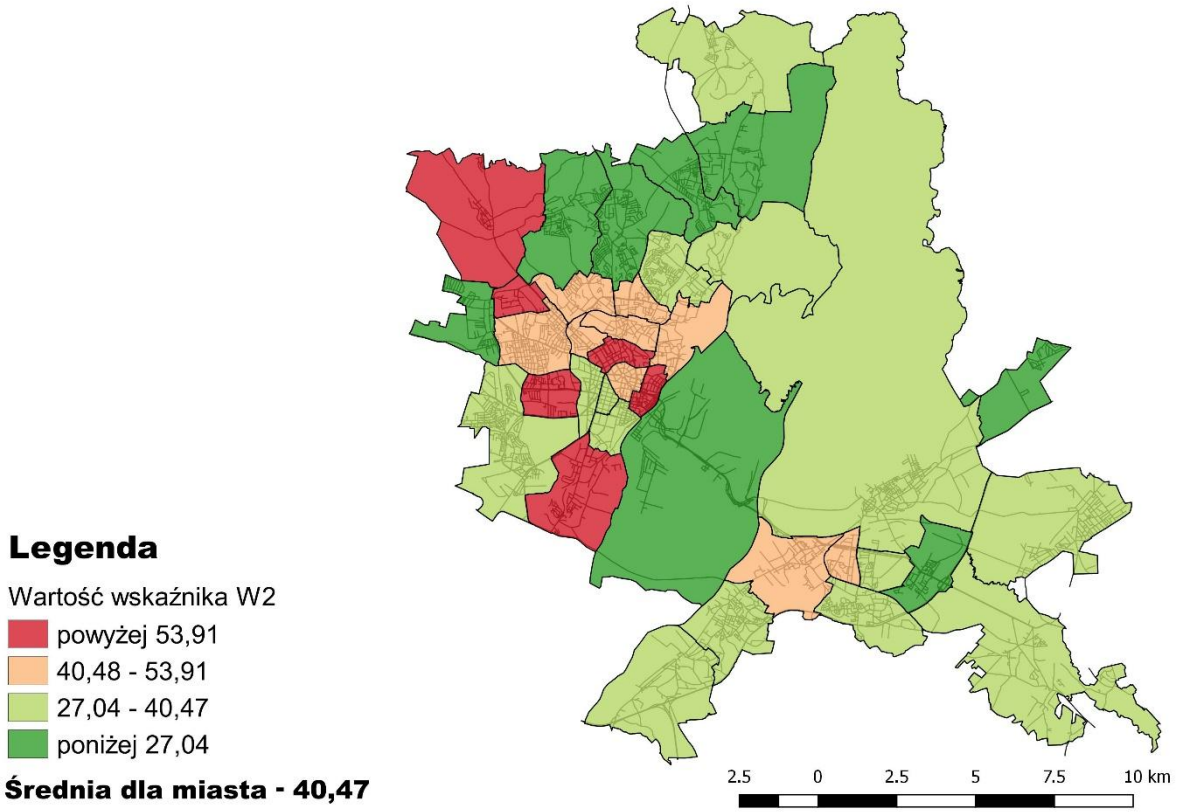

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Prawidłowa diagnoza występowania niekorzystnych trendów demograficznych w danych jednostkach analitycznych możliwa jest dzięki zbadaniu dynamiki zmian wartości analizowanych wskaźników.

Zaprezentowanie dynamiki zmiany wartości wskaźnika obciążenia demograficznego w latach 2010-2015 ma na celu identyfikację jednostek, które cechują się najszybszym postępowaniem procesu „starzenia się" społeczeństwa. Średnia wartość dynamicznego wskaźnika obciążenia demograficznego wyniosła 132,41%, co oznacza, że w analizowanym okresie wartość przedmiotowego wskaźnika wzrosła przeciętnie o ponad 30%. Jednostkami, w których odnotowano największy wzrost są osiedla: Majowe (215,69%), Bukowe-Klęskowo (199,22%), Załom-Kasztanowe (197,53%), Słoneczne (196,74%) i Zdroje (160,17%). Wartości przewyższające miejską średnią cechują także jednostki: Osów, Zawadzkiego-Klonowica, Niebuszewo, Gumieńce, Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, Kijewo, Arkońskie-Niemierzyn, Krzekowo-Bezrzecze, Świerczewo oraz Podjuchy.

Ryc. 56. Dynamika wskaźnika W2 pomiędzy rokiem 2010 a 2015

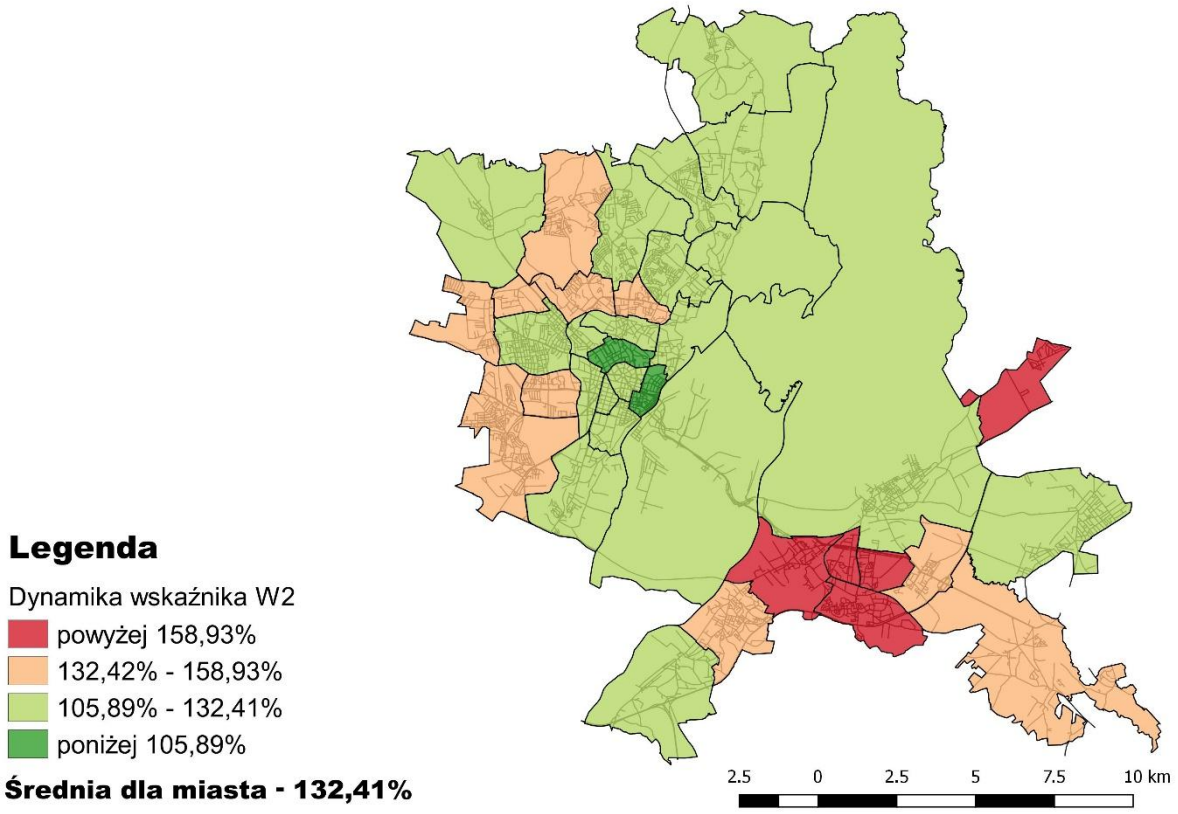

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Wskaźnik W3 przedstawia udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, który w mieście wynosi średnio 16,14%. Najniższe wartości wskaźnika odnotowano w jednostkach: Śródmieście-Północ, Stare Miasto oraz Świerczewo i wynoszą one odpowiednio: 12,24%, 12,80% i 13,17%. Ponadto na osiedlach: Centrum, Zawadzkiego-Klonowica, Pomorzany, Niebuszewo-Bolinko, Łękno, Słoneczne, Drzetowo-Grabowo, Śródmieście-Zachód, Arkońskie-Niemierzyn, Turzyn, Majowe, Pogodno, Nowe Miasto i Żydowce-Klucz zidentyfikowano sytuację gorszą niż średnia dla miasta.

Na podstawie analizy dynamiki wskaźnika W3 należy stwierdzić, że w ostatnich latach udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie wzrósł, a wskaźnik DW3 w całym mieście przyjął wartość 100,98%. Najgorszą sytuację zidentyfikowano w jednostkach: Żydowce-Klucz (85,76%), Skolwin (91,26%), Turzyn (93,20%), Dąbie (93,24%), Śródmieście-Zachód (93,69%), Kijewo (93,91%) oraz Centrum (95,32%). Wartości mniej korzystne niż miejska średnia odnotowano także na osiedlach: Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo, Golęcino-Gocław, Krzekowo-Bezrzecze, Łękno, Zawadzkiego-Klonowica, Załom-Kasztanowe, Drzetowo-Grabowo, Żelechowa, Niebuszewo-Bolinko, Bukowe-Klęskowo, Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, Śródmieście-Północ, Podjuchy, Świerczewo, Międzyodrze-Wyspa Pucka i Majowe.

Ryc. 57. W3 - Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców

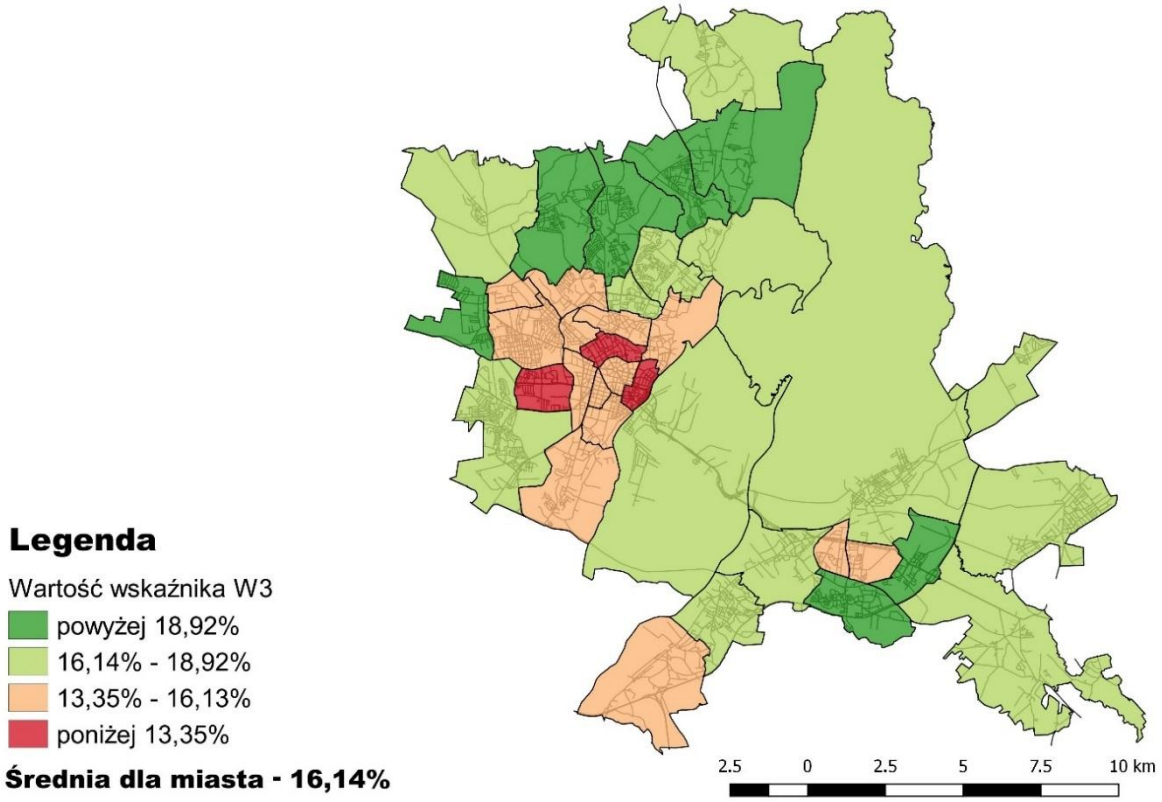

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Ryc. 58. Dynamika wskaźnika W3 pomiędzy rokiem 2010 a 2015

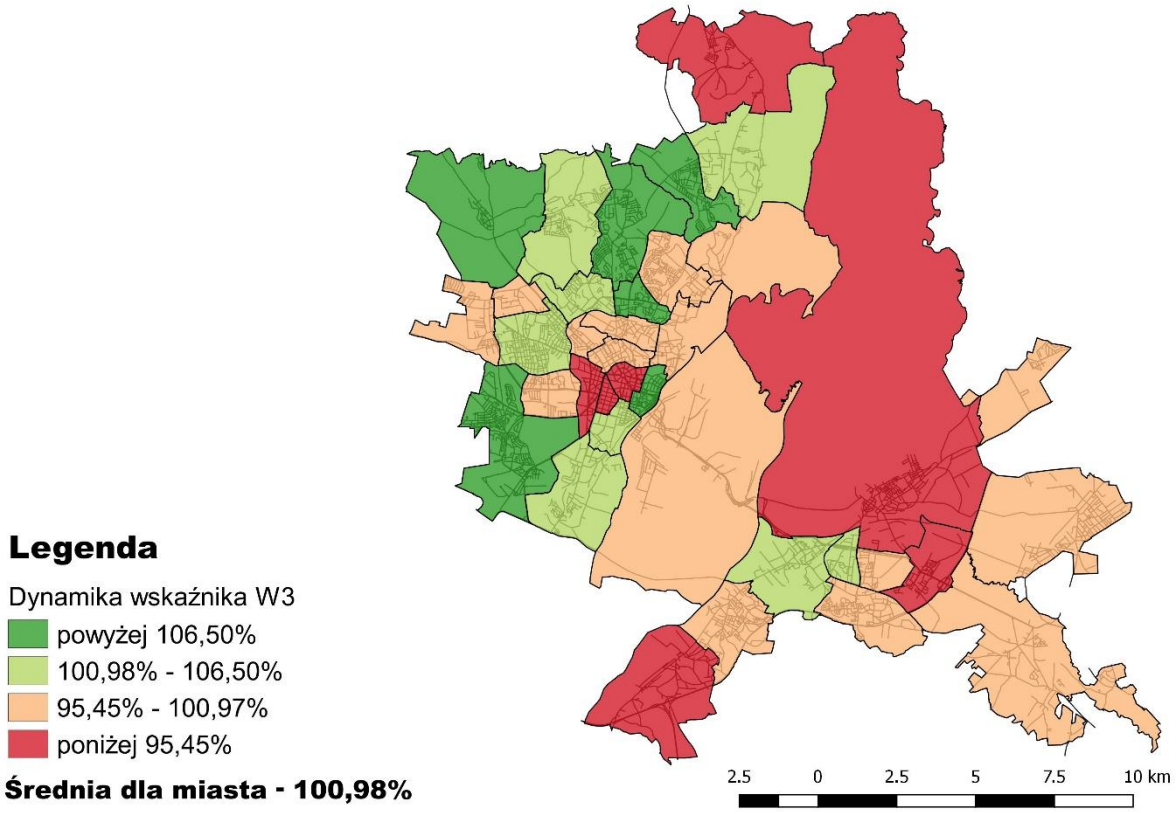

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Pomoc społeczna

W ramach pomocy społecznej przyznawane są dwa rodzaje świadczeń: w formie pieniężnej oraz niepieniężnej. Forma pieniężna zasiłków obejmuje między innymi zasiłki: stałe, okresowe, celowe czy pomoc na usamodzielnienie się lub kontynuowanie nauki. Z kolei świadczeniami niepieniężnymi są: schronienie, posiłek, mieszkanie chronione czy praca socjalna. Forma pieniężna zasiłków przyznawana jest gospodarstwom domowym na podstawie spełnienia kryterium dochodowego, które w 2015 roku wynosiło 634 zł dla osób samotnie gospodarujących i 514 zł dla jednego członka rodziny.

Z zasiłków pomocy społecznej korzysta 4,39% mieszkańców Szczecina. Osiedlami cechującymi się najwyższym udziałem świadczeniobiorców w ogólnej liczbie mieszkańców są: Międzyodrze-Wyspa Pucka, Golęcino-Gocław i Stołczyn, gdzie z zasiłków korzysta odpowiednio: 24,07%, 19,50%, i 19,44% mieszkańców. Ponadto wartości przekraczające wartość referencyjną odnotowano w jednostkach: Skolwin, Śródmieście-Zachód, Centrum, Niebuszewo-Bolinko, Nowe Miasto, Turzyn, Żydowce-Klucz, Żelechowa, Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo i Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce.

Ryc. 59. W4 - Udział osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców

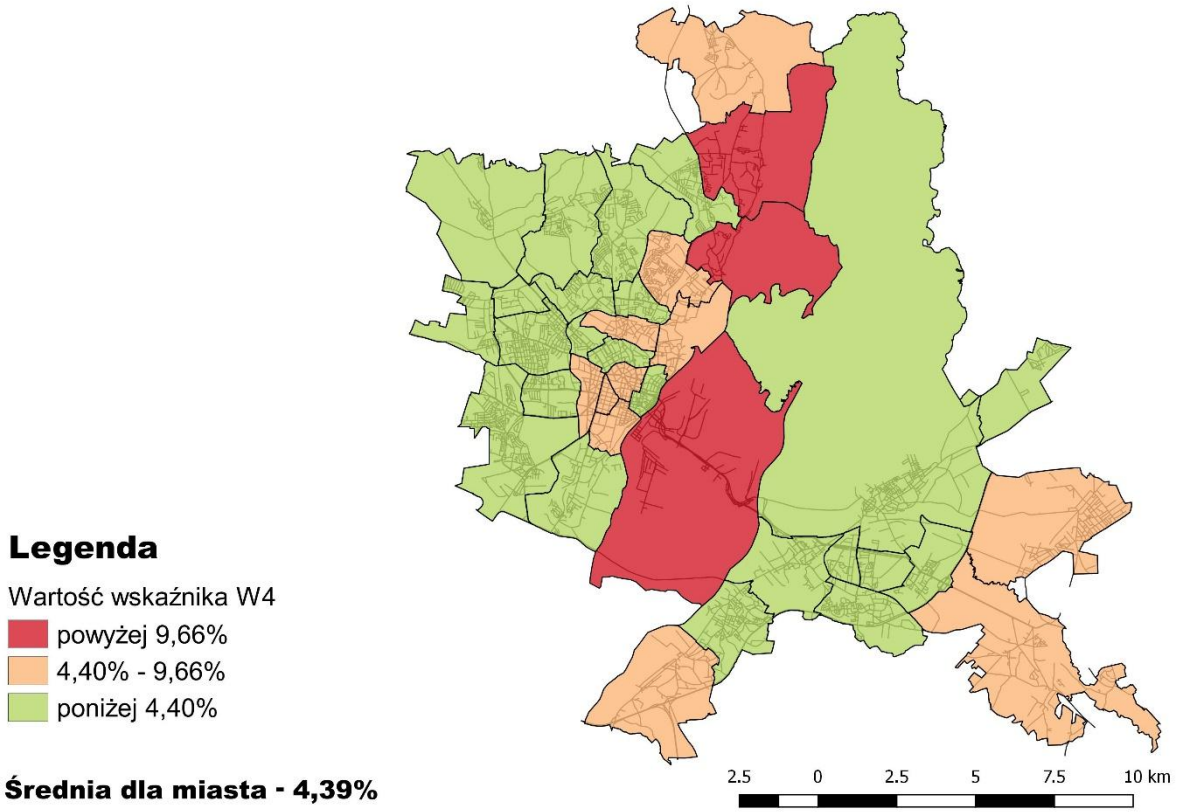

Źródło: opracowano na podstawie danych MOPR w Szczecinie i Urzędu Miasta Szczecin

Bezrobocie

Obecnie bezrobocie strukturalne, czyli niedostosowanie struktury podaży pracy do struktury popytu na pracę, staje się kwestią o znacznie mniejszym znaczeniu niż przed kilku czy kilkunastu laty. W Szczecinie, według danych GUS, udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym zmniejszył się z 10,7% w 2003 roku do 4,6% w roku 2015. W związku z powyższym badanie problemu bezrobocia polegać będzie na przeanalizowaniu sytuacji osób należących do tak zwanych grup defaworyzowanych na rynku pracy. Analiza będzie opierać się o następujące mierniki: W5 Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym, DW5 Dynamika wskaźnika W5 pomiędzy rokiem 2010 a 2015, W6 Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych, DW6 Dynamika wskaźnika W6 pomiędzy rokiem 2010 a 2015, W7 Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych, W8 Udział osób w wieku poniżej 25 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych, W9 Udział osób w wieku powyżej 50 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych.

Szczególnie istotnym problemem społecznym jest występowanie długotrwałego bezrobocia (bez zatrudnienia przez ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 24 miesięcy). Długotrwałe bezrobocie może współwystępować z innymi problemami społecznymi: ubóstwem, uzależnieniem od pomocy społecznej, przestępczością czy alkoholizmem. W Szczecinie średnio 2,29% mieszkańców w wieku produkcyjnym pozostaje bez zatrudnienia przez ponad 12 miesięcy. Osiedlami, dla których wskaźnik W7 przyjął najwyższe wartością są: Golęcino-Gocław (4,67%), Stołczyn (4,35%), Międzyodrze-Wyspa Pucka (4,25%), Śródmieście-Zachód (3,58%) i Centrum (3,28%). Ponadto sytuację gorszą niż średnia w mieście odnotowano w jednostkach: Skolwin, Niebuszewo-Bolinko, Drzetowo-Grabowo, Żydowce-Klucz, Turzyn, Głębokie-Pilchowo, Nowe Miasto, Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo, Łękno, Pomorzany i Śródmieście Północ.

W ostatnich latach, mimo spadku liczby osób bezrobotnych, problem długotrwałego bezrobocia jest coraz bardziej istotny, co potwierdzają wartości dynamicznego wskaźnika DW5 przewyższające 100%. Oznaczają one bowiem, że od 2010 roku zwiększył się udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym. Średnia wartość przedmiotowego wskaźnika dla miasta wyniosła 134,35%. Osiedlami, dla których przyjął on najwyższe wartości są: Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo (208,51%), Głębokie-Pilchowo (186,97%), Golęcino-Gocław (186,57%), Pomorzany (168,39%) i Krzekowo-Bezrzecze (164,20%). Wartości przewyższające wartość referencyjną zidentyfikowano również w jednostkach: Nowe Miasto, Skolwin, Śródmieście-Zachód, Turzyn, Gumieńce, Stołczyn, Arkońskie-Niemierzyn, Niebuszewo-Bolinko, Słoneczne i Świerczewo. Jedynymi osiedlami, na których udział osób długotrwale bezrobotnych

w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym zmniejszył się, są Kijewo i Załom-Kasztanowe.

Ryc. 60. W5 - Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym

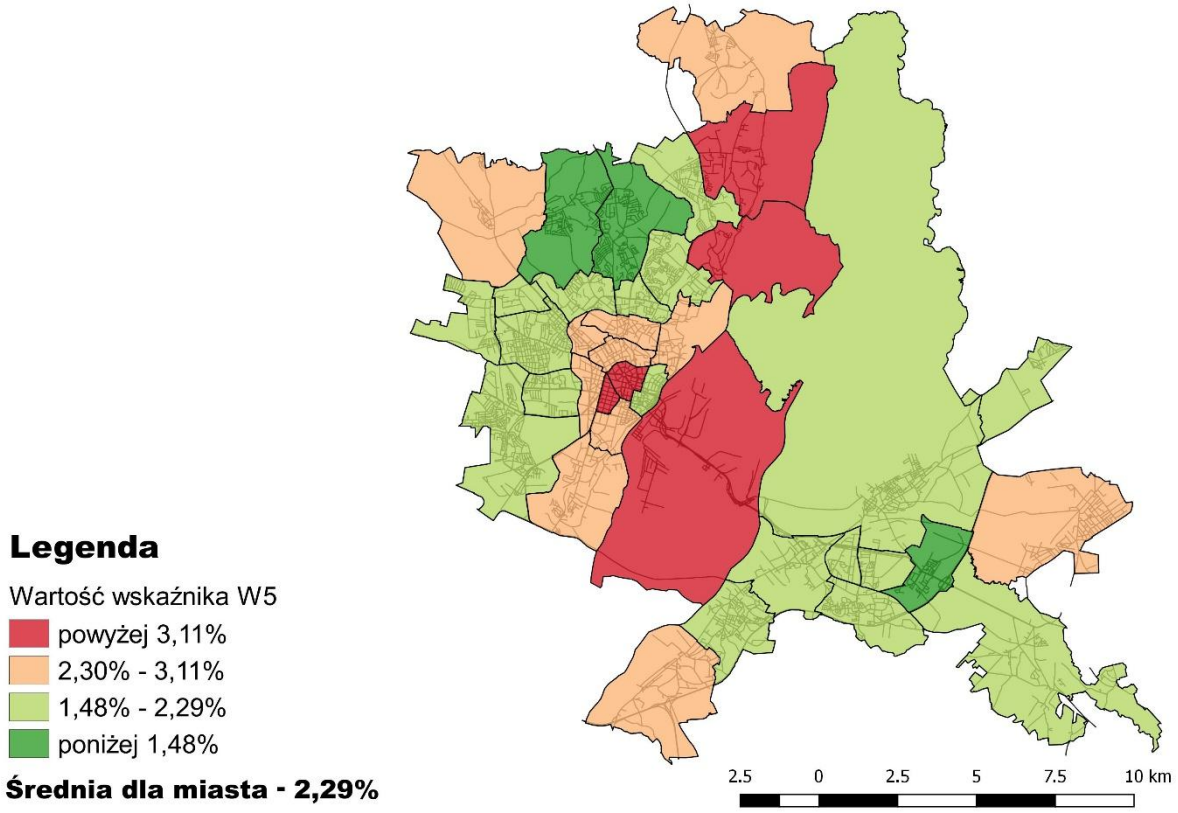

Źródło: opracowano na podstawie danych PUP w Szczecinie i Urzędu Miasta Szczecin

Ryc. 61. Dynamika wskaźnika W5 pomiędzy rokiem 2010 a 2015

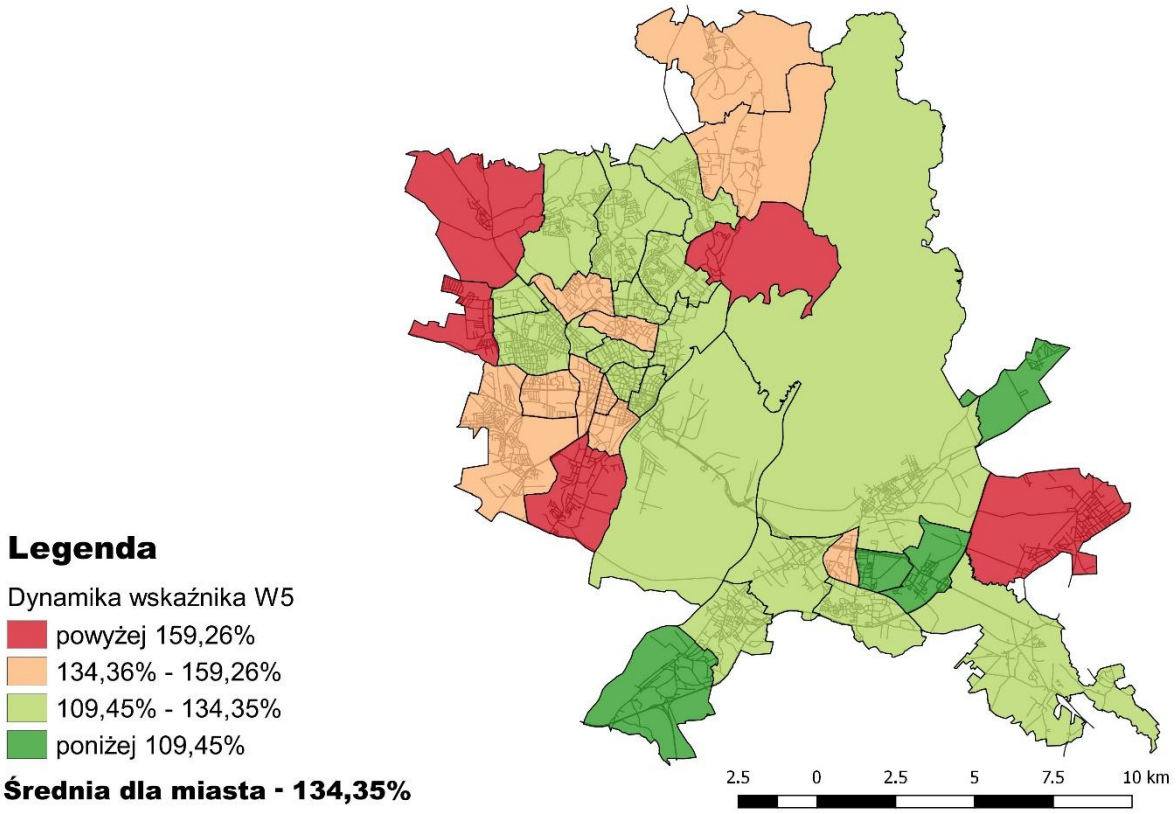

Źródło: opracowano na podstawie danych PUP i Urzędu Miasta Szczecin

W Szczecinie średnio 43% mieszkańców zarejestrowanych jako osoby bezrobotne pozostaje nieprzerwanie bez zatrudnienia przez ponad 12 miesięcy. Najwyższy ich odsetek cechuje osiedla: Golęcino-Gocław, Skolwin, Głębokie-Pilchowo i Krzekowo-Bezrzecze, gdzie wskaźnik W8 przyjął odpowiednio wartości: 52,43%, 51,72%, 47,22% i 47,19%. Sytuację gorszą niż miejska średnia odnotowano także w jednostkach: Pogodno, Centrum, Śródmieście-Zachód, Stołczyn, Bukowo, Majowe, Śródmieście-Północ, Niebuszewo-Bolinko, Łękno, Nowe Miasto, Słoneczne, Arkońskie-Niemierzyn, Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo i Drzetowo-Grabowo.

Ryc. 62. W6 - Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych

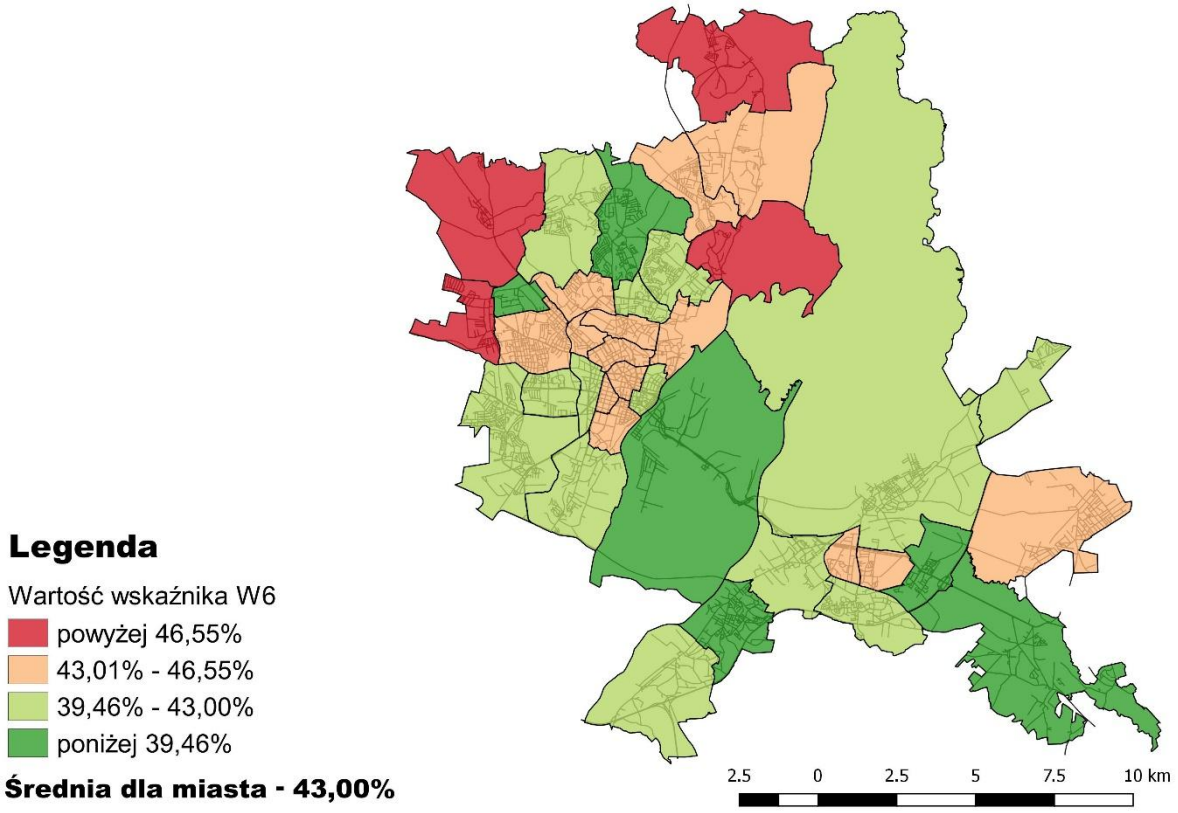

Źródło: opracowano na podstawie danych PUP w Szczecinie

W latach 2010 – 2015 w Szczecinie, przy równoczesnym znaczącym spadku liczby bezrobotnych, wzrosła liczba osób pozostających bez zatrudnienia przez ponad 12 miesięcy, czego efektem są wysokie wartości wskaźnika dynamicznego DW6. Może być to potwierdzeniem tezy, że osoby długotrwale bezrobotne potrzebują szczególnego wsparcia, aby wrócić na rynek pracy. Średnia wartość przedmiotowego wskaźnika dla miasta wyniosła 168,33%, co oznacza, że udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł o ponad 68% w stosunku do roku bazowego. Jednostkami, w których zdiagnozowano najgorszą sytuację są: Golęcino-Gocław (205,05%), Turzyn (202,30%), Krzekowo-Bezrzecze (200,56%), Wielowo-Sławociesze-Zdunowo (199,44%), Nowe Miasto (198,05%), Śródmieście-Zachód (196,28%), Skolwin (194,28%) oraz Głębokie-Pilchowo (193,61%). Wartości przewyższające średnią odnotowano także na osiedlach: Słoneczne, Gumieńce, Centrum, Pomorzany, Świerczewo, Stołczyn i Pogodno.

Ryc. 63. Dynamika wskaźnika W6 pomiędzy rokiem 2010 a 2015

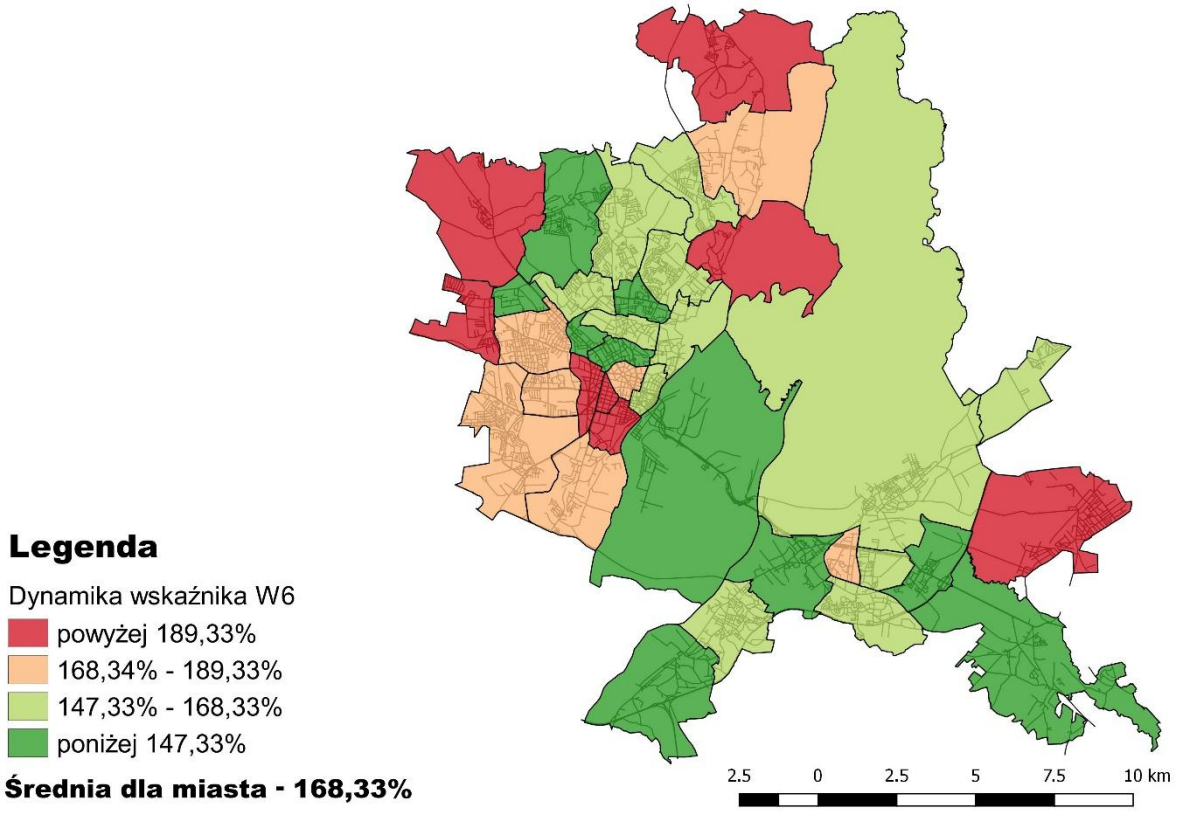

Źródło: opracowano na podstawie danych PUP w Szczecinie

Istotnym czynnikiem mającym wpływ na wysoki poziom bezrobocia są kwalifikacje osób pozostających bez pracy. Mieszkańcy posiadający niskie kwalifikacje są mniej elastyczni na rynku pracy, często nie mają umiejętności pozwalających im podjąć stabilne i dobrze płatne zatrudnienie. Aż 23% szczecińskich bezrobotnych ukończyło najwyżej gimnazjum. Największym udziałem bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym cechują się następujące osiedla: Golęcino-Gocław (41,62%), Żydowce-Klucz (41,18%), Stołczyn (40,38%), Międzyodrze-Wyspa Pucka (40,26%), Śródmieście-Zachód (38,24%), Skolwin (36,21%) i Centrum (34,25%). Wartości przekraczające wartość referencyjną zidentyfikowano również na osiedlach: Turzyn, Nowe Miasto, Drzetowo-Grabowo, Załom-Kasztanowe, Niebuszewo-Bolinko, Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, Dąbie, Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo, Zdroje i Podjuchy.

Ryc. 64. W7 - Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych

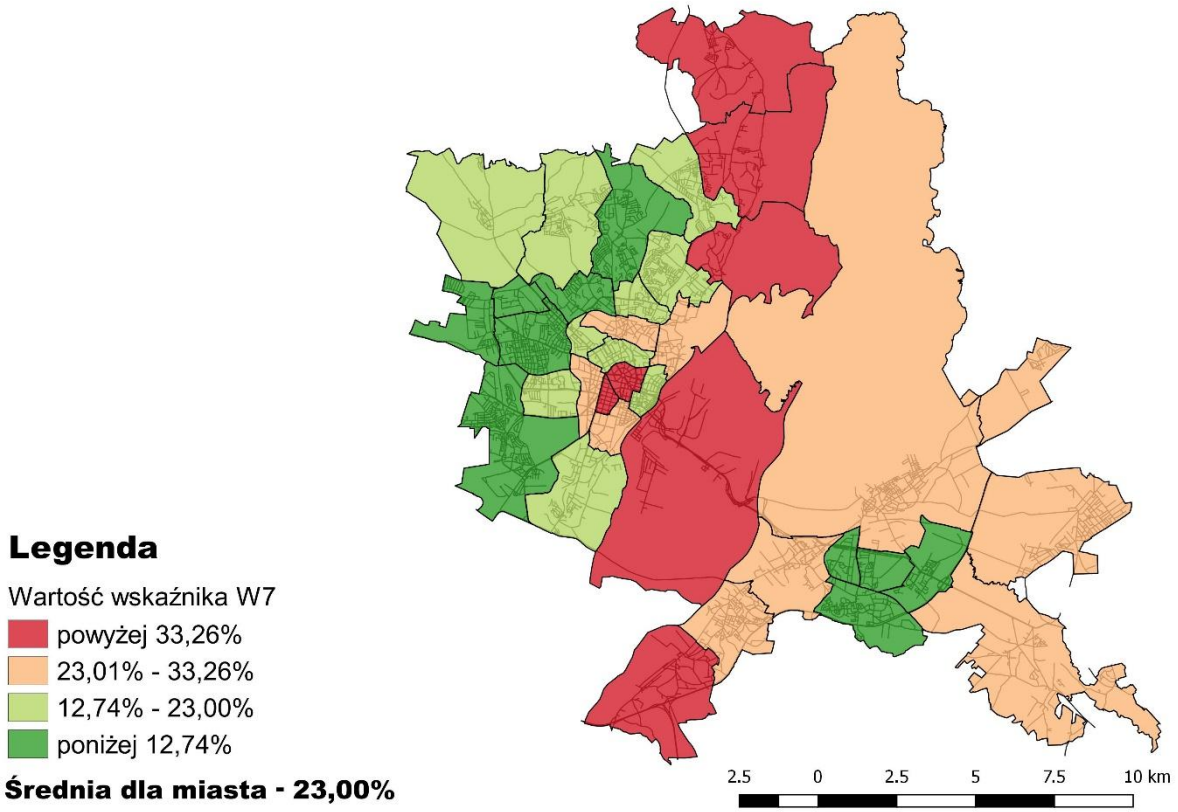

Źródło: opracowano na podstawie danych PUP w Szczecinie

Kolejną grupą defaworyzowaną na rynku pracy są osoby bezrobotne w wieku poniżej 25 lat. Osoby te często mają problem z podjęciem pracy ze względu na brak doświadczenia zawodowego, niskie kwalifikacje, umiejętności niedostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy czy oczekiwania i wymagania pracodawców. Młodzi ludzie są równocześnie najbardziej mobilną grupą bezrobotnych, dlatego istotne jest, by stworzyć warunki, które umożliwią im podjęcie pracy w najbliższej okolicy, w przeciwnym razie możliwe jest, że się przeprowadzą do innych miast. Migracje młodych ludzi, którzy dopiero będą zakładać własne rodziny, niosą negatywne konsekwencje, takie jak depopulacja czy „starzenie się" społeczeństwa. Średnio 9,17% bezrobotnych mieszkańców Szczecina to osoby, które nie skończyły jeszcze 25 lat. Jednostkami, które cechują się najwyższymi wartościami wskaźnika W8 są: Skolwin (14,66%), Żydowce-Klucz (13,73%), Zdroje (12,55%), Dąbie (12,12%), Podjuchy (12,09%) i Międzyodrze-Wyspa Pucka (11,69%). Ponadto wartości wyższe niż średnia dla miasta odnotowano na osiedlach: Stołczyn, Pomorzany, Załom-Kasztanowe, Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo, Drzetowo-Grabowo, Arkońskie-Niemierzyn, Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, Śródmieście-Zachód, Turzyn, Osów oraz Niebuszewo-Bolinko.

Ryc. 65. W8 - Udział osób w wieku poniżej 25 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych

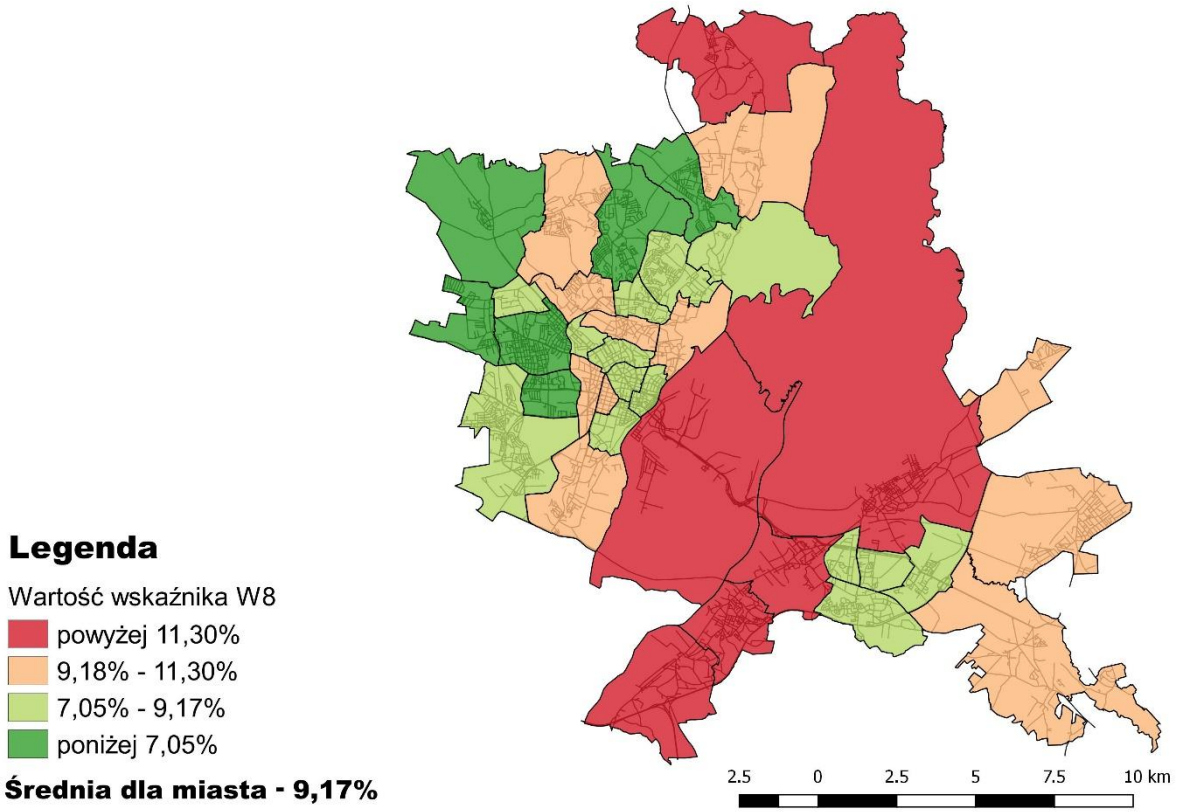

Źródło: opracowano na podstawie danych PUP w Szczecinie

Do grup defaworyzowanych na rynku pracy zalicza się również osoby powyżej 50 roku życia. Osoby w tym wieku, jeśli stracą pracę, często mają trudności ze znalezieniem nowej, mimo posiadania dużego doświadczenia zawodowego. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest między innymi dynamiczny rozwój wykorzystania nowoczesnych technologii, których starsi pracownicy często nie znają, a także powszechne stereotypy dotyczące starszych pracowników, które zniechęcają pracodawców do ich zatrudnienia. W Szczecinie 37,24% osób bezrobotnych skończyło 50 lat. Jednostkami, które zamieszkuje największy udział starszych bezrobotnych są: Stare Miasto (45,45%), Golęcino-Gocław (44,86%), Łękno (44,76%), Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo (44,06%), Międzyodrze-Wyspa Pucka (42,86%), Załom-Kasztanowe (42,48%) i Śródmieście Północ (42,33%). Sytuację gorszą niż miejska średnia zdiagnozowano również w przypadku osiedli: Pogodno, Centrum, Bukowo, Stołczyn, Śródmieście-Zachód, Drzetowo-Grabowo, Podjuchy, Niebuszewo-Bolinko, Świerczewo, Nowe Miasto i Turzyn.

Ryc. 66. W9 - Udział osób w wieku powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych

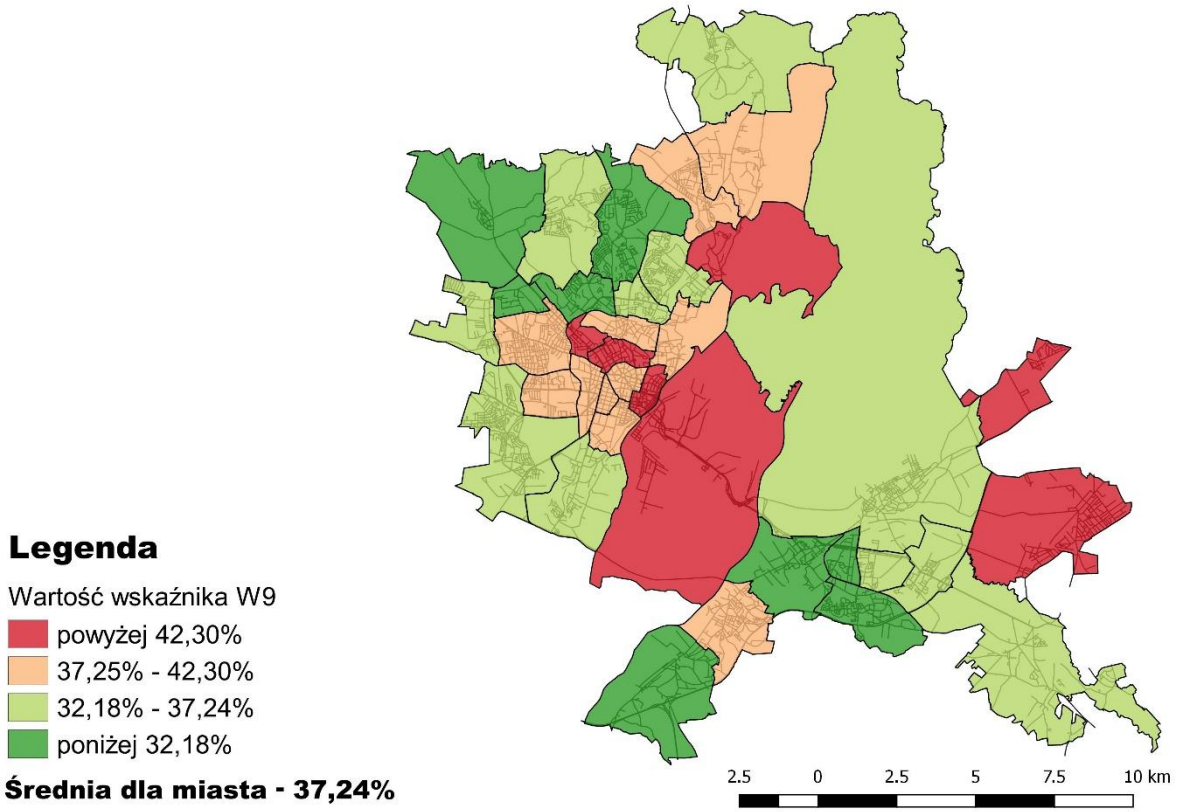

Źródło: opracowano na podstawie danych PUP w Szczecinie

Przestępczość

Zjawisko przestępczości charakteryzowane było na podstawie 6 wskaźników: W10 Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, W11 Liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, DW11 Dynamika wskaźnika W11, W12 Liczba stwierdzonych przestępstw – bójki i pobicia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, W13 Liczba stwierdzonych przestępstw – uszkodzenia mienia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oraz W14 Liczba stwierdzonych przestępstw – włamania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Wskaźnik W10 przedstawia liczbę wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jednostki. Procedura Niebieskiej Karty może zostać rozpoczęta przez przedstawicieli uprawnionych podmiotów (np. jednostek pomocy społecznej, policji, oświaty czy ochrony zdrowia) w przypadku posiadania uzasadnionych przypuszczeń, że w rodzinie dochodzi do przemocy domowej. Procedura Niebieskiej Karty jest prowadzona niezależnie od innych postępowań, między innymi: karnego, rodzinnego czy cywilnego. Na terenie Szczecina w 2015 roku prowadzonych było 727 procedur Niebieskiej Karty, zatem wartość wskaźnika W12 dla miasta wyniosła 2,0. Najwyższe wartości

zidentyfikowano w przypadku osiedli: Międzyodrze-Wyspa Pucka (5,8), Śródmieście-Zachód (4,5), Żydowce-Klucz (4,3), Nowe Miasto (4,1) oraz Drzetowo-Grabowo (3,6). Sytuacją gorszą niż miejska średnia cechują się także osiedla: Golęcino-Gocław, Centrum, Stołczyn, Stare Miasto, Niebuszewo, Skolwin i Turzyn.

Ryc. 67. W10 - Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

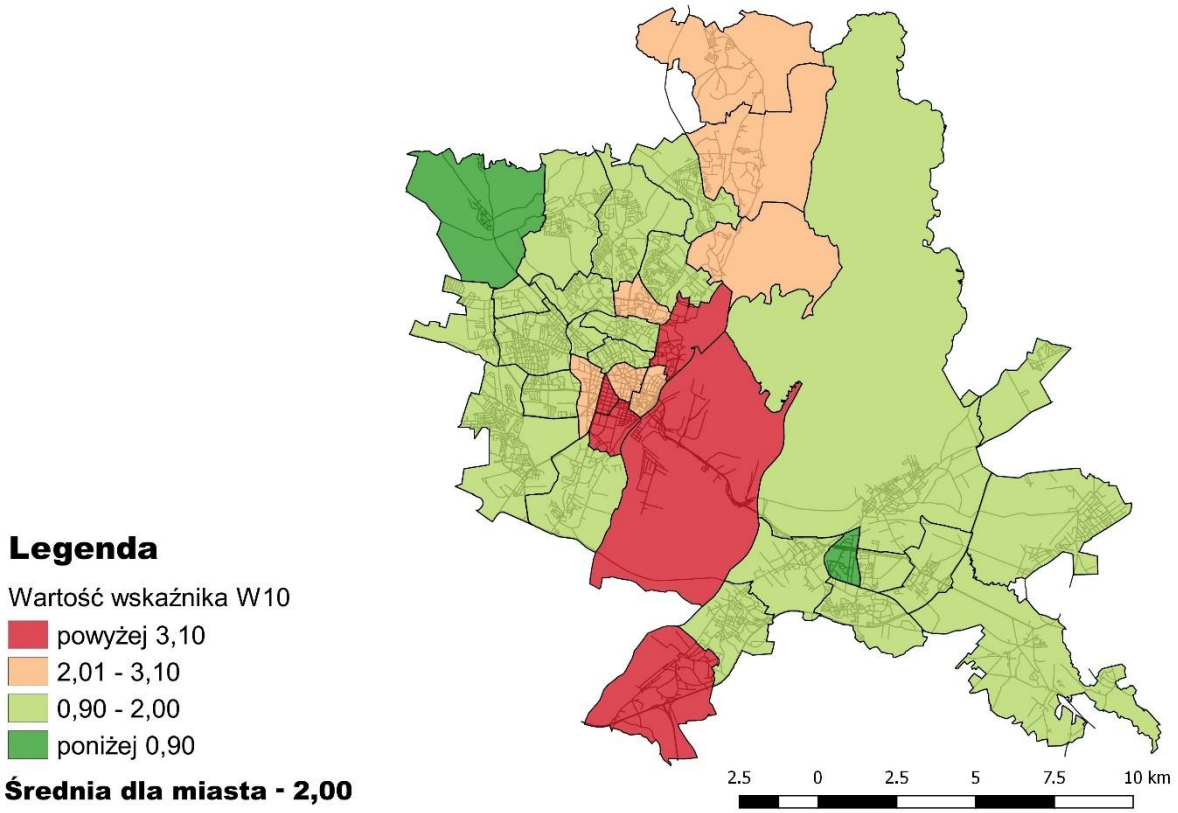

Źródło: opracowano na podstawie danych MOPR w Szczecinie

Przestępczość jest zjawiskiem, którego miejsce występowania nie zawsze jest tożsame z miejscem zamieszkania sprawcy. Duża liczba popełnianych przestępstw negatywnie wpływa na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców oraz osób odwiedzających dane obszary, a także atrakcyjność inwestycyjną okolicznych nieruchomości. Wskaźnik W11 przedstawia liczbę stwierdzonych na danym obszarze przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Rozkład przestrzenny popełnianych przestępstw zdecydowanie nie jest równomierny. Osiedlami cechującymi się najwyższymi wartościami przedmiotowego wskaźnika są: Międzyodrze-Wyspa Pucka (128,48), Stare Miasto (68,90), Nowe Miasto (50,11) oraz Centrum (43,80). Jednostkami, dla których wskaźnik przyjął wartości wyższe niż miejska średnia (20,40) są także: Głębokie-Pilchowo, Śródmieście-Zachód, Łękno, Turzyn, Śródmieście-Północ, Golęcino-Gocław, Pomorzany, Niebuszewo-Bolinko, Dąbie i Drzetowo-Grabowo.

Ryc. 68. W11 - Liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

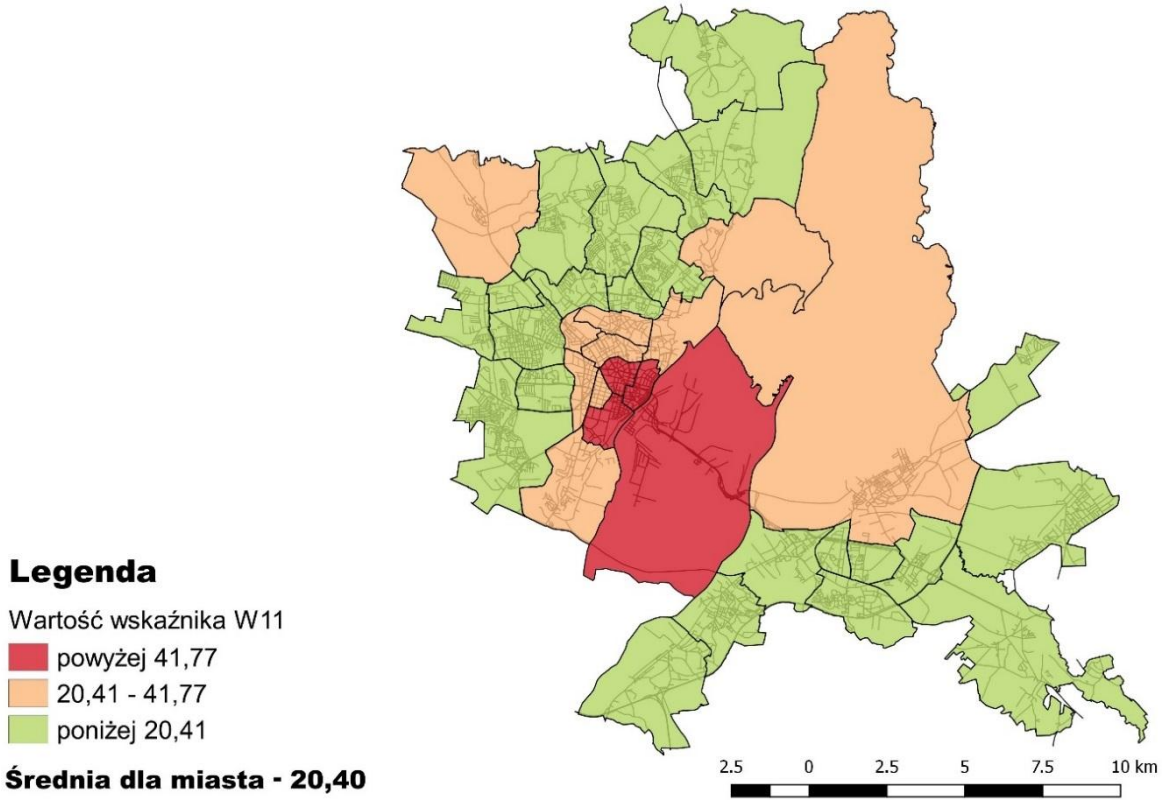

Źródło: opracowano na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Szczecinie i Urzędu Miasta Szczecin

Ryc. 69. Dynamika wskaźnika W11 pomiędzy rokiem 2010 a 2015

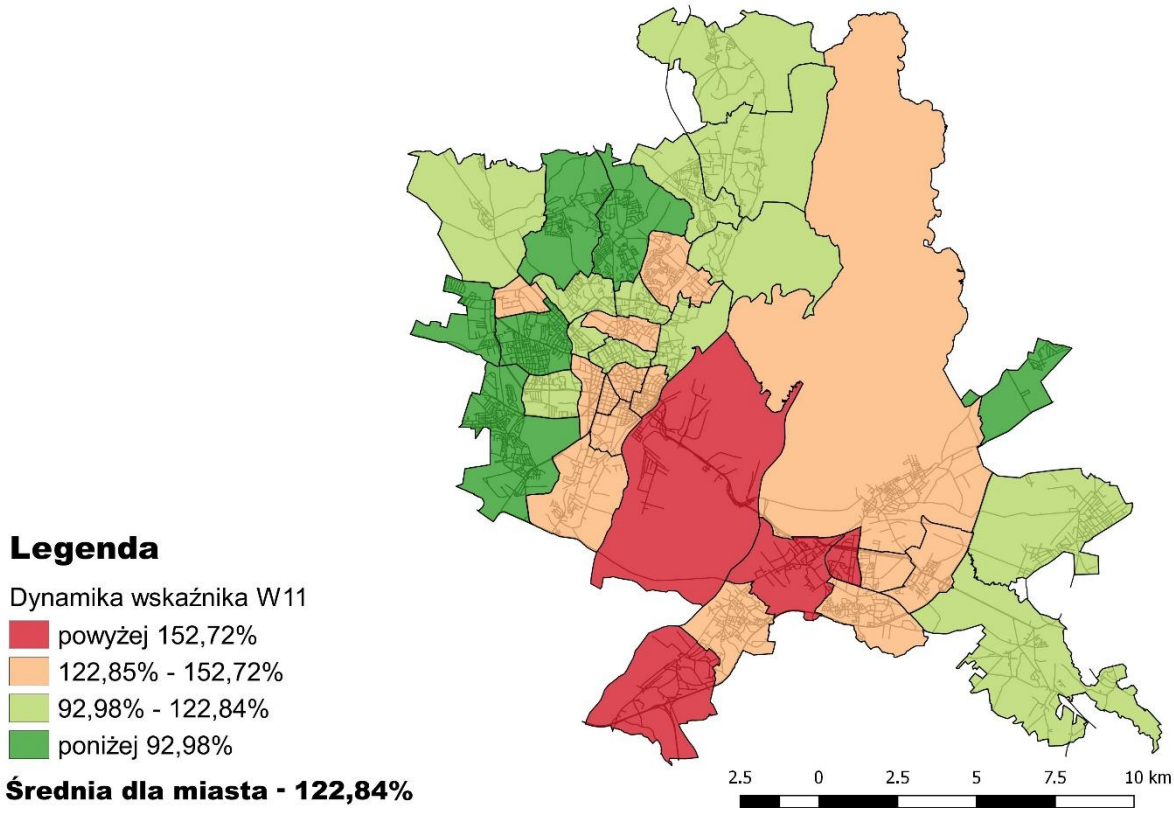

Źródło: opracowano na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Szczecinie i Urzędu Miasta Szczecin

W ostatnich latach w Szczecinie zwiększyła się liczba popełnionych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców średnio o niecałe 23%, w związku z czym dynamiczny wskaźnik DW11 dla miasta przyjął wartość 122,84%. Osiedlami, na których odnotowano najwyższe wartości przedmiotowego wskaźnika są: Żydowce-Klucz (185,88%), Międzyodrze-Wyspa Pucka (181,20%), Zdroje (179,84%) oraz Słoneczne (179,73%). Ponadto sytuację gorszą niż średnia dla miasta zidentyfikowano w jednostkach: Centrum, Turzyn, Pomorzany, Nowe Miasto, Dąbie, Żelechowa, Podjuchy, Zawadzkiego-Klonowica, Niebuszewo-Bolinko, Kijewo, Majowe, Stare Miasto, Śródmieście-Zachód oraz Bukowe-Klęskowo.

Rodzajem przestępstw mających bezpośredni wpływ na poczucie bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni publicznych są bójki i pobicia. Na terenie Szczecina w 2015 roku odnotowano 583 tego typu przestępstwa, a więc średnio na 1000 mieszkańców przypadało ich 1,58. Jednostkami cechującymi się najwyższymi wartościami wskaźnika W12 są: Międzyodrze-Wyspa Pucka (8,63), Stare Miasto (7,78), Nowe Miasto (5,90), Centrum (5,48) oraz Śródmieście-Zachód (3,96). Wartości wyższe niż wartość referencyjna odnotowano także na osiedlach: Głębokie-Pilchowo, Turzyn, Niebuszewo-Bolinko, Golęcino-Gocław i Śródmieście-Północ.

Ryc. 70. W12 - Liczba stwierdzonych przestępstw - bójki, pobicia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

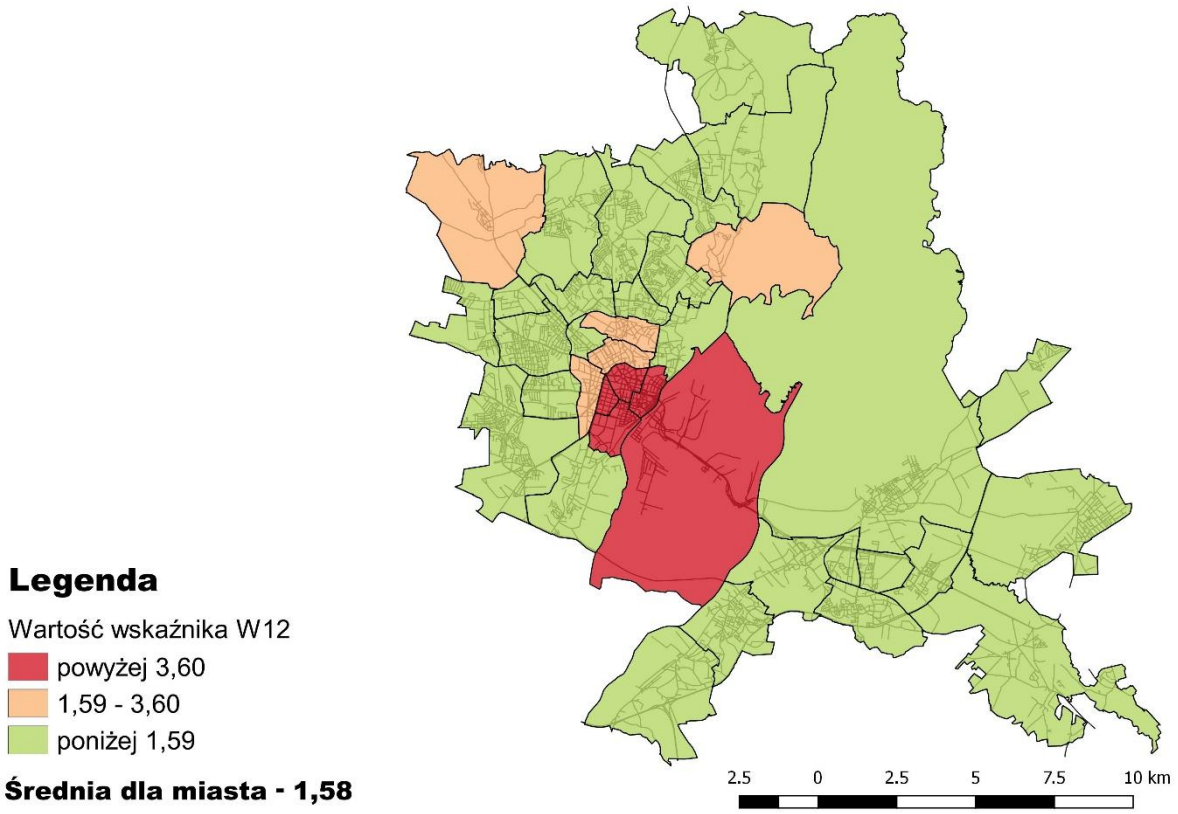

Źródło: opracowano na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Szczecinie i Urzędu Miasta Szczecin

Przestępstwami, których efektem może być obniżenie poziomu estetyki przestrzeni publicznej są uszkodzenia mienia. W 2015 roku stwierdzono łącznie 574 przypadki tego typu przestępstw. Wskaźnik W13 najwyższe wartości przyjął w jednostkach: Stare Miasto (8,00), Międzyodrze-Wyspa Pucka (7,67), Centrum (3,54) i Śródmieście-Zachód (3,47). Ponadto wartości wyższe niż miejska średnia (1,55) cechują osiedla: Nowe Miasto, Golęcino-Gocław, Niebuszewo-Bolinko, Podjuchy, Turzyn, Kijewo, Drzetowo-Grabowo, Śródmieście-Północ oraz Głębokie Pilchowo.

Ryc. 71. W13 - Liczba stwierdzonych przestępstw - uszkodzenia mienia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

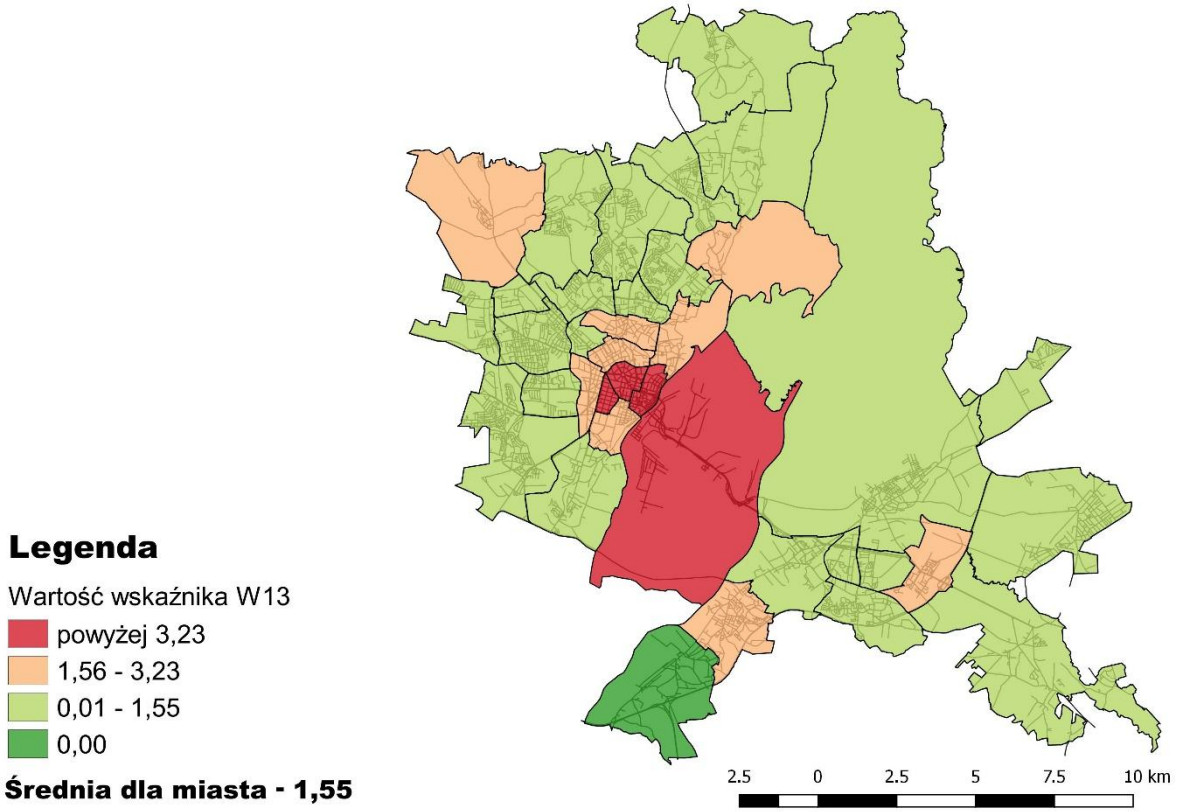

Źródło: opracowano na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Szczecinie i Urzędu Miasta Szczecin

Ostatnim analizowanym rodzajem przestępstw są włamania. W ramach tej kategorii uwzględnione zostały włamania do: mieszkań, obiektów handlowych, samochodów i innych obiektów. Na terenie miasta w 2015 roku miało miejsce łącznie 1 849 włamań, z czego najwięcej (865) dotyczyło innych obiektów. Średnia wartość wskaźnika W14 dla miasta wyniosła 5,00. Najgorszą sytuację zidentyfikowano na terenie osiedli Międzyodrze-Wyspa Pucka i Stare Miasto, gdzie przedmiotowy wskaźnik przyjął odpowiednio wartości 41,23 i 12,00. Wartości przewyższające wartość referencyjną dla miasta odnotowano także

w jednostkach: Głębokie-Pilchowo, Łękno, Golęcino-Gocław, Nowe Miasto, Śródmieście-Północ, Bukowo, Zawadzkiego-Klonowica, Centrum, Żelechowa, Drzetowo-Grabowo, Turzyn, Krzekowo-Bezrzecze, Dąbie, Arkońskie-Niemierzyn i Pomorzany.

Ryc. 72. W14 - Liczba stwierdzonych przestępstw - włamania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

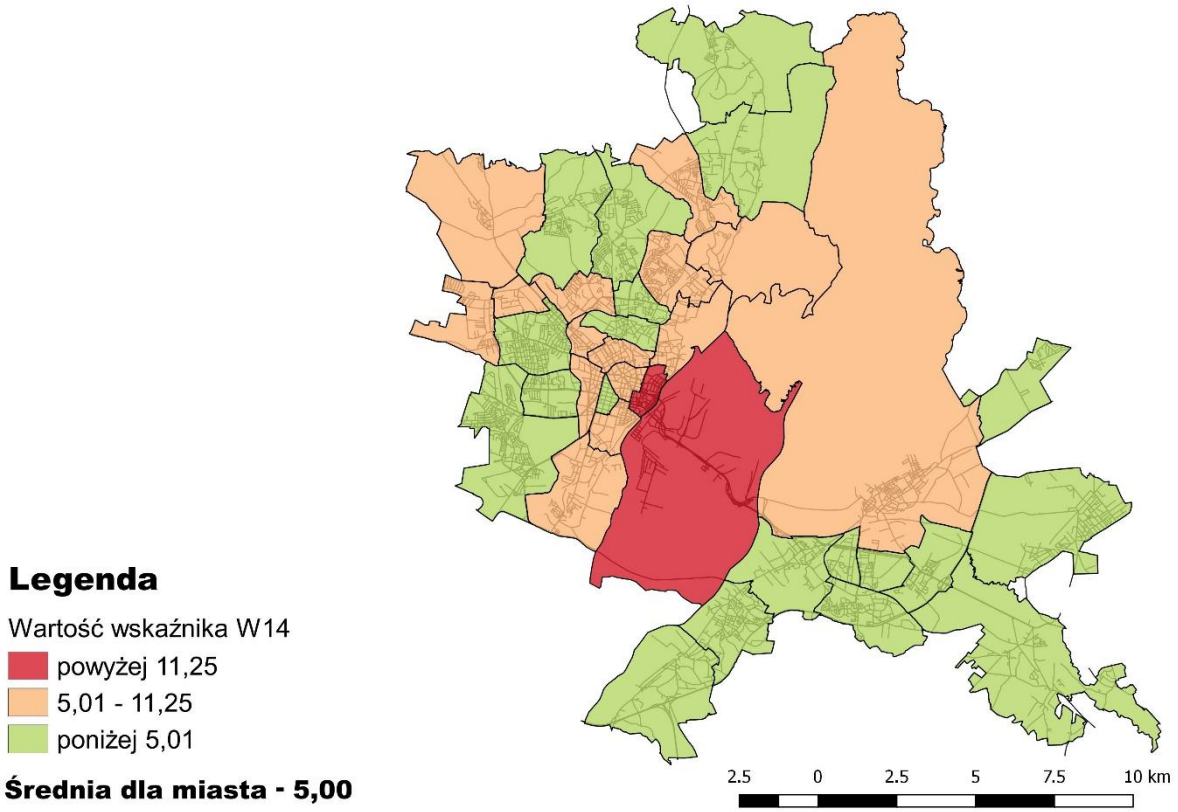

Źródło: opracowano na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Szczecinie i Urzędu Miasta Szczecin

Poziom uczestnictwa w życiu publicznym

Poziom uczestnictwa w życiu publicznym mieszkańców poszczególnych jednostek został przeanalizowany na podstawie frekwencji w wyborach parlamentarnych w 2015 roku oraz liczbie projektów zgłoszonych do Szczecińskiego Budżetu Obywatelskiego. Wysoka frekwencja wyborcza cechuje jednostki, których mieszkańcy są zainteresowani życiem publicznym. Duża liczba inicjatyw zgłaszanych do Budżetu Obywatelskiego świadczy o zaangażowaniu mieszkańców w kształtowanie otaczającej ich rzeczywistości.

Ze względu na trudności związane z pozyskaniem danych dotyczących frekwencji wyborczej pozwalających na analizę zjawiska w oparciu o podział na osiedla, zdecydowano się na zaprezentowanie danych dotyczących obwodów wyborczych. W 2015 roku mieszkańcy Szczecina brali udział w wyborach w 201 lokalach wyborczych. Średnia frekwencja w mieście wyniosła 54,83%, czyli była wyższa niż w całym kraju (50,91%) i województwie (45,87%). Można jednak zauważyć znaczne różnice pomiędzy frekwencją

w poszczególnych obwodach wyborczych. Najmniej uprawnionych do głosowania osób wzięło w nim udział w obwodach znajdujących się na terenie osiedli: Stołczyn, Nowe Miasto, Centrum i Golęcino-Gocław, frekwencja nie przekroczyła tam 35%. Obwody, które cechują się niższą frekwencją niż średnia dla województwa znajdują się na terenie osiedli: Skolwin, Stołczyn, Golęcino-Gocław, Śródmieście-Zachód, Centrum, Turzyn, Niebuszewo-Bolinko, Międzyodrze-Wyspa Pucka, Żydowce-Klucz, Załom-Kasztanowe, Świerczewo i Żelechowa. Najwyższą frekwencję wyborczą odnotowano w zachodniej i północnej części miasta, na osiedlach: Głębokie-Pilchowo, Osów, Warszewo, Krzekowo-Bezrzecze, Zawadzkiego-Klonowica, Arkońskie-Niemierzyn, Pogodno i Gumieńce.

Ryc. 73. Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 roku w podziale na obwody wyborcze

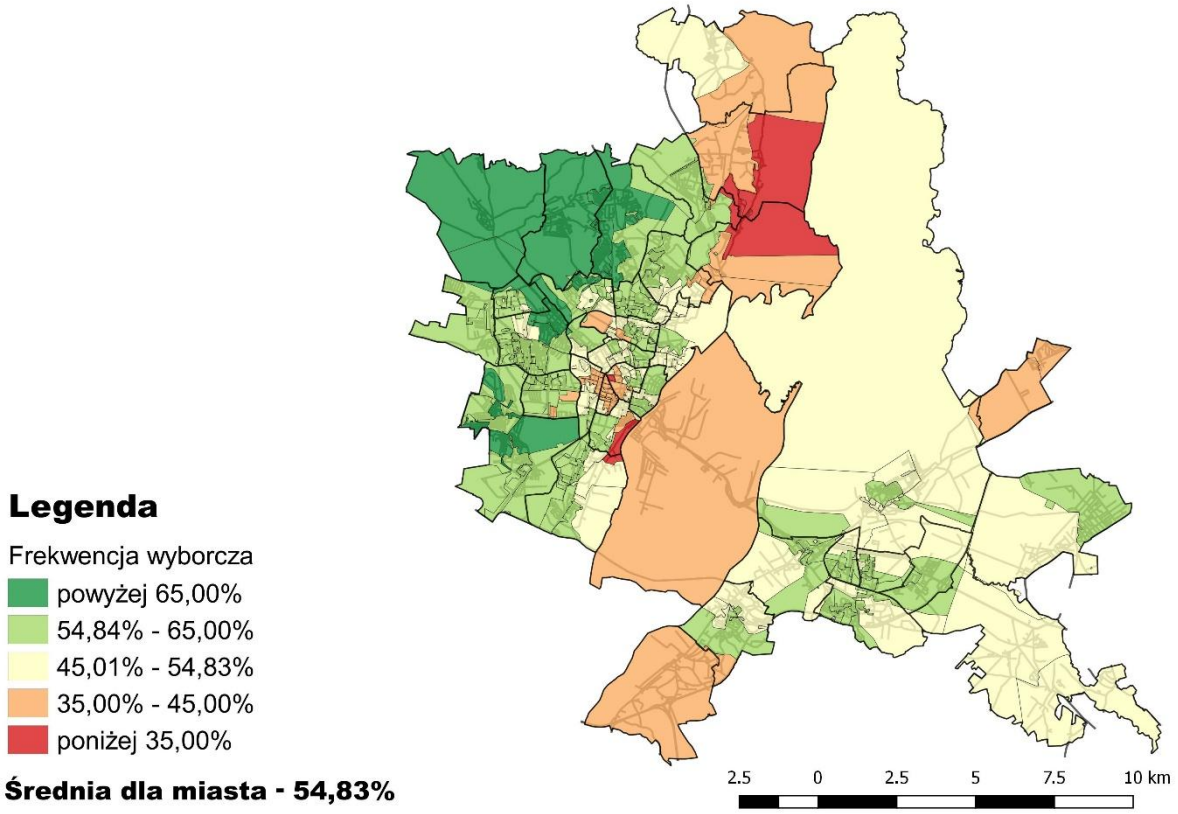

Źródło: opracowano na podstawie danych PKW

Mieszkańcy Szczecina od 2014 roku mają możliwość współdecydowania o planowanych do realizacji inwestycjach dzięki Szczecińskiemu Budżetowi Obywatelskiemu. Od 2015 roku projekty zgłaszane do budżetu podzielone są na trzy grupy: projektów ogólnomiejskich, dużych projektów dzielnicowych i małych projektów dzielnicowych. Projekty ogólnomiejskie dotyczą realizacji zadań służących zaspokojeniu potrzeb mieszkańców więcej niż jednej dzielnicy miasta, natomiast projekty dzielnicowe adresowane są przede wszystkim do mieszkańców jednej dzielnicy. Można zatem przypuszczać, że projekty dzielnicowe

zgłaszane są przez osoby mieszkające w ich najbliższej okolicy. Duża liczba proponowanych inwestycji świadczy o aktywności mieszkańców i ich poczuciu tożsamości lokalnej.

Ryc. 74. Lokalizacja projektów zgłoszonych do Szczecińskiego Budżetu Obywatelskiego w edycjach 2015-2017

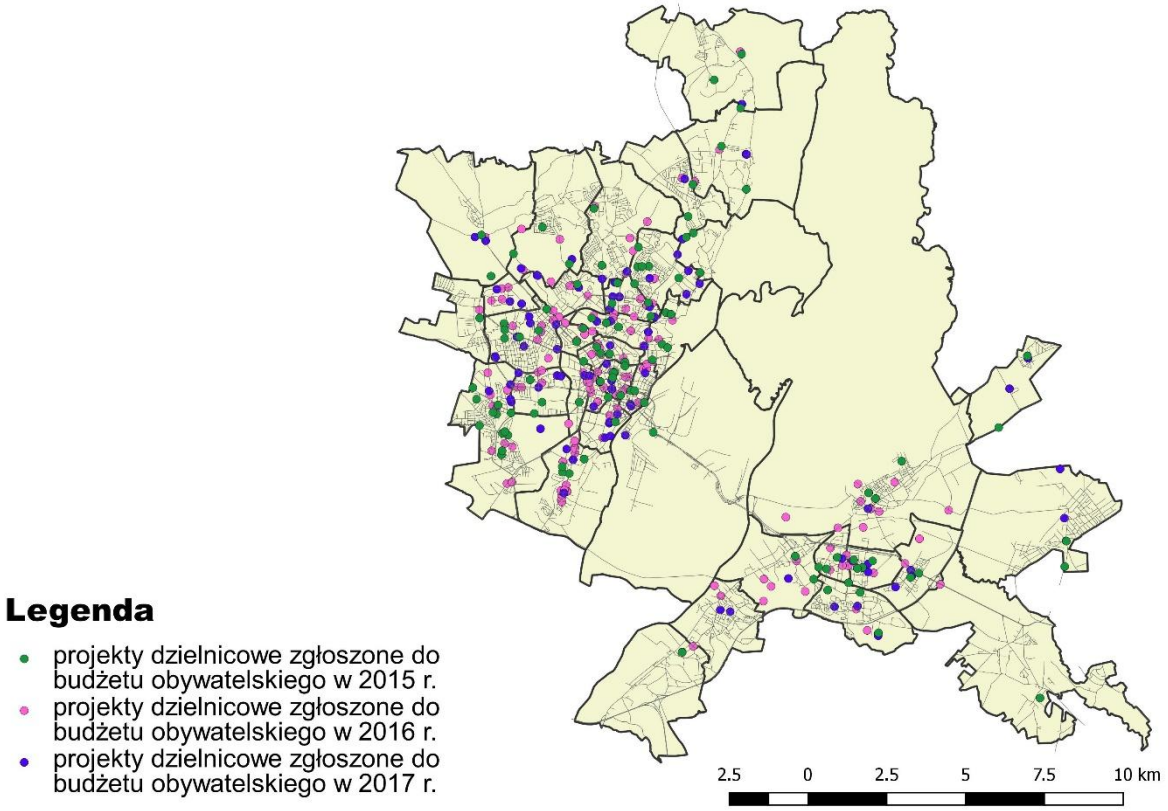

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Analizując przestrzenne rozmieszczenie przedsięwzięć zgłaszanych do kolejnych edycji Szczecińskiego Budżetu Obywatelskiego można zauważyć znaczne dysproporcje pomiędzy poszczególnymi osiedlami. Najwięcej proponowanych inwestycji zlokalizowanych jest na terenie osiedli znajdujących się w śródmieściu. Dużą liczbą zgłoszonych projektów charakteryzują się również osiedla: Gumieńce, Pomorzany, Świerczewo, Pogodno, Zawadzkiego-Klonowica, Słoneczne, Majowe, Kijewo, Zdroje, Bukowe-Klęskowo i Dąbie. Najmniej projektów zgłoszonych było na osiedlach: Żydowce-Klucz, Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, Międzyodrze-Wyspa Pucka, Krzekowo-Bezrzecze Golęcino-Gocław i Skolwin.

Poziom edukacji

Występowanie licznych negatywnych zjawisk w sferze społecznej często oddziałuje na najmłodszych mieszkańcach obszaru, przekładając się na ich wyniki w nauce. Rejonizacja szkół ma największe znaczenie w przypadku szkół podstawowych, ponieważ starsi uczniowie często dojeżdżają do szkół oddalonych od miejsca zamieszkania. W związku

z powyższym zdecydowano się na przeanalizowanie średnich wyników Sprawdzianu Szóstoklasisty w podziale na rejony publicznych szkół podstawowych. W roku szkolnym 2015/2016 szczecińscy szóstoklasiści w pierwszej części Sprawdzianu osiągnęli średni wynik na poziomie 65,29%. Jest to wynik lepszy niż średnia dla kraju (63%) i województwa (59,59%). Rejony szkół, które osiągnęły najniższy wynik znajdują się na terenie osiedli: Skolwin, Stołczyn, Bukowo, Arkońskie-Niemierzyn, Niebuszewo-Bolinko, Centrum, Śródmieście-Zachód, Nowe Miasto i Żydowce-Klucz. Najlepsze wyniki osiągnęły szkoły, których rejony obejmują osiedla: Słoneczne, Majowe, Kijewo, Bukowe-Klęskowo, Warszewo, Niebuszewo, Krzekowo-Bezrzecze oraz Pogodno.

Ryc. 75. Wyniki Sprawdzianu Szóstoklasisty w roku szkolnym 2015-2016 w podziale na rejony szkół podstawowych

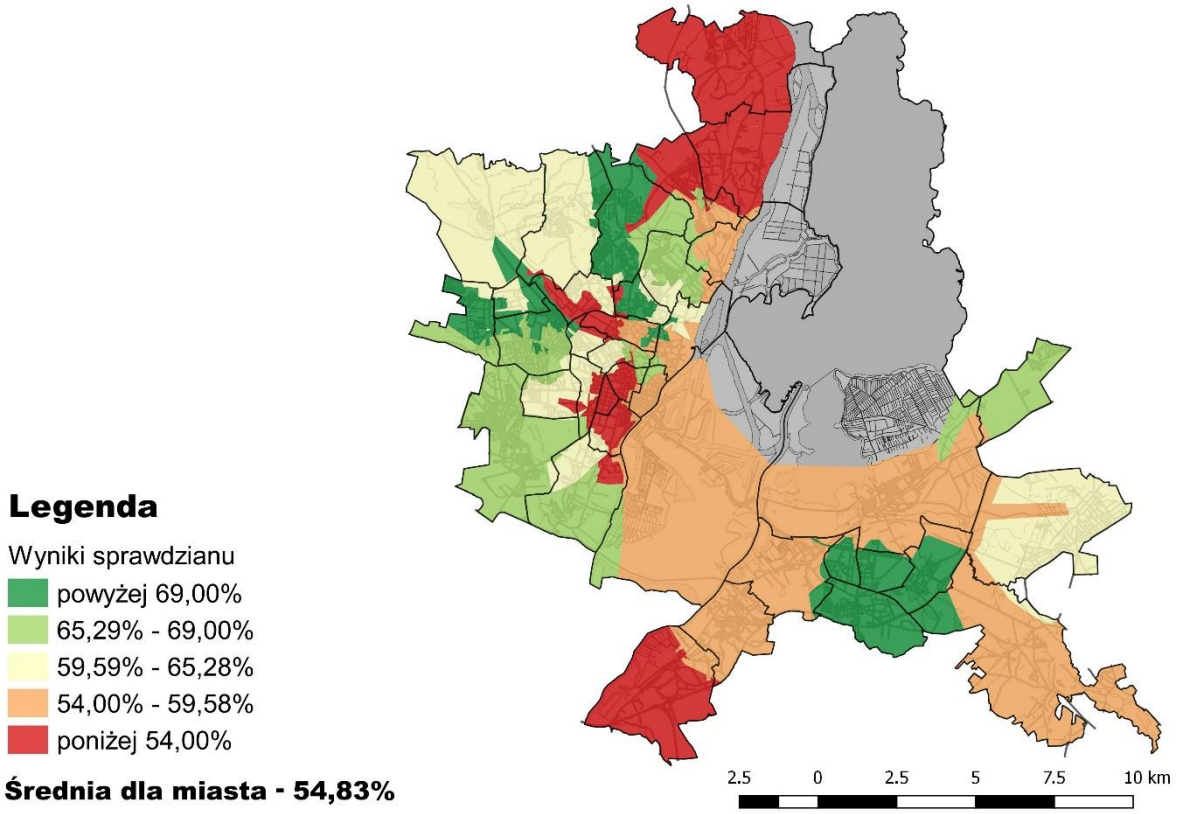

Źródło: opracowano na podstawie danych OKE

Sumaryczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej

Podsumowaniem analizy negatywnych zjawisk występujących w sferze społecznej było obliczenie sumarycznego wskaźnika degradacji. Przeprowadzona procedura standaryzacji wartości wskaźników pozwoliła określić jak bardzo sytuacja w danej jednostce analitycznej odbiega od średniej dla miasta. Problemy związane z niskim poziomem uczestnictwa w życiu publicznym oraz niskim poziomem edukacji nie były uwzględnione w obliczeniach, ponieważ

wartości mierników odpowiadały innym jednostkom pomocniczym niż te wykorzystywane do przeprowadzenia niniejszej analizy. Dodatnie wartości sumarycznego wskaźnika degradacji oznaczają występowanie sytuacji gorszej niż wynosząca 0 miejska średnia. Ostatnim etapem było przemnożenie otrzymanych wartości przez wagę poszczególnych jednostek. Za wagę uznano odsetek liczby ludności, która zamieszkuje dane osiedle. Dzięki temu możliwe było wskazanie jednostek, w których występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk społecznych, które współwystępuje z koncentracją ludności dotkniętej problemami.

Ryc. 76. Ważony sumaryczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej

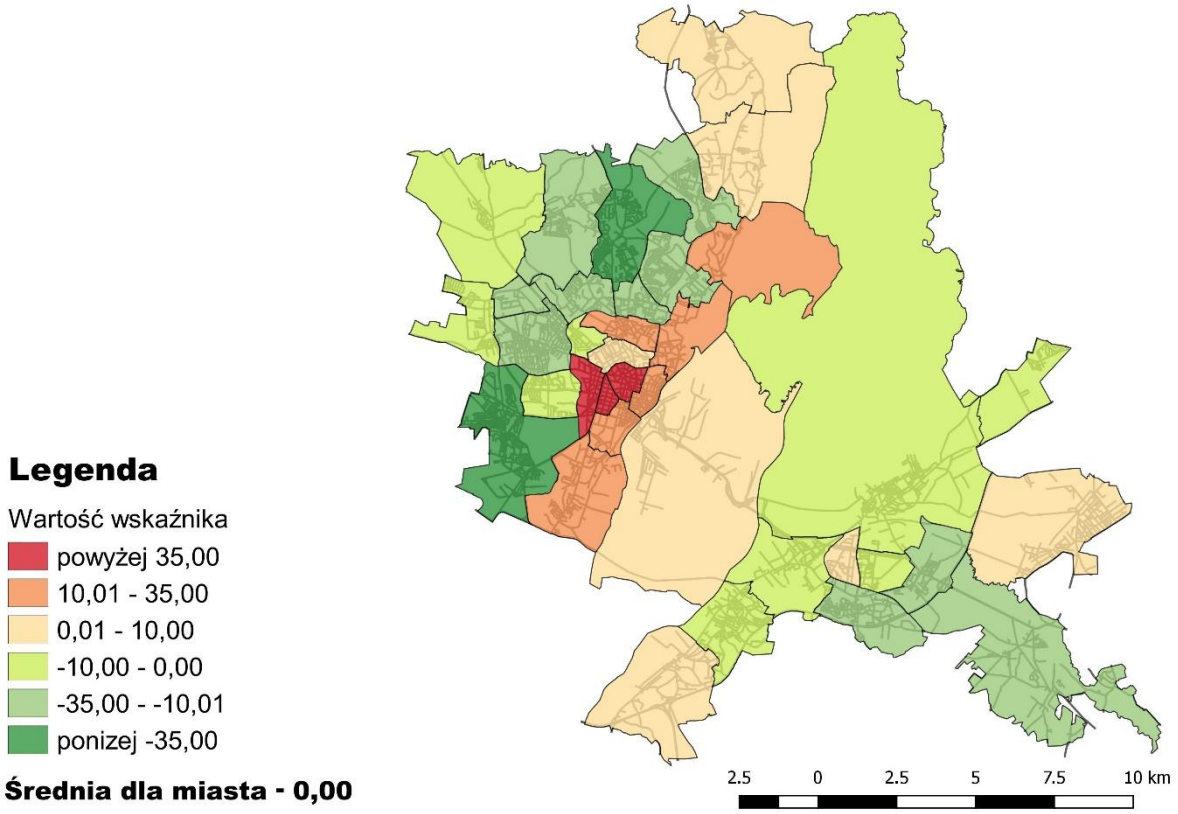

Źródło: opracowanie własne

Najwyższe wartości ważonego sumarycznego wskaźnika degradacji cechują osiedla znajdujące się w centralnej części miasta: Centrum (66,74), Śródmieście-Zachód (56,66) oraz Turzyn (39,02). Sytuację znacznie gorszą niż średnia dla miasta zdiagnozowano również na osiedlach znajdujących się na lewym brzegu Odry: Niebuszewo-Bolinko (22,12), Drzetowo-Grabowo (20,80), Nowe Miasto (20,00), Pomorzany (19,83), Golęcino-Gocław (14,37) i Stare Miasto (11,93). Dodatnie wartości oznaczające ponadprzeciętną koncentrację problemów odnotowano również na terenie jednostek: Międzyodrze-Wyspa Pucka, Skolwin, Stołczyn, Śródmieście-Północ, Żydowce-Klucz, Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo oraz Słoneczne. Najlepsza sytuacja cechuje osiedla Gumieńce (-47,01) i Warszewo (-60,24).

2.2.4 Sfera gospodarcza

Analiza sfery gospodarczej oparta została o cztery mierniki: W15 – liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców i W16 – udział podmiotów nieprowadzących działalności w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz W15a – liczba podmiotów gospodarczych w stanie likwidacji na 1000 mieszkańców i W16a – liczba podmiotów gospodarczych w stanie upadłości na 1000 mieszkańców.

Analiza rozkładu przestrzennego wartości wskaźnika W15 pozwala na wskazanie jednostek analitycznych, które są atrakcyjne pod względem prowadzenia działalności gospodarczej. Przedmiotowy wskaźnik przyjął najwyższe wartości dla osiedli znajdujących się w ścisłym centrum miasta. Należy jednak zaznaczyć, że podmioty zlokalizowane w tej części miasta zaspokajają potrzeby nie tylko mieszkańców najbliższej okolicy, ale również pozostałej części miasta, a nawet województwa. Najmniej korzystną sytuację zdiagnozowano na terenie osiedli: Załom-Kasztanowe, Skolwin, Stołczyn i Golęcino-Gocław, gdzie wskaźnik przyjął odpowiednio wartości: 63,75, 88,81, 94,77 i 100,16. Wartości niższe niż wynosząca 160,83 średnia dla miasta cechują także jednostki: Bukowe-Klęskowo, Niebuszewo, Podjuchy, Żydowce-Klucz, Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo, Żelechowa, Pomorzany, Słoneczne, Zawadzkiego-Klonowica, Bukowo, Majowe, Niebuszewo-Bolinko, Osów, Kijewo, Świerczewo, Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, Drzetowo-Grabowo, Warszewo, Arkońskie-Niemierzyn, Dąbie i Głębokie-Pilchowo.

Ryc. 77. W15 - Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

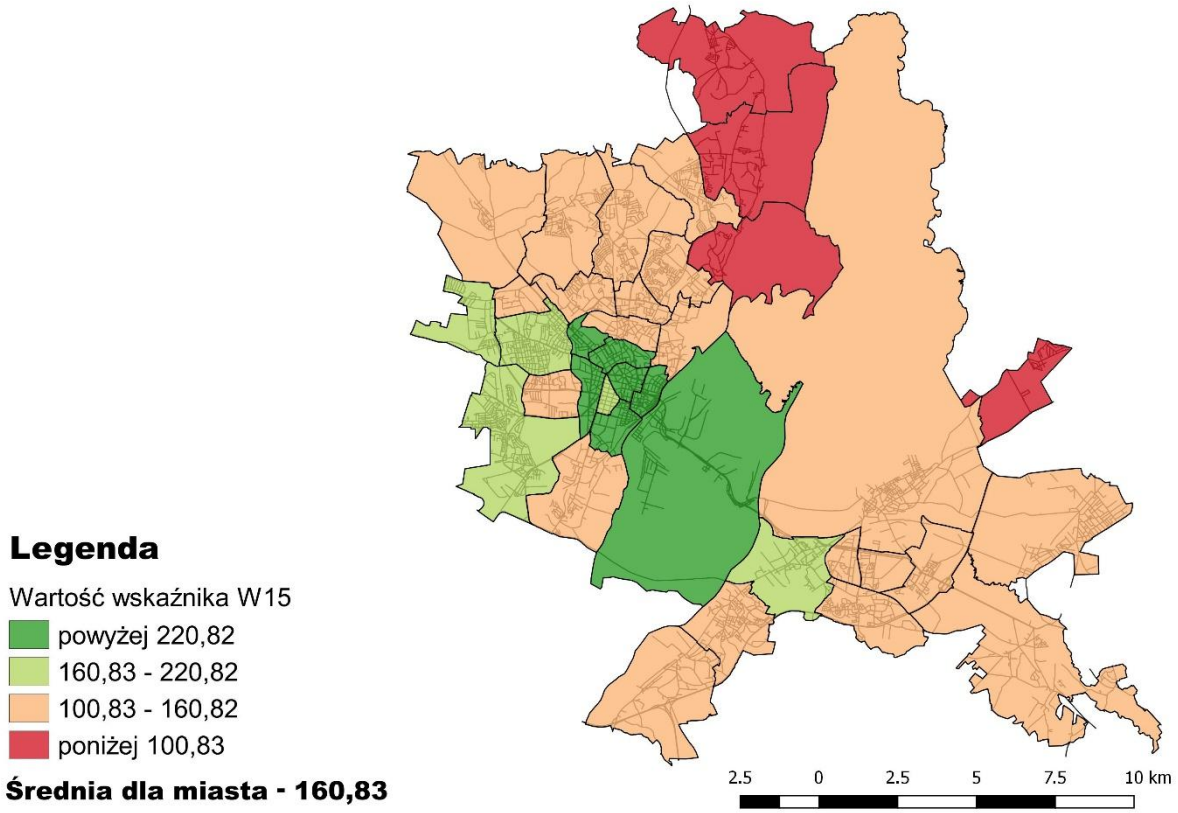

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Wskaźnik W16 przedstawia udział podmiotów nieprowadzących działalności w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Przez podmioty nieprowadzące działalności rozumie się przedsiębiorstwa w stanie likwidacji, z zakończoną datą likwidacji, w stanie upadłości, z zakończonym postępowaniem upadłościowym, z zawieszoną działalnością oraz z zakończoną działalnością (niewyrejestrowane z rejestru). Na terenie miasta średnio 9,01% zarejestrowanych podmiotów gospodarczych nie prowadzi działalności. Najwyższe wartości przedmiotowego wskaźnika odnotowano na osiedlach: Załom Kasztanowe (14,12%), Stołczyn (11,45%), Warszewo (11,42%), Żelechowa (11,07%). Sytuacja gorsza niż średnia dla miasta cechuje także jednostki: Bukowe-Klęskowo, Niebuszewo, Dąbie, Kijewo, Skolwin, Słoneczne, Majowe, Arkońskie-NIemierzyn, Krzekowo-Bezrzecze, Żydowce-Klucz, Pomorzany, Międzyodrze-Wyspa Pucka, Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, Gumieńce, Drzetowo-Grabowo, Golęcino-Gocław, Pogodno, Świerczewo, Śródmieście-Północ, Osów oraz Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo.

Ryc. 78. W16 - Udział podmiotów nieprowadzących działalności w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych

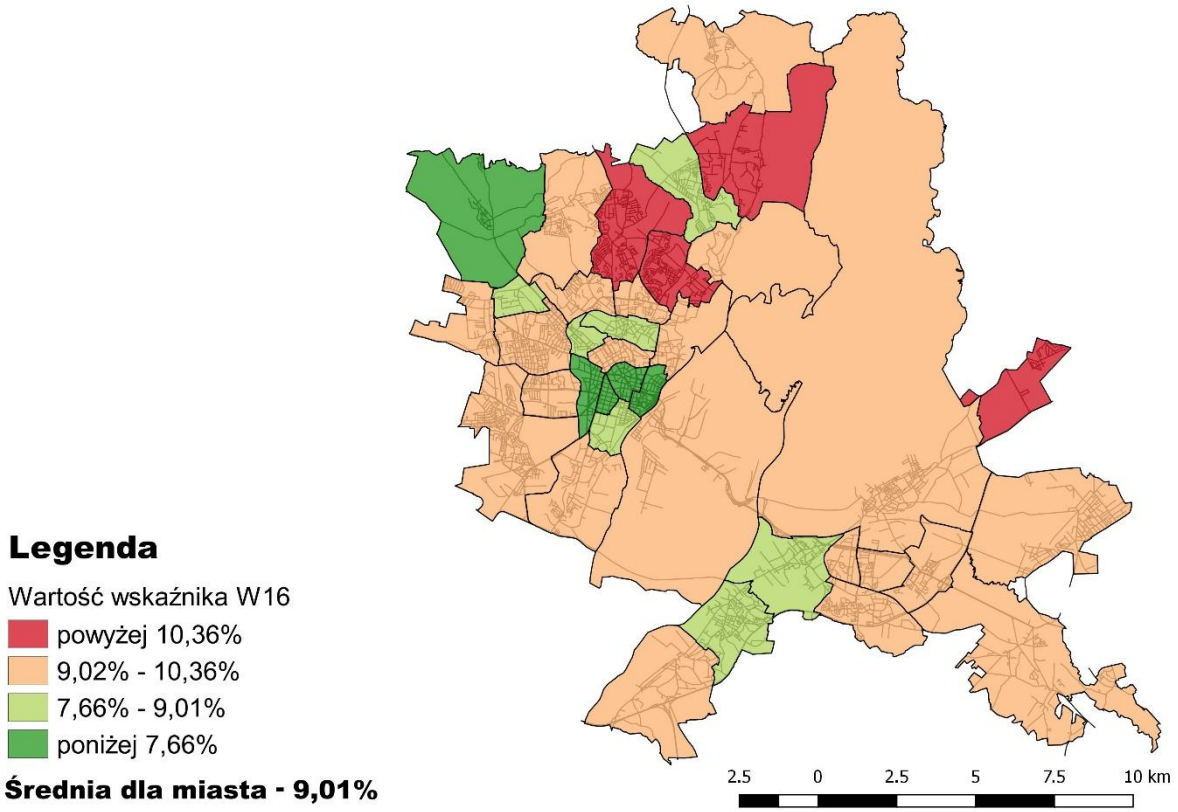

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Wskaźnik W15a – ukazuje zjawisko likwidacji działalności gospodarczej w odniesieniu do liczby mieszkańców danego osiedla. Zdecydowano się na dobór tego wskaźnika (podobnie jak 16a), aby ukazać przede wszystkim skalę zjawiska „niepowodzenia" w działalności gospodarczej" w odniesieniu do lokalizacji. Dane ujęte w ten sposób wskazują na „skalę dramatów ludzkich" związanych z problemami w działalności gospodarczej. Większość działalności gospodarczej w mieście prowadzona jest bowiem przez osoby fizyczne. Dlatego zdecydowano się na odniesienie liczby podmiotów gospodarczych w stanie likwidacji (W15a) oraz w stanie upadłości (W6a) do liczby mieszkańców.

Średnia liczba podmiotów gospodarczych w stanie likwidacji na 1000 mieszkańców dla miasta wyniosła 0,43. Najwyższe wartości przedmiotowego wskaźnika odnotowano na osiedlach: Międzyodrze-Wyspa Pucka (8,63), Stare Miasto (3,33), Żydowce-Klucz (1,29), Nowe Miasto (1,26), Śródmieście-Północ (1,12), Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce (0,99), Drzetowo-Grabowo (0,93), Centrum (0,81), Łękno (0,62), Dąbie (0,54), Zdroje (0,46), Turzyn (0,43).

Ryc. 79. W15a – Liczba podmiotów gospodarczych w stanie likwidacji na 1000 mieszkańców

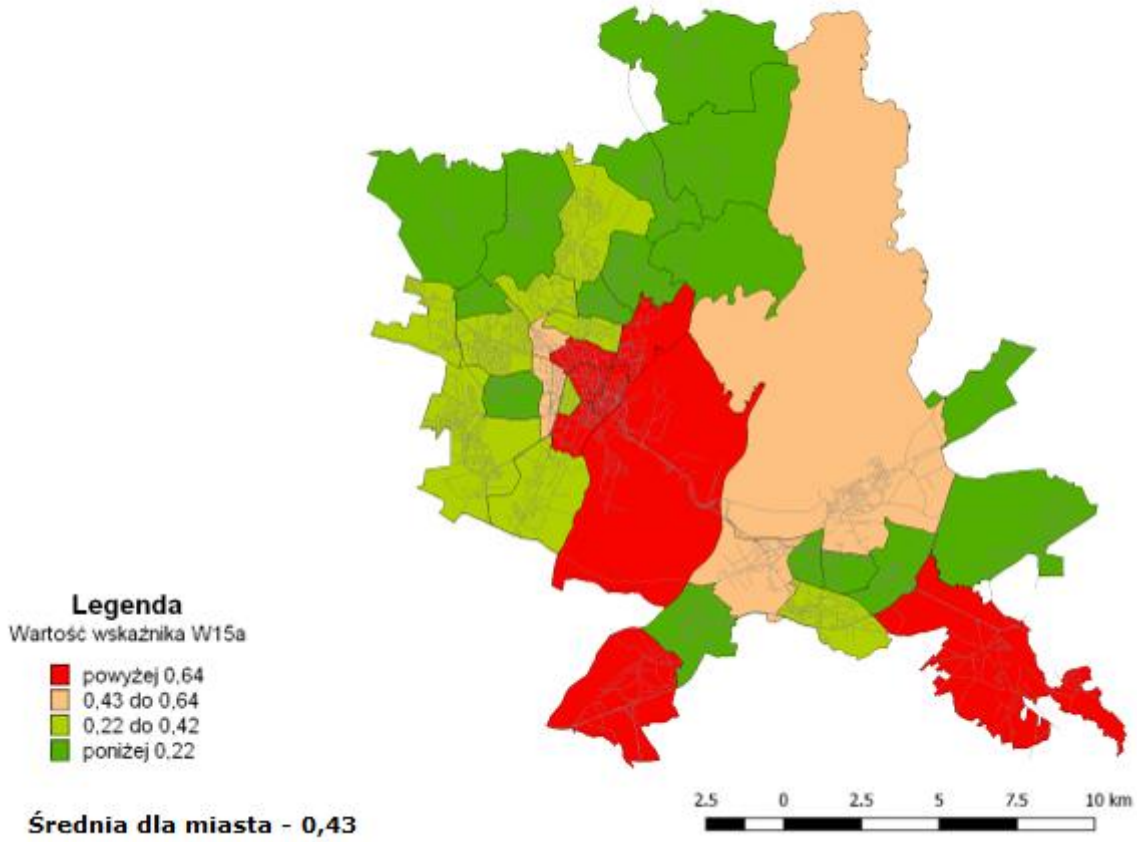

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Wskaźnik W16a – ukazuje zjawisko upadłości działalności gospodarczej w odniesieniu do liczby mieszkańców danego osiedla. Średnia dla miasta wyniosła 0,15 podmiotów gospodarczych w stanie likwidacji na 1000 mieszkańców. Najwyższe wartości przedmiotowego wskaźnika odnotowano na osiedlach: Międzyodrze-Wyspa Pucka (5,75), Łękno (0,62), Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce (0,49), Stare Miasto (0,44), Skolwin (0,33), Świerczewo (0,32), Golęcino-Gocław (0,31), Kijewo (0,29), Majowe (0,27), Pomorzany (0,24), Dąbie (0,23), Turzyn (0,21), Pogodno (0,21), Warszewo (0,20), Drzetowo-Grabowo (0,19), Zawadzkiego-Klonowica (0,17), Centrum (0,16).

Ryc. 80. W16a – Liczba podmiotów gospodarczych w stanie upadłości na 1000 mieszkańców

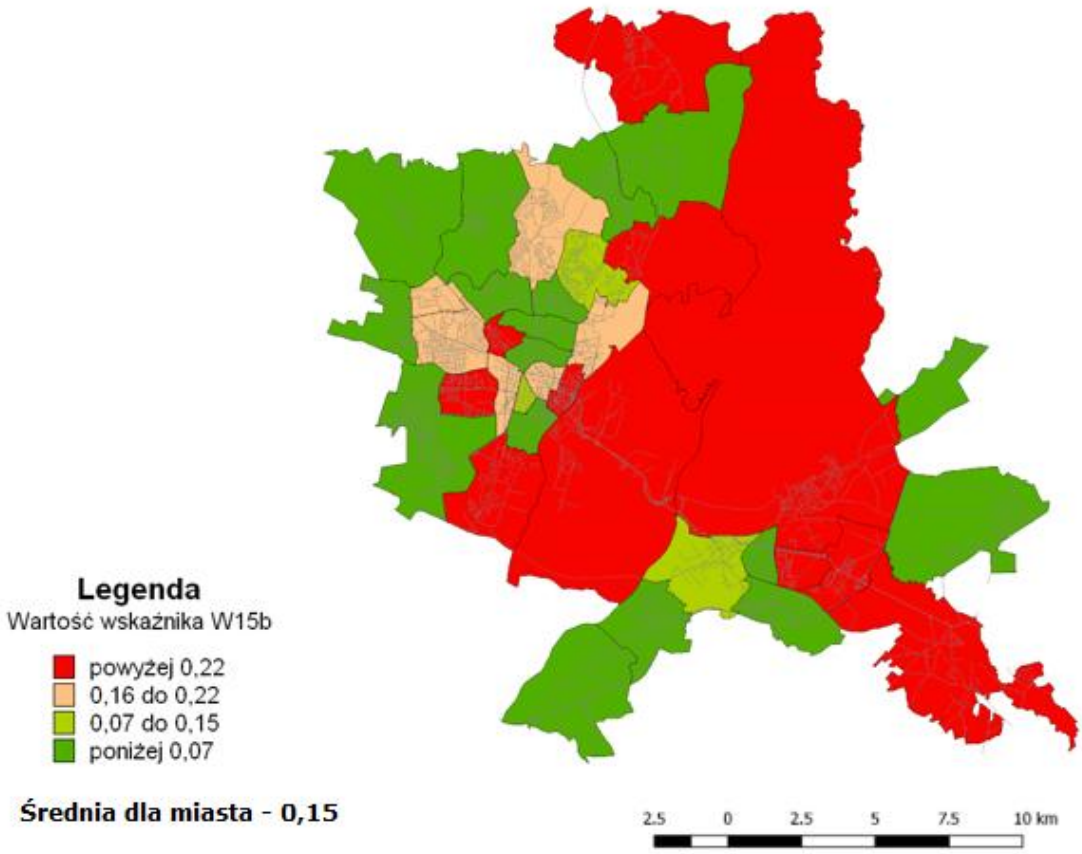

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

2.2.5 Sfera środowiskowa

W ramach procesu diagnostycznego w sferze środowiskowej dokonano analizy średniorocznego stężenia benzo(α)pirenu i pyłu zawieszonego PM2,5. Ocenie poddano ponadto natężenie zjawiska hałasu drogowego w mieście. Analizę w sferze środowiskowej uzupełniono informacją o gospodarstwach domowych deklarujących selektywną zbiórkę odpadów.

Dwa wskaźniki nt. stanu powietrza atmosferycznego dotyczą stężenia wybranych substancji związanych z tzw. niską emisją. Na poniższej rycinie przedstawiono rozkład przestrzenny średniorocznego stężenia benzo(α)pirenu w pyle PM10.

Ryc. 81. Benzo(α)piren w pyle PM10 - stężenie średnie roczne

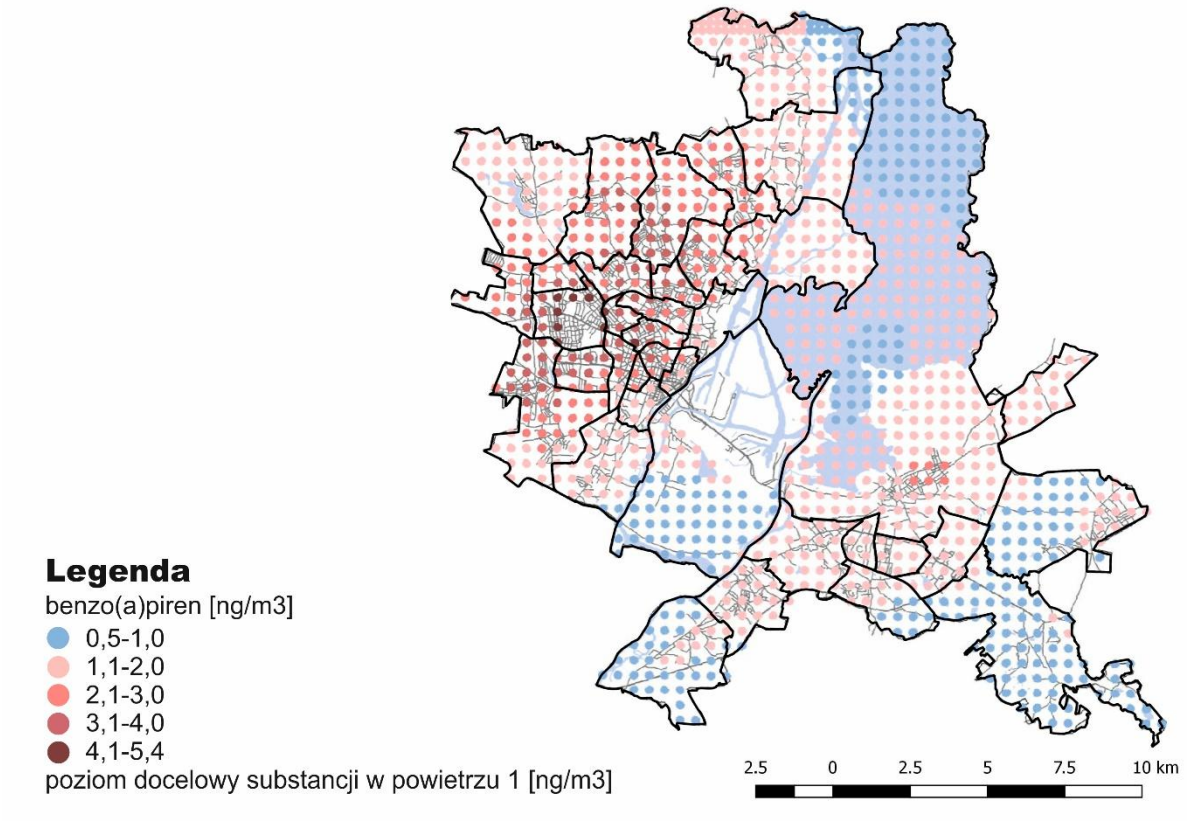

Źródło: opracowano na podstawie: Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za rok 2016. Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, Szczecin, kwiecień 2017

W myśl założenia, że poziom docelowy stężenia substancji wynosi 1 ng/m^3, stwierdzić należy, że na terenie prawie całego miasta występuje ponadprzeciętne średnioroczne stężenie benzo(α)pirenu. Na potrzeby niniejszego badania przyjęto, że jednostkami wybitnie zagrożonymi pod tym względem są te, na których punkty świadczące o stężeniu większym niż 2,0 ng/m^3 stanowią większość punktów zawierających się w granicach danego osiedla. W myśl tego założenia, osiedlami o największym natężeniu problemu są: Arkońskie-Niemierzyn, Centrum, Gumieńce, Krzekowo-Bezrzecze, Łękno, Niebuszewo, Niebuszewo-Bolinko, Osów, Pogodno, Śródmieście-Północ, Śródmieście-Zachód, Świerczewo, Turzyn, Warszewo, Zawadzkiego-Klonowica i Żelechowa.

Nieco lepiej sytuacja prezentuje się w przypadku pyłu PM2,5. Jego stężenie dla większości osiedli nie przekracza dopuszczalnej normy, jaką jest 25 ug/m^3, jednak biorąc pod uwagę fakt, że do 2020 r. planowane[25] jest osiągnięcie poziomu dopuszczalnego w wysokości 20 ug/m^3, należy dążyć do dalszej redukcji emisji, w szczególności w miejscach, gdzie stężenie oscyluje w granicach 20 ug/m^3.

[25] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012 poz. 1031)

Ryc. 82. Pył PM2,5 - stężenie średnie roczne

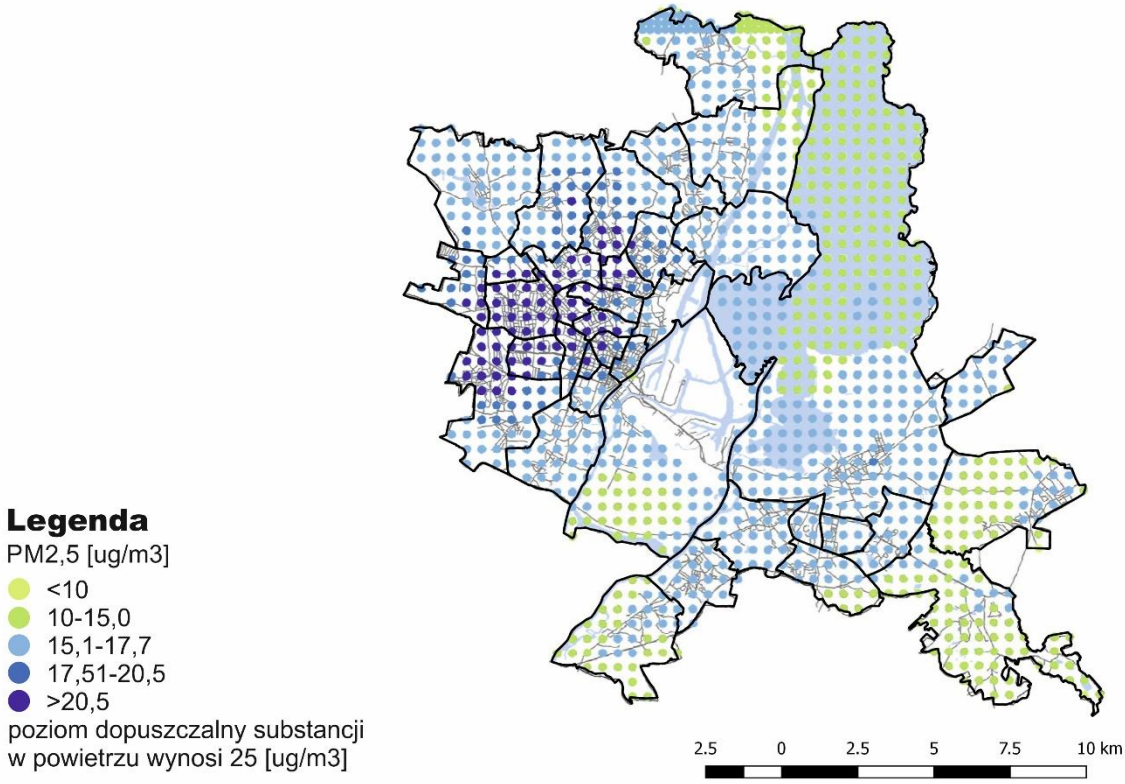

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za rok 2016. Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, Szczecin, kwiecień 2017

Za najbardziej zagrożone osiedla pod względem stężenia pyłu PM2,5, uznano te, w granicach których przeważający jest udział punktów odzwierciedlających stężenie większe niż 17,7 ug/m^3. Są nimi: Arkońskie-Niemierzyn, Centrum, Niebuszewo, Niebuszewo-Bolinko, Pogodno, Stare Miasto, Śródmieście-Północ, Śródmieście-Zachód, Świerczewo, Turzyn i Zawadzkiego-Klonowica.

W ramach diagnozy dotyczącej sfery środowiskowej analizie poddano również natężenie hałasu samochodowego. Ocenie poddano rozkład przestrzenny wartości wskaźnika L_{DWN}, określającego długookresowy średni poziom dźwięku wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia, wieczoru i pory nocy. Szczegółowo metodologię jego szacowania określono w rozporządzeniu[26].

[26] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 7 listopada 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalania wartości wskaźnika hałasu L_{DWN} (Dz. U. 2007 nr 210 poz. 1535)

Ryc. 83. Rozkład przestrzenny wartości wskaźnika L_{DWN}

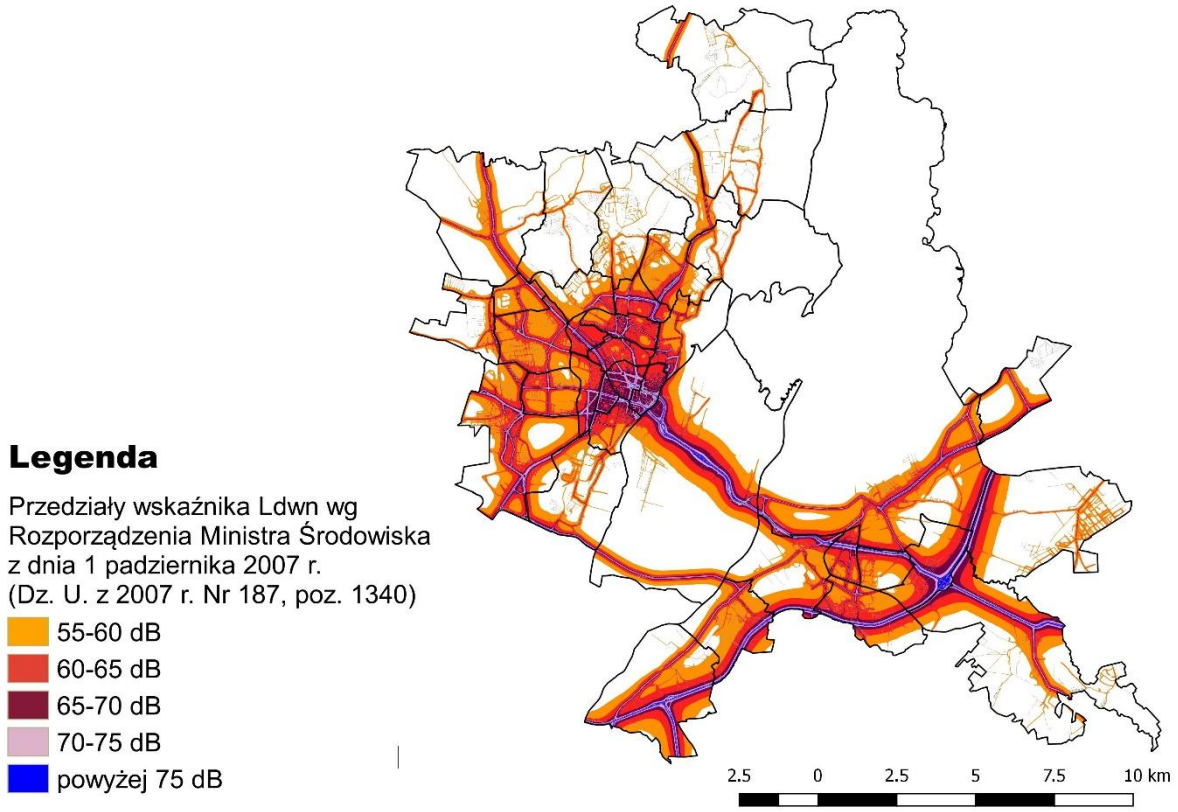

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Mieszkańcami jednostek analitycznych w największym stopniu narażonymi na hałas samochodowy są mieszkańcy osiedli śródmiejskich: Centrum, Niebuszewo-Bolinko, Stare Miasto, Śródmieście-Zachód i Turzyn oraz mieszkańcy osiedla Kijewo, usytuowanego na peryferiach miasta, w rejonie węzła komunikacyjnego.

Ostatnim wskaźnikiem przeanalizowanym w ramach sfery środowiskowej jest odsetek gospodarstw domowych deklarujących selektywną zbiórkę odpadów. Wartość przedmiotowego wskaźnika dla miasta wynosi aż 90,72%, co generalnie pozwala pozytywnie ocenić możliwość selektywnego gromadzenia odpadów przez mieszkańców Szczecina. Deklarowanie selektywnej zbiórki odpadów nie jest jednak równoznaczne z faktycznym gromadzeniem ich w sposób selektywny, w związku z czym wartości przedmiotowego wskaźnika nie świadczą o poziomie świadomości ekologicznej mieszkańców. Na ich podstawie stwierdzić można natomiast, że względnie wysoki odsetek mieszkańców miasta dysponuje możliwością segregacji odpadów. Mając powyższe na uwadze, badany wskaźnik traktować należy wyłącznie jako informację uzupełniającą analizę sfery środowiskowej.

Ryc. 84. W17 - Udział gospodarstw domowych deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w ogólnej liczbie gospodarstw domowych

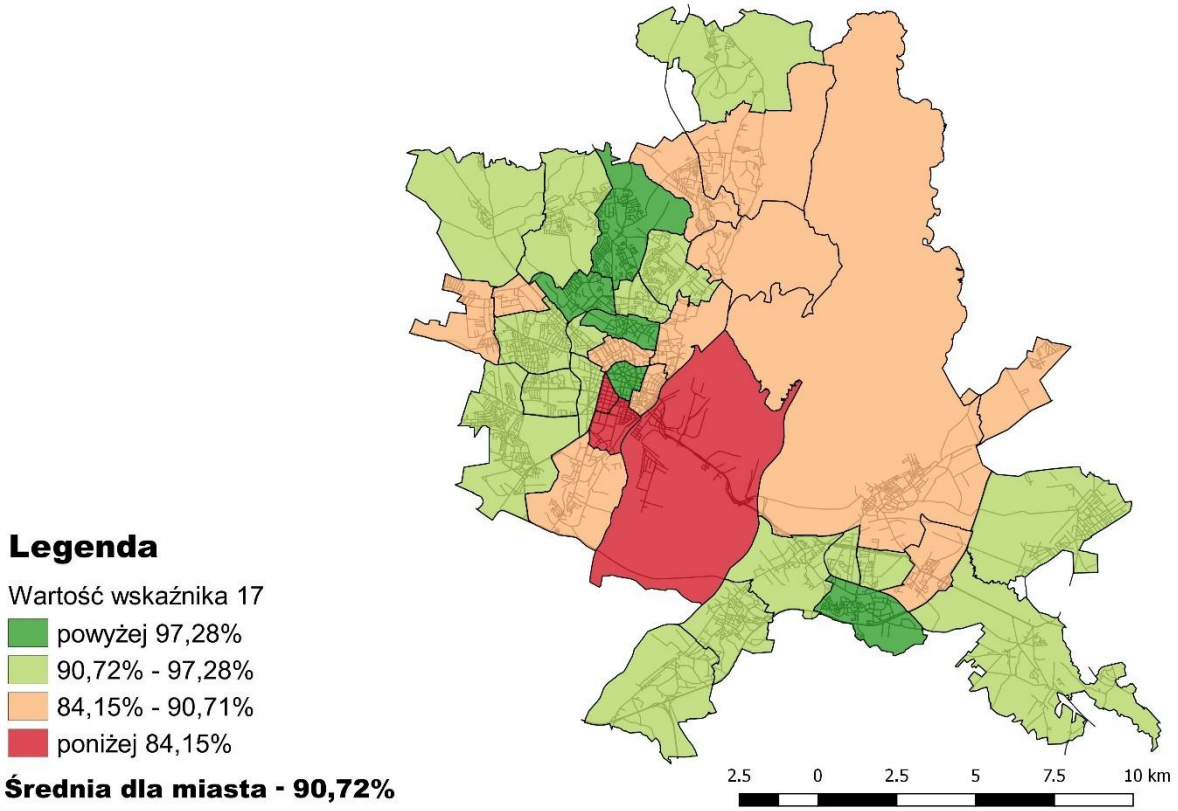

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Najmniejszy odsetek gospodarstw domowych deklarujących selektywną zbiórkę odpadów znajduje się na osiedlach Nowe Miasto (69,96%), Międzyodrze-Wyspa Pucka (71,16%) i Śródmieście-Zachód (80,04%). Wartości poniżej średniej dla miasta odnotowano ponadto dla osiedli: Kijewo, Dąbie, Śródmieście-Północ, Golęcino-Gocław, Zawadzkiego-Klonowica, Stare Miasto, Stołczyn, Załom-Kasztanowe, Krzekowo-Bezrzecze, Drzetowo-Grabowo, Bukowo i Pomorzany.

2.2.6 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Do analizy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej wykorzystano wskaźniki określające dostępność wybranych obiektów infrastruktury społecznej oraz zagęszczenie sieci dróg rowerowych. Badaniu poddano następujące mierniki:

- W18 - odsetek osób zamieszkałych w promieniu do 1000 m od przychodni zdrowia,
- W19 - odsetek osób zamieszkałych w promieniu do 350 m od przedszkola publicznego,
- W20 - odsetek osób zamieszkałych w promieniu do 600 m od szkoły podstawowej,
- W21 - odsetek osób zamieszkałych w promieniu do 400 m od przystanku komunikacji publicznej,

- W22 - długość dróg rowerowych w przeliczeniu na km^2.

Oszacowanie wartości wskaźników W18-W21 wymagało przyjęcia optymalnych dystansów, które powinny dzielić miejsce zamieszkania od punktu świadczenia usług danego rodzaju. Przeprowadzone analizy oparto o ekwidystanty określone przez prof. J.M. Chmielewskiego w opracowaniu „Teoria urbanistyki w projektowaniu i planowaniu miast".

Pierwszym badanym wskaźnikiem sfery przestrzenno-funkcjonalnej jest odsetek mieszkańców zamieszkałych w promieniu do 1000 m od przychodni zdrowia. Największa koncentracja przychodni występuje w centralnej części miasta, co zobrazowano na poniższej rycinie.

Ryc. 85. Rozmieszczenie przychodni wraz z ekwidystantą 1000 m

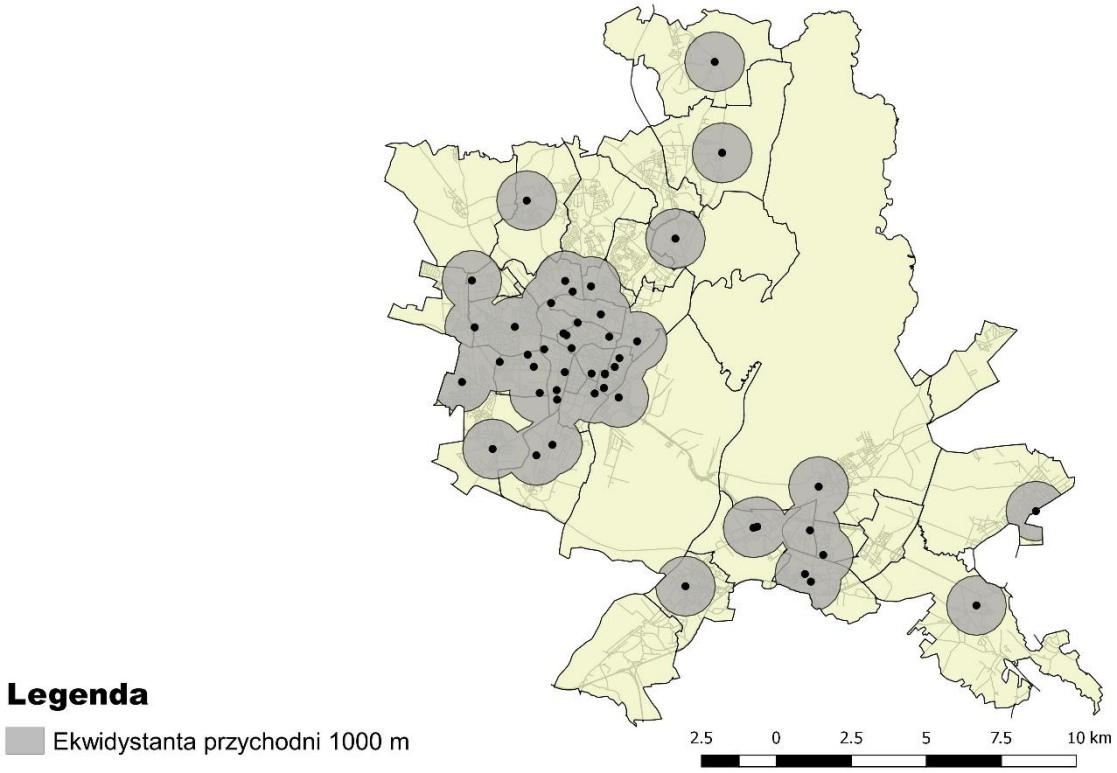

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Wszyscy mieszkańcy aż dziewięciu osiedli mieszkają w promieniu do 1000 m od przychodni, co pozwala sądzić, że mają oni najlepszy dostęp do tego typu placówek. Osiedlami tymi są: Centrum, Łękno, Majowe, Niebuszewo, Słoneczne, Stare Miasto, Śródmieście-Północ, Śródmieście-Zachód i Turzyn.

Ryc. 86. W18 - Udział osób mieszkających w promieniu 1000 m od przychodni zdrowia w ogólnej liczbie mieszkańców

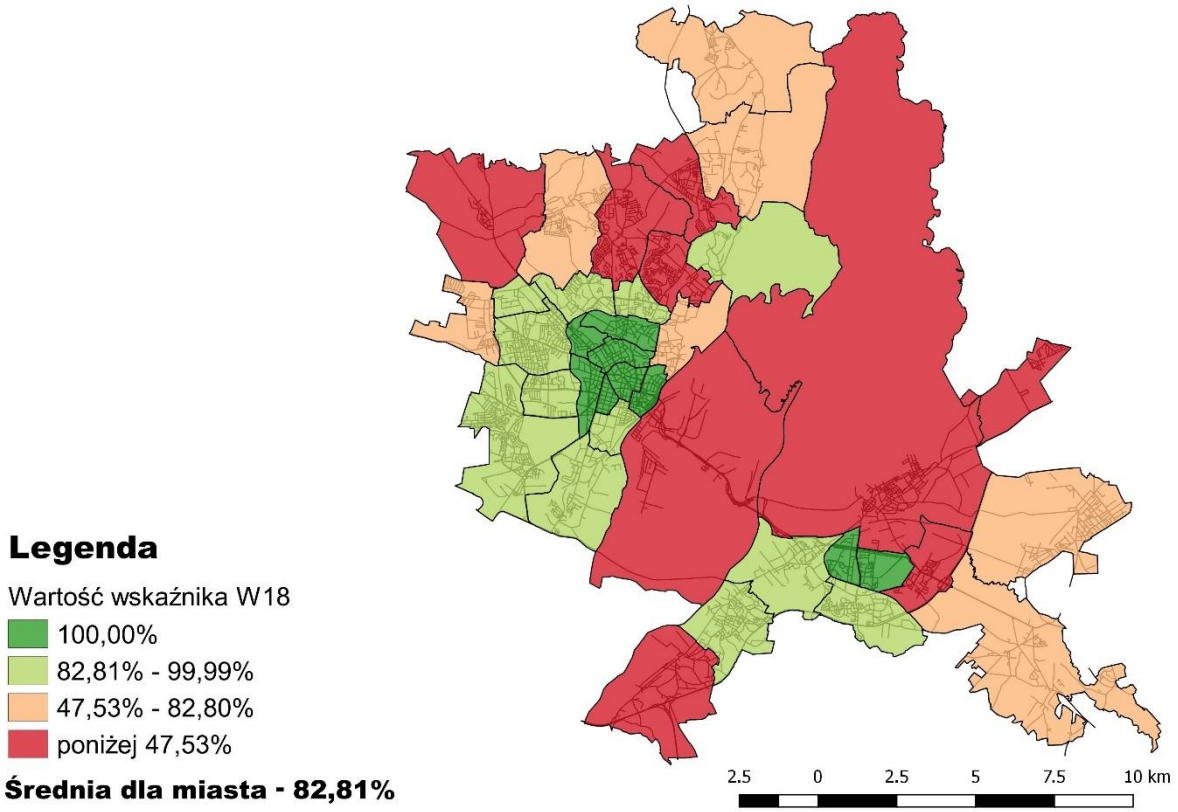

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Na terenie Szczecina występuje znaczne zróżnicowanie w dostępności do przychodni zdrowia. Mieszkańcy osiedli: Głębokie-Pilchowo, Załom Kasztanowe i Żydowce-Klucz w najbliższej okolicy nie mają przychodni zdrowia w ogóle, natomiast skrajnie niski odsetek osób zamieszkałych w promieniu do 1000 m od tego typu placówek występuje na osiedlach: Kijewo (0,96%), Żelechowa (10,21%), Bukowo (15,89%), Warszewo (16,84%) i Międzyodrze-Wyspa Pucka (38,26%). Wartości wskaźnika poniżej, wynoszącej 82,81%, wartości referencyjnej odnotowano również dla osiedli: Dąbie, Krzekowo-Bezrzecze, Stołczyn, Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo, Skolwin, Osów i Drzetowo-Grabowo.

Drugim analizowanym wskaźnikiem sfery przestrzenno-funkcjonalnej jest odsetek mieszkańców zamieszkałych w odległości do 350 m od przedszkola publicznego. Przedszkole jest podstawowym obiektem infrastruktury społecznej, do którego komfortową dostępność określono jako 350 m. Na poniższej rycinie przedstawiono rozmieszczenie publicznych placówek przedszkolnych na terenie Szczecina wraz z ekwidystantą równą 350 m, określającą dogodną odległość do placówki.

Ryc. 87. Rozmieszczenie przedszkoli publicznych wraz z ekwidystantą 350 m

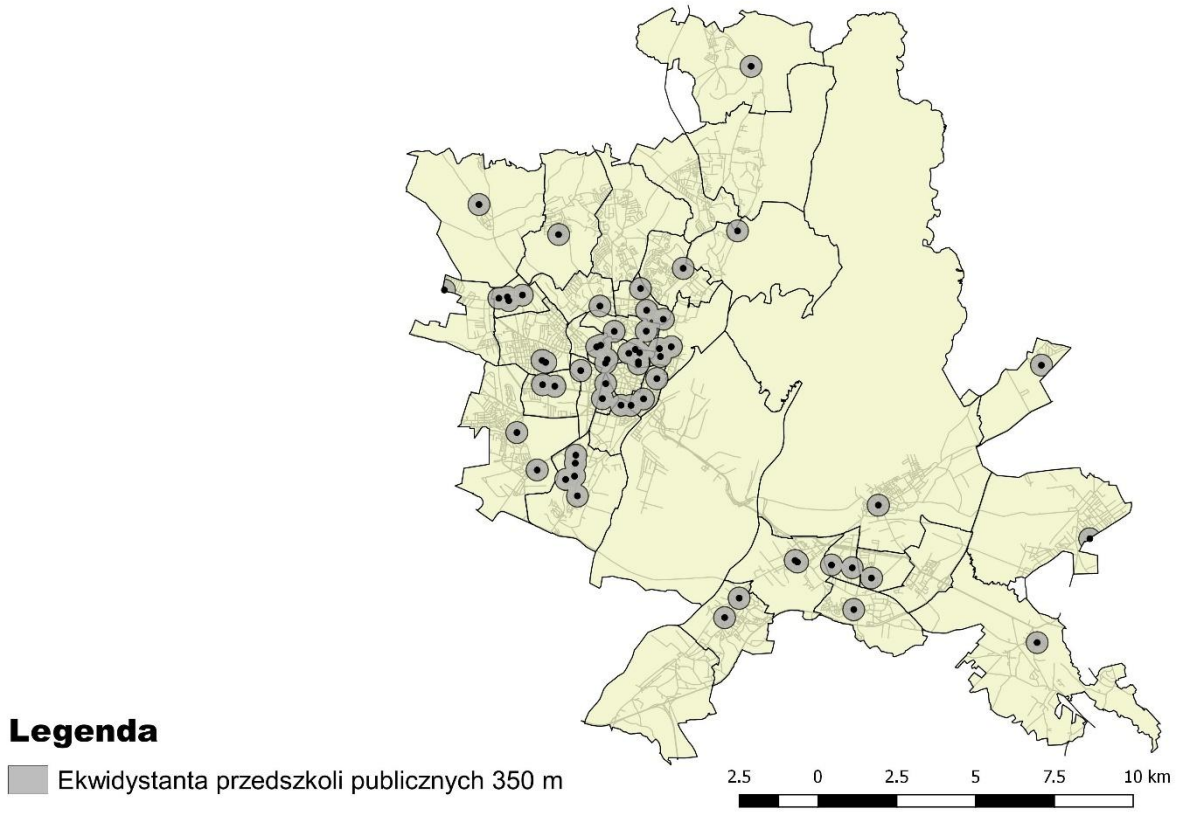

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Również przedszkola publiczne zlokalizowane są przede wszystkim w centralnej części miasta. Przekłada się to na wartości badanego wskaźnika, bowiem wszyscy mieszkańcy osiedli usytuowanych centralnie, tj.: Starego Miasta, Śródmieścia-Północ i Śródmieścia-Zachód mieszkają w odległości nie większej niż 350 m od przedszkola publicznego, podczas gdy w kontekście całego miasta – 43,21% populacji mieszka w takiej odległości od placówki.

Dla pięciu osiedli przedmiotowy wskaźnik przyjmuje wartość zerową (Kijewo, Bukowo, Międzyodrze-Wyspa Pucka, Żydowce-Klucz, Warszewo). Wartości mniejsze niż średnia odnotowano ponadto dla osiedli: Zdroje, Bukowe-Klęskowo, Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, Głębokie-Pilchowo, Centrum, Skolwin, Dąbie, Golęcino-Gocław, Osów, Nowe Miasto, Żelechowa, Krzekowo-Bezrzecze, Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo, Łękno, Pogodno, Arkońskie-Niemierzyn, Gumieńce.

Ryc. 88. W19 - Udział osób mieszkających w promieniu 350 m od przedszkola w ogólnej liczbie mieszkańców

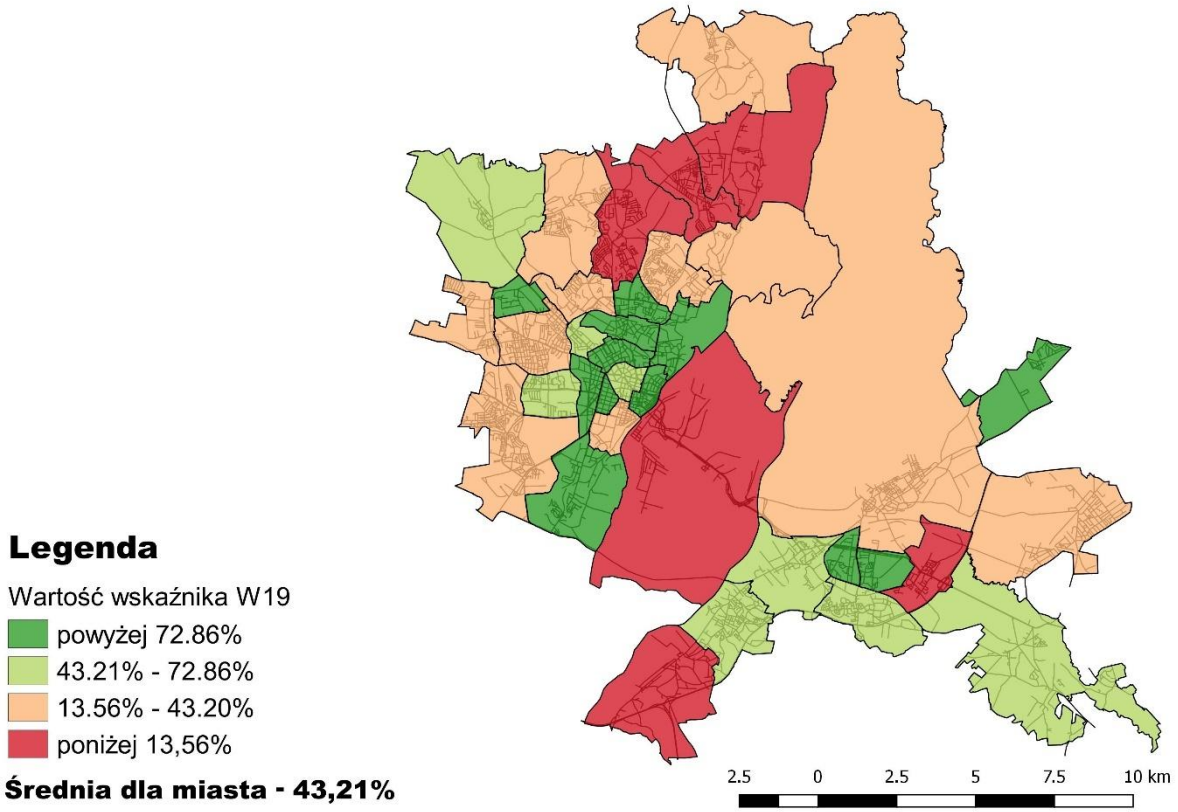

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Kolejnym wskaźnikiem, który zastosowano do oceny dostępności podstawowych obiektów infrastruktury społecznej jest odsetek mieszkańców zamieszkałych w odległości nie większej niż 600 m od szkoły podstawowej.

Wszyscy mieszkańcy osiedli: Stare Miasto, Śródmieście-Północ i Niebuszewo-Bolinko mieszkają w promieniu do 600 m od szkoły podstawowej. Wskaźnik W24 dla osiedli: Bukowo, Kijewo i Osów przyjmuje wartości zerowe, natomiast dla osiedli Międzyodrze-Wyspa Pucka (0,10%), Łękno (4,37%), Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce (7,92%), Załom-Kasztanowe (18,30%), Krzekowo-Bezrzecze (19,91%) oraz Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo (24,52%) oscyluje na bardzo niskim poziomie, wyraźnie mniejszym od wartości referencyjnej (70,94%). Odsetek mieszkańców o komfortowym dostępie do szkoły podstawowej, mniejszym niż średnia dla miasta, odnotowano ponadto dla osiedli: Warszewo, Żelechowa, Nowe Miasto, Śródmieście-Zachód, Golęcino-Gocław, Gumieńce, Stołczyn, Skolwin, Żydowce-Klucz, Majowe, Dąbie, Arkońskie-Niemierzyn oraz Głębokie-Pilchowo.

Ryc. 89. Rozmieszczenie szkół podstawowych wraz z ekwidystantą 600 m

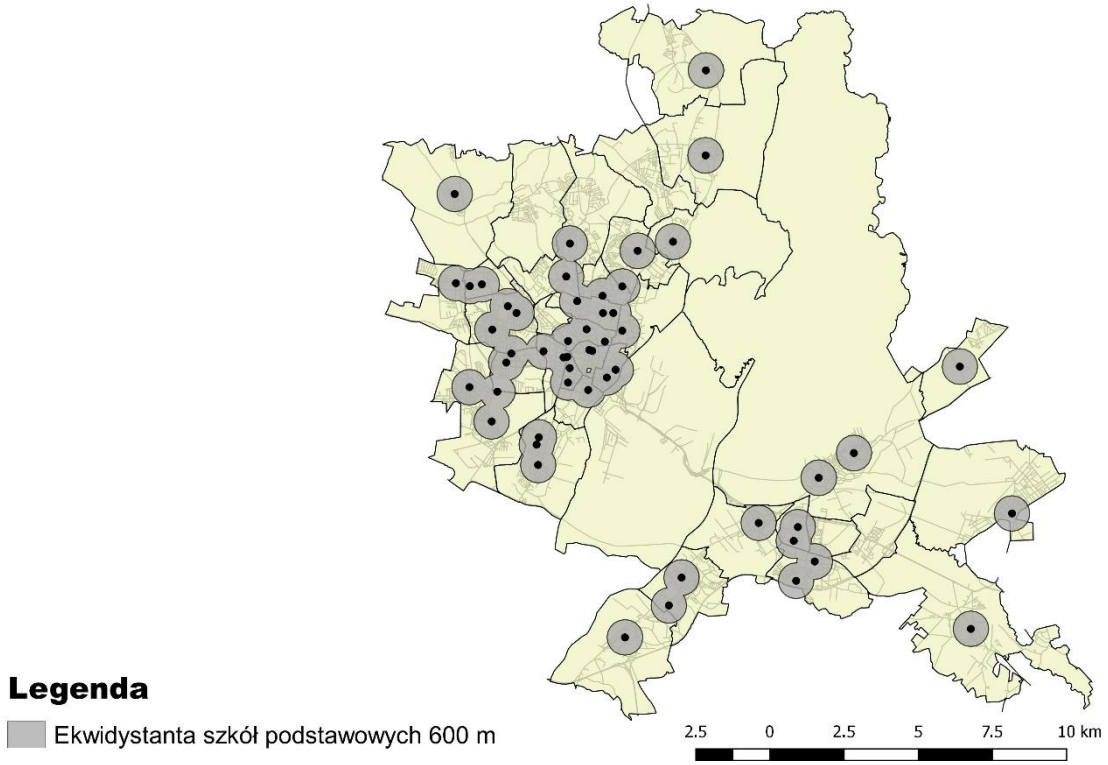

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Ryc. 90. W20 - Udział osób mieszkających w promieniu 600 m od szkoły podstawowej w ogólnej liczbie mieszkańców

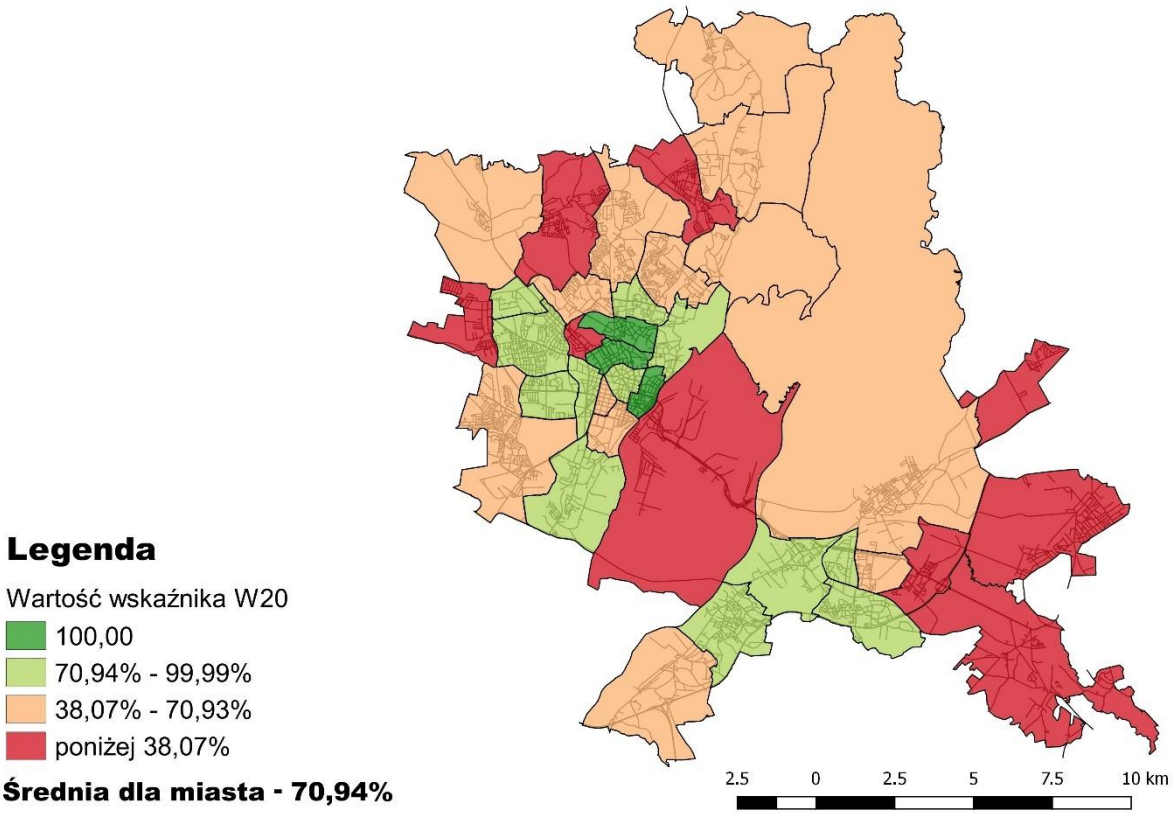

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

W ramach analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej ocenie poddano również dostępność przystanków miejskiej komunikacji zbiorowej. W tym celu wyznaczono odsetek osób zamieszkałych w odległości do 400 m od przystanku komunikacji tramwajowej lub autobusowej. Na poniższej rycinie naniesiono obszary znajdujące się w promieniu do 400 m od przystanków.

Ryc. 91. Ekwidystanta przystanków komunikacji publicznej 400 m

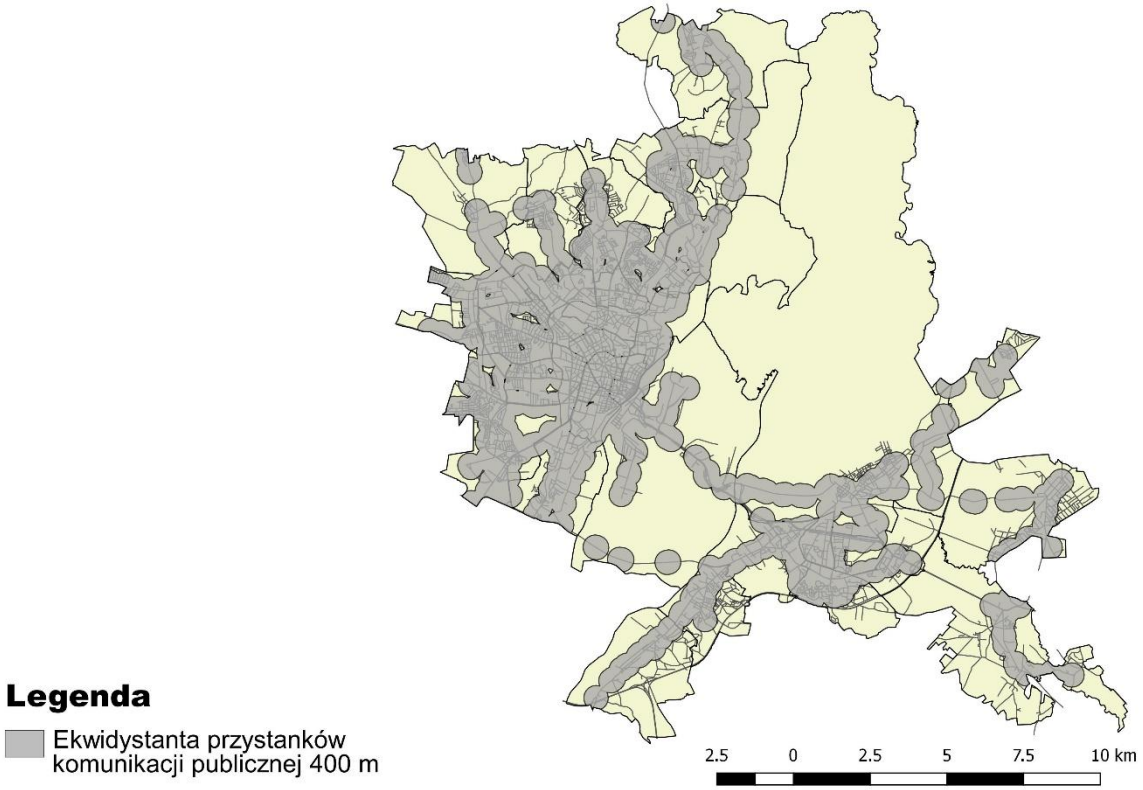

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Komfortowa dostępność do przystanku miejskiej komunikacji zbiorowej sprzyja zwiększeniu mobilności mieszkańców oraz zmniejsza izochronę dostępności do różnych miejsc na terenie miasta. Jest to szczególnie istotne w przypadku zamieszkania w znacznej odległości od miejsc świadczenia elementarnych usług, w tym placówek, do których dostępność omówiono powyżej.

96,44% mieszkańców Szczecina mieszka w odległości do 400 m od przystanku komunikacji publicznej. Osiedlami, dla których wskaźnik przyjął bardzo niskie wartości są: Osów (63,36%), Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo (66,34%), Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce (74,33%), Głębokie-Pilchowo (78,05%), Żydowce-Klucz (82,19%) i Dąbie (86,95%). Wartości poniżej średniej odnotowano ponadto dla następujących osiedli: Podjuchy, Załom-Kasztanowe, Warszewo, Krzekowo-Bezrzecze, Stołczyn, Pomorzany, Kijewo oraz Międzyodrze-Wyspa Pucka. Aż 13 osiedli charakteryzuje się stuprocentową wartością

wskaźnika – wszyscy ich mieszkańcy mają w zasięgu 400 m przystanek miejskiej komunikacji zbiorowej.

Ryc. 92. W21 - Udział osób mieszkających w promieniu 400m od przystanku komunikacji publicznej w ogólnej liczbie mieszkańców

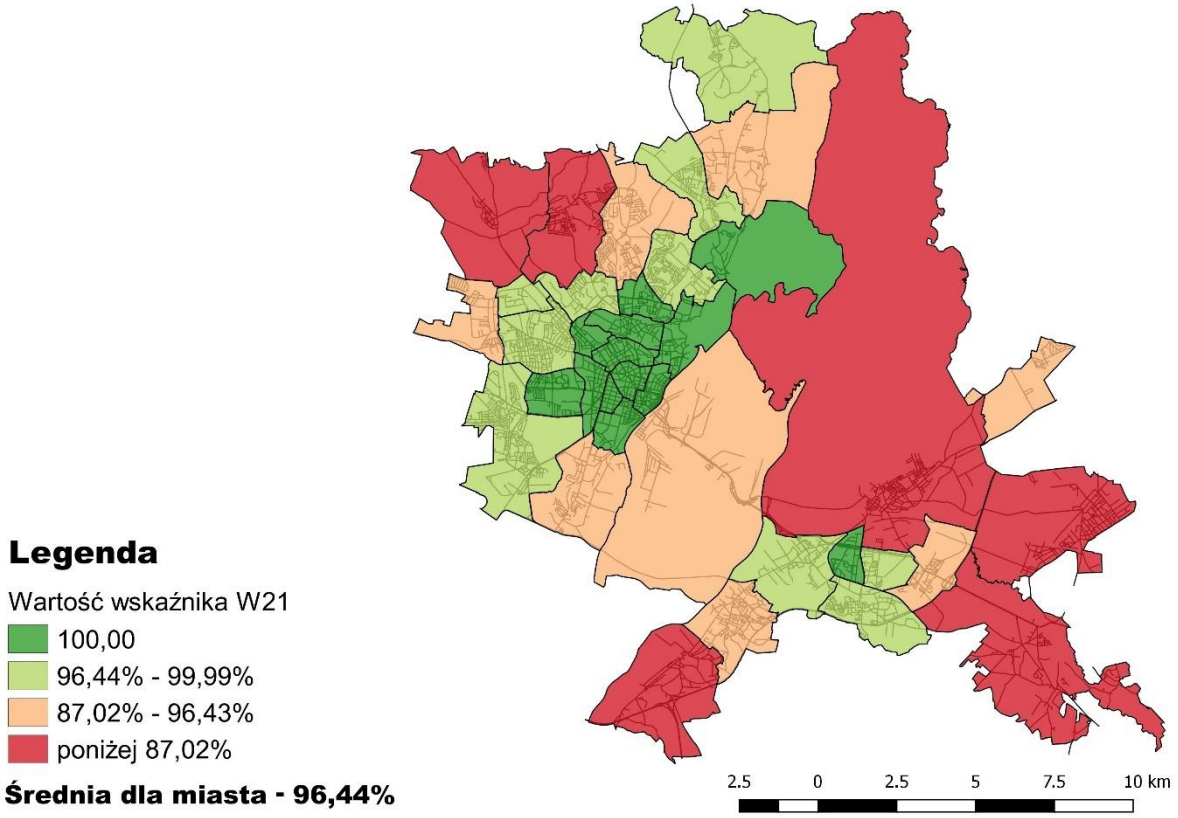

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Ostatnim badanym wskaźnikiem sfery przestrzenno-funkcjonalnej jest długość dróg rowerowych w przeliczeniu na 1 km^2. Drogi rowerowe są elementem infrastruktury transportowej, którego powszechna dostępność jest coraz bardziej pożądana w przestrzeni miejskiej. Transport rowerowy stanowi alternatywę dla przemieszczania się zarówno samochodem, jak również miejską komunikacją zbiorową. Dodać należy, że jest to nieemisyjna forma przemieszczania się, w związku z czym nie wywiera ona negatywnego wpływu na jakość powietrza atmosferycznego, a pozwala na stosunkowo szybkie i sprawne przemieszczanie się. Korzystanie z transportu rowerowego pozytywnie wpływa na samopoczucie i stan zdrowia osób korzystających z niego. Wybieranie tego środka transportu zamiast auta zmniejsza zjawisko kongestii, a rezygnacja z miejskiej komunikacji zbiorowej redukuje zatłoczenie w tramwajach i autobusach. Rozbudowana sieć infrastruktury rowerowej stanowić może zachętę dla mieszkańców do zmiany nawyków dotyczących preferencji transportowych. W związku z powyższym istotną kwestią jest zapewnienie

odpowiedniej gęstości sieci dróg rowerowych, która pozwoli na komfortowe i bezpieczne przemieszczanie się rowerzystom.

Na terenie Szczecina jest 127 420 m dróg rowerowych. Na każdy km^2 powierzchni miasta przypadają 423,89 m drogi rowerowej, jednak w rozmieszczeniu dróg rowerowych w poszczególnych osiedlach występują znaczne dysproporcje. W granicach ośmiu osiedli stwierdzono brak dróg rowerowych. Są nimi: Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, Bukowe-Klęskowo, Żydowce-Klucz, Stołczyn, Skolwin, Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo, Podjuchy i Golęcino-Gocław. Zagęszczenie dróg rowerowych mniejsze niż średnio w mieście odnotowano również dla następujących osiedli: Pomorzany (113,48), Dąbie (117,06), Drzetowo-Grabowo (179,03), Zdroje (197,82), Świerczewo (200,82), Załom-Kasztanowe (266,51), Międzyodrze-Wyspa Pucka (302,67%), Krzekowo-Bezrzecze (324,61), Bukowo (334,72), Żelechowa (348,17), Niebuszewo-Bolinko (363,13).

Ryc. 93. W22 - Długość dróg rowerowych [m] w przeliczeniu na 1 km^2

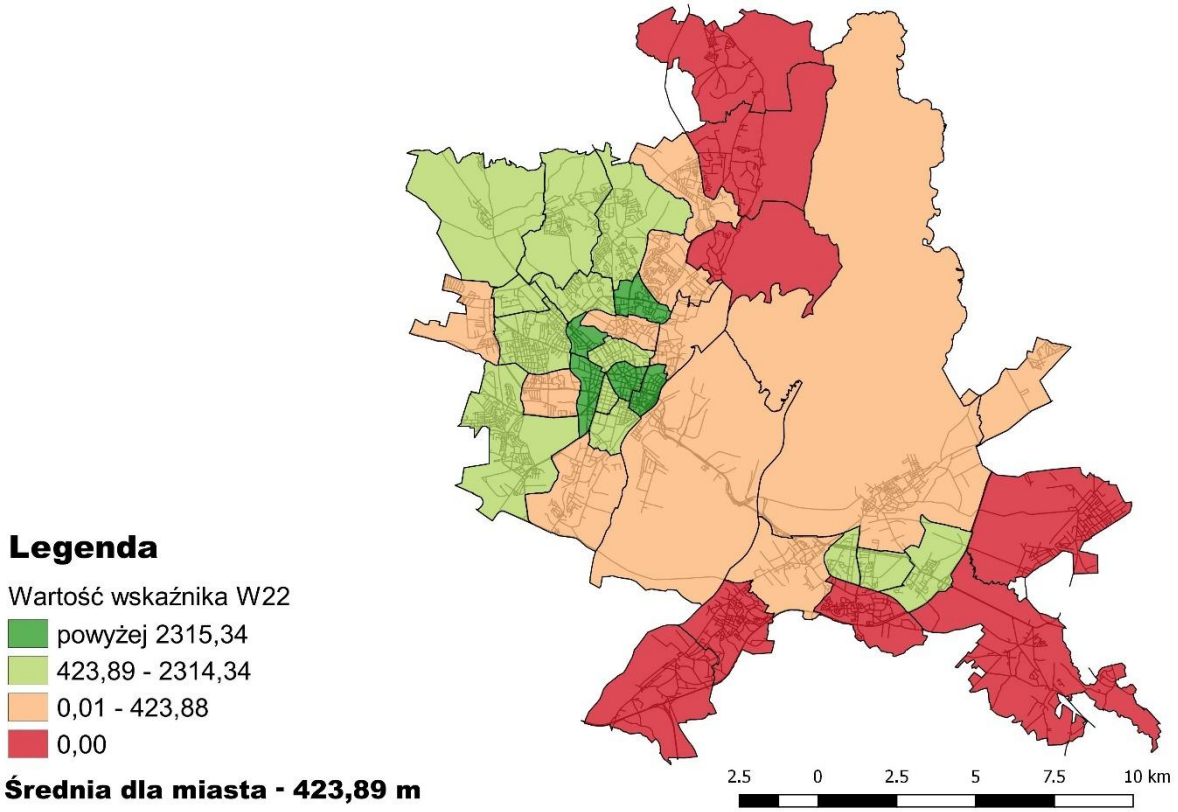

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

2.2.7 Sfera techniczna

Badanie sfery technicznej opierało się o analizę następujących wskaźników:

- W23 – udział budynków historycznych w ogólnej liczbie budynków,

- W24 – udział gminnych lokali mieszkalnych bez toalety w mieszkaniu w ogólnej liczbie gminnych lokali mieszkalnych,
- W25 – udział gminnych budynków mieszkalnych, w których realizowano działania z zakresu termomodernizacji w ogólnej liczbie budynków gminnych.

Szczecin lokowany był w XIII wieku na prawie Magdeburskim i w średniowieczu rozwijał się jako typowe miasto portowe. Obecnie w mieście znajduje się niewiele przykładów zabudowy pochodzącej z okresu średniowiecza, ponieważ uległa ona zniszczeniu w czasie wojen ze Szwedami oraz po przebudowie miasta w pruską twierdzę. Po uwolnieniu terenów pofortyfikacyjnych miasto dynamicznie się rozwijało, śródmieście rozbudowywane było na podstawie kompleksowej koncepcji urbanistycznej miejskiego radcy budowlanego Konrada Kruhla. W tym samym czasie trwał proces urbanizacji terenów podmiejskich, w efekcie którego wsie i miasta położone w pobliżu Szczecina zmieniły się w dzielnice robotnicze. Jako zaplecze wojenne III Rzeszy w czasie II wojny światowej Szczecin był bombardowany przez aliantów. Największe straty przyniosły naloty w latach 1943-44 i ocenia się, że zniszczeniu uległo wówczas około 45% substancji miejskiej. Pomimo zniszczeń w Szczecinie nadal znajduje się wiele obiektów historycznych, które ze względu na swoją wartość kulturową wymagają szczególnej opieki.

Ryc. 94. Strefy ochrony konserwatorskiej na terenie miasta Szczecin

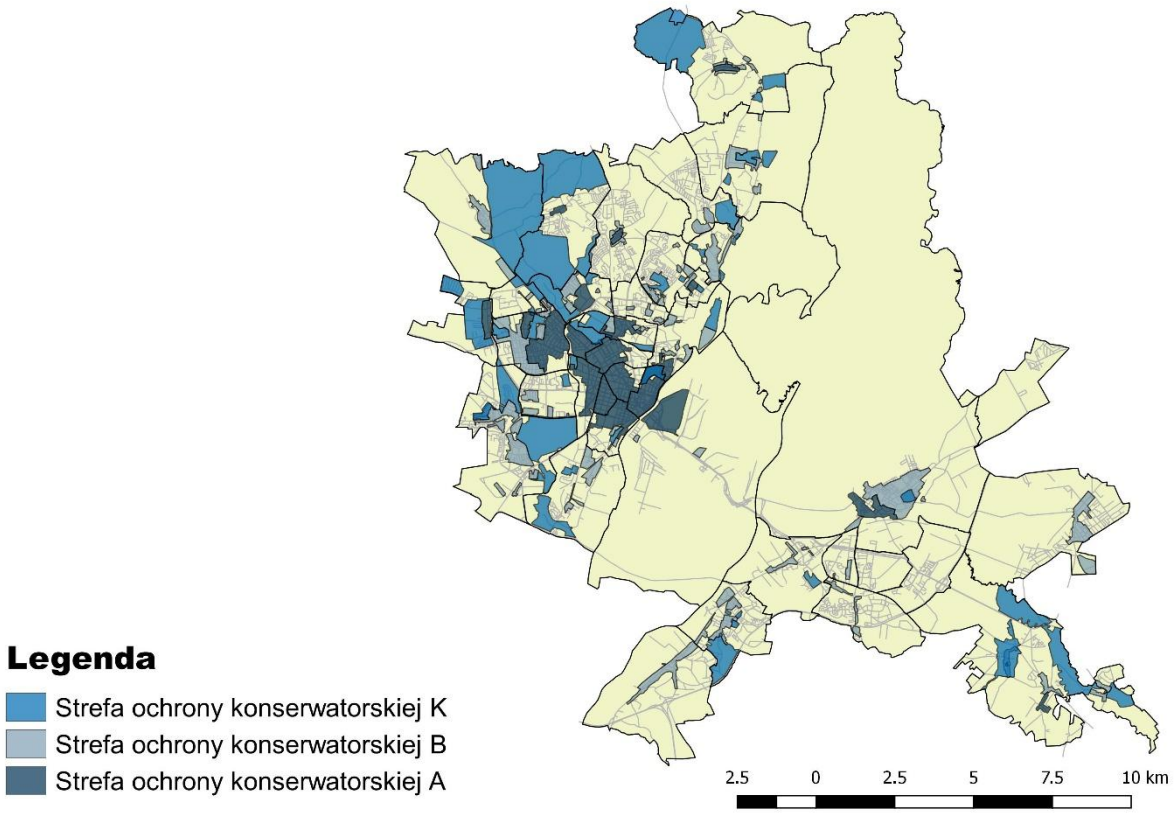

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Władze lokalne mogą wyznaczyć strefę ochrony konserwatorskiej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Na terenie miasta 49,29 km^2 objętych jest strefą ochrony konserwatorskiej. Większość dzielnicy Śródmieście i osiedla Pogodno podlega pod Strefę A, obejmującą obszary szczególnie wartościowe, o bardzo dobrze zachowanej historycznej strukturze przestrzennej. Ze względu na wysoką wartość kulturową obszaru konieczne jest jego jak najlepsze zachowanie. Istotna część osiedli: Gumieńce, Głębokie-Pilchowo oraz Osów objęta jest ochroną krajobrazu (Strefa K).

Analiza przestrzennego rozkładu wartości wskaźnika W23 pozwoli na identyfikację jednostek analitycznych, które cechują się szczególnie wysoką liczbą budynków historycznych, które wymagają ochrony i opieki. Za budynek historyczny uznaje się budynki wybudowane przed rokiem 1945. W wyniku inwentaryzacji prowadzonej przez pracowników Biura Planowania Przestrzennego Miasta zidentyfikowano występowanie łącznie 4 843 budynki powstałe przed zakończeniem II wojny światowej. Oznacza to, że średni ich udział w ogólnej liczbie budynków wynosi 7,86%. Najwyższe wartości przedmiotowego wskaźnika odnotowano w przypadku osiedli: Śródmieście-Zachód (28,84%), Centrum (23,92%), Turzyn (21,23%), Łękno (20,90%), Śródmieście-Północ (20,74%), Stare Miasto (20,30%), Golęcino-Gocław (17,51%), Stołczyn (16,46%) oraz Niebuszewo-Bolinko (15,68%). Wartości przekraczające średnią cechują również jednostki: Pogodno, Drzetowo-Grabowo, Głębokie-Pilchowo, Nowe Miasto, Niebuszewo, Arkońskie-Niemierzyn, Skolwin i Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce.

Ryc. 95. W23 - Udział budynków historycznych w ogólnej liczbie budynków

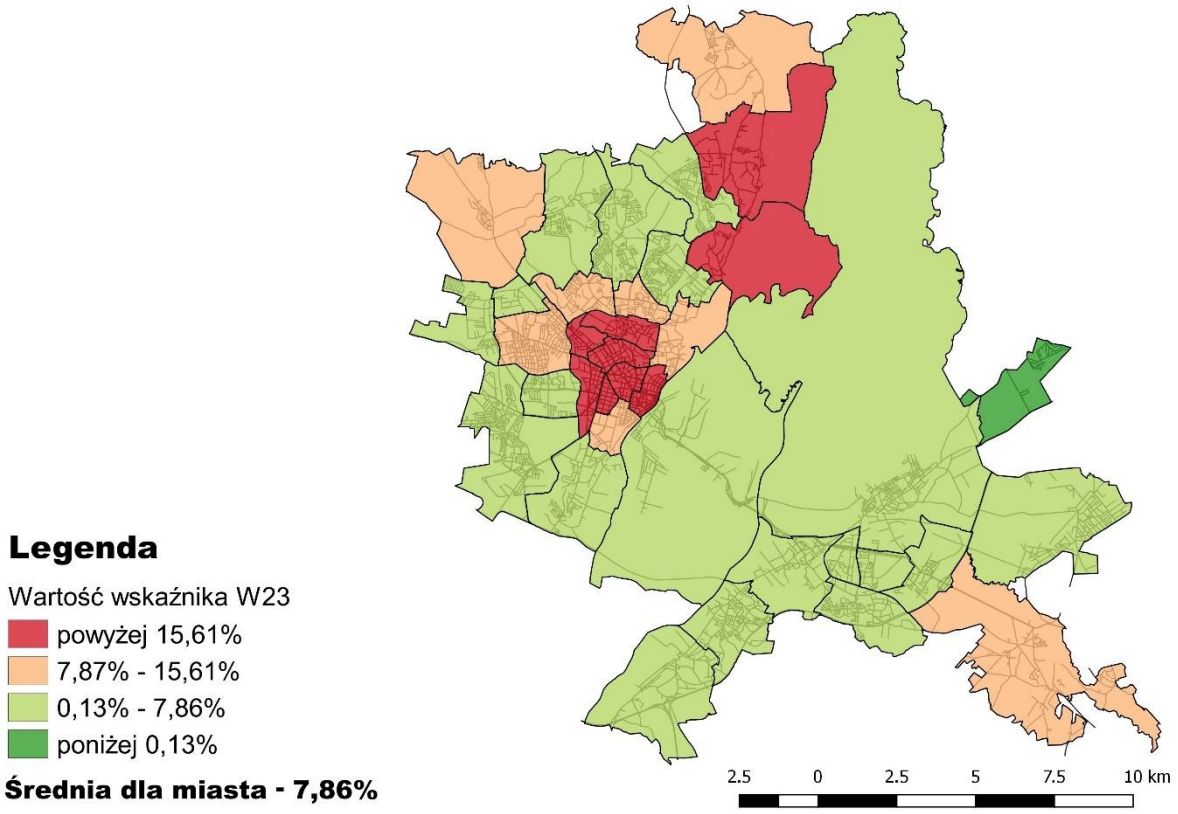

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Poważnym problemem sfery technicznej, mającym bezpośredni wpływ na jakość i warunki życia mieszkańców jest wyposażenie lokali mieszkalnych w toalety. W dzisiejszych czasach toaleta znajdująca się w mieszkaniu jest oczekiwanym standardem, jednak mieszkańcy wielu kamienic w Szczecinie ciągle zmuszeni są do korzystania z toalet znajdujących się poza mieszkaniem, a czasem nawet poza budynkiem. Miasto Szczecin posiada 15 192 lokale mieszkalne, z czego 1 204 nie są wyposażone w toaletę (7,93%). Najgorszą sytuację w tym zakresie zidentyfikowano na terenie osiedli: Niebuszewo i Bukowo, gdzie toalet pozbawionych jest odpowiednio 30% i 25% lokali mieszkalnych. Wartości przekraczające wartość referencyjną odnotowano także na osiedlach: Skolwin, Gumieńce, Stołczyn, Golęcino-Gocław, Pomorzany, Śródmieście-Zachód, Drzetowo-Grabowo i Nowe Miasto. Na terenie 4 osiedli: Słoneczne, Kijewo, Majowe, Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce miasto Szczecin nie posiada żadnych lokali mieszkalnych.

Ryc. 96. W24 - Udział gminnych lokali mieszkalnych bez toalety w mieszkaniu w ogólnej liczbie gminnych lokali mieszkalnych

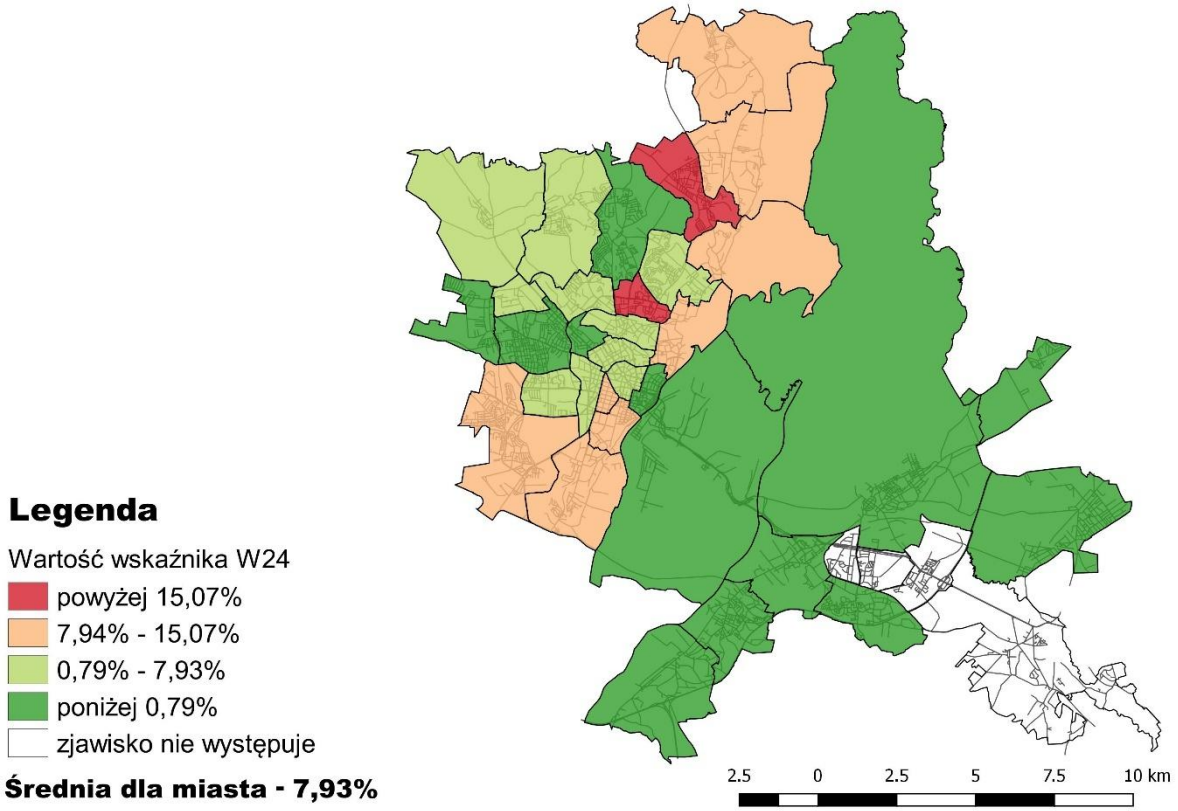

Źródło: opracowano na podstawie danych Zarządu Budynków i Lokali Komunalnych

Kolejnym aspektem mającym wpływ na warunki życia mieszkańców jest zastosowanie rozwiązań służących poprawie efektywności energetycznej budynków. Przez takie rozwiązania rozumie się: ocieplenie ścian, wymianę źródła ciepła, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej czy wymianę pokrycia dachowego. Wskaźnik W25 przedstawia udział budynków, w których prowadzone były działania termomodernizacyjne w ogólnej liczbie budynków. Z powodu braku dostępu do danych dotyczących wszystkich budynków w mieście, do obliczenia wartości wskaźnika wykorzystano dane dotyczące budynków, których właścicielem jest miasto oraz budynków będących pod zarządem wspólnot mieszkaniowych, w których znajdują się lokale komunalne. Do obliczenia wskaźnika uwzględniane były zarówno budynki, w których termomodernizacja miała charakter fragmentaryczny jak i całościowy, a inwestycje realizowane były od 1999 roku.

Nieco ponad 1/3 przedmiotowych budynków (33,44%) poddana była działaniom termomodernizacyjnym. Najgorszą sytuację w tym zakresie zdiagnozowano na osiedlach: Osów, Słoneczne, Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo, Załom-Kasztanowe, Zdroje, Kijewo, Dąbie, Międzyodrze-Wyspa Pucka, Żydowce-Klucz, Bukowe-Klęskowo i Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, gdzie żaden z budynków nie został poddany termomodernizacji oraz Głębokie-Pilchowo, Nowe Miasto, Skolwin i Warszewo, gdzie wartości wskaźnika nie przekroczyły 8%.

Wartości niższe niż miejska średnia odnotowano także w przypadku osiedli: Śródmieście-Zachód, Golęcino-Gocław, Gumieńce, Łękno, Stołczyn, Turzyn, Krzekowo-Bezrzecze, Bukowo i Stare Miasto. Na Osiedlu Majowe nie ma poddanych analizie budynków.

Ryc. 97. W25 - Udział gminnych budynków mieszkalnych, w których realizowano działania z zakresu termomodernizacji w ogólnej liczbie budynków gminnych

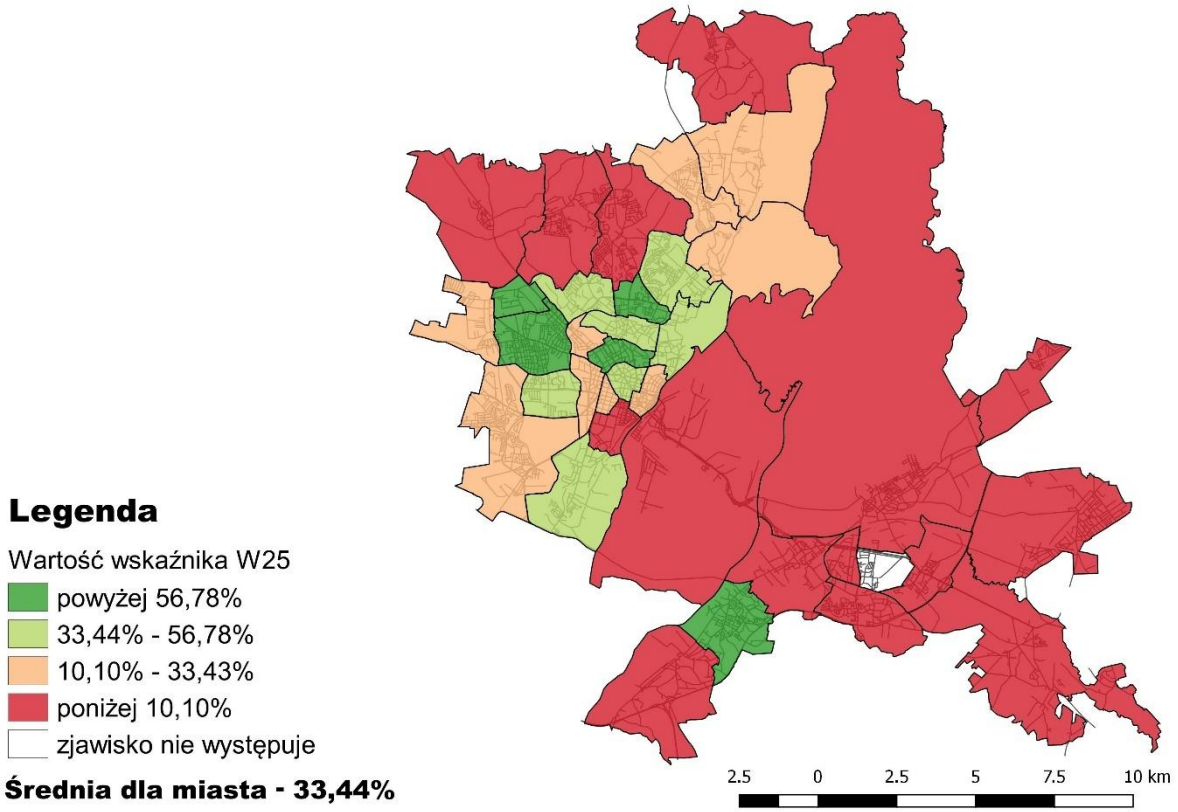

Źródło: opracowano na podstawie danych Zarządu Budynków i Lokali Komunalnych

2.2.8 Granice obszaru zdegradowanego

Obszar zdegradowany miasta Szczecin obejmuje jednostki, w których potwierdzone zostało występowanie koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz problemów w co najmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej. Wysoka koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej została potwierdzona na podstawie dodatnich wartości sumarycznego wskaźnika degradacji. Występowanie problemów w pozostałych sferach zostało stwierdzone na podstawie gorszych niż średnia wartości odpowiednich wskaźników. W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie występowania zidentyfikowanych problemów w poszczególnych jednostkach analitycznych.

Tab. 8. Współwystępowanie negatywnych zjawisk w poszczególnych jednostkach analitycznych

Jednostka analityczna	Występowanie problemów w sferach:					Potw. stanu kryzysowego
	Społ.	Gosp.	Środ.	Tech.	Prz.-funk.	
Arkońskie-Niemierzyn	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Bukowe-Klęskowo	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Bukowo	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Centrum	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Dąbie	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Drzetowo-Grabowo	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak
Głębokie-Pilchowo	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Golęcino-Gocław	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Gumieńce	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Kijewo	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Krzekowo-Bezrzecze	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Łękno	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Majowe	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie
Międzyodrze-Wyspa Pucka	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak
Niebuszewo	Nie	Tak	Tak	Tak	Nie	Nie
Niebuszewo-Bolinko	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Nowe Miasto	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Osów	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce	Nie	Tak	Nie	Tak	Tak	Nie
Podjuchy	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie
Pogodno	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Pomorzany	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Skolwin	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Słoneczne	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak
Stare Miasto	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak
Stołczyn	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Śródmieście-Północ	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak
Śródmieście-Zachód	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak
Świerczewo	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Turzyn	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak
Warszewo	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak

Załom-Kasztanowe	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Zawadzkiego-Klonowica	Nie	Tak	Tak	Nie	Nie	Nie
Zdroje	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Żelechowa	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie
Żydowce-Klucz	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak

Źródło: opracowanie własne

Stan kryzysowy został zidentyfikowany na terenie 16 jednostek analitycznych. Obszar zdegradowany miasta Szczecin składa się z następujących osiedli: Centrum, Drzetowo-Grabowo, Golęcino-Gocław, Międzyodrze-Wyspa Pucka, Niebuszewo-Bolinko, Nowe Miasto, Pomorzany, Skolwin, Słoneczne, Stare Miasto, Stołczyn, Śródmieście-Północ, Śródmieście-Zachód, Turzyn, Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo oraz Żydowce-Klucz. Granice obszaru zdegradowanego przedstawione zostały na poniższej mapie.

Ryc. 98. Obszar zdegradowany miasta Szczecin

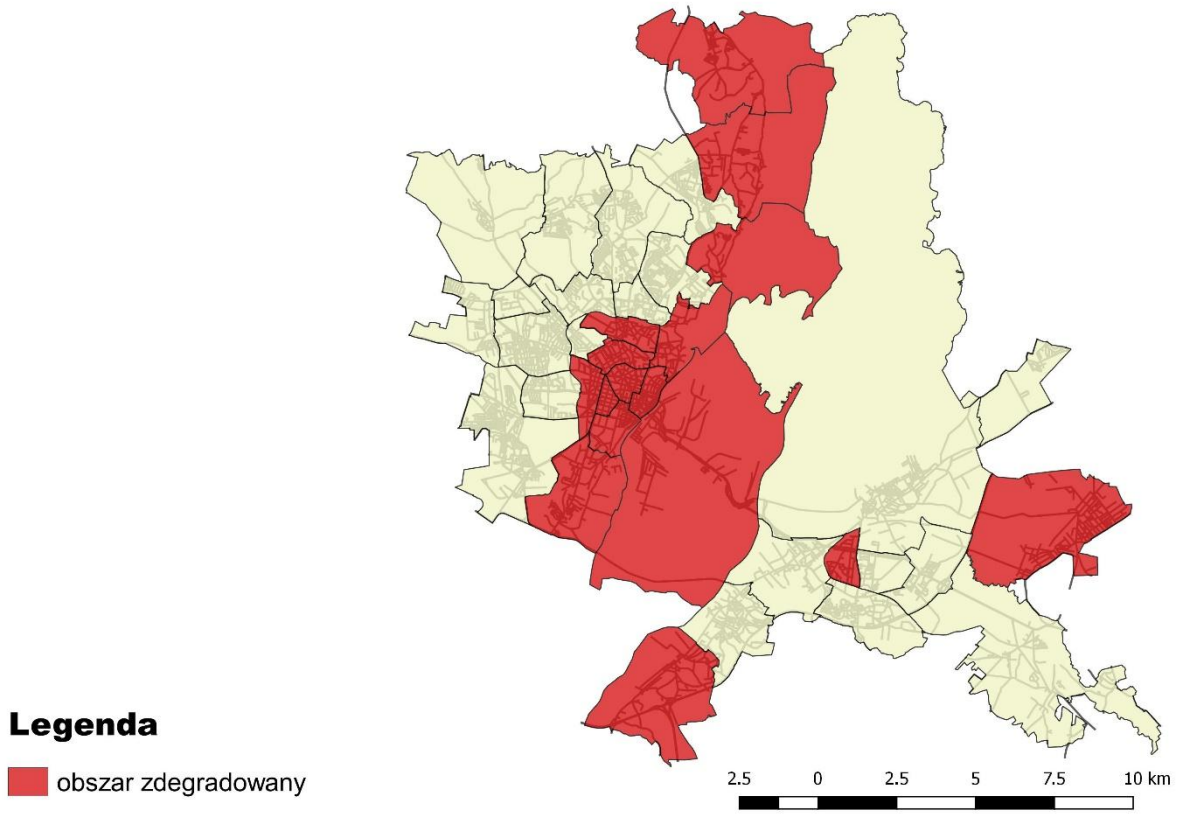

Źródło: opracowanie własne

3. Obszar rewitalizacji w Szczecinie

Badania przeprowadzone na potrzeby wskazania obszaru do objęcia procesem rewitalizacji odbywały się w kilku etapach z wykorzystaniem metod ilościowych i jakościowych. **Etapem pierwszym** była ocena porównawcza Szczecina i innych ośrodków miejskich o zbliżonym profilu ludnościowym, która pozwoliła ocenić generalną sytuację miasta w kontekście ogólnokrajowym.

Etap drugi polegał na przeprowadzeniu analizy wskaźnikowej sfery społecznej uwzględniającej podział miasta Szczecin na osiedla - jej celem było wskazanie obszarów szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych na terenie Szczecina. Dla oceny natężenia negatywnych zjawisk społecznych zastosowano metodę syntetycznego miernika – ważonego sumarycznego wskaźnika degradacji. Badanie prowadzone w sferach: gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej stanowiło **trzeci etap** prac analitycznych. Analiza sfery społecznej oraz pozostałych sfer, umożliwiła wskazanie osiedli, na których występuje stan kryzysowy – stanowią one obszar zdegradowany miasta Szczecin.

Obszar zdegradowany w Szczecinie ma powierzchnię **112,09 km^2** (**37,29%** powierzchni miasta) i zamieszkiwany jest przez **164 333 osoby** (**44,46%** mieszkańców miasta). Powyższe wartości przekraczają kryteria zawarte w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, zgodnie z którymi obszar rewitalizacji nie może zajmować powierzchni większej niż 20% gminy i być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. **W związku z powyższym konieczne było wyznaczenie obszaru rewitalizacji jedynie na fragmencie obszaru zdegradowanego.**

Należy mieć na uwadze, że Szczecin jest jednym z największych miast w Polsce, w związku z czym również skala zidentyfikowanych negatywnych zjawisk na obszarze zdegradowanym jest duża. Potwierdzają to statystyki przedstawione w poniższej tabeli. W każdej kolumnie kolorem czerwonym oznaczono trzy największe wartości. Osiedlem, dla którego skala problemów społecznych jest największa jest Centrum. Jednocześnie na obszarze, w którym zidentyfikowano największą koncentrację problemów społecznych, stwierdzono również występowanie szeregu dalszych problemów, w tym gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

Tab. 9. Zestawienie danych statystycznych dotyczących jednostek tworzących obszar zdegradowany

Osiedle	Depopulacja	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty	Liczba stwierdzonych przestępstw	Liczba stwierdzonych przestępstw – bójki i pobicia	Liczba stwierdzonych przestępstw - kradzieże	Liczba stwierdzonych przestępstw narkotykowych	Liczba stwierdzonych przestępstw - włamania
Centrum	2 109	4 776	1 575	803	369	48	816	102	429	78	117
Śródmieście-Zachód	1 359	3 048	1 329	714	328	65	401	57	156	60	55
Turzyn	1 367	3 661	1 274	775	329	40	504	46	233	58	107
Niebuszewo-Bolinko	1 268	5 581	1 511	823	361	41	438	42	191	41	91
Drzetowo-Grabowo	843	4 291	1 089	629	272	58	331	24	143	31	94
Nowe Miasto	17	1 654	543	306	134	33	399	47	198	62	59
Pomorzany	1 115	6 542	630	657	261	41	434	24	227	27	105
Golęcino-Gocław	145	590	627	185	97	9	75	6	31	0	25
Stare Miasto	258	1 382	150	121	51	11	310	35	133	33	54
Międzyodrze-Wyspa Pucka	43	168	251	77	29	6	134	9	51	15	43
Skolwin	130	584	293	116	60	7	23	4	10	3	4
Stołczyn	97	658	833	265	119	11	71	3	42	4	16
Śródmieście-Północ	743	4 009	433	326	143	19	297	21	134	23	78
Żydowce-Klucz	106	468	150	102	41	10	32	3	15	6	6
Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo	-110	669	189	143	62	7	44	2	22	2	15
Słoneczne	653	3 853	288	293	128	11	213	15	97	19	51

Źródło: opracowanie własne

Na poniższym wykresie przedstawiono uszeregowane od największej do najmniejszej wartości ważonego sumarycznego wskaźnika degradacji, przypisane do poszczególnych osiedli. Jednostkami, które charakteryzują się gorszą sytuacją w sferze społecznej niż średnia w mieście, są te, dla których wartość ważonego sumarycznego wskaźnika degradacji jest większa niż 0 – na wykresie reprezentują je słupki koloru czerwonego. Im większa wartość sumarycznego wskaźnika degradacji, tym większy poziom koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. **Największe odchylenie wartości ważonego sumarycznego wskaźnika degradacji od średniej wartości tego wskaźnika dla miasta Szczecin cechuje osiedla: Centrum, Śródmieście-Zachód i Turzyn**.

Ryc. 99. Ważony sumaryczny wskaźnik degradacji (SWD)

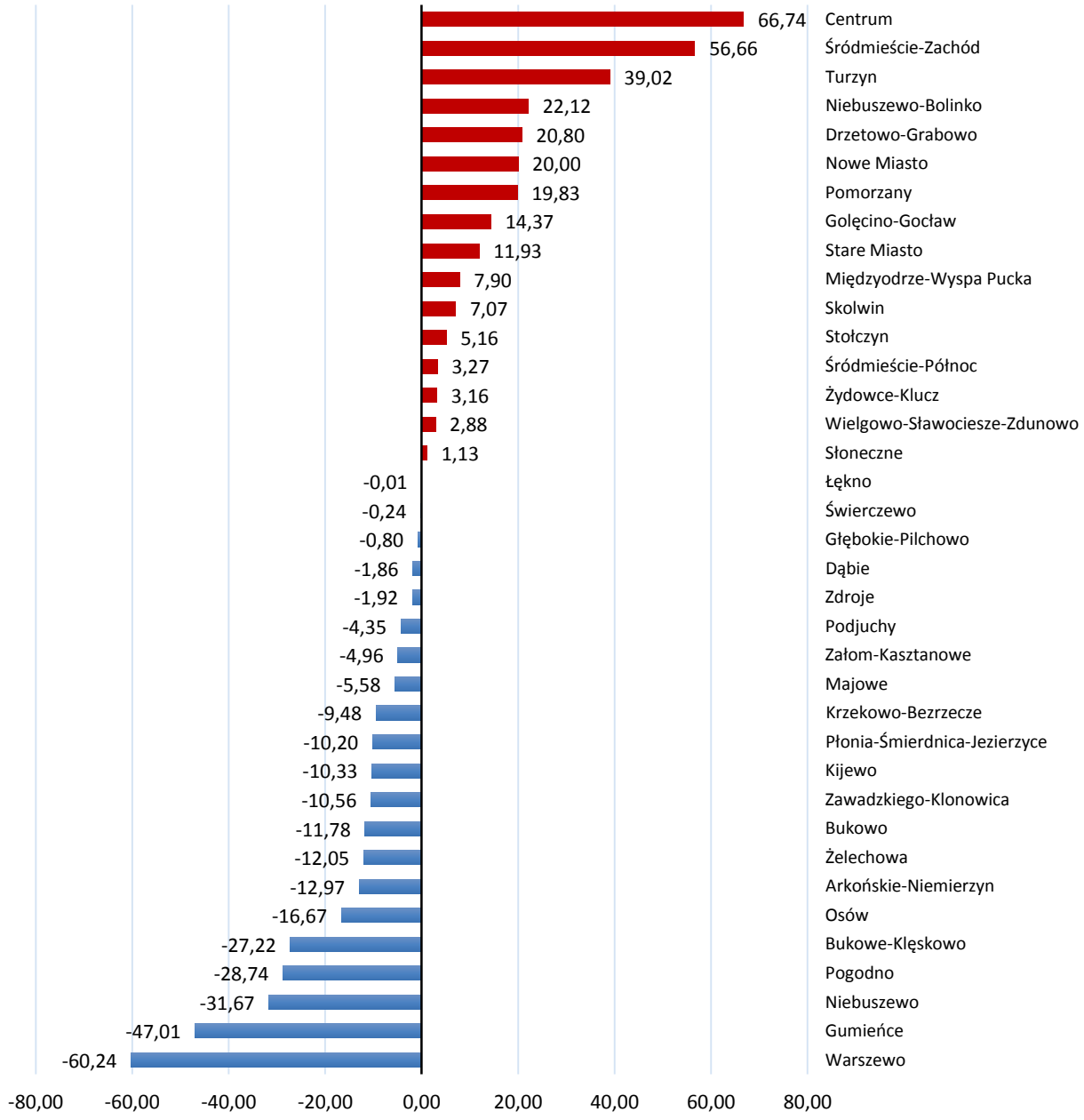

Źródło: opracowanie własne

We wszystkich jednostkach analitycznych, w których występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano również współwystępowanie problemów w co najmniej jednej spośród sfer: gospodarczej, środowiskowej, technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej.

Poniże zestawienie potwierdza, że stan kryzysowy na obszarach zdegradowanych powodowany jest przez różne czynniki, tj. w każdej z badanych jednostek przestrzennych oprócz problemów społecznych stwierdzono kryzys przynajmniej w trzech dalszych analizowanych sferach spośród gospodarczej, środowiskowej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej.

Tab. 10. Współwystępowanie negatywnych zjawisk w jednostkach analitycznych, w których stwierdzono dodatnią wartość ważonego sumarycznego wskaźnika degradacji

Jednostka analityczna	Występowanie problemów w sferach:					Potwierdzenie stanu kryzysowego
	Społ. (SWD)	Gosp.	Środ.	Tech.	Prz.-funk.	
Centrum	66,74	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Śródmieście-Zachód	56,66	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak
Turzyn	39,02	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak
Niebuszewo-Bolinko	22,12	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Drzetowo-Grabowo	20,80	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak
Nowe Miasto	20,00	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak
Pomorzany	19,83	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Golęcino-Gocław	14,37	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Stare Miasto	11,93	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak
Międzyodrze-Wyspa Pucka	7,90	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak
Skolwin	7,07	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Stołczyn	5,16	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Śródmieście-Północ	3,27	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak
Żydowce-Klucz	3,16	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak
Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo	2,88	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak
Słoneczne	1,13	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak

Źródło: opracowanie własne

Mając uwadze, że kryzys w sferach pozaspołecznych dotyczy całego obszaru zdegradowanego jako podstawowe kryterium wyboru obszaru rewitalizacji przyjęto największą wartość sumarycznego wskaźnika degradacji, który wskazuje koncentrację problemów społecznych.

Tym samym za obszar rewitalizacji uznano przestrzeń osiedli: Centrum, Śródmieście-Zachód i Turzyn.

Mając na uwadze, że proponowany obszar rewitalizacji w Szczecinie obejmuje położone w centrum miasta trzy sąsiadujące ze sobą osiedla: Centrum, Śródmieście-Zachód i Turzyn – zaproponowano, aby wytyczyć jeden obszar rewitalizacji w granicach administracyjnych tych osiedli.

Tab. 11. Ulice wchodzące w skład obszaru rewitalizacji w Szczecinie

Osiedle	Ulice wchodzące w skład osiedla
Centrum	Al. Jana Pawła II 1-22,31-50, Bogurodzicy, Jagiellońska 1-16,85-97, Kaszubska 3,4,5,10,12,13,17-21,56-71, Ks. Bogusława 1-9,44-52, Kujawska, Malczewskiego 34,35,36, Małopolska 3-12,49-61, Matejki 13-18,22,34, Mazowiecka, Mazurska, Monte Cassino 1-12,33-43, Niepodległości 36,40-44, Edmunda Bałuki, Piłsudskiego, pl. Brama Portowa, pl. Grunwaldzki, pl. Hołdu Pruskiego 8,9, pl. Lotników, pl. Rodła, pl. Zgody, pl. Zwycięstwa 1,2, pl. Żołnierza Polskiego 16-20, Podhalańska, Rayskiego, Roosevelta, Śląska, Św. Wojciecha, Wielkopolska 20-45,49, Więckowskiego, Wojska Polskiego 1-63 (nieparzyste), Wyzwolenia 1-21,23-47 (nieparzyste).
Śródmieście-Zachód	Al. Piastów, Bohaterów Getta Warszawskiego, Jagiellońska 18,19,80-84, Jagiełły, Kopernika 1-16, Królowej Jadwigi, Krzywoustego 1-19,58-80, Ks. Bogusława 10-43, Ks. Przybysławy, Langiewicza, Łokietka, Małkowskiego, Narutowicza 11-16, pl. Dziecka, Ściegiennego 1-7,65-67, Wojska Polskiego 2-8, 30-62 (parzyste).
Turzyn	5 Lipca, Al. Piastów 1-29, Bema, Bohaterów Warszawy, Chodkiewicza, Garncarska, Jagiellońska 20-39,41-44,57-59,61-77,79, Kordeckiego, Krzywoustego 21-23,25-29,32-34,48-57, Ks. Witolda, Ku Słońcu 2-13,140, Legionów Dąbrowskiego, Mickiewicza 4-54 (parzyste), Noakowskiego, Pocztowa, Przecznica, Pułaskiego, Sikorskiego, Strzelecka, Szwoleżerów, Ściegiennego 8-11,15-29,31,33-42,56-62, Śmiałego (bez 49), Tarczyńskiego, Wilków Morskich, Żółkiewskiego.

Poniżej porównano wszystkie wartości wskaźników z diagnozy delimitacyjnej dla poszczególnych osiedli wskazanych do rewitalizacji, jak również dla całego obszaru rewitalizacji, z wartościami uzyskanymi dla całego miasta – aby uzyskać ostateczny obraz problemów. Kolorem czerwonym oznaczono wartości wskaźników, których wartość przekracza średnią miejską.

Tab. 12. Wskaźniki potwierdzające szczególną koncentrację problemów na obszarze rewitalizacji

Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika dla				
		Miasta Szczecin	Osiedla Centrum	Osiedla Turzyn	Osiedla Śródmieście – Zachód	Obszaru rewitalizacji
SFERA SPOŁECZNA						
W1	Zmiana liczby mieszkańców w latach 2010-2015 w %	1,90%	11,32%	7,29%	9,44%	9,34%
W2	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym	40,47	42,49	29,99	33,30	35,23
DW2	Dynamika wskaźnika W2 pomiędzy rokiem 2010 a 2015	132,41%	116,86%	129,24%	126,39%	122,27%
W3	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców	16,14%	14,04%	15,38%	15,21%	14,85%
DW3	Dynamika wskaźnika W3 pomiędzy rokiem 2010 a 2015	100,98%	95,32%	93,20%	93,69%	94,12%
W4	Udział osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności	4,39%	8,45%	6,79%	9,24%	8,07%
W5	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	2,29%	3,28%	2,69%	3,58%	3,15%
DW5	Dynamika wskaźnika W5 pomiędzy rokiem 2010 a 2015	134,35%	133,06%	151,23%	154,61%	144,84%
W6	Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	43,0%	45,95%	42,45%	45,94%	44,76%
DW6	Dynamika wskaźnika W6 pomiędzy rokiem 2010 a 2015	168,33%	177,64%	202,30%	196,28%	190,68%
W7	Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych	23,0%	34,25%	30,58%	38,24%	34,25
W8	Udział osób bezrobotnych w wieku poniżej 25 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych	9,17%	8,59%	9,55%	9,80%	9,29%
W9	Udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych	37,24%	40,85%	37,81%	40,06%	39,57%
W10	Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców	0,20	0,26	0,21	0,45	0,30
W11	Liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	20,40	43,80	26,87	27,87	33,24
DW11	Dynamika wskaźnika W11 pomiędzy rokiem 2010 a 2015	122,84%	151,65%	149,79%	126,84%	144,08%
W12	Liczba stwierdzonych przestępstw - bójki i pobicia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	1,58	5,48	2,45	3,96	3,96
W13	Liczba stwierdzonych przestępstw - uszkodzenia mienia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	1,55	3,54	1,87	3,47	2,92

W14	Liczba stwierdzonych przestępstw - włamania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	5,00	6,28	5,71	3,82	5,39
SFERA GOSPODARCZA						
W15	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	160,83	242,67	221,59	218,22	228,24
W15a	Liczba podmiotów gospodarczych w stanie likwidacji na 1000 mieszkańców (dane za 2015 r.)	0,43	0,81	0,43	0,35	0,54
W15b	Liczba podmiotów gospodarczych w stanie upadłości na 1000 mieszkańców (dane 2015 r.).	0,15	0,16	0,21	0,07	0,15
W16	Udział podmiotów nieprowadzących działalności w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	9,01%	7,34%	7,39%	7,06%	7,28%
SFERA ŚRODOWISKOWA						
W17	Udział gospodarstw domowych deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w ogólnej liczbie gospodarstw domowych	90,72%	99,68%	96,36%	80,04%	90,60%
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA						
W18	Udział osób mieszkających w promieniu 1000 metrów od przychodni zdrowia	82,81%	100%	100%	100%	100%
W19	Udział osób mieszkających w promieniu 350 metrów od przedszkola	60,76%	71,12%	93,05%	100%	87,09%
W20	Udział osób mieszkających w promieniu 600 metrów od szkoły podstawowej	70,94%	98,49%	98,51%	46,95%	84,17%
W21	Udział osób mieszkających w promieniu 400 metrów od przystanku komunikacji publicznej	96,44%	100%	100%	100%	100%
W22	Długość dróg rowerowych w przeliczeniu na 1 km^2 powierzchni jednostki	432,89	7320,39	3471,34	754,72	4277,96
SFERA TECHNICZNA						
W23	Udział budynków historycznych w ogólnej liczbie budynków	7,86%	23,92%	21,23%	28,84%	24,20%
W24	Udział gminnych lokali mieszkalnych bez toalety w mieszkaniu w ogólnej liczbie gminnych lokali mieszkalnych	7,93%	5,80%	7,83%	9,56%	7,82%
W25	Udział gminnych budynków mieszkalnych, w których realizowano działania z zakresu termomodernizacji w ogólnej liczbie budynków gminnych	33,44%	39,04%	17,62%	10,18%	21,93%

Z powyższego zestawienia wskaźników wyłania się obraz obszaru rewitalizacji. Wartość wskaźników sfery społecznej potwierdza, że obszar rewitalizacji charakteryzuje się zdecydowanie większym natężeniem problemów społecznych od średniej miejskiej. Cały obszar rewitalizacji dotknięty jest znaczącym ubytkiem liczby mieszkańców. Problem starzejącego się społeczeństwa widoczny jest przede wszystkim na obszarze osiedla Centrum. W pozostałych częściach obszaru rewitalizacji wskaźniki liczby osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym są korzystniejsze od średniej gminnej. Problem starzejącego się społeczeństwa należy jednak rozpatrywać w perspektywie długoterminowej. Wskaźnikiem świadczącym o nadchodzącym kryzysie demograficznym na obszarze rewitalizacji jest niski udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców oraz niekorzystna dynamika tego zjawiska (oba wskaźniki mają wartości gorsze od średniej miejskiej).

Skalę problemów społecznych na obszarze rewitalizacji potwierdza wskaźnik udział uosób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności, prawie dwukrotnie wyższy od średniej miejskiej, jak też dalsze wskaźniki społeczne, w tym dot. bezrobocia, wykształcenia, przemocy w rodzinie, przestępczości.

Na obszarze rewitalizacji stwierdzono występowanie problemów gospodarczych. Pomimo tego, że centralna część miasta jest najbardziej pożądaną przestrzenią do prowadzenia działalności usługowej, liczba podmiotów gospodarczych w stanie likwidacji na 1000 mieszkańców oraz liczba podmiotów gospodarczych w stanie upadłości na 1000 mieszkańców – wskazują na istniejące problemy z utrzymaniem działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji.

Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano problemy środowiskowe. Do tych problemów należy zaliczyć najgorsze w skali miasta wskaźniki jakości powietrza atmosferycznego, jak również występowanie hałasu komunikacyjnego (zobacz diagnoza delimitacyjna). Mieszkańcy obszaru rewitalizacji rzadziej od średniej miejskiej uczestniczą w selektywnej zbiórce odpadów.

Wskaźniki sfery przestrzenno-funkcjonalnej wskazują, że obszar rewitalizacji posiada korzystniejszą sytuacją pod względem dostępności do usług publicznych od średniej miejskiej. Widoczny jest dobry dostęp do służby zdrowia, edukacji oraz komunikacji publicznej.

Na obszarze rewitalizacji występują problemy techniczne, widoczne w wartości wskaźników: udziału budynków historycznych w ogólnej liczbie budynków oraz udziału gminnych budynków mieszkalnych, w których realizowano działania z zakresu termomodernizacji w ogólnej liczbie budynków gminnych.

Ryc. 100. Granice obszaru rewitalizacji

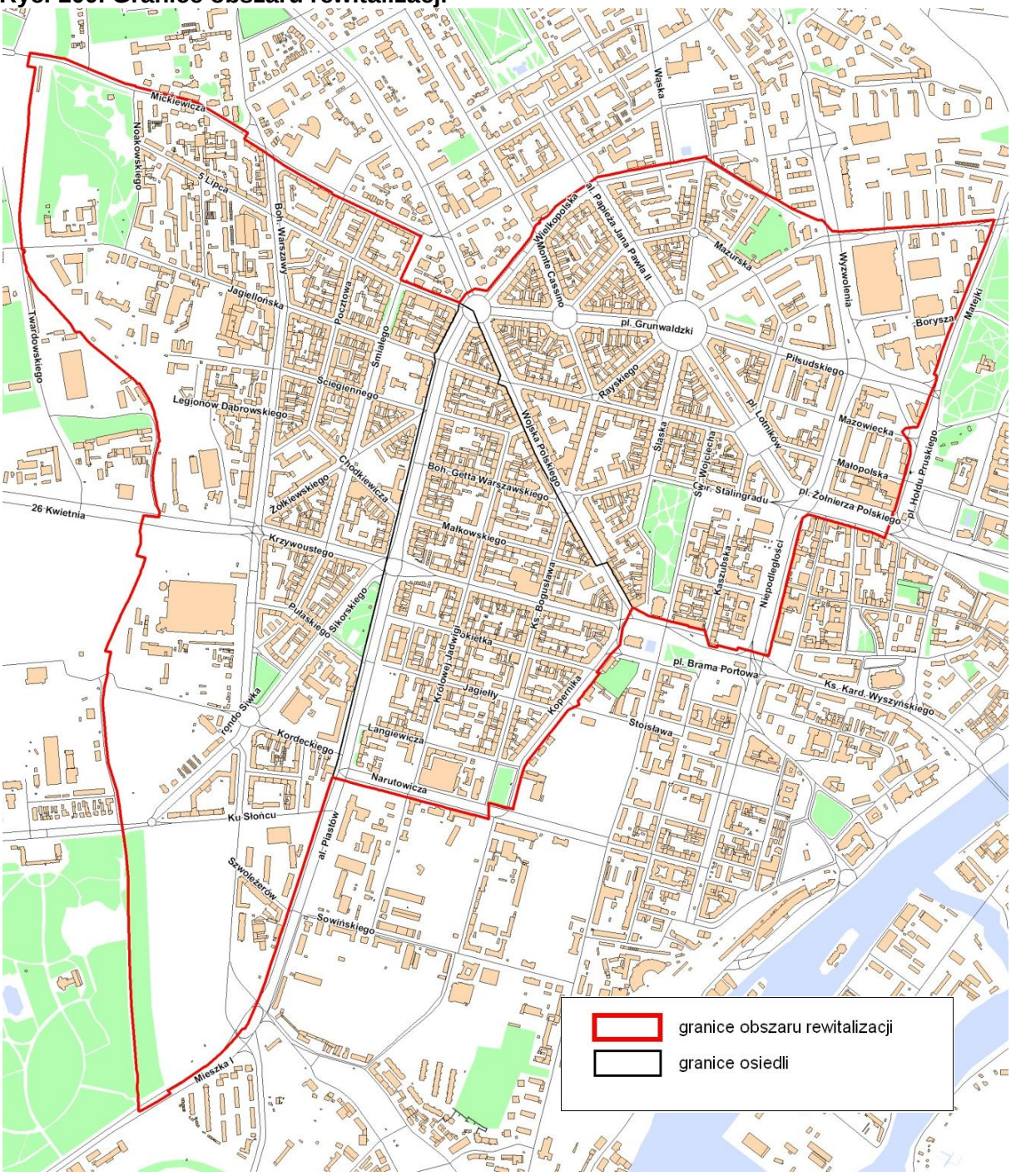

Źródło: opracowanie własne

3.1 Uzasadnienie wyboru obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji, składający się z osiedli Centrum, Śródmieście-Zachód i Turzyn tworzy zwartą przestrzeń śródmiejską, która zamieszkana jest przez 51774 osoby (dane UM, 2015 rok) co stanowi 14,0% ludności miasta. Powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi 3,13 km^2, co stanowi 1,04% powierzchni miasta.

Obszar rewitalizacji w Szczecinie charakteryzuje się szczególną koncentracją problemów społecznych. W tym aspekcie Szczecin nie jest odosobniony od innych, porównywalnych polskich miast, w których właśnie w centrach koncentrują się problemy społeczne.

Poważnym problemem dużych polskich miast jest kryzys ich obszarów śródmiejskich. W literaturze przedmiotu śródmieście definiowane jest jako historycznie wykształcona, centralna część miasta, na obszarze której zwarta i intensywna zabudowa mieszkaniowa współwystępuje z obiektami usługowymi i administracyjnymi, które występują najliczniej w tej części miasta. Centrum miasta jest natomiast pojęciem o mniejszym zasięgu przestrzennym, gdyż wskazuje się, iż jest to główny ośrodek usługowy danego miasta usytuowany w granicach jego śródmieścia. Centrum jest przystosowane do pełnienia funkcji obsługi miasta i jego strefy wpływów, ma charakter reprezentatywny i powinno pełnić rolę miasto- i kulturotwórczą.

W świetle zachodzących obecnie przemian społeczno-gospodarczych oraz licznych zmian strukturalnych odnoszących się do układu morfologicznego miasta obserwuje się postępujący **zanik kluczowych funkcji obszarów śródmiejskich**. Postępująca atrofia centrów miast, rozumiana jednak nie jako zanikanie fizycznych aspektów śródmieść, lecz odnosząca się do zaniku ich funkcjonalności i struktury. Kryzys ten spowodowany jest współwystępowaniem wielu czynników. Pierwszym z nich jest postępujący proces suburbanizacji obszarów podmiejskich. Suburbanizacja jest zjawiskiem zachodzącym w większości wysokorozwiniętych krajów. Migracje mieszkańców o wyższym statusie majątkowym wynikają z potrzeby posiadania wolnostojącego domu jednorodzinnego z własnym ogrodem. Drugą grupę migrujących stanowią osoby, które decydują się na zakup nieruchomości zlokalizowanych na deweloperskich osiedlach znajdujących się poza granicami miasta ze względu na ich znacznie niższą cenę.

Kryzysowi funkcji mieszkaniowej śródmieść towarzyszą problemy natury ekonomicznej. Wskutek zachodzących zmian społeczno-gospodarczych **zmniejsza się rola działalności usługowej na obszarze śródmieścia** – występują liczne puste lokale użytkowe i dominują rodzaje działalności typowe dla obszarów problemowych, takie jak: lombardy, sklepy z odzieżą używaną, kasyna czy firmy oferujące pożyczki ekspresowe.

Utrata funkcjonalności stref śródmiejskich polskich miast spowodowana jest także pojawieniem się wielkopowierzchniowych przestrzeni handlowych - tzw. galerii handlowych. Obiekty te kierują swoje funkcje do wewnątrz – tworzone są przestrzenie zamknięte, w których klienci mają spędzać jak najwięcej czasu. Galerie są zamknięte na otaczające je miasto, nie integrują się z nim, wręcz jest to stosunek pełen konkurencji i rywalizacji o „klienta". Poza oczywistym negatywnym wpływem na funkcję usługową śródmieścia galerie wpływają również niekorzystnie na stan zagospodarowania przestrzennego obszaru. Budynki te często nie są wkomponowane w otoczenie, wyraźnie się od niego oddzielają, tworząc swoiste enklawy handlu. Wyjątkiem są tu galerie zlokalizowane w obiektach poprzemysłowych. Obserwuje się również zjawisko makdonaldyzacji społeczeństwa objawiające się masowym korzystaniem z powstających hipermarketów i galerii handlowych. Zjawisko to skutkuje zamieraniem handlu i spadkiem atrakcyjności śródmieść, gdzie handel jest rozdrobniony. Następuje swego rodzaju „kradzież" miasta przez centra handlowe, które pełnią coraz więcej funkcji, skutecznie odbierając użytkowników miejskich przestrzeni publicznych. W budynkach galerii handlowych organizowane są wydarzenia kulturalne, a ich korytarze przypominają funkcją miejskie ulice i place.

Zmniejszająca się liczba mieszkańców i najemców lokali usługowych oraz słaba kondycja przedsiębiorstw wpływają na postępującą **degradację tkanki miejskiej**. Można zauważyć, że opisana sytuacja ma charakter „błędnego koła", ponieważ pogorszenie warunków życia i funkcjonowania podmiotów gospodarczych może zachęcić kolejnych mieszkańców i przedsiębiorców do przeniesienia się np. do innej części miasta. Skutkuje to **zmianą struktury społecznej na obszarze śródmieść**, powstają pustostany przez co miejsce z założenia reprezentatywne, o wysokiej funkcjonalności i prestiżu staje się miejscem „niczyim" – mieszkańcy nie identyfikują się z nim, nie podejmują działań na rzecz poprawy sytuacji, natomiast turyści i mieszkańcy innych dzielnic nie chcą spędzać tam czasu wolnego.

Należy zaznaczyć, że ze względu na centralne położenie **obszary śródmiejskie pełnią znaczącą rolę w życiu mieszkańców całego miasta**, a w przypadku miast wojewódzkich całego regionu. Zazwyczaj na terenie śródmieść zlokalizowane są ważne instytucje publiczne, np. urzędy państwowe i samorządowe, uczelnie wyższe, baza hotelowa, obiekty zabytkowe i historyczne oraz atrakcje turystyczne. Z tego powodu obszary te odwiedzane są przez przedsiębiorców, inwestorów i turystów, pełnią zatem funkcję reprezentacyjną i należy zadbać o jak najwyższy poziom ich estetyki i funkcjonalności.

Śródmieścia mają często charakter tranzytowy, pełnią funkcję węzła przesiadkowego umożliwiającego sprawne przemieszczanie się między różnymi częściami miasta. Oznacza to, że mieszkańcy miasta, chociażby ze względu na codzienne dojazdy,

bywają w śródmieściu i zadowalająca jakość przestrzeni publicznych i świadczonych usług może ich skłonić do spędzania tam czasu wolnego.

Jak już zostało wspomniane, opisane problemy mają charakter uniwersalny i z różnym nasileniem występują lub występowały w innych wysokorozwiniętych krajach. Pewne przesunięcie czasowe wystąpienia problemów funkcjonalno-strukturalnych polskich miast spowodowane jest polityką prowadzoną w czasach gospodarki centralnie sterowanej, kiedy to władza podejmowała decyzje o zagospodarowaniu przestrzennym ośrodków miejskich, nie dochodziło wówczas do zjawiska prywatyzacji przestrzeni. Korzyścią wynikająca z tej sytuacji – gdy obecnie polskie miasta stoją u progu pogłębiającego się kryzysu – jest możliwość czerpania z doświadczeń miast Europy Zachodniej i USA w obieraniu optymalnej ścieżki dalszego rozwoju. Kompleksowa poprawa sytuacji dzielnic problemowych możliwa jest między innymi dzięki przeprowadzeniu dobrze zaplanowanego procesu rewitalizacji.

Planowanie skutecznego procesu rewitalizacji musi opierać się na spełnieniu zasady koncentracji interwencji. Rozproszenie planowanych przedsięwzięć na dużym obszarze może skutkować brakiem efektu synergii, a ich oddziaływanie może być jedynie punktowe. Z tego powodu zasadnym jest dostosowanie wielkości obszaru do możliwości inwestycyjnych miasta.

Najlepszym rozwiązaniem dla Szczecina będzie wyznaczenie względnie niewielkiego, zwartego obszaru. W tej sytuacji, mimo ograniczonych zasobów, możliwa będzie realizacja przedsięwzięć, które rzeczywiście wpłyną na rozwiązanie zidentyfikowanych problemów.

Mając na uwadze powyższe **do objęcia procesem rewitalizacji wskazano teren trzech osiedli, na których zdiagnozowano największą koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej: Centrum, Śródmieście-Zachód oraz Turzyn, przy czym priorytetem powinno być rozwiązanie problemów zidentyfikowanych na osiedlu Centrum**, które w skali miasta cechuje się najgorszą sytuacją. Wymienione osiedla charakteryzują się największym w mieście spadkiem liczby ludności. Kolejną przesłanką uzasadniającą objęcie wskazanego obszaru szczególnym wsparciem jest istnienie w tym miejscu dobrze rozwiniętej infrastruktury społecznej: przychodni, przedszkoli i szkół podstawowych, a także sieci komunikacji publicznej (co zostało potwierdzone w czasie diagnozowania problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej). Sytuacja, w której mieszkańcy przeprowadzają się w inne części miasta, gdzie infrastruktura nie jest tak dobrze rozwinięta jest bardzo niekorzystna, ponieważ z jednej strony istniejące budynki użyteczności publicznej nie są w pełni wykorzystywane, z drugiej natomiast konieczne staje się inwestowanie w nową, dotąd niepotrzebną infrastrukturę w innych częściach miasta. Z tego powodu należy dołożyć wszelkich starań, aby powstrzymać odpływ ludności ze wskazanego obszaru.

Śródmieście odgrywa istotną rolę w życiu wszystkich mieszkańców miasta. Dlatego też poprawa sytuacji tego obszaru przyniesie korzyści nie tylko osobom bezpośrednio z nim związanym, ale również innym mieszkańcom całego obszaru zdegradowanego i miasta. Ze względu na fakt, że realizacja przedsięwzięć z pewnością finansowana będzie przez wszystkich mieszkańców, ważne jest by cała społeczność odczuwała korzyści z planowanych inwestycji.

Należy również zauważyć, że proponowane osiedla charakteryzują się największą gęstością zaludnienia, w związku z czym lokalizacja przedsięwzięć na stosunkowo małej przestrzeni pozwoli na wsparcie dużej liczby beneficjentów końcowych procesu rewitalizacji. W ten sposób zostanie również zapewniona realizacja zasady koncentracji, pomiędzy projektami zachodzić będzie efekt synergii, a skutki przeprowadzonego procesu będą rzeczywiście odczuwalne.

Poniżej wskazano najważniejsze **problemy i potencjały**, jakie udało się zidentyfikować na obszarze rewitalizacji **w trakcie diagnozy delimitacyjnej**. Stanowią one punkt wyjścia do pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji.

W sferze społecznej:

Problemy:

Problem	Jakie wskaźniki o tym świadczą?
Depopulacja przestrzeni obszaru rewitalizacji	• Odsetek spadku liczby mieszkańców pomiędzy rokiem 2010 a 2015
Postępujący proces starzenia się społeczeństwa, pogłębiany zjawiskiem depopulacji, a długoterminowo niskim udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym	• Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym • Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców
Ubóstwo	• Udział osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców
Bezrobocie	• Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym • Dynamika wskaźnika udziału długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym pomiędzy rokiem 2010 a 2015 • Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych • Dynamika wskaźnika osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych pomiędzy rokiem 2010 a 2015 • Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych • Udział osób w wieku poniżej 25 roku życia

	w ogólnej liczbie bezrobotnych (Turzyn, Śródmieście Zachód) • Udział osób w wieku powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych
Przestępczość	• Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców • Liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców • Dynamika wskaźnika liczby przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców pomiędzy rokiem 2010 a 2015 • Liczba stwierdzonych przestępstw - bójki, pobicia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców • Liczba stwierdzonych przestępstw - uszkodzenia mienia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców • Liczba stwierdzonych przestępstw - włamania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Niski poziom edukacji	• Wyniki Sprawdzianu Szóstoklasisty w roku szkolnym 2015-2016 w podziale na rejony szkół podstawowych

W sferze gospodarczej:

Problemy:

Problem	Jakie wskaźniki o tym świadczą?
Niski poziom konkurencyjności działalności gospodarczych na obszarze rewitalizacji	• Liczba podmiotów gospodarczych w stanie likwidacji na 1000 mieszkańców. • Liczba podmiotów gospodarczych w stanie upadłości na 1000 mieszkańców.

Potencjały:

Potencjał	Jakie wskaźniki o tym świadczą?
Wysoka aktywność gospodarcza	• Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców • Udział podmiotów nieprowadzących działalności w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych

W sferze środowiskowej:

Problemy:

Problem	Jakie wskaźniki o tym świadczą?
Niska jakość powietrza	• Benzo(α)piren w pyle PM10 - stężenie średnie roczne • Pył PM2,5 - stężenie średnie roczne
Hałas komunikacyjny	• Rozkład przestrzenny wartości wskaźnika L_{DWN}
Świadomość ekologiczna	• Udział gospodarstw domowych deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w ogólnej liczbie gospodarstw domowych (Śródmieście-Zachód)

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej:

Potencjały:

Potencjał	Jakie wskaźniki o tym świadczą?
Dobry dostęp do usług publicznych opartych na infrastrukturze społecznej	• Udział osób mieszkających w promieniu 1000 m od przychodni zdrowia w ogólnej liczbie mieszkańców • Udział osób mieszkających w promieniu 350 m od przedszkola w ogólnej liczbie mieszkańców • Udział osób mieszkających w promieniu 600 m od szkoły podstawowej w ogólnej liczbie mieszkańców
Dobry dostęp do komunikacji publicznej	• Udział osób mieszkających w promieniu 400m od przystanku komunikacji publicznej w ogólnej liczbie mieszkańców • Długość dróg rowerowych [m] w przeliczeniu na 1 km^2

W sferze technicznej:

Problemy:

Problem	Jakie wskaźniki o tym świadczą?
Potencjalna degradacja obiektów budowlanych	• Udział budynków historycznych w ogólnej liczbie budynków
Niski standard mieszkań	• Udział gminnych lokali mieszkalnych bez toalety w mieszkaniu w ogólnej liczbie gminnych lokali mieszkalnych (dot. Śródmieścia-Zachód)
Niedostosowanie obiektów mieszkalnych do wymogów ochrony środowiska	• Udział budynków gminnych, w których realizowano działania z zakresu termomodernizacji w ogólnej liczbie budynków gminnych (dot. Turzyna i Śródmieścia Zachód)

3.2. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Po wskazaniu obszaru do objęcia procesem rewitalizacji dokonano jego pogłębionej analizy. Na jej podstawie sprecyzowane zostały występujące na tym obszarze problemy oraz ich przyczyny, jak również zdefiniowano potencjały i znaczenie tego obszaru dla rozwoju miasta. Uszczegółowienie analiz ilościowych, w kontekście badanego obszaru, możliwe było dzięki zastosowaniu metody kartogramu w układzie siatki heksagonalnej, co pozwoliło na określenie zróżnicowania terytorialnego występowania zjawisk społecznych w strukturze przestrzennej wskazanego do rewitalizacji obszaru. Niezwykle istotnym źródłem informacji do analizy pogłębionej były ustrukturalizowane wywiady pogłębione, przeprowadzone z liderami społecznymi, specjalistami z zakresu ekonomii, gospodarki nieruchomościami i rozwoju regionalnego, jak również ekspertami z dziedziny spraw społecznych. Wyniki wywiadów pogłębionych skonfrontowano z wynikami analiz ilościowych, dzięki czemu uzyskano kompleksowy obraz sytuacji na badanym obszarze.

3.1.1 Sfera społeczna

Położone centralnie części miasta bezpośrednio po zakończeniu działań wojennych były najchętniej i najszybciej zamieszkiwane, tam też organizowano instytucje tworzące infrastrukturę publiczną (np. szkoły przy Alei Piastów, poczta na ulicy Pocztowej). Ten żywiołowy proces mocą swej dynamiki został mocno utrwalony w strukturze społecznej dzielnic centralnych, skupiły one mieszkańców realizujących podstawowe potrzeby (bezpieczeństwo, dostęp do usług publicznych) i nie dysponujących kapitałem oraz energią do realizacji bardziej zaawansowanych strategii w zakresie organizacji warunków życia. Stan ten został utrwalony na przestrzeni lat, jego następstwa ujawniły się wraz z rozpoczęciem przemian ekonomicznych na początku lat 90. XX wieku. W kolejne stulecie Szczecin wkraczał z centralnie położonymi dzielnicami zamieszkiwanymi przez stosunkowo uboższą część populacji.

Na obszarze rewitalizacji zachodzą niewielkie procesy wymiany mieszkańców, co w efekcie powoduje, że na obszarze tym dominuje odziedziczona po minionym stuleciu struktura społeczna.

W rejonie wschodniej pierzei ulicy Śląskiej i Świętego Wojciecha, w otoczeniu Placu Odrodzenia i na zachód od Placu Grunwaldzkiego, gdzie obszar miasta w największym stopniu pozostał „nietknięty” procesami rewitalizacyjnymi natężenie problemów społecznych i ekonomicznych pozostaje największe.

Na omawianym obszarze zbliżony jest rozkład zjawiska trwałego bezrobocia, przy czym jego dodatkowym „ogniskiem” są kwartały wzdłuż ulicy Edmunda Bałuki i Śląskiej oraz w rejonie Placu Szarych Szeregów. W odróżnieniu od obszaru nasilenia poboru świadczeń, tu mieszka proporcjonalnie więcej osób w wieku produkcyjnym, stąd zjawisko trwałego bezrobocia jest relatywnie bardziej widoczne.

Ryc. 101 Udział osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej

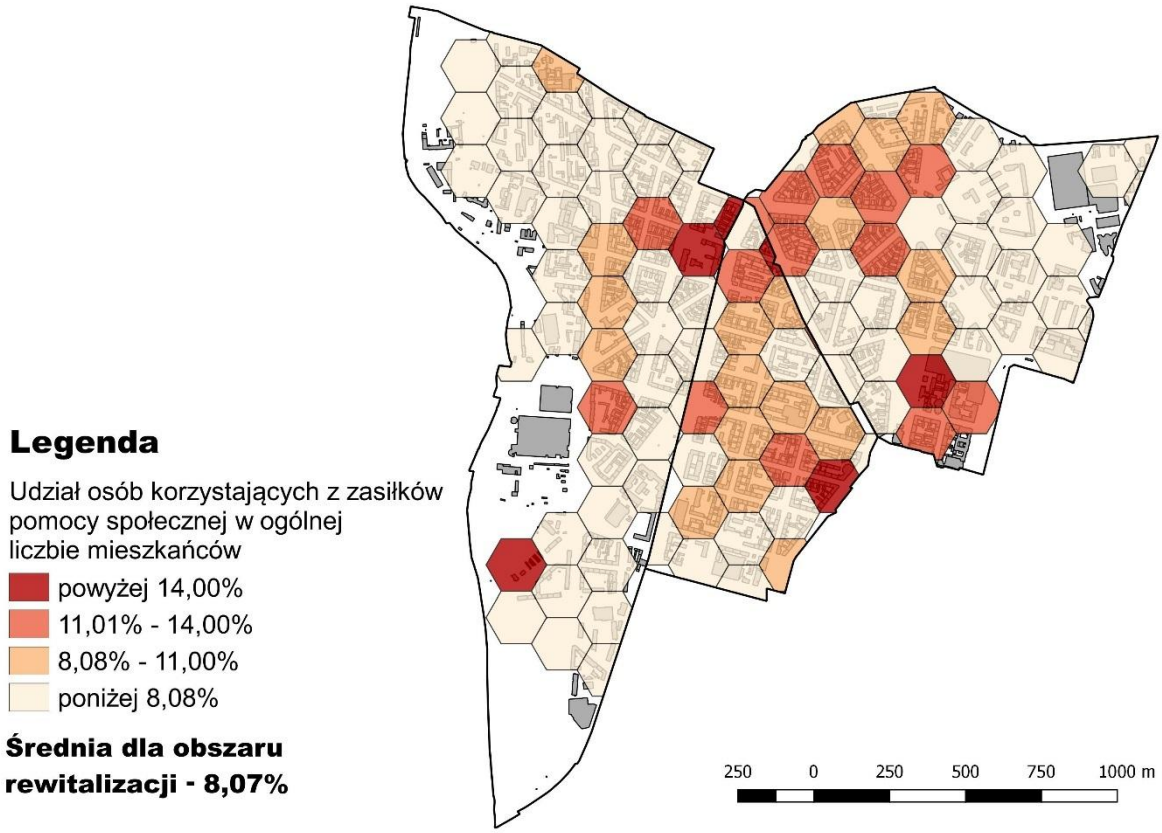

Źródło: opracowano na podstawie danych MOPR w Szczecinie i Urzędu Miasta Szczecin

Łagodny i ewolucyjny przebieg omawianego procesu ma swoje pozytywne i negatywne konsekwencje. Omawiane dzielnice nie stały się obiektem upowszechnionej mody na zamieszkanie lub prowadzenie działalności gospodarczej w ich obszarze. Zasadniczo nie została wytworzona presja ekonomiczna na zasiedlanie dzielnic zmierzająca do wyparcia zastanych mieszkańców czy też radykalną zmianę funkcji poszczególnych budynków. Pozwoliło to w dużej mierze zachować istniejące więzi społeczne oraz nieformalne kody kulturowe wytworzone w toku wieloletniego utrwalania wzorców osobowych i postaw społecznych. Jednocześnie nie wytworzono silnych impulsów do podniesienia jakości infrastruktury mieszkalnej, jak też ogólnego podniesienia jakości życia w dzielnicach śródmiejskich. Dokonujące się zmiany mają charakter punktowy, zogniskowane są wokół konkretnych wspólnot mieszkaniowych, a nie np. całych kwartałów.

Społeczność jako całość nie jest świadomym, konsekwentnym i zintegrowanym wokół jasno określonego celu inspiratorem i uczestnikiem procesu przekształcania przestrzeni oraz rozwiązywania strukturalnych problemów, jakie w jej obrębie istnieją, pojawiają się, względnie ulegają modyfikacji.

Ryc. 102. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym

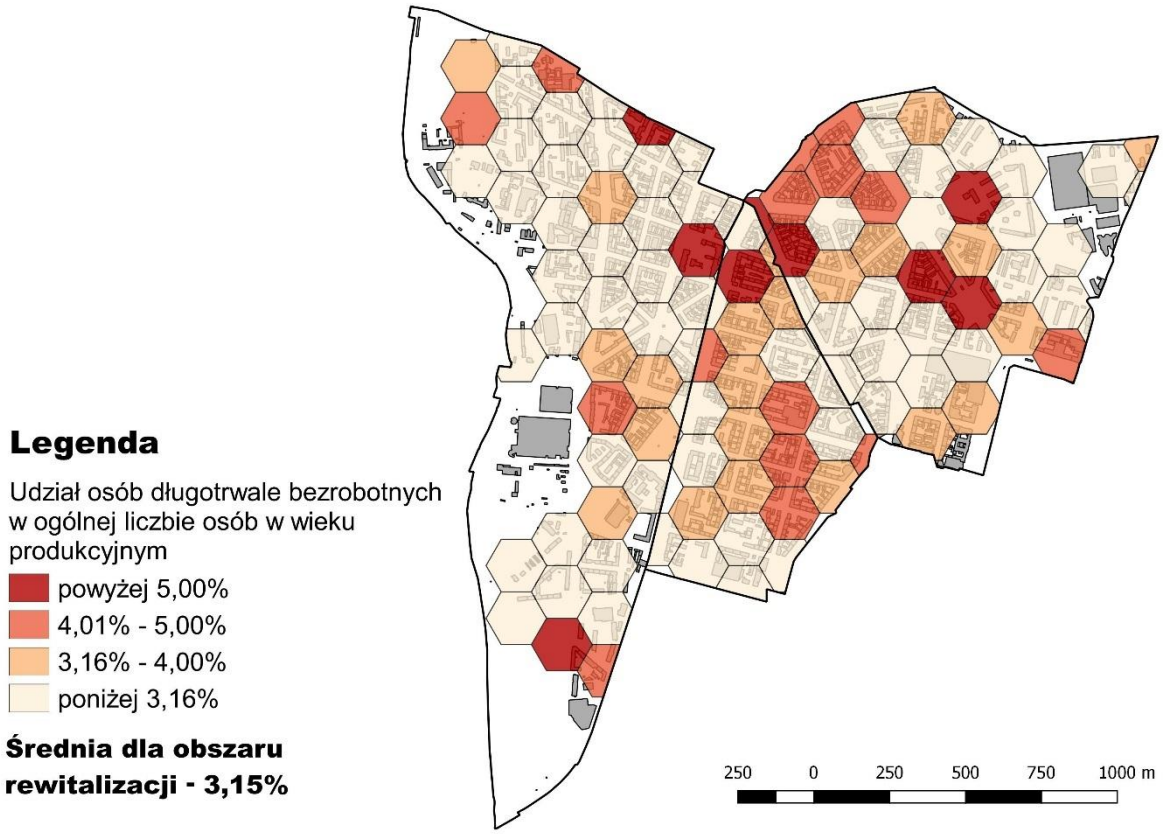

Źródło: opracowano na podstawie danych PUP w Szczecinie i Urzędu Miasta Szczecin

Należy także zwrócić uwagę na fakt, że układ połączeń komunikacyjnych na obszarze rewitalizacji, oraz przebieg granic administracyjnych nakładających się na siebie struktur, potęguje pewien stan rzeczy wykształcony w realiach krótkiego okresu funkcjonowania współczesnej struktury społecznej i narodowościowej miasta. Ani osiedla obszaru rewitalizacji traktowane z osobna, ani kompleks śródmiejskich dzielnic miasta nie tworzą w świadomości jego mieszkańców, a tym bardziej w odbiorze zewnętrznym jednolitego kompleksu skojarzeń, wyobrażeń, funkcji i podmiotów obdarzonego w miarę zwartą tożsamością i powiązanego poczuciem istnienia zewnętrznych granic, jak też elementów centralnych, aspektów spoistości, punktów odniesienia. Ma zatem miejsce sytuacja, w której realia codziennego życia, skupienie małych, sąsiedzkich środowisk bądź półformalnych struktur o charakterze pragmatycznym (takich jak wspólnoty sąsiedzkie czy też fakt

skupienia dzieci i rodziców wokół szkoły) nie znajdują odpowiednika w utożsamieniu z pewną konkretną częścią miasta – ramą przestrzenną dla tych wszystkich wspólnych aktywności jest całe miasto, ich ulokowanie w przestrzeni rozciąga się na cały Szczecin. Ma miejsce utożsamienie z miastem, ale nie z jego konkretną dzielnicą. Trudno przy tym mówić o trwałych sojuszach wobec dokonującej się gentryfikacji – śródmiejska cześć miasta jest obojętna na swoje miejsce we wszechświecie miasta, ale także wewnętrznie przepołowiona. Oba światy żyją we względnej separacji.

Realność problemu uwidacznia się na tle więzi i zjawisk tożsamościowych, które ujawniają się w innych dzielnicach Szczecina, (np. w Podjuchach, na Gumieńcach, na Warszewie) owocując konkretnymi inicjatywami obywatelskimi (np. system transportu publicznego na zamówienie w Podjuchach) czy nawet elementami symbolicznymi (jak np. pomnik słonia czy inicjatywa śledzenia gniazda bociana na Warszewie). Przestrzeń śródmiejska pozostaje w tym względzie amorficzna, przynależna w równym stopniu do wszystkich i do nikogo.

Problem braku społecznej świadomości centralności – swego rodzaju dumy związanej z tożsamością – współgra z brakiem wystarczającego zewnętrznego oddziaływania. W przypadku Niebuszewa udało się dokonanie zmiany, w której czynniki zewnętrzne i wewnętrzne współuczestniczyły. Prawdopodobnie bez zaistnienia w lokalnym środowisku śródmiejskiej i centralnej części miasta silnego ośrodka bądź zespołu czynników organizujących tożsamość i sprzyjających podnoszeniu jakości zasobów infrastrukturalnych oraz kapitału ludzkiego i społecznego nie będzie możliwe dokonanie systemowej zmiany. W problemie braku czynników centralizujących dochodzi do spętlenia i współzależności wszystkich aspektów zarówno tych o charakterze społecznym, jak i instytucjonalnym.

Omawiane wyżej uwarunkowanie pozostaje w związku z brakiem organizacji i podmiotów odwołujących się do centrum i śródmieścia jako miejsca swego funkcjonowania. Aspekt centralności ani dzielnicowej i osiedlowej specyfiki nie znajduje wyrazu w integracji wokół drużyn sportowych, podmiotów trzeciego sektora (być może istnieją jednostkowe przykłady przeczące tej tezie, trudno je zidentyfikować). Trudno za takowe uznać rady osiedli, dla większości mieszkańców pozostają one całkowicie anonimowe, podobnie jak nieznany jest przebieg granic pomiędzy osiedlami.

Do pewnego stopnia ten deficyt podmiotowości i instytucjonalności przełamuje istnienie struktur parafialnych. One z kolei napotykają na barierę o charakterze kulturowym – wszak nie wszyscy mieszkańcy posiadają określone poglądy religijne, stosunkowo niewiele osób systematycznie odbywa praktyki religijne (według statystyk kościelnych na niedzielną mszę świętą uczęszcza przeciętnie 1/5 mieszkańców, w centralnie położonych dzielnicach i parafiach odsetek ten jest nieco niższy). Ponadto skala oddziaływania symboliki, obiektów i struktur religijnych też ma swoje ograniczenia. Na obszarze osiedla Śródmieście nie znajduje się ani jedna świątynia, jest ono w wymiarze administracyjnym przyporządkowane

do parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, co jednak w niewielkim stopniu przekłada się na doświadczenie integracji przestrzennej i funkcjonalnej. Biorąc pod uwagę amorficzność postaw religijnych, rozległość parafii i fizyczny brak infrastruktury sakralnej przekłada się na daleko idącą prywatyzację postaw i więzi religijnych. Tym bardziej więc struktury parafialne nie są i nie mogą być uczestnikiem bądź partnerem w procesie aktywizacji i pozareligijnej integracji mieszkańców obszaru. Równocześnie w bezpośredniej bliskości Placu Zwycięstwa zlokalizowane są aż trzy świątynie. Stanowi to pozostałość odziedziczonego budownictwa sakralnego z okresu przedwojennego i w naturalny sposób determinowało logikę wyznaczania granic administracyjnych parafii. Nie sposób jednak zaprzeczyć, że przy tego rodzaju wielopoziomowości struktur i budowanych wokół nich relacji społecznych oraz działań i aktywności indywidualnych oraz zbiorowych trudno o wypracowania jednoznacznych związków z terytorium.

Parafie prowadzone przez księży dominikanów i chrystusowców oraz skupiające ich życie świątynie – obydwie ulokowane na skraju osiedla Centrum – swym oddziaływaniem wykraczają poza własne granice administracyjne. Wiąże się to z działalnością licznych wspólnot, prężnych środowisk akademickich, ogólnego prestiżu w społeczności miasta. (Świadczy o tym dobitnie m.in. liczba i miejsce zamieszkania dzieci przyjmujących po raz pierwszy sakrament komunii świętej – w roku 2017 w przypadku parafii dominikańskiej około 50 % pochodziło ze szkół spoza parafii). Ten swoisty „sukces" powiązany ze swego rodzaju misją, poczuciem odpowiedzialności za miasto i jego mieszkańców, w pewnym stopniu zamazuje „właściwy" charakter parafii i jej wspólnotowość. W pewnym stopniu ten ogólnomiejski profil obu świątyń koresponduje z charakterystyką nieodległego – choć zlokalizowanego poza granicami administracyjnymi analizowanych osiedli – kościoła katedralnego pw. Świętego Jakuba, w naturalny sposób świątyni centralnej dla całego miasta i diecezji. Na mniejszą skalę podobna prawidłowość dotyczy kościoła pw. Świętego Wojciecha (kościół garnizonowy) przy Placu Zwycięstwa. W efekcie każda z omawianych świątyń może być postrzegana jako samodzielne centrum aktywności religijnej, ważny punkt na duchowej mapie miasta, co nie w każdym przypadku i nie w każdym wymiarze daje się pogodzić z funkcją integratora społeczności parafialnej.

Obszar rewitalizacji to także obszar, na którym występuje problem deficytu bezpieczeństwa.

Poziom przestępczości ogółem w Szczecinie plasuje się poniżej średniej dla miast o porównywalnej do Szczecina wielkości - dla Wrocławia, Poznania, Krakowa, Gdańska, nie mówiąc już o Katowicach, najbardziej zagrożonym przestępczością wielkim miastem w Polsce. Należy zauważyć, że pojawiają się opinie o tym, że w śródmiejskiej części Szczecina brak bezwarunkowego poczucia zagrożenia.

Według wyników badań prowadzonych przez dr Natalię Sypion–Dutkowską[27] w śródmieściu Szczecina oraz na sąsiednich terenach mieszkaniowych skupiają się obszary wysokiej gęstości wszystkich badanych przez nią rodzajów przestępstw. Tego rodzaju zachowania cechują się także znaczną trwałością przestrzenną, a jednocześnie pozostałe obszary Szczecina wolne są od znacznego nasilenia tego rodzaju przestępstw.

Ryc. 103. Liczba popełnionych przestępstw

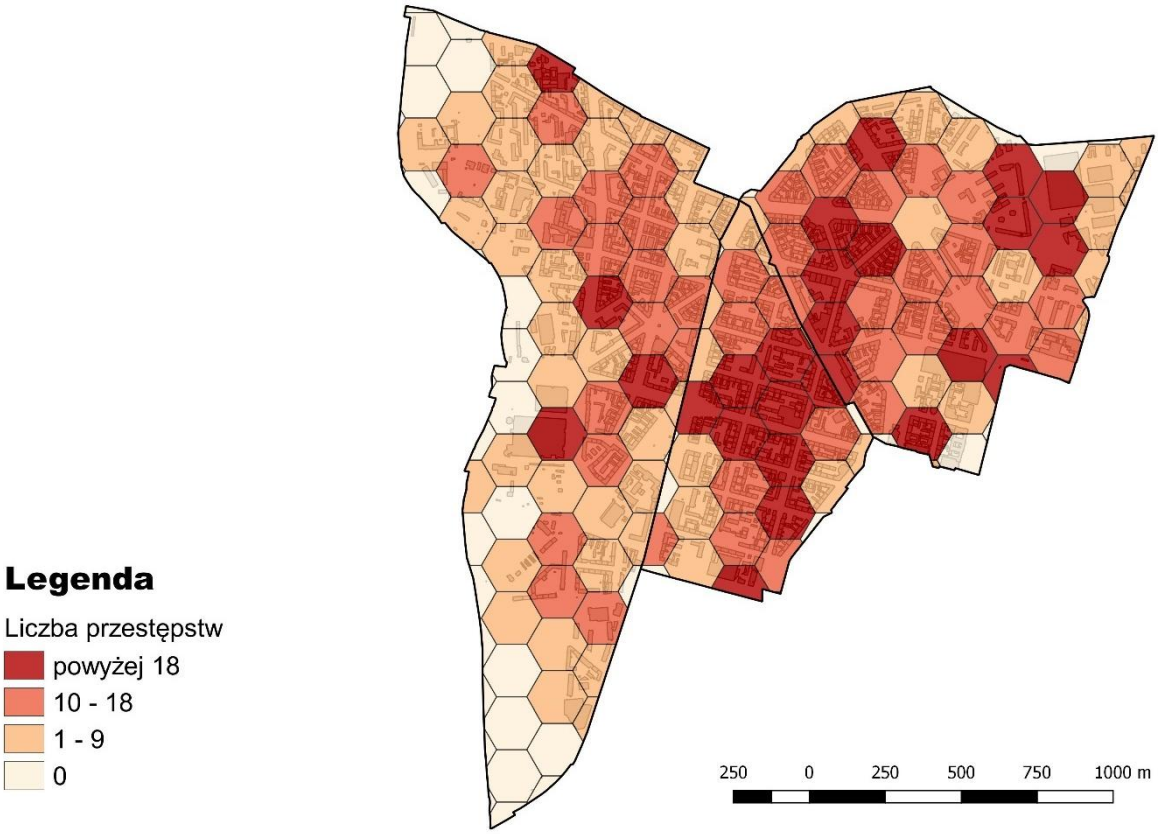

Źródło: opracowano na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Szczecinie

Przyczyną tego stanu rzeczy jest prawdopodobnie skupienie i nałożenie się na siebie przestrzennych (mieszkania komunalne, punkty sprzedaży alkoholu, obiekty handlowo-usługowe) i społecznych (bezrobocie, ubóstwo, alkoholizm, dysfunkcje rodziny, brak kontroli społecznej) uwarunkowań przestępczości. Dodatkowymi czynnikami sprzyjającymi przestępczości w omawianym obszarze są duże przepływy osób i ich anonimowość. Kwartały zabudowy śródmiejskiej Szczecina położone w obrębie „przestępczego kilometra kwadratowego" pomiędzy: aleją Papieża Jana Pawła II, ulicą Tkacką, placem Brama Portowa, ulicą Kaszubską, ulicą Mariana Langiewicza, ulicą Kazimierza Pułaskiego, ulicą Bolesława Śmiałego, ulicą 5 Lipca, placem Szarych Szeregów i ulicą Wielkopolską,

[27] źródło: Sypion-Dutkowska N., 2015. *Analiza stanu i zmian rozmieszczenia przestępstw w Szczecinie z wykorzystaniem geostatystycznych metod GIS*, Archiwum Kryminologii, T. XXXVII, s. 302-326.

w postulatach przywoływanego badacza oraz innych osób zajmujących się tym zagadnieniem wymagają szczególnego nadzoru policyjnego.

Jak się wydaje, istota opisywanego zagadnienia polega na współwystępowaniu nasilenia zjawisk patologicznych i kryminalnych w obrębie lokalnego środowiska i w obrębie tkanki mieszkaniowej przy jednoczesnym utrzymaniu poczucia bezpieczeństwa w przestrzeni otwartej, publicznej. Niski standard infrastruktury mieszkaniowej w powiązaniu z deficytem kapitału społecznego i nasileniem niekorzystnych zjawisk społecznych sprawia, że kamienice w otoczonych najgorszą sławą kwartałach są scenerią częstych wykroczeń, aktów agresji często związanych z nadmiernym spożyciem alkoholu, częstszymi włamaniami do słabiej strzeżonych lokali. Dokonuje się to w aurze obywatelskiej bierności, jest traktowane bardziej jako aspekt specyfiki kulturowej – tego rodzaju zachowania są do pewnego stopnia oswojone – niż wyzwania obywatelskiego, wynikające z ostrzej zarysowanych granic własności. Ponadto w ogólnej sumie wykroczeń trzeba rozróżnić te, które mają związek z uwarunkowaniami topograficznymi wynikającymi z centralności miejsca (w szczególności handel narkotykami realizowany w możliwie dostępnych miejscach spotkań) oraz położenia na połączeniach ścieżek komunikacyjnych (w tym przypadku rośnie prawdopodobieństwo zdarzeń komunikacyjnych, kradzieży, ale także – w pewnym stopniu – aktów wandalizmu). Tym samym śródmiejskie osiedla kumulują zdarzenia przekraczające normy społeczne zarówno autorstwa mieszkańców tychże osiedli, jak i mające miejsce w następstwie samego ich centralnego położenia w strukturze miasta.

Patrząc na problem z nieco innej strony warto zauważyć, że odczucie bezpieczeństwa w omawianym obszarze może być warunkowane jego profilem społecznym. W przypadku fragmentów miasta zamieszkiwanych w większym stopniu przez osoby starsze ich przekonania i formułowane na ich podstawie uogólnienia bywają wykreowane na oczekiwaniach i obawach związanych z własnym dyskomfortem, poczuciem zagrożenia potęgowanym przekonaniem o mniejszej możliwości przeciwstawienia się mu z racji obniżonej sprawności i doświadczenia samotności. W tym obszarze ruch pieszy wieczorami słabnie, przez co zmniejsza się także znaczenie presji kontroli społecznej, poczucie bezpieczeństwa związane z obecnością innych ludzi.

Innej natury są problemy obniżające poziom bezpieczeństwa w obszarze śródmiejskim. Tam jawi się koincydencja dokonującej się gentryfikacji oraz osamotnienia tych, którzy zostali opuszczeni zarówno przez „system", jak i przez najbliższe otoczenie.

Nie można ignorować faktu, że wraz z rosnącą świadomością społeczną i doświadczanymi oraz znajdującymi się w sferze aspiracji standardami życia, społeczność miasta w coraz większym stopniu identyfikuje kwestie bezpieczeństwa ze stanem infrastruktury. Na omawianym obszarze występują w tym względzie istotne nawarstwiające się zaniedbania i braki. Co istotne, pojawiają się one także w odniesieniu do obszaru osiedla Turzyn, które

wypada względnie korzystniej w kontekście innych analizowanych paramentów bezpieczeństwa. To uwidacznia fakt, że tam, gdzie w większym stopniu ma miejsce intensyfikacja ruchu problem bezpieczeństwa staje się zagadnieniem ogólnomiejskim, a kwestia jakości bezpieczeństwa w określonej dzielnicy – wyzwaniem dotyczącym całej społeczności miasta.

Na obszarze rewitalizacji występują również zjawiska kryzysowe dotyczące seniorów.

Jakość życia w mieście i dostępność usług publicznych w jego poszczególnych dzielnicach stopniowo zastępuje takie aspekty życia społeczeństwa znajdującego się w trakcie transformacji ustrojowych, ekonomicznych i społecznych, jak: zmniejszanie bezrobocia, rozwój infrastruktury czy modernizacja instytucji i podnoszenie jakości rządzenia. Nabiera to szczególnego znaczenia wobec zwiększającego się znaczenia zagadnień o charakterze demograficznym i związanym ze zmianą profilu wiekowego społeczności kraju i miasta, ale także omawianych dzielnic. Chodzi tu w szczególności o wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy, wzrost liczby osób samotnych, wzrastającą liczbę osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych, a także zmianę modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniową.

Część śródmiejska z jej stosunkowo zwartą zabudową, małą liczbą nowych budynków i ograniczonym dopływem młodszych mieszkańców, staje się obszarem koncentracji osób starszych. Wśród mieszkańców badanego obszaru obserwuje się wysoki udział przedstawicieli pierwszego pokolenia mieszkańców powojennego Szczecina, zdecydowanie już w mniejszym stopniu pionierów osiedlających się mieście w latach 40. i 50., częściej urodzonych w tym okresie i zachowujących lokale mieszkalne po rodzicach i członkach rodzin.

Ryc. 104. Stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do populacji osób w wieku produkcyjnym

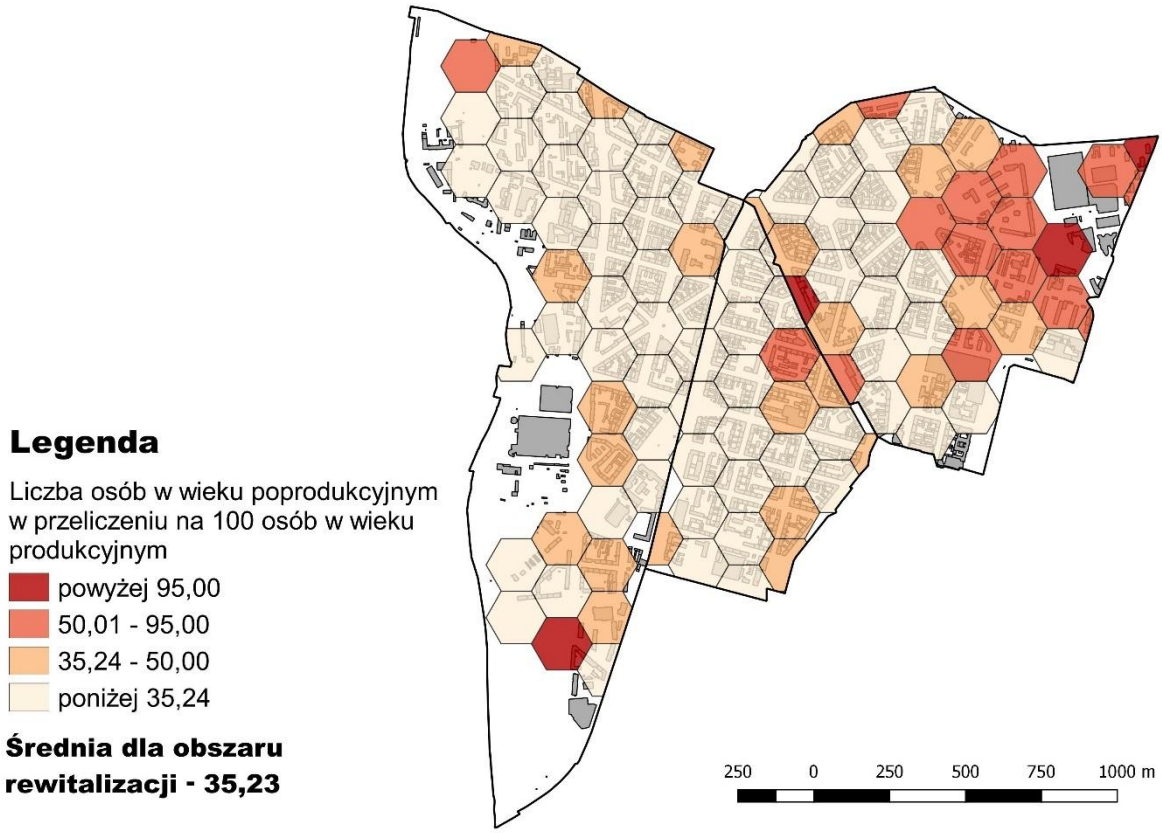

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

We wschodniej części osiedla Centrum i w rejonie Alei Wojska Polskiego liczba osób starszych niemal dorównuje liczbie osób w wieku produkcyjnym. Tam, gdzie w największym stopniu realizowane były nowe projekty deweloperskie – w szczególności w rejonie Alei Bohaterów Warszawy – oraz na obszarze intensywniejszych projektów rewitalizacyjnych podejmowanych przy udziale wspólnot mieszkaniowych w tradycyjnej zabudowie pojawiało się znacznie więcej młodych mieszkańców.

Na podstawie przeprowadzanych wywiadów można stwierdzić, że na omawianym obszarze do rzadkości należy wspólne zamieszkiwanie osób starszych z przedstawicielami młodszego pokolenia, co powoduje zwiększające się poczucie osamotnienia, konieczność samodzielnego radzenia sobie z codziennymi obowiązkami i ograniczeniami fizycznymi i psychicznymi wynikającymi z postępującego wieku. Podnoszące się standardy życia i oczekiwania młodszego pokolenia sprawiają, że pogłębia się tendencja do migracji z obszaru śródmieścia przy jednoczesnym podnoszeniu się średniej wieku lokatorów. Dochodzą do tego inne deficyty warunkowane kondycją materialną i psychiczną starszego pokolenia:

- zła sytuacja finansowa i samotność;
- pogorszenie stanu zdrowia i sytuacji materialnej;

- niski poziom życia osób starszych;
- trudności związane z samodzielną egzystencją (sprzątanie, gotowanie, wychodzenie na spacer itp.);
- konieczność opieki higienicznej i usług pielęgnacyjnych;
- trudności w zabezpieczeniu opału;
- brak możliwości kontynuacji aktywności zawodowej wśród osób starszych;
- brak aktywności społecznej, osamotnienie, izolacja, nieporadność życiowa;
    - postawa roszczeniowa;
    - zagrożenie izolacją i wykluczeniem społecznym osób dotkniętych niepełnosprawnością i ludzi starszych;
    - negatywne stereotypy człowieka starego;

Osoby starsze są skupione na domowym trybie życia. Ich obecność w przestrzeni publicznej przejawia się przede wszystkim na spacerach, pracach działkowych i drobnych zakupach. W przypadku analizowanego obszaru ważnym aspektem tego rodzaju aktywności są odwiedziny cmentarza - jego parkowy charakter, rozległość i ulokowanie w sąsiedztwie dzielnicy śródmiejskiej sprzyja częstym wizytom.

Uwzględniając wielość realizowanych postaw życiowych, w niejednym przypadku – świadome ograniczenie do podstawowych czynności i prywatności, czy też naturalne ograniczenie aktywności związane z postępującym wiekiem, uzasadnione jest postawienie tezy, że na omawianym obszarze ma miejsce wykluczenie społeczne osób starszych. Można scharakteryzować to jako indywidualną zdolność wielu mieszkańców do wykorzystania potencjału swego otoczenia i ograniczonej woli jego współtworzenia, ale również jako problem polegający na słabości środowiska lokalnego w zakresie aktywizacji ekonomicznej i publicznej seniorów. Jeśli nawet wielu z nich nie aspiruje do ograniczania negatywnych aspektów postępującego wieku należy stwierdzić, że w niewielkim stopniu ich zapotrzebowanie jest zaspokajane przez świadomą politykę samorządu lokalnego, jak też działania innych podmiotów.

Ograniczona jest oferta komercyjna. Tym większe zapotrzebowanie odwołuje się do sektora publicznego, tym bardziej, że kluczową barierą udziału w korzystaniu z różnego rodzaju dobrach i formach spędzania czasu jest dla osób starszych niezbyt wysoki budżet domowy, niejednokrotnie ograniczony po przejściu na emeryturę czy też rentę. Oczywiście podejmowane są działania w ramach programu Szczecin Przyjazny Seniorom. Według oficjalnej strony programu (przyjaznyrodzinie.szczecin.pl) certyfikaty Miejsca Przyjaznego Seniorom otrzymały takie podmioty, jak: placówki medyczne, teatry i instytucje kultury oraz rekreacji, ale także firma TOYOTA KOZŁOWSKI – dealer samochodów. Na terenie objętym analizą zlokalizowane są jedynie punkty firmy Spondylus oferującej produkty medyczne

i rehabilitacyjne oraz Teatr Lalek Pleciuga. Siłą rzeczy starsi mieszkańcy śródmieścia nie korzystają też w dużej skali z innych form aktywności samorządu i społeczności miasta dla nich dedykowanej. Można wskazać prowadzenie stoisk na ogólnomiejskich festynach, zniżki na wybrane wydarzenia o charakterze kulturalnym i rozrywkowym odbywające się w Szczecinie. Ważną rolę odgrywa także funkcjonowanie Uniwersytetu Trzeciego Wieku. W śródmiejskiej części miasta brak instytucji działających na rzecz środowiska seniorów. Najbliższe kluby seniora zlokalizowane są na ulicach: Mieszka I, Dąbrowskiego i Kruczej. Nasycenie tego rodzaju inicjatywami w śródmiejskiej części miasta jest znikome. Niewielką rekompensatę stanowi działalność bibliotek publicznych czy też wspólnot parafialnych – w obu przypadkach seniorzy stanowią główną grupę beneficjentów oferty oraz uczestników zajęć i spotkań. Ich aspekt aktywizacyjny jest jednak ograniczony.

Rosnąca pod względem liczebnym grupa seniorów, w dużej mierze wywodząca się ze słabiej wykształconej, mniej majętnej i w mniejszym stopniu zaangażowanej w życie publiczne części społeczności śródmiejskich osiedli miasta, w coraz mniejszym stopniu przyczynia się do budowy jego potencjału. Problemem jest zarówno jej bezradność wobec wielu strukturalnych barier i ograniczeń, jak i jej narastające konsekwencje – rosnące koszty leczenia i opieki, stopniowa dekapitalizacja infrastruktury mieszkaniowej, zanik więzi społecznych przez wycofanie w życie prywatne. Już obecnie kontakt administracji i rozmaitych aktorów z tą społecznością staje się mocno ograniczony, zawężony do wybranych funkcji (doraźna pomoc, realizacja świadczeń, nieliczne inicjatywy publiczne, jak np. konkurs na najbardziej efektowne balkony). Ignorowanie tego stanu rzeczy prowadzić może do sytuacji, w której dominująca część społeczności omawianych osiedli utraci zdolność do współdziałania z samorządem i jego partnerami. Za stan problemowy można także uznać niezdolność wspólnoty do wykorzystana wiedzy, umiejętności i czasu, którymi w tak znacznym stopniu dysponuje tak wielu jej członków. Można tu zatem mówić o dużej złożoności i skomplikowaniu omawianego zagadnienia.

Na koniec należy także podkreślić, że obszar rewitalizacji boryka się z problemami dotyczącymi dzieci i młodzieży

Ryc. 105. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców poszczególnych osiedli omawianego obszaru

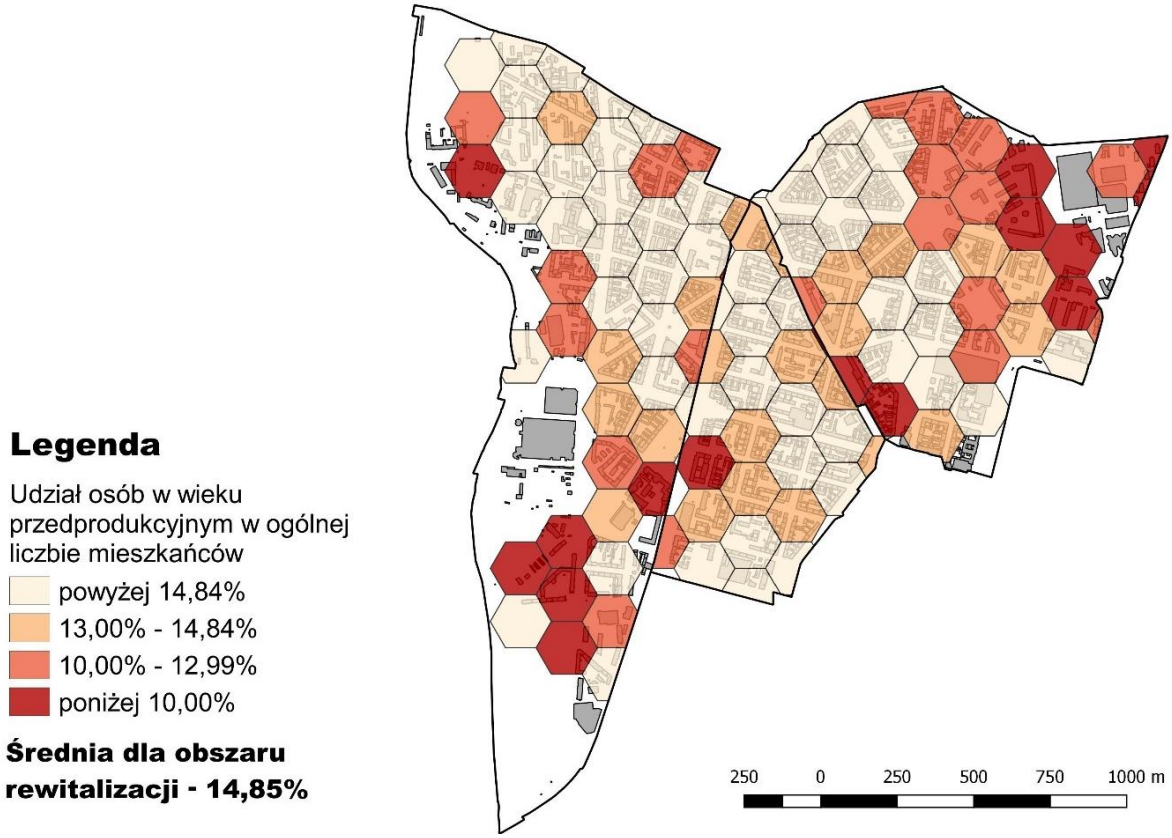

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Szczecin

Dzieci i młodszej młodzieży proporcjonalnie najmniej mieszka w pasie bloków mieszkalnych między ulicą Wyzwolenia a rejonem Placu Grunwaldzkiego i Alei Papieża Jana Pawła II, w okolicach ulicy Jagiełły i Langiewicza oraz przy początkowym biegu ulicy Ku Słońcu. Ciekawy jest przypadek południowego krańca osiedla Śródmieście-Zachód, gdzie niska populacja dzieci i młodzieży wiąże się z lokalizacją dwóch placówek szkolnych, w tym jednej z najstarszych w mieście szkól podstawowych. Ilustruje to zanikający charakter więzi szkół z ich otoczeniem i możliwości wszechstronnego oddziaływania na podopiecznych, o czym będzie jeszcze mowa w dalszej części analizy.

Według danych Urzędu Statystycznego z 2015 r. w całym Szczecinie mieszkało ponad 49 tys. małżeństw z dziećmi, blisko 27 tys. samotnych matek i 4024 samotnych ojców. Tu odsetek rodzin niepełnych wynosi prawie 37%. Niepełność rodzin w istotnym stopniu koreluje z niepewną sytuacją materialną – w uboższej, śródmiejskiej części miasta jest to wielokrotnie zauważany problem. Ponadto według danych uzyskanych w parafiach zlokalizowanych na obszarze objętym analizą około połowa przychodzących na świat dzieci przychodzi ze związków nieformalnych. Nie oznacza to bezwzględnie przyszłej niepełności rodzin, w których będą się one wychowywać, niemniej kryzys instytucji rodziny na omawianym obszarze jest w tym zjawisku mocno widoczny. Więzi rodzinne uległy osłabieniu,

w śródmieściu miasta nie jest to raczej przejaw emancypacji, zmiany stylu życia i odsuwaniu na przyszłość ważnych decyzji życiowych, ale wypadkowa pauperyzacji i wielowątkowej degradacji życia społecznego.

Przyglądając się bliżej temu zagadnieniu i jego osadzeniu w uwarunkowaniach rozwojowych omawianych osiedli centralnej i śródmiejskiej części miasta należy zauważyć, że deficyty te w istotny sposób ograniczają młode pokolenie. Nie dość na tym, że doświadcza ono konsekwencji niższego statusu materialnego swoich rodzin i opiekunów. To dzieci i młodzież w jeszcze bardziej bezpośredni sposób doświadczają deficytów jakości i rozległości przestrzeni publicznej. W przypadku dzieci młodszych i ich rodziców, jak wskazano, niedogodności wiążą się z brakiem wystarczającego dostępu i bliskości terenów zielonych i związanych z nimi instalacji, w szczególności placów zabaw. Tu możliwe jest jednak, przynajmniej częściowo, wycofanie w przestrzeń prywatną. Starsze dzieci i młodzież młodsza ulega jednak socjalizacji właściwej wiekowi dojrzewania w otoczeniu zdecydowanie niesprzyjającym, wypełnionym w szczególności zwartą substancją mieszkaniową i raczej przypadkowo definiowanymi miejscami spotkań i aktywności lokalnej wspólnoty. Nie istnieją centra skupiające taką aktywność, brak właściwie otwartych, ogólnodostępnych ośrodków pośrednich umożliwiające spotkanie, wspólne dzielenie pasji i kreowanie nowych zachowań – takich jak obiekty sportowe.

Nastąpił niemal kompletny zanik instytucji podwórka. Charakter zabudowy, procesy rewitalizacyjne i postępująca gentryfikacja sprawiły, że w tych dzielnicach podwórka pozostały domeną względnie zwartych, ale też słabiej sytuowanych i w konsekwencji niżej pozycjonowanych środowisk. Zabudowa kwartałów coraz rzadziej umożliwia funkcjonowanie podwórka jako miejsca spotkań i aktywności – są one zabudowywane, a przede wszystkim pełnią funkcję parkingów. Do pewnego stopnia w tych realiach aktywność lokalnych środowisk przeniosła się na chodnik i ulicę.

Fot. 1. Przykłady podwórek - parkingów

Źródło: wizja lokalna 27-07-2017

Przepaść między ofertą boiska i podwórka a dyskoteką i klubem nocnym wypełniają centra handlowe, względnie eksplorowanie innych części miasta dostarczających podstawowych elementów przestrzeni publicznej (np. Wały Chrobrego i nadodrzańskie bulwary).

Młode pokolenie w bardzo ograniczony sposób stymulowane jest przez wpływ środowiskowych liderów. Mogą oni ewentualnie kreować swoją pozycję w ramach instytucji szkolnych, choć wobec złożoności i uwarunkowań kulturowo – ustrojowych okazuje się to coraz trudniejsze lub też w oparciu o instytucje organizujące czas wolny. Postępujący zanik bądź zupełna nieobecność tych ostatnich pozostawia młodzież omawianego obszaru pod przemożnym wpływem popkultury oraz wzorców i autorytetów funkcjonujących w wyobraźni masowej. Wzmiankowane wyżej nasilające się rozwarstwienie struktury klasowej omawianego obszaru przekłada się na odmienność doświadczeń z organizacją czasu wolnego – demarkacja dotyczy z jednej strony rodzin, w których dzieci raz lub kilka razy w tygodniu biorą udział w zajęciach sportowych, kołach zainteresowań, dodatkowych lekcjach, a z drugiej rodzin praktycznie pozbawionych możliwości korzystania z tego rodzaju oferty. W każdym przypadku uczestnictwo takie przybiera jednak tryb indywidualny i ma zazwyczaj charakter funkcjonalny (jest ukierunkowane na pozyskanie pewnej wiedzy, sprawności czy też relacji) i nie przyczynia się do kreowania liderów i autorytetów wywierających szerszy wpływ na środowisko omawianych dzielnic. W coraz mniejszym stopniu punktem odniesienia dla wybranych kręgów, choćby i dla całego miasta, są nawet gracze miejscowego klubu piłkarskiego, których losy najczęściej jedynie w ograniczonym wymiarze są powiązane z miastem. Wobec amorficzności granic śródmiejskiej części miasta i zaniku tradycyjnych form obiegu treści, wyczerpaniu uległ potencjał kreowania swoistych legend miejskich z ich bohaterami jako archetypami lokalnego kolorytu czy też nośnikami wspólnotowego doświadczenia. W związku z tym na poziomie zbiorowej świadomości i podświadomości brakuje płaszczyzny, na której dzieci i młodzież mogłyby wejść z postaciami, osobami i autorytetem związanych z nimi instytucji, niosącymi ze sobą potencjał dla kształtowania indywidualnego i zbiorowego przeżycia i doświadczenia.

Ponadto w stosunkowo krótkim czasie radykalnie zmieniła się rola instytucji kultury, które wychodzą naprzeciw społecznym i środowiskowym potrzebom.

Punktem odniesienia nie jest szkoła także dlatego, że następuje stopniowe odrywanie miejsca zamieszkania od miejsca pobierania edukacji. Także w śródmieściu dzieci z tej samej ulicy mogą chodzić do różnych szkół o często odmiennych porach. Wraz z realizacją porządku zajęć pozalekcyjnych niweczy to pojęcie i doświadczenie wspólnego czasu pozalekcyjnego. Gęsto zamieszkane śródmiejskie ulice gromadzą dzieci odwołujące się do indywidualnych struktur środowiskowych, tylko w niewielkim stopniu związanych z miejscem zamieszkania.

Kluczowe jest pytanie: co dzieje się ze starszymi dziećmi i młodszą młodzieżą omawianego obszaru w czasie, gdy nie realizują obowiązku szkolnego? Odpowiedzią na nie jest zdefiniowanie problemu „nieobecności" tej grupy mieszkańców, ich zarówno fizycznego, jak i społecznego wycofania z przestrzeni miejskiej i lokalnego środowiska. To wycofanie następuje do sfery indywidualnej, przede wszystkim do obecności w Internecie, jak i „poza dzielnicę", w wyłączone sfery konsumpcji bądź ogólnomiejskie przestrzenie publiczne. Własna dzielnica, osiedle czy nawet ulica nie są do tego w gruncie rzeczy potrzebne. Głębszy sens i namacalne skutki identyfikowanego problemu należy rozpoznawać w:

- braku realnego związku z dzielnicą i udziału w jej tworzeniu – tworzy się radykalna luka tożsamościowa, brak związku młodych mieszkańców z miejscem zamieszkania,
- brak środowiskowego zaangażowania i społecznej presji na podnoszenie jakości – los dzieci i troska o ich bezpieczeństwo jest silną motywacja dla kreowania określonej funkcji; brak tego spoiwa także w starszym pokoleniu powoduje zanik motywacji i wycofanie w sferę prywatną,
- wyłączania poszczególnych fragmentów przestrzeni ze społecznej kontroli i sankcjonowanych środowiskową normą form zachowania i aktywności – miejsca nieużywane i zaniedbane stają się sferą nieoficjalną, niejednokrotnie sceneria łamania normy społecznej

Podsumowując pogłębioną diagnozę sfery społecznej na obszarze rewitalizacji można wskazać następujące problemy:

- Znaczna skala szeregu problemów społecznych i ich duże natężenie, w tym ubóstwo, bezrobocie, problemy w życiu rodzinnym, społecznym, uzależnienia.
- Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziomem kapitału społecznego.
- Dynamicznie starzejące się społeczeństwo na obszarze rewitalizacji oraz zmiany modelu funkcjonowania rodzin, pogłębiające zjawisko wykluczenia społecznego osób starszych.
- Wycofanie dzieci i młodzieży z udziału w życiu lokalnym, pogłębiane brakiem oferty.
- Brak organizacji i podmiotów odwołujących się do centrum i śródmieścia jako miejsca swego funkcjonowania, będących łącznikiem pomiędzy mieszkańcami, a politykami rozwoju miasta.
- Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta.

- Jakość przestrzeni publicznych nie wpływa pozytywnie na wizerunek tej części miasta, jako atrakcyjnej do przebywania, jak też osiedlania się.
- Koncentracja przestępczości na obszarze rewitalizacji związana z nakładaniem się na siebie szeregu negatywnych zjawisk społecznych i przestrzennych. Uwarunkowania przestrzenne wpływające negatywnie na poziom bezpieczeństwa.

Wyżej wymienione negatywne zjawiska wpływają na niską ocenę atrakcyjności zamieszkania w centrum miasta, a tym samym korespondują z danymi dot. ubytku mieszkańców obszaru rewitalizacji.

3.1.2 Sfera gospodarcza

Na obszarze rewitalizacji mamy do czynienia ze zjawiskiem dekomercjalizacji. Wiąże się to z tym, że jakkolwiek funkcja gospodarcza objęła na przestrzeni minionych trzech dekad znaczną część budynków i dolnych kondygnacji obiektów na omawianym obszarze, to w skali miasta wyróżnia go wysoka niestabilność prowadzenia działalności o takim charakterze. Poza głównymi ciągami komunikacyjnymi, przy mniejszych, w kilkunastu przypadkach jedno kierunkowych uliczkach, wiele lokali pozostaje czasowo lub trwale niezagospodarowanych. Zazwyczaj charakteryzuje je niski metraż oraz stosunkowo niski standard użytkowy.

Fot. 2. Przykłady nieużytkowanych lokali na analizowanym obszarze

Źródło: wizja lokalna 27-07-2017

Tego rodzaju lokale przed laty sprawdzały się jako sklepy spożywcze, punkty usługowe, biura i agencje nastawione na bezpośredni kontakt z klientem. Wraz z postępującą pauperyzacją mieszkańców, koncentracją funkcji handlowej w centrach oraz ekspansją sklepów sieciowych zdecydowanie obniżyła się ich atrakcyjność dla potencjalnych najemców. Zanik funkcji gospodarczych miał charakter strukturalny – zanik jednych sklepów i punktów usługowych, pomimo ich umiejscowienia w środku miasta, pociągał za sobą obniżenie atrakcyjności całego obszaru, a w konsekwencji – spadek obrotów w kolejnych punktach. W efekcie tworzą one zasób przestrzeni komercyjnej czasowo lub trwale wyłączonej z użytkowania, a przy tym niesprzyjający estetyce przestrzeni ulicznych.

Równolegle wraz z upadkiem tradycyjnych zakładów usługowych obniżyła się dostępność do wielu usług. Symptomatyczny jest zanik tanich zakładów fryzjerskich, pozycjonowanych pod mniej wymagającego klienta i nastawionych na większy obrót. Te, które zdecydowały się konkurować ceną, utrzymują dużą liczbę klientów, zdecydowana większość zakładów przestawiła się na droższe usługi realizowane w trybie umawianych na konkretny dzień i godzinę wizyt. To także wpływa na podniesienie cen usług (ich głównym oferentem stają się wyżej pozycjonowane salony) staje się czynnikiem rozwarstwienia w dostępności do usług rynkowych. W przypadku istniejących w przeszłości zakładów szewskich czy krawieckich – tu także na omawianym obszarze można znaleźć kilkanaście śladów po nich – podobnie jak w całym mieście nastąpił prawie całkowity zanik oferty. I tu dokonało się to pod wpływem rynku, który jednak znaczne grono uboższych czy też przyzwyczajonych do korzystania z usług rzemieślników mieszkańców pozostawił wobec perspektywy braku możliwości dokonywania reperacji oraz konieczności korzystania z peryferyjnie usytuowanych obiektów sieciowych. Jakkolwiek trudno to zjawisko dojrzeć z perspektywy osób odnajdujących się w realiach rynkowych, dla wielu starszych i uboższych mieszkańców dominujących w całych kwartałach centrum i śródmieścia miasta tego rodzaju zmiany oznaczały istotne zmiany w stylu życia i przyjmowanych modelach zachowań ekonomicznych.

Skutkowało to zachwianiem pozycji tradycyjnych ciągów komunikacyjnych, które odgrywały rolę ośrodków działalności handlowej. Aleja Wojska Polskiego na odcinku do obecnego Placu Szarych Szeregów, ulica Krzywoustego czy też na niektórych odcinkach ulica Jagiellońska okazały się w tym aspekcie bardzo delikatnymi ekosystemami, podatnymi na oddziaływanie czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Do pewnego stopnia i w ich przypadku można mówić o dekomercjalizacji, co pociągnęło za sobą negatywne skutki społeczne – zmniejszenie ruchu, dekapitalizację infrastruktury, zmniejszenie presji na estetykę i zachowanie standardów bezpieczeństwa i ładu publicznego oraz zwiększenie tolerancji dla zachowań obniżających standard przestrzeni.

Fot. 3. Niezagospodarowane lokale usługowe przy al. Wojska Polskiego

Źródło: wizja lokalna 27-07-2017

Należy zauważyć, że ekspansja dyskontów w skali miasta nie przełożyła się na zrównoważenie liczby wcześniej funkcjonujących małych punktów handlowych o dominującej funkcji spożywczej. Premiuje ona klientów dysponujących własnymi środkami transportu, skłonnych do dokonywana zakupów po drodze z pracy bądź odebraniu dzieci ze szkoły. W przypadku mieszkańców o niższych dochodach, w tym często osób starszych, oznacza to konieczność korzystania z gęstej, aczkolwiek charakteryzującej się wąskim asortymentem sieci sklepów pod szyldami „Żabki" czy też „Freshmarketu" bądź dłuższych spacerów do rzadziej rozlokowanych w gęstej śródmiejskiej zabudowie dyskontów (przykładowo brak zupełnie takich obiektów wewnątrz rozległego trójkąta między alejami: Wojska Polskiego i Piastów a ulicą Krzywoustego oraz w trójkącie Aleja Piastów – Kopernika – Narutowicza).

Fot. 4. Netto na rogu ulic: Ks. Piotra Ściegiennego i al. Bohaterów Warszawy (Turzyn) i Biedronka przy al. Wojska Polskiego (Centrum)

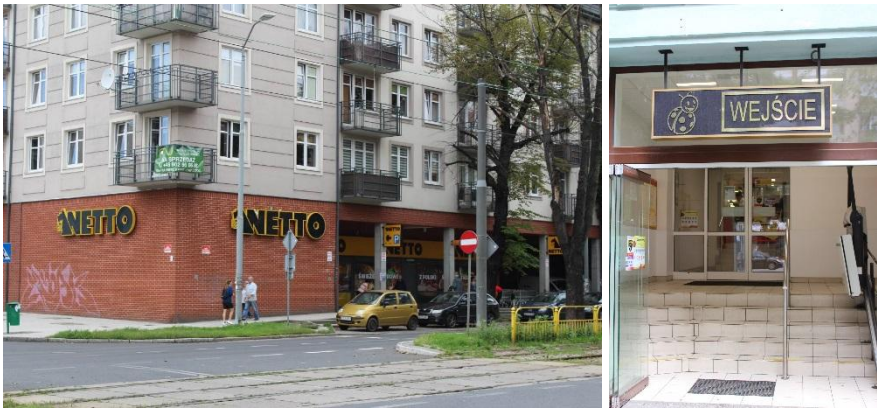

Źródło: wizja lokalna 27-07-2017

Praktyki promocyjno – informacyjne skoncentrowane na komunikowaniu się z klientami poprzez gazetki reklamowe poszczególnych marek pogłębiają postawę „polowania na okazje". Pogłębia to postawę przywiązania do niskiej ceny, a nie związków z siecią obiektów handlowych o charakterze „sąsiedzkim". Nie jest to zjawisko samo w sobie nacechowane pejoratywnie, sprawia ono jednak, że zauważalne rozwarstwienie majątkowe w powiązaniu z podtrzymywanymi aspiracjami co do standardu życia (w przypadku młodszych mieszkańców i rodzin z dziećmi) lub troską o zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych (w odniesieniu przede wszystkim do osób starszych) nieproporcjonalnie akcentuje znaczenie aktu dokonywania zakupów i poszukiwania korzystnych rozwiązań cenowych w porządku życia mieszkańców. W pewnym stopniu to dyskonty stają się ważnymi elementami zbiorowej świadomości, skupiającymi postawy ekonomiczne (także np. te związane z płaceniem rachunków), wypełniającymi luki w przestrzeni publicznej i jej społecznych funkcjach, o czym będzie mowa w dalszej części opracowania. Do pewnego stopnia ten sam proces ma miejsce w przypadku aptek.

Podsumowując pogłębioną diagnozę sfery gospodarczej, na obszarze rewitalizacji można wskazać następujące problemy:

- Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji, wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.

3.1.3 Sfera środowiskowa

Obszar rewitalizacji dotyka kilka problemów środowiskowych. Jak już wspomniano w diagnozie delimitacyjnej obszar rewitalizacji charakteryzuje się niskim udziałem terenów zieleni w powierzchni ogółem (30,75%) w porównaniu do przestrzeni miasta (37,62%). Obraz ten jest jeszcze zaburzany przez powierzchnię obszarów zieleni na osiedlu Turzyn (57,45%), którą w dużej części stanowią ogródki działkowe w jego południowej części (ul. Bohaterów Warszawy). W gęsto zabudowanych przestrzeniach osiedli Centrum oraz Śródmieście udział terenów zieleni jest bardzo niski, tj. 3,71% oraz 4,23% odpowiednio. Jeden z większych terenów zielni na obszarze rewitalizacji stanowi Plac Andersa. Warto również zaznaczyć, iż mieszkańcy osiedla Centrum mają w swoim sąsiedztwie Park im. Stefana Żeromskiego.

Powyższe dane wskazują na deficyt zieleni w centrum miasta, co powiązać można z problemem kryzysu przestrzeni publicznych (zobacz rozdział 3.1.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna).

Na obszarze rewitalizacji nie występują obszarowe formy ochrony przyrody. Do form ochrony przyrody można natomiast zaliczyć dwa pomniki przyrody. Są nimi drzewa, z których jedno zlokalizowane jest na niewielkim skwerze zieleni u zbiegu ulic Sikorskiego i Alei Piastów (obok Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego). Drugie drzewo pomnikowe rośnie również na osiedlu Turzyn, na podwórku kwartału przy ul. 5-go Lipca, Pocztowej i Tarczyńskiego.

Ryc. 106. Obszar rewitalizacji na tle form ochrony przyrody

Źródło: http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/, dostęp 03.11.2017

Obszar rewitalizacji jest przestrzenią tranzytową miasta. W tej części miasta notowane są najwyższe wartości hałasu komunikacyjnego. Szczególnie narażeni na ponadnormatywny hałas są mieszkańcy ulic, które są głównymi ciągami komunikacyjnymi, w tym: ul. Aleja Piastów, Wojska Polskiego, Krzywoustego. Duże natężenie ruchu, które wynika m. in. z rosnącej liczby samochodów w mieście, wpływa negatywnie na jakość powietrza atmosferycznego.

Zmniejszenie obciążeń komunikacyjnych na obszarze rewitalizacji związane będzie z realizacją kompleksowych w skali miasta rozwiązań inwestycyjnych, w szczególności dot. budowy dróg obwodowych, jak również w wyniku usprawnienia komunikacji publicznej. Istotne znaczenie może mieć również zmiana zachowań komunikacyjnych mieszkańców. Obecne dane wskazują na ciągle rosnącą liczbę samochodów, które na obecnym etapie rozwoju społeczno-gospodarczego wydają się być nie do „zastąpienia". Samochód daje poczucie niezależności i elastyczności w życiu codziennym (dojazdy do pracy, szkoły, załatwianie spraw codziennych), w szczególności w kontekście rozpraszania struktury osadniczej (suburbanizacja szczególności w kierunku gminy Dobra) oraz nienadążania za tymi dynamicznymi przemianami rozwoju systemu komunikacji publicznej. Także lokalizacja usług publicznych, których rozwój nie nadąża za rozwojem osadnictwa, wymusza „przemieszczanie się".

Ryc. 107. Typowe natężenie ruchu w centrum Szczecina (dane dla poniedziałku godz. 12:00)

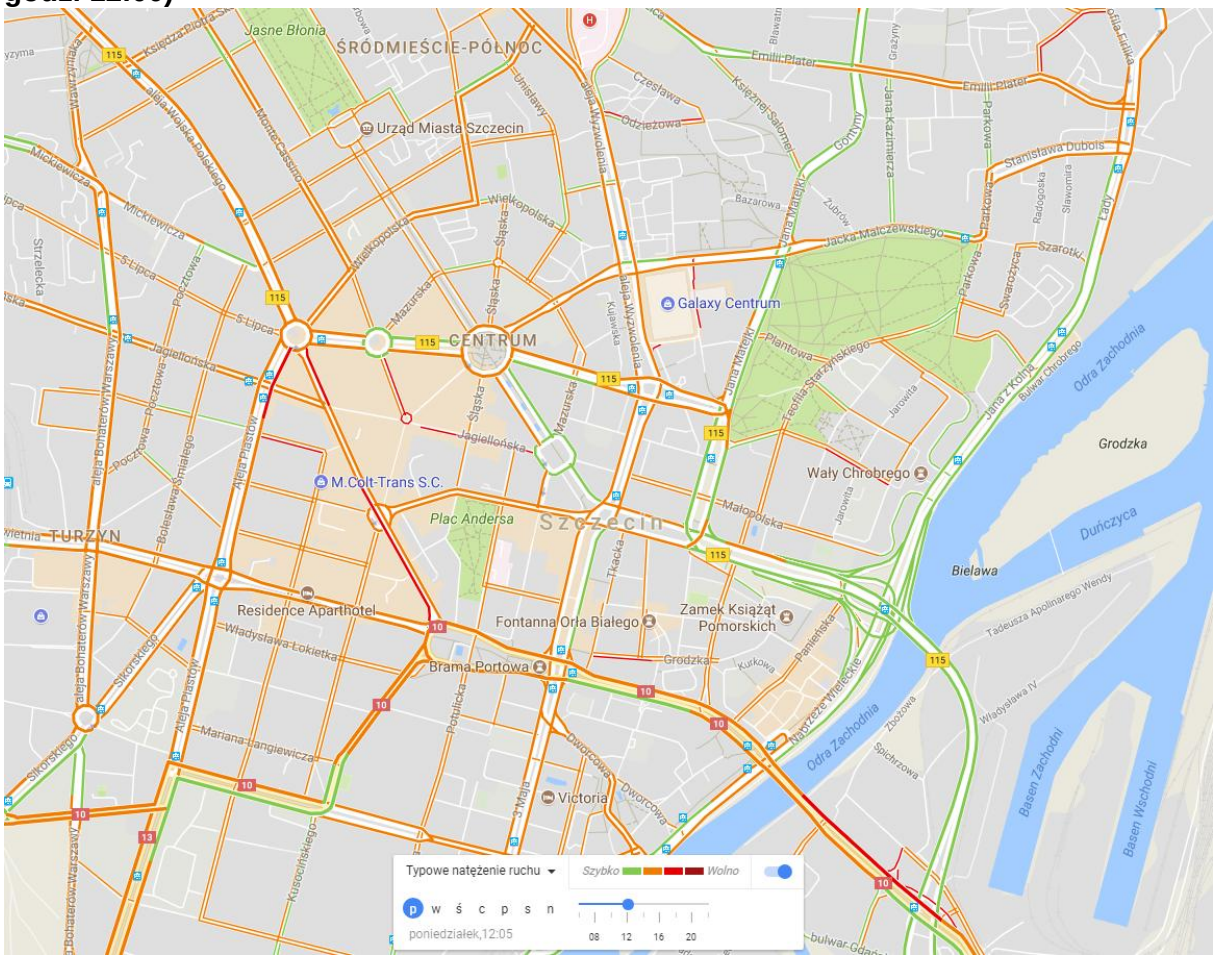

Źródło: https://www.google.pl/maps, dostęp 03.11.2017

Zły stan powietrza atmosferycznego na obszarze rewitalizacji wynika również ze stanu technicznego obiektów mieszkalnych. Obszar rewitalizacji to przestrzeń zdominowana przez starszą zabudowę, w której nadal częstym źródłem ogrzewania są piece węglowe.

Na obszarze rewitalizacji odnotowano wartości średniorocznego stężenia benzo(α)pirenu w pyle PM10 przekraczające ustaloną normę. Praktycznie w całej przestrzeni obszaru rewitalizacji wartość stężenia benzo(α)pirenu w pyle PM10 przekroczyła wartość powyżej 2,1 ng/m^3, przy wartości docelowej do 1,0 ng/m^3.

Podsumowując pogłębioną diagnozę sfery środowiskowej, na obszarze rewitalizacji można wskazać następujące problemy:

- Zjawisko hałasu komunikacyjnego, związane z nadmiernym obciążeniem układu drogowego na obszarze rewitalizacji oraz jego tranzytowym charakterem (brak dróg obwodowych),

- Zanieczyszczenie powietrza powodowane zarówno przez źródła ogrzewania, jak również komunikację,
- Niski udział terenów zieleni.

3.1.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Obszar rewitalizacji dotyka problem kryzysu przestrzeni publicznej. W omawianym obszarze na przestrzeni lat nie zachodziły i nie zachodzą procesy realnie wpływające na wytworzenie przestrzeni publicznej o odpowiedniej jakości, funkcjonalności i zasięgu. Doświadczenia podejmowanych w przeszłości zabiegów w istocie uwypuklają dziś w odbiorze mieszkańców niepowodzenie realizowanej w tym zakresie polityki miastotwórczej i pogłębiają frustrację związaną z nietrafionymi bądź niekonsekwentnymi decyzjami czy też niezrealizowanymi koncepcjami. To nie jest proces zakończony, uświadamiane i podświadome zapotrzebowanie na przestrzeń publiczną motywuje niezaspokojone oczekiwania i wyobrażenia związane z poszczególnymi lokalizacjami.

Omawiany obszar obejmuje kilka przestrzeni potencjalnie istotnych dla kreowania wspólnotowości oraz podejmowania w oparciu o nie nowych form aktywności. Pomyślany jako bodaj najrozleglejszy projekt tzw. Złoty Szlak przebiegający od Zamku Książąt Pomorskich ku siedzibie Urzędu Miasta ciągiem Alei Papieża Jana Pawła II przecinając Plac Lotników i Plac Grunwaldzki jest inicjatywą w gruncie rzeczy fasadową, nie tworzy wartości dodanej w związku z przebiegiem przez określoną przestrzeń i pośród wypełniających ją obiektów oraz w gruncie rzeczy nie istnieje w świadomości mieszkańców i turystów.

W ograniczonym stopniu w pewnym okresie nadzieje i aktywności skoncentrowane na publicznym wymiarze przestrzeni wiązały się z nowym wizerunkiem Placu Lotników, w szczególności po umiejscowieniu na nim latem 2002 roku – po wieloletnich zabiegach - pomnika Bartolomeo Colleoniego. To jednak obszar o małej pojemności, wymagający dla większych wydarzeń zamknięcia ze wszystkich stron ruchu w newralgicznym punkcie miasta. Organizowano tu pojedyncze wydarzenia, przede wszystkim plenerowe konkursy skoku o tyczce, ale nie sposób pokonać zasadniczych ograniczeń tego miejsca, tym bardziej za sprawą tak specyficznej formy aktywizacji.

Zarzucone zostały konsekwentne działania na rzecz aktywizacji i wprowadzenia do ogólnoszczecińskiej świadomości przestrzeni tzw. Deptaku Bogusława. Efektem tego niedokończonego projektu jest raczej poczucie porażki, natężenia nieprzekraczalnych ograniczeń i swoisty fatalizm obarczający całą dzielnicę niż doświadczenie miejsca udanie skupiają jego publiczną aktywność.

W następstwie omawianych doświadczeń centralna część miasta niejako zawiodła oczekiwania mieszkańców miasta, że znajdą w niej przestrzeń salonu lub też spontanicznego spotkania. Uwidacznia się to na tle okazjonalnych sukcesów otoczenia katedry czy też rosnącej popularności nadodrzańskich bulwarów, które przy okazji Jarmarku Jakubowego czy też w okresie słonecznej pogody przyciągają funkcjonalnością i gwarem. W tym kontekście dzielnice centralne odpychają bądź kumulują aktywność o bardzo jednostronnym, niebudującym więzi i społecznych zachowań charakterze (jaskrawy przykład to otoczenie Baru Rab przy ulicy Krzywoustego przyciągającego w godzinach wieczornych i nocnych licznych amatorów kebaba). Nie mniej istotny jest fakt i poczucie deficytu, jaki opisywany stan rzeczy rodzi w społeczności samych osiedli poddanych analizie. Brak przestrzeni publicznej istotnej dla miasta w ich przypadku oznacza brak „salonu lokalnego", przestrzennego punktu odniesienia dla własnej dzielnicy.

Trwały kryzys przestrzeni publicznej nie ogranicza się do braku możliwości realizacji funkcji symbolicznych i kultury spotkania. Wbrew upowszechnionemu przekonaniu o nagromadzeniu obszarów zieleni w Szczecinie omawiana centralna część miasta i jej mieszkańcy nie dysponują zbyt wieloma terenami do wypoczynku i rekreacji w naturalnym środowisku. Dla dominującej części gęsto zaludnionych kwartałów między aleją Piastów, Placem Grunwaldzkim i Placem Zwycięstwa najlepszą pod względem bliskości i dostępności komunikacyjnej przestrzeń zieleni stanowi park przy ulicy Wojciecha. Cechują go jednak ograniczone rozmiary, w znacznym stopniu stanowi on przestrzeń tranzytu między rejonem Placu Zwycięstwa i ulicą Wojska Polskiego a rejonem ulic Edmunda Bałuki i Śląską. Poza nim jest jeszcze park przy Placu Kościuszki i w zasadzie brak alternatywy dla spacerów w otoczeniu zieleni, jeśli pominąć pobliski Cmentarz Centralny i usytuowany peryferyjnie park przy ul. Noakowskiego.

Fot. 5. Park przy pl. Tadeusza Kościuszki (Turzyn) i ogródek jordanowski w parku przy ul. Noakowskiego (Turzyn)

Źródło: wizja lokalna 27-07-2017

Wobec naturalnych ograniczeń dotykających mieszkańców opisywanej części miasta, o których jest tu mowa w różnych kontekstach (wiek i związane z nim ograniczenia zdrowotne i ruchowe, status materialny wpływający na niższą skłonność do niezwiązanego z celami zarobkowymi korzystania z komunikacji publicznej, styl życia koncentrujący uwagę i zachowania społeczne na bliższej okolicy), trudno traktować w obecnych realiach możliwość udania się na Jasne Błonia, do Parku Kasprowicza, na Różankę czy tym bardziej do Lasu Arkońskiego jako wiarygodną propozycję dla dominującej części społeczności tych osiedli.

Dla młodszej i bardziej aktywnej części populacji dojmujący jest brak infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Do pewnego stopnia od jakiegoś czasu ograniczenie to przełamuje instalowanie na placach zabaw i skwerach otwartych siłowni, zestawów urządzeń do indywidualnych ćwiczeń fizycznych i sprawnościowych. W skali miasta i w szczególności omawianego obszaru oraz wobec natężenia jego zamieszkania jest to jednak infrastruktura dalece niewystarczająca. Jeszcze słabiej zaspokojone są potrzeby dzieci i dorosłych poszukujących możliwości gry w piłkę. Na obszarze osiedla Śródmieście-Zachód można wskazać jeden taki obiekt, uruchomiony na przestrzeni ostatnich trzech lat. Dużą trudność nastręcza wynajęcie sal gimnastycznych dla rekreacyjnego uprawiania sportu, o ile zbierze się grupa mieszkańców pragnących podejmować cyklicznie tego rodzaju aktywność. Liczba obiektów i ich dostępność jest ograniczona, poza tym o wolne terminy zabiegają także grupy z innych części miasta. W skali całego miasta utrapieniem jest ograniczona możliwość sezonowego uprawiania takich umasowionych form rekreacji, jak np. jazda na łyżwach. Centralnie położone dzielnice nie dają ani jednej możliwości jazdy na sankach. Rozwijana jest siec roweru miejskiego, gęsta sieć stacji przesiadkowych stwarza mieszkańcom śródmieścia sposobność do znacznego zwiększenia własnej mobilności i realizacji tym sposobem wielu funkcji. Poza nielicznymi fragmentami (rejon ulicy Jagiellońskiej, Złoty Szlak) praktycznie brak tam jednak rozwiązań umożliwiających wygodną i bezpieczną jazdę na rowerze.

W efekcie mieszkańcy omawianego obszaru skazani są na rywalizację o możliwość korzystania z mocno ograniczonych zasobów infrastruktury sportowej, a w pewnym stopniu także – z racji centralnego ulokowania osiedli poddanych analizie w strukturze przestrzennej miasta – rywalizacji o te zasoby z osobami przybywającymi z innych części Szczecina. Sami natomiast posiadają ograniczony dostęp do położonych poza omawianym obszarem obiektów sportowych i przestrzeni rekreacyjnych, przy czym dla znacznej części populacji pewną barierę stanowi tu także czynnik ekonomiczny (konieczność dojazdu i ponoszenia związanych z tym kosztów, brak indywidualnych środków transportu).

Uderzający jest w związku z powyższym kontrast między liczbą osób poruszających się na rowerach, w szczególności w widoczny sposób w związku z aktywnością rekreacyjną,

występujący pomiędzy omawianymi osiedlami a położonymi bardziej peryferyjnie częściami miasta. Do pewnego stopnia stanowi to przejaw realizacji określonego stylu życia. Niższy status materialny i realizowane wartości znajdują odzwierciedlenie w mniejszej wadze przykładanej do tężyzny fizycznej, aktywnego spędzania czasu, transferu tego rodzaju postaw na dzieci. Z pewnością należy uwzględnić wpływ uwarunkowań związanych z charakterystyką i stanem infrastruktury mieszkaniowej. W przeważającej większości budynków omawianego obszaru zdecydowanie trudniej przechowywać oraz obsługiwać w codziennym użytku rowery – nie sprzyjają temu niewielkie mieszkania i trudności w przechowywaniu sprzętu, utrudnienia w ich transporcie w obrębie pozbawionych wind budynków, niemal całkowity brak służących temu celowi pomieszczeń magazynowych, zazwyczaj niewystarczający stopień zabezpieczenia bram, klatek schodowych i piwnic w wielorodzinnych budynkach. Ciągle do rzadkości należą instalacje umożliwiające bezpieczne pozostawienie przypiętego roweru przy obiektach handlowych i instytucjach publicznych. W gruncie rzeczy codzienne użytkowanie roweru przez mieszkańców omawianych osiedli w przeważającej liczbie przypadków wymaga dużej determinacji, nie jest to zjawisko masowe, stąd brak odpowiedniego wpływu wzorców i społecznych norm postępowania.

Istotny kompleks aktywności związanych z użytkowaniem przestrzeni publicznej został skoncentrowany w centrach handlowych zlokalizowanych na obrzeżach omawianego obszaru – nieco wcześniej CH Galaxy i CH Turzyn, a później także CH Kaskada. One w jeszcze większym stopniu kumulują zjawiska, o których była wcześniej mowa w kontekście sklepów dyskontowych – ich funkcja ekonomiczna przejmuje rolę wiodącego stymulatora postawy życiowej, fakt dokonywania zakupów to dla mieszkańców obszaru, w którym galeria determinuje logikę przestrzeni, elementarna czynność socjalizująca, czy też służąca budowaniu hierarchii, więzi, ekspresji i samorealizacji. Rzecz w tym, że oferta centrów handlowych we wszystkich tych aspektach na omawianym obszarze staje się niejako bezalternatywna.

W następstwie omawianych zjawisk nasileniu ulega jeszcze jedno zjawisko – dominująca część najgęściej zamieszkanych osiedli Centrum i Śródmieście-Zachód w coraz większym stopniu nabierała charakteru tranzytowego. W ich obszarze ma miejsce przemieszczanie się mieszkańców miasta, ale zanikają bądź nie ulegają przyrostowi czynniki sprawiające, że ten ruch jest w centralnie położonych dzielnicach koncentrowany wokół istotnych fragmentów przestrzeni, obiektów, aktywności. Nie ma miejsca interakcja, publiczne wydarzenia i aktywności, które angażowałyby lokalną społeczność, stymulowały jej członków do działania.

Kryzys przestrzeni publicznej, poza wymiarem fizycznym, warunkowany jest również niską kulturą i skutecznością komunikowania się poszczególnych aktorów kształtujących

analizowaną przestrzeń oraz nadających jej także w procesie komunikacji symbolicznej określony charakter. Z racji omawianych wcześniej deficytów w znacznej mierze ta słabość komunikacji jest po części zrozumiała w przypadku lokalnych społeczności nie wykształcających skutecznych i powszechnych metod ekspresji własnych oczekiwań, aspiracji i stanowisk. Co gorsza, ograniczenie to jest także przypadłością samorządu.

Warto również zauważyć, że na obszarze rewitalizacji mamy do czynienia z nieproporcjonalną dominacją funkcji mieszkaniowej.

W skali miasta i konstytuujących je powiązań nastąpiło zachwianie proporcji funkcji realizowanych w obrębie omawianego obszaru. Wskazane w analizie dzielnice koncentrują przede wszystkim funkcje mieszkaniowe. W toku dokonujących się przemian o charakterze ekonomicznym i demograficznym dominująca część pozostałych funkcji – w szczególności handlu, rozrywki, edukacji – ulega przenoszeniu poza omawiany obszar.

Na obrzeżach omawianego obszaru rozlokowane są ośrodki koncentracji indywidualnej i zbiorowej aktywności: centra handlowe, kościoły parafialne, skupisko obiektów akademickich. Nie stanowią one tym samym czynnika organizującego przestrzeń, czy też porządkującego dynamikę i kierunek indywidualnych i zbiorowych aktywności. W ograniczonym stopniu centralna część miasta jest dla społeczności studenckiej miejscem realizacji funkcji rozrywkowych, to wiąże się jednak z określonymi trudnościami wynikającymi zresztą z terytorialnej kumulacji pubów i podobnych obiektów.

Można zatem uznać, że skala dominacji funkcji mieszkaniowej i ufundowanego na niej stylu życia mieszkańców, zdecydowanie utrudnia zarówno akumulacje innych funkcji, w szczególności związanych ze spędzaniem czasu wolnego, jak i budowę interakcji z takim środowiskiem, jak społeczność studencka.

Zwraca uwagę zarówno mniejsze nagromadzenie sytuacji problemowych, jak i bardziej optymistyczne oceny ankietowanych osób jak i wniosków płynących z prowadzonych rozmów na temat sytuacji osiedla Turzyn. Jako podstawową przyczynę można uznać właśnie relatywnie słabsze znaczenie funkcji mieszkaniowej w profilu osiedla, w szczególności w jego zachodniej części oddzielonej ciągiem Alei Bohaterów Warszawy. To i tak mniej, niż prawdopodobnie można by osiągnąć biorąc pod uwagę umiejscowienie w przestrzeni tej części miasta infrastruktury komunikacyjnej, jak też prężnie działających i zróżnicowanych punktów handlowych.

Nie pojawiły się przekonujące przesłanki ku temu, by uznać – wbrew dopuszczanej hipotezie – że w obszarze osiedla Turzyn negatywnym czynnikiem destabilizującym stosunki społeczne może być skupienie zjawisk związanych z istnieniem targowiska, potencjalne nagromadzenie subkultur czy ewentualna rywalizacja na tle narodowościowym (np. wobec licznych tam przybyszów z krajów azjatyckich). Nic takiego w zauważalnej skali nie nastąpiło. Zarówno targowiska i wybudowane w oparciu o ich tradycyjną lokalizację centrum handlowe,

jak i pozostałe obiekty skupione wokół skrzyżowania Alei Bohaterów Warszawy z ulicą 26 Kwietnia należy uznać za czynnik przełamujący monofunkcyjny charakter pozostałej części śródmiejskiej miasta, animujący ruch i prowokujący pojawianie się nowych form aktywności. Nie bez znaczenia jest tu bliskie sąsiedztwo części miasta z dominującym udziałem studentów (akademiki, obiekty uniwersyteckie). W konsekwencji południową część osiedla Turzyn wyróżnia niski udział osób korzystających z zasiłków pieniężnych, osób długotrwale bezrobotnych (z nielicznymi wyjątkami w przestrzennym rozmieszczeniu tego zjawiska) czy też niska liczba przestępstw.

Obszar rewitalizacji dotyka również problem ograniczonego obiegu kultury i funkcjonowania związanych z nią instytucji.

W przeważającej części społeczność omawianego obszaru znajduje się poza wpływem publicznych instytucji kultury, stymulowanych przez nie obiegiem dóbr i wartości oraz aktywnych form zagospodarowania czasu. Do pewnego stopnia stanowi to przejaw ogólnych tendencji – uczestnictwo w kulturze ulega prywatyzacji, jest skupione na korzystaniu z treści elektronicznych, a w pewnym stopniu wiąże się także z aktywnym udziałem w produkcji i dystrybucji. Należy jednak zauważyć występowanie określonych uwarunkowań i ograniczeń charakterystycznych dla omawianego obszaru czy też związanych z jego specyfiką.

Jedyną systemowo budowaną i utrzymywaną z publicznych środków strukturą aktywizowania obiegu dóbr kultury w skali miasta stanowią filie Miejskiej Biblioteki Publicznej. Na analizowanym obszarze funkcjonują: filia nr 1 na ulicy Bolesława Śmiałego, filia nr 20 na ulicy Śląskiej, filia nr 28 na placu Lotników oraz Promedia, multimedialna 54 filia przy Alei Wojska Polskiego. Przy istniejącym stopniu rozpowszechnienia czytelnictwa wydaję się to być wystarczająca podaż podmiotów. Rzecz w tym, że z racji swej istoty zaspokajają one jedynie wycinek potrzeb i aspiracji mieszkańców omawianego obszaru.

W stosunkowo krótkim czasie radykalnie zmieniła się rola instytucji kultury, które dotychczas starały się wypełniać tego rodzaju luki bądź wychodzić naprzeciw społecznym potrzebom. Nie są one w stanie konkurować z intensywnością i złożonością oferty kultury masowej. Do pewnego stopnia omawiany obszar do niedawana znajdował się w swego rodzaju uprzywilejowanej sytuacji w związku z bliskością jednostek Pałacu Młodzieży jako podstawowej placówki służącej organizacji czasu oraz podnoszeniu umiejętności i rozwijaniu kreatywności i zdolności młodych mieszkańców. Będąc instytucją ogólnomiejską, a nie osiedlową, nie jest on jednak w stanie w wystarczającym stopniu zaspokoić potrzeb środowiska, które stanowi jego bezpośrednie otoczenie.

Trudno zauważyć inicjatywy polegające na aktywnym wyjściu do lokalnych społeczności, włączające osoby starsze i mniej mobilne, dzieci i członków gorzej sytuowanych rodzin w obieg dóbr kultury. Istota problemu polega bowiem na wzajemnym wzmacnianiu się obu

tendencji – słabości podaży i niskości popytu. W przypadku śródmiejskiej części miasta o znaczeniu i skali problemu stanowi:

- liczność zamieszkującej ją populacji, a co za tym idzie – skala kulturowego wykluczenia,
- deficyt obiegu treści kulturowych jako czynnika potencjalnie sprzyjającego socjalizacji i podnoszeniu kompetencji, co w konsekwencji prowadzi do mobilności społecznej i zwiększania standardu życia,
- kontrast w stosunku do śródmiejskiego, potencjalnie reprezentacyjnego charakteru obszaru, z oczekiwaną funkcją organizacji wolnego czasu i istnieniem obiektów wyznaczających standard norm, jak też sakralizujących, uwznioślających uczestnictwo w kulturze jako wspólnocie wartości.

Podobnie jak w przypadku innych aspektów związanych z określonym stylem życia i wynikających z tego postaw barierę w zakresie dostępu do dóbr kultury stanowi splot statusu materialnego z utrwalonym wzorcem społecznym. Słabiej sytuowani mieszkańcy centralnie położonych osiedli nie pożytkują środków na zakup treści kultury i nie stanowi ona istotnego aspektu ich rodzinnej i środowiskowej autoidentyfikacji.

Ponadto uwidacznia się kontrast pomiędzy rosnącą dostępnością w skali miasta wartościowej oferty kulturalnej oraz absencji mieszkańców śródmieścia w jej obiegu. Istniała szansa przezwyciężenia tego ograniczenia i konkretne działania w tym kierunku. Zauważalna jest tendencja, w obrębie której intensywność i atrakcyjność wydarzeń kulturalnych w skali miasta jest funkcją działań aktywizujących określone miejsca, lokalizacje. Taki charakter miały wydarzenia odbywające się na Deptaku Bogusława jako element inwestycji SCR w kreowanie miejsca i jego klimatu. W odmiennych realiach fenomen ten ma miejsce w przypadku szczecińskiej Różanki. Określony wizerunek i zespół wyobrażeń udało się skoncentrować w pewnym okresie wokół aktywności Klubu 13 Muz. Obecnie osiedla śródmiejskie nie posiadają w swym obrębie i sferze bezpośredniego oddziaływania żadnego tego typu obiektu ani ośrodka.

Podsumowując pogłębioną diagnozę sfery przestrzenno-funkcjonalnej, na obszarze rewitalizacji można wskazać następujące problemy:

- Niekontrolowany proces przemian w tkance miejskiej, skutkujący chaosem i niską jakością przestrzeni.
- Brak czynników centralizujących – kryzys tożsamości. Brak miejsca lub miejsc, które pozytywnie wpływać będą na poczucie związku mieszkańców z miejscem zamieszkania.

- Kryzys przestrzeni publicznych. Na przestrzeni lat nie zachodziły i nie zachodzą procesy realnie wpływające na wytworzenie przestrzeni publicznej o odpowiedniej jakości, funkcjonalności i zasięgu (brak rzeczywistego, skupionego przestrzennie centrum życia miasta w odniesieniu do aspiracji Szczecina).
- Ograniczony dostęp do oferty kultury (m. in. ze względu na uwarunkowania przestrzenne, tj. lokalizację oferty i jej profil).

3.1.5 Sfera techniczna

Obszar rewitalizacji ulega procesowi gentryfikacji. Procesy gentryfikacji tego obszaru dokonują się punktowo. Związane są z remontami pojedynczych budynków, względnie uzupełnianiem luk w zabudowie o nowe budynki mieszkalne będące przedmiotem rynkowego obrotu.

Na obszarze rewitalizacji obserwowano w ostatnich latach zjawisko niekonsekwentnej i degradującej prywatyzacji przestrzeni. Na omawianym obszarze na przestrzeni lat nie była prowadzona konsekwentna i zachodząca równomiernie w całej przestrzeni śródmieścia komunalna polityka zarządzania jakością. W efekcie rynek w niektórych obszarach przejął dominującą rolę, zmierzając – w naturalny sposób – do prywatyzacji przestrzeni, wpływając na nią czasami wręcz destrukcyjnie.

Dla wizerunku i sposobu funkcjonowania miasta korzystne są te wymiary prywatyzacji przestrzeni, które wiążą się z aktywizacją gospodarczą oraz zwielokrotnianiem przepływu mieszkańców, interesantów i turystów. Tę tendencję można zaobserwować w Alei Fontann, w centralnie położonych fragmentach ul. Jagiellońskiej, w ostatnim okresie coraz bardziej – wzdłuż ul. gen. Ludomiła Rayskiego. Wokół określonych lokalizacji skupia się stałe grono bywalców, umacniają one lokalną markę. Jeśli nawet w przypadku niektórych obiektów można zaobserwować częstą zmianę funkcji i właściciela, to można to interpretować jako naturalny proces zdrowej rynkowej gry podaży i popytu, skłonności lokalnego rynku do samoregulacji. Wyjątkowy jest przypadek krótkiego, liczącego niewiele ponad 200 metrów, odcinka ul. gen. Ludomiła Rayskiego między pl. Zamenhofa a pl. Grunwaldzkim. Jego zabudowę stanowi zaledwie piętnaście XIX-wiecznych kamienic, w których funkcjonuje blisko 40 lokali handlowych i usługowych. Sukces i przełamanie występującego gdzie indziej monotematyzmu oraz ciągłej rotacji najemców związany jest z nastawieniem na nadanie ulicy indywidualnego charakteru, co połączyło wysiłki wielu działających tam podmiotów. Jest wśród nich piekarnia, producent i sprzedawca oryginalnych lodów, kaletnik, salon kosmetyczny i dwóch fryzjerów, jubiler i sklep z designerskimi lampami. W przypadku Alei Fontann współwystępowało to z sukcesem estetycznym (w opinii niektórych – jedynie

z brakiem porażki w tym względzie). Z kolei Deptak Księcia Bogusława X jest jaskrawym przykładem prywatyzacji przegranej, obarczonej w dodatku piętnem nieudolności nadzoru nad estetyką i funkcjonalnością.

Fot. 6. Deptak Księcia Bogusława X

Fot. 7. Niezagospodarowany budynek przy deptaku Księcia Bogusława X

Źródło: wizja lokalna 27-07-2017

Nader niekorzystny i ponad miarę jest rozpowszechniony proceder prywatyzacji „na zapas". W strukturze przestrzennej miasta wyróżniają się obiekty, których prywatyzacja nie skutkowała adaptacją na cele użytkowe, czy tym bardziej – włączeniem w obieg publiczny. Jaskrawym przykładem jest tu kamienica u zbiegu Alei Fontann i ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego. Oprócz negatywnego oddziaływania społecznego związanego z przebiegiem tego rodzaju procesów i ich spekulacyjnego charakteru, zaburza to jakość tkanki architektonicznej, niejednokrotnie tego rodzaju obiekty pozostają przez długi okres nieremontowane, zwraca uwagę ich faktyczne porzucenie, brak użytkowania.

Inny aspekt to prywatyzacja towarzysząca komercjalizacji. To kwestia skali, bowiem większość lokali poddanych prywatyzacji – z oczywistych względów – wykorzystywana jest do celów komercyjnych. O ile jednak tego rodzaju przestrzeń jest wtopiona w substancję mieszkaniową i z nią współgra, następuje łączenie i równoważenie funkcji. Czym innym jest wytwarzanie przestrzeni w pełni komercyjnych, czego najlepszym przykładem jest istnienie centrów handlowych.

Zasadniczo niepowodzenie procesu prywatyzacji omawianego obszaru należy rozumieć jako brak jednolitego, odpowiednio wysokiego standardu przestrzeni omawianego obszaru, która przeszła w całości w prywatny zarząd. Enklawy sukcesu otoczone są kwartałami i ciągami pojedynczych lokalizacji, w których utrzymywane z powodzeniem placówki handlowe i usługowe sąsiadują z pustostanami bądź stale remontowanymi lokalami. Śródmieście Szczecina jawi się jako obszar stymulowanego przez rynek, ale chaotycznego w wymiarze przestrzennym, zjawiska lokaty kapitału w nieruchomości, a nie porządkowania i stabilizacji stosunków własnościowych korespondujących z estetyzacją przestrzeni.

Tak przebiegająca prywatyzacja degraduje przestrzeń miejską jako całość – stan całości obszaru staje się wypadkową sukcesu lub niepowodzenia niezależnych od siebie licznych inicjatyw, a nie następstwem logiki funkcjonowania dzielnic czy ulic handlowych. W ogólnym stanie obszaru omawianych osiedli przestrzeń sprywatyzowana ma w dużej mierze charakter wykluczający; nie wiąże się z istnieniem obiegu dóbr i zachowaniami konsumenckimi (jak np. w obszarze Alei Fontann), ale z dominującą funkcją lokaty kapitału.

Fot. 8. Punktowo prowadzone działania remontowe są charakterystyczne dla zabudowy szczecińskiego śródmieścia

Źródło: wizja lokalna 27-07-2017

Fot. 9. Punktowo prowadzone działania remontowe są charakterystyczne dla zabudowy szczecińskiego śródmieścia

Źródło: wizja lokalna 27-07-2017

Należy stwierdzić, że centralnie położone w strukturze miasta obszary uległy marginalizacji społecznej oraz ekonomicznej i utrzymują ten stan. Skala tej pauperyzacji utrudnia dokonanie jakichkolwiek strukturalnych, zakrojonych na odpowiednio szeroką skalę działań naprawczych, a zarazem powstrzymuje – do pewnego stopnia – tendencje modernizacyjne w skali całego miasta.

Fot. 10. Wybrane lokalizacje na analizowanym obszarze

Źródło: wizja lokalna 27-07-2017

Trwale zaniżony standard zabudowy w dzielnicach śródmiejskich jest jednym z czynników uniemożliwiających wykształcenie się realnego funkcjonalnego (a nie jedynie – formalnego i topograficznego) centrum, obszaru pozwalającego na mentalne i funkcjonalne zorganizowanie przestrzeni miasta. Symptomatyczne jest, że właśnie w funkcjonalnym wymiarze role te pełnią położone na obrzeżach omawianych osiedli centra handlowe. Wypełniają one lukę, zapotrzebowanie na przestrzeń spotkań, aktywności, konfrontacji z innymi członkami społeczności.

Kryzys funkcji centralizacyjnej został pogłębiony przez dokonujące się na przestrzeni lat ukształtowanie przebiegu linii komunikacji miejskiej na omawianym obszarze. Szczególnie widoczne jest to w odniesieniu do obszaru osiedla Centrum i północnej części osiedla Śródmieście-Zachód, wydzielonej przebiegiem ul. Krzywoustego. W następstwie tego procesu ten rozległy, stosunkowo mocno zaludniony obszar w znacznym stopniu został pozbawiony bezpośredniego dostępu do odpowiednio często kursujących autobusów i tramwajów. Krwiobieg układu komunikacyjnego przebiega: ul. Krzywoustego, Aleją Piastów i ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego. Role centrów przesiadkowych i węzłów transportowych w tym obszarze stanowią: Plac Zwycięstwa, Plac Kościuszki i Plac Rodła. Pomiędzy nimi rozpościera się obszar kwartałów, które tylko w niewielkim stopniu (za sprawą rzadszych

połączeń autobusowych) posiadają dostępność do komunikacji publicznej. Istotne znaczenie ma także kierunek przebiegu tras tramwajów – ukierunkowane są one na połączenie z jednej strony z Placu Kościuszki, a dalej, ku Pomorzanom, z drugiej zaś – na Plac Rodła i dalej w kierunku Niebuszewa bądź ku stoczni. Tym samym komunikacja publiczna z obszaru położonych centralnie dzielnic niejako odwrócona jest bokiem do ścisłego centrum, nie sprzyja szybkiemu dotarciu w rejon: Bramy Portowej, Alei Niepodległości i Placu Żołnierza. Nie ułatwia też w wystarczającym stopniu dotarcia do kwartałów zlokalizowanych między ul. Krzywoustego a Placem Grunwaldzkim i wzdłuż Alei Wojska Polskiego aż do Placu Szarych Szeregów.

Nie lepsza jest sytuacja dostępności autonomicznie traktowanego obszaru osiedla Śródmieście-Zachód. Oś jego powiązania komunikacyjnego z centrum miasta (a także z rejonem dworca kolejowego i autobusowego, z Wałami Chrobrego i Prawobrzeżem) stanowi ul. Krzywoustego, przebiegająca mniej więcej środkiem osiedla i stanowiąca jej tkankę zabudowy kamienicznej, z centrami przesiadkowymi na Placu Kościuszki i na Placu Zwycięstwa. Oś południkowa wyznaczona jest przebiegiem Alei Piastów. Ta ostatnia ma przede wszystkim wzmiankowane wcześniej znaczenie tranzytowe i wiąże osiedle z Placem Rodła. Bezpośrednia bliskość „formalna" Placu Kościuszki i Placu Zwycięstwa jest mocno złudna; co prawda dzieli je odległość jednego przystanku tramwajowego, jednak w wymiarze fizycznym to kilkaset metrów. Na tym dystansie nie ma przystanków pośrednich (z wyjątkiem przystanku autobusowego zlokalizowanego przy kościele garnizonowym), osiedle pozbawione jest też innych niż Aleja Piastów powiązań w ciągu południkowym. Tym samym atrakcyjność lokalizacji w rejonie ulicy Langiewicza i Jagiełły z jednej strony czy też Bohaterów Getta Warszawskiego są nieproporcjonalne do fizycznego położenia w geograficznym środku obszaru miejskiego. Pogłębia to tendencję do koncentracji na funkcji mieszkaniowej tego obszaru, w bardzo niewielu przypadkach przełamywaną przez lokalizację instytucji i obiektów użyteczności publicznej, w niewielkim stopniu zagospodarowanego pod działalność handlową.

W kontraście do tego stanu rzeczy można wskazać na zadecydowanie lepsze skomunikowanie w obrębie omawianego obszaru i całego miasta osiedla Turzyn. Tam komunikacja tramwajowa przebiega środkiem osiedla w ciągu alei Bohaterów Warszawy.

Podsumowując pogłębioną diagnozę sfery technicznej, na obszarze rewitalizacji można wskazać następujące problemy:

- Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań.

4. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, cele oraz kierunki rewitalizacji

4.1 Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)

Wizja obszaru rewitalizacji jest wyobrażanym stanem tego obszaru po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych. Wizja wskazuje na istotne dążenia i aspiracje, związane z chęcią dokonania zasadniczej zmiany wizerunku obszaru, na którym koncentruje się szereg problemów, w tym społecznych. Kompleksowe podejście do rewitalizacji oznacza, że działania podejmowane na rzecz wychodzenia ze stanu kryzysowego powinny wpisywać się w szerszy nurt realizacji polityki rozwoju całej gminy i jej otoczenia, w szczególności otoczenia powiązanego funkcjonalnie z gminą. Proces rewitalizacji powinien być prowadzony w sferach społecznej, przestrzennej i gospodarczej, itd., tj. być ukierunkowany na wieloaspektowe podejście oraz rezultaty.

Tworzenie wizji obszaru rewitalizacji w Szczecinie oparto na:

- **wnioskach płynących z diagnozy,**
- **wyzwaniach przyszłości, zdefiniowanych w dokumencie pod nazwą „Miasta przyszłości Wyzwania, wizje, perspektywy", opracowanego na zlecenie Komisji Europejskiej w 2011 roku,**
- **założeniach dokumentów strategicznych Szczecina, w tym Strategii Rozwoju Szczecina 2025 oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Szczecin,**

Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji wskazała na następujące zasadnicze problemy:

Sfera	Problemy:
Społeczna	• Znaczna skala szeregu problemów społecznych i ich duże natężenie, w tym ubóstwo, bezrobocie, problemy w życiu rodzinnym, społecznym, uzależnienia. • Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziom kapitału społecznego. • Dynamicznie starzejące się społeczeństwo na obszarze rewitalizacji oraz zmiany modelu funkcjonowania rodzin, pogłębiające zjawisko wykluczenia społecznego osób starszych. • Wycofanie dzieci i młodzieży z udziału w życiu lokalnym,

	pogłębiane brakiem oferty. • Brak organizacji i podmiotów odwołujących się do centrum i śródmieścia jako miejsca swego funkcjonowania, będących łącznikiem pomiędzy mieszkańcami, a politykami rozwoju miasta. • Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta. • Koncentracja przestępczości na obszarze rewitalizacji związana z nakładaniem się na siebie szeregu negatywnych zjawisk społecznych i przestrzennych. Uwarunkowania przestrzenne wpływające negatywnie na poziom bezpieczeństwa.
Gospodarcze	• Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.
Środowiskowe	• Zjawisko hałasu komunikacyjnego, związane z nadmiernym obciążeniem układu drogowego na obszarze rewitalizacji oraz jego tranzytowym charakterem (brak dróg obwodowych), • Zanieczyszczenie powietrza powodowane zarówno przez źródła ogrzewania, jak również komunikację, • Niski udział terenów zieleni.
Przestrzenno-funkcjonalne	• Niekontrolowany proces przemian w tkance miejskiej, skutkujący chaosem i niską jakością przestrzeni. • Brak czynników centralizujących – kryzys tożsamości. Brak miejsca lub miejsc, które pozytywnie wpływać będą na poczucie związku mieszkańców z miejscem zamieszkania. • Kryzys przestrzeni publicznych. Na przestrzeni lat nie zachodziły i nie zachodzą procesy realnie wpływające na wytworzenie przestrzeni publicznej o odpowiedniej jakości, funkcjonalności i zasięgu (brak rzeczywistego, skupionego przestrzennie centrum życia miasta w odniesieniu do aspiracji Szczecina). • Ograniczony dostęp do oferty kultury (m. in. ze względu na uwarunkowania przestrzenne, tj. lokalizację oferty i jej profil).
Techniczne	• Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań.

W definiowaniu wizji obszaru rewitalizacji wykorzystano wnioski z opracowania zrealizowanego na zlecenie Komisji Europejskiej pod tytułem „**Miasta przyszłości Wyzwania, wizje, perspektywy”.**

Szczecin widziany jako miasto przyszłości (podobnie jak inne miasta europejskie) staje przed następującymi wyzwaniami:

1. Różnorodne, spójne i atrakcyjne miasto – czyli

a. Przekształcanie różnorodności w dynamiczny atut;

b. Budowanie miasta dla wszystkich – miasta spójnego;

c. Przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu i wykluczeniu przestrzennemu;

d. Rozwój innowacji społecznych;

e. Dostosowywanie życia gospodarczego i społecznego miasta do starzejącego się społeczeństwa;

f. Przyciąganie osób młodych i tworzenie miejsca dla dzieci;

2. Ekologiczne i zdrowe miasto - czyli

a. Całościowe podejście do kwestii środowiskowych i efektywności energetycznej;

b. zrównoważona i zdrowa mobilność sprzyjająca włączeniu społecznemu;

c. Miasto zrównoważonego rozwoju i atrakcyjnych, otwartych przestrzeni publicznych;

3. Budowanie prężnej gospodarki, sprzyjającej włączeniu społecznemu – czyli

a. Zarządzanie zmianą w kierunku silnej gospodarki lokalnej;

b. Pobudzanie tworzenia miejsc pracy, przedsiębiorczość i obszerna baza kwalifikacji lokalnych;

c. Rozwój kapitału społecznego;

d. Wykorzystywanie technologii w celu wspierania zbiorowej inteligencji i innowacji;

e. Tworzenie powiązań z gospodarką światową – miasta jako centra sieci światowych;

f. Wyzwanie: szlaki transportowe.

W **Strategii Rozwoju Szczecina 2025** wskazano wizję Szczecina. W roku 2025 Szczecin ma być:

1. **Miastem metropolitalnym**, o intensywnych związkach z zagranicą, głównie z Niemcami i Skandynawią, atrakcyjnym dla gmin sąsiadujących oraz otwartym na nowe idee i przybyszów z innych regionów i krajów;
2. **Miastem postindustrialnym**, oferującym atrakcyjne miejsca pracy, ośrodkiem rozwoju usług nowoczesnych i wybranych usług tradycyjnych (w tym portowo-żeglugowych);
3. **Miastem inwestującym w wiedzę**, zorientowanym na nowoczesną edukację, mającym bogatą ofertę kształcenia na poziomie akademickim, skierowaną również do obcokrajowców;
4. **Miastem będącym ważnym ośrodkiem rozwoju sfery IT**, innowacji techniczno-technologicznych i badań w wybranych dziedzinach;

5. **Miastem z rozwiniętym węzłem transportowo-logistycznym**, opartym o port morski i śródlądowy, połączenia drogowe, kolejowe i lotnicze;
6. **Miastem o znacznych zasobach zieleni i wód, bezpiecznym, przyjaznym i atrakcyjnym dla mieszkańców, inwestorów i turystów, oferującym bogatą ofertę kulturalną oraz wysoką jakość życia i wypoczynku**.

Wyciąg z obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Szczecin (Tom II – Kierunki Rozwoju) wskazuje na następujące, istotne dla obszaru rewitalizacji działania:

4.1 KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY PRZESTRZENNEJ MIASTA

4.1.4. Priorytetem jest utrzymanie i wzmacnianie tradycyjnej roli śródmieścia Szczecina, jako centrum miasta i centralnego ośrodka administracyjno-usługowego dla całego obszaru metropolitalnego, z ukierunkowaniem dalszego jego rozwoju w stronę Odry i wysp odrzańskich.

4.1.6. Nowe punkty koncentracji usług o charakterze ponadlokalnym będą lokowane na Lewobrzeżu, zwłaszcza w obszarach śródmiejskich, o obecnie niewielkiej aktywności, tj. na terenie: Starego Miasta, Łasztowni, Kępy Parnickiej, w rejonie ul. Kolumba i Nowego Miasta oraz w obszarze innych przestrzeni publicznych.

4.1.7. Rejony wysp Międzyodrza i **Stare Miasto to tereny inwestycyjne** dla nowych struktur śródmieścia Szczecina, **z preferencją dla jednostek prestiżowych o najwyższej randze**, wysokich walorach estetycznych i użytkowych, o ponadlokalnych funkcjach usługowych, biurowych, administracyjnych, turystycznych, powiązane z wysokostandardową funkcją mieszkalną i rewitalizacją istniejącej zabudowy historycznej.

4.1.8. Zakłada się dużą intensywność zagospodarowania terenu ścisłego centrum (w tym Łasztownia) przy zachowaniu odniesienia nowej zabudowy do skali zabudowy historycznej.

4.1.9. Zagospodarowanie frontów wodnych wymaga zapewnienia dostępu publicznego do nabrzeży wzdłuż Duńczycy, Odry Zachodniej, Kanału Zielonego i Parnicy.

5.7. KULTURA

5.7 3. Zakłada się utrzymanie instytucji kultury w obiektach istniejących, o uznanej renomie i tradycji. Przewiduje się likwidację rozwiązań prowizorycznych i budowę lub rozbudowę instytucji nieposiadających właściwych siedzib, lub których siedziby nie posiadają właściwych standardów. Przewiduje się: budowę nowej siedziby teatru miejskiego, budowę Mediateki, powstanie sceny muzyczno-rewiowej, zespołu teatrów dramatycznych na Łasztowni ze sceną plenerową, nowej siedziby Opery na wyspie Grodzkiej z możliwością spektakli plenerowych i ze sceną pływającą, rozbudowę Teatru Polskiego…budowę Muzeum Morskiego na Łasztowni, (…). Przewiduje się promocję tradycji morskiej miasta oraz szeroko pojętej etnologii, historii naturalnej i przyrody;

7. Miasto będzie występowało o przeznaczanie na potrzeby kultury, głównie skomercjalizowanej (galerie, pracownie rzemiosła artystycznego, wydawnictwa, itp.) na terenie Starego i Nowego Miasta, np. w rejonie ulicy Kolumba, Stoczni i w zabytkowych obiektach na wyspach Międzyodrza itp.

Logika definiowania wizji obszaru rewitalizacji oparta została na analizie SWOT, czyli analizie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji (mocnych i słabych stronach) oraz potencjału otoczenia (szansach i zagrożeniach).

Tab. 13. Analiza SWOT obszaru rewitalizacji

Mocne strony OR	Słabe strony OR
• Korzystna lokalizacja obszaru rewitalizacji w przestrzeni miasta. • Wysoka aktywność gospodarcza, widoczna w najwyższej w skali miasta liczbie podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, centrum życia usługowego miasta. • Dobry dostęp do usług publicznych opartych na infrastrukturze społecznej, w tym edukacji, w tym wyżej, kultury, administracji. • Dobry dostęp do komunikacji publicznej, m. in. ze względu na centralne położenie w przestrzeni miasta oraz funkcję tranzytową. • Wysokie walory historyczne i kulturowe przestrzeni śródmiejskiej, w tym zachowany ład przestrzenny, pomimo znacznej skali degradacji obiektów budowlanych i przestrzeni publicznych, umożliwiające odtworzenie przestrzeni śródmiejskiej.	• Koncentracja problemów społecznych i ich duże natężenie, w szczególności zjawiska ubóstwa i bezrobocia, jak też przestępczości, marginalizacja ekonomiczna mieszkańców, • Zjawisko starzenia się społeczeństwa, pogłębiane przez niekorzystne zjawisko odpływu mieszkańców poza obszar rewitalizacji oraz niski odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, • Niska aktywność społeczna, której przyczyn należy szukać w niskim poziomie kapitału społecznego, pogłębianego przez odpływ kapitału ludzkiego z obszaru rewitalizacji, wciąż słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych, • Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą, co wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne. • Problemy środowiskowe, w tym hałas oraz zanieczyszczenie powietrza, których przyczyn należy poszukiwać w nadmiernym obciążeniu komunikacyjnym oraz przestarzałych systemach ogrzewania mieszkań. • Wielowymiarowy kryzys przestrzeni publicznych, w tym brak czynników/miejsc centralizujących, niska jakość i chaos przestrzeni publicznych, niedostatek terenów zieleni i rekreacji. • Ograniczony dostęp do oferty kultury. • Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski

	standard mieszkań (w tym niedostosowanie obiektów mieszkalnych do wymogów ochrony środowiska).
Szanse	**Zagrożenia**
• Duży potencjał endogenny do kreowania przemian społecznych, związany z dużym zasobem kapitału ludzkiego w mieście i jego otoczeniu funkcjonalnym (aglomeracja szczecińska). • Rosnąca aktywność społeczna – rosnąca liczba organizacji społecznych, budżet obywatelski, inicjatywy miejskie wspierające aktywność społeczną. • Duży potencjał do przyciągania nowych inwestycji. Korzystna ocena atrakcyjności inwestycyjnej podregionu szczecińskiego, także w kontekście potencjału dostępności komunikacyjnej aglomeracji szczecińskiej. • Zagospodarowanie na nowe funkcje terenów powojskowych i poprzemysłowych, szczególnie pasma nadodrzańskiego, wzmacniających potencjał konkurencyjności miasta dla inwestorów oraz turystów. • Rosnąca atrakcyjność turystyczna – widoczna m. in. rosnąca liczba udzielonych noclegów. • Działalność naukowa i innowacyjna - Szczecin jest liczącym się ośrodkiem akademickim w kraju. • Ukształtowany ład przestrzenny, który w znacznym stopniu determinuje historyczna struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta oraz duże walory przyrodnicze.	• Brak znacznych rezerw terenów inwestycyjnych, szczególnie działek o wielkości powyżej 10 ha, ogranicza możliwości oferowania strategicznym inwestorom terenów pod duże inwestycje produkcyjne i usługowe (konieczność współpracy z sąsiednimi samorządami), co może spowolnić rozwój gospodarczy. • Niedostateczne wykorzystanie położenia nadwodnego miasta, zaniedbane tereny brzegowe i wodne Międzyodrza, negatywnie wpływające na dynamikę rozwoju gospodarczego miasta. • Dalsze zjawisko suburbanizacji, której szczególnym przejawem jest zwiększenie liczby mieszkańców gminy Dobra, skutkujące dalszym rozproszeniem struktury funkcjonalnej. • Niewydolny układ komunikacyjny w przestrzeni miasta - brak układów obwodowych uniemożliwia wyeliminowanie ruchu tranzytowego w kierunkach północno-zachodnich. • Brak rozwoju efektywnego systemu komunikacji publicznej, w tym systemu sieci dróg i ścieżek rowerowych.

Mając na uwadze analizę powiązań pomiędzy problemami (SWOT), wyzwaniami, elementami wizji rozwoju miasta w Szczecinie możliwe było zdefiniowanie oczekiwanego obrazu przyszłości obszaru rewitalizacji.

Wizja obszaru rewitalizacji

W 2023 roku centrum Szczecina charakteryzować się będzie zmniejszeniem skali negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, uzależnień. W tej części miasta realizowana będzie skuteczna polityka pomocy społecznej osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, w tym osobom starszym, samotnym, chorym, niepełnosprawnym.

Nastąpi zwiększenie spójności społecznej oraz wzrost aktywności społecznej mieszkańców. Zatrzymany i odwrócony zostanie negatywny trend spadku liczby mieszkańców, a centrum miasta stanie się pożądanym miejscem do zamieszkania.

Obszar rewitalizacji będzie przestrzenią, w której realizowany będzie model zarządzania miastem oparty na partycypacji społecznej.

Obszar rewitalizacji charakteryzować się będzie rosnącą jakością przestrzeni mieszkaniowych jak też przestrzeni publicznych oraz oferty usługowej, kulturalnej, rekreacyjnej, edukacyjnej.

Na obszarze rewitalizacji widoczny będzie dynamiczny wzrost aktywności gospodarczej, mając na względzie znaczenie i rolę centrum miasta, jako przestrzeni wizerunkowej metropolii szczecińskiej i jego funkcję usługową oraz związki funkcjonalne z bliższym i dalszym otoczeniem.

Na jakość życia na obszarze rewitalizacji wpływać będzie poprawiający się stan środowiska.

4.2 Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk

Struktura celów oraz kierunków rewitalizacji ma postać hierarchiczną, co oznacza, że poszczególne kierunki stanowią rozwinięcie celu. Cele rewitalizacji stanowią bezpośrednie nawiązanie do wizji obszaru rewitalizacji po zrealizowaniu szeregu przedsięwzięć i projektów. Cele porządkują strukturę operacyjną dokumentu, jak również wskazują, jakie projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne są oczekiwane do realizacji w kontekście urealnienia przyszłego obrazu obszaru rewitalizacji.

W programie rewitalizacji zdefiniowano cztery główne cele rewitalizacji, każdy odnoszący się do wybranej sfery działań, tj. 1) społecznej, 2) przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, uzupełnionej o sferę środowiskową, 3) gospodarczej oraz 4) środowiskowej.

Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR.
Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych.
Cel 3. Pobudzenie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR.
Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR.

Logika definiowania poszczególnych elementów struktury operacyjnej programu rewitalizacji, tj. celów i oczekiwanych kierunków rewitalizacji zaprezentowana została poniżej:

Tab. 14. Cele i kierunki rewitalizacji

Cel	Główne problemy wynikające z diagnozy	Nawiązanie do nadrzędnych polityk i celów oraz dążeń	Kierunki działań rewitalizacyjnych
1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR.	1. Znaczna skala szeregu problemów społecznych i ich duże natężenie, w tym ubóstwo, bezrobocie, problemy w życiu rodzinnym, społecznym, uzależnienia. 2. Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziom kapitału społecznego. 3. Dynamicznie starzejące się społeczeństwo na obszarze rewitalizacji oraz zmiany modelu funkcjonowania rodzin, pogłębiające zjawisko wykluczenia społecznego osób starszych. 4. Wycofanie dzieci i młodzieży z udziału w życiu lokalnym, pogłębiane brakiem oferty. 5. Brak organizacji i podmiotów odwołujących się do centrum i śródmieścia jako miejsca swego funkcjonowania, będących łącznikiem pomiędzy mieszkańcami, a politykami rozwoju miasta. 6. Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni	1. Program rewitalizacji realizował będzie założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. 2. Niezbędna jest aktywizacja jednostek pomocniczych samorządu lokalnego, w szczególności delegowanie zadań i pewnych kompetencji aktywizacyjnych na szczebel osiedlowy/dzielnic (Rada Miasta Szczecina). 3. Istotna jest relacja między organami samorządów osiedlowych i społeczności lokalnej; rozpoznawalność działaczy osiedlowych; poziom zaufania mieszkańców do lokalnych radnych. 4. Przekazanie odpowiedzialności za wykonywanie zadań samorządowych radom osiedli/dzielnic. 5. Podnoszenie jakości kapitału społecznego. 6. Program rewitalizacji będzie realizował zasady polityki horyzontalnej UE: zasadę zrównoważonego rozwoju, subsydiarności, równości i niedyskryminacji. Ponadto, LPR będzie uwzględniał zasady realizowane przez	1.1. Realizacja kompleksowej pomocy społecznej oraz pracy socjalnej na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1.2. Kształtowanie tożsamości mieszkańców poprzez przeciwdziałanie marginalizacji ekonomicznej i społecznej mieszkańców oraz budowanie kapitału społecznego. 1.3. Wzmocnienie struktur instytucjonalnych, w szczególności organizacji i podmiotów odwołujących się do centrum i śródmieścia jako miejsca swego funkcjonowania, będących łącznikiem pomiędzy mieszkańcami, a politykami rozwoju miasta oraz kształtowanie kapitału społecznego. 1.4. Przeciwdziałanie przestępczości na obszarze rewitalizacji, która związana z nakładaniem się na siebie szeregu negatywnych zjawisk społecznych i przestrzennych. 1.5. Zwiększenie dostępu do kultury poprzez pobudzanie popytu na kulturę. 1.6. Przeciwdziałanie wykluczeniu

	obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta. 7. Koncentracja przestępczości na obszarze rewitalizacji związana z nakładaniem się na siebie szeregu negatywnych zjawisk społecznych i przestrzennych. Uwarunkowania przestrzenne wpływające negatywnie na poziom bezpieczeństwa.	Szczecin: uspołeczniania procesów podejmowania decyzji, przystępności (czyli prowadzenia własnej polityki informacyjnej zrozumiałej dla mieszkańców), ochrony wartości przyrody i środowiska miejskiego oraz zasadę przejrzystości i jawności przy powszechnym dostępie do informacji.	społecznemu osób starszych, m. in. poprzez pracę socjalną i pomoc społeczną oraz zwiększanie aktywności seniorów. 1.7. Wspieranie włączenia dzieci i młodzieży do udziału w życiu lokalnym. 1.8. Aktywizacja jednostek pomocniczych samorządu lokalnego, w szczególności delegowanie zadań i pewnych kompetencji aktywizacyjnych na szczebel osiedlowy/dzielnic (Rada Miasta Szczecina). 1.9. Wspieranie i promowanie partycypacji społecznej oraz zwiększania udziału mieszkańców w procesach podejmowania decyzji związanych z realizacją miejskich przedsięwzięć i projektów. 1.10 Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom oraz wspieranie osób uzależnionych a także doświadczających przemocy w rodzinie. 1.11. Edukowanie dzieci i młodzieży oraz wzmacnianie kompetencji rodzicielskich.
2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój	1. Niekontrolowany proces przemian w tkance miejskiej, skutkujący chaosem i niską jakością przestrzeni.	1. Uporządkowanie polityk miejskich w odniesieniu do gospodarki lokalami użytkowymi/mieszkaniowymi.	2.1. Poprawa stanu technicznego obiektów mieszkalnych. 2.2. Kształtowanie wysokiego standardu

infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych.	2. Brak czynników centralizujących – kryzys tożsamości. Brak miejsca lub miejsc, które pozytywnie wpływać będą na poczucie związku mieszkańców z miejscem zamieszkania. 3. Kryzys przestrzeni publicznych. Na przestrzeni lat nie zachodziły i nie zachodzą procesy realnie wpływające na wytworzenie przestrzeni publicznej o odpowiedniej jakości, funkcjonalności i zasięgu (brak rzeczywistego, skupionego przestrzennie centrum życia miasta w odniesieniu do aspiracji Szczecina). 4. Ograniczony dostęp do oferty kultury (m. in. ze względu na uwarunkowania przestrzenne, tj. lokalizację oferty i jej profil). 5. Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań.	2. Program rewitalizacji będzie realizował zasady polityki horyzontalnej UE: zasadę zrównoważonego.	przestrzeni, w odpowiedzi na niekontrolowany proces przemian w tkance miejskiej, skutkujący chaosem i niską jakością przestrzeni. 2.3. Kształtowanie tożsamości mieszkańców poprzez tworzenie miejsc, które pozytywnie wpływać będą na poczucie związku mieszkańców z miejscem zamieszkania. 2.4. Rozwijanie nowych funkcji dla niewykorzystanych obiektów (gospodarcza, kulturalna, społeczna), jako odpowiedź na dekomercjalizację. 2.5. Tworzenie nowych przestrzeni publicznych, które pozytywnie wpływać będą na atrakcyjność życia na obszarze rewitalizacji, w tym wykreowanie rzeczywistego, skupionego przestrzennie centrum życia miasta. 2.6. Wzmocnienie funkcji gospodarczej, kulturalnej, rekreacyjnej, integracyjnej jako odpowiedź na dominacja funkcji mieszkaniowej. 2.7. Poprawa uwarunkowań przestrzennych wpływających na wzrost poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji. 2.8. Zwiększanie dostępu do kultury

			poprzez rozwój organizacji i jednostek kultury oraz ich oferty na obszarze rewitalizacji. 2.9. Dostosowanie przestrzeni oraz funkcji miasta do potrzeb osób starszych oraz osób niepełnosprawnych. 2.10. Uporządkowanie polityk miejskich w odniesieniu do gospodarki lokalami użytkowymi/mieszkaniowymi. 2.11. Prowadzenie działań mających na celu zahamowanie procesów degradacji obiektów i terenów zabytkowych oraz doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania. 2.12. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych. 2.13. Wykonanie ekspertyz i analiz, w tym badań z mieszkańcami związanych z poprawą funkcjonalności i estetyki przestrzeni OR, m. in. wynikających z założeń projektu pn. Rewitalizacja obszaru przestrzeni publicznej i zabudowy śródmiejskiego odcinka Alei Wojska Polskiego w Szczecinie”, w ramach konkursu na „Modelową rewitalizację miast”.

3. Pobudzenie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR.	1. Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.	1. Uporządkowanie polityk miejskich w odniesieniu do przedsiębiorczości, marketingu terytorialnego (budowanie wizerunku aktywnego gospodarczo centrum metropolii). 2. W odniesieniu do gospodarki i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji ważne jest ukierunkowanie na wdrożenie przedsięwzięć mogących skutecznie wpłynąć na uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych, tworząc podstawową infrastrukturę, niezbędną dla przywrócenia/powstania/ kontynuacji funkcji gospodarczych obszaru rewitalizacji (szczególnie pod działalność sektora MŚP) i powstanie nowych miejsc pracy.	3.1. Kształtowanie wysokiego standardu przestrzeni, przeciwdziałającego utracie funkcji gospodarczej. 3.2. Rozwijanie lub utrzymanie funkcji gospodarczej, jako odpowiedź na dekomercjalizację. 3.3. Tworzenie nowych przestrzeni publicznych, które pozytywnie wpływać będą na aktywność gospodarczą obszaru rewitalizacji, w tym wykreowanie rzeczywistego, skupionego przestrzennie centrum życia miasta. 3.4. Wzmocnienie funkcji gospodarczej jako odpowiedź na dominację funkcji mieszkaniowej. 3.5. Wpływanie na zwiększenie aktywności zawodowej i przedsiębiorczości młodzieży. 3.6. Uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych, tworzących podstawową infrastrukturę, niezbędną dla przywrócenia/powstania/ kontynuacji funkcji gospodarczych obszaru rewitalizacji. 3.7. Uporządkowanie polityk miejskich w odniesieniu do przedsiębiorczości, marketingu terytorialnego (budowanie wizerunku aktywnego gospodarczo

			centrum metropolii). 3.8. Realizacja działań zwiększających aktywność zawodową osób bezrobotnych.
4. Poprawa stanu środowiska OR.	1. Problemy środowiskowe, w tym hałas oraz zanieczyszczenie powietrza, których przyczyn należy poszukiwać w nadmiernym obciążeniu komunikacyjnym oraz przestarzałych systemach ogrzewania mieszkań.	LPR będzie uwzględniał zasady realizowane przez Szczecin: ochrony wartości przyrody i środowiska miejskiego.	4.1. Ograniczenie zjawiska niskiej emisji poprzez termomodernizacje budynków mieszkaniowych. 4.2. Ochrona środowiska oraz wartości przyrodniczych obszaru rewitalizacji. 4.3 Prowadzenie edukacji ekologicznej, w szczególności ukierunkowanej na zwiększenie efektywności gospodarki odpadami na obszarze rewitalizacji. 4.4 Zmniejszanie zjawiska hałasu komunikacyjnego, m. in. poprzez tworzenie stref zieleni i rozwiązania organizacyjne dot. komunikacji.

5. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią ostatnie ogniwo struktury operacyjnej programu rewitalizacji. Poszczególne projekty i przedsięwzięcia przypisane zostały do celów rewitalizacji, nawiązując bezpośrednio do oczekiwanych kierunków działań rewitalizacyjnych.

Zdecydowano się te zamierzenia zaprezentować w jednolity sposób, za pomocą kart projektów.

Program rewitalizacji przygotowany jest przez Gminę, jednak w celu zwiększenia skuteczności prowadzonych działań zakłada się również udział innych podmiotów, także prywatnych (np. przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, etc.).

Zakres informacji, które zostały ujęte w kartach projektu, w odniesieniu do podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmuje co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji, oczekiwane źródła finansowania, jak też terminy realizacji.

W toku tworzenia programu rewitalizacji przeprowadzono otwarty nabór projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W wyniku przeprowadzonej analizy zapisów poszczególnych pomysłów rewitalizacyjnych – na listę podstawową **zakwalifikowano 70 projektów**, które wpisują się w minimum jeden cel rewitalizacji.

Szczegółowe informacje o każdym z projektów zawarto w kartach projektów rewitalizacyjnych.

Tab. 15. Lista podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Podstawowe dane nt. projektów				Powiązanie z celami rewitalizacji				Powiązanie z kierunkami rewitalizacji	Powiązanie pomiędzy projektami
Nr	Tytuł projektu	Wartość projektu (zł)	Źródła finansowania	CEL 1	CEL 2	CEL 3	CEL 4		
1	Mieszkania chronione dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	619 479	Gmina Miasto Szczecin					1.1	4; 5; 19
2	Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Ul. Sikorskiego 3; Ul. Pocztowa 19; Ul. Stołczyńska 134 (poza OR), Ul. Boh. Warszawy 98; Ul. Ściegiennego 67	8 661 914	Gmina Miasto Szczecin					1.1; 1.6	4; 5; 19
3	Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Al. Piastów 16, Al. Wojska Polskiego 53; Ul. Mickiewicza 69b (poza OR)	3 157 184	Gmina Miasto Szczecin, RPO					1.1; 1.6	4; 5; 19
4	Organizacja działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom w tym zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i sportowych dla mieszkańców OR	200 000	Gmina Miasto Szczecin					1.2; 1.4; 1.5; 1.7; 1.10	1; 5; 11; 42
5	Dzienny Dom dla Seniora „Dzienny Dom Senior +"	2 247 175	Gmina Miasto Szczecin					1.1; 1.6	2; 7; 47
6	Renowacja wnętrza kwartału zamkniętego ulicami: Mickiewicza, Bohaterów Warszawy, 5 Lipca, Tarczyńskiego w Szczecinie wraz z reorganizacją zagospodarowania przestrzennego i remontem	10 000 000	Uniwersytet Szczeciński, RPO					1.2; 1.3 2.2; 2.3; 2.4; 2.6; 2.9	13; 19
7	Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem Lokalu KREATYWNEGO przy ul. Jadwigi 2	300 000	Środki prywatne					1.2; 1.5; 1.6; 1.7; 1.9	36; 45; 46
8	Renowacja i adaptacja na potrzeby ożywienia społeczno - gospodarczego parteru zabytkowej narożnej kamiennicy przy zbiegu ul. 5 lipca i ul. Pocztowej w Szczecinie	6 000 000	RPO, Inne publiczne środki krajowe i zagraniczne, środki prywatne					2.1; 2.4; 2.6; 2.9 3.2; 3.4	16
9	Renowacja wielkomiejska z udziałem odnawialnych źródeł energii - CENTRUM ENERGII	6 000 000	RPO, inne publiczne środki krajowe i zagraniczne, środki prywatne					2.2; 2.4;2.6;2.9 3.2; 3.4	16; 35
10	Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy	1 000 000	Gmina Miasto Szczecin					1.2; 1.3;1.6;1.7	11; 13; 15
11	Remont lokalu użytkowego z przeznaczeniem na działalność organizacji pozarządowych	500 000	RPO, Gmina Miasto Szczecin					2.3; 2.4	4; 10
12	Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów	24 600 000	RPO, Gmina Miasto Szczecin					2.2; 2.3; 2.5; 2.6; 2.9	13; 14; 19- 32; 35
13	RE-KREACJA centrum Szczecina	860 000	RPO, Gmina Miasto Szczecin					1.2; 1.5;	10;
14	Kultura zaprasza – do centrum Szczecina	40 000	RPO, Gmina Miasto Szczecin					1,5	12; 18

15	Rewitalizacja kulturowa centrum miasta – oferta programowa organizacji pozarządowych	300 000	RPO, Gmina Miasto Szczecin					1,5	10; 13; 14
16	Program aktywizacji osób bezrobotnych	1 500 000	RPO, PUP					3.8	8; 9; 18
17	Mama nigdy nie jest sama! - cykl zajęć i spotkań w Fundacji Macierzanka	15 000	Środki prywatne					1.11	10
18	Międzynarodowe Centrum Kulturalno-Kongresowe przy ul. Stoisława 4	4 200 000	Środki prywatne, inne środki publiczne					2.4; 2,6; 2.8 3.2; 3.4	15; 16
19	Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji	370 000	Środki Ministerstwa Rozwoju i POPT 2014-2020, 120 000,00 zł Gmina Miasto Szczecin: 250000,00 zł					1.2; 1.9	12; 13; 14
20	Prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego na obszarze rewitalizacji	491 200	Gmina Miasto Szczecin					1.3; 1.9	12; 13; 14; 15; 16; 19; 36
21	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 47	2 690 103,54	RPO, Środki prywatne					2.1; 4.1	12; 22; 23; 24; 68;
22	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 47 na cele usługowe	426 487,87	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.					2.1; 3.2; 3.4;	12; 21; 23; 24; 35; 68;
23	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 49	4 385 563,25	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.					2.1; 4.1	12; 21; 22; 24; 68;
24	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 49 na cele usługowe	534 302,29	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o					2.1; 3.2; 3.4;	12; 21; 22; 23; 35; 68;
25	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 92	3 848 983,89	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o					2.1; 4.1	12; 26; 27; 28; 68;
26	Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 92 na cele usługowe	468 931,20	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o					2.1; 3.2; 3.4;	12; 25; 27; 28; 35; 68;
27	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 94	4 162 078,90	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o					2.1; 4.1	12; 25; 26; 28; 68;
28	Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 94 na cele usługowe	507 076,34	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o					2.1; 3.2; 3.4;	12; 25; 26; 27; 35; 68;
29	Kompleksowa renowacja budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny	5 050 992,76	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o					2.1; 4.1	12; 30
30	Rozbudowa i adaptacja części budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny na cele usługowe	1 443 194,78	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o					2.1; 3.2; 3.4;	12; 29; 35
31	Zagospodarowanie kwartału nr 34	1 500 000	Gmina Miasto Szczecin					2.2; 2.3; 2.5;	12; 19
32	Zagospodarowanie kwartału nr 38	5 000 000	Gmina Miasto Szczecin					2.2; 2.3; 2.5;	12; 19
33	Zielone Przedogródki Szczecina	1 500 000	Gmina Miasto Szczecin					2.2; 2.3; 2.5	29; 30; 62; 63
34	Pałac Muzyki i Sztuki	32 000 000	85% kosztów inwestycji ze środków UE i/lub Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG oraz dotacji NFOŚiGW i/lub WFOŚiGW. Wkład własny w wysokości 15% kosztów					1.2; 1.3; 1.5; 1.6 2.3; 2.6; 2.8; 2.9	13; 14; 15; 19

			inwestycji - planowane jest pozyskanie dofinansowania ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.						
35	Projekt „Wstąp do Śródmieścia”	113 200	Gmina Miasto Szczecin, środki Ministerstwa Rozwoju,-środki POPT 2014-2020					3.2;	12; 22; 24; 26; 28; 30;
36	Kino Teatr „Pod Złotym Leszczem” i Galeria Wzorcowa	150 000	Środki prywatne					1.2; 1.5;	7; 46
37	Zagospodarowanie fragmentu alei Jana Pawła II – pomiędzy placem Lotników i placem Żołnierza Polskiego w Szczecinie – z przeznaczeniem na przestrzeń publiczną przyjazną mieszkańcom	2 500 000	Gmina Miasto Szczecin					2.2; 2.3; 2.5, 2.7; 2.9	15; 19
38	Rewitalizacja budynku poprzemysłowego położonego przy ul. Jagiellońskiej 34b na cele mieszkaniowe oraz aktywizacji fizycznej.	6 000 000	RPO, Środki prywatne					2.4	16
39	Przebudowa budynku mieszkalnego na działce nr 115	7 000 000	RPO, Środki prywatne					2.1; 4.1	35
40	Aranżacja przestrzeni na terenie użytkowanym wieczyście przez Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Szczecinie	140 000	Środki prywatne					2.2; 2.3; 2.5	12; 69
41	Międzypokoleniowy Dom Kultury Turzyn	365 200	Gmina Miasto Szczecin					1.2; 1.5; 1.6; 2.3; 2.4; 2.6; 2.7; 2.8	19; 50; 51
42	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Mikołaja Kopernika 6	1 050 395	RPO, Środki prywatne					2.1; 4.1	4
43	Renowacja budynku przy ul. Stoisława 2 w Szczecinie w celu zwiększenia aktywności gospodarczej OR	345 500	RPO, środki Wspólnoty Mieszkaniowej, wkład własny, inne publiczne środki krajowe i zagraniczne					2.1; 3.2; 3.4;	16; 35
44	Przebudowa i rozbudowa zespołu oficyn przy ul. B. Śmiałego 34, 35, 36 wraz z zagospodarowaniem podwórza.	2 000 000	RPO, Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.					2.1; 2.2, 2.9	19; 45
45	Dzień Sąsiada	500 000	Gmina Miasto Szczecin					1.2; 1.6; 1.7;	19; 44; 47; 48; 49; 52-57; 70
46	Wspieranie organizacji działających na rzecz społeczności OR	500 000	Gmina Miasto Szczecin					1.2; 1.5; 1.6; 1.7;	7; 36; 50; 51; 70
47	REWITALIZACJA RAZEM - Kompleksowa renowacja kwartału nr 23, w tym budowa budynku mieszkalno-usługowego przy ul. Bł. Królowej Jadwigi 45	20 000 000	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.					2.2; 3.2	5; 7; 19; 20; 45; 46; 49
48	Renowacja Kwartału nr 36 ograniczonego ulicami Bohaterów Getta Warszawskiego, Małkowskiego, Ks. Bogusława X, Bł. Kr. Jadwigi oraz aleją Wojska Polskiego	20 000 000	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.					2.1; 2.2; 2.5; 2.7; 2.9 4.1	19; 45
49	Programy mieszkaniowe Szczecińskiego TBS: „Dom dla seniora”, „Dom dla studenta”, „Dom na start”, „Dom dla dziecka”, „Dom dużej rodziny”	5 000 000	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.					2.1; 2.3 4,1	19; 45; 48

50	Stworzenie na obszarze rewitalizacji sieci osiedlowych Klubów Juniora/Klubów Młodzieżowych	300 000	Gmina Miasto Szczecin					1.2; 1.4; 1.7; 1.8; 2.3;	10; 11; 41; 51
51	„Rozwiń skrzydła" – seria warsztatów i spotkań dla młodzieży w celu poznania swoich predyspozycji oraz wymagań rynku pracy i dokonania świadomego wyboru ścieżki kariery zawodowej	100 000	Gmina Miasto Szczecin					1.7; 3.5	10; 11; 41; 50
52	Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – ul. Jagiellońska 80	400 000	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.					2.2; 2.5; 2.7	45; 53-57
53	Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego Al. Piastów 73	400 000	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.					2.2; 2.5; 2.7	45; 52; 54-57
54	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie, budowa partnerstwa oraz uatrakcyjnienie miejsc do życia dla rodzin	5 000 000	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.					2.1 4.1	45; 52; 53; 55-57
55	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna	5 000 000	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.					2.1 4.1	45; 52-54; 56-58
56	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna	5 000 000	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.					2.1 4.1	45; 52-55; 57
57	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna	5 000 000	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.					2,1 4.1	45; 52-56
58	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 50	2 000 000	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 50 w Szczecinie					2.1 4.1	12; 59-61; 68
59	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 50 na cele usługowe	500 000	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.					2.1 3.2, 3.4	12; 58; 60; 61; 68
60	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 52	2 000 000	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 52 w Szczecinie					2,1 4.1	12; 58; 59; 61; 68
61	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 52 na cele usługowe	500 000	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.					2.1 3.2, 3.4	12; 58-60; 68
62	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 2 oficyna	5 000 000	Wspólnota mieszkaniowa Śląska 2 oficyna w Szczecinie					2,1 4.1	12; 33; 63-67
63	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 3 oficyna	5 000 000	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.					2,1 4.1	12; 33; 62; 64-67

64	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 3 oficyna prawa i lewa	5 000 000	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.					2,1 4.1	12; 62; 63; 65-67
65	Renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 5	5 000 000	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.					2.1 4.1	12; 62-64; 66; 67
66	Adaptacja części budynku przy ul. Więckowskiego 5 na cele usługowe	500 000	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.					2.1 3.2, 3.4	12; 35; 62- 65; 67
67	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 6 oficyna	5 000 000	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.					2.1 4.1	12; 62-66
68	Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	1 500 000	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.					2.2; 2.5; 2.7	12; 58-61
69	Renowacja kamienicy przy al. Wojska Polskiego 63 w Szczecinie	2 230 052	RPO, środki własne PCK					2.1 4.1	12; 40
70	Akademia Liderów Miejskich i Aktywistów (ALMA)	360 000	Środki własne - 30 000 środki budżetu miasta, środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, programy fundacyjne - 330 000					1.2; 1.6; 1.7; 1.9; 1.11	7; 12; 35; 45; 46; 50; 51
	SUMA (projekty podstawowe)	**256 034 013,82**		**22**	**50**	**16**	**20**		

Projekt nr 1 Mieszkania chronione dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	
OPIS PROJEKTU	
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala szeregu problemów społecznych i ich duże natężenie, w tym ubóstwo, bezrobocie, problemy w życiu rodzinnym, społecznym, uzależnienia. Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziom kapitału społecznego.
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Ze względu na fakt, że w kręgu bezdomnych i zagrożonych bezdomnością znajdują się osoby lub rodziny narażone na utratę tytułu prawnego do lokalu lub możliwości zamieszkiwania w lokalu dotychczasowym, nie mające tytułu prawnego do innego lokalu, w którym można zamieszkać, a ze względu na niski dochód i brak odpowiednich zasobów majątkowych nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb mieszkaniowych; planuje się podjęcie działań mających na celu zapewnienie tym osobom odpowiedniego wsparcia w środowisku, warunków samodzielnego funkcjonowania oraz integracji ze społecznością lokalną. Zakres realizowanego projektu zakłada utworzenie mieszkań chronionych dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Bol. Śmiałego 25; Ul. Piłsudskiego 19; Ul. Kolska 3 (obiekt znajduje się poza obszarem rewitalizacji); Ul. Kr. Jadwigi 44a
Uzasadnienie realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji	Jedynie jeden obiekt (ul. Kolska 3) znajduje się poza obszarem rewitalizacji. Jednak realizacja projektu również na tym obiekcie przyczyni się do rozwiązywania problemów społecznych obszaru rewitalizacji. Zakłada się bowiem, że w obiekcie na ul. Kolskiej 3 utworzone zostaną mieszkania chronione dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością z obszaru rewitalizacji. Przyszli lokatorzy mieszkań w obiekcie przy ul. Kolskiej 3 będą rekrutowani z obszaru rewitalizacji przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Wskazanie jednej lokalizacji spoza OR wynika z braku możliwości realizacji projektu w pełnym zakresie na obiektach na OR.
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Realizator	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością na obszarze rewitalizacji [osoba] – spadek o 20% Wskaźnik produktu: • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 20 osób • Liczba obiektów zmodernizowanych lub wybudowanych w ramach projektu [szt.] – 4 szt.
Sposób oceny i miary	Ocenie i pomiarowi poddane zostanie negatywne zjawisko w postaci bezdomności i zagrożenia bezdomnością. Dokonane zostanie zliczenie osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością na obszarze rewitalizacji. Zliczenie tych osób przeprowadzi MOPR. Oczekiwanym rezultatem realizacji projektu jest zmniejszenie liczby osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością na obszarze rewitalizacji.

Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2017-2023	619 479,00 zł	Gmina Miasto Szczecin, inne środki publiczne

Projekt nr 2 Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Ul. Sikorskiego 3; Ul. Pocztowa 19; Ul. Stołczyńska 134, Ul. Boh. Warszawy 98; Ul. Ściegiennego 67	
OPIS PROJEKTU	
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR
Powiązanie z problemami:	Dynamicznie starzejące się społeczeństwo na obszarze rewitalizacji oraz zmiany modelu funkcjonowania rodzin, pogłębiające zjawisko wykluczenia społecznego osób starszych.
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Projekt zakłada realizację działań na rzecz zapewnienia całodobowej opieki i wsparcia osobom w podeszłym wieku, będących alternatywą dla Domów Pomocy Społecznej. Zakres realizowanego projektu zakłada utworzenie mieszkań chronionych wspomaganych dla osób w podeszłym wieku. Przedmiot projektu obejmuje udzielanie mieszkańcom w podeszłym wieku wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych i zdrowotnych uniemożliwiających samodzielne funkcjonowanie w dotychczasowym miejscu zamieszkania. Ponadto planuje się podjęcie działań wpływających na kształtowanie prawidłowych relacji wśród mieszkańców oraz udzielanie pomocy i wskazywanie sposobów załatwiania bieżących spraw urzędowych i osobistych.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Sikorskiego 3; Ul. Pocztowa 19; Ul. Stołczyńska 134 (obiekt znajduje się poza obszarem rewitalizacji), Ul. Boh. Warszawy 98; Ul. Ściegiennego 67
Uzasadnienie realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji	Jedynie jeden obiekt (ul. Stołczyńska 134) znajduje się poza obszarem rewitalizacji. Należy jednak stwierdzić, że realizacja projektu również na tym obiekcie przyczyni się do rozwiązywania problemów społecznych obszaru rewitalizacji. Zakłada się bowiem, że w obiekcie na ul. Stołczyńskiej 134 utworzone zostaną mieszkania chronione dla osób w podeszłym wieku z obszaru rewitalizacji. Przyszli lokatorzy mieszkań w obiekcie przy ul. Stołczyńskiej 134 będą rekrutowani z obszaru rewitalizacji przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Wskazanie jednej lokalizacji spoza OR wynika z braku możliwości realizacji projektu w pełnym zakresie na obiektach na OR.
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Realizator	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba osób w podeszłym wieku na obszarze rewitalizacji korzystających z mieszkań chronionych wspomaganych [osoba] – 20 osób Wskaźniki produktu: • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 20 osób • Liczba obiektów zmodernizowanych lub wybudowanych w ramach projektu [szt.] – 5 szt.
Sposób oceny i miary	Pomiar i ocena zostaną dokonane w oparciu o zliczenie osób w podeszłym wieku korzystających z utworzonych mieszkań chronionych wspomaganych. Zliczenia tych osób dokona MOPR. Oczekiwanym rezultatem realizacji projektu jest zwiększenie liczby osób w podeszłym wieku korzystających z mieszkań chronionych wspomaganych na obszarze rewitalizacji.

Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2017-2023	8 661 914,00 zł	Gmina Miasto Szczecin, inne środki publiczne

Projekt nr 3 Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Al. Piastów 16, Al. Wojska Polskiego 53; Ul. Mickiewicza 69b		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Dynamicznie starzejące się społeczeństwo na obszarze rewitalizacji oraz zmiany modelu funkcjonowania rodzin, pogłębiające zjawisko wykluczenia społecznego osób starszych.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Projekt zakłada realizację działań na rzecz zapewnienia całodobowej opieki i wsparcia osobom w podeszłym wieku, będących alternatywą dla Domów Pomocy Społecznej. Zakres realizowanego projektu zakłada utworzenie mieszkań chronionych wspomaganych dla osób w podeszłym wieku. Przedmiot projektu obejmuje udzielanie mieszkańcom w podeszłym wieku wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych i zdrowotnych uniemożliwiających samodzielne funkcjonowanie w dotychczasowym miejscu zamieszkania. Ponadto planuje się podjęcie działań wpływających na kształtowanie prawidłowych relacji wśród mieszkańców oraz udzielanie pomocy i wskazywanie sposobów załatwiania bieżących spraw urzędowych i osobistych.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Al. Piastów 16; Al. Wojska Polskiego 53, Ul. Mickiewicza 69b (obiekt znajduje się poza obszarem rewitalizacji)	
Uzasadnienie realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji	Jedynie jeden obiekt (ul. Mickiewicza 69b) znajduje się poza obszarem rewitalizacji. Należy jednak stwierdzić, że realizacja projektu również na tym obiekcie przyczyni się do rozwiązywania problemów społecznych obszaru rewitalizacji. Zakłada się bowiem, że w obiekcie na ul. Mickiewicza 69b utworzone zostaną mieszkania chronione dla osób w podeszłym wieku z obszaru rewitalizacji. Przyszli lokatorzy mieszkań w obiekcie przy ul. Mickiewicza 69b będą rekrutowani z obszaru rewitalizacji przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Wskazanie jednej lokalizacji spoza OR wynika z braku możliwości realizacji projektu w pełnym zakresie na obiektach na OR.	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	
Realizator	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba osób w podeszłym wieku na obszarze rewitalizacji korzystających z mieszkań chronionych wspomaganych [osoba] – 20 osób Wskaźniki produktu: • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 20 osób • Liczba obiektów zmodernizowanych lub wybudowanych w ramach projektu [szt.] – 3 szt.	
Sposób oceny i miary	Pomiar i ocena zostaną dokonane w oparciu o zliczenie osób w podeszłym wieku korzystających z utworzonych mieszkań chronionych wspomaganych. Zliczenia tych osób dokona MOPR. Oczekiwanym rezultatem realizacji projektu jest zwiększenie liczby osób w podeszłym wieku korzystających z mieszkań chronionych wspomaganych na obszarze rewitalizacji.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2017-2023	**2 mieszkania: al. Piastów 16, al. Wojska Polskiego 53** Koszty: w latach 2017 – 2020 Koszt całkowity: 1 922 400,00 zł Koszty: w latach 2021 – 2023 Koszt całkowity: 1 005 98,00 zł **1 mieszkanie przy ul. Mickiewicz 69 b – poza OR** Koszty: w latach 2018 – 2023 Koszt całkowity: 1 234 784,00 zł	**2 mieszkania: al. Piastów 16, al. Wojska Polskiego 53.** Koszty w latach 2017-2020: cała kwota pochodzi z funduszy unijnych w ramach RPO – działanie 7.6. Wsparcie rozwoju usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym – tytuł projektu „Kreator bezpieczeństwa" – środki EFS Koszty w latach 2021-2013: finansowanie ze środków własnych – budżet MOPR **1 mieszkanie przy ul. Mickiewicz 69 b – poza OR.** Koszty w latach 2018 – 2023: finansowanie ze środków własnych – budżet MOPR

Projekt nr 4 Organizacja działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom w tym zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i sportowych dla mieszkańców OR		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala szeregu problemów społecznych i ich duże natężenie, w tym ubóstwo, bezrobocie, problemy w życiu rodzinnym, społecznym, uzależnienia.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres realizowanego projektu obejmuje organizację działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, w tym zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i sportowych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji jako zagospodarowanie czasu wolnego. Przedmiot projektu obejmuje realizację dwóch typów działań: 1. Działania profilaktyczne i terapeutyczne: zajęcia opiekuńczo-wychowawcze, promujące konstruktywne sposoby spędzania czasu wolnego; warsztaty profilaktyczne; warsztaty terapeutyczne (wykłady i ćwiczenia); zajęcia edukacyjne, kulturalno-oświatowe; poradnictwo psychologiczne połącznone z ćwiczeniami psychologicznymi; spotkania ze specjalistą; warsztaty filmoterapii; imprezy rekreacyjno-kulturalne; zajęcia taneczne, muzyczne. 2. Działania z zakresu aktywności fizycznej: piłka nożna, organizacja zajeć sportowych, treningi i spotkania promujące zdrowy tryb życia.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Działania będą realizowane na obszarze rewitalizacji, w tym w szczególności na obszarach szczególnie narażonych na występowanie uzależnień i patologii społecznych.	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Szczecin	
Realizator	Stowarzyszenie „Zrozumieć"; Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana"; Akademia Piłkarska „Hutnik"; Caritas Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej; Osiedlowy Klub Sportowy „Świt" Szczecin-Skolwin; Fundacja Akademia Basketu King Wilki Morskie; Bokserski Klub Sportowy „Skorpion"; ZHP Hufiec Szczecin-Dąbie; Fundacja Kultury, Sportu i Aktywności Lokalnej „Prawobrzeże"	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba osób uzależnionych od alkoholu i/lub narkotyków zamieszkujących obszar rewitalizacji [osoba] – spadek o 20% Wskaźnik produktu: • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 150 osób • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom [szt.] – 10 szt.	
Sposób oceny i miary	Pomiar i ocena zostaną dokonane w oparciu o zliczenie osób uzależnionych od alkoholu i/lub narkotyków zamieszkujących obszar rewitalizacj. Zliczenia tych osób dokona Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Szczecin. Oczekiwanym rezultatem realizacji projektu jest zmniejszenie liczby osób uzależnionych od alkoholu i/lub narkotyków zamieszkujących obszar rewitalizacj	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018	200 000,00 zł	Gmina Miasto Szczecin, inne środki publiczne, w tym: środki własne - środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż alkoholu zgodnie z zadaniami wynikającymi z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

Projekt nr 5 Dzienny Dom dla Seniora „Dzienny Dom Senior +"		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Dynamicznie starzejące się społeczeństwo na obszarze rewitalizacji oraz zmiany modelu funkcjonowania rodzin, pogłębiające zjawisko wykluczenia społecznego osób starszych.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Projekt zakłada realizację działań na rzecz zapewnienia seniorom dostępu do różnorodnych form aktywności. W ramach projektu planowane jest podjęcie działań mających na celu: • integrację osób w podeszłym wieku ze środowiskiem lokalnym, która ożywi więzi społeczne, • zagospodarowanie czasu wolnego osób w podeszłym wieku, • rozwijanie zainteresowań seniorów. Realizacja projektu przyczyni się do aktywizacji i wieloaspektowego wsparcia osób starszych w pobliżu ich miejsca zamieszkania.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Kr. Jadwigi 45a, 45c	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	
Realizator	MOPR i Polski Czerwony Krzyż Zarząd Okręgowy w Szczecinie	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba osób w wieku senioralnym korzystających ze zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących [osoby] – 50 osób Wskaznik produktu: • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 50 osób	
Sposób oceny i miary	Pomiar i ocena zostaną dokonane w oparciu o zliczenie osób w wieku senioralnym korzystających z oferty Dziennego Domu dla Seniora „Dzienny Dom Senior +". Zliczenia dokona MOPR.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2017-2023	2 247 175,00 zł	Gmina Miasto Szczecin, inne środki publiczne, w tym: środki Gminy Miasto Szczecin, środki Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie, dotacje rządowe (program Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej)

Projekt nr 6 **Renowacja wnętrza kwartału zamkniętego ulicami: Mickiewicza, Bohaterów Warszawy, 5 Lipca, Tarczyńskiego w Szczecinie wraz z reorganizacją zagospodarowania przestrzennego i remontem**		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziom kapitału społecznego (realizacja projektu przyczyni się do przyciągania kapitału ludzkiego na obszar rewitalizacji). Kryzys przestrzeni publicznych. Na przestrzeni lat nie zachodziły i nie zachodzą procesy realnie wpływające na wytworzenie przestrzeni publicznej o odpowiedniej jakości, funkcjonalności i zasięgu.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Celem materialnym przedsięwzięcia jest wytworzenie wysokiej jakości przestrzeni półpublicznej, służącej użytkownikom codziennym: mieszkańcom i społeczności akademickiej, a także okazjonalnym: odwiedzającym mieszkańców, czytelnikom Biblioteki Głównej US, zwiedzającym Muzeum Geologiczne US, oraz uczestnikom wydarzeń naukowych i innych publicznych wydarzeń, mających miejsce w pomieszczeniach WNoZ US, a zwłaszcza Centrum Dydaktyczno-Badawczego Nauk Przyrodniczych US W ramach realizacji projektu planuje się: • przygotowanie remontów, inwestycji, nasadzeń zielenie itp. w procesie udziału społecznego mieszkańców i użytkowników, • remont obiektów i zagospodarowania działek przy budynkach mieszkalnych (109, 144/1-14), • reorganizację obiektów i zagospodarowania działki uniwersyteckiej (40/4), • reorganizację i podniesienie estetyki oraz funkcjonalności całego kwartału. Planowane efekty projektu: • przekształcenie kwartału we wzorcowy przykład nowoczesnej przestrzeni śródmiejskiej – godzącej potrzeby użytkowe i mieszkalne, z dużym udziałem zieleni, stwarzającej możliwość bezpiecznej i ciekawej zabawy dla dzieci oraz wypoczynku i możliwości integracji dla osób dorosłych i seniorów; • wytworzenie we wnętrzu kwartału wysokiej jakości przestrzeni półpublicznej, • poprawa obiektywnych warunków życia mieszkańców, warunków pracy naukowej, kształcenia i studiowania • wytworzenie wśród mieszkańców nawyków i umiejętności współdziałania dla dobra wspólnego, • lepsza integracja społeczna użytkowników kwartału,	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Działki: 40/4, 109, 144/1-14	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Uniwersytet Szczeciński, Al. Papieża Jana Pawła II 22a, 70 – 435 Szczecin	
Realizator	Uniwersytet Szczeciński, Al. Papieża Jana Pawła II 22a, 70 – 435 Szczecin	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźniki rezultatu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 50 osób Wskazniki produktu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanych w projekcie działkach. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2017-2022	10 000 000,00 zł	Środki własne, RPO Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 – 2020 – Działanie 9.3 (EFRR)

Projekt nr 7 Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem Lokalu KREATYWNEGO przy ul. Królowej Jadwigi 2		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta. Wycofanie dzieci i młodzieży z udziału w życiu lokalnym, pogłębiane brakiem oferty. Brak organizacji i podmiotów odwołujących się do centrum i śródmieścia jako miejsca swego funkcjonowania, będących łącznikiem pomiędzy mieszkańcami, a politykami rozwoju miasta.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Pomiędzy kamienicami w kwartale, którego dotyczy projekt, dochodzi do paradoksu i swoistego zderzenia różnych społeczności. Otóż w reprezentacyjnej części miasta, za murem frontowych kamienic – częściowo wyremontowanych, zamieszkują zarówno osoby o wysokim statusie materialnym i standardzie życia, jak i bardzo niskim. Tak omawianym terenie występują istotne problemy społeczne, w tym bezrobocie (zwłaszcza długotrwałe), wykluczenie i ubóstwo, wysoki poziom przestępczości, a temu wszystkiemu towarzyszy bierność i mała aktywność społeczna mieszkańców. Zła sytuacja rodzin negatywnie wpływa na postawy i zachowanie dzieci i młodzieży. W związku z powyższym w ramach zgłoszonego projektu planuje się zainicjowanie procesów integrujących międzypokoleniowo i budujących tożsamość lokalną. Wśród splanowanych działań i aktywności wymienić można: • pikniki sąsiedzkie, kameralne festyny – Weekendowe Święto • gry, zabawy, konkursy sprawnościowe. • koncerty. • kino Plenerowe, • organizację małych targów przetworów, • organizację strefy malucha i strefy relaksu dla dorosłych i starszych, • prezentację firm i instytucji z kwartału oraz Instytucji Kultury z całego miasta, • organizację spotkań tematycznych i problemowych angażujących mieszkańców w bezpośrednie działania, wzajemną współpracę, integrujące międzypokoleniowo. Prognozowane efekty realizacji projektu: • inspirowanie społeczności lokalnej do samoorganizacji (w formie grup sąsiedzkich, grup zainteresowań w sposób nieformalny a także stowarzyszeń, spółdzielni socjalnych itp.) • zwiększenie zainteresowania mieszkańców własną dzielnicą, • wzrost motywacji mieszkańców do dalszego podnoszenia swoich kwalifikacji, • wzrost stopnia znajomości własnych sąsiadów, • zwiększenie poczucia utożsamiania się z miejscem zamieszkania,	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Królowej Jadwigi 2/2	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Stowarzyszenie Twórców i Producentów Sztuki/ Stowarzyszenie MEDIA DIZAJN/Fundacja Bł. Królowej Jadwigi	
Realizator	Stowarzyszenie Twórców i Producentów Sztuki/ Stowarzyszenie MEDIA DIZAJN/Fundacja Bł. Królowej Jadwigi	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 15 szt. Wskazniki produktu: • Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów realizowanych na obszarze rewitalizacji dotyczącym działań społecznych, gospodarczych i kulturalnych [osoba] – 150 osób	
Sposób oceny i miary	Pomiar i ocena zostaną dokonane w oparciu o zliczenie osób biorących udział w działaniach aktywizujących. Źródłem danych do oceny będą listy obecności.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2023	300 000,00 zł	Środki prywatne, w tym: środki własne, Środki podmiotów współpracujących

Projekt nr 8 Renowacja i adaptacja na potrzeby ożywienia społeczno-gospodarczego parteru zabytkowej narożnej kamiennicy przy zbiegu ul. 5 lipca i ul. Pocztowej w Szczecinie		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR.	
Powiązanie z problemami:	Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziom kapitału społecznego. Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Głównym celem planowanych działań jest pobudzenie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji i jego zrównoważony rozwój jako dzielnicy mieszkaniowo-usługowej, atrakcyjnej dla mieszkańców i odwiedzających. Z kolei do celów szczegółowych przedsięwzięcia należy zaliczyć: • poprawę warunków mieszkaniowych, w szczególności standardu technicznego, funkcjonalnego i ekologicznego, • przeciwdziałanie marginalizacji i ograniczenie patologii społecznych; • aktywizację i integrację lokalnej społeczności; • zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru rewitalizacji; • rewaloryzację zespołów zabudowy historycznej, w tym ciągów elewacyjnych; • poprawę bezpieczeństwa publicznego w obszarze. W ramach projektu planuje się przede wszystkim renowację zabytkowego obiektu, a następnie prowadzenie w nim działalności gospodarczej w celu stworzenia warunków do pobudzenie społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Planowane efekty realizacji projektu: • powstanie nowego i zaawansowanego środowiska pracy w zdegenerowanej części szczecińskiego śródmieścia; • powstanie nowych miejsc pracy; • odrestaurowanie zabytkowej elewacji budynku i poprawa jego ciagów komunikacyjnych; • stworzenie przestrzeni dostosowanej dla potrzeb osób niepełnosprawnych; • promocja przedsiębiorczości i prowadzenia działalności gospodarczej.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. 5 lipca 7, 70 – 374 Szczecin	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	ExcelDent Dental Spa, Ul. Piotra Skargi 16, 71 – 422 Szczecin	
Realizator	ExcelDent Dental Spa, Ul. Piotra Skargi 16, 71 – 422 Szczecin	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźniki rezultatu: • Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. Wskazniki produktu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018	6 000 000,00 zł	Środki z RPO Województwa Zachodniopomorskiego – Działanie 9.3 (EFRR), inne publiczne środki krajowe i zagraniczne, wkład własny

Projekt nr 9 Renowacja wielkomiejska z udziałem odnawialnych źródeł energii - CENTRUM ENERGII	
OPIS PROJEKTU	
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR.
Powiązanie z problemami:	Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziom kapitału społecznego. Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zgłaszane przedsięwzięcie ma powstać na dziewiątej kondygnacji (8 piętro) w obrębie realizowanej obecnie inwestycji pn. „Kompleks usługowy POSEJDON", która jest zlokalizowana w kwartale ulic: al. Niepodległości, ul. Partyzantów, ul. Kaszubska i pl. Brama Portowa w Szczecinie. Projekt realizowany będzie na obszarze o powierzchni ok. 200 m^2. W efekcie realizacji projektu powstanie przestrzeń edukacyjna, szkoleniowa i wdrożeniowa w zakresie wykorzystania OZE w przestrzeni wielkomiejskiej. Cele szczegółowe projektu to: promocja OZE szczególnie w aspekcie jej wdrażania w rewitalizacji; program edukacyjny w zakresie ochrony środowiska w przekroju szkół podstawowych i średnich; ożywienie społeczno-gospodarcze w oparciu o stworzenie zaplecza technicznego i organizacyjnego dla działań aktywizacyjnych. stworzenie centrum inwestycyjno-wdrożeniowego w zakresie OZE; poprawa warunków funkcjonowania przedsiębiorców w okresie start-up, w szczególności standardu technicznego, funkcjonalnego i ekologicznego; poprawa wizerunku obszaru poprzez stworzenie miejsca atrakcyjnego dla przedsiębiorców. Planowane efekty realizacji projektu: • powstanie nowego i zaawansowanego środowiska pracy - około 200 m2, w zdegenerowanej cześci szczecińskiego śródmieścia, • powstanie nowych miejsc pracy – nie mniej niż 2, • zwiększenie liczby mikro i małych przedsiębiorstw – szacunkowo 4/rok, • stworzenie przestrzeni dla nowo wchodzących do Szczecina inwestorów na inicjalnym etapie ich projektów, z udziałem OZE – 200 m^2, • formalna współpraca ze szkołami wyższymi i producentami instalacji OZE, • stworzenie przestrzeni dostosowanej dla potrzeb osób niepełnosprawnych, • stworzenie stałego programu edukacyjnego w zakresie odnawialnych źródeł energii dla szkół podstawowych i średnich,
Uzasadnienie dla projektu zlokalizowanego poza obszarem rewitalizacji	Pomimo, że projekt ma być realizowany poza obszarem rewitalizacji, to ze względu na jego skalę i zakres planowanych działań, przewiduje się, że będzie on miał istotny wpływ na ograniczanie następujących problemów występujących na obszarze rewitalizacji: • koncentracja problemów społecznych, w tym zjawisk patologicznych; • malejąca aktywność gospodarcza; • degradacja techniczna zabudowy o wysokich walorach historycznych; • deficyt miejsc parkingowych; • degradacja wielu przestrzeni publicznych; • zła jakość infrastruktury technicznej; • niska efektywność energetyczna większości budynków; • brak przyjaznych dla środowiska rozwiązań w zakresie ogrzewania (ogrzewanie piecowe); • duży udział osób korzystających z pomocy społecznej. Lokalizacja projektu poza OR wynika z braku możliwości realizacji projektu na OR.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Działki gruntu o numerach: 2/12, 4/1, 4/8, 4/9, 4/11, 5/3 z obrębu 1040. Adres: Aleja Niepodległości 60, Szczecin
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	FUNDACJA ENERGIA, ul. Madalińskiego 8, 70-101 Szczecin
Realizator	Zgłaszający nie wyklucza możliwości realizacji przedsięwzięcia w jednym z następujących wariantów: (1) samodzielnie; (2) w partnerstwie z innym podmiotem; (3) przez podmiot trzeci.
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	Wskaźniki rezultatu: • Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.] –

	12 szt. Wskazniki produktu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	6 000 000,00 zł	Środki z RPO Województwa Zachodniopomorskiego (EFRR), inne publiczne środki krajowe i zagraniczne, wkład własny

Projekt nr 10 Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Brak organizacji i podmiotów odwołujących się do centrum i śródmieścia jako miejsca swego funkcjonowania, będących łącznikiem pomiędzy mieszkańcami, a politykami rozwoju miasta. Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy to innowacyjny pomysł na wyposażenie realizatorów działań społecznych w obszarze objętym zapisami LPR w narzędzie finansowe do prowadzenia działań w środowisku lokalnym. Prowadzenie przez wybrane w Otwartym Konkursie Ofert działań na poziomie klatki schodowej, ulicy, osiedla ale także w szkole, na boisku czy na podwórku działań adresowanych do mieszkańców zamieszkałych na terenie objętym rewitalizacją. Start Rewitalzacyjnego Funduszu Grantowego winien nastapić na początku roku 2019 po szeroko przeprowadzonych konsultacjach społecznych w roku 2018 i opracowaniu koncepcji zadań do zlecenia oraz redystrybucji środków w wybranych obszarach. Zakładany roczny budżet RFG to kwota 1 milona złotych, która powinna pochodzić z budżetu miasta Szczecin W efekcie realizacji projektu spodziewany jest wzrost ilości działań społecznych podejmowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz mieszkańców zamieszkałych na OR	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Obszar rewitalizacji	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Biuro ds. Organizacji Pozarządowych, UM Szczecin	
Realizator	Prezydent Miasta Szczecin a w jego imieniu Biuro ds. Organizacji Pozarządowych we współpracy z Wydziałem Spraw Społecznych, Sportu, Oświaty i partnerami społecznymi	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźniki rezultatu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 20 szt. Wskaznik produktu: • Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów realizowanych na obszarze rewitalizacji dotyczącym działań społecznych, gospodarczych i kulturalnych [osoba] – 200 osób • Liczba osób biorących udział w imprezach i wydarzeniach służących integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji [osoba] – 300 osób	
Sposób oceny i miary	Pomiarowi poddana zostanie liczba osób objętych wsparciem w ramach działań realizowanych przez organizacje pozarządowe, które otrzymają środki z Funduszu. Źródłem danych do pomiaru i oceny będą listy obecności uczestników działań prowadzonych przez organizacje pozarządowe.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2019-2022 (z opcją przedłużenia)	1 000 000,00 zł – budżet roczny RFG	Budżet miasta

Projekt nr 11 Remont lokalu użytkowego z przeznaczeniem na działalność organizacji pozarządowych		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Brak organizacji i podmiotów odwołujących się do centrum i śródmieścia jako miejsca swego funkcjonowania, będących łącznikiem pomiędzy mieszkańcami, a politykami rozwoju miasta. Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Lokal usługowy przy al. Wojska Polskiego 53 nie jest użytkowany od kilkunastu lat. Obecnie jest w bardzo złym stanie technicznym i wymaga gruntownego remontu. Lokal stwarza możliwości dla jednej lub dwóch organizacji pozarządowych, które mogłyby znleźć w nim swoją siedzibę i realizować działania na rzecz OR. W ramach przedsięwzięcia planuje się przygotowanie projektu modernizacji lokalu, uzyskanie stosownych zgód,w tym zgody na stworzenie wejścia do lokalu od frontu, przeprowadzenie modernizacji, oddanie do użytkowania. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa wizerunku zaniedbanej kamienicy, która znajduje się w obszarze modelowej rewitlaizacji, • wzrost liczby projektów społecznych realizowanych dla mieszkańców kamienicy, podwórka, alei Wojska Polskiego oraz całego obszaru rewitalizacji	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Al. Wojska Polskiego 53 lewy parter	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Biuro ds. Organizacji Pozarządowych, UM Szczecin	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże” Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźniki rezultatu: • Liczba organizacji pozarządowych ulokowanych w wyremontowanym obiekcie [szt.] – 2 szt. Wskaznik produktu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	500.000,00 zł	Środki z RPO Województwa Zachodniopomorskiego – Działanie 9.3 (EFRR), budżet miasta

Projekt nr 12 Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Brak czynników centralizujących – kryzys tożsamości. Brak miejsca lub miejsc, które pozytywnie wpływać będą na poczucie związku mieszkańców z miejscem zamieszkania.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Aleja Wojska Polskiego jest głównym ciągiem komunikacyjnym w Szczecinie, otoczona w części starą zabudową. Do modernizacji nadaje się infrastruktura i zagospodarowanie pasa drogowego. Brak jest miejsc w przestrzeni publicznej dla mieszkańców. W ramach projektu planowane jest zmodernizowanie infrastruktury podziemnej, zmiana nawierzchni, zmiana organizacji ruchu pieszych, samochodów i rowerów. Realizacja projektu przyczyni się do: • polepszenie jakości życia społeczności lokalnej, • przeciwdziałania degradacji przestrzeni publicznej, • poprawy stanu technicznego i funkcjonalnego ulic, • poprawy warunków ruchu i bezpieczeństwa, • poprawy wizerunku ulic stanowiących część historycznego układu urbanistycznego o wysokich walorach urbanistycznych, • poprawy jakości zamieszkania, • wzrost aktywności społeczności lokalnej, • wzrost poczucia związku z dzielnicą i miastem • ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Obszar Alei Wojska Polskiego, na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wydział Inwestycji Miejskich UM Szczecin	
Realizator	Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskazniki produktu: • Długość przebudowanych dróg [km] – 1,1 km • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 500 osób Wskaźniki rezultatu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary		
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2019-2020	24 600 000,00 zł	Środki z RPO Województwa Zachodniopomorskiego – Działanie 9.3 (EFRR), budżet miasta

Projekt nr 13 RE-KREACJA centrum Szczecina		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta. Ograniczony dostęp do oferty kultury.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zgłaszany projekt ma na celu: • Systemowe wsparcie organizacji pozarządowych i osiedlowych grup nieformalnych w przezwyciężaniu ograniczeń dotyczących obszaru rewitalizacji. • Realizację dedykowanych konkursów dla organizacji pozarządowych i osiedlowych grup nieformalnych na projekty dotyczące aktywizacj społecznej i wsparcia w rozwiązywaniu problemów społecznych poprzez re-granting na rzecz uczestnictwa w kulturze, animowanie aktywności społecznej i obywatelskiej na rzecz wspomagania relacji sąsiedzkich i działań na rzecz lokalnych środowisk ulicy, kwartału, osiedla i dzielnicy. W celu uzyskania odpowiedniego ukierunkowania, tego rodzaju konkursy będą: miały delimitowany obszar wsparcia do osiedli: Centrum, Śródmieście-Zachód, Turzyn (tzw. kryterium dostępu); będą zarządzane i koordynowane przez zewnętrznego operatora tj. Stowarzyszenie Media Dizajn (posiadającego 3-letnie doświadczenie w sprawowaniu funkcji operatora programu re-grantingu „mikrogranTY" realizowanego w ramach Szczecińskiego Inkubatora Kultury). Założonym kryteruim preferencji projektów będzie dedykowanie wsparcia: obszarowi osiedla Centrum, seniorom, dzieciom i młodzieży, a także projekty mające charakter włączający społeczności sąsiedzkie OR. Planowane efekty realizacji projektu: • przyznanie minimum 150 mikrodotacji w wysokości do 3000,00 zł każda, • realizacja minimum 24 spotkań informacyjno-promocyjnych na rok, • założenie, administracja i stała aktualizacja portalu internetowego dedykowanemu przedsięwzięciu, wspieranego przez media społecznościowe, • prowadzenie stałego punktu informacyjno-konsultacyjnego w siedzibie Szczecińskiego Inkubatora Kultury • realizacja trzech działań w obszarze kultury, aktywizujących mieszkańców OR	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Obszar rewitalizacji	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wydział Kultury UM Szczecin	
Realizator	Organizacja pozarządowa: Stowarzyszenie Media Dizajn/Szczeciński Inkubator Kultury, al. Wojska Polskiego 90, 70-482 Szczecin	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskazniki produktu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 20 szt. Wskaźniki rezultatu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom [szt.] – 10 szt. • Liczba osób biorących udział w imprezach i wydarzeniach służących integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji [osoba] – 150 osób • Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów realizowanych na obszarze rewitalizacji dotyczącym działań społecznych, gospodarczych i kulturalnych [osoba] – 150 osób	
Sposób oceny i miary		
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2020	860 000,00 zł	Inne krajowe środki publiczne, środki własne Gminy Miasto Szczecin

Projekt nr 14 Kultura zaprasza – do centrum Szczecina		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta. Ograniczony dostęp do oferty kultury.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Najważniejsze cele programu Kultura zaprasza – do centrum Szczecina, to: próba eliminowania zjawiska marginalizacji kulturowej młodych Szczecinian, wskazywanie im sposobów aktywnego i pożytecznego spędzania czasu wolnego, przełamywanie barier społecznych i kulturowych, wyrównywanie szans dzieci i młodzieży w dostępie do kultury, a także budzenie zainteresowań i podnoszenie kompetencji poznawczych. Formą realizacji programu będą m.in. warsztaty artystyczne, konkursy plastyczne i literackie, spotkania edukacyjne, a także udział w spektaklach teatralnych, próbach generalnych, koncertach i wystawach. Zakres projektu obejmuje realizację 15 wydarzeń kulturalnych, z tego: 3 spotkania i warsztaty literackie w MBP (ProMedia), 2 warsztaty teatralne w Teatrze Małym, 2 spektakle w Teatrze Współczesnym, 2 warsztaty plastyczne w Galerii tworzę się! (Las Sztuki), 1 koncert w SAA, 2 seanse filmowe w kinie Pionier, 3 warsztaty muzyczne w DK 13 Muz. Planowane efekty realizacji projektu: • przybliżenie instytucji „pierwszego kontaktu z kulturą" – miejsc w lokalnym środowisku osiedla, pozwalających na budowanie aktywności kulturalnej mieszkańców, • tworzenie poczucia wspólnoty i poziomych sieci wsparcia społecznego, • wzrost liczby i różnorodności ofert kultury i spędzania wolnego czasu., • zmiana negatywnego wizerunku osiedla.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Osiedle Centrum - Aleja Wojska Polskiego (na odcinku od Placu Zwycięstwa do Placu Szarych Szeregów)	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wydział Kultury UM Szczecin	
Realizator	Miejskie instytucje kultury: (1) Miejska Biblioteka Publiczna (filia nr 54 ProMedia), al. Wojska Polskiego 2; (2) Szczecińska Agencja Artystyczna, al. Wojska Polskiego 64; (3) Teatr Współczesny – Teatr Mały, ul. Bogusława 6; (4) Dom Kultury 13 Muz, pl. Żołnierza Polskiego 2; Organizacja pozarządowe: (1) Fundacja Las Sztuki, pl. Żołnierza Polskiego 2; Podmioty prywatne: (1) Kino Pionier, al. Wojska Polskiego 2; Placówki oświatowe i wychowawcze: (1) SP nr 1, al. Piastów 6; (2) ZSO nr 9, ul. Małkowskiego 12; (3) LO nr 1, al. Piastów 12; (4) MOS nr 2, ul. Jagiellońska 58	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskazniki produktu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 20 szt. Wskaźniki rezultatu: • Liczba osób biorących udział w imprezach i wydarzeniach służących integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji [osoba] – 200 osób. • Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów realizowanych na obszarze rewitalizacji dotyczącym działań społecznych, gospodarczych i kulturalnych [osoba] – 200 osób	
Sposób oceny i miary		
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	40 000,00 zł	Inne krajowe środki publiczne, środki własne Gminy Miasto Szczecin

Projekt nr 15 Rewitalizacja kulturowa centrum miasta – oferta programowa organizacji pozarządowych		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta. Ograniczony dostęp do oferty kultury.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Celem projektu jest stworzenie przez organizacje pozarządowe oferty programowej zapewniającej mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości uczestnictwa w przygotowanych wydarzeniach kulturalnych: koncertach, spektaklach, wystawach, warsztatach, pokazach filmowych itp., a także warunków do rozwijania talentów i zainteresowań w ramach warsztatów, zajęć edukacyjnych, wykładów, konferencji i seminariów itp., oraz udziału w prezentacjach twórczości, spotkaniach autorskich itp. Zakres realizowanego projektu zakłada przygotowanie i realizację przez organizacje pozarządowe imprez, wydarzeń, przedsięwzięć w zakresie kultury, w tym m.in. koncertów, warsztatów, przeglądów, konkursów, działań i wydarzeń z dziedziny sztuk wizualnych i performatywnych), projektów wydawniczych (książkowych, muzycznych, multimedialnych) oraz imprez plenerowych łączących w sobie różne obszary kultury, realizowanych na obszarze rewitalizacji. Planowane efekty realizacji projektu: • stworzenie w świadomości mieszkańców obszaru rewitalizacji jednolitego obrazu skojarzeń, wyobrażeń oraz funkcji związanych z tym obszarem, nacechowanych możliwie jednorodną, indywidualizującą tożsamością poczuciem wspólnotowych, dobrosąsiedzkich więzi. • zaistnienie w lokalnym środowisku obszarów rewitalizacji silnego ośrodka bądź zespołu czynników organizujących tożsamość i sprzyjających podnoszeniu jakości zasobów infrastrukturalnych oraz kapitału ludzkiego i społecznego, • podjęcie inicjatyw polegających na aktywnym wyjściu do lokalnych społeczności, włączając osoby starsze i mniej mobilne, dzieci i członków gorzej sytuowanych rodzin w obieg dóbr kultury, • stworzenie i udostępnienie wartościowej oferty kulturalnej przy jednoczesnych działaniach ograniczających absencję mieszkańców śródmieścia w jej obiegu. • zbudowanie realnego związku mieszkańców z osiedlem (dzielnicą).	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Obszar rewitalizacji	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wydział Kultury UM Szczecin	
Realizator	Organizacje pozarządowe wyłonione w procedurze otwartego konkursu ofert	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskazniki produktu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 25 szt. Wskaźniki rezultatu: • Liczba osób biorących udział w imprezach i wydarzeniach służących integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji [osoba] – 250 osób • Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów realizowanych na obszarze rewitalizacji dotyczącym działań społecznych, gospodarczych i kulturalnych [osoba] – 250 osób	
Sposób oceny i miary		
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018	300 000,00 zł	Inne krajowe środki publiczne, środki własne Gminy Miasto Szczecin

Projekt nr 16 Program aktywizacji osób bezrobotnych		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziom kapitału społecznego.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Celem projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia około 300 osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Szczecinie i zamieszkujących obszar rewitalizacji. Każda osoba biorąca udział w programie zostanie objęta wsparciem w zakresie: • identyfikacji potrzeb oraz diagnozowania możliwości w zakresie doskonalenia zawodowego, w tym identyfikacji stopnia oddalenia od rynku pracy, • kompleksowego i indywidualnego pośrednictwa pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami, • poradnictwa zawodowego w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej, w tym podnoszenia lub uzupełniania kwalifikacji zawodowych. Planowane efekty realizacji projektu • wsparcie skierowane do około 300 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji, • wyposażenie uczestników programu w nowe kwalifikacje zawodowe i doświadczenie zawodowe • wsparcie przy otwieraniu własnej działalności gospodarczej, • identyfikacja problemu zawodowego oraz określenie sposobów dalszych działań i form pomocy poprzez opracowanie Indywidualnego Planu Działania • uzupełnienie wiedzy i niezbednych umiejętności do skuteczniejszego radzenia sobie na rynku pracy.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Obszar rewitalizacji	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Powiatowy Urząd Pracy, ul. Mickiewicza 39, 70-383 Szczecin	
Realizator	Powiatowy Urząd Pracy, ul. Mickiewicza 39, 70-383 Szczecin	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu [osoba] – 300osób • Liczba osób, które nabyły kompetencje po opuszczeniu programu [osoba] – 300 osób Wskaznik produktu: • Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie [osoba] – 300 osób	
Sposób oceny i miary	Pomiar będzie dotyczył zliczenia osób bezrobotnych biorących udział w Programie. Źródłem danych będą listy uczestników Programu prowadzone przez Powiatowy Urząd Pracy	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2023	1 500 000,00 zł	Fundusz Pracy, RPO WZ – Działanie 6.5 (EFS)

Projekt nr 17 Mama nigdy nie jest sama! - cykl zajęć i spotkań w Fundacji Macierzanka		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala szeregu problemów społecznych i ich duże natężenie, w tym ubóstwo, bezrobocie, problemy w życiu rodzinnym, społecznym, uzależnienia.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Ankieta przeprowadzona przez Fundację Macierzanka dotycząca wsparcia okołoporodowego pokazuje, że prawie połowa kobiet nie przygotowuje się do porodu poprzez uczestnictwo w szkole rodzenia. Same kobiety oceniły swoją wiedzę z zakresu karmienia piersią jako niewystarczającą, w zderzeniu z rzeczywistością poporodową. Brak fachowej pomocy konsultantów laktacyjnych lub ich zbyt mala ilość na oddziałach noworodkowych, skutkuje niepowodzeniem w inicjacji karmienia, a brak wsparcia po opuszczeniu szpitali - w zaniechaniu karmienia. Po remoncie nowej lokalizacji planowana jest realizacja zajęć edukacyjnych w dzielnicy o najwyższym wskaźniku degradacji - w Centrum. Zakres realizowanego projektu obejmuje m.in.: ogranizację cyklicznych warsztatów dla kobiet w ciąży dotyczących nauki karmienia piersią, warsztaty poświęcone rozwiązywaniu aktualnych problemów laktacyjnych dla kobiet z dziećmi, pokaz filmów dotyczących przygotowania do porodu i promujących karmienie naturalne, spotkania z fizjoterapeutami (proponowane tematy: praca z blizną po cięciu cesarskim, ćwiczenia w połogu itp), nauka prawidłowego wiązania dzieci w chustach, ogranizacja zajęć z pierwszej pomocy dzieciom, zajęcia muzyczne dla dzieci, masaż chustą rebozo, masaż dla dzieci Shantala, zajęcia w szkole rodzenia. Planowane efekty realizacji projektu: • wzmocnienie rodziców w ich kompetencjach rodzicielskich, • promocja porodów naturalnych i karmienia naturalnego, • ogranizacja czasu wolnego w najbardziej zdegradowanej dzielnicy Szczecina, • możliwość spędzenia czasu z dziećmi - zajęcia muzyczne, plastyczne, • mama aktywna na urlopie macierzyńskim - siedziba fundacji jako miejsce spotkań kobiet, połączone z edukacją	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Felczaka 16/9, Szczecin Numer działki 55 obręb 1024	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	FUNDACJA IM. MAŁGORZATY BAJERSKIEJ „MACIERZANKA”	
Realizator	FUNDACJA IM. MAŁGORZATY BAJERSKIEJ „MACIERZANKA”	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskazniki produktu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 4 szt. Wskaźniki rezultatu: • Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów realizowanych na obszarze rewitalizacji dotyczącym działań społecznych, gospodarczych i kulturalnych [osoba] – 40 osób	
Sposób oceny i miary	Pomiar będzie dotyczył zliczenia osób biorących udział w cyklu zajęć i spotkań dla mam realizowanych w Fundacji Macierzanka. Źródłem danych będą listy uczestników zajęć i spotkań prowadzone przez Fundację.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	15 000,00 zł	Środki zewnętrzne – np. z budżetu miasta, część środków własnych

Projekt nr 18 Międzynarodowe Centrum Kulturalno-Kongresowe przy ul. Stoisława 4		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziom kapitału społecznego. Ograniczony dostęp do oferty kultury.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres realizowanego projektu obejmuje działania polegajace na renowacji zabytkowego budynku z przeznaczeniem na międzynarodowe centrum kulturalno-kongresowe, którego celem będzie działalność na rzecz aktywności kulturalnej, społecznej i edukacyjnej mieszkańców obszaru rewitalizacji, przyczyniając się do likwidacji istotnych problemów społecznych. Odrestaurowany budynek ma być miejscem wymiany kulturalno-społecznej we wszystkich grupach wiekowych, prowadzącej do zintensyfikowania i utrwalenia pozytywnych i kreatywnych działań, w celu stopniowego usuwania przyczyn degradacji i doprowadzenia do poprawy jakości życia lokalnej wspólnoty. Celem projektu jest inicjowanie, prowadzenie, rozwijanie oraz wspieranie działalności na rzecz ochrony praw i wolności człowieka i obywatela, ochrony życia, rodziny, pomocy i profilaktyki społecznej, wyrównywania szans, znoszenie barier społecznych i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, popularyzacja idei dialogu i mediacji rodzinnej i społecznej, organizacja imprez, seminarium i festiwali, edukacja pozaszkolna i inne. Budynek będzie wykorzystany do celów kulturalno-edukacyjnych o charakterze społecznym i komercyjnym w ramach, których planowane jest stworzenie sali kongresowo-koncertowej, kawiarni, księgarni, biblioteki, pomieszczenia biurowe i na działania edukacyjne. Planowane efekty realizacji projektu: • odnowienie całego budynku na rogu ulic Stoisława i Kaszubskiej, • zmiana systemu grzewczego w budynku, co wpłynie na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza na obszarze rewitalizacji, • organizowanie międzynarodowych spotkań oraz wydarzeń kulturalnych, • uruchomienie kawiarni, księgarni i małego centrum konferencyjnego, • utworzenie nowych miejsc pracy dla osób z obszaru planowanej rewitalizacji, w kawiarni, księgarni i do obsługi centrum konferencyjnego.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Stoisława 4 70-223 Szczecin	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Kościół Chrześcijan Baptystów w RP Zbór w Szczecinie	
Realizator	Kościół Chrześcijan Baptystów w RP Zbór w Szczecinie	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskazniki produktu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 20 szt. • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 150 osób Wskaźniki rezultatu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary		
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2020	4 200 000,00 zł	Środki prywatne, inne środki publiczne

Projekt nr 19 Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Brak organizacji i podmiotów odwołujących się do centrum i śródmieścia jako miejsca swego funkcjonowania, będących łącznikiem pomiędzy mieszkańcami, a politykami rozwoju miasta. Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres realizowanego projektu obejmuje podjęcie działań społecznych, mających na celu: przeciwdziałaniu marginalizacji, budowanie integracji lokalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji, pobudzenie aktywności społecznej, zwiększenie zainteresowania mieszkańców własnym osiedlem, wzrost motywacji uczestników do podnoszenia kwalifikacji, wzrost poczucia własnej wartości, wzrost stopnia znajomości własnych sąsiadów, zwiąkszenie poczucia utożsamiania się z miejscem zamieszkania, zwiększenie zainteresowania tą częścią miasta. W ramach projektu planowane jest realizowanie kompleksowego programu działań społeczno-kulturalnych, animacyjnych, edukacyjnych, skierowanych do mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym organizcja wydarzeń/spotkań/warsztatów z udziałem mieszkańców, działania w sferze integracji mieszkańców, aktywności dzieci i młodzieży, aktywności osób starszych, realizacja inicjatyw mieszkanców. Podmiotem realizującym działania będą organizacje pozarządowe wybrane w procedurze konkursowej lub małej dotacji. Planowane efekty realizacji projektu • integracja społeczna osób zamieszkałych na obszarze rewitalizacji i ożywienie więzi społecznych ze szczególnym uwzględnieniem osób narażonych na marginalizację ze względu na wiek, przewlekłe choroby i niepełnosprawność, • wzrost integracji mieszkańców i poczucia tożsamości lokalnej, • aktywizacja społeczeństwa lokalnego poprzez organizację i wsparcie działań samopomocowych, budowanie partnerstwa instytucji, osób i organizacji dla diagnozowania i rozwiązywania lokalnych problemów, • otwarcie się społeczności lokalnych na działania w sferze kultury, zwiększenie uczestnictwa w tych działaniach, budowanie postaw kreatywnych, • zwiększenie aktywności dzieci i młodzieży oraz osób starszych.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Cały obszar rewitalizacji	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wydział Urbanistyki i Administracji Budowlanej UM Szczecin	
Realizator	Organizacja pozarządowa wyłoniona w procedurach konkursowych	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskazniki produktu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 10 szt. Wskaźniki rezultatu: • Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów realizowanych na obszarze rewitalizacji dotyczącym działań społecznych, gospodarczych i kulturalnych [osoba] – 100 osób. • Liczba osób biorących udział w imprezach i wydarzeniach służących integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji [osoba] – 100 osób	
Sposób oceny i miary	Pomiar będzie dotyczył zliczenia osób biorących udział działaniach realizowanych przez organizacje pozarządowe, które uzyskały wsparcie w ramach projektu. Źródłem danych będą listy uczestników prowadzone przez organizacje pozarządowe	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2017-2023	370 000,00 zł	środki Ministerstwa Rozwoju i POPT 2014-2020 – 120 000,00 zł Budżet miasta: 250 000,00 zł

Projekt nr 20 Prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego na obszarze rewitalizacji		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Brak organizacji i podmiotów odwołujących się do centrum i śródmieścia jako miejsca swego funkcjonowania, będących łącznikiem pomiędzy mieszkańcami, a politykami rozwoju miasta. Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Pojęcie rewitalizacji jako proces kompleksowych przemian społecznych, gospodarczych, przestrzenno-technicznych, środowiskowych na obszarze zdegradowanym jest nadal pjęciem mało zrozumiałym dla mieszkańów. Pomimo wieloletnich działań miasta w zakresie rewitalizacji nadal proces ten utożsamiany jest z remontem kamienic, malowaniem elewacji, renowacją zabytków. Tymczasem jest to proces wieloaspektowy i zintegrowany, obejmujący znacznie szerszy zakres działań, w szczegolności w sferze społecznej. Niezbędne są więc działania informacyjne, promocyjne, konsultacyjne i animacyjne dotyczące działań rewitalizacyjnych, zarówno tych zakończonych, jak i realizowanych oraz planowanych do realizacji. W związku z tym w czerwcu 2017 r. na obszarze rewitalizacji przy ul. Królowej Jadwigi 44b uruchomiono tzw. ŚRODEK – Śródmiejski Punkt Sąsiedzki. W kolejnych latach planowana jest kontynuacja działalności punktu. Celem działania punkt konsultacyjnego będzie: • umożliwienie mieszkańcom obszaru rewitalizacji i miasta zapoznanie się z działaniami Urzędu Miasta Szczecin dotyczącymi realizacji procesu rewitalizacji • zapewnienie bezpośredniego i stałego kontaktu z osobami zaangażowanymi w proces rewitalizacji na obszarze rewitalizacji, • zbieranie opinii i wniosków mieszkańców nt. rewitalizacji, • ciągła kampania promocyjno-informacyjna na temat organizowanych wydarzeń, spotkań, konsultacji. • poprawa wizerunku prowadzonego procesu rewitalizacji, pokazanie możliwości wprowadzenia pozytywnych zmian na obszarze rewitalizacji. Planowane efekty realizacji projektu: • uspołecznienie procesu rewitalizacji poprzez zapewnienie bezpośredniego i stałego kontaktu z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, • integracja mieszkańców ze swoim miejscem zamieszkania oraz budowanie świadomości obywatelskiej, tj. realnego wpływu na swoje miejsce zamieszkania, • aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. Królowej Jadwigi 44b	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wydział Urbanistyki i Administracji Budowlanej UM Szczecin	
Realizator	Organizacja pozarządowa wyłoniona w procedurach konkursowych	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskazniki produktu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 6 szt. Wskaźniki rezultatu: • Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów realizowanych na obszarze rewitalizacji dotyczącym działań społecznych, gospodarczych i kulturalnych [osoba] – 90 osób • Liczba osób biorących udział w imprezach i wydarzeniach służących integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji [osoba] – 160 osób	
Sposób oceny i miary	Pomiar będzie dotyczył zliczenia osób korzystających z punktu konsultacyjno-informacyjnego. Źródłem danych będą rejestry osób korzystających z punktu prowadzone przez pracowników punktu.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2017-2023	491 200,00 zł	Budżet miasta

Projekt nr 21 Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 47		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres realizowanego projektu obejmuje renowację części wspólnych zabytkowego budynku, w tym: wykonanie izolacji przeciwwilgociowej, remont klatki schodowej i korytarzy wewnętrznych, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej (wewnętrznej i zewnętrznej), termomodernizację, remont elewacji wraz z odtworzeniem dekoracji architektonicznych (front), modernizację istniejących i budowa nowych instalacji, montaż instalacji wideodomofonowej, samozamykaczy, montaż oświetlenia zewnetrznego, wymianę lub wzmocnienie uszkodzonych elementów konstrukcyjnych budynku. Planowana jest również budowa dźwigu osobowego oraz komory śmietnikowej i pomieszczeń technicznych. Wykonane prace w zakresie elewacji frontowej budynku wpłyną pozytywnie na ochronę zabytków i obiektów historycznych ze względu na fakt wpisania przedmiotowego budynku do Gminnej Ewidencji Zabytków. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa stanu technicznego budynku, • poprawa jakość zamieszkania, • zwiększenie efektywności energetycznej budynku i obniżenie zużycia energii elektrycznej i cieplnej, • zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, • poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego, • poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, • przywrócenie walorów historycznej zabudowy w centrum oraz poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki • ochrona środowiska oraz obniżenie kosztów eksploatacji budynku poprzez wykonanie termomodernizacji budynku	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Ks. Bogusława X 47	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 47	
Realizator	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 47	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźniki rezultatu: • Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektu [GJ/rok] – spadek zużycia o 15% Wskazniki produktu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt. • Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	2 690 103,54 zł	Środki własne: 367 319,09; Kredyt: 700 000,00 zł; Dotacja z RPO WZ – Działanie 9.3; Działanie 2.7 (EFRR): 1 345 051,77; Środki pozyskane ze sprzedaży poddasza: 277 732,68 zł.

Projekt nr 22 Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 47 na cele usługowe		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Budynek przy ul. Ks. Bogusława X 47 znajduje się w Gminnej Ewidencji Zabytków. Posiada zachowane dekoracje architektoniczne w elewacji frontowej, jednak ich stan techniczny wymaga remontu. Budynek nie spełnia współczesnych standardów techniczno-użytkowych co obniża jakość życia i jakość przestrzeni publicznej. Projekt realizowany będzie w ramach kompleksowej rewitalizacji kwartału nr 21. Zakres realizowanego projektu obejmuje renowację części budynku w celu zmiany funkcji lokalu w parterze budynku oraz lokali i pomieszczeń w kondtgnacji piwnic na funkcję usługową, tj.: wykonanie robót budowlano-konstrukcyjnych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej (witryny), wykonanie robót budowlanych wykończeniowych, montaż odpowiedniej instalacji wentylacyjnej, montaż instalacji wodociągowej, przebudowa instalacji kanalizacyjnej, przebudowa instalacji elektrycznych, wykonanie instalacji zabezpieczeń technicznych i teletechnicznych. Realizacja projektu wpłynie na poprawę atrakcyjności inwestowania w centrum miasta, spowoduje wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku oraz podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • nadanie nowej jakości funkcjonalnej obszarowi, • wzrost atrakcyjności gospodarczej i społecznej, • wzrost zatrudnienia, • poprawa warunków życia mieszkańców, • poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki oraz kompleksowe działania rewitalizacyjne w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Ks. Bogusława X 47	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
Realizator	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. Wskazniki produktu: • Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.]. – 1 szt. • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	426 487,87 zł	Środki własne: 317 600,43; Kredyt: 106 621,97 zł; Środki pozyskane ze sprzedaży poddasza: 2 265,47 zł.

Projekt nr 23 Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 49		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Budynek przy ul. Ks. Bogusława X 49 znajduje się w Gminnej Ewidencji Zabytków. Budynek nie spełnia współczesnych standardów techniczno-użytkowych co obniża jakość życia i jakość przestrzeni publicznej. Projekt realizowany będzie w ramach kompleksowej rewitalizacji kwartału nr 21. Zakres realizowanego projektu w zakresie renowacji części wspólnych zabytkowego budynku polega na: wykonaniu izolacji przeciwwilgociowej, remoncie klatki schodowej i korytarzy wewnętrznych, wymianie stolarki okiennej i drzwiowej (wewnętrznej i zewnętrznej), termomodernizacji, remoncie elewacji wraz z odtworzeniem dekoracji architektonicznych (front), rozbiórce istniejacego dachu, budowie nowego dachu o podwyższonej wysokości poddasza, adaptacji powstałego poddasza na lokale mieszkalne z nadbudową ścian, modernizacji istniejących i budowie nowych instalacji, montażu instalacji wideodomofonowej, samozamykaczy, montażu oświetlenia zewnetrznego, wymianie lub wzmocnieniu uszkodzonych elementów konstrukcyjnych budynku. Planowana jest również budowa dźwigu osobowego, komory śmietnikowej i pomieszczeń technicznych oraz budowa przepustu bramowego łączącego Deptak Bogusława z wnętrzem kwartału 21. Przedsięwzięcie w zakresie lokali mieszkalnych obejme przebudowę istniejacych lokali na mniejsze lokale mieszkalne z nowymi podziałami funkcjonalno-użytkowymi, w tym wykonanie instalacji wewnetrznych, sanitarnych, elektrycznych, teleinformatycznych. Planowane efkty realizacji projektu: • poprawa stanu technicznego budynku, • poprawa jakość zamieszkania, • zwiększenie efektywności energetycznej budynku i obniżenie zużycia energii elektrycznej i cieplnej, • zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, • poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego, • poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, • przywrócenie walorów historycznej zabudowy w centrum oraz poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki • ochrona środowiska oraz obniżenie kosztów eksploatacji budynku poprzez wykonanie termomodernizacji budynku	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Ks. Bogusława X 49	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźniki rezultatu: • Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektu [GJ/rok] – spadek zużycia o 15% Wskazniki produktu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt. • Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	4 385 563,25 zł	Środki własne: 2 873 715,36, Kredyt: 1 091 003,55 zł; Dotacja z RPO WZ – Działanie 9.3; Działanie 2.7 (EFRR): 420 844,34 zł;

Projekt nr 24 Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 49 na cele usługowe		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Budynek przy ul. Ks. Bogusława X 49 znajduje się w Gminnej Ewidencji Zabytków. Posiada zachowane dekoracje architektoniczne w elewacji frontowej, jednak ich stan techniczny wymaga remontu. Budynek nie spełnia współczesnych standardów techniczno-użytkowych co obniża jakość życia i jakość przestrzeni publicznej. Projekt realizowany będzie w ramach kompleksowej rewitalizacji kwartału nr 21. Zakres realizowanego projektu obejmuje renowację części budynku w celu zmiany funkcji części lokali na funkcję usługową, tj.: wykonanie robót budowlano-konstrukcyjnych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej (witryny), wykonanie robót budowlanych wykończeniowych, montaż odpowiedniej instalacji wentylacyjnej, montaż instalacji wodociągowej, przebudowa instalacji kanalizacyjnej, przebudowa instalacji elektrycznych, wykonanie instalacji zabezpieczeń technicznych i teletechnicznych. Realizacja projektu wpłynie na poprawę atrakcyjności inwestowania w centrum miasta poporzez dodanie nowych funkcji w budynku (lokale użytkowe), spowoduje wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku oraz podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • nadanie nowej jakości funkcjonalnej obszarowi, • wzrost atrakcyjności gospodarczej i społecznej, • wzrost zatrudnienia, • poprawa warunków życia mieszkańców, • poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki oraz kompleksowe działania rewitalizacyjne w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Ks. Bogusława X 49	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. Wskazniki produktu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	534 302,29 zł	Środki własne: 187 005,80; Kredyt: 160 290,69 zł; Dotacja z RPO WZ – Działanie 9.3 (EFRR): 187 005,80 zł

Projekt nr 25 Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 92		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Budynek przy ul. Jagiellońskiej 92 znajduje się w Gminnej Ewidencji Zabytków. Budynek nie spełnia współczesnych standardów techniczno-użytkowych co obniża jakość życia i jakość przestrzeni publicznej. Projekt realizowany będzie w ramach kompleksowej rewitalizacji kwartału nr 21. Zakres realizowanego projektu w zakresie renowacji części wspólnych zabytkowego budynku polega na: wykonaniu izolacji przeciwwilgociowej, remoncie klatki schodowej i korytarzy wewnętrznych, wymianie stolarki okiennej i drzwiowej (wewnętrznej i zewnętrznej), termomodernizacji, remoncie elewacji wraz z odtworzeniem dekoracji architektonicznych (front), rozbiórce istniejacego dachu, budowie nowego dachu o podwyższonej wysokości poddasza, adaptacji powstałego poddasza na lokale mieszkalne z nadbudową ścian, modernizacji istniejących i budowie nowych instalacji, montażu instalacji domofonowej, samozamykaczy, montażu oświetlenia zewnetrznego, wymianie lub wzmocnieniu uszkodzonych elementów konstrukcyjnych budynku.W zależności od potrzeb mieszkańców, opcjonalnie planowana jest budowa dźwigu osobowego, komory śmietnikowej i pomieszczeń technicznych oraz budowa przepustu bramowego łączącego Deptak Bogusława z wnętrzem kwartału 21. Przedsięwzięcie w zakresie lokali mieszkalnych obejme przebudowę istniejacych lokali na mniejsze lokale mieszkalne z nowymi podziałami funkcjonalno-użytkowymi, w tym wykonanie instalacji wewnetrznych, sanitarnych, elektrycznych i teleinformatycznych. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa stanu technicznego budynku, • poprawa jakość zamieszkania, • zwiększenie efektywności energetycznej budynku i obniżenie zużycia energii elektrycznej i cieplnej, • zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, • poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego, • poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, • przywrócenie walorów historycznej zabudowy w centrum oraz poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki • ochrona środowiska oraz obniżenie kosztów eksploatacji budynku poprzez wykonanie termomodernizacji budynku	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Jagiellońska 92	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźniki rezultatu: • Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektu [GJ/rok] – spadek zużycia o 15% Wskazniki produktu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt. • Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2019-2021	3 848 983,89 zł	Środki własne: 3 479 481,44 zł; Dotacja z RPO WZ – Działanie 9.3, Działanie 2.7 (EFRR): 369 502,45 zł

Projekt nr 26 Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 92 na cele usługowe		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Budynek przy ul. Jagiellońskiej 92 znajduje się przy jednej z głównych ulic handlowych w Centrum Szczecina gdzie dominuje zabudowa mieszkalno usługowa z lokalami użytkowymi zlokalizowanymi w kondygnacji parteru i piwnic. Budynek jest wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków, posiada zachowane dekoracje architektoniczne w elewacji frontowej, jednak ich stan techniczny wymaga remontu Zakres realizowanego projektu obejmuje renowację części budynku w celu zmiany funkcji lokali w parterze budynku oraz lokali i pomieszczeń w kondygnacji piwnic na funkcję usługową, tj.: wykonanie robót budowlano-konstrukcyjnych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej (witryny), wykonanie robót budowlanych wykończeniowych, montaż odpowiedniej instalacji wentylacyjnej, montaż instalacji wodociągowej, przebudowa instalacji kanalizacyjnej, przebudowa instalacji elektrycznych, wykonanie instalacji zabezpieczeń technicznych i teletechnicznych. Realizacja projektu wpłynie na poprawę atrakcyjności inwestowania w centrum miasta poporzez dodanie nowych funkcji w budynku (lokale użytkowe), aktywizację bezrobotnych,spowoduje wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku oraz podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • nadanie nowej jakości funkcjonalnej obszarowi, • wzrost atrakcyjności gospodarczej i społecznej, • wzrost zatrudnienia, • poprawa warunków życia mieszkańców, • poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki oraz kompleksowe działania rewitalizacyjne w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Jagiellońska 92	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. Wskazniki produktu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2019-2021	468 931,20 zł	Środki własne: 304 805,28 zł; Dotacja z RPO WZ – Działanie 9.3 (EFRR): 164 125,92 zł

Projekt nr 27 Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 94		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Budynek przy ul. Jagiellońskiej 94 znajduje się w Gminnej Ewidencji Zabytków. Budynek nie spełnia współczesnych standardów techniczno-użytkowych co obniża jakość życia i jakość przestrzeni publicznej. Projekt realizowany będzie w ramach kompleksowej rewitalizacji kwartału nr 21. Zakres realizowanego projektu w zakresie renowacji części wspólnych zabytkowego budynku polega na: wykonaniu izolacji przeciwwilgociowej, remoncie klatki schodowej i korytarzy wewnętrznych, wymianie stolarki okiennej i drzwiowej (wewnętrznej i zewnętrznej), termomodernizacji, remoncie elewacji wraz z odtworzeniem dekoracji architektonicznych (front), rozbiórce istniejacego dachu, budowie nowego dachu o podwyższonej wysokości poddasza, adaptacji powstałego poddasza na lokale mieszkalne z nadbudową ścian, modernizacji istniejących i budowie nowych instalacji, montażu instalacji wideodomofonowej, samozamykaczy, montażu oświetlenia zewnetrznego, wymianie lub wzmocnieniu uszkodzonych elementów konstrukcyjnych budynku. W zależności od potrzeb mieszkańców, opcjonalnie planowana jest budowa dźwigu osobowego, komory śmietnikowej i pomieszczeń technicznych. Przedsięwzięcie w zakresie lokali mieszkalnych obejme przebudowę istniejacych lokali na mniejsze lokale mieszkalne z nowymi podziałami funkcjonalno-użytkowymi, w tym wykonanie instalacji wewnetrznych, sanitarnych, elektrycznych i teleinformatycznych. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa stanu technicznego budynku, • poprawa jakość zamieszkania, • zwiększenie efektywności energetycznej budynku i obniżenie zużycia energii elektrycznej i cieplnej, • zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, • poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego, • poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, • przywrócenie walorów historycznej zabudowy w centrum oraz poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki • ochrona środowiska oraz obniżenie kosztów eksploatacji budynku poprzez wykonanie termomodernizacji budynku	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Jagiellońska 94	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźniki rezultatu: • Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektu [GJ/rok] – spadek zużycia o 15% Wskazniki produktu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt. • Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2019-2021	4 162 078,90 zł	Środki własne: 3 762 519,33 zł Dotacja z RPO WZ – Działanie 9.3, Działanie 2.7 (EFRR): 399 559,57 zł;

Projekt nr 28 Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 94 na cele usługowe		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Budynek przy ul. Jagiellońskiej 94 znajduje się przy jednej z głównych ulic handlowych w Centrum Szczecina gdzie dominuje zabudowa mieszkalno usługowa z lokalami użytkowymi zlokalizowanymi w kondygnacji parteru i piwnic. Budynek jest wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków, posiada zachowane dekoracje architektoniczne w elewacji frontowej, jednak ich stan techniczny wymaga remontu. Projekt realizowany będzie w ramach kompleksowej rewitalizacji kwartału nr 21 Zakres realizowanego projektu obejmuje renowację części budynku w celu zmiany funkcji lokali w parterze budynku oraz pomieszczeń w kondygnacji piwnic na funkcję usługową, tj.: wykonanie robót budowlano-konstrukcyjnych, wykonanie robót budowlanych wykończeniowych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej (witryny), montaż odpowiedniej instalacji wentylacyjnej, montaż instalacji wodociągowej, przebudowa instalacji kanalizacyjnej, przebudowa instalacji elektrycznych, wykonanie instalacji zabezpieczeń technicznych i teletechnicznych Realizacja projektu wpłynie na poprawę atrakcyjności inwestowania w centrum miasta poporzez dodanie nowych funkcji w budynku (lokale użytkowe), aktywizację bezrobotnych,spowoduje wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku oraz podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • nadanie nowej jakości funkcjonalnej obszarowi, • wzrost atrakcyjności gospodarczej i społecznej, • wzrost zatrudnienia, • poprawa warunków życia mieszkańców, • poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki oraz kompleksowe działania rewitalizacyjne w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Jagiellońska 94	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. Wskazniki produktu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.].	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2019-2021	507 076,34 zł	Środki własne: 329 599,62 zł; Dotacja z RPO WZ – Działanie 9.3 (EFRR): 177 476,72 zł

Projekt nr 29 Kompleksowa renowacja budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Przedsięwzięcie jest częścią realizowanej od kilku lat renowacji kwartału 40 śródmieścia Szczecina. Stanowi IV etap i obejmie scalenie oficyny prawej przy ul. Edmunda Bałuki 21 z oficynami I i II przy ul. Edmunda Bałuki 20, wyburzenie oficyny środkowej przy ul. Edmunda Bałuki 21 oraz części południowej oficyny II Edmunda Bałuki 20. W kondygnacji parteru oficyn scalanych planuje się utworzyć lokale użytkowe, które będą ostatnim ogniwem pasażu usługowego wschodzącego do wnętrza kwartału 40. W budynkach planuje się przebudowę istniejacych lokali na ogółem 23 lokale mieszkalne z nowymi podziałami funkcjonalno-użytkowymi oraz 4 lokale użytkowe. Projekt w zakresie części wspólnych budynku obejmuje wykonanie izolacji przeciwwilgociowej, kompleksową modernizację klatki schodowej i korytarzy wewnętrznych, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej (wewnętrznej i zewnętrznej), termomodernizację, remont elewacji, rozbiórkę istniejacego dachu, budowę nowego dachu o podwyższonej wysokości poddasza, adaptację powstałego poddasza na lokale mieszkalne z nadbudową ścian, budowę nowych instalacji, wymianę lub wzmocnienie uszkodzonych elementów konstrukcyjnych budynku. Projekt w zakresie lokali mieszkalnych obejmuje wykonanie ścianek działowych, wykonanie posadzek, wykonanie okładzin podłóg, ścian i sufitów, wykonanie instalacji wewnetrznych sanitarnych, elektrycznych, teletechnicznych i instalację wentylacji hybrydowej, montaż wyposażenia łazienek i kuchni. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa stanu technicznego budynku, • poprawa jakość zamieszkania, • zwiększenie efektywności energetycznej budynku i obniżenie zużycia energii elektrycznej i cieplnej, • zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, • poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego, • poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, • przywrócenie walorów historycznej zabudowy w centrum oraz poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki • ochrona środowiska oraz obniżenie kosztów eksploatacji budynku poprzez wykonanie termomodernizacji budynku	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Edmunda Bałuki 20-21 oficyny	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźniki rezultatu: • Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektu [GJ/rok] – spadek zużycia o 15% Wskazniki produktu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt. • Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2019-2020	5 050 992,76 zł	Środki własne: 1 540 156,01 zł; Kredyt: 2 525 496,38 zł; Dotacja z RPO WZ – Działanie 9.3, Działanie 2.7 (EFRR): 985 340,37 zł

Projekt nr 30 Rozbudowa i adaptacja części budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny na cele usługowe		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Przedsięwzięcie jest częścią realizowanej od kilku lat renowacji kwartału 40 śródmieścia Szczecina. Stanowi IV etap i obejmie scalenie oficyny prawej przy ul. Edmunda Bałuki 21 z oficynami I i II przy ul. Edmunda Bałuki 20, wyburzenie oficyny środkowej przy ul. Edmunda Bałuki 21 oraz części południowej oficyny II Edmunda Bałuki 20. W kondygnacji parteru oficyn scalanych planuje się utworzyć lokale użytkowe, które będą ostatnim ogniwem pasażu usługowego wschodzącego do wnętrza kwartału 40. W budynkach po renowacji planuje się utworzyć ogółem 4 lokale użytkowe. Zakres realizowanego projektu obejmuje: wykonanie robót budowlano-konstrukcyjnych, wykonanie robót budowlanych na częściach wspólnych budynku przylaneżnych wyłącznie do powstałych lokali użytkowych, wykonanie robót budowlanych wykończeniowych, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej (witryny), montaż odpowiedniej instalacji wentylacyjnej, montaż instalacji wodociągowej, przebudowę instalacji kanalizacyjnej, przebudowę instalacji elektrycznych, wykonanie instalacji zabezpieczeń technicznych i teletechnicznych, wykonanie robót z zakresu uzbrojenia i zagospodarowania terenu. Planowane efekty realizacji projektu: • nadanie nowej jakości funkcjonalnej obszarowi, • wzrost atrakcyjności gospodarczej i społecznej, • wzrost zatrudnienia, • poprawa warunków życia mieszkańców, • poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki oraz kompleksowe działania rewitalizacyjne w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Edmunda Bałuki 20-21 oficyny	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. Wskazniki produktu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.].	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2019-2020	1 443 194,78 zł	Środki własne: 390 424,55 zł Kredyt: 648 669,48 zł Dotacja z RPO WZ – Działanie 9.3 (EFRR): 404 100,75 zł

Projekt nr 31 Zagospodarowanie kwartału nr 34		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Kryzys przestrzeni publicznych.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Wewnętrze podwórko obejmujące wnętrze kwartału zabudowy śródmiejskiej oznaczonego numerem 34 o zróżnicowanych funkcjach z przewagą funkcji mieszkaniowej. Kamienice, w których zamieszkują mieszkańcy obszaru rewitalizowanego są w głównej mierze budynkami poniemieckimi wybudowanymi pod koniec XIX i na początku XX wieku. Zakres realizowanego projektu obejmuje zagospodarowanie obszaru wokół kamienic, uporządkowanie i odwodnienie terenu podwórek wykonanie nasadzeń zieleni, nawierzchni, ciągów pieszych, trawników, małej architektury; utworzenie placu zabaw dla dzieci i siłowni dla dorosłych umożliwiających mieszkańcom integrację społeczną, poprawa stanu nawierzchni jezdni i ułożenie chodników. Planowane efekty realizacji projektu: • podniesienie jakości życia mieszkańców rewitalizowanego obszaru, • zwiększenie wachlarza usług kulturalnych oferowanych w przedmiotowym obszarze, • poprawa warunków mieszkaniowych mieszkańców i ich bezpieczeństwa, • przywrócenie ładu przestrzennego terenu poprzez zagospodarowanie podwórek i pustych przestrzeni, nie harmonizujących z istniejącym układem urbanistycznym, • podniesienie estetyki obiektów i terenów, • poprawa stanu technicznego istniejącego układu komunikacyjnego poprzez remonty dróg, ciągów pieszych, • wzrost aktywności mieszkańców i stworzenie więzi społecznych poprzez utworzenie miejsc integracji społecznej, • poszerzenie oferty czasu wolnego i promocję przedsiębiorczych postaw wśród mieszkańców.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Teren podwórka w kwartale ulic Krzywoustego 16,17,18,19 Al. Piastów 57, 58,59, 60, Małkowskiego 15, 16, 17, 18, 19, Królowej Jadwigi 9, 10, 11, 12 Działka nr 257/2 obręb 1042, 3/17 obręb 1042	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych	
Realizator	Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 100 osób Wskazniki produktu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanych w projekcie działkach. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2019-2023	1 500 000,00 zł	Budżet Miasta

Projekt nr 32 Zagospodarowanie kwartału nr 38		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Kryzys przestrzeni publicznych.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Przedmiotowy teren o zróżnicowanej nawierzchni podzielony jest licznymi Częściowo zagospodarowany w ramach zielonych podwórek, częściowo przez mieszkańców. Na przedmiotowym obszarze znajdują się garaże i pomieszczenia gospodarcze, które powinny zostać rozebrane ze względu na ich stan techniczny i względy wizualne. Na działkach znajdują się również pojemniki na odpady bytowe. Całość wymaga uporządkowania terenu z określeniem stref: parkingowych, miejsc na odpady bytowe, wypoczynkowych i rekreacyjnych. Zakres realizowanego projektu obejmuje zagospodarowanie obszaru wokół kamienic, uporządkowanie i odwodnienie terenu podwórek wykonanie nasadzeń zieleni, wykonanie nawierzchni, ciągów pieszych, trawników, małej architektury; miejsc do wypoczynku dla dzieci i dorosłych. Stworzenie miejsc na odpady komunalne, rozbiórkę wszystkich murów i ogrodzeń oddzielających podwórka, rozbiórkę garaży i pomieszczeń gospodarczych. Budowę parkingu podziemnego w celu uzyskania co najmniej 250 miejsc parkingowych z obsługą parkingu od strony ul. Małkowskiego. Wykonanie wiaty rowerowej. Na minimum – 20 rowerów. Wykonanie instalacji monitorującej wnętrze kwartału. Planowane efekty realizacji projektu: • wzrost aktywności mieszkańców i stworzenie więzi społecznych poprzez utworzenie miejsc integracji społecznej, poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego i promocję przedsiębiorczych postaw wśród mieszkańców, • podniesienie jakości życia mieszkańców rewitalizowanego obszaru oraz zwiększenie wachlarza usług kulturalnych oferowanych w przedmiotowym obszarze, • poprawa bezpieczeństwa, • przywrócenie ładu przestrzennego terenu poprzez zagospodarowanie podwórek i pustych przestrzeni, nie harmonizujących z istniejącym układem urbanistycznym • podniesienie estetyki obiektów i terenów. • poprawa stanu technicznego istniejącego układu komunikacyjnego poprzez remonty dróg, ciągów pieszych, • zminimalizowanie problemu parkowania samochodów na przedmiotowym obszarze poprzez wybudowanie parkingu podziemnego	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Teren podwórka w kwartale ulic - Aleja Wojska Polskiego oraz Bolesława Krzywoustego, ul. Małkowskiego i ul. Ks. Bogusława X w Szczecinie	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych	
Realizator	Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 100 osób Wskazniki produktu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanych w projekcie obszarach. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2019-2025	5 000 000,00 zł	Budżet Miasta

Projekt nr 33 Zielone Przedogródki Szczecina		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Kryzys przestrzeni publicznych.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres realizowanego projektu obejmuje wprowadzenie ładu i harmonii w miejską przestrzeń publiczną z uwzględnieniem historycznego wizerunku w tej części miasta poprzez: dobór odpowiedniego gatunku roślin pod względem rozrostu i zakrzewienia z zaplanowaniem rytmu nasadzeń; dobór materiałów zastosowanych przy wymianie podmurówek i ogrodzenia ze wskazaniem ich wysokości, wymianę nawierzchni ciągów komunikacji pieszej w celu likwidacji barier architektonicznych dla osób starszych, niepełnosprawnych i poruszających się z wózkami dziecięcymi a także poprawy estetyki. Realizacja projetu wpłynie pozytywnie na: wizerunek tej część miasta podkreślający jego historyczną wartość; atrakcyjność miejsca pod względem usługowo-handlowym np. kancelarie prawnicze, notarialne, punkty gastronomiczne, atrakcyjności i wartości nieruchomości. W aspekcie społecznym jest to jeden z etapów realizacji zadania Gminy mającego na celu zrewitalizowanie poszczególnych kwartałów miejskich, wpływający na jakość egzystencjalno-bytową mieszkańców. Całość zyskuje jednolity i spójny charakter historycznej przestrzeni miejskiej a także pozytywny odbiór działań podjemowanych przez Miasto na rzecz poprawy jakości życia mieszkanców. Planowane efekty realizacji projektu: • uporządkowanie terenu i wzbogacenie estetyki ulicy Śląskiej, • wprowadzenie ładu i harmonii w miejską przestrzeń publiczną z zachowaniem i podkreśleniem jej historycznych walorów, • likwidacja barier architektonicznych w komunikacji pieszej, • wzrost atrakcyjności nieruchomości a także ich wartości, • stworzenie warunków do wzrostu rozwoju działalności handlowo- usługowej, • wzrost zainteresowania potencjalnych przyszłych nabywców lokali mieszkalnych/usługowych w tej części miasta.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Przedogródki na ulicy Śląskiej od placu Grunwaldzkiego do ulicy Edmunda Bałuki. Budynki położone w obrębie 1032: Papieża Jana Pawła II 42/ od ul Śląskiej – nr działki 15/18; Śląska 12 – nr działki 15/19; Śląska 9 – nr działki 15/21; Śląska 8 – nr działki 15/12; Śląska 38 – nr działki 13/9; Śląska 39 – nr działki 13/10; Śląska 40 – nr działki 13/11; Śląska 41 – nr działki 13/12; Śląska 42 – nr działki 13/13 Budynki położone w obrębie 1035: Jagiellońska 42a/ od Śląskiej – nr działki 8/35; Śląska 44 – nr działki 8/36; Śląska 45 – nr działki 8/37; Śląska 46 – nr działki 8/38; Śląska 47 – nr działki 8/17; Śląska 48 – nr działki 8/16; Śląska 4 – nr działki 14/2; Śląska 5 – nr działki 13/6; Śląska 6 – nr działki 13/5; Śląska 7 – nr działki 13/4	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych	
Realizator	Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 500 osób Wskazniki produktu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanych w projekcie działkach. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2023	1 500 000,00 zł	Budżet Miasta

Projekt nr 34 Pałac Muzyki i Sztuki		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Ograniczony dostęp do oferty kultury.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Pałac zkolalizowany jest w centrum, w obrębie głównej ulicy i węzłów przesiadkowych Szczecina. Pełni tym samym funkcję reprezentacyjną, gdzie poziom estetyki i funkcjonalnosci Pałacu ma kluczowe znaczenie dla rozwoju Centrum miasta. Zakres przedmiotowy projektu obejmje: Etap I: działania przygotowawcze: wybór wariantu realizacji inwestycji, wykonanie audytu energetycznego, kompletnej dokumentacji projektowej i wykonawczej oraz uzyskanie wymagalnych przepisami prawa pozwoleń. Przeprowadzenie konsultacji społecznych w celu poznania preferencji i potrzeb mieszkańców w zakresie udostępnienia nowej przestrzeni na działalność kulturalną, edukacyjną i turystyczną a także stworzenia nowej oferty w Pałacu. Etap II: realizacja projektu modernizacji, renowacji i wyposażenia Pałacu: Realizacja prac poprawiających efektywność energetyczną budynku. Realizacja prac konserwatorskich, renowacyjnych i modernizacyjnych wraz z wyposażeniem. Etap III: Wdrożenie ogólnodostępnej oferty edukacyjnej i artystycznej w Pałacu. Realizacja działań edukacyjnych i artystycznych. Realizacja pakietu działań z przeznaczeniem dla seniorów (ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji. Realizacja projektów i wymian międzynarodowych. Planowane efekty realizacji projektu: • zwiększenie liczby ogólnodostępnych wydarzeń artystycznych i kulturalnych, • wzrost liczby uczestników wydarzeń artystycznych i kulturalnych (w tym osób wykluczonych i seniorów), • wzrost liczby turystów odwiedzających Pałac i miasto, • wzrost liczby obiektów zabytkowych dla potrzeb otwartego ruchu turystycznego oraz aktywizacji społecznej i kulturalnej miasta.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Al. Niepodległości 40	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Akademia Sztuki w Szczecinie	
Realizator	Akademia Sztuki w Szczecinie	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 360 osób Wskazniki produktu: • Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2021	32 000 000,00 zł	Planowane jest pozyskanie dofinansowania w wysokości 85% kosztów inwestycji ze środków UE (RPO WZ – Działanie 4.1 [EFRR]) i/lub Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG oraz dotacji NFOŚiGW i/lub WFOŚiGW. Własny w wysokości 15% kosztów inwestycji - planowane jest pozyskanie dofinansowania ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Projekt nr 35 Projekt „Wstąp do Śródmieścia”		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziom kapitału społecznego.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Projekt polega na zebraniu i opracowaniu informacji na temat istniejących punktów usługowych w obszarze rewitalizacji przy współpracy z przedsiębiorcami i instytucjami, a następnie przygotowaniu map informacyjnych przedstawiających w sposób uproszczony i czytelny podstawowe dane dotyczące zlokalizowanych na obszarze usług i umieszczenie ich w Internecie. Celem jest zachęcenie pieszych, pasażerów komunikacji miejskiej, mieszkańców i turystów do „wstąpienia do Śródmieścia” i skorzystania z usług drobnych przedsiębiorców tam zlokalizowanych, jako alternatywy dla centrów handlowych. Celem jest ożywienie społeczno-ekonomiczne i wsparcie podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na obszarze objętym rewitalizacją, o zdiagnozowanych problemach społecznych i finansowych, niskiej aktywności gospodarczej, wysokim bezrobociu i przestępczości, a jednocześnie o wysokim potencjale gospodarczym i turystycznym, pięknej architekturze i ciekawym układzie urbanistycznym. Planowane efekty realizacji proejktu: • zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i społecznej obszaru, • aktywizacja lokalnej społeczności, w szczególności przedsiębiorców, • stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji, • wzrost oferty handlowej, usługowej i gastronomicznej obszaru rewitalizacji, • wzrost zatrudnienia, • poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Obszar rewitalizacji	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wydział Urbanistyki i Administracji Budowlanej UM Szczecin	
Realizator	Gmina Miasto Szczecin	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.] – 5 szt. Wskazniki produktu: • Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie [szt.] – 20 szt.	
Sposób oceny i miary	Pomiar będzie dotyczył zliczenia przedsiębiorstw, które wzięły udział w przedmniotowym projecie. Ponadto zostanie oceniona kondycja fiansowa przedsiębiorstw, które wzięły udział w projekcie, po jego zakończeniu.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018	113 200,00 zł	środki Ministerstwa Rozwoju, środki POPT 2014-2020

Projekt nr 36 Kino Teatr „Pod Złotym Leszczem" i Galeria Wzorcowa		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Ograniczony dostęp do oferty kultury.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Biorąc pod uwagę obserwowne na obszarze rewitalizacji; brak alternatywy spędzania czasu, ograniczone możliwości kontaktu z dorobkiem artystycznym i naukowym, zdystansowanie do „formalnych" instytucji kultury, niechęć do uczestnictwa w życiu społecznym, unikanie wydarzeń kulturalnych – ze względu na niską samoocenę lub brak wcześniejszego kontaktu z tego rodzaju formami życia społecznego i niewłaściwą ocenę ich charakteru a także utrudnione możliwości do spotkań w większych grupach (mieszkańcy oficyn – minimalny metraż); planuje się poprzez działanie Kameralnego Kino Teatru i Galerii kierowanie w niezobowiązujący i otwarty sposób oferty kulturalnej do różnych grup społecznych i wiekowych. Planowane jest organizowanie wydarzeń pozwalających uczestnikom być ich czynnym odbiorcą. W ramach projektu planowane są m.in.: projekcje filmowe i spotkania – poruszające różnego rodzaju tematy; ekspozycje uznanych twórców – zarówno lokalnych jak i znaczących polskich; cykle prezentacji audiowizualnych, koncerty muzyki eksperymentalnej. Szczególny nacisk zostanie położony na to wszystko co nie jest łatwo dostępne w massmediach, działania powodujące bezpośredni kontakt z twórcami i innymi odbiorcami. Planowane efekty realizacji projektu: • otwarcie się mieszkańców obszaru rewitalizacji na inne doświadczenia intelektualne, wyrabianie nawyków w czynnym i świadomym odbiorze, • podniesienie samooceny społecznej poprzez uczestnictwo w wydarzeniach będących – „wyzwaniem intelektualnym", • pobudzanie kreatywności, • ośmielanie do uczestnictwa czynnego w życiu społecznym	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Obszar rewitalizacji	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Stowarzyszenie Twórców i Producentów Sztuki	
Realizator	Stowarzyszenie Twórców i Producentów Sztuki	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźniki rezultatu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 15 szt. Wskazniki produktu: • Liczba osób biorących udział w imprezach i wydarzeniach służących integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji [osoba] -200 osób • Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów realizowanych na obszarze rewitalizacji dotyczącym działań społecznych, gospodarczych i kulturalnych [osoba] – 50 osób	
Sposób oceny i miary	Pomiar będzie dotyczył zliczenia osób, które wzięły udział w wydarzeniach organizowanych w ramach funkcjonowania Kameralnego Kino Teatru i Galerii. Źródłem danych będzie ewidencja uczestników różnych wydarzeń organizowanych w ramach Kameralnego Kino Teatru i Galerii, prowadzona przez osoby zarządzające obiektem.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2017-2020	150 000,00 zł	środki własne, środki podmiotów współpracujących

Projekt nr 37 Zagospodarowanie fragmentu alei Jana Pawła II – pomiędzy placem Lotników i placem Żołnierza Polskiego w Szczecinie – z przeznaczeniem na przestrzeń publiczną przyjazną mieszkańcom		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Kryzys przestrzeni publicznej	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Obszar znajduje się w ścisłym centrum Szczecina i stanowi odcinek Złotego Szlaku ciągnącego się od Zamku Książąt Pomorskich aż do Urzędu Miejskiego. Plac Żołnierza Polskiego zlokalizowany jest również przy jednym z głównych szlaków komunikacyjnych miasta – Alei Niepodległości i Alei Wyzwolenia. Po budowie centrum handlowego jest to bardzo uczęszczany ciąg pieszy. W chwili obecnej teren, mimo tego iż znajduje się na przecięciu istotnych ciągów komunikacyjnych, jest w znacznej części zdegradowany. Główną tego przyczyną jest istniejący Pomnik Wdzięczności dla Armii Radzieckiej, który wraz z postumentem i przylegającą do niego zielenią blokuje niemal całą szerokość ciągu, pozostawiając jedynie wąski pas przejścia. Zakres realizowanego projektu obejmuje: • udrożnienie alei poprzez usunięcie Pomnika Wdzięczności i stworzenie otwartej i przyjaznej przestrzeni będącej kontynuacją Złotego Szlaku; • pozostawienie murowanego zieleńca oraz nawierzchni ciągu pieszego z kamiennych płyt oraz ścieżki rowerowej powstałych przy okazji budowy centrum handlowego; • utworzenie placu miejskiego na przecięciu osi Złotego Szlaku z osią Prac Rodła-Brama Portowa - rozbiórka istniejących nawierzchni pomiędzy pomnikiem a Placem Lotników i kamiennych murków oraz usunięcie zieleni średniej sprzed pomnika, wykonanie nowych nawierzchni z kostki i płyt granitowych oraz asfaltowej ścieżki rowerowej; • wykonanie po obydwu stronach kilkupoziomowych siedzisk z zieleńcami wypełnionymi zielenią średnią – stanowi to wygrodzenie od jezdni oraz uniemożliwia pieszym przekroczenie ulicy w niedozwolonym miejscu; • wykonanie oświetlenia. Planowany efekt realizacji projektu: • utworzenie placu o randze i estetyce właściwej dla centralnego położenia w mieście, który będzie przyjaznym i estetycznym miejscem spotkań, przystankiem na dalszej trasie czy to do centrum handlowego czy w kierunku Urzędu Miejskiego i dalej Parku Kasprowicza	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Fragment alei Jana Pawła II pomiędzy placem Lotników i placem Żołnierza Polskiego w Szczecinie	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wydział Urbanistyki i Administracji Budowlanej UM Szczecin	
Realizator	Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 140 osób Wskazniki produktu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obszarze. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	2 500 000,00 zł	Budżet miasta

Projekt nr 38 Rewitalizacja budynku poprzemysłowego położonego przy ul. Jagiellońskiej 34b na cele mieszkaniowe oraz aktywizacji fizycznej.		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres realizowanego projektu obejmuje zakup, remont, przebudowę wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku poprzemysłowego stanowiącego element zespołu dwóch kamienic i dawnej Fabryki Pieców Chlebowych Emila Kirsta położonego przy ul. Jagiellońskiej 34b w Szczecinie z przeznaczeniem na lokalne studenckie na wynajem oraz lokale aktywizacji fizycznej (centrum fitness, jogi, itp.) oraz funkcje towarzyszące. Przedmiotowy obiekt jest wpisany do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków pod numerem 1395. Szczegółowy zakres działań zawiera: wykonanie prac remontowych obiektu, przystosowanie pomieszczeń do współczesnych standardów stałego pobytu ludzi (np. w zakresie podziałów, wyposażenia w tym instalacyjnego, węzłów sanitarnych), wyposażenie na cele użytkowe, tj. stworzenie warunków rozwoju obszaru jako miejsca przyjaznego dla mieszkańców i odwiedzających, zagospodarowanie na cele użytkowe oraz planowanej działalności gospodarczej. Planowane efekty realizacji projektu: • uchronienie zabytkowych obiektów przed degradacją, • powstanie nowych miejsc pracy, • poprawa ładu przestrzennego, • stworzenie infrastruktury mieszkaniowej, • stworzneie miejsc aktywizacji fizycznej	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. Jagiellońskiej 34b	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	RIDDER Sp. z o.o.; ul. T.A. Wendy 10C, 70-655 Szczecin	
Realizator	RIDDER Sp. z o.o.; ul. T.A. Wendy 10C, 70-655 Szczecin	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.]. – 1 szt. Wskazniki produktu: • Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem [szt.] – 1 szt. • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2020	6 000 000,00 zł	środki z RPO województwa zachodniopomorskiego – Działanie 9.3, Działanie 4.1 (EFRR), środki własne

Projekt nr 39 Przebudowa budynku mieszkalnego na działce nr 115		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Projekt dotyczy przebudowy budynku mieszkalnego wraz z wprowadzeniem funkcji mieszkaniowej na poddasze budynku dla celów krótkoterminowego wynajmu apartamentów przy równoczesnym wzmocnieniu konstrukcji budynku, poprawieniu bezpieczeństwa pożarowego oraz podniesieniu standardu obiektu poprzez wprowadzenie wind. Zakres realizowanego projektu obejmuje: • zagospodarowanie poddasza budynku wraz z wykonaniem nowych instalacji w celu wydzielenia lokali/apartamentów przeznaczonych na wynajem, • budowę szybów windowych i wprowadzenie pięciu wind (w każdej klatce jedna) obsługujących istniejący budynek, z dostępem do każdego piętra (poprawa jakości życia mieszkańców), • wymianę dachu z wykonaniem kształtu nawiązującego do historycznej zabudowy kwartału oraz wykonanie stropu w technologii żelbetonowej (poprawienie efektywności energetycznej budynku i bezpieczeństwa poż.), • remont części wspólnych obiektu (klatek schodowych, rearanżacja podwórka), • remont części wspólnych w kondygnacji przyziemia i stworzenie miejsca przeznaczonego na cele aktywizacji zawodowej różnych grup społecznych wykluczonych lub nieaktywnych zawodowo (zidentyfikowani w strukurze mieszkańców budynku lub budynków sąsiednich) Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa stanu technicznego budynku mieszkalno-użytkowego położonego w reprezentacyjnej przestrzeni miasta, • oprawa jakości zamieszkania poprzez powstrzymanie degradacji technicznej i społecznej budynku oraz zwiększenie komfortu życia mieszkańców, • obniżenie kosztów eksploatacji poprzez remont dachu i wybudowanie stropu, • aktywizacja lokalnej społeczności, • podniesienie estetyki i funkcjonalności obszaru, • poprawa stanu zagospodarowania obiektu, w tym likwidacja barier architektonicznych	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Jeden budynek z trzema adresami administracyjnymi: ul. Mazurska 1 i 2, ul. Piłsudskiego 38 i 39, ul. Mazowiecka 17 Działka 115	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Konsorcjum, które powoła spółkę celową do realizacji inwestycji: Z.P.H.U. „Ewrom”, 78-520 Złocieniec ul. Piaskowa 15 Cubica Piotr Sudoł, Szczecin ul. Świętego Ducha 5A/5	
Realizator	Jak wyżej	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. Wskazniki produktu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	7 000 000,00 zł	fundusze unijne (RPO WZ – Działanie 9.3 [EFRR]), środki własne

Projekt nr 40 Aranżacja przestrzeni na terenie użytkowanym wieczyście przez Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Szczecinie		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Kryzys przestrzeni publicznej	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres działań przewidzianych w projekcie dotyczy podwórka leżącego w przestrzeni kamienicy, będącej siedzibą Zachodniopomorskiego Oddziału Okręgowego PCK. Podwórko należy dostosować do potrzeb wszystkich beneficjentów, korzystających z oferty PCK. Obecnie jest to nieatrakcyjny plac służący jedynie do przechodzenia pomiędzy poszczególnymi placówkami PCK. Wymaga ono zagospodarowania tak aby mogło, niezależnie od pory roku, stać się potencjalnym miejscem spotkań międzypokoleniowych. Renowacja podwórka sprawi, że będzie ono bezpieczniejsze oraz bardziej przyjazne dzieciom. Powstanie przez to dodatkowa powierzchnia, z której będą mogli korzystać wychowawcy prowadząc zajęcia z dziećmi. W ramach projektu planuje się zaaranżowanie przestrzeni ok. 180 m^2 przy budynku ZOO PCK w Szczecinie w taki sposób, aby uwzględnić bezpieczeństwo i komfort regularnie spotykających się w tym miejscu osób. Zagospodarowanie podwórka obejmie następujące elementy: • zmianę nawierzchni (częściowe wybrukowanie terenu oraz wykonanie specjalistycznej nawierzchni nadającej się pod mobilny plac zabaw dla dzieci), • wykonane zadaszenia, • nasadzenie elementów zielonych, • zamontowanie oświetlenia, • postawienie ławek oraz koszy na śmieci	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Al. Wojska Polskiego 63 70 – 476 Szczecin	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża, Al. Wojska Polskiego 63, 70 – 476 Szczecin	
Realizator	Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża, Al. Wojska Polskiego 63, 70 – 476 Szczecin	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 200 osób Wskazniki produktu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obszarze. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018	140 000,00 zł	Środki własne

Projekt nr 41 Międzypokoleniowy Dom Kultury Turzyn		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Wpływ projektu na ograniczenie problemów społecznych	Projekt ma potencjał do ograniczenia problemów społecznych wynikających głównie z ubóstwa oraz problemów osób starszych	
Powiązanie z problemami:	Dynamicznie starzejące się społeczeństwo na obszarze rewitalizacji oraz zmiany modelu funkcjonowania rodzin, pogłębiające zjawisko wykluczenia społecznego osób starszych. Wycofanie dzieci i młodzieży z udziału w życiu lokalnym, pogłębiane brakiem oferty. Brak organizacji i podmiotów odwołujących się do centrum i śródmieścia jako miejsca swego funkcjonowania, będących łącznikiem pomiędzy mieszkańcami, a politykami rozwoju miasta. Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres realizowanego projektu obejmuje utworzenie Międzypokoleniowego Domu Kultury Turzyn (dalej zwany MDKT) – strefy bezpretensjonalnych relacji. Celem placówki będzie nie tylko organizacja lokalnych wydarzeń, lecz także będzie ona pełnić funkcję spotkań mieszkańców (w tym klubu seniora). Ideą proejktu jest stworzenie miejsca pobytu w ciągu dnia, przyjaznego dla mieszkańców, zapewniającego atrakcyjne wypełnienie czasu dzięki organizowanym zajęciom. W tym celu w MDKT odbywać się będzie szereg spotkań integracyjnych, przystosowanych do potrzeb i oczekiwań różnych grup społecznych. Wspólne spotkania seniorów, dzieci i młodzieży umożliwią wymianę praktycznej wiedzy oraz umiejętności z różnych dziedzin. Takie spotkania zaowocują kształtowaniem norm społecznych i pozytywnych wartości, będą uczyć bezinteresownego udzielania pomocy, budować społeczeństwo obywatelskie oraz więzi międzypokoleniowe. Przedsięwzięcie wymaga adaptacji oraz remontu lokalu przy ul. Stanisława Żółkiewskiego 12, wyposażenia pomieszczeń w sprzęt i urządzenia, zatrudnienia osoby koordynującej działalność MDKT (dyrektora) oraz przeprowadzenia akcji reklamowo-informacyjnej wśród mieszkańców Szczecina. Planowane efekty realizacji projektu: • rozwój intelektualny i kulturalny mieszkańców, pogłębienie świadomości społecznej oraz poprawa międzypokoleniowej integracji, • poprawa bezpieczeństwa publicznego, • stworzyenie możliwości do aktywnego życia społecznego dla różnych grup wiekowych.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. Stanisława Żółkiewskiego 12	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Rada Osiedla Turzyn	
Realizator	Rada Osiedla Turzyn	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 100 osób Wskazniki produktu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac. Ponadto zliczone zostaną osoby, które korzystały z oferty Domu Kultury. Źródłem danych będzie ewidencja uczestników wydarzeń organizaowanych w Dom Kultury prowadona przez zarządzających obiektem.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018	Remont budynku: 325 000,00 zł Roczne utrzymanie: 40 200,00 zł	Budżet Miasta

Projekt nr 42 Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Mikołaja Kopernika 6		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres realizowanego projektu obejmuje kompleksową renowację budynku poprzez: remont - odtworzenie elewacji zewnętrznej, remont pokrycia dachowego oraz klatek schodowych, wymianę pionów i poziomów kanalizacji ściekowej i zasilającej, wykonanie wentylacji wyciągowej z piwnic, ocieplenie oraz izolację fundamentów w budynku, wymianę stolarki okiennej w piwnicach oraz zabezpieczenie przed korozją tregarów stropowych, wykonanie i urządzenie pomieszczeń na cele wspólne mieszkańców na strychu, modernizację istniejącego monitoringu, zagospodarowanie terenów zielonych. Ponadto w ramach projektu planowane jest utworzenie koła zainteresowań (np. szachistów) dla seniorów i juniorów, organizowanie spotkań mieszkańców mających na celu wspólne oglądanie filmów, imprez sportowych, wykonywania robótek ręcznych, malowanie, nauka obsługi komputerów dla seniorów itp. Planowane efekty realizacji projektu: • ochrona środowiska poprzez zmniejszenie emisji substancji szkodliwych, • poprawa jakości zamieszkania, • odniesienie estetyki, atrakcyjności gospodarczej i turystycznej, • pobudzenie aktywności mieszkańców i ich integracja, • ograniczenie patologii społecznej oraz wspomożenie rodzin współuzaleznionych.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. Mikołaja Kopernika 6	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wspólnota Mieszkaniowa Kopernika 6 w Szczecinie ul. M. Kopernika 6, 70-241 Szczecin	
Realizator	Wspólnota Mieszkaniowa Kopernika 6 w Szczecinie ul. M. Kopernika 6, 70-241 Szczecin	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźniki rezultatu: • Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektu [GJ/rok] – spadek zużycia o 15% Wskazniki produktu: • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – szt.1 • Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.] – szt. 1 • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – szt. 1	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	1 050 395,00 zł	Środki unijne (RPO WZ – Działanie 9.3, Działanie 2.7 [EFRR]) i środki własne

Projekt nr 43 Renowacja budynku przy ul. Stoisława 2 w Szczecinie w celu zwiększenia aktywności gospodarczej OR		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziom kapitału społecznego.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	W ramach zgłoszonego projektu planowane jest stworzenie, poprzez prace remontowo modernizacyjne budynku przy ul. Stoisława 2, wsparcia rewitalizacji obszarów wskazanych w LPR m.in. przez zatrudnienie osób z obszarów rewitalizacji, działania na rzecz rozwoju gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy w obszarach rewitalizowanych.	
Uzasadnienie dla projektu zlokalizowanego poza obszarem rewitalizacji	Przedmiotowa nieruchomość znajduje się w granicach obszaru Nowe Miasto i stanowi część priorytetowej strefy śródmiejskiej, która obejmuje fragment kwartałów Śródmieścia położony w ścisłym centrum miasta. Koncentracja i przyspieszenie podjętych działań rewitalizacyjnych zadecyduje o powodzeniu wszczętego przed laty procesu odnowy strefy śródmiejskiej. Układ funkcjonalny całości budynku pozwala na wydzielenie każdej kondygnacji jako samodzielnego i niezależnego lokalu użytkowego. Dookoła strefa miejska o zwartej zabudowie i bardzo dobrze rozwiniętej sieci handlowej. Budynek o pięciu kondygnacjach nadziemnych, całkowicie podpiwniczony, ostatnia kondygnacja stanowi zagospodarowane poddasze. Obiekt wybudowany na przełomie XIX i XX wieku w technologii tradycyjnej, murowany z cegły pełnej palonej na silnej zaprawie cementowo-wapiennej. Budynek posiada 2 klatki schodowe, jedną z wejściem od ulicy Stoisława, drugą awaryjną z wyjściem na podwórze. Planowane efekty realizacji projektu: • stworzenie przestrzeni do działalnosci gospodarczej; • powstanie nowych miejsc pracy w wymiarze pośrednim i bezpośrednim; • poprawa ładu przestrzennego; • dostosowanie obiektów i otoczenia do potrzeb osób niepełnosprawnych; Lokalizacja projektu poza OR wynika z braku możliwość jego realizacji na OR.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	70-223 Szczecin, ul. Stoisława 2, działka nr 6/11 obręb 1040 Śródmieście, objęta Księgą Wieczystą nr SZ1S/00092833/1	
Uzasadnienie realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji	Projekt realizowany będzie na rzecz mieszkańców z obszaru rewitalizacji. Działka, na której zlokalizowana jest inwestycja znajduje się w sąsiedztwie granic obszaru rewitalizacji.	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Zachodniopomorską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. z siedzibą przy ulicy Stoisława 2, 70-223 Szczecin	
Realizator	Zachodniopomorską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. Wskazniki produktu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	345 500,00 zł	środki z Regionalnego Programu Operacyjnego województwa zachodniopomorskiego – Działanie 9.3 (EFRR), środki Wspólnoty Mieszkaniowej - wkład własny, inne publiczne środki krajowe i zagraniczne

Projekt nr 44 Przebudowa i rozbudowa zespołu oficyn przy ul. B. Śmiałego 34, 35, 36 wraz z zagospodarowaniem podwórza.		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Kryzys przestrzeni publicznych. Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Dynamicznie starzejące się społeczeństwo.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Przedsięwzięcie polega na przebudowie istniejących oficyn (3 budynki) wraz z głęboką modernizacją energetyczną. Jeden budynek przeznaczony jest dla osób starszych. Powstanie łącznie 41 pełno standardowych mieszkań, w tym 18 mieszkań dla osób starszych. Przyjęte rozwiązania funkcjonalne w zespole oficyn: • budynek nr 34: W parterze budynku zlokalizowano świetlicę środowiskową z zespołem pomieszczeń pomocniczych dla personelu zajmującego się obsługą świetlicy. Świetlica przeznaczona jest dla potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych z zespołu budynków ul. B. Śmiałego 34-36. Wszystkie pomieszczenia dostosowano do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych poruszających się na wózkach. Pozostałe kondygnacje, w całości przeznaczono na jedno- i dwupokojowe mieszkania dostosowane dla osób starszych i niepełnosprawnych. Na dachu budynku stworzono udogodnienia dla osób starszych, polegające na zorganizowaniu możliwości hobbystycznej uprawy roślin. • w każdym budynku zlokalizowano windę spełniającą wymogi przewozu dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach. • dziedziniec pełni funkcję przestrzeni rekreacyjnej wzbogaconej małą architekturą i zielenią. Realizacja projektu wpłynie na poprawę atrakcyjności zamieszkiwania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost walorów estetycznych oraz kompleksowe działania rewitalizacyjne w sferze społecznej i przestrzennej. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa stanu technicznego budynków a tym samym obniżenie kosztów ponoszonych na remonty bieżące i eksploatację • poprawa standardu, funkcjonalności lokali mieszkalnych i jakości zamieszkania, • poprawa warunków mieszkaniowych osób starszych • wsparcie w życiu codziennym osób starszych i ich integracja • stworzenie warunków dla aktywizacji i integracji mieszkańców, w tym pobudzenie aktywności mieszkańców • poprawa bezpieczeństwa	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. B. Śmiałego 34, 35, 36 – kw. 33 otoczony ulicami B. Krzywoustego, B. Śmiałego, J.K. Chodkiewicza i al. Piastów.	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
Realizator	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaźnik rezultatu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 40 osób. Wskazniki produktu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] –	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2020	2 000 000,00 zł	Środki własne, dotacja z RPO WZ – Działanie 9.3.

Projekt nr 45 Dzień Sąsiada		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Projekt zakłada realizację cyklicznych spotkań mieszkańców w obrębie kwartałów w formie zorganizowanej zabawy. Organizator jest animatorem przedsięwzięcia, którego głównymi aktorami mają być sami mieszkańcy. W ramach projektu planowane są następujące działania: • przygotowanie przez organizatora programu Dnia Sąsiada • poinformowanie z odpowiednim wyprzedzeniem mieszkanców danych kwaratlów o planowanej oraganizacji Dnia Sąsiada • zapewnienie niezbędnego sprzętu (nagłośnienie, stoły, krzesła/ławy itp.) do przeprowadzenia Dnia Sąsiada • zorganizowanie atrakcji dla dzieci (np. dmuchane obiekty do zjeżdzania i skakania) • animowanie spotkania przez organizatora i zachęcanie mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w przewidzianych w ramach Dnia Sąsiada aktywnościach. Planowane efekty realizacji projektu: • budowa wizerunku obszaru i społeczności poprzez odbudowę świadomości i poczucia więzi lokalnej społeczności, • stworzenie atrakcyjnych, alternatywnych form spędzania czasu dla osób zamieszkujących obszar rewitalizacj, • aktywiazacja lokalnych liderów społecznych, • aktywizacja mieszkańców w przyjęciu roli współodpowiedzialnych za tworzenie atrakcyjnego miejsca do życia.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Kwartały śródmiejskie 7, 8, 23, 24, 25, 26, 27, 33, 35 i 36 (majątek Szczecińskiego TBS) oraz 28, 29, 30, 31 i 32 (wspólnoty z udziałem majątku GMS zarządzanego przez Szczecińskie TBS)	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
Realizator	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. we współpracy z radami osiedla	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskazniki produktu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 15 szt. Wskaźnik rezultatu: • Liczba osób biorących udział w imprezach i wydarzeniach służących integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji [osoba] – 300 osób.	
Sposób oceny i miary	Pomiar będzie polegał na zliczeniu osób biorących udział w wydarzeniach organizowanych w ramach Dnia Sąsiada. Źródłem danych będą listy obecności uczestników prowadzone przez organizatora Dni Sąsiada	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2022	500 000,00 zł	Gmina Miasto Szczecin

Projekt nr 46 Wspieranie organizacji działających na rzecz społeczności OR		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Przedmiotem projektu jest konkurs dla organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji. Do współpracy zaproszone zostaną organizacje pozarządowe wraz ze swoimi pomysłami aktywizacji społecznej w szczególności poprzez kulturę. Będzie to przedsięwzięcie cykliczne, tj. co roku wybierane i wspierane będą najlepsze pomysły organizacji pozarządowej w formie dotacji. Projekt zakłada prowadzenie działalności kreatywnej i twórczej w oparciu o współpracę z różnymi środowiskami, majacą na celu uatrakcyjnienie kulturalne śródmieścia i zaktywizowanie mieszkańców kwartałów śródmiejskich. Planowane efekty realizacji proejktu: • budowa wizerunku obszaru i społeczności poprzez odbudowę świadomości i poczucia więzi lokalnej społeczności, • stworzenie atrakcyjnych, alternatywnych form spędzania czasu dla osób zamieszkujących śródmieście, • aktywiazacja lokalnych liderów społecznych, • zainteresowanie śródmieściem różnych środowisk twórczych (odkrycie tego obszaru na nowo)	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. Bł. Królowej Jadwigi 2/2 (zakres działania: sąsiadujące kwartały śródmiejskie)	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
Realizator	Stowarzyszenie Producentów i Twórców Sztuki z siedzibą ul. Wielkopolska 27/U1	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskazniki produktu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 10 szt. Wskaźnik rezultatu: • Liczba osób biorących udział w imprezach i wydarzeniach służących integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji [osoba] – 150 osób	
Sposób oceny i miary	Pomiar będzie polegał na zliczeniu osób biorących udział w wydarzeniach organizowanych w ramach projektu. Źródłem danych będą listy obecności uczestników.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2017-2022	500 000,00 zł	Gmina Miasto Szczecin

Projekt nr 47 REWITALIZACJA RAZEM - Kompleksowa renowacja kwartału nr 23, w tym budowa budynku mieszkalno-usługowego przy ul. Bł. Królowej Jadwigi 45		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Dynamicznie starzejące się społeczeństwo.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Projekt dotyczy budynku frontowego, plombowego, mieszkalno-usługowego wraz z lokalizacją i wyraźnym zaakcentowaniem w jego obrębie głównego wejścia i wjazdu na teren wnętrza kwartału nr 23, gdzie w 2015 roku zakończono i oddano do użytkowania inwestycję pn. „REWITALIZACJA RAZEM", będącą kompleksową renowacją wnętrza kwartału nr 23. Budynek 6-kondygnacyjny, niepodpiwniczony, w rzucie opartym o literę C. Budynek zawiera 2 lokale usługowe położone na parterze, 1 i 2 piętrze oraz 15 mieszkań położonych na 3, 4 i 5 piętrze. Wszystkie mieszkania przeznaczone są dla osób starszych, prowadzących samodzielne gospodarstwa domowe, w razie potrzeby z opieką dochodzącą zorganizowaną przez instytucje do tego powołane. Budynek oraz mieszkania dostosowane są do częściowej niepełnosprawności mieszkańców, objawiającej się głównie utrudnioną percepcją wzrokową, słuchową, a także ograniczeniami motorycznymi, skutkującymi m.in. poruszaniem się na wózkach inwalidzkich bądź przy użyciu takiego sprzętu jak kule, balkoniki itp. W budynku zlokalizowano windę spełniającą wymogi przewozu dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach. W kwartale, w budynkach przy ul. Kr. Jadwigi 45 a i c znajduje się świetlica środowiskowa dla osób starszych. Realizacja projektu wpłynie na poprawę atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki oraz kompleksowe działania rewitalizacyjne w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa ładu przestrzennego poprzez zagospodarowanie zdewastowanego terenu, • wzrost liczby nowych lokali mieszkalnych i usługowych, • zapobieganie wykluczeniu z tytułu wieku, niepełnosprawności poprzez utworzenie mieszkań dla osób starszych i niepełnosprawnych, • wsparcie w życiu codziennym osób starszych i ich integracja • podniesienie estetyki i atrakcyjności gospodarczej ulicy Królowej Jadwigi	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. Bł. Królowej Jadwigi 45 – kw. 23 otoczony ulicami Bł. Królowej Jadwigi, al. Woj. Polskiego, Bohaterów Getta Warszawskiego oraz P. Ściegiennego.	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
Realizator	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 15 osób Wskaźnik rezultatu: • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 15 osób • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2017-2019	20 000 000,00 zł	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Projekt nr 48 Renowacja Kwartału nr 36 ograniczonego ulicami Bohaterów Getta Warszawskiego, Małkowskiego, Ks. Bogusława X, Bł. Kr. Jadwigi oraz aleją Wojska Polskiego	
OPIS PROJEKTU	
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Dynamicznie starzejące się społeczeństwo. Kryzys przestrzeni publicznej.
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Projekt dotyczy obszaru zlokalizowanego w śródmieściu Szczecina, ograniczonego Aleją Wojska Polskiego, Placem Zgody oraz ulicami Bohaterów Getta Warszawskiego, Bł. Kr. Jadwigi, Małkowskiego, Ks. Bogusława X. Obejmuje wnętrze kwartału zabudowy śródmiejskiej oznaczonego numerem 36. Obecna struktura funkcjonalna kwartału składa się głównie z obiektów mieszkaniowych z lokalami usługowymi w parterach frontowych kamienic. Wnętrze kwartału także stanowi zabudowa mieszkaniowa uzupełniona jedynie budynkiem biurowym Szczecińskiego TBS-u. Pomiędzy budynkami mieszkaniowymi i biurowym zlokalizowane są murowane jednokondygnacyjne garaże oraz obiekty gospodarcze (m.in. śmietniki) i techniczne (trafostacja). Przestrzeń kwartału obecnie wykorzystywana jest głównie jako miejsce do parkowania samochodów. W kwartale nie ma miejsc sprzyjających odpoczynkowi i integracji mieszkańców. Wewnątrz kwartału zlokalizowany jest budynek mieszkalny oficyny, który z uwagi na stan techniczny, rozwiązania funkcjonalno–użytkowe, niespełnianie obecnych wymagań techniczno-użytkowych, w tym wymagań izolacyjności cieplnej przegród i innych związanych z oszczędnością energii, przeznaczony został do rozbiórki. W ramach planowanej rewitalizacji kwartału nr 36 planuje się przeprowadzenie prac przygotowawczych polegających na rozbiórce obiektów garażowych i magazynowych oraz rozbiórce budynku oficyny mieszkalnej. W ramach przedsięwzięcia, wewnątrz kwartału w miejscu wyburzonego budynku oficyny planuje się budowę budynku mieszkalnego z przeznaczeniem części lokali mieszkalnych dla osób starszych, w tym także mieszkanie dla wychowanków domu dziecka (inkubator). W parterze przedmiotowego budynku planuje się budowę lokalu usługowego przeznaczonego na Centrum Aktywności Lokalnej. W ramach przedsięwzięcia planuje się także budowę żłobka oraz budowę budynku plombowego z przeznaczeniem na usługi medyczne. Nowopowstałe budynki zostaną wyposażone w windy. Przedsięwzięcie obejmować będzie także budowę parkingu podziemnego na łączną ilość 158 miejsc postojowych wraz z zagospodarowaniem terenu i towarzyszącą infrastrukturą techniczną. W ramach inwestycji planuje się rozbudowę, przebudowę, nadbudowę oraz termomodernizację istniejącego III-kondygnacyjnego budynku biurowego zlokalizowanego przy ul. Boh. Getta Warszawskiego 1. W ramach zagospodarowania terenu planuje się utworzenie przestrzeni na miejsca spotkań i rekreacji dla mieszkańców. W centralnej części kwartału planuje się utworzenie placu wyposażonego w siedziska, fontannę. Po południowej stronie budynku biurowego STBS-u na zamknięciu przestrzeni publicznych umieszczono międzykwartałowy ogród społeczny oraz plac zabaw dla dzieci, jako miejsca aktywności i integracji społecznej. W północnej i południowej części kwartału pomiędzy budynkami frontowymi, oficynami i projektowanymi i rozbudowywanymi obiektami zaplanowano małe placyki, przedogródki stanowiące przestrzenie półpubliczne. Na dachu budynku z lokalami dla osób starszych utworzone zostanie miejsce odpoczynku dla osób starszych z możliwością prowadzenia przez mieszkańców hobbystycznej uprawy roślin. W celu zapewnienia bezpieczeństwa przestrzeń wspólna zagospodarowania terenu i parking podziemny będą monitorowane (kamery). Realizacja projektu wpłynie na poprawę atrakcyjności zamieszkiwania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost walorów estetycznych oraz kompleksowe działania rewitalizacyjne w sferze społecznej i przestrzennej. Planowane efekty realizacji projektu: • likwidacja zaniedbanych i niefunkcjonalnych podwórek, poprawa stanu zagospodarowania wnętrza kwartału, w tym likwidacja barier architektonicznych, • uspokojenie ruchu samochodowego wewnątrz kwartału poprzez ograniczenie

	ruchu do ruchu pojazdów awaryjnych i technicznych na rzecz nowoutworzonych zielonych przestrzeni publicznych i półpublicznych, • zapewnienie możliwości parkowania 158 samochodów w parkingu podziemnym w obszarze rewitalizowanego kwartału, • stworzenie atrakcyjnego miejsca do życia rodzin a także osób starszych, w tym tworzenie warunków dla rekreacji, aktywizacji i integracji mieszkańców, (pobudzenie aktywności mieszkańców i ich integracja w zakresie dbałości o najbliższą przestrzeń i o budynki), • stworzenie infrastruktury i rozwiązań technicznych umożliwiającej wsparcie w życiu codziennym osób starszych i ich integracja • stworzenie infrastruktury umożliwiającej lokalizowanie form wsparcia adresowanych osobom starszym możliwie blisko miejsca zamieszkania • poprawa bezpieczeństwa • poprawa estetyki • poprawa stanu technicznego budynków a tym samym obniżenie kosztów ponoszonych na remonty bieżące i eksploatację • poprawa standardu, funkcjonalności lokali mieszkalnych i jakości zamieszkania, w tym poprawa warunków mieszkaniowych dla osób starszych • ochrona środowiska - zwiększenie efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych, budynków użyteczności publicznej,	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Kwartał śródmiejskiej zabudowy: ulica Bohaterów Getta Warszawskiego, Małkowskiego, Ks. Bogusława X, Bł. Kr. Jadwigi oraz aleją Wojska Polskiego, dz. nr ew. gr. 151, 27/9, 27/33, 27/10, 27/11, 27/12, 27/13, 27/14, 27/15, 27/16, 27/34, 27/35, 27/36, 27/26, 27/20, 27/25, 27/30, 27/31, 27/32, 27/27, 27/24, 27/23, 27/22, 27/21, 27/29, 27/28, 27/19, 27/18, 27/17 z obrębu 1035.	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
Realizator	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 150 osób Wskaźnik rezultatu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2021	20 000 000,00 zł	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Projekt nr 49 Programy mieszkaniowe Szczecińskiego TBS: „Dom dla seniora", „Dom dla studenta", „Dom na start", „Dom dla dziecka", „Dom dużej rodziny"		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Dynamicznie starzejące się społeczeństwo. Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziom kapitału społecznego.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Projekt będzie miał charakter organizacyjny i częściowo inwestycyjny. Po pierwsze analizowane będą potrzeby mieszkaniowe dla wybranych grup społecznych. Wyszukiwane będą lokale mieszkaniowe dla wybranych grup, które poddawane będą koniecznych remontom. Mieszkania udostępniane będą na preferencyjnych warunkach wybranym grupom społecznym. Projekt zakłada przygotowanie, we współpracy z Gminą Miasto Szczecin, ofery mieszkań na wynajem dla grup społecznych wymagających wsparcia. Liczba mieszkań wynikać będzie z zapotrzebowania ustalonego z właściwymi jednostkami organizacyjnymi Urzędu Miasta w Szczecinie. Planowane efekty realizacji projektu: • stworzenie atrakcyjnych, dostosowanych do szczególnych wymagań form zasokojenia potrzeb mieszkaniowych OR, • przeciwdziałanie negatywnym tendencjom wyludniania się obszarów śródmieścia, • budowanie na obszarze śródmieścia zróżniowanej struktury społecznej, • poprawa warunków zamieszkania poprzez kompleksowe remonty mieszkań objętych programem w tym w szczególności zmianę sposobu ogrzewania.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Kwartały śródmiejskie 7, 8, 23, 24, 25, 26, 27, 33, 35 i 36	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
Realizator	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 60 osób Wskaźnik rezultatu: • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 10 osób • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 5 szt. • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 5 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanych w projekcie obiektach. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2017-2022	5 000 000,00 zł	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Projekt nr 50 Stworzenie na obszarze rewitalizacji sieci osiedlowych Klubów Juniora/Klubów Młodzieżowych	
OPIS PROJEKTU	
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR
Powiązanie z problemami:	Wycofanie dzieci i młodzieży z udziału w życiu lokalnym, pogłębiane brakiem oferty. Brak organizacji i podmiotów odwołujących się do centrum i śródmieścia jako miejsca swego funkcjonowania, będących łącznikiem pomiędzy mieszkańcami, a politykami rozwoju miasta.
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zgłaszany projekt ma pomóc rozwiązać problem braku miejsca, w którym dzieci i młodzież mogą się spotkać i bezpiecznie spędzić wolny czas. Częściowo projekt mógłby się przyczynić do stworzenia warunków kreowania postaw liderskich. W efekcie realizacji projektu stworzone zostaną możliwości bezpiecznego i kreatywnego spędzania czasu dla młodzieży, w szczególności z rówieśnikami, powstaną warunki do kształtowania postaw liderskich oraz nastąpi zmniejszenie dysproporcji społecznych, rozwarstwienia i wykluczenia społecznego. Planowane efekty realizacji projektu: • zmniejszenie dysproporcji społecznych i rozwarstwienia, • budowanie poczucia lokalnej tożsamości, • wzrost liczby lokalnych liderów, • zawiązywanie się nowych znajomości wśród uczestników, integracja, • zdobycie nowych umiejętności, poprawa sprawności fizycznej, sprawności manualnej, poznanie pracy różnymi metodami i technikami, • zwiększenie poczucia bezpieczeństwa. Zakres planowanych działań: 1. Zawiązanie partnerstwa, które umożliwi realizację projektu 2. Fizyczne stworzenie klubu – wybór odpowiedniego miejsca 3. Zebranie kadry 4. Napisanie szczegółowego programu zajęć 5. Prowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży, możliwe są różne formy finansowania: częściowo płatne, częściowo bezpłatne, dofinansowanie dla wszystkich, niektórzy uczestnicy płacą pełną stawkę, inni mają zajęcia za darmo, szukanie możliwości dofinansowania zewnętrznego, żeby wszyscy mieli zajęcia bezpłatne 6. Zajęcia w formie sportowej, w formie warsztatowej głównie artystycznej, technicznej („zrób to sam") z opiekunem, również bardzo nastawionych na nowe technologiei multimedia. Jeśli będzie taka potrzeba – pomoc w odrabianiu lekcji (najlepiej, jeśli dzieci w tym zakresie będą pomagały sobie nawzajem). Można również organizować zajęcia wyjazdowe w bliskiej okolicy. Te zajęcia mają umożliwić dzieciom integrację z rówieśnikami, dać okazję do zabawy, ale także zdobycie nowych umiejętności, które długofalowo pomogą im w zdobywaniu lepszych kwalifikacji zawodowych i pracy (głównie umiejętności miękkie, które są kluczowe w życiu). Należałoby podzielić dzieci na grupy wiekowe, np. 6-8, 9-12, 13-16 lub 6-11, 12-16. 7. „Wyjście do ludzi" i pokazanie klubu w przestrzeni publicznej, aby informacje trafiały do świadomości mieszkanców
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	W pierwszym etapie proponuje się utworzenie trzech klubów – po jednym na każdym osiedlu przewidzianym do rewitalizacji. Optymalna lokalizacja - centralnie w obrębie danego osiedla z wykorzystaniem lokali pozostających w dyspozycji Rad Osiedli.
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Osoba fizyczna
Realizator	Rada Osiedla w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi i prywatnymi przedsiębiorcami, np. w formie konkursu. Ewentualnie Gmina Miasto Szczecin na zasadzie konkursu do organizacji pozarządowych. Może być to również organizacja pozarządowa, która będzie prowadziła taki Klub, np. wyłoniona w trybie konkursowym na realizację zadania publicznego gminy lub województwa.
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 60 osób • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 15 szt. Wskaźnik rezultatu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej

	oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 3 szt.	
Sposób oceny i miary	Pomiar będzie polegał na zliczeniu osób korzystających z Klubów Juniora/Klubów Młodzieżowych. Ewidencję osób korzystających z Klubów będą prowadzić zarządzający klubami.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2022	3 punkty x 60 000,00 zł rocznie na prowadzenie działalności = 180 000,00 zł 3 punkty x 40 000,00 zł na przystosowanie lokalu na potrzeby Klubu = 120 000,00 zł RAZEM: 300 000,00 zł na 3 Kluby	Gmina Miasto Szczecin

Projekt nr 51 **„Rozwiń skrzydła" – seria warsztatów i spotkań dla młodzieży w celu poznania swoich predyspozycji oraz wymagań rynku pracy i dokonania świadomego wyboru ścieżki kariery zawodowej"**		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Wycofanie dzieci i młodzieży z udziału w życiu lokalnym, pogłębiane brakiem oferty. Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziom kapitału społecznego.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Projekt ma na celu umożliwienie młodym osobom poznania swoich predyspozycji, uzdolnień i preferencji w sferze zawodowej, a z drugiej strony zapoznania się z wymogami, realiami rynku pracy i z jego ofertą, aby ostatecznie lepiej i bardziej świadomie osoby te umiały podjąć decyzje o swoim dalszym kształceniu i ścieżkach kariery. Ponadto projekt ma na celu szerzenie postaw przedsiębiorczych i ogólne pokazanie od strony praktycznej różnych opcji, takich jak sektor publiczny, prywatny (korporacje/małe firmy), trzeci sektor (ekonomia społeczna) itp. Można zawrzeć treści związane z przygotowaniem dokumentów aplikacyjnych, analizowaniem ogłoszeń o pracy, przygotowaniem do rozmowy kwalifikacyjnej itd. Długofalowo projekt ma się przyczynić do zmniejszenia dysproporcji między podażą, a popytem na rynku pracy, poprawy szans na rynku pracy, do poprawy jakości życia, a także do poprawy lokalnej sytuacji ekonomicznej. Planowane efekty realizacji projektu: • większa samoświadomość uczestników warsztatów swoich predyspozycji i preferencji zawodowych, • świadomie podejmowanie decyzje dot. wyboru dalszego kształcenia i ścieżki zawodowej, • integracja podmiotów lokalnej gospodarki z podmiotami trzeciego sektora, • wypracowanie nowego modelu doradztwa zawodowego, który można przenosić do innych miast, • długofalowo zmniejszenie bezrobocia, • mobilizacja podmiotów szkolnictwa średniego i wyższego do ścisłej współpracy z rynkiem pracy i dostosowywania swojej oferty do jego realiów i potrzeb, • poprawa wizerunku zawodowych szkół średnich oraz zawodów praktycznych	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Szkoły ponadpodstawowe w Gminie Miasto Szczecin z trzech osiedli wskazanych do rewitalizacji.	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Osoba fizyczna	
Realizator	Partnerstwo: szkoły średnie (zawodowe i ogólnokształcące), Gmina Miasto Szczecin, przedsiębiorstwa prywatne, organizacje pozarządowe, ewentualnie Urząd Marszałkowski, uczelnie wyższe, podmioty ekonomii społecznej.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 20 szt. Wskaźnik rezultatu: • Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów realizowanych na obszarze rewitalizacji dotyczącym działań społecznych, gospodarczych i kulturalnych [osoba] – 200 osób	
Sposób oceny i miary	Pomiar będzie polegał na zliczeniu młodych osób biorących udział w projekcie. Źródłem danych będą listy obecności uczestników projektu.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2022	20 000,00 zł jedna edycja = 100 000,00 zł	Gmina Miasto Szczecin

Projekt nr 52 Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – ul. Jagiellońska 80		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Kryzys przestrzeni publicznej	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	W ramach zgłoszonego projektu planowane jest zagospodarowanie wnętrza podwórzowego związane z wykonaniem nasadzeń zieleni, postawieniem ławek i innych elementów małej architektury, budową lokalnego mini placu zabaw, małej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej, wykonaniem nowej nawierzchni terenu oraz jego drenażu terenu, itp. Realizacja projektu wpłynie na poprawę atrakcyjności zamieszkiwania w centrum miasta poprzez wzrost estetyki przestrzeni publicznej i jej funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa ładu przestrzennego poprzez zagospodarowanie zdewastowanego terenu, • stworzenie atrakcyjnego miejsca do integracji mieszkańców okolicznych budynków, w tym tworzenie warunków do rekreacji, aktywizacji i integracji mieszkańców (pobudzenie aktywności mieszkańców i ich integracja w zakresie dbałości o otoczenie). • pozytywny wymiar społeczny i edukacyjny, w tym zmiana postaw mieszkańcach, ich zaangażowania, świadomości i odpowiedzialności za to, co wokół mnie, a nie tylko za to, co moje. • rewitalizacja zdegradowanej śródmiejskiej przestrzeni. • poprawa bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, w tym pozytywny wpływ na najmłodszych mieszkańców	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Jagiellońska 80 Działka nr 8/20	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
Realizator	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 40 osób Wskaźnik rezultatu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obszarze. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018	400 000,00 zł	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Projekt nr 53 Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – Al. Piastów 73		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Kryzys przestrzeni publicznej	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	W ramach zgłoszonego projektu planowane jest zagospodarowanie wnętrza podwórzowego związane z wykonaniem nasadzeń zieleni, postawieniem ławek i innych elementów małej architektury, budową lokalnego mini placu zabaw, małej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej, wykonaniem nowej nawierzchni terenu oraz jego drenażu terenu. Realizacja projektu wpłynie na poprawę atrakcyjności zamieszkiwania w centrum miasta poprzez wzrost estetyki przestrzeni publicznej i jej funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa ładu przestrzennego poprzez zagospodarowanie zdewastowanego terenu, • stworzenie atrakcyjnego miejsca do integracji mieszkańców okolicznych budynków, w tym tworzenie warunków do rekreacji, aktywizacji i integracji mieszkańców (pobudzenie aktywności mieszkańców i ich integracja w zakresie dbałości o otoczenie). • pozytywny wymiar społeczny i edukacyjny, w tym zmiana postaw mieszkańcach, ich zaangażowania, świadomości i odpowiedzialności za to, co wokół mnie, a nie tylko za to, co moje. • rewitalizacja zdegradowanej śródmiejskiej przestrzeni. • poprawa bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, w tym pozytywny wpływ na najmłodszych mieszkańców	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Al. Piastów 73 Działka nr 8/19	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
Realizator	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 40 osób Wskaźnik rezultatu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obszarze. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018	400 000,00 zł	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Projekt nr 54 Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie, budowa partnerstwa oraz uatrakcyjnienie miejsc do życia dla rodzin		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres działań przewidzianych w projekcie, realizowanych w ramach Programu Małych Ulepszeń ma w efekcie przyczynić się do poprawy stanu technicznego lub funkcjonalnego lokalu oraz ograniczenia emisji spalin pochodzących ze spalania paliw stałych w indywidualnych źródłach ogrzewania lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasto Szczecin i zasobu Szczecińskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Spółka z o.o. Dofinansowaniem w ramach Programu objęte są następujące ulepszenia: • wykonanie wc, łazienki, łazienki z wc lub kuchni wraz z rozprowadzeniem odpowiednich instalacji i montażem urządzeń – w przypadku, gdy dotychczas w lokalu mieszkalnym nie było takiego pomieszczenia, • zastąpienie źródeł ogrzewania na paliwo stałe (piece węglowe lub koksowe) czystszym systemem ogrzewania, tj. ogrzewaniem gazowym, elektrycznym lub z miejskiej sieci ciepłowniczej. Program obejmuje również legalizację samowolnie wykonanych ulepszeń polegających na wykonaniu wc, łazienki, łazienki z wc lub kuchni wraz z rozprowadzeniem odpowiednich instalacji i montażem urządzeń oraz na zastąpieniu źródeł ogrzewania na paliwo stałe (piece węglowe lub koksowe) czystszym systemem ogrzewania, tj. ogrzewaniem gazowym, elektrycznym lub z miejskiej sieci ciepłowniczej, poprzez zwrot kosztów wykonania dokumentacji technicznej niezbędnej do zalegalizowania wykonanego ulepszenia. Planowane efekty realizacji projektu: • podniesienie jakości infrastruktury technicznej nieruchomości poprzez przeprowadzenie modernizacji lokalu mieszkalnego, dostosowujące jego wyposażenie techniczne do obecnie obowiązujących norm i standardów, • zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania lokali • zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza związane z likwidacją pieców na paliwo stałe (węgiel), • budowa wizerunku obszaru i społeczności lokalnej, • atrakcyjne miejsce dla życia rodzin, • zaangażowanie mieszkańców w poprawę warunków zamieszkania	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Obszar położony w centrum miasta ograniczony aleją Wojska Polskiego, ul. Bogusława, Małkowskiego, aleją Piastów, ul. Bol. Krzywoustego, aleją Bohaterów Warszawy, ul. Jagiellońska i aleją Piastów	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
Realizator	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] – wzrost zaoszczędzonej energii o 10% Wskaźnik rezultatu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] - 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2021	5 000 000,00 zł	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Projekt nr 55 Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres działań przewidzianych w projekcie ma w efekcie przyczynić się do poprawy stanu technicznego lub funkcjonalnego lokali mieszkalnych. W ramach projektu planowane jest: • likwidacja toalet wspólnych zlokalizowanych poza lokalami mieszkalnymi oraz przebudowa i modernizacja lokali związana z wykonaniem w ich obrębie pomieszczeń łazienki z w.c., • likwidacja pieców na paliwo stałe oraz wprowadzenie instalacji c.w.u i c.o do lokali mieszkalnych (miejska instalacja sieciowa lub lokalna gazowa). Planowane efekty realizacji projektu: • podniesienie jakości infrastruktury technicznej nieruchomości poprzez przeprowadzenie modernizacji lokalu mieszkalnego, dostosowujące jego wyposażenie techniczne do obecnie obowiązujących norm i standardów, • zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania lokali • zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza związane z likwidacją pieców na paliwo stałe (węgiel), • budowa wizerunku obszaru i społeczności lokalnej, • atrakcyjne miejsce dla życia rodzin, poprzez podniesienie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna Działka nr 8/34	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
Realizator	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] - wzrost zaoszczędzonej energii o 10% Wskaźnik rezultatu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] - 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2021	5 000 000,00 zł	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Projekt nr 56 Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres działań przewidzianych w projekcie ma w efekcie przyczynić się do poprawy stanu technicznego lub funkcjonalnego lokali mieszkalnych. W ramach projektu planowane jest: • likwidacja toalet wspólnych zlokalizowanych poza lokalami mieszkalnymi oraz przebudowa i modernizacja lokali związana z wykonaniem w ich obrębie pomieszczeń łazienki z w.c., • likwidacja pieców na paliwo stałe oraz wprowadzenie instalacji c.w.u i c.o do lokali mieszkalnych (miejska instalacja sieciowa lub lokalna gazowa). Planowane efekty realizacji projektu: • podniesienie jakości infrastruktury technicznej nieruchomości poprzez przeprowadzenie modernizacji lokalu mieszkalnego, dostosowujące jego wyposażenie techniczne do obecnie obowiązujących norm i standardów, • zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania lokali • zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza związane z likwidacją pieców na paliwo stałe (węgiel), • budowa wizerunku obszaru i społeczności lokalnej, • atrakcyjne miejsce dla życia rodzin, poprzez podniesienie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna Działka nr 8/30	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
Realizator	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] - wzrost zaoszczędzonej energii o 10% Wskaźnik rezultatu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	• Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2021	5 000 000,00 zł	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Projekt nr 57 Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych. Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres działań przewidzianych w projekcie ma w efekcie przyczynić się do poprawy stanu technicznego lub funkcjonalnego lokali mieszkalnych. W ramach projektu planowane jest: • likwidacja toalet wspólnych zlokalizowanych poza lokalami mieszkalnymi oraz przebudowa i modernizacja lokali związana z wykonaniem w ich obrębie pomieszczeń łazienki z w.c., • likwidacja pieców na paliwo stałe oraz wprowadzenie instalacji c.w.u i c.o do lokali mieszkalnych (miejska instalacja sieciowa lub lokalna gazowa). Planowane efekty realizacji projektu: • podniesienie jakości infrastruktury technicznej nieruchomości poprzez przeprowadzenie modernizacji lokalu mieszkalnego, dostosowujące jego wyposażenie techniczne do obecnie obowiązujących norm i standardów, • zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania lokali • zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza związane z likwidacją pieców na paliwo stałe (węgiel), • budowa wizerunku obszaru i społeczności lokalnej, • atrakcyjne miejsce dla życia rodzin, poprzez podniesienie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna Działka nr 8/26	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
Realizator	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] - wzrost zaoszczędzonej energii o 10% Wskaźnik rezultatu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2021	5 000 000,00 zł	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Projekt nr 58 Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 50		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych. Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Przedsięwzięcie polega na na renowacji części wspólnych zabytkowego budynku, w tym m. in. wykonanie izolacji przeciwwilgociowej, remont klatki schodowej i korytarzy wewnętrznych, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, termomodernizację, remont elewacji wraz z odtworzeniem dekoracji architektonicznych (front), remont dachu, modernizację istniejących i budowa nowych instalacji, wymianę lub wzmocnienie uszkodzonych elementów konstrukcyjnych budynku. Planowana jest również budowa dźwigu osobowego, komory śmietnikowej i innych niezbędnych pomieszczeń technicznych, przebudowa i modernizacja mieszkań oraz adaptacja poddasza na lokale mieszkalne. Projekt realizowany będzie w ramach kompleksowej rewitalizacji kwartału nr 21 i wpłynie na: • poprawę warunków mieszkaniowych i podniesienie atrakcyjności zamieszkania dla rodzin w centrum miasta, • wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku, • podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa stanu technicznego budynku, • zwiększenie efektywności energetyczne budynku i obniżenie zużycia energii elektrycznej, • zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, • poprawa jakość zamieszkania, • poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego, • ochrona środowiska i obniżenie kosztów eksploatacji budynku, • poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, • przywrócenie walorów historycznej zabudowy w centrum oraz poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki, • ochrona środowiska oraz obniżenie kosztów eksploatacji budynku poprzez wykonanie termomodernizacji budynku	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Ks. Bogusława X 50	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 50 w Szczecinie	
Realizator	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 50 w Szczecinie	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] - wzrost zaoszczędzonej energii o 10% Wskaźnik rezultatu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2020	2 000 00,00 zł	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 50 w Szczecinie

Projekt nr 59 Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 50 na cele usługowe		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres realizowanego projektu obejmuje renowację części budynku w celu zmiany funkcji lokali na funkcję usługową. W ramach projektu planowane jest podjęcia następujących działań: • wykonanie robót budowlano-konstrukcyjnych, • wykonanie robót budowlanych wykończeniowych, • montaż odpowiedniej instalacji wentylacyjnej, • montaż instalacji wodociągowej, • przebudowa instalacji kanalizacyjnej, • przebudowa instalacji elektrycznych, • wykonanie instalacji zabezpieczeń technicznych i teletechnicznych. Projekt realizowany będzie w ramach kompleksowej rewitalizacji kwartału nr 21 i wpłynie na: • poprawę atrakcyjności inwestowania w centrum miasta, • wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku, • podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Realizacja projektu pozwoli również na dostosowanie do współczesnych standardów techniczno-użytkowych Planowane efekty realizacji projektu: • nadanie nowej jakości funkcjonalnej obszarowi, • wzrost atrakcyjności gospodarczej i społecznej, • wzrost zatrudnienia, • poprawa warunków życia mieszkańców, • poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki oraz kompleksowe działania rewitalizacyjne w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Ks. Bogusława X 50	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Liczba przdsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt Wskaźnik rezultatu: • Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2020	500 000,00 zł	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.

Projekt nr 60 Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 52		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	W 2017 r. zakończono pierwszy etap renowacji budynku obejmujący wymianę źródeł ciepła oraz częściową termomodernizację kamienicy w ramach Programu „KAWKA" Etap II. Drugi etap polega na renowacji części wspólnych zabytkowego budynku, w tym m. in. wykonanie wewnętrznej izolacji przeciwwilgociowej, przebudowa klatki schodowej i korytarzy wewnętrznych, remont elewacji frontowej wraz z odtworzeniem dekoracji architektonicznych i ociepleniem, modernizację istniejących i budowa nowych instalacji (elektryczna, kanalizacyjna), montaz instalacji wideodomofonowej, samozamykaczy, montaż oswietlenia budynku, wymianę lub wzmocnienie uszkodzonych elementów konstrukcyjnych budynku. Planowana jest również budowa dźwigu osobowego oraz komory śmietnikowej i pomieszczeń technicznych. Projekt realizowany będzie w ramach kompleksowej rewitalizacji kwartału nr 21 i wpłynie na: • poprawę warunków mieszkaniowych i podniesienie atrakcyjności zamieszkania dla rodzin w centrum miasta, • wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku, • podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa stanu technicznego budynku, • zwiększenie efektywności energetyczne budynku i obniżenie zużycia energii elektrycznej, • zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, • poprawa jakość zamieszkania, • poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego, • ochrona środowiska i obniżenie kosztów eksploatacji budynku, • poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, • przywrócenie walorów historycznej zabudowy w centrum oraz poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki, • ochrona środowiska oraz obniżenie kosztów eksploatacji budynku poprzez wykonanie termomodernizacji budynku	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Ks. Bogusława X 52	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 52 w Szczecinie	
Realizator	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 52 w Szczecinie	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] - wzrost zaoszczędzonej energii o 10% Wskaźnik rezultatu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	2 000 000,00 zł	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 52 w Szczecinie

Projekt nr 61 Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 52 na cele usługowe		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres realizowanego projektu obejmuje renowację części budynku w celu zmiany funkcji lokali na funkcję usługową, tj.: wykonanie robót budowlano-konstrukcyjnych, wykonanie robót budowlanych wykończeniowych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej (witryny), montaż odpowiedniej instalacji wentylacyjnej, montaż instalacji wodociągowej, przebudowa instalacji kanalizacyjnej, przebudowa instalacji elektrycznych, wykonanie instalacji zabezpieczeń technicznych i teletechnicznych. W ramach przedsiewzięcia wykonana zostanie przebudowa części istniejących lokali mieszkalnych i użytkowych na lokale użytkowe oraz adaptacja na lokale usługowe części poddasza w skrzydle budynku od ul. Jagiellońskiej oraz pomieszczeń w piwnicy na archiwum. W lokalach na pierwszym piętrze planuje się zlokalizować siedzibę oddziału spółki. Po zrealizowaniu renowacji powstanie 7 lokali użytkowych na wynajem, lokal na siedzibę oddziału spółki wraz z archiwum w piwnicy oraz jedno mieszkanie. Projekt realizowany będzie w ramach kompleksowej rewitalizacji kwartału nr 21 i wpłynie na: • poprawę atrakcyjności inwestowania w centrum miasta, • wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku, • podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • nadanie nowej jakości funkcjonalnej obszarowi, • wzrost atrakcyjności gospodarczej i społecznej, • wzrost zatrudnienia, • poprawa warunków życia mieszkańców, • poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki oraz kompleksowe działania rewitalizacyjne w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Ks. Bogusława X 52	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Liczba przdsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt Wskaźnik rezultatu: • Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2019	500 000,00 zł	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.

Projekt nr 62 Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 2 oficyna		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Przedsięwzięcie polega na przeprowadzeniu kompleksowej modernizacji lokali mieszkalnych i części wspólnych obejmującej: wykonanie części nowych instalacji wewnętrznych i zewnętrznych sanitarnych, elektrycznych i teletechnicznych, okładzin ścian i sufitów, warstw posadzkowych, stolarki okiennej i drzwiowej, elementów ślusarsko-kowalskich, izolacji przeciwwilgociowej kondygnacji podziemnej, pokrycia dachu, zagospodarowania terenu wokół budynku; wzmocnienie konstrukcji budynku. Realizacja projektu wpłynie na: • poprawę warunków mieszkaniowych i podniesienie atrakcyjności zamieszkania dla rodzin w centrum miasta, • wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku, • podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa stanu technicznego budynku, • zwiększenie efektywności energetyczne budynku i obniżenie zużycia energii elektrycznej, • zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, • poprawa jakość zamieszkania, • poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego, • ochrona środowiska i obniżenie kosztów eksploatacji budynku, • poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, • przywrócenie walorów historycznej zabudowy w centrum oraz poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki, • ochrona środowiska oraz obniżenie kosztów eksploatacji budynku poprzez wykonanie termomodernizacji budynku	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Śląska 2 oficyna	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Wspólnota mieszkaniowa Śląska 2 oficyna w Szczecinie	
Realizator	Wspólnota mieszkaniowa Śląska 2 oficyna w Szczecinie	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] - wzrost zaoszczędzonej energii o 10% Wskaźnik rezultatu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2020-2021	5 000 000,00 zł	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże” Sp. z o. o.

Projekt nr 63 Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 3 oficyna		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Przedsięwzięcie polega na przeprowadzeniu kompleksowej modernizacji lokali mieszkalnych i części wspólnych obejmującej: wykonanie części nowych instalacji wewnętrznych i zewnętrznych sanitarnych, elektrycznych i teletechnicznych, okładzin ścian i sufitów, warstw posadzkowych, stolarki okiennej i drzwiowej, elementów ślusarsko-kowalskich, izolacji przeciwwilgociowej kondygnacji podziemnej, termomodernizacji, pokrycia dachu, zagospodarowania terenu wokół budynku; przebudowę mieszkań z dostosowaniem do obecnych wymagań przepisów techniczno-budowlanych; wzmocnienie konstrukcji budynku. Realizacja projektu wpłynie na: • poprawę warunków mieszkaniowych i podniesienie atrakcyjności zamieszkania dla rodzin w centrum miasta, • wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku, • podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji proejktu: • poprawa stanu technicznego budynku, • zwiększenie efektywności energetyczne budynku i obniżenie zużycia energii elektrycznej, • zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, • poprawa jakość zamieszkania, • poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego, • ochrona środowiska i obniżenie kosztów eksploatacji budynku, • poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, • przywrócenie walorów historycznej zabudowy w centrum oraz poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki, • ochrona środowiska oraz obniżenie kosztów eksploatacji budynku poprzez wykonanie termomodernizacji budynku	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Ul. Śląska 3 oficyna	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o.o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] - wzrost zaoszczędzonej energii o 10% Wskaźnik rezultatu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2020-2021	5 000 000,00 zł	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.

Projekt nr 64 Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 3 oficyna prawa i lewa		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Przedsięwzięcie polega na przeprowadzeniu kompleksowej modernizacji lokali mieszkalnych i części wspólnych obejmującej: wykonanie części nowych instalacji wewnętrznych i zewnętrznych sanitarnych, elektrycznych i teletechnicznych, okładzin ścian i sufitów, warstw posadzkowych, stolarki okiennej i drzwiowej, elementów ślusarsko-kowalskich, izolacji przeciwwilgociowej kondygnacji podziemnej, termomodernizacji, pokrycia dachu, zagospodarowania terenu wokół budynku; przebudowę mieszkań z dostosowaniem do obecnych wymagań przepisów techniczno-budowlanych; wzmocnienie konstrukcji budynku. Realizacja projektu wpłynie na: • poprawę warunków mieszkaniowych i podniesienie atrakcyjności zamieszkania dla rodzin w centrum miasta, • wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku, • podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa stanu technicznego budynku, • zwiększenie efektywności energetyczne budynku i obniżenie zużycia energii elektrycznej, • zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, • poprawa jakość zamieszkania, • poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego, • ochrona środowiska i obniżenie kosztów eksploatacji budynku, • poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, • przywrócenie walorów historycznej zabudowy w centrum oraz poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki, • ochrona środowiska oraz obniżenie kosztów eksploatacji budynku poprzez wykonanie termomodernizacji budynku	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. Więckowskiego 3 oficyna prawa i lewa	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o.o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] - wzrost zaoszczędzonej energii o 10% Wskaźnik rezultatu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2020-2021	500 000,00 zł	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.

Projekt nr 65 Renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 5		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Przedsięwzięcie polega na renowacji części wspólnych zabytkowego budynku, polegającej na przebudowie, nadbudowie i adaptacji w celu nadania mu współczesnych standardów techniczno-użytkowych, zmiany funkcji pomieszczeń na parterze z mieszkalnej na usługową oraz adaptacji nieużytkowej części poddasza w celu stworzenia dodatkowej powierzchni użytkowej z funkcją mieszkalną. Zadanie obejmuje również zagospodarowanie terenu z dojazdami, miejscami postojowymi, zielenią oraz uzbrojeniem podziemnym. Realizacja projektu wpłynie na: • poprawę warunków mieszkaniowych i podniesienie atrakcyjności zamieszkania dla rodzin w centrum miasta, • wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku, • podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa jakość zamieszkania poprzez powstrzymanie degradacji technicznej i społecznej budynku zlokalizowanego w historycznej zabudowie śródmiejskiej i wydłużenie okresu jego trwałości, • poprawa ładu przestrzennego poprzez zagospodarowanie zdewastowanego terenu, • poprawa estetyki, atrakcyjności gospodarczej i funkcjonalności przestrzeni, • wzrost liczby nowych lokali usługowych, • wzrost zatrudnienia na obszarze, • ochrona środowiska oraz obniżenie zużycia energii poprzez likwidację ogrzewania piecowego charakteryzującego się niską sprawnością i emitującego szkodliwe zanieczyszczenia, • zwiększenie powierzchni terenów zielonych w mieście	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. Więckowskiego 5	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże” Sp. z o.o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże” Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] - wzrost zaoszczędzonej energii o 10% Wskaźnik rezultatu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2022-2024	5 000 000,00 zł	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże” Sp. z o. o.

Projekt nr 66 Adaptacja części budynku przy ul. Więckowskiego 5 na cele usługowe		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Występowanie przestrzeni, które tracą funkcję gospodarczą. Zanik aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji wpływa degradująco na jakość przestrzeni miejskiej oraz pogłębia problemy społeczne.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Projekt polega na renowacji części budynku w celu zmiany funkcji lokali na funkcję usługową, tj.: wykonanie robót budowlano-konstrukcyjnych, wykonanie robót budowlanych wykończeniowych, montaż odpowiedniej instalacji wentylacyjnej, montaż instalacji wodociągowej, przebudowa instalacji kanalizacyjnej, przebudowa instalacji elektrycznych, wykonanie instalacji zabezpieczeń technicznych i teletechnicznych. Realizacja projektu wpłynie na: • poprawę warunków mieszkaniowych i podniesienie atrakcyjności zamieszkania dla rodzin w centrum miasta, • wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku, • podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji proejktu: • nadanie nowej jakości funkcjonalnej obszarowi, • wzrost atrakcyjności gospodarczej i społecznej, • wzrost zatrudnienia, • poprawa warunków życia mieszkańców. • poprawa atrakcyjności zamieszkania i inwestowania w centrum miasta poprzez wzrost jego estetyki oraz kompleksowe działania rewitalizacyjne w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. Więckowskiego 5	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o.o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Liczba przdsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt Wskaźnik rezultatu: • Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2022-2024	500 000,00 zł	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.

Projekt nr 67 Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 6 oficyna		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań. Zanieczyszczenie powietrza.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Przedsięwzięcie polega na przeprowadzeniu kompleksowej modernizacji lokali mieszkalnych i części wspólnych obejmującej: wykonanie części nowych instalacji wewnętrznych i zewnętrznych sanitarnych, elektrycznych i teletechnicznych, okładzin ścian i sufitów, warstw posadzkowych, stolarki okiennej i drzwiowej, elementów ślusarsko-kowalskich, izolacji przeciwwilgociowej kondygnacji podziemnej, termomodernizacji, pokrycia dachu, zagospodarowania terenu wokół budynku; przebudowę mieszkań z dostosowaniem do obecnych wymagań przepisów techniczno-budowlanych; wzmocnienie konstrukcji budynku. Realizacja projektu wpłynie na: • poprawę warunków mieszkaniowych i podniesienie atrakcyjności zamieszkania dla rodzin w centrum miasta, • wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku, • podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • poprawa jakość zamieszkania poprzez powstrzymanie degradacji technicznej i społecznej budynku zlokalizowanego w historycznej zabudowie śródmiejskiej i wydłużenie okresu jego trwałości, • poprawa ładu przestrzennego poprzez zagospodarowanie zdewastowanego terenu, • poprawa estetyki, atrakcyjności gospodarczej i funkcjonalności przestrzeni, • wzrost liczby nowych lokali usługowych, • wzrost zatrudnienia na obszarze, • ochrona środowiska oraz obniżenie zużycia energii poprzez likwidację ogrzewania piecowego charakteryzującego się niską sprawnością i emitującego szkodliwe zanieczyszczenia, • zwiększenie powierzchni terenów zielonych w mieście	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ul. Więckowskiego 6 oficyna	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o.o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] - wzrost zaoszczędzonej energii o 10% Wskaźnik rezultatu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. • Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2020-2021	5 000 000,00 zł	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.

Projekt nr 68 Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Zakres realizowanego projektu obejmuje wykonanie w pasie terenu przy budynkach zieleni, chodników, miejsc postojowych, wiat śmietnikowych, małej architektury, oświetlenia oraz kanalizacji deszczowej. Projekt został częściowo zrealizowany w zakresie przebudowy i rozbudowy budynku trafostacji, wykonaniu prac elektrycznych oraz w zakresie zagospodarowania części wnętrza kwartału (dla budynków przy ul. Jagiellońskiej 93 i Ks. Bogusława X 51). Dalsza realizacja podprojektu w ramach kompleksowej rewitalizacji kwartału nr 21 wpłynie na: • poprawę warunków mieszkaniowych i podniesienie atrakcyjności zamieszkania dla rodzin w centrum miasta, • wzrost estetyki oraz powstrzyma degradację istniejącej historycznej zabudowy co przyczyni się do ochrony zabytków i obiektów historychnych oraz umożliwi długotrwałe korzystanie z infrastruktury poddanej rewitalizacji i pozwoli na utrzymanie walorów historycznych budynku, • podniesienie bezpieczeństwa i poziomu funkcjonalności. Planowane efekty realizacji projektu: • nadanie nowej jakości funkcjonalnej obszarowi, • poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego, • poprawa estetyki, atrakcyjności gospodarczej i funkcjonalności obszaru, • poprawa warunków życia mieszkańców, • zwiększenie powierzchni terenów zielonych w mieście.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Wnętrze kwartału nr 21	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże” Sp. z o.o.	
Realizator	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże” Sp. z o.o.	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z infrastruktury powstałej w efekcie realizacji projektu [osoba] – 40 osób Wskaźnik rezultatu: • Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2019-2019	1 500 000,00 zł	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże” Sp. z o. o.

Projekt nr 69 Renowacja kamienicy przy al. Wojska Polskiego 63 w Szczecinie		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych. Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR.	
Powiązanie z problemami:	Znaczna skala degradacji tkanki mieszkaniowej, w tym zły stan techniczny obiektów mieszkalnych, niski standard mieszkań.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	W ramach zadania zakłada się prace budowlane związane z naprawą elewacji, tynków (naprawa pęknięć konstrukcyjnych muru, wzmocnienie powierzchni ścian, naprawa pęknięć w murach, odgrzybienie ścian itp.) oraz wykończeniem elewacji. Elewacja zostanie na nowo pomalowana w kolorystyce zgodnej z otoczeniem. Wykonane zostanie docieplenie dachu i ściany szczytowej od strony al. Wojska Polskiego z sąsiadującym przyległym budynkiem przy al. Wojska Polskiego 61. Wymienione zostaną okna i drzwi wewnętrzne (parter, I, II, III piętro). Ponadto wymienione zostaną źródła ciepła - wymiana źródła ciepła z zastosowaniem kotłów gazowych kondensacyjnych). W chwili obecnej jest zbyt duże zużycie paliwa gazowego z powodu nieoszczędnej pracy kotłów i palników, wyeksploatowanej automatyce sterującej). Zamontowane będzie energooszczędne oświetlenie planowana jest wymiana świetlówek fluorescencyjnych lub żarówek 40W na oprawy świetlówkowe następnej generacji lub LED. Dostosowane zostaną instalacje elektryczne – wymiana 2 pionów WLZ. Wyremontowana zostanie podłoga i łazienka na IV piętrze (w Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych). W wyniku wszystkich prac remontowych i modernizacyjnych nie tylko podniesione zostanie bezpieczeństwo i komfort użytkowania pomieszczeń w kamiennicy, ale także w wyniku zastosowania energooszczędnych technologii spadną koszty eksploatacji całej nieruchomości.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Al. Wojska Polskiego 63	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża	
Realizator	Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] - wzrost zaoszczędzonej energii o 10% Wskaźnik rezultatu: • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.] – 1 szt. Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.] – 1 szt.	
Sposób oceny i miary	Ocenie poddane zostaną efekty działań rewitalizacyjnych prowadzonych na wskazanym w projekcie obiekcie. Źródłem danych do oceny będą protokoły zdawczo-odbiorcze z prowadzonych prac.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2029	2 230 052,00 zł	RPO, Działanie 9.3 Wspieranie rewitalizacji w sferze fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich oraz środki własne stanowiące wkład własny do projektu

Projekt nr 70 Akademia Liderów Miejskich i Aktywistów (ALMA)		
OPIS PROJEKTU		
Powiązanie z celami rewitalizacji:	Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR	
Powiązanie z problemami:	Brak organizacji i podmiotów odwołujących się do centrum i śródmieścia jako miejsca swego funkcjonowania, będących łącznikiem pomiędzy mieszkańcami, a politykami rozwoju miasta. Niski poziom kapitału społecznego, w tym ciągle zbyt słaba pozycja lokalnych organizacji społecznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji w kreowaniu polityki rozwoju tej części miasta.	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Celem przedsięwzięcia jest przede wszystkim identyfikacja i wsparcie edukacyjno-organizacyjne potencjalnych liderów miejskich i aktywistów w taki sposób, by zyskali odpowiednie kompetencje do samodzielnego działania w przestrzeni miejskiej oraz by byli w stanie aktywizować mieszkańców do angażowania się w działania lokalne, obywatelskie itp. Zakres realizowanego projektu obejmuje następujące działania: • opracowanie szczegółowych ram programu w odniesieniu do ogólnoświatowych trendów oraz lokalnych potrzeb (mikro i makro), • przeprowadzenie rekrutacji 15-20 uczestników pilotażowej edycji programu ALMA (studenci, seniorzy, osoby aktywne zawodowo, specjaliści i zwykli mieszkańcy), • opracowanie szczegółowego programu edukacyjnego, dopasowanego do konkretnych potrzeb uczestników programu, w ramach którego odbędą się zjazdy edukacyjne, wizyty studyjne, prezentacje uczestników w społecznościach lokalnych oraz realizacja autorskich, oddolnych przedsięwzięć w wybranych punktach miasta (program realizowany będzie na przestrzeni 5 m-cy), • ewaluacja i opracowanie kolejnej edycji programu ALMA, • przeprowadzenie kolejnych edycji (w częstotliwości półrocznej) przy wykorzystaniu absolwentów poprzednich edycji W trakcie realizacji każdej edycji programu ALMA uczestnicy i absolwenci będą ze sobą integrowani, by inspirowali się nawazjem i współpracowali jako grupy nieformalne czy organizacje pozarządowe. Planowane efekty realizacji projektu: • stworzenie innowacyjnego, autorskiego programu edukacyjnego dla potencjalnych liderów miejskich i aktywistów, • podniesienie świadomości i kompetencji obywatelskich wśród społeczności lokalnych, • zwiększenie liczby inicjatyw oddolnych w Szczecinie, • wprowadzenie do szczecińskiego życia społeczno-gospodarczego minimum 30 wyedukowanych liderów miejskich i aktywistów w ciągu roku, • zwiększenie sieci wsparcia społeczności lokalnych na obszarze rewitalizacji w zakresie aktywności obywatelskiej,	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	ŚRODEK Śródmiejski Punkt Sąsiedzki + siedziby/podmioty prowadzone przez organizacje/instytucje partnerskie	
Podmiot/osoba zgłaszający/a:	Stowarzyszenie Edukacyjno-Artystyczne „Oswajanie sztuki”	
Realizator	Stowarzyszenie Edukacyjno-Artystyczne „Oswajanie sztuki”	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	Wskaznik produktu: • Liczba zorganizowanych w ramach projektu działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji [szt.] – 10 szt. Wskaźnik rezultatu: • Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów realizowanych na obszarze rewitalizacji dotyczącym działań społecznych, gospodarczych i kulturalnych [osoba] – 30 osób	
Sposób oceny i miary	Pomiar i ocena będą dotyczyć liczby osób biorących udziała w Akademii Liderów Miejskich i Aktywistów (ALMA). Źródłem danych do oceny będzie ewidencja uczestników programu prowadzona przez podmiot realizujący projrkt.	
Przewidywany termin realizacji projektu	**Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Przewidywane źródło finansowania**
2018-2020	360 000,00 zł	Gmina Miasto Szczecin, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, programy fundacyjne, środki własne

6. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lista pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych – obejmuje pozostałe pomysły, których nie udało się dość szczegółowo rozplanować na etapie tworzenia programu rewitalizacji, choćby ze względu na odległy termin realizacji, brak dostatecznej wiedzy nt. sposobu realizacji, etc., a także projekty o mniejszej skali oddziaływania.

W tabeli poniżej ujęto listę pozostałych projektów rewitalizacyjnych.

Tab. 16. Pozostałe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

CELE REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁŃ REWITALIZACYJNYCH I ZADANIA REWITALIZACYJNE, SZACUNKOWA WARTOŚĆ
1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR.	**Realizacja kompleksowej pomocy społecznej oraz pracy socjalnej na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym: przeciwdziałanie ubóstwu:** • Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożeniem wykluczeniem społecznym i dotkniętych ubóstwem na obszarze rewitalizacji poprzez programy stypendialne i projekty rozwojowe, 5 mln zł • Specjalistyczna diagnostyka psychologiczno-pedagogiczna i wsparcie dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi z obszaru rewitalizacji, 5 mln zł • Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie, 1,393 mln zł Efekt: zmniejszanie skali ubóstwa, przeciwdziałanie dziedziczeniu problemów **Kształtowanie tożsamości mieszkańców poprzez przeciwdziałanie marginalizacji ekonomicznej i społecznej mieszkańców oraz budowanie kapitału społecznego:** • Wsparcie rozwoju i integracja organizacji pozarządowych, m.in. poprzez działalność inkubatora NGO, 2 mln zł • Działalność dziennych placówek integracji dla seniorów z obszaru rewitalizacji, 2 mln tys. zł • Program kształcenia liderów lokalnych, 1 mln zł • Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób niepełnosprawnych i starszych, 5 mln zł Efekt: zwiększanie społecznego zaangażowania w sprawy publiczne
2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów	**Modernizacja i rozwój sieci ciepłowniczej i kanalizacyjnej:** • Przygotowanie terenów pod inwestycje prywatne, w tym o charakterze gospodarczym (głównie usługi i handel), 5 mln zł • Modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, cieplnej, 20 mln zł

mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych.	Efekt: tworzenie atrakcyjnej przestrzeni do inwestycji oraz zamieszkania **Kształtowanie wysokiego standardu przestrzeni, w odpowiedzi na niekontrolowany proces przemian w tkance miejskiej, skutkujący chaosem i niską jakością przestrzeni:** • Sporządzania koncepcji zagospodarowania poszczególnych kwartałów na obszarze rewitalizacji z udziałem mieszkańców, 2 mln zł • Tworzenie spójnego systemu sieci ścieżek rowerowych i pieszych, w tym poprzez budowę, przebudowę, remont infrastruktury dla ruchu rowerowego i pieszego oraz oznakowanie, 20 mln zł • Renowacja zabytków i tworzenie miejsc atrakcyjnych dla mieszkańców i przyjezdnych, 20 mln zł • Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, parków, placów zabaw, siłowni zewnętrznych – we współpracy ze społecznością lokalną, m.in. przy wykorzystaniu narzędzi budżetu obywatelskiego 20 mln zł • Likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych, 10 mln zł Efekt: Poprawa estetyki oraz funkcjonalności przestrzeni obszaru rewitalizacji **Zwiększanie dostępu do kultury poprzez rozwój organizacji i jednostek kultury oraz ich oferty na obszarze rewitalizacji:** • Promocja i informacja kulturalna – wpływająca na zwiększenia udziału mieszkańców obszaru rewitalizacji w ofercie kulturalnej, 1 mln zł Efekt: zwiększenie udziału mieszkańców obszaru rewitalizacji w ofercie kulturalnej, rekreacyjnej miasta **Wzmocnienie funkcji gospodarczej, kulturalnej, rekreacyjnej, integracyjnej jako odpowiedź na dominację funkcji mieszkaniowej:** • Modernizacja infrastruktury sportowej, kulturalnej i rekreacyjnej, 15 mln zł • Renowacja Campusu Uniwersytetu Szczecińskiego przy al. Piastów 40b, 20 mln zł • Utworzenie Centrum Kulturalno-Naukowego Uniwersytetu Szczecińskiego, 25 mln zł Efekt: zwiększenie udziału mieszkańców obszaru rewitalizacji w ofercie kulturalnej, rekreacyjnej miasta **Poprawa stanu technicznego obiektów mieszkalnych:** • Prowadzenie prac remontowych obiektów budowlanych, 20 mln zł • Modernizacja Asystenckiego Domu Mieszkalnego, 4,5 mln zł Efekt: Poprawa stanu technicznego budynków, zmniejszenie strat ciepła

	Wykonanie ekspertyz i analiz, w tym badań z mieszkańcami związanych z poprawą funkcjonalności i estetyki przestrzeni OR, m. in. wynikających z założeń projektu pn. Rewitalizacja obszaru przestrzeni publicznej i zabudowy śródmiejskiego odcinka Alei Wojska Polskiego w Szczecinie", w ramach konkursu na „Modelową rewitalizację miast": • wykonanie modelu ruchu, analizy parkowania, koncepcji uspokojenia ruchu samochodowego oraz zwiększenia dostępności obszaru komunikacją publiczną dla Śródmieścia Szczecina • przeprowadzenie konkursu architektoniczno-urbanistycznego na opracowanie koncepcji zagospodarowania przestrzeni publicznych w obszarze Alei Wojska Polskiego oraz opracowanie dokumentacji projektowej na podstawie koncepcji konkursowej • opracowanie koncepcji zagospodarowania wnętrz kwartałów zlokalizowanych przy Alei Wojska Polskiego • opracowanie dokumentacji projektowej aranżacji wnętrza lokalu na potrzeby punktu konsultacyjnego na obszarze rewitalizacji wraz z opracowaniem projektu logotypu • opracowanie ekspertyz technicznych i audytów energetycznych komunalnych oficyn mieszkalnych we wnętrzach kwartałów zlokalizowanych przy Alei Wojska Polskiego • opracowanie analizy zadłużenia lokali komunalnych na obszarze rewitalizacji i propozycji prawno-finansowych ich oddłużenia • opracowanie zestawu analiz z zakresu społeczno-gospodarczego dla obszaru rewitalizacji, w tym analizy możliwości, zakresu i sposobu zaangażowania podmiotów ekonomii społecznej na obszarze, analizy potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz programu funkcjonowania świetlicy środowiskowej/ centrum obywatelskiego w obszarze rewitalizacji, analizy możliwości aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji, w szczególności osób długotrwale bezrobotnych oraz po 50. roku życia wraz z propozycjami działań aktywizujących, • opracowanie analizy wykorzystania potencjału lokalowego na potrzeby utworzenia miejsca organizacji wydarzeń kulturalnych na obszarze rewitalizacji • prowadzenie badań socjologicznych, konsultacji społecznych, spotkań, warsztatów z mieszkańcami • działania promocyjno-informacyjne • opracowanie modelu współpracy ze wspólnotami mieszkaniowymi w zakresie działań poprawiających estetykę budynków mieszkalnych oraz modelu współpracy z właścicielami i użytkownikami lokali usługowych w zakresie aranżacji witryn i reklam • opracowanie modelu rozwiązań procedur, pełnych ścieżek dojścia do projektów rewitalizacyjnych, Szacunkowy koszt: około 3,837 mln zł Efekt: Poprawa estetyki i funkcjonalności OR.

3. Pobudzenie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR.	**Realizacja działań zwiększających aktywność zawodową osób bezrobotnych:** • Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji, 1 mln zł • Wsparcie wchodzenia na rynek pracy osób z obszaru rewitalizacji, w tym osób mających utrudniony do niego dostęp (np. osoby niepełnosprawne, starsze, długotrwale bezrobotne itp.), 1 mln zł • Prowadzenie doradztwa zawodowego na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji, 1 mln zł Efekt: zwiększanie poziomu przedsiębiorczości oraz zmniejszanie bezrobocia. **Rozwijanie lub utrzymanie funkcji gospodarczej, jako odpowiedź na dekomercjalizację:** • Promocja obiektów i terenów na obszarze rewitalizacji, które mogą zostać przeznaczone na działalność gospodarczą, aktywne pozyskiwanie inwestorów, 500 tys. zł • Stworzenie i wyposażenie nowoczesnego Centrum Kongresowego w zrewitalizowanym centrum Szczecina - MICE IN SZCZECIN, 6 mln zł • Aktywizacja prozdrowotna jako element społecznego włączenia - POSEJDON FITNESS BY MONIKA PYREK, 3 mln zł • Nowoczesne Środowisko dla Biznesu - #HYPE, 6 mln zł • KOMPLEKS USŁUGOWY POSEJDON – Przygotowanie powierzchni biurowych na potrzeby rozwoju działalności gospodarczej najemców, 6 mln zł • Stworzenie nowoczesnej przestrzeni hotelowej dostosowanej do potrzeb i oczekiwań przyszłych pokoleń - FUTURE IS HERE!, 6 mln zł • KOMPLEKS USŁUGOWY POSEJDON – Przekształcenie kryzysowego obszaru centralnego punktu miasta w Centrum Biznesu Szczecina, 244,4 mln zł • Centrum Kulturalno – Rozrywkowe Warzelnia II – kontynuacja projektu ‘Centrum Kulturalno-Rozrywkowe „Warzelnia” – renowacja i adaptacja zabytkowego budynku przy ul. 3 Maja 1, 10 mln zł Efekt: wzrost aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji, zmniejszanie bezrobocia.
4. Poprawa stanu środowiska OR.	**Ograniczenie zjawiska niskiej emisji poprzez termomodernizacje budynków mieszkaniowych:** • Wdrażanie niskoemisyjnych i energooszczędnych technologii w obiektach użyteczności publicznych, 20 mln zł • Działania na rzecz poprawy energooszczędności poprzez termomodernizację obiektów budowlanych, 20 mln zł Efekt: poprawa jakości powietrza na obszarze rewitalizacji, wzrost oszczędności energii.

	Ochrona środowiska oraz wartości przyrodniczych obszaru rewitalizacji: • Tworzenie spójnego systemu sieci ścieżek rowerowych i pieszych, w tym poprzez budowę, przebudowę, remont infrastruktury dla ruchu rowerowego i pieszego oraz oznakowanie, 20 mln zł Efekt: poprawa jakości powietrza na obszarze rewitalizacji. Zwiększenie mobilności miejskiej. **Prowadzenie edukacji ekologicznej, w szczególności ukierunkowanej na zwiększenie efektywności gospodarki odpadami na obszarze rewitalizacji:** • Realizacja kampania edukacji ekologicznej, w szczególności w zakresie gospodarki odpadami, 0,5 mln zł Efekt: zwiększenie poziomu selektywnej zbiórki odpadów na obszarze rewitalizacji.

Łącznie szacunkowa wartość pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wynosi 593,63 mln zł.

7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Komplementarność to jedna z najistotniejszych cech programów rewitalizacji. Rewitalizacja jest procesem całościowej przemiany przestrzeni gminy, która charakteryzuje się szczególną koncentracją problemów.

W Szczecinie główne problemy obszaru rewitalizacji związane są z koncentracją problemów społecznych oraz gospodarczych i przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych. Wokół tych problemów zbudowany został pomysł na rewitalizację. Wyrazem tego są projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne ujęte w główne cele rewitalizacji.

Program rewitalizacji, będący bardzo precyzyjnie zdefiniowanym planem operacyjnym na rzecz wychodzenia ze stanów kryzysowych przestrzeni zdegradowanej, powinien być tak skonstruowany, aby zapewnić równowagę w eliminowaniu problemów, które z reguły wzajemnie się przenikają i są od siebie zależne (komplementarność problemowa).

7.1 Komplementarność problemowa

Schemat komplementarności problemowej rewitalizacji w Szczecinie przedstawia się następująco:

- Lista podstawowych projektów zdefiniowana została w odniesieniu do poszczególnych celów rewitalizacji, które z kolei są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy obszaru rewitalizacji. Analiza zakresu poszczególnych projektów pozwala stwierdzić, że wypełniają one wszystkie oczekiwane cele rewitalizacji, a niektóre z tych projektów wykazują się oddziaływaniem na większą liczbę celów.
- Poszczególne typy działań wzajemnie się uzupełniają, tj. możliwe jest zdefiniowanie „paczek” poszczególnych przedsięwzięć, które stanowią odpowiedź na powiązane ze sobą problemy. Oprócz działań na rzecz poprawy warunków mieszkaniowych realizowane będą przedsięwzięcia skierowane bezpośrednio do mieszkańców (działania socjalne, kulturalne animacyjne i szkoleniowe). Inwestycje w infrastrukturę mieszkaniową wspierane będą inwestycjami w przestrzenie publiczne – tworząc całościową przemianą przestrzeni obszaru rewitalizacji. Działania na rzecz aktywności społecznej wspierane będą projektami inwestycyjnymi. Ponadto działaniom edukacyjnym i animacyjnym sprzyjać będzie istniejąca oraz zmodernizowana infrastruktura społeczna i kulturalna.

Poniżej przeanalizowano najważniejsze powiązania projektów lub grup projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych w odniesieniu do najważniejszych problemów społecznych.

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne pogrupowano również w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Znaczna skala szeregu problemów społecznych i ich duże natężenie, w tym ubóstwo, bezrobocie, problemy w życiu rodzinnym, społecznym, uzależnienia. Marginalizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców, współwystępująca z niskim poziom kapitału społecznego.

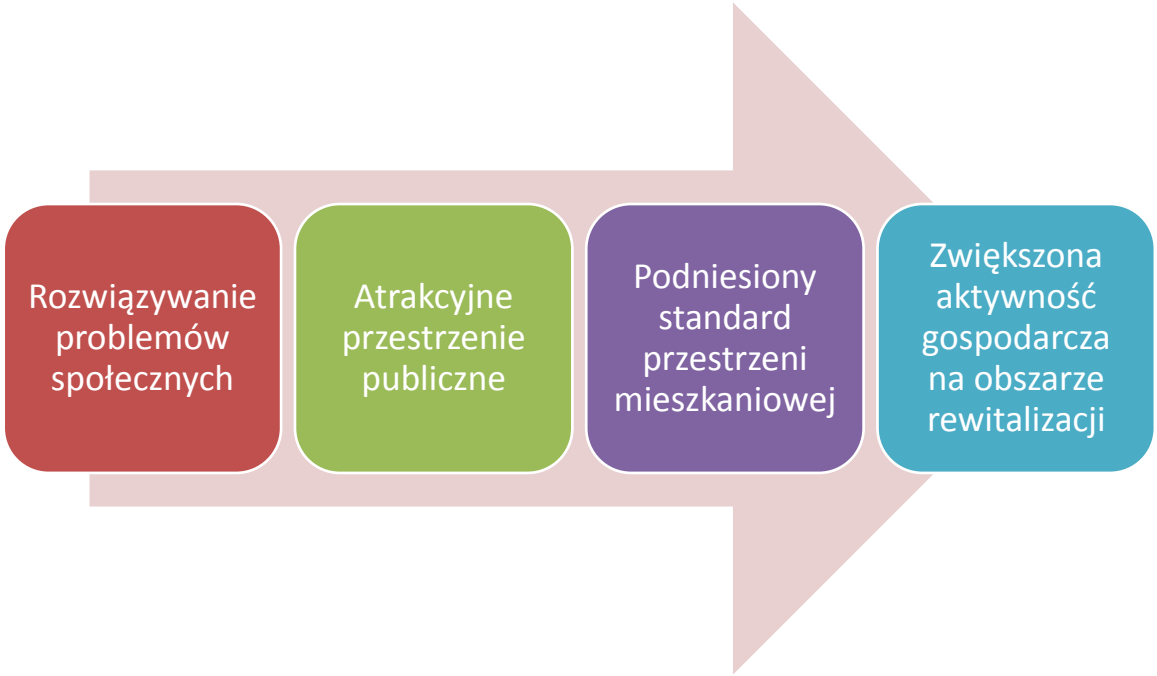

Na obszarze rewitalizacji realizowane będą działania na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych, które poprzedzone będą identyfikacją potrzeb oraz diagnozowaniem możliwości w zakresie doskonalenia zawodowego (projekty MOPR). Konieczne jest przy tym identyfikacja stopnia oddalenia od rynku pracy, kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami, poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej, w tym podnoszenia lub uzupełniania kwalifikacji zawodowych.

Działania na rzecz osób nieaktywnych zawodowo podejmowane będą również przez podmioty prywatne, m. in. przez Centrum Kulturalno-Rozrywkowe Warzelnia II, które planuje m. in. szkolenia piwowarów (a także działania wpływające na jakość przestrzeni , w tym: zagospodarowanie podwórka oraz działania kulturalne m. in. „zielona zatoka kultury,

rozrywki i sztuki" z placem zabaw, projekcje filmów na patio, organizowanie koncertów i pikników dla mieszkańców OR, organizowanie jarmarków i targów, utworzenie wystawy).

Działania związane z aktywizacją zawodową realizowane będą także na rzecz młodzieży. Zakłada się realizację serii warsztatów i spotkań dla młodzieży w celu poznania swoich predyspozycji oraz wymagań rynku pracy i dokonania świadomego wyboru ścieżki kariery zawodowej.

Na obszarze rewitalizacji realizowane będą działania polegające na zapewnieniu mieszkań chronionych, wspomaganych dla osób w podeszłym wieku, które zapewniać będą całodobową opiekę i wsparcia osobom w podeszłym wieku, które mają trudności w samodzielnym funkcjonowaniu w dotychczasowym miejscu zamieszkania. Mieszkania chronione zapewniane będą również dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością – udzielanie mieszkańcom wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych. Tym osobom udzielane będzie również wsparcie w załatwianiu bieżących spraw urzędowych i osobistych.

Wsparciem dla osób uboższych będzie program mieszkaniowe Szczecińskiego TBS, w tym: „Dom dla seniora", „Dom dla studenta", „Dom na start", „Dom dla dziecka", „Dom dużej rodziny" – będące ofertą mieszkań na wynajem dla grup społecznych wymagających wsparcia.

Zakłada się realizację projektów wspierających kobiety, w tym matki, realizowane przez organizacje pozarządowe (cykl zajęć dla matek, miejsce spotkań kobiet, doradztwo, zajęcia edukacyjne).

W sferze infrastrukturalnej i organizacyjnej STBS i TBS-Prawobrzeże realizować będzie działania inwestycyjne o charakterze budowlanym (modernizacje, termomodernizacja), w tym na cele usługowe. Działania STBS, TBS-Prawobrzeże i ZBiLK wnosić będą wkład w poprawę stanu technicznego mieszkaniowego zasobu gminy. Zakłada się m. in. likwidację toalet na półpiętrach oraz wspierania działań remontowych najemców lokali – przez tzw. Program Małych Ulepszeń

W okresie realizacji programu rewitalizacji do 2023 roku zakłada się zagospodarowanie wybranych kwartałów mieszkaniowych:

- kwartały 34 i 38 (ZBiLK) - poprzez uporządkowanie podwórek, nasadzenie zieleni, wykonanie nawierzchni, ciągów pieszych, trawników, małej architektury, utworzenie placu zabaw dla dzieci i siłowni dla dorosłych, zagospodarowanie terenu wokół kamienic, odwodnienie terenu, rozbiórka murów i ogrodzeń oddzielających podwórka, wykonanie parkingu podziemnego),

- kwartał nr 21 (TBSP) – poprzez wykonanie pasa zieleni przy budynkach, miejsc postojowych, wiat śmietnikowych, małej architektury, oświetlania, kanalizacji deszczowej),
- kwartał nr 25 (STBS) - poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego, stworzenie atrakcyjnego miejsca do integracji mieszkańców okolicznych budynków, w tym tworzenie warunków do rekreacji, aktywizacji i integracji mieszkańców),
- kwartał nr 36 (STBS) – poprzez likwidację zaniedbanych i niefunkcjonalnych podwórek, poprawę stanu zagospodarowania wnętrza kwartału, w tym likwidacja barier architektonicznych, uspokojenie ruchu samochodowego wewnątrz kwartału na rzecz nowoutworzonych zielonych przestrzeni publicznych i półpublicznych, budowę parkingu podziemnego, utworzenie przestrzeni na miejsca spotkań i rekreacji dla mieszkańców, w tym międzykwartałowego ogrodu społecznego oraz placu zabaw dla dzieci,
- kwartał nr 1 (US) – poprzez przygotowanie remontów, inwestycji, nasadzeń zieleni itp. w procesie udziału społecznego mieszkańców i użytkowników, rewitalizację i remont obiektów i zagospodarowanie działek przy budynkach mieszkalnych, reorganizację obiektów i zagospodarowania działki US, podniesienie estetyki oraz funkcjonalności całego kwartału),
- renowacje i modernizacje budynków w kwartałach wzdłuż Alei Wojska Polskiego – ul. Więckowskiego 5, Więckowskiego 6-of, Więckowskiego 3-of pr. i l., Śląska 3-of, Śląska 2-of, Bogusława X 52, Bogusława X 50, Bogusława X 49, Bogusława X 47, Jagiellońska 94, Jagiellońska 92, Edmunda Bałuki 20/21-of, Ściegiennego 3-of, Ściegiennego 4-of, Ściegiennego 5-of,
- remont, przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku poprzemysłowego dawnej Fabryki Pieców Chlebowych przy ul. Jagiellońskiej 34b na cele mieszkalne i aktywizacji fizycznej.

Realizacja działań na rzecz przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym oraz zmierzającym do dalszej poprawy stanu technicznego obiektów mieszkalnych wpisują się w realizację Strategii Rozwoju Szczecina (m. in. cel – miasto spójne, w tym przeciwdziałanie suburbanizacji). Działania STBS i TBS-P oraz ZBiLK zakładają wieloletni proces modernizacji i remontów. Ponadto oczekuje się, że działania ujęte w Strategii Rozwoju Miasta, związane z rozwojem transportu miejskiego (ze względu na wieloletnie zapóźnienia) będą pozytywnie wpływać na jakość życia na obszarze rewitalizacji.

Na obszarze rewitalizacji nastąpi wyraźne wzmocnienie funkcji gospodarczej:

- W sąsiedztwie obszaru rewitalizacji powstanie Międzynarodowe Centrum Kulturalno-Kongresowe przy ul. Stoisława 4 (działka położona na granicy obszaru rewitalizacji). Prywatny inwestor przeprowadzi renowację zabytkowego budynku z przeznaczeniem na międzynarodowe centrum kulturalno-kongresowe, którego celem będzie działalność na rzecz aktywności kulturalnej, społecznej i edukacyjnej mieszkańców OR.
- Ponadto zrewitalizowany zostanie obiekt przy ul. Stoisława 2. Remont obiektu, doprowadzi do powstania przestrzeni do działalności gospodarczej, inkubacji gospodarczej i społecznej, działalności kulturalnej, działania na rzecz rozwoju gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy w obszarze rewitalizacji.
- Prywatny inwestor zrealizuje remont, przebudowę i zmianę sposobu użytkowania budynku poprzemysłowego dawnej Fabryki Pieców Chlebowych przy ul. Jagiellońskiej 34b na cele mieszkalne i aktywizacji fizycznej.
- Planowana jest renowacja i adaptacja na potrzeby ożywienia społeczno-gospodarczego parteru zabytkowej narożnej kamienicy przy ul. 5 Lipca.

W celu przeciwdziałania dekomercjalizacji planuje się przekształcenia własnościowe w celu pozyskania lokali komunalnych w parterze. Przeprowadzona zostanie analiza możliwości przekwalifikowania komunalnych lokali mieszkalnych usytuowanych w parterach w lokale użytkowe – z kierunkiem ewentualnego wstrzymania ich prywatyzacji.
Przeciwdziałanie upadku funkcji usługowej i handlowej przestrzeni obszaru rewitalizacji realizowane będzie za pośrednictwem inwestycji TBS. Działania TBS zakładają renowacje budynków na cele usługowe: m. in. przy ul. Więckowskiego 5, Bogusława X 52, Bogusława X 50, Bogusława X 49, Bogusława X 47, Jagiellońska 94, Jagiellońska 92, Edmunda Bałuki 20/21.

Zakłada się również kontynuację już obecnie realizowanych programów na rzecz podnoszenia poziomu przedsiębiorczości i dostosowanie ich zapisów do OR – m.in. program „Wstąp do Śródmieścia" – polegającego na opracowaniu informacji na temat istniejących punktów usługowych w OR przy współpracy z przedsiębiorcami, przygotowaniu informacji przedstawiających w sposób uproszczony i czytelny podstawowe dane dotyczące usług i umieszczenie ich w przestrzeni publicznej oraz w Internecie. Celem tych działań będzie zachęcenie, mieszkańców i turystów do „wstąpienia do Śródmieścia" i skorzystania z usług zlokalizowanych przedsiębiorców tam, jako alternatywy dla centrów handlowych.

Tab. 17. Projekty powiązane w odniesieniu problemów społecznych takich jak ubóstwo, bezrobocie, problemy w życiu rodzinnym, społecznym, uzależnienia.

Rozwiązywanie problemów społecznych	Atrakcyjne przestrzeni publiczne	Podniesiony standard przestrzeni mieszkaniowej	Zwiększona aktywność gospodarcza na obszarze rewitalizacji
• Mieszkania chronione dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością • Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Ul. Sikorskiego 3; Ul. Pocztowa 19; Ul. Stołczyńska 134 (poza OR), Ul. Boh. Warszawy 98; Ul. Ściegiennego 67 • Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Al. Piastów 16, Al. Wojska Polskiego 53; Ul. Mickiewicza 69b (poza OR) • Organizacja działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom w tym zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i sportowych dla mieszkańców OR • Dzienny Dom dla Seniora „Dzienny Dom Senior +" • „Rozwiń skrzydła" – seria warsztatów i spotkań dla młodzieży w celu poznania swoich predyspozycji oraz wymagań rynku pracy i dokonania świadomego wyboru ścieżki kariery zawodowej • Programy mieszkaniowe Szczecińskiego TBS: „Dom dla seniora", „Dom dla studenta", „Dom na start", „Dom dla dziecka", „Dom dużej rodziny" • Mama nigdy nie jest sama! - cykl zajęć i spotkań w Fundacji Macierzanka • Program aktywizacji osób bezrobotnych	• Zagospodarowanie kwartału nr 34 • Zagospodarowanie kwartału nr 38 • Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21 • Przebudowa i rozbudowa zespołu oficyn przy ul. B. Śmiałego 34, 35, 36 wraz z zagospodarowaniem podwórza. • Zielone Przedogródki Szczecina • Zagospodarowanie fragmentu alei Jana Pawła II – pomiędzy placem Lotników i placem Żołnierza Polskiego w Szczecinie – z przeznaczeniem na przestrzeń publiczną przyjazną mieszkańcom • Aranżacja przestrzeni na terenie użytkowanym wieczyście przez Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Szczecinie • Renowacja Kwartału nr 36 ograniczonego ulicami Bohaterów Getta Warszawskiego, Małkowskiego, Ks. Bogusława X, Bł. Kr. Jadwigi oraz aleją Wojska Polskiego • Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – ul. Jagiellońska 80 • Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego Al. Piastów 73 • Renowacja wnętrza kwartału zamkniętego ulicami: Mickiewicza, Bohaterów Warszawy, 5 Lipca, Tarczyńskiego w Szczecinie wraz z reorganizacją zagospodarowania przestrzennego i remontem • Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów	• Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 47 • Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 49 • Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 92 • Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 94 • Kompleksowa renowacja budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny • Rewitalizacja budynku poprzemysłowego położonego przy ul. Jagiellońskiej 34b na cele mieszkaniowe oraz aktywizacji fizycznej • Przebudowa budynku mieszkalnego na działce nr 115 • Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Mikołaja Kopernika 6 • Przebudowa i rozbudowa zespołu oficyn przy ul. B. Śmiałego 34, 35, 36 wraz z zagospodarowaniem podwórza • REWITALIZACJA RAZEM - Kompleksowa renowacja kwartału nr 23, w tym budowa budynku mieszkalno-usługowego przy ul. Bł. Królowej Jadwigi 45 • Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie, budowa partnerstwa oraz uatrakcyjnienie miejsc do życia dla rodzin • Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna • Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna • Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna	• Renowacja i adaptacja na potrzeby ożywienia społeczno - gospodarczego parteru zabytkowej narożnej kamiennicy przy zbiegu ul. 5 lipca i ul. Pocztowej w Szczecinie • Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 47 na cele usługowe • Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 49 na cele usługowe • Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 92 na cele usługowe • Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 94 na cele usługowe • Rozbudowa i adaptacja części budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny na cele usługowe • Projekt „Wstąp do Śródmieścia" • Renowacja budynku przy ul. Stoisława 2 w Szczecinie w celu zwiększenia aktywności gospodarczej OR • Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 50 na cele usługowe • Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 52 na cele usługowe • Adaptacja części budynku przy ul. Więckowskiego 5 na cele usługowe

		• Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 50 • Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 52 • Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 2 oficyna • Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 3 oficyna • Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 3 oficyna prawa i lewa • Renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 5 • Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 6 oficyna • Renowacja kamienicy przy al. Wojska Polskiego 63 w Szczecinie	

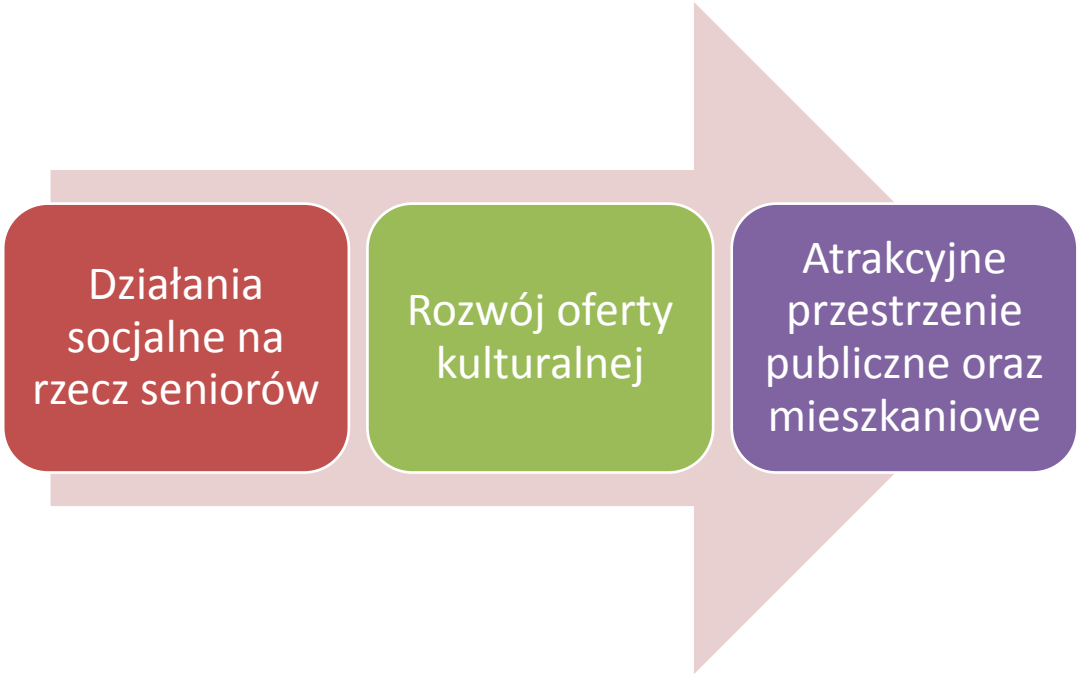

Na rzecz aktywności seniorów realizowanych będzie szereg różnorodnych działań miękkich, jak też infrastrukturalnych:

- Program animacji społecznej (profilowany przez Urząd Miasta) - program działań społeczno-kulturalnych, animacyjnych, edukacyjnych, skierowany do mieszkańców OR, także seniorów.
- Organizacja przez Stowarzyszenie MediaDizajn (Szczeciński Inkubator Kultury) konkursów dedykowanych organizacjom pozarządowym i osiedlowym grupom nieformalnym, których przedmiotem będą projekty aktywizacji społecznej i kulturowej, wspomaganie relacji sąsiedzkich, budowanie poczucia więzi tożsamości z miejscem zamieszkania.
- Realizacja przez organizacje pozarządowe na obszarze OR profilowanych imprez, wydarzeń, przedsięwzięć w zakresie kultury, w ramach otwartych konkursów ofert.
- Dzienny Dom dla Seniora „Senior +" – integracja osób w podeszłym wieku ze środowiskiem lokalnym, która ożywi więzi społeczne, zagospodarowanie czasu wolnego, rozwijanie zainteresowań seniorów.
- Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku – zapewnienie całodobowej opieki i wsparcia osobom w podeszłym wieku, uniemożliwiającego samodzielne funkcjonowanie w dotychczasowym miejscu zamieszkania (m. in. współpraca TBS – współpraca z Wydziałem Spraw Społecznych).
- Budowa budynku mieszkalno-usługowego przy ul. Kr. Jadwigi 45 – wszystkie mieszkania w budynku przeznaczone będą dla osób starszych, prowadzących

samodzielne gospodarstwa domowe, w razie potrzeby z opieką dochodzącą, zorganizowaną przez instytucje do tego powołane.

- Przebudowa i rozbudowa zespołu oficyn przy ul. B. Śmiałego 34, 35, 36 wraz z zagospodarowaniem podwórza - przebudowa istniejących oficyn (3 budynki) wraz z głęboką modernizacją energetyczną. Jeden budynek przeznaczony jest dla osób starszych (w parterze budynku zlokalizowano świetlicę środowiskową, wszystkie pomieszczenia dostosowano do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych poruszających się na wózkach, na dachu budynku stworzono udogodnienia dla osób starszych, polegające na zorganizowaniu możliwości hobbystycznej uprawy roślin).
- Programy mieszkaniowe Szczecińskiego TBS, w tym m. in. „Dom dla seniora" – przygotowanie oferty mieszkań na wynajem dla grup społecznych wymagających wsparcia.
- Zagospodarowanie przedogródków (ul. Śląska – od pl. Grunwaldzkiego do ul. Edmunda Bałuki) – nasadzenie nowej zieleni, wykonanie podmurówek i ogrodzenia wymiana nawierzchni ciągów komunikacyjnych, w tym likwidacja barier architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych.
- Śródmiejski Punkt Sąsiedzki ŚRODEK - realizacja działań informacyjnych, animacyjnych i aktywizujących, skierowanych do mieszkańców OR, w tym organizacja wydarzeń/spotkań/warsztatów z udziałem mieszkańców, działania w sferze integracji i aktywizacji mieszkańców, odbudowa relacji sąsiedzkich.
- Pomysł wspólnoty mieszkaniowej przy ul. Kopernika 6 – wykonanie prac remontowych w budynku, w tym urządzenie pomieszczeń na cele wspólne mieszkańców na strychu, zagospodarowanie terenów zielonych, utworzenie koła zainteresowań (np. szachistów) dla seniorów i juniorów, organizowanie spotkań mieszkańców mających na celu wspólne oglądanie filmów, imprez sportowych, wykonywania robótek ręcznych, malowanie, dla seniorów nauka obsługi komputerów itp.

Tab. 18. Projekty powiązane w odniesieniu problemu starzejące się społeczeństwa

Działania socjalne na rzecz seniorów	Rozwój oferty kulturalnej	Atrakcyjne przestrzenie publiczne oraz mieszkaniowe
• Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Ul. Sikorskiego 3; Ul. Pocztowa 19; Ul. Stołczyńska 134 (poza OR), Ul. Boh. Warszawy 98; Ul. Ściegiennego 67 • Mieszkania chronione	• Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji • Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem Lokalu KREATYWNEGO przy ul. Królowej Jadwigi 2 • Rewitalizacyjny Fundusz	• REWITALIZACJA RAZEM - Kompleksowa renowacja kwartału nr 23, w tym budowa budynku mieszkalno-usługowego przy ul. Bł. Królowej Jadwigi 45 • Przebudowa i rozbudowa zespołu oficyn przy ul. B.

wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Al. Piastów 16, Al. Wojska Polskiego 53; Ul. Mickiewicza 69b (poza OR) • Dzienny Dom dla Seniora „Dzienny Dom Senior +" • Programy mieszkaniowe Szczecińskiego TBS: „Dom dla seniora"	Grantowy • Rewitalizacja kulturowa centrum miasta – oferta programowa organizacji pozarządowych • Kino Teatr „Pod Złotym Leszczem" i Galeria Wzorcowa • Międzypokoleniowy Dom Kultury Turzyn • Wspieranie organizacji działających na rzecz społeczności OR	Śmiałego 34, 35, 36 wraz z zagospodarowaniem podwórza • Zielone Przedogródki Szczecina • Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Mikołaja Kopernika 6 • Prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego na obszarze rewitalizacji

Niska aktywność społeczna

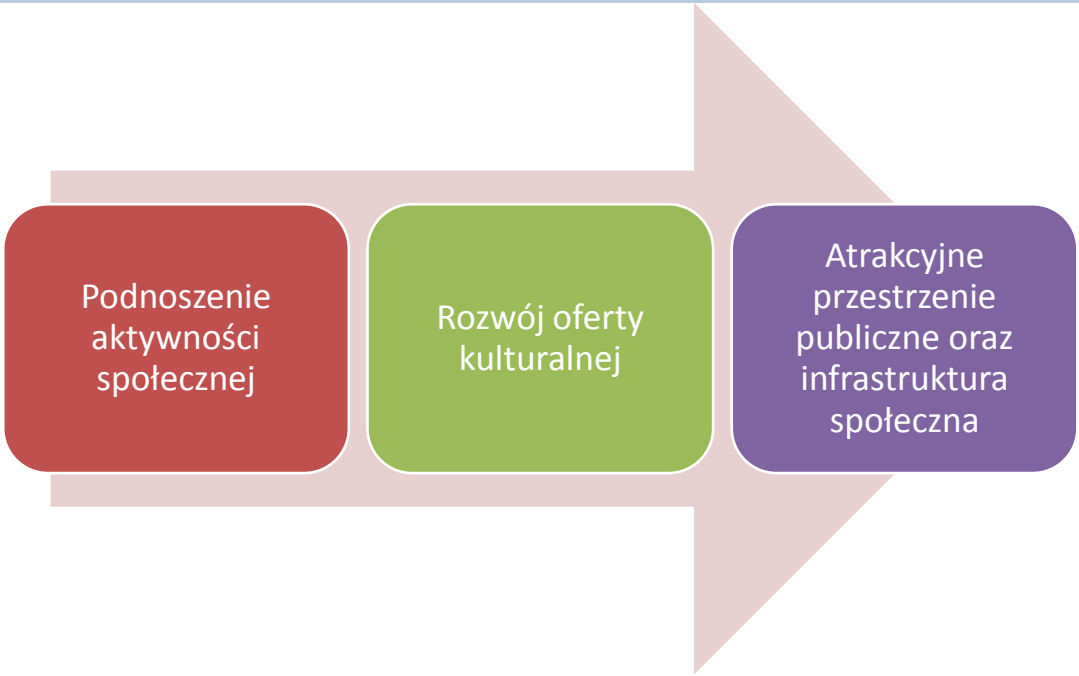

Podnoszenie aktywności społecznej będzie zadaniem ciągłym, realizowanym przez szereg partnerów społecznych i publicznych m. in. poprzez:

- Program animacji społecznej (zainicjowany przez Urząd Miasta) – będzie to program działań społeczno-kulturalnych, animacyjnych, edukacyjnych, skierowany do mieszkańców OR, zakładający m.in. organizację wydarzeń/spotkań/warsztatów z udziałem mieszkańców, realizację działań w sferze integracji, aktywności dzieci i młodzieży, aktywności osób starszych, jak również realizację inicjatyw mieszkańców.

- Programy z obszaru kultury – zakłada się udzielanie wsparcia ze środków gminnych dla organizacji społecznych i kulturalnych na realizację działań kulturalnych wspierających kształtowanie tożsamości mieszkańców obszaru rewitalizacji. W konkurach będą mogły uczestniczyć również osiedlowe grupy nieformalne. Celem będzie przede wszystkim aktywizacja społecznej i kulturowa, wspomaganie relacji sąsiedzkich, budowanie poczucia więzi i tożsamości z miejscem zamieszkania.
- Rewitalizacja kulturową centrum miasta, realizowaną za pośrednictwem budżetu gminy, przeznaczonego dla organizacji pozarządowych – zakłada się m. in. realizację profilowanych imprez, wydarzeń, przedsięwzięć w zakresie kultury, w ramach otwartych konkursów ofert.
- Aktywizację rad osiedli, w tym również wsparcie infrastruktury społecznej np. poprzez adaptację lub remonty lokali, etc.) na miejsca spotkań mieszkańców (np. Międzypokoleniowy Dom Kultury Turzyn, gdzie zakładana jest adaptacja oraz remontu lokalu na cele miejsca spotkań mieszkańców, w tym klubu seniora, organizacji lokalnych wydarzeń, miejsca pobytu w ciągu dnia, przyjaznego dla mieszkańców, zapewniającego atrakcyjne wypełnienie czasu dzięki organizowanym zajęciom).
- Śródmiejski Punkt Sąsiedzki ŚRODEK – poprzez który nastąpi realizacja działań informacyjnych, animacyjnych i aktywizujących, skierowanych do mieszkańców OR, w tym organizacja wydarzeń/spotkań/warsztatów z udziałem mieszkańców, działania w sferze integracji i aktywizacji mieszkańców, odbudowa relacji sąsiedzkich.
- Centrum Kulturalno-Rozrywkowe Warzelnia II, w tym poprzez szkolenia piwowarów, zagospodarowanie podwórka „zielona zatoka kultury, rozrywki i sztuki" z placem zabaw, projekcje filmów na patio, organizowanie koncertów i pikników dla mieszkańców OR, organizowanie jarmarków i targów, utworzenie wystawy.
- Dzień Sąsiada – cykliczne spotkania mieszkańców w obrębie kwartałów w formie zorganizowanej zabawy.
- Nastąpi wzmocnienie aktywności NGO działających na OR poprzez dodatkowe środki w budżecie dla NGO na rzecz OR. Planuje się powołać Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy – innowacyjny pomysł na wyposażenie realizatorów działań społecznych w OR w narzędzie finansowe do prowadzenia działań w środowisku lokalnym, prowadzenie działań na poziomie klatki schodowej, ulicy, osiedla, ale także w szkole, na boisku czy na podwórku, adresowanych do mieszkańców zamieszkałych na terenie objętym rewitalizacją.
- Stworzenie sieci osiedlowych Klubów Juniora / Klubów Młodzieżowych (po jednym na każdym osiedlu) – prowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży, w tym w formie

sportowej, w formie warsztatowej głównie artystycznej, technicznej, m. in. nastawionych na nowe technologie i multimedia.

- Wzmocniona zostanie również infrastruktura organizacji społecznych. Zrealizowany zostanie remont lokalu użytkowego z przeznaczeniem na działalność organizacji pozarządowych – lokal przeznaczony będzie dla organizacji działających na rzecz społecznego wymiaru rewitalizacji.
- Nie bez znaczenia dla komplementarności działań będą projekty realizowane przez TBS, które oprócz wymiaru poprawy stanu technicznego obiektów mieszkalnych, zakładać będą realizację przedsięwzięć wzmacniających infrastrukturę społeczną w tych przestrzeniach, w tym służącą integracji społecznej, jak również zakładające współpracę z organizacjami społecznymi na rzecz realizacji działań animacyjnych w zrewitalizowanych kwartałach.

Tab. 19. Projekty powiązane w odniesieniu problemu niskiej aktywności społecznej

Podnoszenie aktywności społecznej	Rozwój oferty kulturalnej	Atrakcyjne przestrzenie publiczne i mieszkaniowe oraz infrastruktura społeczna
• Wspieranie organizacji działających na rzecz społeczności OR • Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji • Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem Lokalu KREATYWNEGO przy ul. Królowej Jadwigi 2 • Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy • Remont lokalu użytkowego z przeznaczeniem na działalność organizacji pozarządowych • Dzień Sąsiada • Stworzenie na obszarze rewitalizacji sieci osiedlowych Klubów Juniora/Klubów Młodzieżowych • Akademia Liderów Miejskich i Aktywistów (ALMA)	• Rewitalizacja kulturowa centrum miasta – oferta programowa organizacji pozarządowych • Kino Teatr „Pod Złotym Leszczem" i Galeria Wzorcowa • RE-KREACJA centrum Szczecina • Kultura zaprasza – do centrum Szczecina	• Międzypokoleniowy Dom Kultury Turzyn • Międzynarodowe Centrum Kulturalno-Kongresowe przy ul. Stoisława 4 • Pałac Muzyki i Sztuki • Zagospodarowanie fragmentu alei Jana Pawła II – pomiędzy placem Lotników i placem Żołnierza Polskiego w Szczecinie – z przeznaczeniem na przestrzeń publiczną przyjazną mieszkańcom • Zielone Przedogródki Szczecina • Aranżacja przestrzeni na terenie użytkowanym wieczyście przez Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Szczecinie

Tab. 20. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR

Numer projektu	Tytuł projektu	Wartość projektu	Powiązanie z kierunkami rewitalizacji
1	Mieszkania chronione dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	619 479,00	1.1
2	Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Ul. Sikorskiego 3; Ul. Pocztowa 19; Ul. Stołczyńska 134 (poza OR), Ul. Boh. Warszawy 98; Ul. Ściegiennego 67	8 661 914,00	1.1; 1.6
3	Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Al. Piastów 16, Al. Wojska Polskiego 53; Ul. Mickiewicza 69b (poza OR)	3 157 184,00	1.1; 1.6
4	Organizacja działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom w tym zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i sportowych dla mieszkańców OR	200 000,00	1.2; 1.4; 1.5; 1.7; 1.10
5	Dzienny Dom dla Seniora „Dzienny Dom Senior +"	2 247 175,00	1.1; 1.6
7	Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem Lokalu KREATYWNEGO przy ul. Jadwigi 2	300 000,00	1.2; 1.5; 1.6; 1.7; 1.9
10	Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy	1 000 000,00	1.2; 1.3; 1.6; 1.7
13	RE-KREACJA centrum Szczecina	860 000,00	1.2; 1.5;
14	Kultura zaprasza – do centrum Szczecina	40 000,00	1,5
15	Rewitalizacja kulturowa centrum miasta – oferta programowa organizacji pozarządowych	300 000,00	1,5
17	Mama nigdy nie jest sama! - cykl zajęć i spotkań w Fundacji Macierzanka	15 000,00	1.11
19	Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji	370 000,00	1.2; 1.9
20	Prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego na obszarze rewitalizacji	491 200,00	1.3; 1.9
36	Kino Teatr „Pod Złotym Leszczem" i Galeria Wzorcowa	150 000,00	1.2; 1.5;
45	Dzień Sąsiada	500 000,00	1.2; 1.6; 1.7;
46	Wspieranie organizacji działających na rzecz społeczności OR	500 000,00	1.2; 1.5; 1.6; 1.7;
70	Akademia Liderów Miejskich i Aktywistów (ALMA)	360 000,00	1.2; 1.6; 1.7; 1.9; 1.11
	SUMA	**19 771 952,00**	

Źródło: opracowanie własne

Tab. 21. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych

Numer projektu	Tytuł projektu	Wartość projektu	Powiązanie z kierunkami rewitalizacji
11	Remont lokalu użytkowego z przeznaczeniem na działalność organizacji pozarządowych	500 000,00	2.3; 2.4
12	Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów	24 600 000,00	2.2; 2.3; 2.5; 2.6; 2.9
31	Zagospodarowanie kwartału nr 34	1 500 000,00	2.2; 2.3; 2.5;
32	Zagospodarowanie kwartału nr 38	5 000 000,00	2.2; 2.3; 2.5;
33	Zielone Przedogródki Szczecina	1 500 000,00	2.2; 2.3; 2.5
37	Zagospodarowanie fragmentu alei Jana Pawła II – pomiędzy placem Lotników i placem Żołnierza Polskiego w Szczecinie – z przeznaczeniem na przestrzeń publiczną przyjazną mieszkańcom	2 500 000,00	2.2; 2.3; 2.5, 2.7; 2.9
38	Rewitalizacja budynku poprzemysłowego położonego przy ul. Jagiellońskiej 34b na cele mieszkaniowe oraz aktywizacji fizycznej.	6 000 000,00	2.4
40	Aranżacja przestrzeni na terenie użytkowanym wieczyście przez Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Szczecinie	140 000,00	2.2; 2.3; 2.5
44	Przebudowa i rozbudowa zespołu oficyn przy ul. B. Śmiałego 34, 35, 36 wraz z zagospodarowaniem podwórza.	2 000 000,00	2.1; 2.2, 2.9
52	Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – ul. Jagiellońska 80	400 000,00	2.2; 2.5; 2.7
53	Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – Al. Piastów 73	400 000,00	2.2; 2.5; 2.7
68	Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	1 500 000,00	2.2; 2.5; 2.7
69	Renowacja kamienicy przy al. Wojska Polskiego 63 w Szczecinie	2 230 052	2,1 4.1
	SUMA	**48 270 052,00**	

Źródło: opracowanie własne

Tab. 22. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR

Numer projektu	Tytuł projektu	Wartość projektu	Powiązanie z kierunkami rewitalizacji
27	Program aktywizacji osób bezrobotnych	1 500 000,00	3.8
46	Projekt „Wstąp do Śródmieścia”	113 200,00	3.2;
	SUMA	**1 613 200,00**	

Źródło: opracowanie własne

Tab. 23. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR oraz Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych

Numer projektu	Tytuł projektu	Wartość projektu	Powiązanie z kierunkami rewitalizacji
6	Rewitalizacja wnętrza kwartału zamkniętego ulicami: Mickiewicza, Bohaterów Warszawy, 5 Lipca, Tarczyńskiego w Szczecinie wraz z reorganizacją zagospodarowania przestrzennego i remontem	10 000 000,00	1.2; 1.3 2.2; 2.3; 2.4; 2.6; 2.9
34	Pałac Muzyki i Sztuki	32 000 000,00	1.2; 1.3; 1.5; 1.6 2.3; 2.6; 2.8; 2.9
41	Międzypokoleniowy Dom Kultury Turzyn	365 200,00	1.2; 1.5; 1.6; 2.3; 2.4; 2.6; 2.7; 2.8
50	Stworzenie na obszarze rewitalizacji sieci osiedlowych Klubów Juniora/Klubów Młodzieżowych	300 000,00	1.2; 1.4; 1.7; 1.8; 2.3;
	SUMA	**42 665 200,00**	

Źródło: opracowanie własne

Tab. 24. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR oraz Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR

Numer projektu	Tytuł projektu	Wartość projektu	Powiązanie z kierunkami rewitalizacji
51	„Rozwiń skrzydła" – seria warsztatów i spotkań dla młodzieży w celu poznania swoich predyspozycji oraz wymagań rynku pracy i dokonania świadomego wyboru ścieżki kariery zawodowej	100 000,00	1.7; 3.5
	SUMA (projekty podstawowe)	**100 000,00**	

Źródło: opracowanie własne

Tab. 25. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych oraz Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR

Numer projektu	Tytuł projektu	Wartość projektu	Powiązanie z kierunkami rewitalizacji
8	Renowacja i adaptacja na potrzeby ożywienia społeczno-gospodarczego parteru zabytkowej narożnej kamiennicy przy zbiegu ul. 5 lipca i ul. Pocztowej w Szczecinie	6 000 000,00	2.1; 2.4; 2.6; 2.9 3.2; 3.4
9	Renowacja wielkomiejska z udziałem odnawialnych źródeł energii - CENTRUM ENERGII	6 000 000,00	2.2; 2.4; 2.6; 2.9 3.2; 3.4
18	Międzynarodowe Centrum Kulturalno-Kongresowe przy ul. Stoisława 4	4 200 000,00	2.4; 2,6; 2.8 3.2; 3.4
22	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 47 na cele usługowe	426 487,87	2.1; 3.2; 3.4;
24	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 49 na cele usługowe	534 302,29	2.1; 3.2; 3.4;
26	Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 92 na cele usługowe	468 931,20	2.1; 3.2; 3.4;
28	Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 94 na cele usługowe	507 076,34	2.1; 3.2; 3.4;
30	Rozbudowa i adaptacja części budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny na cele usługowe	1 443 194,78	2.1; 3.2; 3.4;
43	Renowacja budynku przy ul. Stoisława 2 w Szczecinie w celu zwiększenia aktywności gospodarczej OR	345 500,00	2.1; 3.2; 3.4;
47	REWITALIZACJA RAZEM - Kompleksowa renowacja kwartału nr 23, w tym budowa budynku mieszkalno-usługowego przy ul. Bł. Królowej Jadwigi 45	20 000 000,00	2.2; 3.2
59	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 50 na cele usługowe	500 000,00	2.1 3.2, 3.4
61	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 52 na cele usługowe	500 000,00	2.1 3.2, 3.4
66	Adaptacja części budynku przy ul. Więckowskiego 5 na cele usługowe	500 000,00	2.1 3.2, 3.4
	SUMA	**41 425 492,48**	

Źródło: opracowanie własne

Tab. 26. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych oraz Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR

Numer projektu	Tytuł projektu	Wartość projektu	Powiązanie z kierunkami rewitalizacji
21	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 47	2 690 103,54	2.1; 4.1
23	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 49	4 385 563,25	2.1; 4.1
25	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 92	3 848 983,89	2.1; 4.1
27	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 94	4 162 078,90	2.1; 4.1
29	Kompleksowa renowacja budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny	5 050 992,76	2.1; 4.1
39	Przebudowa budynku mieszkalnego na działce nr 115	7 000 000,00	2.1; 4.1
42	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Mikołaja Kopernika 6	1 050 395,00	2.1; 4.1
48	Renowacja Kwartału nr 36 ograniczonego ulicami Bohaterów Getta Warszawskiego, Małkowskiego, Ks. Bogusława X, Bł. Kr. Jadwigi oraz aleją Wojska Polskiego	20 000 000,00	2.1; 2.2; 2.5; 2.7;2.9 4.1
49	Programy mieszkaniowe Szczecińskiego TBS: „Dom dla seniora", „Dom dla studenta", „Dom na start", „Dom dla dziecka", „Dom dużej rodziny"	5 000 000,00	2,1; 2.3 4,1
54	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie, budowa partnerstwa oraz uatrakcyjnienie miejsc do życia dla rodzin	5 000 000,00	2,1 4.1
55	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna	5 000 000,00	2,1 4.1
56	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna	5 000 000,00	2,1 4.1
57	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna	5 000 000,00	2,1 4.1
58	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 50	2 000 000,00	2,1 4.1
60	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 52	2 000 000,00	2,1 4.1
62	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 2 oficyna	5 000 000,00	2,1 4.1
63	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 3 oficyna	5 000 000,00	2,1 4.1
64	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 3 oficyna prawa i lewa	5 000 000,00	2,1 4.1
65	Renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 5	5 000 000,00	2,1 4.1
67	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 6 oficyna	5 000 000,00	2,1 4.1
69	Renowacja kamienicy przy al. Wojska Polskiego 63 w Szczecinie	2 230 052,00	2,1 4.1
	SUMA	**104 418 169,34**	

Źródło: opracowanie własne

SZCZEGÓLNA KOMPLEMENTARNOŚĆ POMIĘDZY PROJEKTAMI UJĘTYMI W LPR

W programie rewitalizacji można wyróżnić szczególne powiązania pomiędzy projektami realizowanymi bezpośrednio na rzecz mieszkańców, w tym również powiązania projektów „społecznych" z projektami o charakterze inwestycyjnym.

Tab. 27. Powiązania pomiędzy projektami rewitalizacyjnymi

Nr	Tytuł projektu	Komplementarność z projektem	Charakter powiązań
1	Mieszkania chronione dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	4. Organizacja działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom w tym zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i sportowych dla mieszkańców OR 19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji	Utworzenie mieszkań chronionych wspierane będzie poprzez działania animacyjne i edukacyjne realizowane na rzecz bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.
2	Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Ul. Sikorskiego 3; Ul. Pocztowa 19; Ul. Stołczyńska 134 (poza OR), Ul. Boh. Warszawy 98; Ul. Ściegiennego 67	4. Organizacja działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom w tym zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i sportowych dla mieszkańców OR 19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji	Utworzenie mieszkań chronionych wspierane będzie poprzez działania animacyjne i edukacyjne realizowane na rzecz osób w podeszłym wieku.
3	Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Al. Piastów 16, Al. Wojska Polskiego 53; Ul. Mickiewicza 69b (poza OR)	4. Organizacja działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom w tym zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i sportowych dla mieszkańców OR 19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji	Utworzenie mieszkań chronionych wspierane będzie poprzez działania animacyjne i edukacyjne realizowane na rzecz osób w podeszłym wieku.
4	Organizacja działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom w tym zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i sportowych dla mieszkańców OR	1. Mieszkania chronione dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością 11. Remont lokalu użytkowego z przeznaczeniem na działalność organizacji pozarządowych 42. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Mikołaja Kopernika 6	Realizacja działań profilaktycznych wzmacniana będzie poprzez infrastrukturę społeczną.
5	Dzienny Dom dla Seniora „Dzienny Dom Senior +"	2. Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Ul. Sikorskiego 3; Ul. Pocztowa 19; Ul. Stołczyńska 134 (poza OR), Ul. Boh. Warszawy 98; Ul. Ściegiennego 67 7. Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem Lokalu KREATYWNEGO przy ul. Jadwigi 2 58. REWITALIZACJA RAZEM - Kompleksowa rewitalizacja kwartału nr 23, w tym budowa budynku mieszkalno-usługowego przy ul. Bł. Kr. Jadwigi 45	Utworzenie i działalność domu seniora wspomagane będzie poprzez działania ukierunkowane na rozwój infrastruktury społecznej oraz działania animacyjne i edukacyjne.
6	Rewitalizacja wnętrza kwartału zamkniętego ulicami: Mickiewicza, Bohaterów Warszawy, 5 Lipca, Tarczyńskiego w Szczecinie wraz z reorganizacją zagospodarowania przestrzennego i remontem	13. RE-KREACJA centrum Szczecina 19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji	Rewitalizacja wnętrza kwartału wspomagana będzie poprzez przedsięwzięcia aktywizujące mieszkańców do uczestnictwa w życiu społecznym i kulturze.
7	Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem Lokalu KREATYWNEGO przy ul. Jadwigi 2	36. Kino Teatr „Pod Złotym Leszczem" i Galeria Wzorcowa 45. Dzień Sąsiada 46. Wspieranie organizacji działających na rzecz społeczności OR	Działalność Lokalu Kreatywnego prowadzącego działania aktywizacji mieszkańców wspierana będzie poprzez inne działania aktywizujące, tworząc szerszą i spójną ofertę na rzecz aktywizacji społeczności OR.
8	Renowacja i adaptacja na potrzeby ożywienia społeczno - gospodarczego parteru zabytkowej narożnej kamiennicy przy zbiegu ul. 5 lipca i ul. Pocztowej w Szczecinie	16. Program aktywizacji osób bezrobotnych	Tworzona przestrzeń do ożywienia gospodarczego będzie wspierana przez projekty bezpośrednio aktywizujące bezrobotnych z OR.

9	Renowacja wielkomiejska z udziałem odnawialnych źródeł energii - CENTRUM ENERGII	16. Program aktywizacji osób bezrobotnych 35. Projekt „Wstąp do Śródmieścia”	Bezrobotni uczestniczący w projektach aktywizujących mogą podjąć pracę w nowoutworzonych działalnościach gospodarczych. Projekt „Wstąp do Śródmieścia” promować będzie działalności gospodarcze.
10	Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy	11. Remont lokalu użytkowego z przeznaczeniem na działalność organizacji pozarządowych. 13. RE-KREACJA centrum Szczecina 15. Rewitalizacja kulturowa centrum miasta – oferta programowa organizacji pozarządowych	Oprócz wsparcia finansowego działań organizacji pozarządowych realizowane będzie wsparcie organizacyjne (lokal dla NGO). Uzupełniające będą również działania wspierające organizacje pozarządowe działające w sferze kultury.
11	Remont lokalu użytkowego z przeznaczeniem na działalność organizacji pozarządowych	4. Organizacja działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom w tym zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i sportowych dla mieszkańców OR 10. Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy	Lokal dla organizacji pozarządowych będzie dodatkowym wsparciem działań organizacji pozarządowych. Fundusz Grantowy będzie narzędziem wspierających działalność podmiotów organizacji społecznych na OR lub działających na rzecz mieszkańców OR.
12	Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów	13. RE-KREACJA centrum Szczecina 14. Kultura zaprasza – do centrum Szczecina 19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji 20. Prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego na obszarze rewitalizacji 21. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 47 22. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 47 na cele usługowe 23. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 49 24. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 49 na cele usługowe 25. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 92 26. Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 92 na cele usługowe 27. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 94 28. Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 94 na cele usługowe 29. Kompleksowa renowacja budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny 30. Rozbudowa i adaptacja części budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny na cele usługowe 31. Zagospodarowanie kwartału nr 34 32. Zagospodarowanie kwartału nr 38 35. Projekt „Wstąp do Śródmieścia”	Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów jest centralnym projektem infrastrukturalnym, którego celem jest utworzenie nowej jakości przestrzeni publicznej, pozytywnie oddziałującej na szereg aspektów życia w centrum miasta. W stosunku do tego projektu komplementarność wykazuje szereg przedsięwzięć związanych z poprawą stanu technicznego i estetki przylegających lub sąsiadujących z Aleją Wojska Polskiego kwartałów zabudowy. Ponadto komplementarne są przedsięwzięcia aktywizujące mieszkańców do uczestnictwa w życiu społecznym i kulturze. Istotny jest także aspekt poprawy konkurencyjności do prowadzenia działalności usługowej.
13	RE-KREACJA centrum Szczecina	10. Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy	Poszczególne projekty uzupełniają się ofertą kulturalną. Ponadto wsparciem dla organizacji pozarządowych działających w sferze kultury będzie fundusz grantowy.
14	Kultura zaprasza – do centrum Szczecina	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 18. Międzynarodowe Centrum Kulturalno-Kongresowe przy ul. Stoisława 4	Poszczególne projekty uzupełniają się ofertą kulturalną. Poprawi się również estetyka i funkcjonalność centrum miasta, zachęcając do korzystania z oferty kulturalnej.
15	Rewitalizacja kulturowa centrum miasta – oferta programowa organizacji pozarządowych	10. Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy 13. RE-KREACJA centrum Szczecina 14. Kultura zaprasza – do centrum Szczecina	Poszczególne projekty uzupełniają się ofertą kulturalną. Ponadto wsparciem dla organizacji pozarządowych działających w sferze kultury będzie fundusz grantowy.
16	Program aktywizacji osób bezrobotnych	8. Renowacja i adaptacja na potrzeby ożywienia społeczno - gospodarczego parteru zabytkowej narożnej kamiennicy	Program aktywizacji osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji komplementarny będzie do działań tworzących miejsca

		przy zbiegu ul. 5 lipca i ul. Pocztowej w Szczecinie 9. Rewitalizacja wielkomiejska z udziałem odnawialnych źródeł energii - CENTRUM ENERGII 18. Międzynarodowe Centrum Kulturalno-Kongresowe przy ul. Stoisława 4	pracy na obszarze rewitalizacji lub w jego najbliższym otoczeniu. Program wspierany będzie przez inne działania aktywizujące bezrobotnych.
17	Mama nigdy nie jest sama! - cykl zajęć i spotkań w Fundacji Macierzanka	10. Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy	Organizacja pozarządowa ma szansę uzyskać wsparcie na realizację pomysłu ze strony Miasta.
18	Międzynarodowe Centrum Kulturalno-Kongresowe przy ul. Stoisława 4	15. Rewitalizacja kulturowa centrum miasta – oferta programowa organizacji pozarządowych 16. Program aktywizacji osób bezrobotnych	Działalność Centrum polegać będzie m. in. na aktywizacji osób bezrobotnych. Wsparciem dla działań realizowanych przez Centrum będą pozostałe projekty z tego zakresu.
19	Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 13. RE-KREACJA centrum Szczecina 14. Kultura zaprasza – do centrum Szczecina	Program animacji ma na celu włączenie społeczności OR do zaangażowania się w działania rewitalizacyjne oraz pobudzenie aktywności społecznej. Działania animacyjne wspierane będą przez inne projekty z zakresu animacji społecznej oraz przemiany funkcjonalno-przestrzenne miasta (które także będą konsultowane z mieszkańcami).
20	Prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego na obszarze rewitalizacji	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 13. RE-KREACJA centrum Szczecina 14. Kultura zaprasza – do centrum Szczecina 15. Rewitalizacja kulturowa centrum miasta – oferta programowa organizacji pozarządowych 16. Program aktywizacji osób bezrobotnych 19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji 36. Kino Teatr „Pod Złotym Leszczem" i Galeria Wzorcowa	Działalność punktu konsultacyjnego będzie łącznikiem pomiędzy społecznością OR a planowanymi głównymi działaniami na rzecz przemian funkcjonalno-przestrzennych. Działalność punktu wzmacniana będzie poprzez inne działania animacji społecznej i zawodowej.
21	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 47	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 22. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 47 na cele usługowe 23. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 49 24. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 49 na cele usługowe 68. Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
22	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 47 na cele usługowe	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 21. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 47 23. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 49 24. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 49 na cele usługowe 35. Projekt „Wstąp do Śródmieścia" 68. Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
23	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 49	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 21. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 47 22. Adaptacja części budynku przy ul.	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.

		Ks. Bogusława X 47 na cele usługowe 24. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 49 na cele usługowe 68. Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	
24	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 49 na cele usługowe	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 21. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 47 22. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 47 na cele usługowe 23. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 49 35. Projekt „Wstąp do Śródmieścia” 68. Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
25	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 92	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 26. Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 92 na cele usługowe 27. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 94 28. Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 94 na cele usługowe 35. Projekt „Wstąp do Śródmieścia” 68. Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
26	Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 92 na cele usługowe	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 25. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 92 27. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 94 28. Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 94 na cele usługowe 35. Projekt „Wstąp do Śródmieścia” 68. Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
27	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 94	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 25. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 92 26. Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 92 na cele usługowe 28. Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 94 na cele usługowe 35. Projekt „Wstąp do Śródmieścia” 68. Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
28	Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 94 na cele usługowe	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 25. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 92 26. Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 92 na cele usługowe 27. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 94 35. Projekt „Wstąp do Śródmieścia” 68. Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.

29	Kompleksowa renowacja budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 30. Rozbudowa i adaptacja części budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny na cele usługowe	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
30	Rozbudowa i adaptacja części budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny na cele usługowe	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 29. Kompleksowa renowacja budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny 35. Projekt „Wstąp do Śródmieścia”	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
31	Zagospodarowanie kwartału nr 34	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej, niedostatku przestrzeni publicznych, jak również niskiej aktywności społecznej.
32	Zagospodarowanie kwartału nr 38	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej, niedostatku przestrzeni publicznych, jak również niskiej aktywności społecznej.
33	Zielone Przedogródki Szczecina	29. Kompleksowa renowacja budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny 30. Rozbudowa i adaptacja części budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny na cele usługowe 62. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 2 oficyna 63. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 3 oficyna	Przedogródki są uzupełnieniem działań związanych z poprawą stanu technicznego i estetyki miejsc zamieszkania. Tworzą przestrzeń publiczną w postaci terenów zieleni.
34	Pałac Muzyki i Sztuki	13. RE-KREACJA centrum Szczecina 14. Kultura zaprasza – do centrum Szczecina 15. Rewitalizacja kulturowa centrum miasta – oferta programowa organizacji pozarządowych 19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji	Oferta kulturalna Pałacu Muzyki i Sztuki wzmacniana będzie poprzez inne przedsięwzięcia kulturalne, tworząc spójną ofertę.
35	Projekt „Wstąp do Śródmieścia”	12; 22; 24; 26; 28; 30; 12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 22. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 47 na cele usługowe 24. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 49 na cele usługowe 26. Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 92 na cele usługowe 28. Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 94 na cele usługowe 30. Rozbudowa i adaptacja części budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny na cele usługowe	Projekt „Wstąp do Śródmieścia” ma na celu wspieranie inicjatyw i działalności gospodarczych na OR.
36	Kino Teatr „Pod Złotym Leszczem” i Galeria Wzorcowa	7. Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem Lokalu KREATYWNEGO przy ul. Jadwigi 2 46. Wspieranie organizacji działających na rzecz społeczności OR	Oferta kulturalna Pałacu Muzyki i Sztuki wzmacniana będzie poprzez inne przedsięwzięcia kulturalne i animacyjne, tworząc spójną ofertę. Ponadto na obszarze rewitalizacji powstanie infrastruktura społeczna wzmacniająca aktywność społeczną.
37	Zagospodarowanie fragmentu alei Jana Pawła II – pomiędzy placem Lotników i placem Żołnierza Polskiego w Szczecinie – z przeznaczeniem na przestrzeń	15. Rewitalizacja kulturowa centrum miasta – oferta programowa organizacji pozarządowych 19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie	Przestrzeń publiczna powstała w ramach projektu ma wspierać działania związane ze zwiększanie aktywności mieszkańców, w tym poprzez działania kulturalne oraz

	publiczną przyjazną mieszkańcom	rewitalizacji	animacyjne.
38	Rewitalizacja budynku poprzemysłowego położonego przy ul. Jagiellońskiej 34b na cele mieszkaniowe oraz aktywizacji fizycznej.	16. Program aktywizacji osób bezrobotnych	Istnieje możliwość zatrudnienia osób biorących udział w programie aktywizacji osób bezrobotnych w powstałych i rozwiniętych działalnościach gospodarczych.
39	Przebudowa budynku mieszkalnego na działce nr 115	35. Projekt „Wstąp do Śródmieścia”	Projekt „Wstąp do Śródmieścia” ma na celu wspieranie inicjatyw i działalności gospodarczych na OR.
40	Aranżacja przestrzeni na terenie użytkowanym wieczyście przez Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Szczecinie	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 69. Renowacja kamienicy przy al. Wojska Polskiego 63 w Szczecinie	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, niedostatku przestrzeni publicznych.
41	Międzypokoleniowy Dom Kultury Turzyn	19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji 50. Stworzenie na obszarze rewitalizacji sieci osiedlowych Klubów Juniora/Klubów Młodzieżowych 51. „Rozwiń skrzydła” – seria warsztatów i spotkań dla młodzieży w celu poznania swoich predyspozycji oraz wymagań rynku pracy i dokonania świadomego wyboru ścieżki kariery zawodowej	Działalność Domu Kultury Turzyn wspierane będzie poprzez projekty aktywizacji społecznej i zawodowej.
42	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Mikołaja Kopernika 6	4. Organizacja działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom w tym zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i sportowych dla mieszkańców OR	W budynku powstanie przestrzeń do realizacji działań na rzecz mieszkańców OR. Projekt zakłada bowiem utworzenie koła zainteresowań (np. szachistów) dla seniorów i juniorów, organizowanie spotkań mieszkańców mających na celu wspólne oglądanie filmów, imprez sportowych, wykonywania robótek ręcznych, malowanie, nauka obsługi komputerów dla seniorów itp.
43	Renowacja budynku przy ul. Stoisława 2 w Szczecinie w celu zwiększenia aktywności gospodarczej OR	16. Program aktywizacji osób bezrobotnych 35. Projekt „Wstąp do Śródmieścia”	Projekt zakłada utworzenie nowych miejsc pracy, w których zatrudnienie mogą mieć osoby z OR (aktywizacja osób bezrobotnych). Projekt „Wstąp do Śródmieścia” ma na celu wspieranie inicjatyw i działalności gospodarczych na OR.
44	Przebudowa i rozbudowa zespołu oficyn przy ul. B. Śmiałego 34, 35, 36 wraz z zagospodarowaniem podwórza.	19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji 45. Dzień Sąsiada	Działania infrastrukturalne uzupełniane będą o działania aktywizujące mieszkańców.
45	Dzień Sąsiada	19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji 44. Przebudowa i rozbudowa zespołu oficyn przy ul. B. Śmiałego 34, 35, 36 wraz z zagospodarowaniem podwórza. 47. REWITALIZACJA RAZEM - Kompleksowa rewitalizacja kwartału nr 23, w tym budowa budynku mieszkalno-usługowego przy ul. Bł. Królowej Jadwigi 45 48. Rewitalizacja Kwartału nr 36 ograniczonego ulicami Bohaterów Getta Warszawskiego, Małkowskiego, Ks. Bogusława X, Bł. Kr. Jadwigi oraz aleją Wojska Polskiego 49. Programy mieszkaniowe Szczecińskiego TBS: „Dom dla seniora”, „Dom dla studenta”, „Dom na start”, „Dom dla dziecka”, „Dom dużej rodziny” 52. Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – ul. Jagiellońska 80 53. Podniesienie poziomu	Dzień sąsiada to przedsięwzięcie animacyjne realizowane w przestrzeni, w którym przewidziano realizację szeregu inwestycji w infrastrukturę mieszkalną oraz tereny publiczne. Działania aktywizacyjne na rewitalizowanym obszarze centrum miasta wspierane będą przez inne projekty o podobnym charakterze.

		funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego Al. Piastów 73 54. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie, budowa partnerstwa oraz uatrakcyjnienie miejsc do życia dla rodzin 55. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna 56. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna 57. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna 70. Akademia Liderów Miejskich i Aktywistów (ALMA)	
46	Wspieranie organizacji działających na rzecz społeczności OR	7. Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem Lokalu KREATYWNEGO przy ul. Jadwigi 2 36. Kino Teatr „Pod Złotym Leszczem" i Galeria Wzorcowa 50. Stworzenie na obszarze rewitalizacji sieci osiedlowych Klubów Juniora/Klubów Młodzieżowych 51. „Rozwiń skrzydła" – seria warsztatów i spotkań dla młodzieży w celu poznania swoich predyspozycji oraz wymagań rynku pracy i dokonania świadomego wyboru ścieżki kariery zawodowej	Wspieranie organizacji pozarządowych realizowane będzie także poprzez wzmocnienie infrastruktury społecznej i kulturalnej oraz inne działania pobudzające do aktywności społecznej.
47	REWITALIZACJA RAZEM - Kompleksowa renowacja kwartału nr 23, w tym budowa budynku mieszkalno-usługowego przy ul. Bł. Królowej Jadwigi 45	5. Dzienny Dom dla Seniora „Dzienny Dom Senior +" 7. Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem Lokalu KREATYWNEGO przy ul. Jadwigi 2 19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji 20. Prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego na obszarze rewitalizacji 45. Dzień Sąsiada 46. Wspieranie organizacji działających na rzecz społeczności OR 49. Programy mieszkaniowe Szczecińskiego TBS: „Dom dla seniora", „Dom dla studenta", „Dom na start", „Dom dla dziecka", „Dom dużej rodziny"	Działania inwestycyjne, mające na celu kompleksową poprawę warunków mieszkaniowych, wspierane będą przez działania na rzecz seniorów, działania aktywizacyjne i działania organizacyjne.
48	Renowacja Kwartału nr 36 ograniczonego ulicami Bohaterów Getta Warszawskiego, Małkowskiego, Ks. Bogusława X, Bł. Kr. Jadwigi oraz aleją Wojska Polskiego	19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji 45. Dzień Sąsiada	Działania inwestycyjne, mające na celu kompleksową poprawę warunków mieszkaniowych, wspierane będą przez działania animacyjne na rzecz zwiększenia aktywności mieszkańców.
49	Programy mieszkaniowe Szczecińskiego TBS: „Dom dla seniora", „Dom dla studenta", „Dom na start", „Dom dla dziecka", „Dom dużej rodziny"	19. Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji 45. Dzień Sąsiada 48. Renowacja Kwartału nr 36 ograniczonego ulicami Bohaterów Getta Warszawskiego, Małkowskiego, Ks. Bogusława X, Bł. Kr. Jadwigi oraz aleją Wojska Polskiego	Działania organizacyjne (programy na rzecz mieszkańców) realizowane będą na bazie poprawionej infrastruktury mieszkaniowej i wspierane będą przez działania animacyjne na rzecz aktywności i integracji mieszkańców.

50	Stworzenie na obszarze rewitalizacji sieci osiedlowych Klubów Juniora/Klubów Młodzieżowych	10. Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy 11. Remont lokalu użytkowego z przeznaczeniem na działalność organizacji pozarządowych 41. Międzypokoleniowy Dom Kultury Turzyn 50. Stworzenie na obszarze rewitalizacji sieci osiedlowych Klubów Juniora/Klubów Młodzieżowych	Działalność klubów juniora/ młodzieży wspierana będzie poprzez dotacje miejskie oraz infrastrukturę społeczną.
51	„Rozwiń skrzydła" – seria warsztatów i spotkań dla młodzieży w celu poznania swoich predyspozycji oraz wymagań rynku pracy i dokonania świadomego wyboru ścieżki kariery zawodowej	10. Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy 11. Remont lokalu użytkowego z przeznaczeniem na działalność organizacji pozarządowych 42. Międzypokoleniowy Dom Kultury Turzyn 50. Stworzenie na obszarze rewitalizacji sieci osiedlowych Klubów Juniora/Klubów Młodzieżowych	Działalność na rzecz młodzieży wspierana będzie poprzez dotacje miejskie oraz infrastrukturę społeczną.
52	Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – ul. Jagiellońska 80	45. Dzień Sąsiada 53. Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego Al. Piastów 73 54. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie, budowa partnerstwa oraz uatrakcyjnienie miejsc do życia dla rodzin 55. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna 56. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna 57. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna	Realizowane obok siebie projekty poprawiające jakość zasobów mieszkaniowych i przestrzeni publicznych wspierane będą przez działania animacyjne na rzecz aktywności mieszkańców.
53	Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego Al. Piastów 73	45. Dzień Sąsiada 52. Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – ul. Jagiellońska 80 54. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie, budowa partnerstwa oraz uatrakcyjnienie miejsc do życia dla rodzin 55. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna 56. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna 57. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna	Realizowane obok siebie projekty poprawiające jakość zasobów mieszkaniowych i przestrzeni publicznych wspierane będą przez działania animacyjne na rzecz aktywności mieszkańców.

54	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie, budowa partnerstwa oraz uatrakcyjnienie miejsc do życia dla rodzin	45. Dzień Sąsiada 52. Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – ul. Jagiellońska 80 53. Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego Al. Piastów 73 55. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna 56. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna 57. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna	Realizowane obok siebie projekty poprawiające jakość zasobów mieszkaniowych i przestrzeni publicznych wspierane będą przez działania animacyjne na rzecz aktywności mieszkańców.
55	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna	45. Dzień Sąsiada 52. Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – ul. Jagiellońska 80 53. Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego Al. Piastów 73 54. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie, budowa partnerstwa oraz uatrakcyjnienie miejsc do życia dla rodzin 56. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna 57. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna	Realizowane obok siebie projekty poprawiające jakość zasobów mieszkaniowych i przestrzeni publicznych wspierane będą przez działania animacyjne na rzecz aktywności mieszkańców.
56	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna	45. Dzień Sąsiada 52. Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – ul. Jagiellońska 80 53. Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego Al. Piastów 73 54. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie, budowa partnerstwa oraz uatrakcyjnienie miejsc do życia dla rodzin 55. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem	Realizowane obok siebie projekty poprawiające jakość zasobów mieszkaniowych i przestrzeni publicznych wspierane będą przez działania animacyjne na rzecz aktywności mieszkańców.

		zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna 57. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna	
57	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna	45. Dzień Sąsiada 52. Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – ul. Jagiellońska 80 53. Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego Al. Piastów 73 54. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie, budowa partnerstwa oraz uatrakcyjnienie miejsc do życia dla rodzin 55. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna 56. Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna	Realizowane obok siebie projekty poprawiające jakość zasobów mieszkaniowych i przestrzeni publicznych wspierane będą przez działania animacyjne na rzecz aktywności mieszkańców.
58	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 50	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 59. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 50 na cele usługowe 60. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 52 61. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 52 na cele usługowe 68. Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
59	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 50 na cele usługowe	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 58. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 50 60. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 52 61. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 52 na cele usługowe 68. Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
60	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 52	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 58. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 50 59. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 50 na cele usługowe 61. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 52 na cele usługowe 68. Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.

61	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 52 na cele usługowe	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 58. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 50 59. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 50 na cele usługowe 60. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 52 68. Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
62	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 2 oficyna	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 33. Zielone Przedogródki Szczecina 63. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 3 oficyna 64. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 3 oficyna prawa i lewa 65. Renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 5 66. Adaptacja części budynku przy ul. Więckowskiego 5 na cele usługowe 67. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 6 oficyna	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
63	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 3 oficyna	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 33. Zielone Przedogródki Szczecina 62. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 2 oficyna 64. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 3 oficyna prawa i lewa 65. Renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 5 66. Adaptacja części budynku przy ul. Więckowskiego 5 na cele usługowe 67. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 6 oficyna	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
64	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 3 oficyna prawa i lewa	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 62. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 2 oficyna 63. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 3 oficyna 65. Renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 5 66. Adaptacja części budynku przy ul. Więckowskiego 5 na cele usługowe 67. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 6 oficyna	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
65	Renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 5	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 62. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 2 oficyna 63. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 3 oficyna 64. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 3 oficyna prawa i lewa 66. Adaptacja części budynku przy ul. Więckowskiego 5 na cele usługowe 67. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 6 oficyna	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
66	Adaptacja części budynku przy ul. Więckowskiego 5 na cele usługowe	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 35. Projekt „Wstąp do Śródmieścia”	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów

		62. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 2 oficyna 63. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 3 oficyna 64. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 3 oficyna prawa i lewa 65. Renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 5 66. Adaptacja części budynku przy ul. Więckowskiego 5 na cele usługowe 67. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 6 oficyna	mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
67	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 6 oficyna	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 62. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 2 oficyna 63. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 3 oficyna 64. Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 3 oficyna prawa i lewa 65. Renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 5 66. Adaptacja części budynku przy ul. Więckowskiego 5 na cele usługowe	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
68	Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 58. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 50 59. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 50 na cele usługowe 60. Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 52 61. Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 52 na cele usługowe	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki, zaniku działalności gospodarczej oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
69	Renowacja kamienicy przy al. Wojska Polskiego 63 w Szczecinie	12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 40. Aranżacja przestrzeni na terenie użytkowanym wieczyście przez Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Szczecinie	Wymienione obok projekty rozwiązują kilka problemów występujących w obrębie przestrzeni kwartału, w tym złego stanu technicznego obiektów mieszkalnych, niskiej estetyki oraz niedostatku przestrzeni publicznych.
70	Akademia Liderów Miejskich i Aktywistów (ALMA)	7. Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem Lokalu KREATYWNEGO przy ul. Jadwigi 2 12. Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów 35. Projekt „Wstąp do Śródmieścia” 45. Dzień Sąsiada 46. Wspieranie organizacji działających na rzecz społeczności OR 50. Stworzenie na obszarze rewitalizacji sieci osiedlowych Klubów Juniora/Klubów Młodzieżowych 51. „Rozwiń skrzydła” – seria warsztatów i spotkań dla młodzieży w celu poznania swoich predyspozycji oraz wymagań rynku pracy i dokonania świadomego wyboru ścieżki kariery zawodowej	Kształcenie liderów na obszarze rewitalizacji powiązane będzie z szeregiem podobnych przedsięwzięć, który pozwolą wyłonić liderów społeczności lokalnych oraz stworzą narzędzia do działań na rzecz społeczności lokalnej.

7.2 Komplementarność przestrzenna

Samo pojęcie komplementarności nie ogranicza się jednak tylko i wyłączenie do całościowego spojrzenia na problemy trawiące przestrzeń rewitalizacji. Przestrzeń miasta, na której gmina zamierza prowadzić rewitalizację jest częścią tkanki całego miasta – powiązaną z nią funkcjonalnie. Szereg procesów zachodzących w tej przestrzeni wynika z uwarunkowań i czynników występujących poza granicami obszaru rewitalizacji (**komplementarność przestrzenna**).

Do najważniejszych cech komplementarności przestrzennej rewitalizacji w Szczecinie należy:

- Przedsięwzięcia rewitalizacyjne co do zasady realizowane będą na obszarze rewitalizacji (poza niektórymi działaniami edukacyjnymi, realizowanymi na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz przedsięwzięciami wzmacniającymi potencjał gospodarczy obszaru rewitalizacji, m. in. kompleks Posejdon).
- Granice obszaru rewitalizacji obejmują całe przestrzenie osiedli. Działania rewitalizacyjne na tych obszarach będą oddziaływać na całość przestrzeni obszaru rewitalizacji oraz będą dostępne dla ogółu mieszkańców.
- Zakłada się szczególną koncentrację działań w przestrzeni Alei Wojska Polskiego, która ma być główną osią przemian przestrzennych na obszarze rewitalizacji.
- Projekty edukacyjne, społeczne, kulturalne, animacyjne – realizowane będą na rzecz mieszkańców obszarów rewitalizacji, bez wyróżniania, z której części tego obszaru będą pochodzić.
- Działania partycypacyjne realizowane będą z wykorzystaniem potencjałów poszczególnych osiedli, w tym organizacyjnych, jak również infrastrukturalnych.

Problem kryzysu przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji jest bardzo zróżnicowany i rozległy. Dotyczy zarówno dużej skali zjawisk przestrzennych (brak realnego centrum miasta, w którym koncentruje się szereg aktywności), jak również wykazuje się znaczną skalą rozproszenie (dotyczy niedużych i licznych przestrzeni na obszarze rewitalizacji).

Aby rozwiązać kryzys przestrzeni publicznych należy działać etapowo i wykorzystać efekt synergii prowadzonych w różnych częściach miasta działań. W przypadku Szczecina nie ma możliwości utworzenia całkiem nowej wizerunkowej przestrzeni śródmiejskiej bez zaburzenia obecnego kształtu przestrzeni. Dlatego konieczne jest wykorzystanie już istniejącego ukształtowania centrum miasta.

Tworzenie śródmiejskiej przestrzeni publicznej oparte będzie na przestrzeni Alei Wojska Polskiego oraz terenów z nią sąsiadujących.

Pierwszym istotnym i widocznym elementem przemian będzie przebudowa Alei Wojska Polskiego, a następnie stworzenie przestrzeni publicznych przyjaznych mieszkańcom, w tym wprowadzenie zieleni i małej architektury, poprawa dostępności komunikacją publiczną, uporządkowanie parkowania, ograniczenie ruchu tranzytowego, wprowadzenie ścieżek rowerowych.

Z działaniami prowadzonymi w obrębie Alei Wojska Polskiego integrowane będą dalsze przedsięwzięcia, m. in. na Deptaku Bogusława, związane z przebudową ul. Jagiellońskiej, ul. Ks. Bogusława X, ul. Małkowskiego, gdzie zrealizowana zostanie kompleksowa modernizacja chodników, miejsc parkingowych i nawierzchni dróg i chodników.

Należy tu także wspomnieć o działaniach ZBiLK związanych z zagospodarowaniem przedogródków (ul. Śląska), polegających na nasadzeniu nowej zieleni, wykonaniu podmurówek i ogrodzenia, wymiany nawierzchni ciągów komunikacyjnych, w tym likwidacji barier architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Na obszarze rewitalizacji nastąpi wyraźne wzmocnienie funkcji gospodarczej, kulturalnej i rekreacyjnej, m. in. wyniku realizacji inwestycji prywatnych.

Istotną koncentrację działań rewitalizacyjnych stanowić będą projekty związane z powstającym kompleksem usługowym Posejdon (projekty ujęte na liście pozostałych projektów i przedsięwzięć). Zlokalizowane są one co prawda na granicy obszaru rewitalizacji, jednak skala tego przedsięwzięcia w istotny sposób wpływać będzie na funkcjonowanie przestrzeni obszaru rewitalizacji. Przestrzeń kompleksu stanie się nie tylko istotnym elementem wizerunku centrum miasta oraz aktywności usługowej, ale również ważną częścią przestrzeni publicznej.

W sąsiedztwie obszaru rewitalizacji powstanie Międzynarodowe Centrum Kulturalno-Kongresowe przy ul. Stoisława 4 (działka położona na granicy obszaru rewitalizacji). Prywatny inwestor przeprowadzi renowację zabytkowego budynku z przeznaczeniem na międzynarodowe centrum kulturalno-kongresowe, którego celem będzie działalność na rzecz aktywności kulturalnej, społecznej i edukacyjnej mieszkańców OR.

Ponadto zrewitalizowany zostanie obiekt przy ul. Stoisława 2. Remont obiektu, doprowadzi do powstania przestrzeni do działalności gospodarczej, inkubacji gospodarczej i społecznej, działalności kulturalnej, działania na rzecz rozwoju gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy w obszarze rewitalizacji.

Prywatny inwestor zrealizuje remont, przebudowę i zmianę sposobu użytkowania budynku poprzemysłowego dawnej Fabryki Pieców Chlebowych przy ul. Jagiellońskiej 34b na cele

mieszkalne i aktywizacji fizycznej. Planowana jest renowacja i adaptacja na potrzeby ożywienia społeczno-gospodarczego parteru zabytkowej narożnej kamienicy przy ul. 5 Lipca.

Wśród działań wpływających na jakość przestrzeni obszaru rewitalizacji i jego funkcje jest projekt utworzenia Centrum Kulturalno-Naukowego Uniwersytetu Szczecińskiego. W ramach tego projektu zrealizowana zostanie budowa nowego obiektu użyteczności publicznej, pełniącego funkcję centrum kulturalno – naukową wraz z parkingiem podziemnym. Planuje się stworzenie przestrzeni publicznej, zagospodarowanie terenu wraz z istniejącym basem przeciwpożarowym w teren rekreacyjny przyjazny rodzinom z dziećmi, osobom starszym, doświetlenie obszaru między innymi poprzez przygotowanie iluminacji budynku Rektoratu Uniwersytetu Szczecińskiego. Działania Uniwersytetu Szczecińskiego zakładają ponadto adaptację i modernizację Asystenckiego Domu Mieszkalnego poprzez remont budynku, stworzenie wysokiej jakości przestrzeni użytkowej (hotelu), modernizację sali konferencyjno – wykładowej oraz kameralnej przewidzianych na działania kulturalno-społeczne oraz rewitalizację Campusu Uniwersytetu Szczecińskiego przy al. Piastów 40b – poprzez wykonanie prac remontowo-budowlanych oraz budowę nowego obiektu (budynek międzywydziałowy), stworzenie przestrzeni publicznej dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Projekty te wpływać będą na zwiększania atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako przestrzeni akademickiej – a tym samym pozytywnie oddziaływać na zjawiska depopulacji i przyciąganie kapitału ludzkiego.

Na poniżej mapie wskazano lokalizację podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Ryc. 108. Lokalizacja projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji

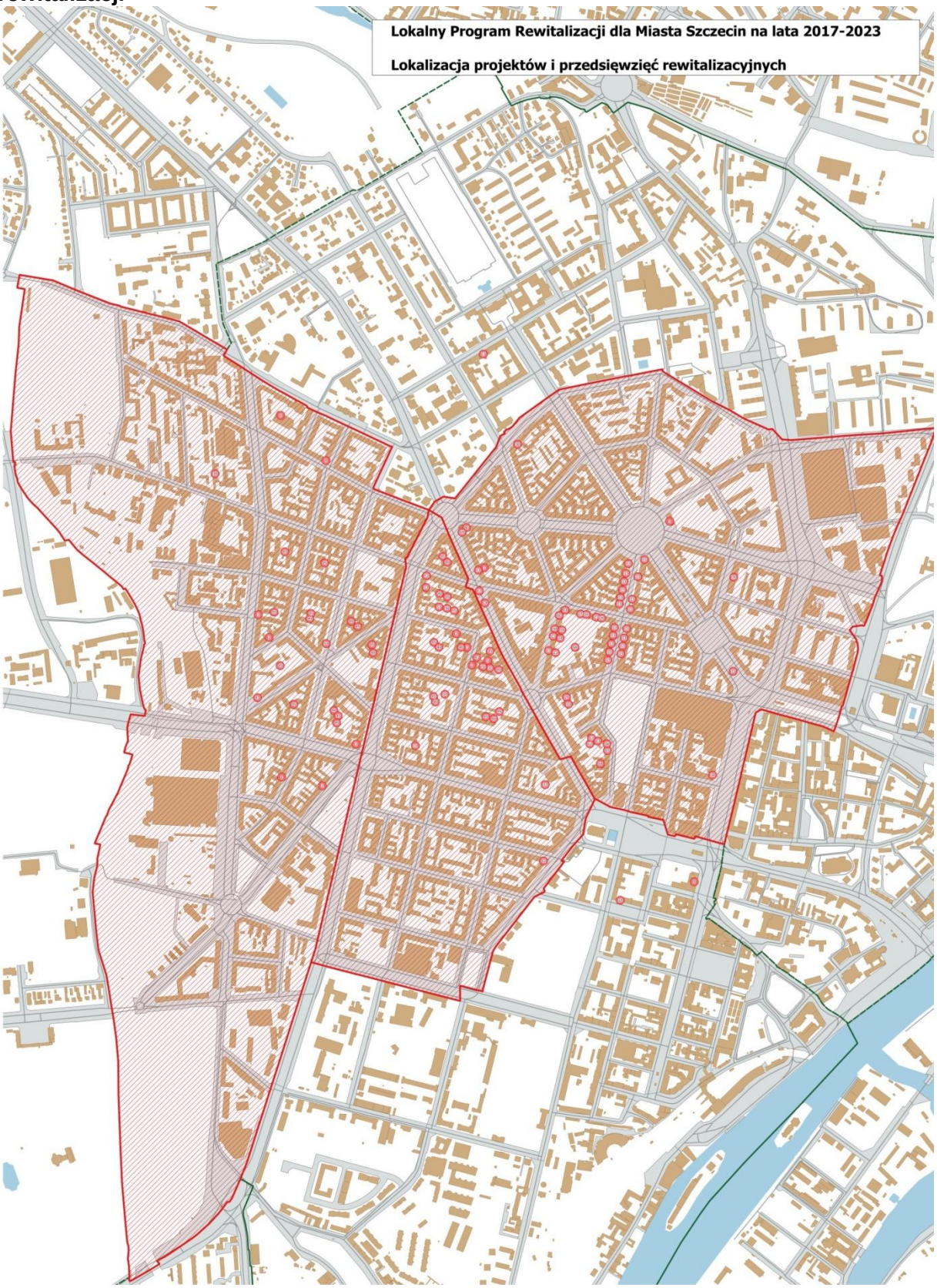

7.3 Komplementarność międzyokresowa

Rewitalizacja jest procesem wieloletnim, a zdefiniowany na konkretny okres czasu program rewitalizacji, to dość precyzyjny plan operacyjny. Oznacza to, że w programie rewitalizacji należy także uwzględniać wymiar czasu – w szczególności poprzez nawiązanie do prowadzonych już wcześniej działań. W ten sposób możliwe jest wykorzystanie oraz wzmacnianie rezultatów już wcześniej prowadzonych działań (**komplementarność międzyokresowa**).

Komplementarność międzyokresowa polegać będzie na:

- Kontynuowaniu działań modernizacyjnych oraz przemiany przestrzeni centrum miasta w odniesieniu do projektów i przedsięwzięć zrealizowanych w okresie poprzedzającym przyjęcie Programu Rewitalizacji.

Tab. 28. Lista projektów i przedsięwzięć realizowanych na obszarze rewitalizacji w latach 2010-2016

Lp.	Projekt	Okres realizacji	Podmiot realizujący
Działania w sferze przestrzenno-technicznej: **Nawiązanie do celów bieżącego LPR:** **Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych.** **Cel 4. Ochrona środowiska.**			
1	Modernizacja ulic w centrum, w tym: - remont asfaltowych nawierzchni jezdni w rejonie Bramy Portowej - wymiana warstwy ścieralnej w ulicach: Kaszubskiej, Śląskiej, Wojciecha, Bogurodzicy - naprawa nawierzchni chodników w ciągu ulic: Wojciecha, Bogurodzicy - odnowa nawierzchni bitumicznej jezdni w ciągu al. Piastów - remont i przebudowa jezdni i chodników ul. Monte Cassino - przebudowa Placu Żołnierza Polskiego - przebudowa układu drogowego wschodniej jezdni al. Niepodległości	2012-2015	Gmina Miasto Szczecin/ Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego
2	Remonty zabytkowych wielorodzinnych budynków mieszkalnych w ramach Szczecińskiego Funduszu Pożyczkowego – 10 pożyczek na remonty	2012-2015	Szczeciński Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. /Wspólnoty Mieszkaniowe
3	Modernizacja budynków zasobu Wspólnot Mieszkaniowych z udziałem Gminy Miasto Szczecin objętego funduszem remontowym – 74 budynki	2012-2015	Gmina Miasto Szczecin/ Wspólnoty Mieszkaniowe
4	Zagospodarowanie przedogródków oraz podwórek we wnętrzach kwartałów w ramach Programu „Zielone Podwórka Szczecina" – 2 podwórka w obszarze PZ	2012-2015	Gmina Miasto Szczecin/ Wspólnoty Mieszkaniowe
5	Rewitalizacja RAZEM – Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 23: kamienica przy ul. Boh. Getta Warszawskiego 5	2013	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Boh. Getta Warszawskiego 5

6	Rewitalizacja RAZEM – Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 23: kamienica przy ul. Boh. Getta Warszawskiego 22	2012-2013	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Boh. Getta Warszawskiego 22
7	Rewitalizacja RAZEM – Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 23: kamienica przy ul. Boh. Getta Warszawskiego 23	2012-2013	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Boh. Getta Warszawskiego 23
8	Rewitalizacja RAZEM – Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 23: kamienica przy ul. Królowej Jadwigi 2	2012-2013	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Królowej Jadwigi 2
9	Rewitalizacja RAZEM – Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 23: kamienica przy ul. Królowej Jadwigi 4	2012-2013	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Królowej Jadwigi 4
10	Rewitalizacja RAZEM – Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 23: kamienica przy ul. Królowej Jadwigi 43	2012-2013	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Królowej Jadwigi 43
11	Rewitalizacja RAZEM – Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 23: kamienica przy ul. Królowej Jadwigi 44	2013	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Królowej Jadwigi 44
12	Rewitalizacja RAZEM – Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 23: kamienica przy ul. Królowej Jadwigi 46	2013	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Królowej Jadwigi 46
13	Rewitalizacja RAZEM – Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 23: kamienica przy ul. Królowej Jadwigi 47	2012	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Królowej Jadwigi 47
14	Rewitalizacja RAZEM – Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 23: kamienica przy al. Wojska Polskiego 32	2013, 2015	Wspólnota Mieszkaniowa al. Wojska Polskiego 32
15	Rewitalizacja RAZEM – Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 23: oficyny we wnętrzu kwartału	2012-2015	Szczecińskie TBS Sp. z o.o.
16	Kompleksowa renowacja zabudowy kwartału nr 40: oficyny mieszkalno-usługowe przy ul. Śląskiej 11, 52, 53, 54 i kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. Śląskiej 53	2015	TBS „Prawobrzeże” Sp. z o.o.
17	Kompleksowa renowacja zabudowy kwartału nr 40: kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. Śląskiej 51	2015	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Śląska 51
18	Rewitalizacja kwartału nr 21: kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 51	2015	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Ks. Bogusława X 51
19	Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 36: kamienica przy ul. Królowej Jadwigi 39a, 40, 40a	2013	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Królowej Jadwigi 39a, 40, 40a
20	Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 8: kamienica przy al. Wojska Polskiego 56	2013	Wspólnota Mieszkaniowa al. Wojska Polskiego 56
21	Likwidacja źródeł ciepła na paliwo stałe wraz z termomodernizacją w kwartale nr 8: kamienica przy al. Wojska Polskiego 60	2016	Wspólnota Mieszkaniowa przy al. Wojska Polskiego 60
22	Zmiana systemu ogrzewania z węglowego na miejskie i gazowe w lokalach mieszkalnych w kwartale nr 8	2014-2015	Szczecińskie TBS Sp. z o.o./ Gmina Miasto Szczecin
23	Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 35: kamienica przy al. Piastów 62	2015-2016	Wspólnota Mieszkaniowa przy al. Piastów 62
24	Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 35: kamienica przy al. Piastów 65	2015-2016	Wspólnota Mieszkaniowa przy al. Piastów 65
25	Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 24: kamienica przy al. Piastów 70	2015-2016	Wspólnota Mieszkaniowa przy al. Piastów 70
26	Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 24: kamienica przy ul. Bohaterów Getta Warszawskiego 20	2015-2016	Wspólnota Mieszkaniowa przy ul. Bohaterów Getta Warszawskiego 20
27	Renowacja budynków mieszkalnych w kwartale nr 24: kamienica przy ul. Królowej Jadwigi 3 oficyna	2015-2016	Wspólnota Mieszkaniowa przy ul. Królowej Jadwigi 3 oficyna
Działania w sferze gospodarczej **Nawiązanie do celów bieżącego LPR:**			

Cel 3. Pobudzenie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR.			
1	Kompleksowa renowacja zabudowy kwartału nr 40: adaptacja parterów kamienic mieszkalno – usługowych przy ul. Śląskiej 51, 53 oficyn mieszkalno-usługowych przy ul. Śląskiej 51, 52, 53, 54, oficyny usługowej „stajenka" na lokale użytkowe wraz z zagospodarowaniem terenu	2015	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o.o.
2	Rewitalizacja kwartału nr 21: adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 51 na cele usługowe	2015	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o.o.
3	„Centrum KOSMOS" – adaptacja i rozbudowa budynku dawnego kina „Kosmos" przy al. Wojska Polskiego 8 w kwartale nr 38	2013-2015	Inwestor prywatny – Mark Invest Sp. z o.o.
4	Centrum Kulturalno-Rozrywkowe „Warzelnia" – renowacja i adaptacja zabytkowego budynku przy ul. Partyzantów 2	2013-2016	Inwestor prywatny – HOKER S.C.
5	Rewitalizacja budynku „Lucynki i Paulinki" w kwartale nr 38 przy Al. Wojska Polskiego 18	2015-2016	Inwestor prywatny – Extra Invest Sp. z o.o. S. k.
6	Modernizacja kamienicy w kwartale nr 22 przy Al. Wojska Polskiego 45	2012	Inwestor prywatny – Extra Invest Sp. z o.o. S. k.
Działania w sferze społecznej **Nawiązanie do celów bieżącego LPR:** **Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR.**			
1	Rewitalizacja RAZEM – Infrastruktura w kwartale nr 23: utworzenie świetlicy środowiskowej, punktu konsultacyjnego MOPR, utworzenie lokali usługowych, infrastruktury technicznej oraz wykonanie zagospodarowania terenu	2012-2015	Szczecińskie TBS Sp. z o.o.
2	Rewitalizacja społeczna w obszarze centrum w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	Od 2012	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Szczecinie / Organizacje Pozarządowe
3	Budowa integracji lokalnej i rewitalizacja społeczna w ramach Programu współpracy Gminy Miasto Szczecin z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego	2012-2014	Gmina Miasto Szczecin/ Organizacje Pozarządowe
4	Utworzenie mieszkania kryzysowego dla osoby będącej w sytuacji kryzysowej	2015-2016	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Szczecinie
5	Utworzenie mieszkań chronionych dla osób w podeszłym wieku	2015-2016	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Szczecinie

7.4 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Sukces rewitalizacji jest w dużym stopniu uzależniony od tego, czy uda się zrealizować szereg zaplanowanych, bardzo konkretnych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. Projektowe podejście do realizacji programu rewitalizacji, oznacza, że jest to dość skomplikowany plan, który wymaga partnerstwa oraz zorganizowania procedur realizacji. Niepowodzenie realizacji jednego z istotnych projektów rewitalizacyjnych może bowiem wpłynąć na niepowodzenie lub skuteczność całego Programu Rewitalizacji (**komplementarność proceduralno-instytucjonalna**).

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna polegać będzie na:

- Program rewitalizacji realizowany będzie przez Gminę, ale charakteryzuje się również włączeniem w proces tworzenia i realizacji różnych interesariuszy, w tym mieszkańców. Gmina pełnić będzie rolę lidera inicjującego współpracę interesariuszy oraz odpowiedzialna będzie za zorganizowanie procesu uspołecznienia, jak też monitoringu i ewaluacji.
- Istotną rolę w procesie przemian powinny mieć także organizacje pozarządowe oraz mieszkańcy.
- Komplementarność proceduralno – instytucjonalną opisano szerzej w rozdziale 9. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji oraz 10. System zarządzania.

7.5 Komplementarność źródeł finansowania

Podejście projektowe realizacji programu rewitalizacji oznacza także konieczność poszukiwania dla każdego z przedsięwzięć źródeł finansowania. Różnorodność pomysłów rewitalizacyjnych skutkuje różnorodnością potencjalnych źródeł finansowania. Projekty edukacyjne, szkoleniowe, etc. mogą uzyskać wsparcie ze środków EFS, projekty infrastrukturalne ze środków EFRR. Program rewitalizacji może być realizowany zarówno przez podmioty publiczne jak też prywatne (**komplementarność źródeł finansowania**).

Komplementarność źródeł finansowania polegać będzie na:

- Realizacja Programu Rewitalizacji zakłada wykorzystanie szeregu dostępnych funduszy zewnętrznych. Uzupełnieniem środków zewnętrznych będą fundusze własne, w tym publiczne oraz prywatne.
- Komplementarność finansowa przedstawiona została szczegółowo w rozdziale 8. Indykatywne ramy finansowe.

8. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych

Zabezpieczenie finansowe działań związanych z realizacją Programu Rewitalizacji stanowią przede wszystkim środki budżetowe gminy. Jednakże środki własne gminy wspomagane będą środkami zewnętrznymi pochodzącymi m. in. ze środków Unii Europejskiej.

Podstawowe źródła pozabudżetowe wykorzystywane do realizacji Programu Rewitalizacji obejmują:

- środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jak i jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, gminnych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe,
- środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

Program Rewitalizacji zakłada realizację kilkudziesięciu projektów wpisujących się w cele rewitalizacji, które realizowane będą w dużej mierze dzięki wsparciu środków Unii Europejskiej, przy współudziale środków własnych instytucji i organizacji zaangażowanych w rewitalizację w Gminie.

Łączna szacunkowa wartość zaplanowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych to ponad 193,9 mln zł, z tego 54,9 mln zł (28,3% całości) to prognozowane środki pochodzące z EFRR, 4 mln zł to środki z EFS (2,1%), 36,5 mln zł (18,8%) stanowić będzie wkład własny (publiczny, prywatne), 93 mln zł (48%) to pozostałe krajowe środki publiczne, a 5,4 mln zł (2,8%) stanowić będą środki prywatne.

Ryc. 109. Prognozowane źródła finansowania podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych w mln zł

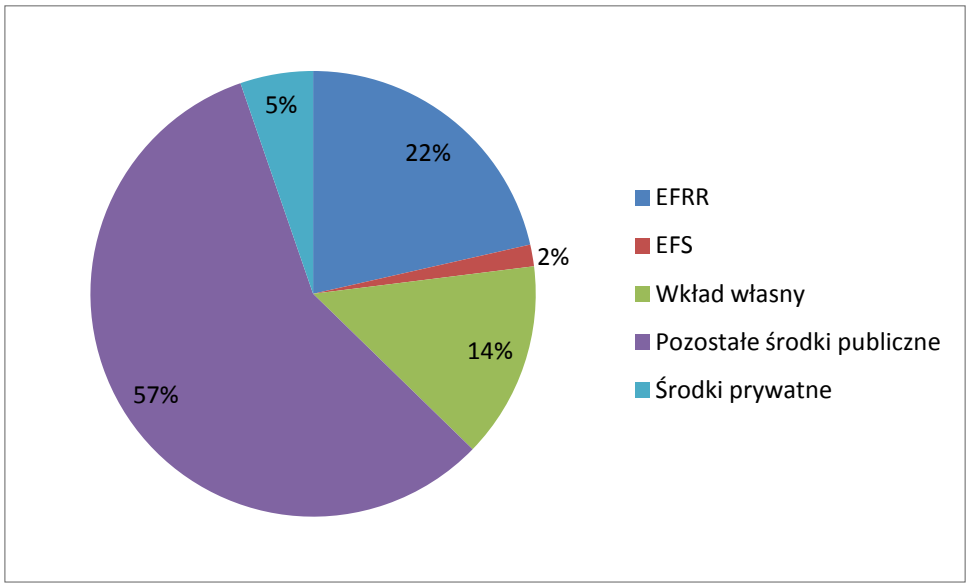

Zakłada się szacunkowo, że wkład budżetu Miasta Szczecin w realizację Programu Rewitalizacji w latach 2017-2023 wyniesie około 36,5 mln zł. Na tę kwotę składają się udziały własne projektów finansowych z RPO oraz EFS, realizowanych bezpośrednio przez Gminę Miasto Szczecin oraz jednostki jej podległe, w tym MOPR oraz Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych oraz środki finansowe przeznaczone na realizację projektów bezpośrednio z budżetu Miasta i jednostek podległych. Kwota te rozłożona będzie mniej więcej równomiernie w okresie 2018 – 2023, co oznacza roczne obciążenie budżetu Miasta kwotą rzędu 6 mln zł.

Tab. 29. Ramy finansowe związane z podstawowymi projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Lp	Tytuł projektu	Podmiot/y realizujący/e	Wartość projektu (zł)	Okres realizacji	Źródła finansowania	EFRR	EFS	Wkład własny (publiczny, prywatny)	Pozostałe krajowe środki publiczne	Środki prywatne
1	Mieszkania chronione dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	619 479	2017-2023	Gmina Miasto Szczecin, inne środki publiczne	-	-		619 479	-
2	Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Ul. Sikorskiego 3; Ul. Pocztowa 19; Ul. Stołczyńska 134 (poza OR), Ul. Boh. Warszawy 98; Ul. Ściegiennego 67	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	8 661 914	2017-2023	Gmina Miasto Szczecin, inne środki publiczne	-	-		8 661 914	-
3	Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Al. Piastów 16, Al. Wojska Polskiego 53; Ul. Mickiewicza 69b (poza OR)	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	3 157 184	2017-2023	Gmina Miasto Szczecin, RPO	-	1 922 400	1 234 784	-	-
4	Organizacja działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom w tym zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i sportowych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	Gmina Miasto Szczecin	200 000	2018	Gmina Miasto Szczecin, inne środki publiczne	-	-		200 000	-
5	Dzienny Dom dla Seniora „Dzienny Dom Senior +"	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	2 247 175	2017-2023	Gmina Miasto Szczecin	-	-		2 247 175	-
6	Renowacja wnętrza kwartału zamkniętego ulicami: Mickiewicza, Bohaterów Warszawy, 5 Lipca, Tarczyńskiego w Szczecinie wraz z reorganizacją zagospodarowania przestrzennego i remontem	Uniwersytet Szczeciński	10 000 000	2018-2020	Uniwersytet Szczeciński, RPO	8 500 000	-	1 500 000	-	-

Lp	Tytuł projektu	Podmiot/y realizujący/e	Wartość projektu (zł)	Okres realizacji	Źródła finansowania	EFRR	EFS	Wkład własny (publiczny, prywatny)	Pozostałe krajowe środki publiczne	Środki prywatne
7	Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem Lokalu KREATYWNEGO przy ul. Jadwigi 2	Stowarzyszenie Twórców i Producentów Sztuki/ Stowarzyszenie MEDIA DIZAJN/Fundacja Bł. Królowej Jadwigi	300 000	2018-2023	Środki prywatne	-	-		250 000	50 000
8	Renowacja i adaptacja na potrzeby ożywienia społeczno - gospodarczego parteru zabytkowej narożnej kamiennicy przy zbiegu ul. 5 lipca i ul. Pocztowej w Szczecinie	ExcelDent Dental Spa	6 000 000	2018	RPO, Inne publiczne środki krajowe i zagraniczne, środki prywatne	5 200 000	-	800 000	-	-
9	Renowacja wielkomiejska z udziałem odnawialnych źródeł energii - CENTRUM ENERGII	FUNDACJA ENERGIA	6 000 000	2018-2019	RPO, inne publiczne środki krajowe i zagraniczne, środki prywatne	-	-	2 000 000	4 000 000	-
10	Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy	Gmina Miasto Szczecin	1 000 000	2019-2022	Gmina Miasto Szczecin	-	-	-	1 000 000	-
11	Remont lokalu użytkowego z przeznaczeniem na działalność organizacji pozarządowych	Gmina Miasto Szczecin	500 000	2018-2019	RPO, Gmina Miasto Szczecin	325 000	-	175 000	-	-
12	Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów	Gmina Miasto Szczecin	24 600 000	2019-2020	RPO, Gmina Miasto Szczecin	20 910 000	-	3 690 000	-	-
13	RE-KREACJA centrum Szczecina	Gmina Miasto Szczecin	860 000	2019-2020	RPO, Gmina Miasto Szczecin	-	516 000	344 000	-	-
14	Kultura zaprasza – do centrum Szczecina	Gmina Miasto Szczecin	40 000	2019-2020	RPO, Gmina Miasto Szczecin	-	24 000	16 000	-	-
15	Rewitalizacja kulturowa centrum miasta – oferta programowa organizacji pozarządowych	Gmina Miasto Szczecin	300 000	2019-2020	RPO, Gmina Miasto Szczecin	-	-	300 000	-	-

Lp	Tytuł projektu	Podmiot/y realizujący/e	Wartość projektu (zł)	Okres realizacji	Źródła finansowania	EFRR	EFS	Wkład własny (publiczny, prywatny)	Pozostałe krajowe środki publiczne	Środki prywatne
16	Program aktywizacji osób bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy	1 500 000	2018-2023	RPO, PUP	-	1 275 000	225 000	-	-
17	Mama nigdy nie jest sama! - cykl zajęć i spotkań w Fundacji Macierzanka	FUNDACJA IM. MAŁGORZATY BAJERSKIEJ „„MACIERZANKA	15 000	2018-2019	Środki prywatne	-	-	5 000	10 000	-
18	Międzynarodowe Centrum Kulturalno-Kongresowe przy ul. Stoisława 4	Kościół Chrześcijan Baptystów w RP Zbór w Szczecinie	4 200 000	2018-2020	Środki prywatne, inne środki publiczne	-	-	-	-	4 200 000
19	Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji	Gmina Miasto Szczecin	370 000	2017-2023	Środki Ministerstwa Rozwoju i POPT 2014-2020, 120 000 zł Gmina Miasto Szczecin: 250 000 zł	-	-	-	370 000	-
20	Prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego na obszarze rewitalizacji	Gmina Miasto Szczecin	491 200	2017-2023	Gmina Miasto Szczecin	-	-	-	491 200	-
21	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 47	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 47	26 90 103,54	2018-2019	RPO, Środki prywatne	1345051,77	-	1 345 051,77	-	-
22	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 47 na cele usługowe	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	426 487,87	2018-2019	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	-	-	-	426 487,87	-
23	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 49	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	4 385 563,25	2018-2019	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	420 844,34	-	3 964 718,91	-	-
24	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 49 na cele usługowe	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	534 302,29	2018-2019	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o	187 005,80	-	347 296,49	-	-
25	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 92	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	3 848 983,89	2019-2021	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o	369 502,45	-	3 479 481,44	-	-
26	Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 92 na cele usługowe	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	468 931,20	2019-2021	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o	164 125,92	-	304 805,28	-	-
27	Kompleksowa renowacja części wspólnych	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	4 162 078,90	2019-2021	RPO, TBS „Prawobrzeże"	399 559,57	-	3 762 519,33	-	-

Lp	Tytuł projektu	Podmiot/y realizujący/e	Wartość projektu (zł)	Okres realizacji	Źródła finansowania	EFRR	EFS	Wkład własny (publiczny, prywatny)	Pozostałe krajowe środki publiczne	Środki prywatne
	kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 94				Sp. z o. o					
28	Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 94 na cele usługowe	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	507 076,34	2019-2021	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o	177 476,72	-	329 599,62	-	-
29	Kompleksowa renowacja budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	5 050 992,76	2019-2020	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o	985 340,37	-	4 065 652,39	-	-
30	Rozbudowa i adaptacja części budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny na cele usługowe	TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	1443 194,78	2019-2020	RPO, TBS „Prawobrzeże" Sp. z o. o	404 100,75	-	1 039 094,03		-
31	Zagospodarowanie kwartału nr 34	Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych	1 500 000	2019-2023	Gmina Miasto Szczecin	-	-	-	1 500 000	-
32	Zagospodarowanie kwartału nr 38	Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych	5 000 000	2019-2025	Gmina Miasto Szczecin	-	-	-	5 000 000	-
33	Zielone Przedogródki Szczecina	Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych	1 500 000	2018-2023	Gmina Miasto Szczecin	-	-	-	1 500 000	-
34	Pałac Muzyki i Sztuki	Akademia Sztuki w Szczecinie	32 000 000	2018-2021	85% kosztów inwestycji ze środków UE i/lub Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG oraz dotacji NFOŚiGW i/lub WFOŚiGW. Wkład własny w wysokości 15% kosztów inwestycji - planowane jest pozyskanie dofinansowania ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.	-	-	4 800 000	27 200 000	-
35	Projekt „Wstąp do Śródmieścia"	Gmina Miasto Szczecin	113 200	2018	Gmina Miasto Szczecin, środki Ministerstwa	-	-	-	113 200	-

Lp	Tytuł projektu	Podmiot/y realizujący/e	Wartość projektu (zł)	Okres realizacji	Źródła finansowania	EFRR	EFS	Wkład własny (publiczny, prywatny)	Pozostałe krajowe środki publiczne	Środki prywatne
					Rozwoju,-środki POPT 2014-2020					
36	Kino Teatr „Pod Złotym Leszczem" i Galeria Wzorcowa	Stowarzyszenie Twórców i Producentów Sztuki	150 000	2017-2020	Środki prywatne	-	-	-	-	150 000
37	Zagospodarowanie fragmentu alei Jana Pawła II – pomiędzy placem Lotników i placem Żołnierza Polskiego w Szczecinie – z przeznaczeniem na przestrzeń publiczną przyjazną mieszkańcom	Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego	2 500 000	2018-2019	Gmina Miasto Szczecin	-	-	-	2 500 000	-
38	Rewitalizacja budynku poprzemysłowego położonego przy ul. Jagiellońskiej 34b na cele mieszkaniowe oraz aktywizacji fizycznej.	RIDDER Sp. z o.o	6 000 000	2018-2020	RPO, Środki prywatne	5 100 000	-	900 000	-	-
39	Przebudowa budynku mieszkalnego na działce nr 115	Konsorcjum, które powoła spółkę celową do realizacji inwestycji: Z.P.H.U. „Ewrom"	7 000 000	2018-2019	RPO, Środki prywatne	5 950 000	-	1 050 000	-	-
40	Aranżacja przestrzeni na terenie użytkowanym wieczyście przez Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Szczecinie	Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża	140 000	2018	Środki prywatne	-	-	-	-	140 000
41	Międzypokoleniowy Dom Kultury Turzyn	Rada Osiedla Turzyn	365 200	2018	Gmina Miasto Szczecin	-	-	-	365 200	-
42	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Mikołaja Kopernika 6	Wspólnota Mieszkaniowa Kopernika 6 w Szczecinie	1 050 395	2018-2019	RPO, Środki prywatne	892 835,75	-	157 559,25	-	-
43	Renowacja budynku przy ul. Stoisława 2 w Szczecinie w celu zwiększenia aktywności gospodarczej obszaru	Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S. A	345 500	2018-2016	RPO, środki Wspólnoty Mieszkaniowej, wkład własny, inne publiczne środki	-	293 675	5 1825	-	-

Lp	Tytuł projektu	Podmiot/y realizujący/e	Wartość projektu (zł)	Okres realizacji	Źródła finansowania	EFRR	EFS	Wkład własny (publiczny, prywatny)	Pozostałe krajowe środki publiczne	Środki prywatne
	rewitalizacji				krajowe i zagraniczne					
44	Przebudowa i rozbudowa zespołu oficyn przy ul. B. Śmiałego 34, 35, 36 wraz z zagospodarowaniem podwórza.	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	2 000 000	2018-2020	RPO, Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	1 700 000	-	300 000	-	-
45	Dzień Sąsiada	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	500 000	2018-2022	Gmina Miasto Szczecin	-	-	-	500 000	-
46	Wspieranie organizacji działających na rzecz społeczności OR	Stowarzyszenie Producentów i Twórców Sztuki z siedzibą ul. Wielkopolska 27/U1	500 000	2017-2022	Gmina Miasto Szczecin	-	-	-	500 000	-
47	REWITALIZACJA RAZEM - Kompleksowa renowacja kwartału nr 23, w tym budowa budynku mieszkalno-usługowego przy ul. Bł. Królowej Jadwigi 45	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	20 000 000	2017-2019	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	-	-	-	20 000 000	-
48	Renowacja Kwartału nr 36 ograniczonego ulicami Bohaterów Getta Warszawskiego, Małkowskiego, Ks. Bogusława X, Bł. Kr. Jadwigi oraz aleją Wojska Polskiego	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	20 000 000	2018-2021	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	-	-	-	20 000 000	-
49	Programy mieszkaniowe Szczecińskiego TBS: „Dom dla seniora", „Dom dla studenta", „Dom na start", „Dom dla dziecka", „Dom dużej rodziny"	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	5 000 000	2017-2022	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	-	-	-	5 000 000	-
50	Stworzenie na obszarze rewitalizacji sieci osiedlowych Klubów Juniora/Klubów Młodzieżowych	Rada Osiedla w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi i prywatnymi przedsiębiorcami	300 000	2018-2022	Gmina Miasto Szczecin	-	-	-	300 000	-

Lp	Tytuł projektu	Podmiot/y realizujący/e	Wartość projektu (zł)	Okres realizacji	Źródła finansowania	EFRR	EFS	Wkład własny (publiczny, prywatny)	Pozostałe krajowe środki publiczne	Środki prywatne
51	„Rozwiń skrzydła" – seria warsztatów i spotkań dla młodzieży w celu poznania swoich predyspozycji oraz wymagań rynku pracy i dokonania świadomego wyboru ścieżki kariery zawodowej	Partnerstwo: szkoły średnie (zawodowe i ogólnokształcące), Gmina Miasto Szczecin, przedsiębiorstwa prywatne, organizacje pozarządowe	100 000	2018-2022	Gmina Miasto Szczecin	-	-	-	100 000	-
52	Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – ul. Jagiellońska 80	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	400 000	2018	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	-	-	-	400 000	-
53	Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego Al. Piastów 73	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	400 000	2018	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	-	-	-	400 000	-
54	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie, budowa partnerstwa oraz uatrakcyjnienie miejsc do życia dla rodzin	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	5 000 000	2018-2021	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	-	-	-	5 000 000	-
55	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	5 000 000	2018-2021	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	-	-	-	5 000 000	-
56	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa	5 000 000	2018-2021	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa	-	-	-	5 000 000	-

Lp	Tytuł projektu	Podmiot/y realizujący/e	Wartość projektu (zł)	Okres realizacji	Źródła finansowania	EFRR	EFS	Wkład własny (publiczny, prywatny)	Pozostałe krajowe środki publiczne	Środki prywatne
	mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna	Społecznego Sp. z o.o.			Społecznego Sp. z o.o.					
57	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	5 000 000	2018-2021	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	-	-	-	5 000 000	-
58	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 50	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 50 w Szczecinie	2 000 000	2018-2020	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 50 w Szczecinie	-	-	-	-	2 000 000
59	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 50 na cele usługowe	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	500 000	2018-2020	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	-	-	-	500 000	-
60	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 52	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 52 w Szczecinie	2 000 000	2018-2019	Wspólnota Mieszkaniowa Bogusława 52 w Szczecinie	-	-	-	-	2 000 000
61	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 52 na cele usługowe	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	500 000	2018-2019	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	-	-	-	500 000	-
62	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 2 oficyna	Wspólnota mieszkaniowa Śląska 2 oficyna w Szczecinie	5 000 000	2020-2021	Wspólnota mieszkaniowa Śląska 2 oficyna w Szczecinie	-	-	-	-	5 000 000
63	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 3 oficyna	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	5 000 000	2020-2021	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	-	-	-	5 000 000	-
64	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 3 oficyna prawa i lewa	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z	5 000 000	2020-2021	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z	-	-	-	5 000 000	-

Lp	Tytuł projektu	Podmiot/y realizujący/e	Wartość projektu (zł)	Okres realizacji	Źródła finansowania	EFRR	EFS	Wkład własny (publiczny, prywatny)	Pozostałe krajowe środki publiczne	Środki prywatne
		o. o.			o. o.					
65	Renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 5	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	5 000 000	2020-2021	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	-	-	-	5 000 000	-
66	Adaptacja części budynku przy ul. Więckowskiego 5 na cele usługowe	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	500 000	2022-2024	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	-	-	-	500 000	-
67	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 6 oficyna	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	5 000 000	2022-2024	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	-	-	-	5 000 000	-
68	Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	1 500 000	2020-2021	Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o. o.	-	-	-	1 500 000	-
69	Renowacja kamienicy przy al. Wojska Polskiego 63 w Szczecinie	Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża	2 230 052	2018-2019	RPO, środki PCK	1 895 544,2	-	334 507,8	-	-
70	Akademia Liderów Miejskich i Aktywistów (ALMA)	Stowarzyszenie Edukacyjno-Artystyczne „Oswajanie sztuki"	360 000	2018-2020	Środki własne - 30 000 środki budżetu miasta, środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, programy fundacyjne - 330 000	-	-	-	360 000	-
SUMA			**256 034 013,82**			**54 926 387,64**	**4 031 075,00**	**36 521 895,31**	**147 014 655,87**	**13 540 000,00**

9. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji

Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, prowadząca ostatecznie do współdecydowania w realizacji polityk rozwoju.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, oraz o przebiegu tego procesu;
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności programu rewitalizacji;
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji;
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Interesariuszami Programu Rewitalizacji w Szczecinie są w szczególności:

- **Mieszkańcy obszaru rewitalizacji (51774 osoby wg danych UM, 2015 rok)**. Do nich w pierwszej kolejności dedykowane są główne działania przewidziane w Programie Rewitalizacji. Zaliczyć do nich należy działania „miękkie”, w tym o charakterze animacyjnym i edukacyjnym, kulturalnym, jak również szereg działań infrastrukturalnych i organizacyjnych. W ramach Programu Rewitalizacji zakłada się

inwestycje w tkankę mieszkaniową oraz tworzenie przestrzeni publicznych. Program Rewitalizacji przewiduje również aktywne uczestnictwo mieszkańców w jego realizacji.

- **Organizacje pozarządowe i społeczne, nieformalne zrzeszenia mieszkańców (około 40 organizacji i zrzeszeń)**, które traktowane są w Programie Rewitalizacji nie tylko jako aktywny uczestnik planowania przemian rewitalizacyjnych, ale również realizator pomysłów na rzecz obszaru rewitalizacji. Zakłada się wzmacnianie roli organizacji pozarządowych w procesach przemian, w szczególności w sferze społecznej. Organizacje pozarządowe będą multiplikatorem przemian społecznych.
- **Instytucje kultury i czasu wolnego (około 20 podmiotów)**, zarówno prywatne jak też publiczne. W diagnozie Programu Rewitalizacji wśród problemów zdefiniowano m. in. deficyt oferty czasu wolnego. Program Rewitalizacji zakłada jej wzmocnienie, w szczególności oferty kulturalnej. Instytucje kultury będą istotnym uczestnikiem procesu przemian rewitalizacyjnych, jak również odbiorcą działań Miasta, które mają za zadanie wzmocnić ich potencjał.
- **Przedsiębiorcy (około 200-300 przedsiębiorców)**, którzy zlokalizowani są na obszarze rewitalizacji lub w jego sąsiedztwie, lub planują podjąć działalność gospodarczą, która pozytywnie wpłynie na rozwiązywanie problemów obszaru rewitalizacji (w tym bezrobocia). Wsparcie przedsiębiorców związane będzie w tworzeniem warunków do poprawy konkurencyjności prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji. Odbywać się to będzie, m. in. poprzez podnoszenie atrakcyjności przestrzeni publicznych, jak również promocję działalności gospodarczych na obszarze rewitalizacji. Nie bez znaczenia jest również współpraca Miasta z przedsiębiorcami w zakresie udostępniania lokali usługowych oraz pomoc w inwestowaniu na obszarze rewitalizacji.
- **Instytucje i organizacje edukacji i oświaty (około 20 podmiotów)**. Program rewitalizacji zakłada wspieranie rozwoju edukacji i kształcenia mieszkańców. Realizowane będzie zarówno przez podmioty prywatne, jak również publiczne np. PUP, MOPR. Istotnym partnerem przy wdrażaniu założeń Programu Rewitalizacji będzie Uniwersytet Szczeciński. Działania podejmowane przez uczelnię wspierać będą rozwój akademickości Szczecina, przyczyniać się będą do przyciągania kapitału ludzkiego i społecznego do przestrzeni obszaru rewitalizacji.

9.1 Procedura uspołecznienia na etapie przygotowania programu rewitalizacji

Konsultacje społeczne założeń programu rewitalizacji odbyły się na etapie opracowania diagnozy, jak również opracowania założeń programowych dokumentu.

Prezentacja diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych oraz zasięgów przestrzennych obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji opracowanych na potrzeby aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023 odbyła się:

- w dniu 09 sierpnia 2017 r. (środa) w godzinach od 17:00 do 20:00 w Miejskiej Bibliotece Publicznej "ProMedia" przy al. Wojska Polskiego 2 w Szczecinie,
- w dniu 12 sierpnia 2017 r. (sobota) w godzinach od 12:00 do 15:00 w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym "ŚRODEK" przy ul. Królowej Jadwigi 44B w Szczecinie,

Spotkania warsztatowe skierowane do Interesariuszy rewitalizacji odbyły się:

- z udziałem organizacji pozarządowych – w dniu 18 sierpnia br. w budynku Sektora 3 przy al. Wojska Polskiego 63 w Szczecinie w godzinach od 16.00 do 18.00;
- z udziałem mieszkańców – w dniu 23 sierpnia br. w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym "ŚRODEK" przy ul. Królowej Jadwigi 44B w Szczecinie w godzinach od 17.00 do 19.00;
- z udziałem przedsiębiorców – w dniu 25 sierpnia br. w budynku Szczecińskiej Agencji Artystycznej przy al. Wojska Polskiego 64 w godzinach od 17.00 do 19.00.

Zbieranie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji w celu ujęcia w projekcie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023, na podstawie diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych oraz zasięgów przestrzennych obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji, odbywało się w terminie od 9 sierpnia 2017 r. do 08 września 2017 r. Propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych przyjmowane były za pomocą formularza w formie elektronicznej i papierowej.

Otwarte spotkanie z mieszkańcami, na którym został zaprezentowany został projekt aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023, odbyło się w dniu 10 października 2017 r. (wtorek) o godzinie 17:00 w Miejskiej Bibliotece Publicznej "ProMedia" przy al. Wojska Polskiego 2 w Szczecinie.

Spacer studyjny z mieszkańcami po obszarze rewitalizacji, na którym zaprezentowane zostały planowane przedsięwzięcia ujęte w projekcie aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023, odbył się w dniu 07 października 2017 r. (sobota).

Badanie opinii mieszkańców poprzez umieszczenie projektu aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023 na stronach internetowych Urzędu Miasta Szczecin: http://konsultuj.szczecin.pl i http://wojskapolskiego.szczecin.eu/ oraz przyjmowanie od mieszkańców w terminie od 21 września 2017 r. do dnia 20 października 2017 r. uwag dotyczących projektu aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023 za pomocą formularza.

Tab. 30. Informacje nt. terminów, form oraz wyników konsultacji społecznych związanych z tworzeniem programu rewitalizacji

Data	Forma	Opis / rezultat
09.08.2017	Prezentacja diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych	Na spotkaniu zaprezentowano wyniki analiz i diagnoz, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizacji. Rezultatem spotkań było zaakceptowanie propozycji granic obszaru rewitalizacji. W spotkaniu uczestniczyły 22 osoby.
12.08.2017	Prezentacja diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych	Na spotkaniu zaprezentowano wyniki analiz i diagnoz, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizacji. Rezultatem spotkań było zaakceptowanie propozycji granic obszaru rewitalizacji. W spotkaniu uczestniczyło 10 osób.
18.08.2017	Spotkanie warsztatowe z organizacjami pozarządowymi	Na spotkaniu dyskutowano o kierunkach działań rewitalizacyjnych. Zaprezentowano również zasady zgłaszania pomysłów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Rezultatem spotkań były zgłoszone projekty rewitalizacyjne przez organizacje pozarządowe. W spotkaniu uczestniczyło 10 osób.
23.08.2017	Spotkanie warsztatowe z mieszkańcami	Na spotkaniu dyskutowano o kierunkach działań rewitalizacyjnych. Zaprezentowano również zasady zgłaszania pomysłów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Rezultatem spotkań były zgłoszone projekty rewitalizacyjne przez mieszkańców. W spotkaniu uczestniczyło 13 osób.
25.08.2017	Spotkanie warsztatowe z przedsiębiorcami	Na spotkaniu dyskutowano o kierunkach działań rewitalizacyjnych. Zaprezentowano również zasady zgłaszania pomysłów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Rezultatem spotkań były zgłoszone projekty rewitalizacyjne przez przedsiębiorców. W spotkaniu uczestniczyło 7 osób.

09.08.2017 – 08.09.2017	Zbieranie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Zebrano łącznie 92 projekty rewitalizacyjne, z których 80 ujęto w programie rewitalizacji. Projekty, które nie ujęto w programie rewitalizacji wykazywały się małym lub brakiem wpływu na rozwiązywanie problemów obszaru rewitalizacji, m. in. ze względu na ich lokalizację, jak również charakter (np. projekty realizowane na rzecz całej społeczności miasta).
07.10.2017	Spacer studyjny z mieszkańcami po obszarze rewitalizacji	Program spaceru obejmował prezentację wybranych projektów planowanych do rewitalizacji. Program spaceru przedstawiał się następująco: • 11:00 rozpoczęcie w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym "ŚRODEK" przy ul. Królowej Jadwigi 44B w Szczecinie (kwartał nr 23 po rewitalizacji) – Stowarzyszenie Edukacyjno-Artystyczne Oswajanie Sztuki i Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego; • 1 przystanek – Lokal kreatywny przy ul. Królowej Jadwigi 2 – Stowarzyszenie Twórców i Producentów Sztuki • przejście ul. Królowej Jadwigi i ul. Boh. Getta Warszawskiego • 2 przystanek – kwartał nr 36 – Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego • przejście ul. Boh. Getta Warszawskiego i Aleją Wojska Polskiego • 3 przystanek – Aleja Wojska Polskiego (przy placu Zgody) – Architekt Miasta • przejście ul. Edmunda Bałuki i drogą wewnętrzną za wieżowcami • 4 przystanek – kwartał nr 39 i 40 (po rewitalizacji) – Towarzystwo Budownictwa Społecznego Prawobrzeże • przejście ul. Śląską, ul. Więckowskiego, Parkiem Andersa, ul. Bogurodzicy • 5 przystanek – Pałac Muzyki i Sztuki – Akademia Sztuki (przewidziane jest wejście do budynku) • przejście al. Niepodległości • 6 przystanek – kompleks Posejdon – przedstawiciel inwestora PORTO Sp. z o.o. (przewidziane jest wejście do budynku) • ok. 14.00 zakończenie spaceru Rezultatem spaceru było poznanie działalności i planów kilku Interesariuszy rewitalizacji, w szczególności organizacji pozarządowych prowadzących działania aktywizacyjne na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji, TBS, prowadzącego i planującego realizację projektów związanych z poprawą stanu technicznego obiektów mieszkalnych oraz tworzeniem przestrzeni publicznych, projektu Gminy Miejskiej Szczecin, polegającego na modernizacji przestrzeni ul. Wojska Polskiego oraz planów modernizacyjnych podmiotu kultury zlokalizowanego na obszarze rewitalizacji (Pałac Muzyki i Sztuki – Akademia Sztuki). W ramach spaceru możliwe było również poznanie największej inwestycji, jaka realizowana jest w centrum Szczecina przez podmiot prywatny. Uczestnicy spaceru mieli możliwość wejść na teren budowy kompleksu Posejdon i porozmawiać z przedstawicielem inwestora.

		Rezultatem spaceru było wzajemne poznanie się Interesariuszy rewitalizacji, które może zaowocować dalszą realizację wspólnych powiązanych projektów np. TBS – w sferze infrastrukturalnej oraz organizacje pozarządowe w sferze społecznej. W spacerze uczestniczyło 21 osób.
10.10.2017	Otwarte spotkanie z mieszkańcami	Program spotkania zawierał prezentację treści operacyjnej programu rewitalizacji, w szczególności wizję, cele, kierunki oraz poszczególne projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz część dyskusyjną. Spotkanie toczyło się w żywej atmosferze, a szczególna uwaga uczestników spotkania skupiona była na wizji obszaru rewitalizacji oraz aspektach komunikacyjnych. W trakcie spotkania dyskutowano, czy przyjęte rozwiązania w odniesieniu do projektu modernizacji ul. Wojska Polskiego są korzystne dla działań długoterminowych oraz mieszkańców obszaru rewitalizacji. W wyniku dyskusji nie zdecydowano się na wprowadzanie modyfikacji w planach projektu dot. modernizacji ul. Wojska Polskiego ze względu na brak zakończenia konkursu dla architektów, który będzie kluczowy dla zdefiniowania głównych założeń tego projektu. W odniesieniu do uwag dot. wizji obszaru rewitalizacji postanowiono zmodyfikować jej zapisy, w celu nadania jej większej czytelności. W spotkaniu uczestniczyło 21 osób.
21.09.2017 – 20.10.2017	Badanie opinii mieszkańców	W dniach od 21.09.2017 do 20.10.2017 wpłynęło łącznie 13 formularzy z uwagami do programu rewitalizacji. Ponadto uwagi do programu zgłoszone zostały przez ekspertów zewnętrznych, m.in. z Ministerstwa Rozwoju oraz przez pracowników Urzędu Miejskiego. Podstawowy zakres uwag dot. czytelności diagnozy, jak również wizji oraz projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W odpowiedzi na uwagi zmieniono układ diagnozy do formy prezentującej poszczególne sfery tematyczne: tj. społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną. Zmodyfikowano zapisy wizji obszaru rewitalizacji oraz uzupełniono cele rewitalizacji o cel nr 4 Ochrona środowiska, który do tej pory nie był osobno wyeksponowany (projekty z zakresu ochrony środowiska ujęte były w celu poświęconym infrastrukturze technicznej i rozwiązaniom przestrzenno-funkcjonalnym). Uzupełniono wybrane dane dot. projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności dane finansowe oraz listę wskaźników. Uzupełniono opis dot. komplementarności prowadzonych działań rewitalizacyjnych.

9.2 Procedura uspołecznienia na etapie realizacji programu rewitalizacji.

Efektywność partycypacji społecznej zależy od skuteczności dwustronnego przepływu informacji, co oznacza, że nie tylko Gmina, jako podmiot zarządzający procesem rewitalizacji powinien informować stronę społeczną o planowanych działaniach i zamierzeniach, ale także strona społeczna powinna mieć szanse wyrażenia swojej opinii na temat realizowanych działań.

Poniżej prezentowane są zasady, którymi kierowała się Gmina w realizacji procesu konsultacji społecznych.

- Dwustronny przepływ informacji.
- Rzetelne diagnozowanie i prezentowanie informacji.
- Angażowanie społeczności na możliwie wielu etapach działań rewitalizacyjnych.
- Wieloetapowość konsultacji społecznych.
- Wieloaspektowość konsultacji społecznych.

W procesie rewitalizacji wykorzystywane zostały bierne i czynne formy konsultacji społecznych:

- Formy bierne, a więc takie, w których prowadzona komunikacja była jednokierunkowa to m.in. artykuły w informatorach samorządowych oraz krótkie informacje na stronach internetowych Gminy, bądź też w lokalnych mediach. Komunikacja jednokierunkowa miała głównie charakter informacyjny.
- Formy czynne tzn. komunikacja dwukierunkowa miała charakter informacyjno-konsultacyjny i prowadzona będzie w sposób dedykowany.

Ogólny schemat uspołecznienia realizacji programu rewitalizacji opierać się będzie na następujących założeniach:

1) Kompleksowość realizacji całego programu – w tym przypadku nadrzędnymi działaniami będzie:

- **Działalność Zespołu wewnętrznego ds. rewitalizacji i Zespołu zewnętrznego ds. rewitalizacji** (spotkania z członkami zespołu, ponadto członkowie zespołu będą multiplikatorami informacji nt. programu rewitalizacji).

  Uzasadnienie: program rewitalizacji skupia szereg działań i projektów, w tym przedsięwzięcia o charakterze społecznym, organizacyjnym oraz infrastrukturalnym. Istotne dla właściwego wdrażania programu jest pozyskanie opinii eksperckiej, w tym liderów społecznych, przedstawicieli ważnych z punktu widzenia rewitalizacji instytucji, np. instytucji kultury, przedstawicieli biznesu, etc. Opinie te będą wspierać

procesy decyzyjne, w szczególności Gminy (program przyjmowany i realizowany jest przez Gminę), w szczególności w kwestii aktualizacji oraz oceny rezultatów programu. Istotne jest „czuwanie" nad realizację programu pod kątem jego komplementarności. Brak realizacji jednego istotnego projektu może skutkować niższą skutecznością efektów całego programu. Gmina powinna zapewnić funkcjonowanie zespołu ds. rewitalizacji, m. in. poprzez wsparcie organizacyjne.

- **Konsultowanie i opiniowanie z mieszkańcami założeń i oczekiwań odnośnie przemian rewitalizacyjnych, jak też ewaluacji programu rewitalizacji** (w tym w odniesieniu do sposobów komunikacji i informacji).
  Uzasadnienie: transparentność realizacji programu rewitalizacji polegać będzie na ciągłym informowaniu mieszkańców o prowadzonych działaniach rewitalizacyjnych oraz jego efektach. Podstawowym narzędziem informowania będzie dedykowana programowi zakłada na stronie internetowej. Istotne jest jednak docieranie do mieszkańców poprzez media lokalne oraz tzw. multiplikatorów (radnych, przedstawicieli organizacji społecznych, członków zespołu ds. rewitalizacji, pracowników Urzędu Miejskiego). W celu wzmocnienia przekazu oraz stworzenia możliwości bezpośredniej interakcji z mieszkańcami oraz innymi interesariuszami zakłada się organizację cyklicznych spotkań, najlepiej na obszarze rewitalizacji, w trakcie których omawiane będą efekty i rezultaty oraz oczekiwania interesariuszy odnośnie dalszych działań na obszarach rewitalizacji. Warto rozważyć także możliwość utworzenia na obszarze rewitalizacji punktu informacyjnego, który służyłby mieszkańcom obszaru rewitalizacji (był ciągłym łącznikiem pomiędzy interesariuszami oraz Miastem w kwestii prowadzenia działań rewitalizacyjnych.

2) Realizacja konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych – w tym przypadku nadrzędnymi działaniami będzie:

- **Konsultowanie, opiniowanie założeń poszczególnych projektów.** Istotne jest docieranie do mieszkańców, na rzecz których realizowane będą przedsięwzięcia (spotkania bezpośrednio na obszarach rewitalizacji, festyny np. podwórkowe, otwarte punkty konsultacyjne i doradcze np. w trakcie imprez plenerowych, badania i wywiady z mieszkańcami). Istotne jest tworzenie narzędzi dopasowanych do lokalnej specyfiki (np. formularze badawcze w formie elektronicznej, papierowej, bezpośrednie spotkania z mieszkańcami). Oprócz standardowych działań, takich jak upublicznienia planów realizacji poszczególnych przedsięwzięć – istotne będzie bezpośrednie dotarcie z założeniami poszczególnych projektów do mieszkańców,

w szczególności takich, w których w prosty sposób można uwzględnić opinie mieszkańców, np. dot. zagospodarowania przestrzeni.

Uzasadnienie: o ile to możliwe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne powinny być poddawane opiniowaniu przez mieszkańców. Proces partycypacji w projekcie rewitalizacyjnym powinien rozpoczynać się na etapie planowania projektu. Oznacza to, że założenia danego projektu, np. w formie planu lub koncepcji powinny być udostępniane mieszkańcom. Proponuje się stworzenie narzędzi elektronicznych opiniowania przedsięwzięcia, wraz z możliwością składania uwag i propozycji. Ponadto sugeruje się w przypadku istotniejszych projektów, np. mających wpływ na zagospodarowanie przestrzeni publicznych, organizowanie spotkań z mieszkańcami, w trakcie których prezentuje się wstępne założenia projektu oraz zbiera się opinie interesariuszy. Partycypacja społeczna powinna dotyczyć także dalszych faz realizacji projektu, jak również etapu końcowego, w tym ewaluacji.

Procedura uspołecznienia realizacji programu rewitalizacji zakłada podjęcie w Gminie Miasto Szczecin następujących działań upowszechniających założenia programu, budujących świadomość mieszkańców o prowadzonym procesie rewitalizacji oraz włączających mieszkańców w procesy realizacyjne i decyzyjne związane z rewitalizacją:

- informowanie mieszkańców przez różne kanały przekazu: prasa lokalna / Internet (strona www, portal społecznościowy), biuletyn informacyjny, punkt konsultacyjno-informacyjny na obszarze rewitalizacji, o planowanych działaniach, konsultowanych przedsięwzięciach,
- organizacja festynów podwórkowych integrujących mieszkańców wokół danej przestrzeni, tworzących więzi sąsiedzkie,
- wspieranie wspólnych inicjatyw mieszkańców na rzecz poprawy warunków zamieszkania,
- organizacja warsztatów, szkoleń dla mieszkańców motywujących do zagospodarowania przestrzeni sąsiedzkich, poprawy walorów estetycznych,
- udział mieszkańców w tworzeniu koncepcji lub dokumentacji technicznej,
- akcje edukacyjne i animacyjne dla dzieci i młodzieży prowadzone przez organizacje pozarządowe – o konieczności współpracy sąsiedzkiej,
- akcje informacyjne dla poszczególnych grup interesariuszy np. dla wspólnot mieszkaniowych/ zarządców promujące dostępne źródła finansowania przedsięwzięć remontowych, termomodernizacyjnych,
- prowadzenie badań socjologicznych w celu poznania opinii mieszkańców nt. prowadzonych i planowanych działań rewitalizacyjnych.

10. Opis struktury zarządzania realizacją programu rewitalizacji

10.1. System realizacji

Opracowanie i przyjęcie programu rewitalizacji rozpoczyna pierwszy i najistotniejszy etap procesu wdrażania. Proces wdrażania zależny będzie od podejmowanych działań, a proces realizacji programu – od procedur gwarantujących jej realizację oraz od organizacji prac nad programem, czyli podziału obszarów odpowiedzialności za realizację pomiędzy struktury/jednostki organizacyjne Gminy.

Za proces wdrażania i zarządzania Programem Rewitalizacji odpowiedzialność ponosić będzie Gmina Miasto Szczecin. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu rewitalizacji pełnić będzie:

- Zastępca Prezydenta Miasta ds. rozwoju i relacji z mieszkańcami odpowiedzialny za rewitalizację obszarów miejskich,
- Dyrektor Wydziału Urbanistyki i Administracji Budowlanej odpowiedzialny m.in. za realizację działań związanych z rewitalizacją w Gminie Miasto Szczecin.

Koordynatorem realizacji Programu Rewitalizacji będzie **Architekt Miasta wraz z Zespołem wewnętrznym ds. rewitalizacji,** w skład którego wejdą przedstawiciele poszczególnych wydziałów/biur Urzędu Miasta zaangażowanych bezpośrednio lub pośrednio w jego realizację.

Dodatkowo kontrolę nad prawidłowym przebiegiem działań związanych z konsultacjami społecznymi prowadzonymi w ramach projektu będzie sprawował **Koordynator ds. konsultacji społecznych** powołany przez Prezydenta Miasta i funkcjonujący w strukturze Urzędu od 2013 roku.

Dla powodzenia wdrożenia Programu Rewitalizacji należy przyjąć tzw. zasadę partnerstwa, czyli współpracę poszczególnych aktorów rozwoju (instytucji samorządowych, organizacji społecznych, przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców) oraz zasadę partycypacji społecznej, czyli prowadzenie dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami na terenie gminy, w zakresie wdrażania programu rewitalizacji.

Współpraca podmiotów powinna dotyczyć w szczególności:

- prowadzenia dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami w zakresie przedsięwzięć rewitalizacyjnych i ich komplementarności,
- budowy trwałej sieci partnerstwa na rzecz rozwoju gminy, a tym samym zapewnienia kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów zdiagnozowanych w Programie Rewitalizacji,

- kojarzenia partnerów do wspólnych przedsięwzięć oraz projektów, poprzez tworzenie płaszczyzny i podstaw wymiany pomysłów, potencjału i potrzeb,
- poprawy skuteczności działania tych podmiotów poprzez wymianę doświadczeń i informacji o trendach/pomysłach rozwojowych,
- prowadzenia badań i analiz w zakresie zmian społeczno-gospodarczych w mieście, które są rezultatem prowadzonych działań rewitalizacyjnych,
- współdziałania w zakresie doboru rozwiązań zapobiegających sytuacjom kryzysowym o charakterze społeczno-gospodarczym,
- budowy warunków sprzyjających wdrażaniu Programu Rewitalizacji,
- wdrażania Programu Rewitalizacji.

Skuteczność realizacji programu rewitalizacji i jego celów zapewniać będzie sprawny system oceny skuteczności wdrażania obejmujący:

- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Prace nad realizacją działań rewitalizacyjnych powinny rozpocząć się natychmiast po przyjęciu Programu Rewitalizacji. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu rewitalizacji wymagać będzie szeregu działań: koordynacyjnych, organizacyjnych, koncepcyjnych, kontrolnych i informacyjnych.

System realizacji Programu Rewitalizacji stworzony został z myślą o takich cechach programu rewitalizacji jak komplementarność, konieczność partnerskiej realizacji, jak też podejście projektowe. Oznacza to m. in. konieczność analizowania szeregu różnych aspektów realizacyjnych, jak też posiada przekrojowej wiedzy nt. szerokiego spektrum poruszanych przez program rewitalizacji obszarów tematycznych.

10.2. Zarządzanie

Budowa i realizacja Programu Rewitalizacji jest zabiegiem złożonym. Wymaga bowiem przeprowadzenia wielu działań o charakterze diagnostycznym, konsultacyjnym, negocjacyjnym, planistycznym, prawnym, wdrożeniowym i monitoringowym – korygowania projektów i działań w trakcie ich realizacji oraz kompleksowej oceny po zakończeniu. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu rewitalizacji wymaga utworzenia lub wyznaczenia przez podmiot rewitalizacji organu, któremu czynność ta zostanie powierzona. Biorąc powyższe pod uwagę zdecydowano się na powołanie **Zespołu wewnętrznego ds. rewitalizacji**.

Zespół wewnętrzny ds. rewitalizacji stanowić będzie forum współpracy i dialogu przedstawicieli wydziałów i biur Urzędu Gminy Miasto Szczecin w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny działań rewitalizacyjnych oraz pełnić będzie funkcję opiniodawczo-doradczą Prezydenta.

Zespół wewnętrzny ds. rewitalizacji ma za zadanie wspierać Prezydenta oraz Radę Miasta w podejmowaniu istotnych decyzji dot. Programu Rewitalizacji. Ponadto Zespół wewnętrzny ds. rewitalizacji będzie pośredniczyć oraz wspierać Prezydenta oraz Radę Miasta w komunikacji z interesariuszami rewitalizacji oraz wdrażaniu pomysłu na partycypację społeczną.

Tab. 31. Procedura powołania Zespołu wewnętrznego ds. rewitalizacji

POWOŁANIE ZESPOŁU WEWNĘTRZNEGO DO SPRAW REWITALIZACJI	
Sposób powołania	Skład osobowy i tryb pracy zostaną określony w Zarządzeniu Prezydenta Miasta
Skład	Przynajmniej jeden przedstawiciel: • Wydziału Spraw Społecznych • Wydziału Kultury • Wydziału Oświaty • Wydziału Mieszkalnictwa i Regulacji Stanów Prawnych Nieruchomości, • Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, • Wydziału Urbanistyki i Administracji Budowlanej • Biura Strategii • Biura Planowania Przestrzennego Miasta, • Biura ds. Organizacji Pozarządowych • Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków • Biura Prezydenta Miasta Skład Zespołu może zostać poszerzony w zależności od potrzeb, co zostanie określone w odpowiednim Zarządzeniu.
Funkcje	• bieżąca koordynacja prac rewitalizacyjnych, • konsultowanie i optymalizacja działań rewitalizacyjnych, • poszukiwanie możliwości finansowania zaplanowanych działań w tym aplikowanie o środki, • potwierdzanie zgodności przedsięwzięć z wyznaczonymi celami Programu Rewitalizacji, • współpraca oraz prowadzenie dialogu z interesariuszami programu, • poszukiwanie nowych partnerów dla przedsięwzięć i umożliwianie współpracy między nimi, • ocena stopnia osiągnięcia wskaźników wyznaczonych w

	przedsięwzięciach rewitalizacyjnych, • przygotowanie i przeprowadzanie procesu aktualizacji Programu Rewitalizacji • proponowanie i opiniowanie wprowadzonych zmian w Programie Rewitalizacji, • weryfikacja zgodności realizowanych projektów z wyznaczonymi celami – bieżący monitoring i ewaluacja.
Częstotliwość spotkań	Przynajmniej 1 raz na kwartał

Ponadto chcąc zapewnić odpowiednie wsparcie prac Zespołu wewnętrznego ds. rewitalizacji w formie m.in. konsultowania i doradztwa w poszczególnych obszarach tematycznych, informowania o zaistniałych problemach, opiniowania propozycji działań rewitalizacyjnych w tym nowych, przedłożonych w procesie aktualizacji Programu Rewitalizacji a także promowania założeń Programu Rewitalizacji w różnych środowiskach; zdecydowano się na powołanie **Zespołu zewnętrznego ds. rewitalizacji.**

Tab. 32. Procedura powołania Zespołu zewnętrznego ds. rewitalizacji

POWOŁANIE ZESPOŁU ZEWNĘTRZNEGO DO SPRAW REWITALIZACJI	
Sposób powołania	Skład osobowy i tryb pracy zostaną określony w Zarządzeniu Prezydenta Miasta
Skład	Przynajmniej jeden przedstawiciel: • Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie • Powiatowego Urzędu Pracy • Komendy Miejskiej Policji • zarządców nieruchomości • rady osiedla właściwej dla obszaru rewitalizacji • organizacji pozarządowej • przedsiębiorców • radnych Rady Miasta Skład zespołu może zostać poszerzony w zależności od potrzeb, co zostanie określone w odpowiednim Zarządzeniu.
Funkcje	• wsparcie prac Zespołu wewnętrznego ds. rewitalizacji w formie konsultowania i doradztwa w poszczególnych obszarach tematycznych, • informowanie o zaistniałych problemach, proponowanie rozwiązań, • opiniowanie propozycji działań rewitalizacyjnych w tym nowych, przedłożonych w procesie aktualizacji Programu Rewitalizacji, • współpraca z członkami Zespołu wewnętrznego ds. rewitalizacji w celu osiągnięcia pożądanych efektów rewitalizacyjnych, • zbieranie oraz udostępnianie informacji służących celom Programu

	Rewitalizacji, • promowanie założeń Programu Rewitalizacji w swoich środowiskach. • ocena stopnia osiągnięcia wskaźników wyznaczonych w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych, • proponowanie i opiniowanie wprowadzonych zmian w Programie Rewitalizacji, • weryfikacja zgodności realizowanych projektów z wyznaczonymi celami.
Częstotliwość	Przynajmniej 2 razy w roku

Zespół zewnętrzny ds. rewitalizacji stanowić będzie „łącznik" pomiędzy instytucjami publicznymi, które realizują program rewitalizacji, a interesariuszami rewitalizacji, w szczególności mieszkańcami. Obsługę organizacyjną Zespołu zewnętrznego ds. rewitalizacji zapewni Prezydent.

Proponuje się, aby Prezydent Szczecina niezwłocznie po podjęciu przez Radę Miasta uchwały dot. przyjęcia Programu Rewitalizacji powołał Zespół wewnętrzny ds. rewitalizacji oraz Zespół zewnętrzny ds. rewitalizacji.

Proces tworzenia oraz realizacji Programu Rewitalizacji można podzielić na kilka istotnych etapów:

1. Przygotowanie do sporządzania programu rewitalizacji.
2. Sporządzenie projektu programu rewitalizacji.
3. Konsultacje społecznego programu rewitalizacji.
4. Opiniowanie projektu programu rewitalizacji.
5. Wprowadzenie zmian wynikających z przeprowadzonych konsultacji społecznych i uzyskanych opinii oraz uchwalenie programu rewitalizacji.
6. Realizacja programu rewitalizacji.

Kluczowe działania związane z realizacją programu rewitalizacji ujęte zostały w poniżej tabeli.

Tab. 33. Kluczowe działania związane z realizacją programu rewitalizacji.

L.p.	Działanie	Odpowiedzialność	Rok
1.	Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zawartych w programie rewitalizacji, niezwłocznie po uchwaleniu tego programu, do załącznika do wieloletniej prognozy finansowej gminy. Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające do wpisania ich do wieloletniej prognozy finansowej,	Rada Miasta, Prezydent	2018

	Rada Miasta wprowadza przedsięwzięcia do tej prognozy niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych.		
2	Powołanie i działalność Zespołu rewitalizacji. Zespół stanowić będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą. Zakłada się cykliczność spotkań zespołu ds. rewitalizacji, w trakcie których omawiane będą poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacji, ich stan wdrażania oraz rezultaty programu rewitalizacji. Zespół pełnić będzie funkcję multiplikatora, tj. jest zobowiązany do komunikowania się w sprawach istotnych dla rewitalizacji z Interesariuszami, których reprezentuje.	Zespół ds. rewitalizacji, Prezydent	2018
3.	Opracowywanie dokumentacji technicznej dla projektów wpisanych do programu rewitalizacji, kosztorysów, uzyskiwanie wszelkich pozwoleń. Opracowanie studiów wykonalności i wniosków aplikacyjnych oraz niezbędnych załączników. Zgodnie z harmonogramami opracowywania, składania, realizacji i rozliczenia poszczególnych projektów na współfinansowanie zadań.	Podmioty realizujące zadania ujęte w programie rewitalizacji.	2018-2023
4.	Ocena aktualności i stopnia realizacji programu rewitalizacji co najmniej raz na trzy lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie. Ocena sporządzona przez Prezydenta podlega zaopiniowaniu przez Zespół ds. rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej gminy. W przypadku stwierdzenia, że program rewitalizacji wymaga zmiany Prezydent występuje do Rady Miasta z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku	Zespół ds. rewitalizacji, Prezydent	2021

	załącza się opinię. Zmiana programu rewitalizacji nie wymaga uzyskania opinii ani przeprowadzenia konsultacji społecznych, jeżeli: 1) nie dotyczy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, 2) nie wymaga zmiany uchwały.		
5.	Uzupełnienie i rozszerzanie programu rewitalizacji o nowe zadania zgłaszane przez instytucje, organizacje i firmy działające na obszarze objętym programem rewitalizacji, w tym także o zadania miasta i gminy. Warunkiem przyjęcie dodatkowych projektów do programu rewitalizacji jest uzasadnienie ich realizacji w kontekście osiągania celów programu rewitalizacji i przeciwdziałania istotnym problemem obszaru rewitalizacji. Uzasadnienie powinno być załączone do zgłaszanej karty projektów i powoływać się na zapisy diagnozy oraz celów programu rewitalizacji, względnie zawierać aktualne dane potwierdzające istnienie problemu lub negatywne zmiany obserwowane na obszarze rewitalizacji (np. dane MOPR).	Prezydent, Zespół ds. rewitalizacji, podmioty zamierzające realizować przedsięwzięcia rewitalizacyjne w oparciu o zaktualizowany program rewitalizacji	Lata 2018-2023
6.	Działania Public Relations, bieżąca i stała komunikacja z mieszkańcami miasta nt. założeń rewitalizacji, postępów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz efektów. Zbieranie i analizowanie zgłaszanych przez społeczność miasta uwag, opinii, wniosków. Działania komunikacyjne realizowane za pośrednictwem narzędzi komunikacyjnych miasta, lokalnych mediów, Komitetu rewitalizacji oraz podmiotów realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne.	Prezydent, Zespół ds. rewitalizacji, podmioty realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne.	Lata 2018-2023

Zarządzanie realizacją Programu Rewitalizacji będzie zadaniem Urzędu Miasta Szczecin. W związku z tym odpowiednie wydziały i jednostki Urzędu odpowiedzialne za zarządzanie

i realizację poszczególnych części Programu Rewitalizacji stosować się będą do zasad organizacji i funkcjonowania kontroli zarządczej w Gminie Miasto Szczecin, które określone zostały **Zarządzeniem Nr 48/15 Prezydenta Miasta Szczecin z dnia 13 lutego 2015 r. w sprawie funkcjonowania kontroli zarządczej w Gminie Miasto Szczecin.**

Poniżej w formie tabelarycznej ujęto harmonogram realizacji Programu Rewitalizacji w odniesieniu do poszczególnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. **Istotnym zadaniem realizacji programu będzie zarządzanie, które realizowane będzie poprzez zasoby Urzędu Miasta Szczecin.**

Tab. 34. Harmonogram wdrażania programu rewitalizacji

Lp.	Tytuł projektu	Szacunkowa wartość projektu	Okres realizacji	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Mieszkania chronione dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	619 479	2017-2023							
2	Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Ul. Sikorskiego 3; Ul. Pocztowa 19; Ul. Stołczyńska 134 (poza OR), Ul. Boh. Warszawy 98; Ul. Ściegiennego 67	8 661 914	2017-2023							
3	Mieszkania chronione wspomagane dla osób w podeszłym wieku: Al. Piastów 16, Al. Wojska Polskiego 53; Ul. Mickiewicza 69b (poza OR)	4 163 164	2017-2023							
4	Organizacja działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom w tym zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i sportowych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	200 000	2018							
5	Dzienny Dom dla Seniora „Dzienny Dom Senior +"	2 247 175	2017-2023							
6	Renowacja wnętrza kwartału zamkniętego ulicami: Mickiewicza, Bohaterów Warszawy, 5 Lipca, Tarczyńskiego w Szczecinie wraz z reorganizacją zagospodarowania przestrzennego i remontem	10 000 000	2018-2020							
7	Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem Lokalu KREATYWNEGO przy ul. Jadwigi 2	300 000	2018-2023							
8	Renowacja i adaptacja na potrzeby ożywienia społeczno - gospodarczego parteru zabytkowej narożnej kamiennicy przy zbiegu ul. 5 lipca i ul. Pocztowej w Szczecinie	6 000 000	2018							
9	Renowacja wielkomiejska z udziałem odnawialnych źródeł energii - CENTRUM ENERGII	6 000 000	2018-2019							
10	Rewitalizacyjny Fundusz Grantowy	1 000 000	2019-2022							

Lp.	Tytuł projektu	Szacunkowa wartość projektu	Okres realizacji	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
11	Remont lokalu użytkowego z przeznaczeniem na działalność organizacji pozarządowych	500 000	2018-2019							
12	Przebudowa Alei Wojska Polskiego na odcinku pomiędzy Placem Zwycięstwa i Placem Szarych Szeregów	24 600 000	2019-2020							
13	RE-KREACJA centrum Szczecina	860 000	2019-2020							
14	Kultura zaprasza – do centrum Szczecina	40 000	2019-2020							
15	Rewitalizacja kulturowa centrum miasta – oferta programowa organizacji pozarządowych	300 000	2019-2020							
16	Program aktywizacji osób bezrobotnych	1 500 000	2018-2023							
17	Mama nigdy nie jest sama! - cykl zajęć i spotkań w Fundacji Macierzanka	15 000	2018-2019							
18	Międzynarodowe Centrum Kulturalno-Kongresowe przy ul. Stoisława 4	4 200 000	2018-2020							
19	Przygotowanie i realizacja programu animacji społecznej w procesie rewitalizacji	370 000	2017-2023							
20	Prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego na obszarze rewitalizacji	491 200	2017-2023							
21	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 47	2 690 103,54	2018-2019							
22	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 47 na cele usługowe	426 487,87	2018-2019							
23	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 49	4 385 563,25	2018-2019							
24	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 49 na cele usługowe	534 302,29	2018-2019							
25	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 92	3 848 983,89	2019-2021							
26	Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 92 na cele usługowe	468 931,20	2019-2021							
27	Kompleksowa renowacja części wspólnych	4 162 078,90	2019-2021							

Lp.	Tytuł projektu	Szacunkowa wartość projektu	Okres realizacji	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 94									
28	Adaptacja części budynku przy ul. Jagiellońskiej 94 na cele usługowe	507 076,34	2019-2021							
29	Kompleksowa renowacja budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny	5 050 992,76	2019-2020							
30	Rozbudowa i adaptacja części budynków przy ul. Edmunda Bałuki 20/21 oficyny na cele usługowe	1 443 194,78	2019-2020							
31	Zagospodarowanie kwartału nr 34	1 500 000	2019-2023							
32	Zagospodarowanie kwartału nr 38	5 000 000	2019-2025							Do 2025 r.
33	Zielone Przedogródki Szczecina	1 500 000	2018-2023							
34	Pałac Muzyki i Sztuki	32 000 000	2018-2021							
35	Projekt „Wstąp do Śródmieścia”	113 200	2018							
36	Kino Teatr „Pod Złotym Leszczem” i Galeria Wzorcowa	150 000	2017-2020							
37	Zagospodarowanie fragmentu alei Jana Pawła II – pomiędzy placem Lotników i placem Żołnierza Polskiego w Szczecinie – z przeznaczeniem na przestrzeń publiczną przyjazną mieszkańcom	2 500 000	2018-2019							
38	Rewitalizacja budynku poprzemysłowego położonego przy ul. Jagiellońskiej 34b na cele mieszkaniowe oraz aktywizacji fizycznej.	6 000 000	2018-2020							
39	Przebudowa budynku mieszkalnego na działce nr 115	7 000 000	2018-2019							
40	Aranżacja przestrzeni na terenie użytkowanym wieczyście przez Zachodniopomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Szczecinie	140 000	2018							
41	Międzypokoleniowy Dom Kultury Turzyn	365 200	2018							

Lp.	Tytuł projektu	Szacunkowa wartość projektu	Okres realizacji	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
42	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Mikołaja Kopernika 6	1 050 395	2018-2019							
43	Renowacja budynku przy ul. Stoisława 2 w Szczecinie w celu zwiększenia aktywności gospodarczej OR	345 500	2018-2019							
44	Przebudowa i rozbudowa zespołu oficyn przy ul. B. Śmiałego 34, 35, 36 wraz z zagospodarowaniem podwórza.	619 479	2018-2020							
45	Dzień Sąsiada	500 000	2018-2022							
46	Wspieranie organizacji działających na rzecz społeczności OR	500 000	2017-2022							
47	REWITALIZACJA RAZEM - Kompleksowa renowacja kwartału nr 23, w tym budowa budynku mieszkalno-usługowego przy ul. Bł. Królowej Jadwigi 45	20 000 000	2017-2019							
48	Renowacja Kwartału nr 36 ograniczonego ulicami Bohaterów Getta Warszawskiego, Małkowskiego, Ks. Bogusława X, Bł. Kr. Jadwigi oraz aleją Wojska Polskiego	20 000 000	2018-2021							
49	Programy mieszkaniowe Szczecińskiego TBS: „Dom dla seniora", „Dom dla studenta", „Dom na start", „Dom dla dziecka", „Dom dużej rodziny"	5 000 000	2017-2022							
50	Stworzenie na obszarze rewitalizacji sieci osiedlowych Klubów Juniora/Klubów Młodzieżowych	300 000	2018-2022							
51	„Rozwiń skrzydła" – seria warsztatów i spotkań dla młodzieży w celu poznania swoich predyspozycji oraz wymagań rynku pracy i dokonania świadomego wyboru ścieżki kariery zawodowej	100 000	2018-2022							
52	Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza	400 000	2018							

Lp.	Tytuł projektu	Szacunkowa wartość projektu	Okres realizacji	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	podwórzowego – ul. Jagiellońska 80									
53	Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie terenu wnętrza podwórzowego – Al. Piastów 73	400 000	2018							
54	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie, budowa partnerstwa oraz uatrakcyjnienie miejsc do życia dla rodzin	5 000 000	2018-2021							
55	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 3 oficyna	5 000 000	2018-2021							
56	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 4 oficyna	5 000 000	2018-2021							
57	Poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego lokali mieszkalnych powiązana ze zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza w Szczecinie - Ks. Piotra Ściegiennego 5 oficyna	5 000 000	2018-2021							
58	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 50	2 000 000	2018-2020							
59	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 50 na cele usługowe	500 000	2018-2020							
60	Kompleksowa renowacja części wspólnych kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 52	2 000 000	2018-2019							
61	Adaptacja części budynku przy ul. Ks. Bogusława X 52 na cele usługowe	500 000	2018-2019							
62	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 2 oficyna	5 000 000	2020-2021							

Lp.	Tytuł projektu	Szacunkowa wartość projektu	Okres realizacji	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
63	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Śląskiej 3 oficyna	5 000 000	2020-2021							
64	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 3 oficyna prawa i lewa	5 000 000	2020-2021							
65	Renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 5	5 000 000	2020-2021							
66	Adaptacja części budynku przy ul. Więckowskiego 5 na cele usługowe	500 000	2022-2024							Do 2024 r.
67	Kompleksowa renowacja budynku przy ul. Więckowskiego 6 oficyna	5 000 000	2022-2024							Do 2024 r.
68	Zagospodarowanie fragmentu wnętrza kwartału nr 21	1 500 000	2020-2021							
69	Renowacja kamienicy przy al. Wojska Polskiego 63 w Szczecinie	2 230 052	2018-2019							
70	Akademia Liderów Miejskich i Aktywistów (ALMA	360 000	2018-2020							

10.3. Monitoring i ewaluacja

10.3.1. Monitoring

Wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023 będzie się odbywało w oparciu o monitoring zmierzający do oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji, a także zaplanowanych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Monitoring procesu wdrażania programu rewitalizacji i jego efektów jest odpowiedzialnym i ważnym zadaniem, warunkującym skuteczne zarządzanie procesem rewitalizacji. **Monitoring procesu wdrażania programu rewitalizacji i jego efektów będzie prowadzony przez Zespół zadaniowy powołany w ramach Zespołu wewnętrznego ds. rewitalizacji.**

Głównymi obszarami monitorowania programu rewitalizacji są:

- cele główne wytyczone w programie,
- kierunki działań i poszczególne przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne.

Proces monitorowania polegał będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów rewitalizacji na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez pracowników UM w Szczecinie, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań. Jednostka odpowiedzialna za monitoring procesu rewitalizacji, tj. Zespół zadaniowy wyłoniony w ramach Zespołu wewnętrznego ds. rewitalizacji będzie również udostępniała lokalnej społeczności wyniki prowadzonej sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy (www.szczecin.pl, zakładka „Lokalny Program Rewitalizacji"), w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.um.szczecin.pl) oraz przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji.

Do każdego z celów rewitalizacji zostały przypisane projekty rewitalizacyjne. W ramach monitoringu prowadzona będzie obserwacja realizacji zamierzeń poszczególnych projektów, co pozwoli stwierdzić w jakim stopniu osiągane są cele programu rewitalizacji. W tym celu Zespół zadaniowy będzie monitorował realizację poszczególnych projektów rewitalizacyjnych pozyskując informacje od podmiotów wdrażających projekty. Takie podejście powinno spowodować, że monitoring będzie dostarczał informacji na temat postępów w osiąganiu przyjętych celów oraz umożliwi kwantyfikację efektów zrealizowanych projektów. Informacje gromadzone w trakcie monitoringu pozwolą także na odpowiednio szybkie reagowanie wówczas, gdy proces wdrażania programu rewitalizacji będzie ulegał zakłóceniom.

Monitoring procesu wdrażania Programu Rewitalizacji obejmować będzie aspekty rzeczowe oraz finansowe.

Monitoring rzeczowy będzie zbierał informacje na temat aktualnego stanu realizacji Programu Rewitalizacji. W ramach monitoringu rzeczowego prowadzona będzie corocznie analiza zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Ponadto prowadzona będzie analiza zmian wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnozy delimitacyjnej służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Powyższe działania umożliwią dokonanie oceny postępu i efektywności głównych założeń Programu Rewitalizacji. Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac wdrożeniowych, natomiast ich stan osiągnięcia oceniany będzie cyklicznie co roku. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania Programu Rewitalizacji, czyli według stanu na koniec 2015 roku. Lista wskaźników monitorowania osiągnięcia celów programu rewitalizacji została przedstawiona w punkcie 10.3 niniejszego rozdziału.

Z kolei w ramach monitoringu finansowego gromadzone będą informacje na temat szacunkowego kosztu prowadzonych działań rewitalizacyjnych oraz wykorzystanych źródeł finansowania. Dane te stanowić będą podstawę do oceny sprawności wydatkowania środków przeznaczonych na rewitalizację. Zakłada się, że monitoring finansowy będzie prowadzony w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych sprawozdaniach powinny obejmować m.in. wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, procentowy stan zaawansowania realizacji projektu oraz stopień osiągnięcia założonych w projekcie wskaźników.

Rekomenduje się, aby do końca marca kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, pracownicy UM w Szczecinie, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych wchodzących w skład Programu Rewitalizacji, obowiązkowo składali informacje okresowe do Zespołu zadaniowego powołanego w ramach Zespołu wewnętrznego ds. rewitalizacji. Takie postępowanie pozwoli na bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co umożliwi wykrycie ewentualnych nieprawidłowości i problemów w procesie wdrażania Programu Rewitalizacji.

Należy także podkreślić, że dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ważna rola przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania procesu wdrażania poszczególnych przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, w tym przygotowywania i przedkładania IZ RPO sprawozdań z ich realizacji oraz wniosków o płatność.

Rekomenduje się, aby Zespół wewnętrzny ds. rewitalizacji przygotowywał przynajmniej raz na dwa lata raport/sprawozdanie z postępu realizacji założeń Programu Rewitalizacji. Przedmiotowy raport/sprawozdanie powinien być udostępniony interesariuszom procesu rewitalizacji a w szczególności mieszkańcom obszaru rewitalizacji.

Monitoring Programu Rewitalizacji będzie odbywał się w dwóch etapach:

- dwuletnie sprawozdania z realizacji celów, zawierające podstawowe informacje na temat podejmowanych działań, stopnia realizacji projektów, ewentualnych efektów końcowych tych projektów,
- analiza wskaźnikowa, służąca odpowiedzi na pytanie o zbieżność podejmowanych działań z osiąganymi wynikami społeczno-gospodarczymi gminy wg wskaźników rezultatu.

10.3.2. Ewaluacja

Opracowując Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023 przyjęto założenie, że będzie on miał charakter otwarty, przez co należy rozumieć, że w przypadku zmiany uregulowań prawnych, pojawienia się nowych problemów na obszarze rewitalizacji czy też wykreowania nowych projektów i/lub przedsięwzięć służących ograniczaniu negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji – program rewitalizacji będzie aktualizowany.

Ewaluacja Programu rewitalizacji będzie dotyczyć oceny realizacji celów Programu Rewitalizacji oraz jego wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Ewaluacja przyniesie odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu Program Rewitalizacji rozwiązuje realne problemy gminy i jej społeczności.

Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz ewentualną poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizacji z jednoczesnym uwzględnieniem założeń programowych. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów rewitalizacyjnych.

Ewaluacja założeń Programu Rewitalizacji oraz stopnia realizacji projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie zostanie podzielona na następujące części:

- ocena przed realizacją działań - czy i w jaki sposób Program, a w szczególności poszczególne działania i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpłyną na grupy docelowe, przyczynią się do poprawy sytuacji na terenie gminy,

- ocena w trakcie realizacji działań - odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte w następstwie działania zmierzają w dobrym kierunku. Ocena ta będzie prowadzona przez Zespół zadaniowy, którego zadaniem będzie przygotowanie raportów/sprawozdań z realizacji Programu Rewitalizacji, co najmniej raz na 2 lata;
- ocena śródokresowa – prowadzona raz na trzy lata, odpowiada na pytanie Program Rewitalizacji wymaga aktualizacji,
- ocena po realizacji działań – ocena długoterminowego wpływu Programu Rewitalizacji na grupy docelowe. Służy ona ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych projektów w ramach Programu Rewitalizacji z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

W trakcie wdrażania Programu Rewitalizacji ewaluacji podlegać będzie to, czy realizowane projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne skutecznie ograniczają zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji zjawiska kryzysowe. W przypadku zdiagnozowanego niewystarczającego oddziaływania tych projektów i/lub przedsięwzięć na sytuacje problemowe uruchomiony zostanie proces generowania kolejnych projektów i/lub przedsięwzięć odpowiadających na zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji zjawiska kryzysowe. Odbiorcy tych projektów i/lub przedsięwzięć oraz ich zakres uzależnione będą od: dynamiki zmian zachodzących w sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji oraz całej gminy, możliwości finansowych budżetu gminy oraz dostępności środków zewnętrznych, poziomu zaangażowania interesariuszy lokalnych w planowane działania oraz zakresu potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023 jest dokumentem, który będzie podlegał ocenie aktualności jego zapisów w kontekście zmian społeczno-gospodarczych zachodzących na obszarze rewitalizacji. Ponadto oceniany będzie stopień realizacji założeń Programu Rewitalizacji. Oceny aktualności i stopnia realizacji programu dokona Prezydent Miasta Szczecin raz na dwa lata (tj. na dzień 31.12.2019 r., 31.12.2021 r., 31.12 2023 r.), wykorzystując do tego celu m.in. raporty/sprawozdania z postępu prac wdrożeniowych. Wspomniane raporty/sprawozdania będzie przygotowywał Zespół wewnętrzny ds. rewitalizacji we współpracy z Zespołem zewnętrznym ds. rewitalizacji. Ocena sporządzona przez Prezydenta Miasta Szczecin będzie podlegać zaopiniowaniu przez Radę Miasta Szczecin oraz zostanie opublikowana na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej.

W ramach ewaluacji Programu Rewitalizacji może okazać się, że program wymaga zmiany. W takiej sytuacji Prezydent Miasta Szczecin wystąpi z własnej inicjatywy do Rady Miasta Szczecin z wnioskiem o jego zmianę. Następnie Rada Miasta jako instytucja

kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie. W tej sytuacji zmiana programu rewitalizacji będzie dokonywana w trybie w jakim program był uchwalony.

Przedstawione powyżej zasady funkcjonowania systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwolą wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w programie rewitalizacji, wynikający przede wszystkim ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań rewitalizacyjnych.

10.3.3. Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów programu rewitalizacji

W poniższej tabeli zestawiono najistotniejsze wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023, odnoszące się do przestrzeni obszaru rewitalizacji w Gminie Miasto Szczecin. Wskazują one, jakie zmiany oczekiwane są w związku z realizacją poszczególnych celów rewitalizacji.

Tab. 35. Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023

Wskaźnik	Co mierzy?	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Wartość wyjściowa (dane 2015 rok)	Oczekiwana zmiana w 2023 roku
Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR					
Udział osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności	Poziom ubóstwa	MOPR	1 raz/rok	8,07%	7,0%
Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Problemy w rodzinie	MOPR	1 raz/rok	0,3	0,2
Liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Przestępczość	Policja	1 raz/rok	33,24	20,00
Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych					
Liczba zmodernizowanych, utworzonych obiektów infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych [szt.]	Zmodernizowana infrastruktura społeczna oraz przestrzenie publiczne	UM	1 raz/rok	0	27
Liczba wyremontowanych budynków mieszkaniowych [szt.]	Budynki mieszkaniowe o poprawionym stanie technicznym	UM	1 raz/rok	0	25
Dynamika zmian liczby ludności pomiędzy rokiem 2015 a 2023 rokiem	Atrakcyjność osiedleńcza	UM	1 raz/rok	-	Powyżej 0,0% (odwrócenie trendu spadku)
Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców	Atrakcyjność osiedleńcza	UM	1 raz/rok	14,85%	Powyżej 14,85% (odwrócenie trendu spadku)
Cel 3. Pobudzenie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR					
Liczba podmiotów gospodarczych w stanie likwidacji na 1000 mieszkańców (dane za 2015 r.)	Konkurencyjność podmiotów gospodarczych	UM	1 raz/rok	0,54	0,30
Liczba podmiotów gospodarczych w stanie upadłości na 1000 mieszkańców (dane 2015 r.)	Konkurencyjność podmiotów gospodarczych	UM	1 raz/rok	0,15	0,10
Liczba wyremontowanych budynków/lokali z przeznaczeniem na działalność gospodarczą [szt.]	Budynki/lokalne z przeznaczeniem na działalność gospodarczą o poprawionym stanie technicznych	UM	1 raz/rok	0	17
Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Bezrobocie długotrwałe (aktywność zawodowa)	PUP	1 raz/rok	3,15%	2,5%
Udział osób bezrobotnych w wieku poniżej 25 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych	Bezrobocie wśród młodych (aktywność zawodowa)	PUP	1 raz/rok	9,29%	Poniżej średniej gminnej
Udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych	Bezrobocie wśród osób 50+ (aktywność zawodowa)	PUP	1 raz/rok	39,57%	Poniżej średniej gminnej

Cel 4. Ochrona środowiska					
Benzo(α)piren w pyle PM10 – stężenie średnie roczne	Stan powietrza atmosferycznego	WIOŚ	1 raz/rok	Powyżej 2,1 ng/m^3	Poniżej 1,0 ng/m^3
Udział gospodarstw domowych deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w ogólnej liczbie gospodarstw domowych	Świadomość ekologiczna	UM	1 raz/rok	90,60%	96,36%

11. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z art. 46 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 ze zm.), zwanej dalej OOŚ, przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty planów z dziedziny przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszych realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Jednocześnie zgodnie z art. 48 ust. 1 i ust. 2 ustawy OOŚ organ opracowujący projekt dokumentu, po uzgodnieniu z właściwymi organami (Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska – pismo z dnia 14.12.2017r. znak WOPN-OS.410.344.2017.MP oraz Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny – pismo z dnia 15.12.2017r. znak NZNS.7040.1.139.2017) odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, gdyż uznał, że realizacji postanowień dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, a analizowany dokument dotyczy obszarów w granicach jednej gminy.

Przy rozważaniach możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wzięto pod uwagę uwarunkowania wynikające z art. 49 Ustawy OOŚ:

1) Charakter działań przewidzianych w dokumencie,
2) Rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko,
3) Cechy obszaru objętego oddziaływania na środowisko.

W wyniku analizy projektów i przedsięwzięć ujętych w Programie Rewitalizacji stwierdzono, że:

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023 jest dokumentem o charakterze strategicznym, w ramach którego przewidziano działania inwestycyjne oraz nieinwestycyjne mające na celu rewitalizację obszarów zdegradowanych. W dokumencie zawarto listę zadań do zrealizowania w obrębie obszarów przeznmaczonych do rewitalizacji. **Działania inwestycyjne związane są przede wszystkim z infrastrukturą społeczną, przestrzeniami publicznymi, obiektami mieszkalnymi.**

Biorąc pod uwagę charakter planowanego dokumentu należy stwierdzić, że realizacja jego ustaleń nie powinna spowodować znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko.

Ponadto rodzaj działań ujętych w przedmiotowym dokumencie wskazuje, że większość z nich nie będzie wyznaczała ram dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 71), a jedynie część z nich może być rozpatrywane, po szczegółowym określeniu ich zakresu i parametrów, jako przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (np. modernizacja Alei Wojska Polskiego, budowa kompleksu Posejdon). W przypadku, gdy na późniejszym etapie planowania okaże się, że jakiekolwiek działania inwestycyjne będą wymagały przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, zostaną one poddane stosowane ocenie.

W wyniku realizacji założeń dokumentu nie wystąpią znaczące oddziaływania na środowisko, gdyż celem głównym programu jest rewitalizacja obszarów zdegradowanych (niedużych przestrzenie obszarów, obejmujących głównie tereny zamieszkałe), które zlokalizowane są w oddaleniu od powierzchniowych form ochrony przyrody.

W styczniu 2018 roku dokonano zmiany zapisów Programu Rewitalizacji związanych z koniecznością dostosowania dokumentu do zaleceń Urzędu Marszałkowskiego, wynikających z „Zasad weryfikacji programów rewitalizacji i prowadzenia wykazu programów rewitalizacji gmin województwa zachodniopomorskiego”. Zmiany nie skutkowały ujęciem nowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Tym samym nie zaszły zmiany dot. prognozowanego oddziaływania założeń dokumentu na środowisko i nie było konieczne przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Spis fotografi, rysunków, tabel

Fot. 1. Przykłady podwórek - parkingów 175
Fot. 2. Przykłady nieużytkowanych lokali na analizowanym obszarze 179
Fot. 3. Niezagospodarowane lokale usługowe przy al. Wojska Polskiego 181
Fot. 4. Netto na rogu ulic: Ks. Piotra Ściegiennego i al. Bohaterów Warszawy (Turzyn) i Biedronka przy al. Wojska Polskiego (Centrum) 182
Fot. 5. Park przy pl. Tadeusza Kościuszki (Turzyn) i ogródek jordanowski w parku przy ul. Noakowskiego (Turzyn).....187
Fot. 6. Deptak Księcia Bogusława X.....194
Fot. 7. Niezagospodarowany budynek przy deptaku Księcia Bogusława X.....194
Fot. 8. Punktowo prowadzone działania remontowe są charakterystyczne dla zabudowy szczecińskiego śródmieścia 195
Fot. 9. Punktowo prowadzone działania remontowe są charakterystyczne dla zabudowy szczecińskiego śródmieścia 195
Fot. 10. Wybrane lokalizacje na analizowanym obszarze 196

Ryc. 1. Obszar rewitalizacji w perspektywie lat 2011-2020..... 7
Ryc. 2. Średnia liczba ludności w miastach grupy porównawczej w latach 1995 - 2016 27
Ryc. 3. Liczba ludności Szczecina w latach 1995 – 2016 wraz z prognozą do roku 2050.....29
Ryc. 4. Saldo migracji w Szczecinie w latach 2002 – 2016.....30
Ryc. 5. Saldo migracji w latach 2002 – 2016 w gminach sąsiadujących ze Szczecinem.....31
Ryc. 6. Średnia wartość wskaźnika przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w miastach grupy porównawczej w latach 2010 – 2016 [‰].....32
Ryc. 7. Przyrost naturalny w Szczecinie w latach 2010 – 2016 [‰] 33
Ryc. 8. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%].....34
Ryc. 9. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności Szczecina w latach 1995 – 2016 wraz z prognozą do roku 2050 [%] 35
Ryc. 10. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%].....36
Ryc. 11. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Szczecina w latach 1995 – 2016 wraz z prognozą do roku 2050 [%] 37
Ryc. 12. Struktura demograficzna Szczecina w latach 1995 – 2016 wraz z prognozą do roku 2050 38
Ryc. 13 Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym [%] .38
Ryc. 14. Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w Szczecinie w latach 2002-2016 39

Ryc. 15. Udział osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie osób bezrobotnych....40
Ryc. 16. Udział osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w Szczecinie w latach 2000-2016....41
Ryc. 17. Udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych....41
Ryc. 18. Udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w Szczecinie w latach 2010-2016....42
Ryc. 19. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych....43
Ryc. 20. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w Szczecinie w latach 2010-2016....44
Ryc. 21. Udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych....45
Ryc. 22. Udział bezrobotnych kobiet w wieku 18 – 34 lat w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w wieku 18 – 34 lat....46
Ryc. 23. Liczba przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców....47
Ryc. 24. Liczba przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2013-2016....48
Ryc. 25. Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (stan na 31.12.2015 r.)....49
Ryc. 26. Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców....49
Ryc. 27. Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców....50
Ryc. 28. Liczba osób z problemem alkoholowym, korzystających z zasiłków pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców....51
Ryc. 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Szczecinie....52
Ryc. 30. Wielkość dochodu miasta w przeliczeniu na 1 mieszkańca....53
Ryc. 31. Wielkość dochodu miasta Szczecin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2016....54
Ryc. 32. Przeciętne wynagrodzenie brutto....55
Ryc. 33. Przeciętne wynagrodzenie w Szczecinie w latach 2010-2015....55
Ryc. 34. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców....56
Ryc. 35. Dynamika zmian liczby podmiotów gospodarczych w latach 2010-2016....57
Ryc. 36. Udział podmiotów gospodarczych funkcjonujących w branży przemysłu i budownictwa w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych....58

Ryc. 37. Miejsca noclegowe na 1000 ludności w Szczecinie 60
Ryc. 38. Noclegi na 1000 ludności w Szczecinie 61
Ryc. 39. Lokalizacja obiektów noclegowych w Szczecinie 61
Ryc. 40. Szczecin na tle form ochrony przyrody 63
Ryc. 41. Obszary przekroczeń PM10 w Szczecinie w 2014 r.....67
Ryc. 42. Obszary przekroczeń poziomu docelowego przez średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu, zidentyfikowane w rocznej ocenie jakości powietrza za 2014 rok na obszarach: aglomeracji szczecińskiej. 69
Ryc. 43. Liczba samochodów na 1000 mieszkańców w Szczecinie w latach 2009-2015.....70
Ryc. 44. Liczba przystanków komunikacji miejskiej w Szczecinie 80
Ryc. 45. Lokalizacja szkół podstawowych w Szczecinie 81
Ryc. 46. Lokalizacja publicznych przedszkoli w Szczecinie 81
Ryc. 47. Lokalizacja zakładów opieki zdrowotnej w Szczecinie 82
Ryc. 48. Struktura zasobu mieszkaniowego Gminy wg stopnia technicznego zużycia budynków w 2016 roku (prognoza z 2014 roku) 85
Ryc. 49. Budynki z lokalami mieszkalnymi Gminy - liczba wg wieku i rodzaju własności budynków 87
Ryc. 50. Mieszkania gminne - liczba wg wieku (roku budowy) i rodzaju własności budynków 87
Ryc. 51. Podział miasta Szczecin na osiedla 93
Ryc. 52. Zmiany liczby ludności miasta Szczecin w latach 1995-2015 100
Ryc. 53. W1 – Zmiana liczby mieszkańców w latach 2010-2015 w %.....101
Ryc. 54. Struktura wieku mieszkańców miasta Szczecin w latach 1995-2015 102
Ryc. 55. W2 - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym 103
Ryc. 56. Dynamika wskaźnika W2 pomiędzy rokiem 2010 a 2015 104
Ryc. 57. W3 - Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców 105
Ryc. 58. Dynamika wskaźnika W3 pomiędzy rokiem 2010 a 2015 105
Ryc. 59. W4 - Udział osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców.....106
Ryc. 60. W5 - Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym 108
Ryc. 61. Dynamika wskaźnika W5 pomiędzy rokiem 2010 a 2015 109
Ryc. 62. W6 - Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych 110
Ryc. 63. Dynamika wskaźnika W6 pomiędzy rokiem 2010 a 2015 111
Ryc. 64. W7 - Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych.....112
Ryc. 65. W8 - Udział osób w wieku poniżej 25 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych..113

Ryc. 66. W9 - Udział osób w wieku powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych 114
Ryc. 67. W10 - Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.....115
Ryc. 68. W11 - Liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ..116
Ryc. 69. Dynamika wskaźnika W11 pomiędzy rokiem 2010 a 2015 116
Ryc. 70. W12 - Liczba stwierdzonych przestępstw - bójki, pobicia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.....117
Ryc. 71. W13 - Liczba stwierdzonych przestępstw - uszkodzenia mienia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.....118
Ryc. 72. W14 - Liczba stwierdzonych przestępstw - włamania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.....119
Ryc. 73. Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 roku w podziale na obwody wyborcze 120
Ryc. 74. Lokalizacja projektów zgłoszonych do Szczecińskiego Budżetu Obywatelskiego w edycjach 2015-2017 121
Ryc. 75. Wyniki Sprawdzianu Szóstoklasisty w roku szkolnym 2015-2016 w podziale na rejony szkół podstawowych 122
Ryc. 76. Ważony sumaryczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej 123
Ryc. 77. W15 - Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.....125
Ryc. 78. W16 - Udział podmiotów nieprowadzących działalności w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.....126
Ryc. 79. W15a – Liczba podmiotów gospodarczych w stanie likwidacji na 1000 mieszkańców 127
Ryc. 80. W16a – Liczba podmiotów gospodarczych w stanie upadłości na 1000 mieszkańców.....128
Ryc. 81. Benzo(α)piren w pyle PM10 - stężenie średnie roczne 129
Ryc. 82. Pył PM2,5 - stężenie średnie roczne 130
Ryc. 83. Rozkład przestrzenny wartości wskaźnika L_{DWN} 131
Ryc. 84. W17 - Udział gospodarstw domowych deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w ogólnej liczbie gospodarstw domowych.....132
Ryc. 85. Rozmieszczenie przychodni wraz z ekwidystantą 1000 m.....133
Ryc. 86. W18 - Udział osób mieszkających w promieniu 1000 m od przychodni zdrowia w ogólnej liczbie mieszkańców 134
Ryc. 87. Rozmieszczenie przedszkoli publicznych wraz z ekwidystantą 350 m.....135
Ryc. 88. W19 - Udział osób mieszkających w promieniu 350 m od przedszkola w ogólnej liczbie mieszkańców.....136

Ryc. 89. Rozmieszczenie szkół podstawowych wraz z ekwidystantą 600 m 137
Ryc. 90. W20 - Udział osób mieszkających w promieniu 600 m od szkoły podstawowej w ogólnej liczbie mieszkańców 137
Ryc. 91. Ekwidystanta przystanków komunikacji publicznej 400 m 138
Ryc. 92. W21 - Udział osób mieszkających w promieniu 400m od przystanku komunikacji publicznej w ogólnej liczbie mieszkańców 139
Ryc. 93. W22 - Długość dróg rowerowych [m] w przeliczeniu na 1 km^2 140
Ryc. 94. Strefy ochrony konserwatorskiej na terenie miasta Szczecin 141
Ryc. 95. W23 - Udział budynków historycznych w ogólnej liczbie budynków 143
Ryc. 96. W24 - Udział gminnych lokali mieszkalnych bez toalety w mieszkaniu w ogólnej liczbie gminnych lokali mieszkalnych 144
Ryc. 97. W25 - Udział gminnych budynków mieszkalnych, w których realizowano działania z zakresu termomodernizacji w ogólnej liczbie budynków gminnych 145
Ryc. 98. Obszar zdegradowany miasta Szczecin 147
Ryc. 99. Ważony sumaryczny wskaźnik degradacji (SWD) 150
Ryc. 100. Granice obszaru rewitalizacji 156
Ryc. 101 Udział osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej 164
Ryc. 102. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym 165
Ryc. 103. Liczba popełnionych przestępstw 168
Ryc. 104. Stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do populacji osób w wieku produkcyjnym 171
Ryc. 105. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców poszczególnych osiedli omawianego obszaru 174
Ryc. 106. Obszar rewitalizacji na tle form ochrony przyrody 184
Ryc. 107. Typowe natężenie ruchu w centrum Szczecina (dane dla poniedziałku godz. 12:00) 185
Ryc. 108. Lokalizacja projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji 329
Ryc. 109. Prognozowane źródła finansowania podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych w mln zł 335

Tab. 1. Udział mieszkań socjalnych w ogólnej liczbie mieszkań w zasobie gminy [%] 82
Tab. 2. Długość ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 100 km^2 powierzchni miasta 83
Tab. 3. Udział ludności korzystającej z instalacji w ogólnej liczbie ludności [%] 84
Tab. 4. Klasyfikacja stanu technicznego i kryteria oceny elementów budynku 86
Tab. 5. Podsumowanie diagnozy ogólnej 88

Tab. 6. Wykaz osiedli miasta Szczecin 93
Tab. 7. Katalog wykorzystanych wskaźników 96
Tab. 8. Współwystępowanie negatywnych zjawisk w poszczególnych jednostkach analitycznych 146
Tab. 9. Zestawienie danych statystycznych dotyczących jednostek tworzących obszar zdegradowany 149
Tab. 10. Współwystępowanie negatywnych zjawisk w jednostkach analitycznych, w których stwierdzono dodatnią wartość ważonego sumarycznego wskaźnika degradacji 151
Tab. 11. Ulice wchodzące w skład obszaru rewitalizacji w Szczecinie 152
Tab. 12. Wskaźniki potwierdzające szczególną koncentrację problemów na obszarze rewitalizacji 153
Tab. 13. Analiza SWOT obszaru rewitalizacji 203
Tab. 14. Cele i kierunki rewitalizacji 207
Tab. 15. Lista podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych 214
Tab. 16. Pozostałe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne 292
Tab. 17. Projekty powiązane w odniesieniu problemów społecznych takich jak ubóstwo, bezrobocie, problemy w życiu rodzinnym, społecznym, uzależnienia. 302
Tab. 18. Projekty powiązane w odniesieniu problemu starzejące się społeczeństwa 305
Tab. 19. Projekty powiązane w odniesieniu problemu niskiej aktywności społecznej 308
Tab. 20. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR 309
Tab. 21. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych 310
Tab. 22. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR 310
Tab. 23. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR oraz Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych 311
Tab. 24. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 1. Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez wzrost aktywności społecznej mieszkańców OR oraz Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR 311

Tab. 25. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych oraz Cel 3. Pobudzanie rozwoju gospodarczego OR oraz przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców OR 312
Tab. 26. Projekty rewitalizacyjne realizujące Cel 2. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej OR poprzez modernizację obiektów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych oraz Cel 4. Poprawa stanu środowiska OR 313
Tab. 27. Powiązania pomiędzy projektami rewitalizacyjnymi 314
Tab. 28. Lista projektów i przedsięwzięć realizowanych na obszarze rewitalizacji w latach 2010-2016 330
Tab. 29. Ramy finansowe związane z podstawowymi projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi 336
Tab. 30. Informacje nt. terminów, form oraz wyników konsultacji społecznych związanych z tworzeniem programu rewitalizacji 348
Tab. 31. Procedura powołania Zespołu wewnętrznego ds. rewitalizacji 356
Tab. 32. Procedura powołania Zespołu zewnętrznego ds. rewitalizacji 357
Tab. 33. Kluczowe działania związane z realizacją programu rewitalizacji 358
Tab. 34. Harmonogram wdrażania programu rewitalizacji 362
Tab. 35. Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin na lata 2017-2023 373

Załącznik nr 1. Dane służące do wyznacenia obszary zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

	SFERA SPOŁECZNA																		
Osiedle	W1: Odsetek spadku liczby ludności	W2: Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym	Dynamika wskaźnika W2	W3: Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców	Dynamika wskaźnika W3	W4: Udział osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności	W5: Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Dynamika wskaźnika W5	W6: Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Dynamika wskaźnika W6	W7: Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych	W8: Udział osób w wieku poniżej 25 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych	W9: Udział osób w wieku powyżej 50 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych	W10: Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców	W11: Liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Dynamika wskaźnika W11	W12: Liczba stwierdzonych przestępstw - bójki, pobicia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	W13: Liczba stwierdzonych przestępstw - uszkodzenie mienia	W14: Liczba stwierdzonych przestępstw - włamania
Arkońskie-Niemierzyn	1,30	50,61	142,89	15,38	102,01	3,54	2,12	144,34	43,51	156,62	1,95	10,06	31,17	0,14	17,16	94,45	0,53	1,33	5,16
Centrum	11,32	42,49	116,86	14,04	95,32	8,45	3,28	133,06	45,95	177,64	34,25	8,59	40,85	0,26	43,80	151,65	5,48	3,54	6,28
Drzetowo-Grabowo	5,20	45,23	123,06	14,97	98,61	6,72	2,87	128,99	43,24	158,25	28,14	10,17	39,90	0,36	20,43	118,04	1,48	1,73	5,80
Golęcino-Gocław	4,51	28,43	119,90	17,11	96,61	19,50	4,67	186,57	52,43	205,05	41,62	8,65	44,86	0,28	23,33	115,27	1,87	2,49	7,78
Gumieńce	-8,96	34,71	149,79	18,02	107,79	1,10	1,70	148,95	42,66	179,40	11,71	8,33	36,90	0,10	12,75	87,09	0,48	1,20	3,70
Głębokie-Pilchowo	-2,28	58,32	130,98	18,78	113,44	1,54	2,69	186,97	47,22	193,61	16,67	5,56	27,78	0,00	30,89	109,22	3,25	1,63	8,94
Niebuszewo	-1,04	47,10	154,60	16,94	107,69	2,66	2,00	117,95	41,98	146,61	16,46	7,59	34,18	0,24	14,20	104,83	0,74	1,08	3,63
Niebuszewo-Bolinko	6,06	45,17	115,12	14,28	99,04	7,22	2,92	135,56	43,86	159,94	26,12	9,23	39,13	0,20	20,93	133,87	2,01	1,96	4,35
Nowe Miasto	0,21	32,88	115,24	16,05	101,81	6,82	2,66	158,30	43,79	198,05	29,41	7,84	37,91	0,41	50,11	146,47	5,90	2,51	7,41
Osów	-14,76	20,67	158,18	23,03	103,82	1,12	1,37	128,76	41,67	140,00	13,10	9,52	34,52	0,12	7,74	64,45	0,50	0,75	2,00
Podjuchy	1,87	36,72	138,81	16,83	99,69	3,46	2,00	125,46	38,83	156,56	23,08	12,09	39,56	0,14	11,73	136,73	0,92	1,96	2,07
Pogodno	4,31	42,50	130,24	15,86	102,31	1,75	1,93	132,18	46,54	169,73	12,31	6,07	41,48	0,16	12,69	78,29	0,50	1,16	4,71
Stare Miasto	5,73	54,39	104,10	12,80	109,74	3,33	2,01	113,05	42,15	158,27	15,70	9,09	45,45	0,24	68,90	130,07	7,78	8,00	12,00
Słoneczne	5,00	53,04	196,74	14,86	104,89	2,21	1,76	134,98	43,69	185,58	12,63	8,53	29,01	0,08	16,31	170,73	1,15	1,07	3,91
Turzyn	7,29	29,99	129,24	15,38	93,20	6,79	2,69	151,23	42,45	202,30	30,58	9,55	37,81	0,21	26,87	149,79	2,45	1,87	5,71
Warszewo	-24,90	20,04	122,55	25,55	109,38	1,73	1,14	121,38	37,84	161,22	10,81	5,95	27,57	0,14	12,16	77,03	0,30	1,01	4,66
Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo	-2,89	27,16	126,64	17,77	96,54	4,96	2,52	208,51	43,36	199,44	25,17	10,49	44,06	0,18	11,55	101,74	0,53	0,26	3,94
Zawadzkiego-Klonowica	6,99	58,28	157,56	14,05	97,60	1,35	1,72	118,87	38,49	146,98	12,71	8,93	28,52	0,17	15,84	135,51	0,92	0,92	6,33
Załom-Kasztanowe	2,59	17,93	197,53	18,58	97,80	2,48	1,90	92,29	40,71	159,87	26,55	10,62	42,48	0,11	3,98	89,77	0,57	0,57	1,42
Zdroje	0,80	41,80	160,17	16,15	102,35	3,93	1,97	122,43	40,49	143,66	24,29	12,55	31,98	0,14	18,25	179,84	1,39	0,58	4,76
Śródmieście-Północ	6,38	64,62	103,85	12,24	99,40	3,72	2,30	110,97	43,87	145,80	16,87	8,59	42,33	0,16	25,52	103,59	1,80	1,72	6,70
Śródmieście-Zachód	9,44	33,30	126,39	15,21	93,69	9,24	3,58	154,61	45,94	196,28	38,24	9,80	40,06	0,45	27,87	126,84	3,96	3,47	3,82
Świerczewo	5,05	68,77	138,82	13,17	100,07	1,88	2,13	134,84	42,75	171,57	16,95	6,14	38,33	0,16	14,56	112,34	0,95	0,88	4,98
Łękno	6,31	44,67	121,70	14,75	97,55	2,03	2,40	122,68	43,81	140,82	18,10	8,57	44,76	0,15	27,09	114,09	0,62	1,23	8,31
Żelechowa	-1,46	31,50	130,60	16,70	98,83	5,05	2,17	131,38	41,51	166,29	20,43	7,74	35,27	0,19	18,03	143,28	0,57	1,00	5,91
Kijewo	-9,18	18,43	146,51	19,52	93,91	1,57	1,41	94,04	39,29	129,76	11,90	8,33	36,90	0,17	14,27	130,89	0,29	1,75	3,50
Majowe	3,55	30,77	215,69	15,53	100,56	1,51	1,71	106,77	44,51	151,81	12,09	8,79	35,71	0,14	17,70	130,70	0,68	0,82	3,81
Dąbie	1,87	34,62	128,76	16,48	93,24	4,01	2,01	119,10	40,66	153,87	25,51	12,12	34,60	0,18	20,83	143,47	1,24	0,93	5,19
Skolwin	4,23	29,87	125,36	17,40	91,26	9,53	3,07	156,75	51,72	194,28	36,21	14,66	35,34	0,23	7,48	108,97	1,30	0,65	1,30
Stołczyn	2,26	24,05	110,06	20,77	103,54	19,44	4,35	148,81	44,91	170,00	40,38	10,94	40,38	0,26	16,57	113,45	0,70	0,70	3,73
Bukowo	-16,00	24,49	131,34	20,05	107,42	3,27	1,60	126,09	44,55	160,12	17,82	6,93	40,59	0,16	15,57	121,53	0,46	0,46	6,41
Krzekowo-Bezrzecze	-10,77	24,83	138,88	20,95	97,44	0,97	1,65	164,20	47,19	200,56	12,36	5,62	32,58	0,10	14,43	72,89	0,50	0,50	5,47
Pomorzany	5,43	59,04	125,41	14,14	101,01	3,07	2,36	168,39	39,73	175,06	20,40	10,81	34,86	0,20	21,14	147,13	1,17	1,46	5,12
Międzyodrze-Wyspa Pucka	4,12	24,63	113,50	18,50	100,48	24,07	4,25	128,98	37,66	141,23	40,26	11,69	42,86	0,58	128,48	181,20	8,63	7,67	41,23
Żydowce-Klucz	4,56	31,56	126,23	16,09	85,76	6,45	2,76	104,00	40,20	140,69	41,18	13,73	31,37	0,43	13,76	185,88	1,29	0,00	2,58
Bukowe-Klęskowo	-0,29	29,03	199,22	19,10	99,05	1,93	1,56	127,52	40,00	166,50	9,71	9,14	29,43	0,11	10,72	126,07	0,42	0,91	3,36
Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce	-4,24	30,08	149,67	18,56	99,32	4,74	1,93	123,95	34,75	143,25	25,53	9,93	33,33	0,10	13,33	94,01	0,74	0,49	4,20
Miasto Szczecin	**1,90**	**40,47**	**132,41**	**16,14**	**100,98**	**4,39**	**2,29**	**134,35**	**43,00**	**168,33**	**23,00**	**9,17**	**37,24**	**0,20**	**20,40**	**122,84**	**1,58**	**1,55**	**5,00**
Odchylenie standardowe	7,54	13,44	26,53	2,79	5,53	5,28	0,82	24,91	3,55	21,00	10,26	2,13	5,07	0,11	21,37	29,87	2,02	1,68	6,25

	SFERA GOSPODARCZA				SFERA ŚRODOWISKOWA				SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA					SFERA TECHNICZNA		
Osiedle	W15: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	W16: Udział podmiotów nie prowadzących działalności w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	W15a: Liczba podmiotów gospodarczych w stanie likwidacji na 1000 mieszkańców	W16a: Liczba podmiotów gospodarczych w stanie upadłości na 1000 mieszkańców	W18: Udział gospodarstw domowych deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w ogólnej liczbie gospodarstw domowych	Średnie roczne stężenie benzo(a)pirenu w pyle PM10	Średnie roczne stężenie pyłu PM2,5	Hałas drogowy	W22: Udział osób mieszkających w promieniu 1000 m od przychodni zdrowia	W23: Udział osób mieszkających w promieniu 350 m od przedszkola	W24: Udział osób mieszkających w promieniu 600 m od szkoły podstawowej	W25: Udział osób mieszkających w promieniu 400 m od przystanku komunikacji publicznej	W26: Długość dróg rowerowych w przeliczeniu na 1km2	W19: Udział budynków historycznych w ogólnej liczbie budynków	W20: Udział gminnych lokali mieszkalnych bez dostępu do toalety w mieszkaniu	W21: Udział gminnych budynków po termomodernizacji w ogólnej liczbie budynków gminnych
Arkońskie-Niemierzyn	143,38	9,81	0,27	0,00	98,29	tak	tak		99,19	10,76	68,99	99,44	2153,54	10,01	6,52	50,00
Centrum	242,67	7,34	0,81	0,16	99,68	tak	tak	tak	100,00	29,39	98,49	100,00	7320,39	23,92	5,80	39,04
Drzetowo-Grabowo	141,64	9,37	0,93	0,19	89,82	nie			82,44	61,72	73,85	100,00	179,03	12,99	9,49	41,12
Golęcino-Gocław	100,16	9,27	0,00	0,31	87,68	tak			85,72	19,72	47,50	100,00	0,00	17,51	10,87	13,46
Gumieńce	162,94	9,38	0,38	0,05	95,01	tak			90,25	8,03	49,35	99,28	2088,29	4,10	13,10	14,29
Głębokie-Pilchowo	150,41	6,57	0,00	0,00	90,97	tak			0,00	29,76	69,43	78,05	431,29	12,89	5,26	5,56
Niebuszewo	107,50	10,26	0,11	0,06	91,29	tak	tak		90,52	56,09	81,81	100,00	4797,55	10,91	30,00	61,76
Niebuszewo-Bolinko	135,67	8,69	0,29	0,00	98,76	tak	tak	tak	100,00	72,81	100,00	100,00	363,13	15,68	3,42	36,60
Nowe Miasto	252,95	8,13	1,26	0,00	69,96	tak			90,88	15,21	45,59	100,00	2166,67	12,14	9,02	6,47
Osów	137,11	9,06	0,00	0,00	92,82	tak			69,41	18,41	0,00	63,36	583,54	2,85	6,25	0,00
Podjuchy	111,57	8,38	0,00	0,00	93,20	tak			89,58	56,13	74,22	89,33	0,00	3,62	0,00	66,67
Pogodno	165,29	9,22	0,25	0,21	94,13	tak	tak		95,69	11,06	84,80	96,84	1834,13	14,37	0,22	70,87
Stare Miasto	489,44	7,62	3,33	0,44	87,98	tak	tak	tak	100,00	89,73	100,00	100,00	6890,91	20,30	0,00	28,33
Słoneczne	124,38	10,07	0,08	0,00	91,47	tak			100,00	75,91	95,28	100,00	2174,83	0,33		0,00
Turzyn	221,59	7,39	0,43	0,21	96,36	tak	tak	tak	100,00	49,73	98,51	100,00	3471,34	21,23	7,83	17,62
Warszewo	143,34	11,42	0,41	0,20	98,31	tak			16,84	0,00	42,89	90,34	463,45	3,42	0,00	7,69
Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo	120,24	9,02	0,00	0,00	95,29	nie			61,14	12,13	24,52	66,34	0,00	5,12	0,00	0,00
Zawadzkiego-Klonowica	126,70	8,92	0,00	0,17	87,94	tak	tak		96,01	89,86	99,66	97,92	993,67	1,63	4,49	76,92
Załom-Kasztanowe	63,75	14,12	0,00	0,00	88,47	tak			0,00	63,03	18,30	89,73	266,51	0,00	0,00	0,00
Zdroje	172,46	8,71	0,46	0,12	94,32	tak			93,96	42,55	78,50	97,77	197,82	5,83	0,00	0,00
Śródmieście-Północ	228,67	9,11	1,12	0,00	85,57	tak	tak		100,00	90,02	100,00	100,00	2113,48	20,74	6,86	58,59
Śródmieście-Zachód	218,22	7,06	0,35	0,07	80,04	tak	tak	tak	100,00	90,31	46,95	100,00	754,72	28,84	9,56	10,18
Świerczewo	137,57	9,12	0,13	0,32	96,26	tak	tak		99,87	54,75	73,20	100,00	200,82	0,43	1,23	36,21
Łękno	232,76	8,75	0,62	0,62	93,40	tak	tak		100,00	11,92	4,37	100,00	5225,00	20,90	0,00	15,79
Żelechowa	123,35	11,07	0,07	0,07	91,16	tak			10,21	14,57	44,96	99,11	348,17	5,20	6,50	33,65
Kijewo	137,49	10,17	0,00	0,29	84,53	tak		tak	0,96	0,00	0,00	92,16	561,71	1,57		0,00
Majowe	133,00	9,84	0,14	0,27	97,01	tak			100,00	57,96	63,69	98,01	1552,63	0,69		
Dąbie	150,37	10,26	0,54	0,23	85,30	tak			47,13	22,69	66,95	86,95	117,06	3,75	0,00	0,00
Skolwin	88,81	10,13	0,00	0,33	93,35	tak			64,96	28,01	52,34	97,98	0,00	9,12	14,93	7,25
Stołczyn	94,77	11,45	0,00	0,00	88,13	tak			59,31	0,00	51,42	91,25	0,00	16,46	11,87	16,52
Bukowo	132,10	8,92	0,00	0,00	90,07	tak			15,89	0,00	0,00	99,27	334,72	1,23	25,00	25,00
Krzekowo-Bezrzecze	202,79	9,69	0,25	0,00	89,66	tak			56,71	12,49	19,91	90,79	324,61	4,68	0,00	25,00
Pomorzany	123,70	9,55	0,39	0,24	90,70	tak			93,47	72,46	81,17	91,74	113,48	4,18	10,59	47,39
Międzyodrze-Wyspa Pucka	959,73	9,49	8,63	5,75	71,16	nie			38,26	0,00	0,10	95,49	302,67	0,50	0,00	0,00
Żydowce-Klucz	112,69	9,66	1,29	0,00	96,61	nie			0,00	0,00	61,51	82,19	0,00	5,55	0,00	0,00
Bukowe-Klęskowo	103,97	10,34	0,35	0,00	97,79	tak			99,40	40,49	89,97	98,50	0,00	4,94	0,00	0,00
Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce	138,70	9,49	0,99	0,49	90,87	nie			59,43	38,35	7,92	74,33	0,00	7,94		0,00
Miasto Szczecin	**160,83**	**9,01**	**0,43**	**0,15**	**90,72**				**82,81**	**43,21**	**70,94**	**96,44**	**423,89**	**7,86**	**7,93**	**33,44**
Odchylenie standardowe	148,28	1,35	1,46	0,92	6,57	#DZIEL/0!	#DZIEL/0!		35,28	29,65	32,87	9,42	1891,47	7,75	7,14	23,35

	SFERA SPOŁECZNA 2010 do porównania				
Osiedle	W2 2010	W3 2010	W8 2010	W9 2010	W14 2010
Arkońskie-Niemierzyn	35,42	15,08	1,47	27,78	18,16
Centrum	36,36	14,73	2,47	25,87	28,88
Drzetowo-Grabowo	36,75	15,18	2,22	27,33	17,31
Golęcino-Gocław	23,71	17,71	2,51	25,57	20,24
Gumieńce	23,17	16,71	1,14	23,78	14,64
Głębokie-Pilchowo	44,52	16,56	1,44	24,39	28,29
Niebuszewo	30,46	15,73	1,70	28,64	13,54
Niebuszewo-Bolinko	39,23	14,42	2,16	27,43	15,63
Nowe Miasto	28,53	15,77	1,68	22,11	34,21
Osów	13,07	22,18	1,06	29,76	12,01
Podjuchy	26,45	16,88	1,60	24,80	8,58
Pogodno	32,63	15,50	1,46	27,42	16,21
Stare Miasto	52,25	11,67	1,78	26,63	52,97
Słoneczne	26,96	14,16	1,31	23,54	9,56
Turzyn	23,20	16,50	1,78	20,98	17,94
Warszewo	16,35	23,36	0,94	23,47	15,79
Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo	21,45	18,41	1,21	21,74	11,35
Zawadzkiego-Klonowica	36,99	14,39	1,45	26,19	11,69
Załom-Kasztanowe	9,08	19,00	2,05	25,46	4,44
Zdroje	26,10	15,78	1,61	28,18	10,15
Śródmieście-Północ	62,22	12,31	2,08	30,09	24,64
Śródmieście-Zachód	26,35	16,23	2,32	23,40	21,97
Świerczewo	49,54	13,16	1,58	24,92	12,96
Łękno	36,71	15,12	1,96	31,11	23,75
Żelechowa	24,12	16,89	1,65	24,96	12,58
Kijewo	12,58	20,78	1,50	30,28	10,90
Majowe	14,27	15,45	1,60	29,32	13,54
Dąbie	26,89	17,68	1,69	26,42	14,52
Skolwin	23,83	19,07	1,96	26,62	6,87
Stołczyn	21,85	20,06	2,92	26,42	14,61
Bukowo	18,65	18,67	1,27	27,83	12,81
Krzekowo-Bezrzecze	17,88	21,50	1,01	23,53	19,80
Pomorzany	47,08	14,00	1,40	22,69	14,37
Międzyodrze-Wyspa Pucka	21,70	18,42	3,30	26,67	70,90
Żydowce-Klucz	25,00	18,76	2,66	28,57	7,40
Bukowe-Klęskowo	14,57	19,28	1,23	24,02	8,50
Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce	20,10	18,69	1,56	24,26	14,18
Miasto Szczecin	**30,57**	**15,98**	**1,71**	**25,55**	**16,61**
Odchylenie standardowe	**11,84**	**2,65**	**0,53**	**2,50**	**12,42**

STANDARYZACJA WSKAŹNIKÓW

Osiedle	W1	W2	DW2	W3	DW3	W4	W5	DW5	W6	DW6	W7	W8	W9	W10	W11	DW11	W12	W13	W14	Sumaryczny
Arkońskie-Niemierzyn	-0,08	0,75	0,40	0,27	-0,19	-0,16	-0,21	0,40	0,14	-0,56	-2,05	0,42	-1,20	-0,48	-0,15	-0,95	-0,52	-0,13	0,02	-4,26
Centrum	1,25	0,15	-0,59	0,75	1,02	0,77	1,21	-0,05	0,83	0,44	1,10	-0,27	0,71	0,54	1,09	0,96	1,93	1,19	0,20	13,24
Drzetowo-Grabowo	0,44	0,35	-0,35	0,42	0,43	0,44	0,70	-0,22	0,07	-0,48	0,50	0,47	0,53	1,42	0,00	-0,16	-0,05	0,10	0,13	4,75
Golęcino-Gocław	0,35	-0,90	-0,47	-0,35	0,79	2,87	2,90	2,10	2,66	1,75	1,81	-0,25	1,51	0,73	0,14	-0,25	0,14	0,56	0,44	16,53
Gumieńce	-1,44	-0,43	0,66	-0,67	-1,23	-0,62	-0,72	0,59	-0,10	0,53	-1,10	-0,39	-0,07	-0,84	-0,36	-1,20	-0,54	-0,21	-0,21	-8,36
Głębokie-Pilchowo	-0,55	1,33	-0,05	-0,95	-2,25	-0,54	0,49	2,11	1,19	1,20	-0,62	-1,70	-1,87	-1,73	0,49	-0,46	0,83	0,04	0,63	-2,40
Niebuszewo	-0,39	0,49	0,84	-0,29	-1,21	-0,33	-0,35	-0,66	-0,29	-1,03	-0,64	-0,74	-0,60	0,37	-0,29	-0,60	-0,41	-0,28	-0,22	-6,65
Niebuszewo-Bolinko	0,55	0,35	-0,65	0,66	0,35	0,54	0,77	0,05	0,24	-0,40	0,30	0,03	0,37	-0,01	0,02	0,37	0,21	0,24	-0,10	3,91
Nowe Miasto	-0,22	-0,56	-0,65	0,03	-0,15	0,46	0,45	0,96	0,22	1,42	0,63	-0,62	0,13	1,91	1,39	0,79	2,14	0,57	0,39	9,28
Osów	-2,21	-1,47	0,97	-2,47	-0,51	-0,62	-1,12	-0,22	-0,38	-1,35	-0,96	0,16	-0,54	-0,63	-0,59	-1,95	-0,53	-0,48	-0,48	-15,39
Podjuchy	0,00	-0,28	0,24	-0,25	0,23	-0,18	-0,35	-0,36	-1,17	-0,56	0,01	1,37	0,46	-0,52	-0,41	0,46	-0,32	0,24	-0,47	-1,85
Pogodno	0,32	0,15	-0,08	0,10	-0,24	-0,50	-0,44	-0,09	1,00	0,07	-1,04	-1,46	0,84	-0,35	-0,36	-1,49	-0,53	-0,24	-0,05	-4,39
Stare Miasto	0,51	1,04	-1,07	1,20	-1,58	-0,20	-0,35	-0,86	-0,24	-0,48	-0,71	-0,04	1,62	0,42	2,27	0,24	3,07	3,85	1,12	9,81
Słoneczne	0,41	0,94	2,43	0,46	-0,71	-0,41	-0,65	0,03	0,19	0,82	-1,01	-0,30	-1,62	-0,99	-0,19	1,60	-0,21	-0,29	-0,18	0,32
Turzyn	0,72	-0,78	-0,12	0,27	1,41	0,46	0,49	0,68	-0,15	1,62	0,74	0,18	0,11	0,15	0,30	0,90	0,43	0,19	0,11	7,69
Warszewo	-3,55	-1,52	-0,37	-3,38	-1,52	-0,50	-1,40	-0,52	-1,45	-0,34	-1,19	-1,52	-1,91	-0,48	-0,39	-1,53	-0,63	-0,32	-0,05	-22,57
Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo	-0,63	-0,99	-0,22	-0,59	0,80	0,11	0,27	2,98	0,10	1,48	0,21	0,62	1,35	-0,11	-0,41	-0,71	-0,52	-0,77	-0,17	2,80
Zawadzkiego-Klonowica	0,67	1,32	0,95	0,75	0,61	-0,58	-0,70	-0,62	-1,27	-1,02	-1,00	-0,11	-1,72	-0,26	-0,21	0,42	-0,33	-0,38	0,21	-3,25
Załom-Kasztanowe	0,09	-1,68	2,46	-0,88	0,58	-0,36	-0,48	-1,69	-0,65	-0,40	0,35	0,68	1,03	-0,73	-0,77	-1,11	-0,50	-0,59	-0,57	-5,21
Zdroje	-0,15	0,10	1,05	-0,01	-0,25	-0,09	-0,40	-0,48	-0,71	-1,17	0,13	1,59	-1,04	-0,50	-0,10	1,91	-0,09	-0,58	-0,04	-0,83
Śródmieście-Północ	0,60	1,80	-1,08	1,40	0,28	-0,13	0,02	-0,94	0,24	-1,07	-0,60	-0,27	1,01	-0,29	0,24	-0,64	0,11	0,10	0,27	1,04
Śródmieście-Zachód	1,00	-0,53	-0,23	0,33	1,32	0,92	1,57	0,81	0,83	1,33	1,48	0,30	0,56	2,24	0,35	0,13	1,18	1,15	-0,19	14,56
Świerczewo	0,42	2,10	0,24	1,06	0,16	-0,48	-0,20	0,02	-0,07	0,15	-0,59	-1,42	0,22	-0,34	-0,27	-0,35	-0,31	-0,40	0,00	-0,06
Łękno	0,59	0,31	-0,40	0,50	0,62	-0,45	0,14	-0,47	0,23	-1,31	-0,48	-0,28	1,49	-0,38	0,31	-0,29	-0,48	-0,19	0,53	-0,02
Żelechowa	-0,45	-0,67	-0,07	-0,20	0,39	0,13	-0,15	-0,12	-0,42	-0,10	-0,25	-0,67	-0,39	-0,10	-0,11	0,68	-0,50	-0,33	0,15	-3,17
Kijewo	-1,47	-1,64	0,53	-1,21	1,28	-0,53	-1,07	-1,62	-1,05	-1,84	-1,08	-0,39	-0,07	-0,19	-0,29	0,27	-0,64	0,12	-0,24	-11,12
Majowe	0,22	-0,72	3,14	0,22	0,08	-0,54	-0,71	-1,11	0,42	-0,79	-1,06	-0,18	-0,30	-0,53	-0,13	0,26	-0,44	-0,44	-0,19	-2,81
Dąbie	0,00	-0,44	-0,14	-0,12	1,40	-0,07	-0,34	-0,61	-0,66	-0,69	0,24	1,39	-0,52	-0,16	0,02	0,69	-0,17	-0,37	0,03	-0,53
Skolwin	0,31	-0,79	-0,27	-0,45	1,76	0,98	0,95	0,90	2,46	1,24	1,29	2,58	-0,37	0,27	-0,60	-0,46	-0,14	-0,54	-0,59	8,50
Stołczyn	0,05	-1,22	-0,84	-1,66	-0,46	2,85	2,51	0,58	0,54	0,08	1,69	0,83	0,62	0,53	-0,18	-0,31	-0,43	-0,51	-0,20	4,45
Bukowo	-2,37	-1,19	-0,04	-1,40	-1,16	-0,21	-0,84	-0,33	0,44	-0,39	-0,50	-1,05	0,66	-0,32	-0,23	-0,04	-0,55	-0,65	0,23	-9,97
Krzekowo-Bezrzecze	-1,68	-1,16	0,24	-1,73	0,64	-0,65	-0,78	1,20	1,18	1,53	-1,04	-1,67	-0,92	-0,85	-0,28	-1,67	-0,53	-0,63	0,08	-8,72
Pomorzany	0,47	1,38	-0,26	0,72	-0,01	-0,25	0,08	1,37	-0,92	0,32	-0,25	0,77	-0,47	0,03	0,03	0,81	-0,20	-0,05	0,02	3,57
Międzyodrze-Wyspa Pucka	0,30	-1,18	-0,71	-0,85	0,09	3,73	2,39	-0,22	-1,50	-1,29	1,68	1,18	1,11	3,33	5,06	1,95	3,49	3,65	5,80	28,00
Żydowce-Klucz	0,35	-0,66	-0,23	0,02	2,75	0,39	0,58	-1,22	-0,79	-1,32	1,77	2,14	-1,16	2,05	-0,31	2,11	-0,14	-0,93	-0,39	5,02
Bukowe-Klęskowo	-0,29	-0,85	2,52	-1,06	0,35	-0,46	-0,89	-0,27	-0,84	-0,09	-1,29	-0,01	-1,54	-0,74	-0,45	0,11	-0,57	-0,38	-0,26	-7,05
Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce	-0,81	-0,77	0,65	-0,87	0,30	0,07	-0,44	-0,42	-2,32	-1,19	0,25	0,36	-0,77	-0,86	-0,33	-0,97	-0,41	-0,63	-0,13	-9,31